

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНЫҢ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ

ҚО ББД ОӘО
УМЦ РО КО

«КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ»

БІЛІМ БЕРУ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ОБЛЫСТЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ

20-21 мамыр 2025 жыл
II-бөлім

«ПРЕОДОЛЕНИЕ БАРЬЕРОВ: ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ» МАТЕРИАЛЫ ОБЛАСТНОЙ НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ РАБОТНИКОВ ОБРАЗОВАНИЯ

20-21 мая 2025 год
Часть II

ҚАРАҒАНДЫ 2025

«Кедергілерді еңсеру: білім сапасын арттыру жолдары»: Білім беру қызметкерлерінің обл. ғыл.-практ. конф. материалдары: II-б.- Қарағанды, 2025 - 428 бет.

«Преодоление барьеров: пути повышения качества образования»: Материалы обл. науч.-практ. конф. работников образования: ч. II.-Караганда, 2025 - 428с.

Редакционная коллегия

Абдикерова Б.Х., Мукашева Г.Г, Суртубаева Д.А., Сартаева Ж. А., Калмагамбетова А.З., Тулепбекова С.К., Сулейманова Г.О., Тукбаева З.И., Айтжанова Ж.А, Цой К.П., Шубакова К.И., Дауыпбаева У.Т., Какенбекова А.А., Даткина А.А., Тунгушбаева А. С.

ISBN 978-601-81140-8-3

Жинақта Қарағанды облысы білім беру қызметкерлерінің облыстық ғылыми-практикалық конференция материалдары басылған.

Білім беру мекемелерінің басшылары мен пән мұғалімдеріне, психологтарға, әлеуметтік педагогтерге, тәрбиешілерге, арнайы түзету мектептеріне, әр деңгейдегі әдіскер мамандарға арналған.

В сборнике публикуются материалы областной научно-практической конференции работников образования Карагандинской области.

Предназначен для руководителей организаций образования, учителей предметников, психологов, социальных педагогов, работников коррекционных/специализированных школ-интернатов, методических служб разного уровня.

Содержание

<i>Макенова Г.Б.</i> WORDWALL И МУЗЫКАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ: ВЛИЯНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА МУЗЫКАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ	13
<i>Мақаш Ә.С., Рахимжанова А.Ж.</i> ЖАҢА КӨЗҚАРАС: ХИМИЯ ПӘНІНДЕ БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУ	16
<i>Мамыраева А.Т.</i> ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІН БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ	20
<i>Миряшев В.В., Александров В.Г.</i> АДАПТИВНЫЙ ФУТБОЛ КАК СРЕДСТВО СОЦИАЛИЗАЦИИ И РЕАБИЛИТАЦИИ ДЕТЕЙ С ООП	23
<i>Мисюрин Н.М.</i> КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ: УПРАВЛЕНИЕ, ВЫЗОВЫ, РЕШЕНИЯ	25
<i>Мошкова Ю.А.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ НАВЫКА ПОНЯТИЙНОГО ЧТЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	27
<i>Мусабекова А.М.</i> ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР МЕН ФИЗИКА: ОҚУШЫЛАРДЫҢ ДҮНИЕТАНЫМЫН КЕҢЕЙТУ ЖОЛДАРЫ	30
<i>Мусахан Р.М.</i> ГЕОГРАФИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДЕ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУДАТЫН ӘРЕКЕТТЕРДІҢ ТИІМДІЛІКТЕРІ	33
<i>Мустафина С. Т., Исламова А. А.</i> ҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ	36
<i>Мухаметжанова Ф.А.</i> АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ҚАРА СӨЗДЕРІ МАЗМҰНЫН МЕҢГЕРТУ АРҚЫЛЫ ҚҰНДЫЛЫҚҚА ТӘРБИЕЛЕУ	40
<i>Мухтарова Г.О.</i> ЛУЧШИЕ ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	43
<i>Мырзахметова Ж. С.</i> ЕДИНАЯ ЦЕЛЬ – УСПЕШНЫЙ РЕБЁНОК: О РОЛИ РОДИТЕЛЕЙ В ОБРАЗОВАНИИ И ВОСПИТАНИИ.	45
<i>Наринова Г.С.</i> БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕГІ САБАҚТАРДА КЛАСМЕЙТТІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ ШАРТТАРЫ	47
<i>Невиннова Е.А., Кондакова Т.Л.</i> МОТИВАЦИЯ ПЕДАГОГОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В РАМКАХ РЕАЛИЗАЦИИ ШКОЛЬНОГО ПРОЕКТА «САМООБРАЗОВАНИЕ ПЕДАГОГА»	51
<i>Нурғалиева Л.А.</i> ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ДӘРІПТЕУ: ОҚУШЫНЫҢ ЖЕКЕ ТҰЛҒАСЫН ДАМУДАҒЫ МАҢЫЗЫ	56
<i>Нуржанова Ж.А.</i> ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕГІ КЕДЕРГІЛЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ЕҢСЕРУ	59

ЖОЛДАРЫ	
<i>Нуржанова С.Ж.</i> «SMART ENGLISH COACH AI» ИНТЕРАКТИВНАЯ ЦИФРОВАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ	62
<i>Нурмаганбетов Т.С., Мукушева Г.Б.</i> ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ САУАТТЫЛЫҚ: МҰҒАЛІМНІҢ МІНДЕТІ ЖӘНЕ ДАМУ ӨДІСТЕРІ	66
<i>Нығметжанова К.К.</i> АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА КӨРНЕКІЛІКТЕРДІ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН ДАМУ	67
<i>Омарова Г.Т.</i> КЕШКІ МЕКТЕПТЕ БИОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	71
<i>Ордабек О. Ж.</i> БИОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӨДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ	74
<i>Осипова Е.В.</i> ВЛИЯНИЕ РЕСУРСОВ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ КЛИПОВОГО МЫШЛЕНИЯ У ШКОЛЬНИКОВ	77
<i>Осипова Е.В.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ РОДИТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНИКОВ, КАК УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ АДАПТАЦИИ РЕБЕНКА В ШКОЛЕ	81
<i>Осипова Е.В.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ АНИМАЦИИ В РАБОТЕ ПСИХОЛОГА С ДОШКОЛЬНИКАМИ	84
<i>Оспанкулов М.З.</i> КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ҒЫЛЫМИ-ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САУАТТЫЛЫҒЫНА БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ	88
АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТТІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ	92
<i>Оспанова А. С.</i> ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ – БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	95
<i>Пак А.В., Байбусинов Е.А.</i> ИНЖЕНЕРЫ БУДУЩЕГО: КТО ОНИ И ПОЧЕМУ ЗА НИМИ СТОИТ ЗАВТРАШНИЙ ДЕНЬ	98
<i>Плахотин А.Ю., Исина А.С.</i> РОЛЬ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У ОБУЧАЮЩИХСЯ ГИМНАЗИИ КАЗАХСТАНА	102
<i>Попандопуло К.Д.</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ: КАК НОВЫЕ ПОДХОДЫ МОГУТ ПОВЫСИТЬ МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО УРОКА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ШКОЛЕ	104
<i>Рахимжанова А.Б.</i> «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ДАРЫНДЫ	107

ОҚУШЫЛАРМЕН ЖОБА ЖҰМЫСТАРЫ АРҚЫЛЫ ОЛАРДЫ ДАМУ	
<i>Рождественская Т.В., Игнатова Е.И.</i> ИНТЕГРАЦИЯ ЛИТЕРАТУРЫ В ИСТОРИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ С ЦЕЛЬЮ РАЗВИТИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ И ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ	110
<i>Романовская Л.В.</i> ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ СОТРУДНИЧЕСТВА ЧЕРЕЗ ПАРНУЮ РАБОТУ НА УРОКЕ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ.	114
<i>Сабирова А.К., Кайралапова Р.К., Кайралапова М. Е.</i> О ФОРМИРОВАНИИ ИНКЛЮЗИВНОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ	117
<i>Сайдина Ж. Т.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚИТУДА ЭЛЕКТРОНДЫҚ ОҚУ ҚҰРАЛДАРЫ МЕН РЕСУРСАРДЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ	120
<i>Сайлау Ш.</i> БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРАНДЫРУ ЖӘНЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	124
<i>Салхаева Ш.У.</i> РОЛЬ РОДИТЕЛЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	126
<i>Сапарбай Г.Т.</i> ҚАЗІРГІ ЗАМАН МҰҒАЛІМІ: ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ИННОВАЦИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	128
<i>Сатемирова М. С.</i> ИНФОРМАТИКА ПӘНІН ОҚИТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ МЕН ОЛАРДЫ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ	134
<i>Сатыбалдина Г. Х.</i> БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДЕГІ КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУДЕ «ҮШТҰҒЫР» ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖОБАСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ	137
<i>Саурикова Р. Х.</i> РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ	139
<i>Сейсенова К. Ж.</i> ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚҚА НЕГІЗДЕЛГЕН БІЛІМ БЕРУ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТІЛ БАЙЛЫҒЫН ДАМУ	143
<i>Сейтжанова Т. Г.</i> БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСІНДЕГІ АТА-АНАЛАР МЕН ҚОҒАМНЫҢ РӨЛІ	146
<i>Сергиенко Н.Н.</i> ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ «ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР «SMART ТІЛДЕР» КАК ПОДГОТОВИТЕЛЬНАЯ СТУПЕНЬ К УСПЕШНОМУ ОСВОЕНИЮ ГОСО ПО ПРЕДМЕТУ «АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК» В ОСНОВНОЙ СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ	149
<i>Серигова Т.В.</i> РАЗВИТИЕ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ С ЦЕЛЬЮ СТИМУЛЯЦИИ ВЫСШИХ ПСИХИЧЕСКИХ ФУНКЦИЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	152
<i>Серигова Д. Н.</i> БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ БИОЛОГИЯ ПӘНІН ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАР АРҚЫЛЫ ОҚИТУ	155
<i>Сәрсенбай Ә.</i>	159

ХИМИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	
<i>Смагулова Н. К., Жақсылық Л.Т.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ МАНЫЗЫ	162
<i>Сулейменова Ж.А.</i> ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ ЖОЛДАРЫ	164
<i>Сулейменова М. М.</i> КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАРДЫ ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ АРГУМЕНТТІ СӨЙЛЕУ DAҒДЫЛАРЫН КЕЙС ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ ДӘРЕЖЕЛІ СҰРАҚТАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ДАМУ	167
<i>Султанбекова А.М., Акынова Д.Х.</i> ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛЬНЫЙ КУРС ИНФОРМАТИКИ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ И КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ	170
<i>Султанбекова Л.А.</i> КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	173
<i>Тагаева С.К.</i> ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОГО УЧЕБНИКА «ЭЛЕКТИВНЫЙ КУРС ПО РОБОТОТЕХНИКЕ LEGO MINDSTORMS EV3» ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ 5–6 КЛАССОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС	174
<i>Танцева О.И.</i> МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ И ПЕДАГОГОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ)	178
<i>Твердова О.И.</i> АКТИВИЗАЦИЯ ВНУТРЕННИХ РЕСУРСОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА, ЧЕРЕЗ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА УРОКАХ	182
<i>Темирбеков Т. Т.</i> ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ПСИХОЭМОЦИОНАЛДЫ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУ	185
<i>Темирова А.А., Цемох С.М.</i> ПРАКТИЧЕСКОЕ ОВЛАДЕНИЕ ОСНОВАМИ ОРАТОРСКОГО ИСКУССТВА ОБУЧАЮЩИМИСЯ	189
<i>Жуманова Г.М., Тергеубаева К.А.</i> ОҚУШЫ БОЙЫНА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ АТА-АНА МЕН ҚОҒАМ АРҚЫЛЫ СІңІРУ	193
<i>Тиржанова Н. С.</i> КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫСТАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	195
<i>Тиштыкова А.Н.</i> БІЛІМ БЕРУГЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	198
<i>Тілеуке Ұлжан, Смагулова F.Г.</i> ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ПОЭЗИЯНЫ ОҚЫТУДАҒЫ ОЛҚЫЛЫҚТАРДЫ ЖЕҢУ ЖОЛДАРЫ	201
<i>Тлеубаева М.С.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА Әңгіменің	204

МАЗМҰНЫН ГРАФИКАЛЫҚ ТҮРДЕ ВИЗУАЛИЗАЦИЯЛАУ ӘДІСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ	
<i>Тойбек Ж. А.</i> ПРЕПОДАВАНИЕ БИОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ С ПОМОЩЬЮ ЦИФРОВЫХ СРЕДСТВ	208
<i>Токарева Ю.В., Инджигольян А.А.</i> МОТИВАЦИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПО ПРЕДМЕТУ «ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТРУД	212
<i>Торебекова С.С.</i> ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ	215
<i>Тукенова Д.Б.</i> БҮГІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ҚОЛ ЖЕТІМДІЛІГІ МЕН ТЕҢДІГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ	217
<i>Тулеуханова С.К.</i> СОВРЕМЕННАЯ СИСТЕМА ОЦЕНИВАНИЯ: ТРАДИЦИИ И НОВШЕСТВА	219
<i>Туматаева К.</i> БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ: ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ҰРПАҚ ТӘРБИЕЛЕУ	221
<i>Туркова Р.С.</i> МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ	223
<i>Турарбекова М. М</i> ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ.	227
<i>Турсунбаева Д.Ж.</i> РЕАЛИЗАЦИЯ ЦЕННОСТЕЙ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ	228
<i>Тусупбекова Ж.К.</i> МӘТІН ТАЛДАУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ	231
<i>Тушина С.Ю.</i> ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА КАК СПОСОБ ВДОХНОВЕНИЯ	234
<i>Уксукбаева М.Е.</i> БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЦИФРЛАНДЫРУ МЕН ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	236
<i>Уланова Н. М.</i> КРИТЕРИАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	240
<i>Абдрахманова А.С., Калмагамбетова А.Х.</i> НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА-ПСИХОЛОГА	245
<i>Усенбекова С.У.</i> ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ	248
<i>Ушатова Е.В.</i> РОЛЬ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ	252
<i>Фаррахова Ж. М.</i> МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ЖЕТІЛДІРУ: ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕР ЖӘНЕ ПРАКТИКАЛЫҚ ШЕШІМДЕР	256

<i>Фогельгезанг В.В.</i> УСЛОВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.	259
<i>Фролова Л. И.</i> ПОДХОД «ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА» КАК ИНСТРУМЕНТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ	263
<i>Ченцова В.А.</i> МАСТЕР КЛАСС «ИГРОВАЯ ТЕХНОЛОГИЯ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ»	267
<i>Чернова А.С.</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РАБОТЕ С ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬЮ РЕБЕНКА В ХОРЕОГРАФИИ	270
<i>Черныш С.В., Шухман Т.В.</i> ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ «STEP BY STEP» В ДОШКОЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ	272
<i>Чистякова К.П.</i> РАЗВИТИЕ ИНТЕРЕСА К ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ У УЧАЩИХСЯ 5-Х КЛАССОВ	274
<i>Шайманова Г.А.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІН ОҚЫТУДА ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ	277
<i>Шайхин А.Т.</i> ОҚУШЫЛАРДЫ ЕҢБЕККЕ БАУЛУ АРҚЫЛЫ ОЛАРДЫҢ ӨМІРГЕ ДЕГЕН БЕЙІМДІЛІГІН АРТТЫРУ	279
<i>Шайхутдинов Р.Г.</i> ПРИМЕНЕНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ЦВЕТОВ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА (РЕЗУЛЬТАТЫ ЭКСПЕРИМЕНТА)	282
<i>Шакирзянова Н.М.</i> ПОВЫШЕНИЕ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ЛИТЕРАТУРНОЕ ТВОРЧЕСТВО	286
<i>Шаклеина С.В., Сатемирова Д.А.</i> ПРИЧИНЫ ПОНИЖЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ И ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ	289
<i>Шалганбай Э.</i> БІЛІМ БЕРУДЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КЕДЕРГІЛЕР МЕН ОЛАРДЫ ЕҢСЕРУ ЖОЛДАРЫ	292
<i>Шах Л.А.</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	296
<i>Шелехов В.А.</i> САМОУПРАВЛЕНИЕ НА ЗАНЯТИЯХ СПОРТИВНЫХ ИГР В 5-11 КЛАССАХ	299
<i>Шовкович М.В.</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ОБУЧЕНИИ – КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ	301
<i>Экажева В.В.</i> ПОДГОТОВКА К ОЛИМПИАДАМ ПО ПРЕДМЕТУ ИСТОРИЯ КАК СПОСОБ ПРЕОДОЛЕНИЯ БАРЬЕРОВ В ОБУЧЕНИИ И МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ	305
<i>Эльсиева С.П., Акбаева Д.Ж.</i>	307

ОБЗОР СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДИК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОРРЕКЦИИ	
<i>Юсупова Т.А.</i> ПРИМЕНЕНИЕ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ПЕВЧЕСКИХ НАВЫКОВ ДЕТЕЙ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ГРУППЫ ДЕТСКОГО САДА	311
<i>Янчевская Я.А.</i> ПРИЁМЫ РАБОТЫ С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В 6 КЛАССЕ	315
<i>Ярвекюльг И. П., Калкеева П. Р.,</i> БУКТРЕЙЛЕР, КОСПЛЕЙ, ГЕЙМИФИКАЦИЯ – КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ АКТИВНОСТИ	317
<i>Ярымчук Т.Е., Чикалова П.С.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ПРИЁМОВ В КОРРЕКЦИОННОЙ РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ	319
<i>Анафина А.А., Шунгулов А.З.</i> СОТРУДНИЧАЯ ВМЕСТЕ ДОСТИГАЕМ ЦЕЛИ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЦЕНТРА КОМПЕТЕНЦИИ СО ШКОЛАМИ ТОЧЕК РОСТА. (Из опыта работы)	322
<i>Балдайкинова Г.С.</i> МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ГРАФОМОТОРЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ	324
<i>Досмағанбетова А. А., Тулегенова Г.М.</i> МАГНИТТІК СУРЕТ САЛУ ҚҰРАЛДАРЫМЕН МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА ҚОЛДЫ ЖАЗУҒА ДАЙЫНДАУ	327
<i>Изгагина Л.И.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕРЕСА К НАЦИОНАЛЬНОЙ КАЗАХСКОЙ КУЛЬТУРЕ ЧЕРЕЗ ИГРОВУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ У ДЕТЕЙ ЧЕТЫРЁХ ЛЕТ	328
<i>Ильясов А.Ж.</i> КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ БІЛІМ БЕРУ: БОЛАШАҚҚА АПАРАР ЖОЛ	329
<i>Курмангожина Г.Ж., Кубеева Р.Ж.</i> ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ДОШКОЛЬНОГО И НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОР УСПЕШНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ РЕБЕНКА	334
<i>Мереймбаева Д.Х., Махамбетова С. С.</i> МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СЫНИ ОЙЛАУ БІЛІКТЕРІН ДАМУДА «БЛУМ ТЕКШЕЛЕРІН» ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	336
<i>Махамбетова С. С., Мамилина А.С.</i> ЛУЛИЙ ШЕҢБЕРЛЕРІ – МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ЖӘНЕ ТІЛДІК ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУ ҚҰРАЛЫ	338
<i>Нығыметова З.Т., Джумажанова Д.О.</i> ТӘРБИЕНІҢ КӨЗІ-ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР	340
<i>Мукашева Г. Г.</i> ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ С ЦЕЛЕВЫМИ ШКОЛАМИ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ	342
<i>Шектибаева Ә. А.</i> ЭЛЕМЕНТЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА	344

И ЛИТЕРАТУРЫ	
<i>Юсупбекова А.Н.</i> БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ МАТЕРИАЛДЫ ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	346
<i>Шербаева А. Ш., Бейсекеева Р.К.</i> РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ И ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ ПЕДАГОГОВ В СФЕРЕ ВОСПИТАНИЯ	349
<i>Шакеткенова А.А.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ПРЕПОДАВАНИИ ХИМИИ	351
<i>Шаушекова М.С.</i> ФОРМИРОВАНИЕ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ	352
<i>Финько О. В.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	354
<i>Шаймерденова К.Д., Шербаева М. Н.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ТӘЖІРИБЕСІН НЕГІЗДЕУ	356
<i>Тургамбекова Г.Ж.</i> ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТИІМДІ ӘДІС –ТӘСІЛДЕР	358
<i>Тулегенова С.Г.</i> МЕТОДЫ АКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ УЧЕБНЫХ ЦЕЛЕЙ НА УРОКАХ ИСТОРИИ	360
<i>Токанова Т. Б.</i> ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ УЧАЩИХСЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КЛАССОВ	361
<i>Супрунчук Т.А., Марущак Е.А.</i> ОРГАНИЗАЦИЯ НАСТАВНИЧЕСТВА МОЛОДЫХ ПЕДАГОГОВ	364
<i>Сулейменова А. М.</i> ПРИМЕНЕНИЕ АКТИВНЫХ ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	366
<i>Сеіл М. Қ.</i> АТА-АНА МЕН БАЛА АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСҚА МЕКТЕПТІҢ ҰҚПАЛЫ	368
<i>Сакимова М. О.</i> СИСТЕМА МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ МОТИВАЦИИ К САМООБРАЗОВАНИЮ ПЕДАГОГОВ	370
<i>Петенева Л. П., Ахметова Г. Ю.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	372
<i>Омашева А.М.</i> БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ	374
<i>Омарова Г. Б.</i> ОБУЧЕНИЕ В СОТРУДНИЧЕСТВЕ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ	376
<i>Насырова Ж. А.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА	379

УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	
<i>Машинская А.А.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	381
<i>Мағауиянова Г.С.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІН САПАЛЫ ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІ	384
<i>Кошицбаева А. С.</i> ЭЛЕМЕНТЫ ЗАНИМАТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	386
<i>Ковтунова Е.Г., Пестова И. Б.</i> ФОРМИРОВАНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	388
<i>Зевахина С. Н., Гуранская С. С.</i> ЛОГИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ – СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ МЫСЛИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ	389
<i>Зарубаева Л. Е.</i> БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТІҢ ЗЕРТТЕУ ТӘЖІРБИЕСІ	392
<i>Жумабаева А. А.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ	394
<i>Есмаганбетова Ж.Т., Куандыкова З. Б.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОТАН СҮЙГІШТІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ	397
<i>Есенбаева Л. К., Махметова Ж. С.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	398
<i>Дюсембаева М.К.</i> МЕТОДИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПЕДАГОГОВ КАК УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРОФИЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА	400
<i>Вторыгина С. Н., Лаптева Т. В.</i> ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: МЕТОД ПРОЕКТОВ	402
<i>Вербицкая А. А.</i> ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	404
<i>Ботабекова А.К., Тусенова М. К.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	407
<i>Баймаганбетова А.К.</i> ҚОЛДАУ ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚҰРЫЛЫМЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТІҢ РӨЛІ	410
<i>Байдельдинова А. К.</i> МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ӨСУІНІҢ ШАРТЫ, ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ	411
<i>Ашимова Г. Я.</i> ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ	413
<i>Анишкова А.Н.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ПРОДУКТИВНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	415

<i>Алданазарова Ж.Е.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ДАМУДЫҢ ЗАМАНАУИ МҮМКІНДІКТЕРІ	417
<i>Акылтаева М.А.</i> ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІС- ТӘСІЛДЕРІН ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ	418
<i>Абишева М.Н.</i> КОМАНДНОЕ ПРЕПОДАВАНИЕ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	420
<i>Адилбаева Ж.Т.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ	422
<i>Абишева Б. К.</i> САМООБРАЗОВАНИЕ ПЕДАГОГА – ГЛАВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА	424
<i>Абенова Р. Т., Скандирова Г.Е.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҮРДІСІН ДАМУ	425
<i>Балмуханова Д.К., Муратқызы Г.</i> САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ (LESSON STUDY) ӘДІСІ АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ТҰРАҚТЫ ТҮРДЕ ДАМУ	428

WORDWALL И МУЗЫКАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ: ВЛИЯНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА МУЗЫКАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ

Макенова Г.Б.

КГКП «Дворец школьников», г. Караганда

педагог дополнительного образования

В музыкальном обучении детей дошкольного возраста игровая методика занимает особое место, так как она позволяет эффективно развивать у детей слух, ритм, координацию и музыкальную память в естественной и увлекательной форме. Игровые технологии помогают ученикам легче усваивать сложный материал, делая процесс обучения менее формализованным и более творческим.

В музыкальном образовании игровые методы помогают:

- формировать устойчивый интерес к музыке;
- улучшать слуховое восприятие и ритмические навыки;
- развивать исполнительские способности через игровые задания и интерактивные упражнения.

Современное музыкальное образование стремится к внедрению инновационных методов обучения, среди которых особое место занимают игровые технологии. Использование интерактивных цифровых платформ позволяет сделать процесс освоения музыкальных навыков более увлекательным и доступным для детей.

Актуальность темы обусловлена необходимостью поиска эффективных методов обучения, которые повышают мотивацию учащихся и способствуют формированию прочных музыкальных навыков. Интерактивные игры помогают детям легче воспринимать сложный музыкальный материал, развивают их слуховые и ритмические способности, а также повышают уровень вовлеченности в процесс обучения.

Целью данной работы является демонстрация эффективности применения Wordwall в музыкальном образовании детей дошкольного возраста.

Игровые технологии в музыкальном образовании предполагают использование разнообразных приемов, таких, как:

- ритмические игры (хлопки, топая, карточки с ритмическими рисунками);
- музыкально-дидактические игры (ассоциации, пазлы, лото на знание нот, аккордов, музыкальных инструментов);
- цифровые игровые платформы, позволяющие объединить традиционные формы работы с современными технологиями.

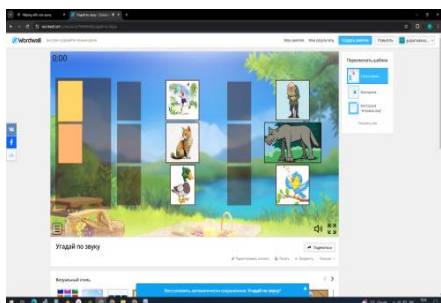
Одним из эффективных инструментов для внедрения игровых технологий в музыкальное образование является Wordwall. Эта платформа, позволяющая педагогам создавать интерактивные задания в игровой форме. Благодаря разнообразию шаблонов, создаваемые на платформе задания и игры могут быть активно использованы в музыкальном образовании для развития слуха, ритма, координации и музыкальной памяти. Рассмотрим некоторые примеры.

Таблица 1. Музыкальные игры

№	Направление развития	Игровое задание	Описание
1	Развитие слуха и интонации.	«Случайное колесо»	Создание заданий с фрагментами мелодий, инструментальных тем или нотных интервалов. Учащиеся должны соотнести звук с названием или нотной записью.
		«Совпадения»	Создание изображений инструментов с их звуком.
		«Составь пару»	Распознавание нот и интервалов на слух с проведением проверки ответа.
2	Развитие ритмических навыков	«Перевернуть плитки»	Воспроизведение ритмических рисунков с помощью хлопков или записей нот.
		«Перемешанные»	Составление названий ритмических элементов

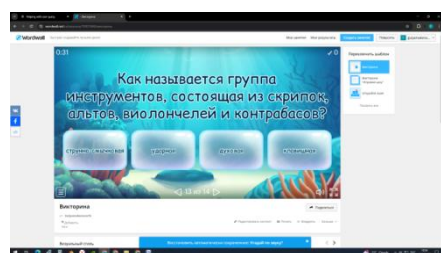
		цифры»	(например, та, ти-ти, тра-та-та).
3	Изучение нотной грамоты и теории музыки.	«Викторина»	Проверка знаний нот, ключей, интервалов и аккордов и т. д. д.
		«Колесо фортуны»	Случайный выбор музыкального термина с последующим объяснением его значения учеником.
		«Найди слово»	Кроссворды и головоломки на музыкальную тематику.
4	Музыкальные диктанты и развитие памяти	«Флэш-карты»	Подбор правильных нот в заданной последовательности.
		«Групповая сортировка»	Распределение терминов по категориям (например, темп, динамик, штрихи).
		«Викторина «Игровое шоу»	Прохождение уровней с вопросами по этнической грамоте или музыкальной истории.
5	Музыкальная координация и ансамблевое мышление	«Поиск слов»	Поиск ритмических фраз в большом массиве текста.
		«Сортировка»	Распределение инструментов по группам (струнные, духовые, ударные).
		«Привести в порядок»	Анализ партии с выбором темпа или артикуляции.

Рассмотрим некоторые разработанные нами игры, которые были успешно апробированы на занятиях по хоровому пению в Центре «Академия детства» Дворца школьников.

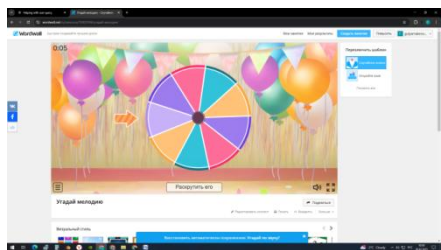
Игра «Угадай по звуку»

Дети прослушивают фрагмент произведения и выбирают, какой инструмент звучит (например, скрипка – Петя, флейта – птичка, валторна – волк и т. д.). Игра развивает музыкальный слух, способность сопоставлять звуковые образы с инструментами и персонажами.

Игра «Викторина»

Цель игры «Викторина» – проверка и закрепление знаний по пройденным темам, выявление пробелов и повышение интереса к музыкальному обучению. В игре детям предлагаются различные вопросы с четырьмя вариантами ответов, из которых нужно выбрать правильный. Вопросы охватывают основные музыкальные темы, изученные в течение года, включая знания о композиторах, музыкальных инструментах, нотной грамоте, жанрах музыки и ритмике. Игра способствует развитию музыкальной эрудиции, внимательности и логического мышления, а также делает процесс обучения более увлекательным и мотивирующим.

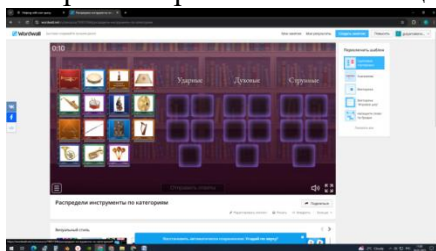

Игра «Угадай мелодию»

Игра создана с использованием шаблона «Колесо фортуны».

Цель игры «Угадай мелодию» – развитие музыкального слуха, памяти и внимания у детей через узнавание и воспроизведение знакомых мелодий. В игре дети слушают фрагменты песен, которые они разучивали в течение года, или

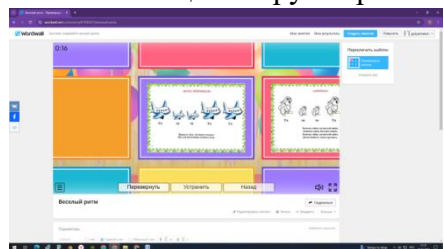
мелодии, которые уже встречались на занятиях, и должны правильно их идентифицировать. Это способствует улучшению слухового восприятия, закреплению изученного музыкального материала и развитию интонационной памяти.

музыкальных инструментах, их звучании и особенностях, а также развитию навыков систематизации и группировки информации.

Игра «Распредели инструменты по группам»

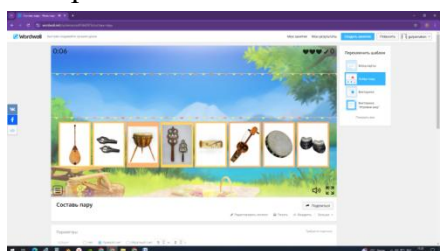
Цель игры «Распредели инструменты по группам» – формирование у детей знаний о классификации музыкальных инструментов, развитие слухового восприятия и логического мышления. В игре детям необходимо правильно распределить инструменты по трем группам: духовые, струнные и ударные.

Это способствует закреплению теоретических знаний о музыкальных инструментах, их звучании и особенностях, а также развитию навыков систематизации и группировки информации.

Игра «Веселый ритм»

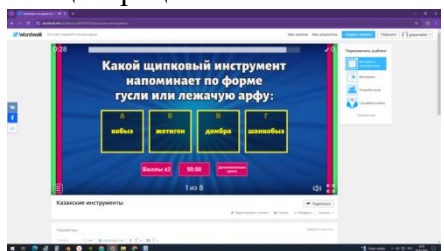
Цель игры «Веселый ритм» – развитие чувства ритма, координации движений и музыкального слуха у детей. В игре ритмические рисунки представлены в виде снежинок, фруктов, зайчиков, шишек и других образов, где маленькие предметы обозначают короткие звуки, а большие предметы – длинные звуки. Дети должны правильно воспроизвести ритмический рисунок (прохлопать, простучать или выполнить другой ритмический ответ), что способствует развитию ритмического слуха, внимания и моторики, а также укрепляет навыки музыкального восприятия и исполнения.

Использование игрового формата помогает детям легче запоминать информацию, развивает концентрацию внимания и интерес к музыкальной культуре.

Игра «Составь пару»

Цель игры «Составь пару» – развитие слухового восприятия, памяти и знакомства детей с казахскими народными инструментами. В игре дети должны соотнести изображение инструмента с его звучанием, что способствует узнаванию тембра, формированию представления о звучании национальных инструментов и их особенностях.

Использование игрового формата помогает детям легче запоминать информацию, развивает концентрацию внимания и интерес к музыкальной культуре.

Игра «Казахские музыкальные инструменты»

Цель игры «Казахские инструменты» – расширение знаний детей о казахских народных инструментах через интерактивный игровой формат. В ходе игры дети отвечают на вопросы викторины, выбирая правильный вариант из предложенных ответов. Это способствует развитию музыкальной эрудиции, памяти и внимания, а также помогает

закрепить полученные знания о звучании, внешнем виде и особенностях национальных инструментов Казахстана.

Как показала практика, использование данных игр, созданных при помощи интерактивной платформы Wordwall, на занятиях по хоровому пению позволило создать увлекательную и мотивирующую атмосферу, в которой дети не просто осваивали новый материал, но и активно участвовали в процессе, развивая свои музыкальные способности в игровой форме. О чем свидетельствуют следующие результаты:

1. Дети стали **лучше различать** тембры инструментов, узнавать знакомые мелодии, а также точно воспроизводить услышанные ритмы.
2. Благодаря ритмическим упражнениям, включающим **прохлопывание, проигрывание рисунков и их соотнесение с образами**, дети начали **лучше чувствовать ритм** и быстрее адаптироваться к музыкальному сопровождению.
3. Игровые упражнения помогли детям **легче запоминать мелодии, последовательность нот и основные музыкальные элементы**.

4. В процессе работы с играми, дети **освоили классификацию инструментов**, научились их различать **по звучанию и внешнему виду**.

5. Благодаря **играм на повторение**, дети не только быстро вспоминали основные темы, но и выявили пробелы в знаниях, что позволило **педагогически скорректировать процесс обучения**.

Таким образом, Wordwall доказал свою эффективность как инструмент развития музыкальных способностей. Его использование дало возможность не только сделать занятия более увлекательными и интерактивными, но и значительно повысить уровень подготовки детей.

Практика показала, что существуют как преимущества, так и ограничения подобных игр в музыкальном образовании.

Таблица 2. Преимущества и ограничения в использовании Wordwall

Преимущества	Ограничение
Игровой формат повышает мотивацию детей к изучению музыкального материала. Дети активно участвуют в процессе, а не просто слушают объяснения.	Бесплатная версия имеет ограниченное количество игр, а для полного доступа необходима подписка.
Wordwall предлагает разные шаблоны (викторины, пазлы, сортировки, колеса фортуны и т. д.), которые позволяют адаптировать материал под разные виды функций поддержки (слух, ритм, память, координация). Можно использовать как индивидуально, так и в групповой работе.	Хотя платформа хорошо подходит для викторины, тестов и ритмических игр, создание полноценных интерактивных упражнений для вокала или инструментального музицирования затруднено.
Интуитивно понятный интерфейс. Возможность работать без установки сложного программного обеспечения. Доступ с компьютера, планшета и смартфона.	Для полноценной работы требуется интернет. Не все образовательные учреждения имеют интерактивные доски или современные компьютеры для работы с Wordwall.
Игры можно адаптировать под возраст детей и уровень подготовки. Можно записывать аудиофайлы с музыкой, голосом педагога или звуковыми инструментами. Возможность использования	

Литература

1. Маслова Т. А. Игровые технологии в музыкальном образовании дошкольников // Вопросы педагогики. — 2021. — №3. — С. 45-50.
2. Wordwall.net — Официальный сайт платформы: <https://wordwall.net>
3. Савченко Т. Ю. Цифровые технологии в музыкальном образовании: вызовы и перспективы // Образовательные технологии. — 2020. — №5. — С. 89-94.
4. Фролова Е. В. Использование интерактивных платформ для обучения музыке в начальной школе // Музыкальное образование. — 2019. — №2. — С. 37-41.

ЖАҢА КӨЗҚАРАС: ХИМИЯ ПӘНІНДЕ БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУ

Мақаш Ә.С.,

химия пәнінің мұғалімі

Рахимжанова А.Ж.,

химия пәнінің мұғалімі,

Қарағанды қ. «Әлихан Бөкейхан атындағы ЖББМ» КММ

Қазіргі білім беру жүйесінің ең маңызды міндеттерінің бірі — оқушыларға сапалы білім беру. Оқытудың сапасын арттыру үшін мұғалімдер мен оқушылардың өзара тиімді жұмыс жасауы, жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану, білім беру мазмұнын жаңарту маңызды болып табылады. Химия пәні ерекше назар аударуды талап етеді, себебі бұл пән теориялық біліммен қатар практикалық дағдыларды да қажет етеді. Осыған орай, білім сапасын арттырудағы кездесетін кедергілер мен оларды еңсеру жолдары, менің тәжірибемде қолданылатын әдіс-тәсілдер туралы сөз қозғаймын.

Тәжірибенің өзектілігі

Химия пәні — оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастыруға, қоршаған ортаны түсінуге, және табиғаттағы құбылыстарды зерттеуге бағытталған пән. Бірақ бұл пәннің бірқатар қиындықтары мен кедергілері бар. Оқушылардың химияға деген қызығушылығы мен танымдық белсенділігінің төмендігі, пәннің күрделілігі, теориялық білімнің көбейіп, практикалық дағдылардың аз болуы — басты мәселелердің бірі. Бұл мәселелерді шешу білім сапасының жоғарылауына ықпал етуі мүмкін. Осы мақалада осы мәселелерді шешудің нақты жолдары мен тәжірибелерімді ұсынамын.

Негізгі проблемаларды анықтау

Химия пәнін оқытуда кездесетін басты проблемаларға төмендегілерді жатқызуға болады:

1. Химияның күрделілігі мен түсініксіздігі: Химия пәнінің көптеген тақырыптары оқушыларға қиын болып көрінеді, себебі олар абстрактылы және күрделі ұғымдарды түсінуге тырысады. Бұл оқушылардың пәнге деген қызығушылығын төмендетеді.

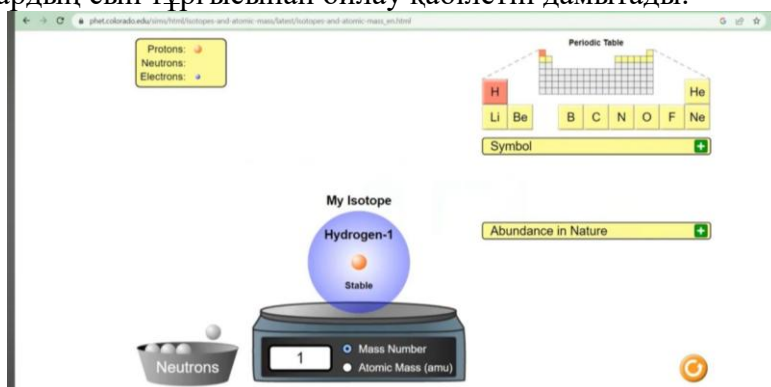
2. Практикалық жұмыстың жетіспеушілігі: Химия сабағында тек теориялық біліммен шектелу оқушылардың химияға деген қызығушылығын жоғалтуға әкеледі. Эксперименттер мен зертханалық жұмыстарды көптеп өткізу арқылы пәннің қызықты және тартымды болуына ықпал ету қажет.

3. Жаңартылған білім беру мазмұнына бейімделудің қиындығы: Жаңа бағдарламалар мен әдістемелердің енгізілуі мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін арттыруды қажет етеді. Бұл жағдай көп уақыт пен күш жұмсап, білім сапасының тұрақтылығын қамтамасыз етуге кедергі келтіруі мүмкін.

4. Оқушылардың пәнге деген ынтасының төмендігі: Көптеген оқушылар химияның болашақтағы өмірде қолданылуын көрмейді және оны қиын деп есептейді. Бұл білімнің сапасына теріс әсер етеді.

Менің тәжірибемде осы мәселелерді шешу үшін түрлі әдіс-тәсілдер қолданылуда. Атап айтқанда:

1. Интерактивті әдістерді қолдану: Сабақ барысында оқушыларды белсенді қылу үшін, мәселен, топтық жұмыс, ойлану сұрақтары, «миға шабуыл» сияқты әдістерді қолданамын. Бұл әдістер оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуға және тақырыпты терең түсінуге көмектеседі. Химия пәнін оқытуда интерактивті әдістер қолдану оқушыларға тек теориялық білім ғана емес, сонымен қатар тәжірибелік дағдыларды да меңгеруге көмектеседі. Мысалы **Phet.colorado.edu** платформасында химия пәнінен виртуалды зертхана қамтылған. «Изотоп және атомдық масса» тақырыбында оқушылар жасаған тәжірибелер арқылы химияның заңдарын түсінді. Сондай-ақ, топтық жұмыс, пікірталастар, тапсырмалар мен жағдайларды шешу әдістері оқушылардың сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамытады.

2. Практикалық жұмыстар мен эксперименттер: Химияның күрделілігін жеңілдету үшін, мен сабақтарға тәжірибелер мен зертханалық жұмыстарды көптеп енгіземін. Оқушылар тек теорияны ғана емес, практикалық дағдыларды да меңгереді. Практикалық жұмыстар мен эксперименттер химия сабағында қолдану сабақ барысында оқыту процесін айтарлықтай жақсартады. Олар оқушылардың білім алуын тереңдетіп, қызығушылықтарын арттырады, сонымен қатар сабақтың тиімділігін жоғарылатады. Міне, олар қандай көмек береді:

Теориялық білімді нақтылау – эксперименттер арқылы оқушылар химияның абстрактілі ұғымдарын нақты көрінісінде көреді. Мысалы, химиялық реакцияларды немесе физикалық құбылыстарды зерттеу барысында олар формулалар мен заңдарды тек теория деңгейінде ғана емес, тәжірибе жүзінде де түсінеді.

Белсенді қатысу және қызығушылықты арттыру – тәжірибе жасау барысында оқушылар сабаққа белсене араласады. Бұл оларды өздерінің білімдері мен дағдыларын тексеруге, жаңа мәліметтер алуға ынталандырады. Оқушылардың қызығушылығы артқан сайын, олардың пәнге деген ынтасы да өседі.

Сыни ойлау дағдыларын дамыту – эксперименттер кезінде оқушыларға түрлі болжамдар мен гипотезалар жасауға мүмкіндік беріледі. Олардың нәтижелерін талқылау арқылы оқушылар сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамытады және ғылыми әдіс бойынша шешім қабылдауды үйренеді.

Қауіпсіздік ережелерін сақтау – практикалық жұмыстар химияның қауіптілік аспектілерін де қамтиды, сондықтан оқушыларға зертханалық қауіпсіздік ережелерін үйрету өте маңызды. Бұл дағдылар олардың болашақта жұмыс барысында қауіпсіздік шараларын сақтауын қамтамасыз етеді.

Топта жұмыс істеу қабілетін дамыту – тәжірибелер топпен орындалған кезде оқушылар бір-бірімен қарым-қатынас жасап, тапсырмаларды бірге орындап, идеялармен бөліседі. Бұл топтық жұмыс дағдыларын жақсартады, сондай-ақ әр оқушының жауапкершілігін арттырады.

Қателіктер мен нәтиже арасындағы байланыс – эксперимент нәтижелері әрқашан болжағандай бола бермейді. Бұл оқушыларға қателіктерден сабақ алу, зерттеу барысында жіберілген қателерді түзету, нәтижелерді түсіндіру мүмкіндігін береді. [1:73]

3. Ақпараттық технологияларды пайдалану: сабақ барысында электронды оқулықтар мен қосымшаларды қолдану оқушылардың қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар, бұл әдіс ақпаратты ұсынудың тиімділігі мен сапасын жақсартады. Осы орайда **TopIQ** электронды оқулықтар платформасының тапсырмалары оқушылардың қызығушылығын ғана ашып қоймай, үй тапсырмасын орындауға да мотивациялайды, бағалауға да ыңғайлы.

The image contains two screenshots of the TopIQ platform interface. The left screenshot shows a 'Тарау бойынша өзін-өзі бағалау тапсырмалары' (Self-assessment tasks by topic) section. It includes several multiple-choice questions and a matching task. The right screenshot shows a 'Сәлемдесу' (Greeting) section with a periodic table and a list of elements to be identified.

Сурет 2. TopIQ электронды оқулықтар платформасының тапсырмалары

4. Оқушыларға ғылыми жобалар ұсыну: химияны оқып жүрген оқушыларға нақты ғылыми жобаларға қатысуға мүмкіндік беру олардың танымдық белсенділігін арттырады. Бұл оқушылардың өз бетімен ізденуіне және химияға деген қызығушылығын оятуға көмектеседі.

Ғылыми жобалар нақты өмірлік мәселелермен тығыз байланысты болуы мүмкін. Мысалы, оқушылар химияның экологиялық проблемаларға, энергия үнемдеуге, медицинаға немесе өнеркәсіпке әсерін зерттейді. Бұл жобалар олардың алған теориялық білімдерін өмірде қолдануды үйретеді. Оқушылар химияның күнделікті өмірдегі рөлі мен маңызын түсініп, оны нақты жағдайларда қалай қолдануға болатындығын көре алады.

Мысалға, «Тамақ өнімдеріндегі қоспалар мен олардың қауіпсіздігі» тақырыбындағы жоба тамақ өнімдеріндегі химиялық қоспаларды зерттеуге бағытталған. Оқушылар тамақтағы қоспалардың адам денсаулығына қалай әсер ететінін зерттей алады. Тамақтағы табиғи қоспалар: қант (глюкоза, фруктоза) – табиғи түрде өсімдіктер мен жемістерде кездеседі. Майлар (өсімдік майы, сүт майы) – өсімдіктер мен жануарлардан алынатын табиғи майлар. Тамақ бояғыштары: Мысалы, каротин (сәбізден алынады) немесе хлорофилл (жасыл өсімдіктерден алынады). [2:47]

Химия сабағын қызықты әрі тартымды ету үшін әр сабақты өмірмен байланыстырып өткізу қажет. Мысалы, химияның экологиямен байланысын көрсететін жобалар немесе күнделікті тұрмыстағы химиялық реакцияларды түсіндіру арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға болады. Себебі жоғарыда ғылыми жобада келтіріп кеткендей пәнді өмірмен байланымтыра білу.

Оқушылардың тәжірибелік дағдыларын арттыру үшін зертханалық жұмыстар мен эксперименттерді көбірек өткізу маңызды. Бұл арқылы оқушылар теория мен практиканы ұштастырып, ғылымға деген қызығушылықтарын арттырады. Химия пәнінен тек сапалық және сандық есептерді шығару ғана емес практика жүзінде қолмен тәжірибелерді жасау кезінде әр реактивтерді қанша көлемде алу керектігін есептеп алса дұрыс нәтиже береді. Сондықтан тәжірибе жасар алдында сандық сапалық есептер жүргізеді.

Оқушылардың белсенділігін арттыру үшін инновациялық әдістерді пайдалану қажет. Мысалы, цифрлық құралдар мен интерактивті тақталарды қолдану оқушыларды ынталандырып, пәнді меңгеру процесін жеңілдетеді.

Интерактивті әдістер оқушыларды оқу процесіне белсенді қатысуға ынталандырады. Олар теориялық біліммен қатар, тәжірибелік тапсырмаларды орындап, білімдерін тексереді. Бұл әдіс «құрғақ» теориядан гөрі пәнге деген қызығушылықты арттырады, себебі оқушылар жаңа білімді тікелей тәжірибе арқылы меңгереді.

Интерактивті әдістердің бірі – топтық жұмыс. Бұл оқушыларды бір-бірімен ынтымақтасып, мәселелерді шешуге, идеяларды талқылауға үйретеді. Химия пәнінде топтық жұмыстарды орындау оқушыларға химиялық мәселелерді бірігіп шешуге мүмкіндік береді, бұл да олардың коммуникативтік дағдыларын арттырады. [3:18]

Оқушылардың білімін бағалауда тек дәстүрлі тестілер ғана емес, жобалық жұмыстарды да қолдану арқылы олардың ойлау қабілеттерін жан-жақты бағалауға болады. QuizWhizzer – бұл геймификацияланған викториналар жасауға мүмкіндік беретін платформа. Химия пәнінде оны әртүрлі тәсілдермен қолдануға болады. Мысалы, оқушылар химиялық элементтерді, реакция теңдеулерін немесе зертханалық қауіпсіздік ережелерін қызықты түрде меңгере алады. Бұл әдіс оқушылардың қызығушылығын арттырып, химияны оңай әрі көңілді үйренуге көмектеседі.

Сондай-ақ, Classroomscreen платформасын химия сабағында пайдалану мысалы, тақырып: «Химиялық реакциялар және олардың түрлері». Мақсаты: Оқушылар химиялық реакциялардың негізгі түрлерін (қосылу, айырылу, орынбасу, алмасу) ажырата білуі керек.

Сабақ құрылымы (Classroomscreen көмегімен)

1. Экранды ұйымдастыру:

- Background: Химиялық зертхана немесе периодтық кесте суретін фон ретінде қою.
- Text widget: Сабақтың мақсатын, критерийлерін жазу.
- Traffic light (Бағалау сигналы): Оқушылар түсінігін бағалау үшін (□ – түсіндім, □ – сұрақ бар, □ – түсінбедім).

2. Тапсырма орындау:

- Drawing tool: Химиялық теңдеулерді тақтаға жазу немесе электронды түрде көрсету.

- Timer/Stopwatch: Оқушыларға берілген уақытты бақылау (мысалы, реакция теңдеулерін құруға 3 минут беру).

- Poll (Сауалнама): «Қандай реакция түрі?» деген сұрақпен реакция теңдеулерін беріп, оқушылардан дұрыс жауапты таңдауын сұрау.

3. Топтық жұмыс:

- Name picker (Кездейсоқ есім таңдау): Оқушыларды топтарға бөлу үшін қолдану.

- QR-code generator: QuizWhizzer немесе Kahoot викторинасына сілтеме беру үшін.

4. Рефлексия және кері байланыс:

- Work symbols: Сабақ соңында «Жазу», «Талқылау», «Тыныш оқу» сияқты белгілерді пайдалану.

- Exit poll: Оқушыларға «Бүгінгі сабақта не ұнады?» немесе «Қандай сұрақтар қалды?» деген сұрақтармен рефлексия жасау.

Бұл тәсіл сабақтың интерактивті өтуіне көмектеседі, оқушылардың назарын шоғырландырады және олардың белсенділігін арттырады.

Конференция ұсынымдарына енгізу үшін ұсыныстар

1. Химия пәнін оқытуда инновациялық технологияларды қолдануды кеңейту.

2. Мұғалімдердің кәсіби деңгейін арттыру үшін тұрақты курстар мен тренингтер ұйымдастыру.

3. Оқушылардың ғылыми жобаларға қатысуын қамтамасыз ету және химия пәніне қызығушылықтарын арттыру.

4. Оқыту үрдісінде зертханалық жұмыстар мен эксперименттерді көбірек ұйымдастыру.

5. Оқушылардың білімін бағалау әдістерін жаңартып, шығармашылық тапсырмалар мен жобаларды енгізу.

Қорытынды

Осы ұсыныстарды жүзеге асыру арқылы химия пәнін оқытудың сапасын арттыруға және оқушылардың ғылыми ойлау қабілетін дамытуға болады. Мұғалімдердің үздіксіз кәсіби дамуы мен жаңа әдістерді қолдануы білім беру жүйесінің тиімділігін арттырып, оқушыларға сапалы білім береді.

Әдебиет

1. Әбілқасымова, А. Е. «Жаратылыстану ғылымдарын оқыту әдістемесі». Алматы: Атамұра, (2015).

2. Тұрсынбай, А., Қуанышбекова М., «Химия сабақтарында заманауи әдістерді қолдану тиімділігі», қазақ білім академиясының хабаршысы, 2018.- 45-50.

3. Жұмаділова, С.М. «Оқушылардың химия пәніне қызығушылығын арттыру жолдары», - ХХІ ғасырдағы білім және ғылым, 2020.- 112-118.

ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІН БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ

Мамыраева А.Т., физика пәнінің мұғалімі,

«Абай атындағы мектеп-гимназиясы» КММ, Қарағанды қ.

«Білім беру әдістерінің жаңашылдыққа ұмтылуы – бұл болашақ ұрпақтың интеллектуалды дамуына жасалған маңызды инвестиция.» – А. С. Макаренко

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі қоғамның өзгеруіне сәйкес үнемі жаңарып, дамып отырады. Оқыту әдістерінің инновациялық сипат алуы оқушылардың білім сапасын арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және олардың өздігінен білім алу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Бұл мақалада білім беру үдерісінде қолданылатын инновациялық әдістерге тоқталып, олардың тиімділігі қарастырылады.

Инновациялық оқыту әдістері дәстүрлі оқыту тәсілдерін толықтырып, білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Олар оқушылар мен мұғалімдер арасындағы өзара әрекеттестікті күшейтіп, оқыту үдерісін қызықты әрі нәтижелі етеді.

Дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда, инновациялық тәсілдер білім алушыларды оқу үдерісіне белсенді түрде қатысуға ынталандырады. Оқытушы мен оқушы арасындағы өзара әрекет күшейіп, оқушылар сабақ барысында өз ойларын еркін білдіре алады. Инновациялық оқыту әдістері оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытып, мәселені әртүрлі қырынан қарастыруға үйретеді. Мысалы, жобалық оқыту, проблемалық оқыту және **case-study** әдістері оқушыларды өз бетімен шешім қабылдауға, ақпаратты талдауға және қорытынды жасауға дағдыландырады. Инновациялық әдістер оқу материалын тереңірек түсінуге көмектеседі. Интерактивті сабақтар, мультимедиялық құралдар мен ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы білім алушыларға күрделі тақырыптарды түсіндіру жеңілдейді. Қазіргі заманғы оқушылар сандық технологиялармен жақсы таныс, сондықтан АКТ қолдану, геймификация және мультимедиялық материалдар арқылы олардың оқу процесіне деген қызығушылығы артады. Бұл әдістер оқушылардың зейінін ұзақ уақыт сақтауға және оқу мотивациясын жоғарылатуға ықпал етеді. Инновациялық әдістер оқытудың жеке даралығын қамтамасыз етеді. Әрбір оқушы өзінің қарқынына қарай білім алады. Бұл әсіресе қашықтан оқыту мен аралас оқыту форматтарында маңызды рөл атқарады. Интерактивті оқыту әдістері мен командалық жобалар оқушыларды бірлесіп жұмыс істеуге үйретеді. Мұндай әдістер олардың қарым-қатынас дағдыларын дамытып, өз ойларын дәлелді түрде жеткізуге, пікірталас жүргізуге және ортақ шешім қабылдауға ықпал етеді.

1. **Модульдік оқыту** – білім беру материалын модульдерге бөліп, оқушылардың өздігінен оқу дағдыларын дамытуға бағытталған әдіс.

3. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану – электронды

The infographic displays 12 sectors of the Russian economy, each represented by a circular icon with a central sun-like symbol and a surrounding ring of smaller icons. The sectors are labeled in Russian:

- Сельское хозяйство (Agriculture)
- Промышленность и строительство (Industry and Construction)
- Розничная торговля (Retail Trade)
- Информационные и коммуникационные технологии (Information and Communications Technology)
- Транспорт (Transport)
- Здравоохранение (Healthcare)
- Образование (Education)
- Наука (Science)
- Культура, спорт и туризм (Culture, Sports, and Tourism)
- Энергетика (Energy)
- Финансы (Finance)
- Искусство и развлечения (Arts and Entertainment)

5. Флипмед класс (аударылған сынып) әдісі – теориялық материалды үйде игеріп, сабақта практикалық тапсырмалар орындау.

7. Кейс-стади (жағдаяттық талдау) – нақты оқушылардың аналитикалық және шешім қабылдау қабілеттерін

9. **Арт-педагогика** – өнер арқылы оқыту әдісі, ол оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуды көздейді.

- **Виртуалды зертханалар** – оқушыларға физикалық эксперименттерді компьютер немесе онлайн платформалар арқылы орындауға мүмкіндік береді.

- **Физикалық ойындар мен симуляциялар** – оқушыларға күрделі физикалық құбылыстарды ойын түрінде игеруге көмектеседі.

- **Проектілік жұмыстар** – оқушыларға күнделікті өмірде кездесетін физикалық мәселелерді шешу үшін зерттеу жүргізуге мүмкіндік береді.

- **3D модельдеу және анимациялар** – физикалық құбылыстардың көзбен шолу арқылы жақсы түсінілуін қамтамасыз етеді.

- **Жаратылыстану пәндерімен интеграция** – физиканы химия, биология және информатикамен байланыстыра отырып, кешенді білім беру.

Инновациялық оқыту әдістерін қолдану білім беру үдерісінде бірнеше артықшылықтар береді:

- Оқушылардың шығармашылық және сыни ойлау дағдыларын дамыту;
- Өз бетінше білім алуға және ізденуге ынталандыру;
- Оқыту үдерісін интерактивті және қызықты ету;
- Білімнің өмірмен байланысын нығайту;
- Оқытушы мен оқушы арасындағы қарым-қатынасты жақсарту;
- Топтық жұмыс және коллаборация дағдыларын дамыту;
- Инклюзивті білім беруге мүмкіндік жасау;
- Физикалық заңдарды тәжірибе жүзінде зерттеуге мүмкіндік беру.

Қазіргі білім беру жүйесінде инновациялық оқыту әдістері білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және олардың алған білімдерін тәжірибеде қолдануға бағытталған. Білім беру саласындағы жаңашылдықтар оқыту үдерісінің тиімділігін арттырып, оқушылардың өздігінен білім алуына мүмкіндік береді.

Инновациялық әдістер оқушыларды сабаққа қызықтырып, оларды белсенді әрекет етуге ынталандырады. Интерактивті оқыту тәсілдері арқылы оқушылар пассивті тыңдаушылар емес, білім алу үдерісіне тікелей қатысушыларға айналады. Инновациялық оқыту технологиялары ақпаратты жылдам игеруге, оны өңдеп, тиімді пайдалануға көмектеседі. Бұл оқушылардың логикалық ойлау, талдау, салыстыру, шешім қабылдау қабілеттерін жетілдіреді. Заманауи оқыту әдістері оқушылардың өз бетімен білім алуына, дербес ойлауына және шығармашылық тұрғыдан ізденуіне ықпал етеді. Мысалы, жобалық және зерттеу әдістерін қолдану арқылы оқушылар жаңа ақпараттарды өздігінен іздеп, оны талдауға үйренеді. Инновациялық әдістер оқушылардың қарым-қатынас мәдениетін дамытуға да ықпал етеді. Топтық жұмыс, пікірталас, рөлдік ойындар арқылы олар өз ойларын еркін жеткізіп, пікір алмасу дағдыларын қалыптастырады. Жаңашыл әдістерді пайдалану білім беру сапасын айтарлықтай жақсартады. АКТ (ақпараттық-коммуникациялық технологиялар), мультимедиялық құралдар, онлайн-платформалар оқушыларға көрнекі және интерактивті білім беруге көмектеседі. Оқушылар инновациялық әдістер арқылы стандартты ойлаудан шығып, жаңа идеяларды ұсынуға, проблемаларды шешудің балама жолдарын іздеуге үйренеді. Бұл олардың шығармашылық және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін жетілдіреді. Инновациялық оқыту әдістері әр оқушының қабілеті мен мүмкіндіктеріне бейімделіп, олардың тұлғалық ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді. Бұл білім алушылардың өзін-өзі бағалау және өзін-өзі дамыту дағдыларын қалыптастырады.

Инновациялық әдістерді қолдану – білім сапасын арттырудың негізгі шарты. Бұл тәсілдер оқушылардың танымдық белсенділігін күшейтіп қана қоймай, олардың шығармашылық қабілеттерін де дамытады. Қазіргі заманғы мұғалімдер инновациялық оқыту әдістерін меңгеріп, оларды тиімді пайдалану арқылы білім беру үдерісін жаңа деңгейге көтере алады.

Сондықтан білім беру мекемелерінде инновациялық әдістерді енгізу – заман талабы. Инновациялық әдістерді қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, оларды болашақтағы кәсіби қызметке тиімді дайындайды. Физика пәнінде инновациялық әдістерді қолдану оқушыларға теорияны терең меңгеруге және оны практикада тиімді қолдануға көмектеседі.

Әдебиет

1. Жүнісбек, Ә. «Оқытудың инновациялық әдістері» – Алматы: Ғылым, 2020.

2. Құдайбергенова, К. «Білім беру жүйесіндегі жаңа педагогикалық технологиялар» – Астана: Фолиант, 2019.
3. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы.
4. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстандық білім беруді жаңғырту» – Астана, 2018.
5. Смайлова, Г. «Интерактивті оқыту әдістері» – Алматы: Білім, 2021.

АДАПТИВНЫЙ ФУТБОЛ КАК СРЕДСТВО СОЦИАЛИЗАЦИИ И РЕАБИЛИТАЦИИ ДЕТЕЙ С ООП

Миряшев В.В.,

*учитель физической культуры, педагог-исследователь,
КТУ «ОШ №59, г. Караганда.*

Александров В.Г.,

*учитель физической культуры, педагог-исследователь
ЧУ «Школа свободного развития «Альтер», г. Караганда.*

Аннотация: В данной статье рассматриваются возможности адаптивного футбола как инструмента для реабилитации и интеграции детей с ограниченными образовательными потребностями (ООП). Анализируются основные цели и задачи адаптивного футбола, методы его реализации, а также его влияние на физическое, социальное и эмоциональное развитие детей.

Введение

Инклюзивное образование предполагает создание условий для обучения и всестороннего развития детей с особыми образовательными потребностями. Одним из эффективных инструментов адаптации и социализации таких детей является адаптивный футбол – специальная форма физической активности, направленная на развитие физических, когнитивных и социальных навыков с учетом индивидуальных возможностей каждого ребенка.

Основные цели и задачи адаптивного футбола

Основная цель данной работы – исследование влияния адаптивного футбола на развитие детей с ограниченными образовательными потребностями (ООП). Для достижения этой цели были поставлены следующие задачи:

- физическое развитие: улучшение координации, ловкости, общей физической формы;
- социальная адаптация: развитие навыков командной работы, коммуникативных способностей;
- эмоциональное благополучие: повышение уверенности в себе, снижение тревожности;
- образовательные аспекты: обучение дисциплине, концентрации внимания, анализу игровых ситуаций.

Для эффективного включения детей с особыми образовательными потребностями в занятия футболом используются адаптированные методики и подходы в обучении:

- модульное обучение: постепенное освоение навыков;
- дифференцированный подход: задания подбираются в зависимости от уровня подготовки ребенка;
- использование визуальных инструкций: карточки, видеоинструкции;
- игра в малых группах: для более комфортного взаимодействия;
- постепенное включение в соревнования: от тренировочных игр до участия в турнирах.

Роль тренера в адаптивном футболе является приоритетом в обучении. Ключевой задачей тренера является создание комфортной и поддерживающей среды для каждого ребенка. Основные принципы работы тренера включают:

- индивидуальный подход к каждому ребенку;
- терпение и эмпатию;
- адаптацию упражнений под возможности детей;
- формирование атмосферы поддержки и мотивации.

Влияние спорта на здоровье детей с особыми образовательными потребностями. Смотрите диаграмму показателей №1.

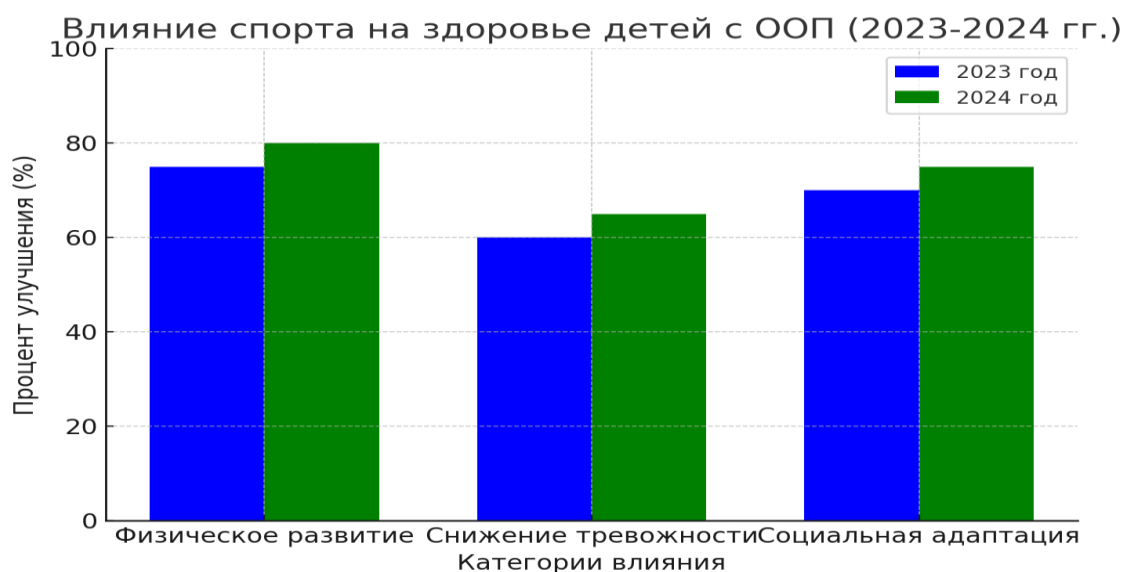

Диаграмма показателей №1

- физическое развитие: 2023 г. – 75%, 2024 г. – 80%;
- снижение тревожности: 2023 г. – 60%, 2024 г. – 65%;
- социальная адаптация: 2023 г. – 70%, 2024 г. – 75%.

Анализ представленной диаграммы показывает, что регулярные занятия спортом способствуют значительному улучшению физических и психологических показателей детей с особыми образовательными потребностями. Основные позитивные эффекты включают развитие моторных навыков, снижение тревожности, улучшение социальной адаптации и повышение уровня самостоятельности. Данные подтверждают необходимость расширения программ адаптивного футбола и их активного внедрения в образовательные учреждения.

Футбол позволяет детям с особыми образовательными потребностями не только укрепить здоровье, но и почувствовать себя частью общества. Наши воспитанники Областной специализированной школы-интерната №2 принимают участие в республиканских и международных соревнованиях, демонстрируя высокий уровень подготовки и социальной адаптации. Ниже представлены результаты участия воспитанников в республиканских соревнованиях. Так же принимают участие по футболу с норма - типичными ребятами в товарищеских встречах. Некоторые наши ребята, такие, как Крадин Виталий, Федоровский Анатолий попали в национальную сборную Республики Казахстан и защищают цвета нашей страны на международной арене.

Результаты соревнований:

- чемпионат Республики Казахстан по футболу среди детей с ДЦП, 2018, г. Алматы – **2 место;**
- чемпионат Республики Казахстан по футболу среди детей с ДЦП, 2021, г. Алматы – **3 место;**
- чемпионат Республики Казахстан по футболу среди детей с ДЦП, 2023, г. Алматы – **2 место;**
- чемпионат Республики Казахстан по футболу среди детей с ДЦП, 2025, г. Астана – **2 место.**

Заключение

Адаптивный футбол является мощным инструментом физической, социальной и эмоциональной реабилитации детей с ООП. Регулярные занятия этим видом спорта способствуют не только укреплению физического здоровья, но и развитию коммуникативных навыков, формированию уверенности в себе и повышению качества жизни детей.

Результаты исследования показывают, что включение адаптивного футбола в образовательный процесс и программы дополнительного образования способствует повышению уровня инклюзии в обществе. Важно продолжать развитие и совершенствование адаптивных методик, а также привлекать больше специалистов, тренеров и педагогов к работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

Рекомендуется расширять программы поддержки и финансирования адаптивного футбола на государственном и региональном уровнях, а также организовывать больше соревнований и мероприятий, способствующих интеграции детей с особыми потребностями в общество. Включение родителей в процесс подготовки и тренировок также является важным фактором успеха и социальной адаптации детей.

Адаптивный футбол – это не только спорт, но и эффективный инструмент реабилитации, интеграции и развития детей с особыми образовательными потребностями. Поддержка подобных программ способствует созданию инклюзивного общества, где каждый ребенок получает возможность для самореализации.

Литература

1. Государственной программы развития образования на 2020-2025гг. постановление Правительства РК от 27 декабря 2019 года № 988
2. «Методическое пособие по футболу для занятий на уроке физической культуры для учащихся 5 - 11 классов организаций общего среднего образования»: приложение к методическому пособию для общеобразовательных школ «Физическая культура 5-11 классы». – г. Астана, 2017. – 241 с.
3. Бондарь В.И. Адаптивная физическая культура: методика и практика. – М.: Просвещение, 2020
4. Киселев А.Н. Инклюзивное образование: современные подходы. – СПб.: Питер, 2019
5. Международные стандарты адаптивного футбола (IFCPF). Официальный сайт.
6. Сапаров Б.К. Развитие инклюзивного образования в Казахстане. – Алматы: КазНПУ им. Абая, 2021
7. Жумабаев А.Т. Спортивная реабилитация детей с особыми потребностями в РК. – Нур-Султан: Национальная академия образования, 2022

КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ: УПРАВЛЕНИЕ, ВЫЗОВЫ, РЕШЕНИЯ

*Мисюрина Н.М.,
директор, Школа-лицей №66, г.Караганда.*

Современная школа сталкивается с множеством вызовов, и один из ключевых — обеспечение высокого качества образования. В условиях стремительно меняющегося мира важно не только передавать знания, но и формировать у детей критическое мышление, способность к творчеству и адаптацию к новым реалиям.

Президент Касым-Жомарт Токаев, выступая на Республиканском съезде педагогов, подчеркнул: “Как никогда актуально звучит высказывание учителя нации Ахмета Байтурсынова: „Улучшение жизни народа надо начинать именно с дела обучения детей“. Образование и наука – главный ключ к успеху.”

Эти слова отражают главную миссию современной школы — не просто передавать знания, но формировать у детей способность к критическому мышлению, творчеству и адаптации к новым вызовам. Сегодня в образовательной системе Казахстана уделяется большое внимание качеству преподавания, развитию инфраструктуры и профессиональному росту педагогов.

Как директор, я осознаю, что преодоление барьеров на пути к качественному образованию требует комплексного подхода. Это включает в себя модернизацию школьной среды, совершенствование системы внутришкольного контроля, повышение квалификации педагогов, внедрение современных технологий, стратегическое планирование развития школы, воспитательную работу и взаимодействие с родителями. Важно, что все эти процессы не только

повышают образовательные результаты, но и мотивируют учителей и учеников стремиться к лучшим результатам. В этой статье я расскажу о ключевых шагах, которые предпринимает наша школа для достижения этих целей.

Создание образовательной среды: инфраструктура и технологии

Качественное образование начинается с комфортной и современной среды обучения. За последние три года благодаря подшему финансовому финансированию наша школа значительно обновилась:

- Оборудованы современные кабинеты физики, химии и биологии.
- Модернизированы библиотека, столовая, спортивный зал.
- Закуплены интерактивные панели и новые компьютеры.
- Отремонтированы коридоры, холл и обновлены системы жизнеобеспечения.

Эти изменения не только создали комфортную образовательную среду, но и повысили мотивацию учащихся. Однако важно понимать, что инфраструктура – лишь инструмент, который необходимо грамотно использовать в образовательном процессе.

Развитие педагогов как основа качественного обучения

Одним из важнейших факторов повышения качества образования является непрерывное профессиональное развитие педагогов. Учителя регулярно проходят курсы повышения квалификации, осваивают новые методики и цифровые технологии, в том числе искусственный интеллект.

Недавно в школе прошел педагогический совет, посвященный использованию ИИ в образовании. В его рамках учителя провели серию открытых уроков, на которых тестировали цифровые инструменты. Это позволило не только повысить качество преподавания, но и сформировать у педагогов уверенность в применении современных технологий.

В рамках внутришкольных мероприятий:

- Организуются семинары и обмен опытом между учителями.
- Внедряется Lesson Study — совместное планирование и анализ уроков.
- Применяются активные формы педагогических советов (групповая работа, SMART-технологии).

Такие подходы помогают педагогам развивать мышление роста, применять дифференцированный подход и повышать свою профессиональную компетентность.

Внутришкольный контроль: инструмент повышения качества образования

Эффективное управление качеством образования невозможно без системного контроля. В этом году внутришкольный мониторинг охватывал несколько направлений:

- Качество преподавания – анализ усвоения материала учащимися, эффективность методик, использование интерактивных технологий.
- Дифференцированный подход – поддержка, как сильных учеников, так и тех, кто испытывает трудности в обучении.

Анализ показал, что одним из ключевых направлений развития остается формирование метапредметных навыков: умения работать с информацией, анализировать данные и применять знания на практике. Над этим вопросом уже ведется работа, в том числе через внедрение исследовательских и проектных методов обучения.

Важно отметить, что прозрачность и открытость в системе внутришкольного контроля повышает мотивацию педагогов. Когда учителя видят объективные результаты своей работы, они стремятся улучшать методы преподавания и искать новые подходы, а учащиеся, в свою очередь, понимают, что их знания оцениваются справедливо, и прикладывают больше усилий.

Естественно-математическое образование как стратегический приоритет.

Стратегия развития школы – это не просто документ, а четкий ориентир, который помогает учебному заведению двигаться вперед, достигать поставленных целей и обеспечивать качественное образование. Одним из направлений развития нашей школы является усиление позиций в области естественно-математического образования. Для этого внедряются:

- Углублённое изучение предметов ЕМ-направления через лаборатории и внедрение вариативных курсов.

- Диагностика знаний с помощью тестовой программы для выявления проблемных тем и корректировки учебного процесса.
- Проектные методы обучения, делающие математику, физику, химию и биологию более прикладными.

Дополнительно в школе реализуется проект «Медицинский класс», в рамках которого старшеклассники, заинтересованные в медицине, проходят дополнительные занятия по биологии, химии и анатомии, посещают занятия вариативного компонента «Введение в медицину», «Основы медицинских знаний», «Биология в медицине», «От молекулы до лекарства».

Это помогает не только улучшить знания по предметам естественно-математического направления, повысить мотивацию к обучению, но и осознанно выбрать профессию.

Взаимодействие с родителями: ключ к успешному обучению

Родители — важные участники образовательного процесса. Для эффективного взаимодействия в школе действует «Центр педагогической поддержки», где проводятся:

- Индивидуальные и групповые консультации для родителей по вопросам воспитания и обучения детей.
- Встречи с психологами, помогающие родителям и детям справляться с эмоциональными и социальными проблемами.
- Дни открытых дверей, способствующие взаимному пониманию между родителями и учителями.
- Совместные проекты, такие как «Одна книга – одна семья», «Родительская гостиная»,

Когда родители становятся активными участниками образовательного процесса, это мотивирует детей учиться лучше. Эта работа позволяет реализовывать принцип «Успех обучения ребенка – в конструктивном сотрудничестве школы, учителей, детей и их родителей».

Управление качеством образования — это комплексный и динамичный процесс, который требует стратегического подхода, гибкости и готовности к изменениям. Объединяя усилия по модернизации инфраструктуры, профессиональному развитию педагогов, усилению естественно-математического направления, активному взаимодействию с родителями, можно создать конкурентоспособную школу, обеспечивающую качественное образование для каждого ребёнка. При этом нужно помнить, что мотивированные учителя и ученики – главный двигатель качественного образования.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ НАВЫКА ПОНЯТИЙНОГО ЧТЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Мошкова Юлия Александровна

Коммунальное государственное учреждение «Общеобразовательная школа №6»

Отдела образования города Темиртау

Одной из задач государственной программы развития образования Казахстана является внедрение инклюзивного образования в школе. В рамках данной программы доля детей, охваченной инклюзивным образованием, от общего кол-ва детей с ограниченными возможностями в развитии должна составить не менее 50 %

Государство, реализуя цели инклюзивного образования, обеспечивает гражданам с особыми образовательными потребностями в развитии специальные условия для получения ими образования, коррекции нарушения развития и социальной адаптации на всех уровнях образования.

Проблема:

В последнее время выявляется большое количество школьников с особыми образовательными потребностями. Одним из следствий является частичное нарушение процесса чтения, проявляющееся в стойких и повторяющихся ошибках чтения, обусловленных несформированностью высших психических функций, участвующих в процессе чтения.

Ежегодно в начале учебного года проводится устная и письменная диагностика речи. При помощи тестовой методики Т.А.Фатековой

Цель методики: определить уровень сформированности речевых умений и навыков как важного условия развития коммуникативной функции речи:

1. исследование состояния уровня моторной реализации;
2. исследование навыков языкового анализа;
3. исследование грамматического строя речи;
4. исследование словаря и навыков словообразования;
5. исследование понимания логико-грамматических отношений;
6. исследование связной речи.

По итогам диагностики были выявлены следующие результаты:

1. неусвоение букв, неточное соотнесение звука и буквы, которое проявляется в заменах и смешениях звуков при чтении;

2. побуквенное чтение – нарушение слияния звуков в слоги и слова;

3. искажения звуко-слоговой структуры слова, при которых наблюдается следующие ошибки:

- пропуски согласных при стечении
- пропуски согласных и гласных при отсутствии стечения
- добавление звуков
- перестановка звуков
- пропуски, перестановки слогов

4. нарушения понимания прочитанного, которое может проявляться как на уровне слова, так и на уровне предложения и текста;

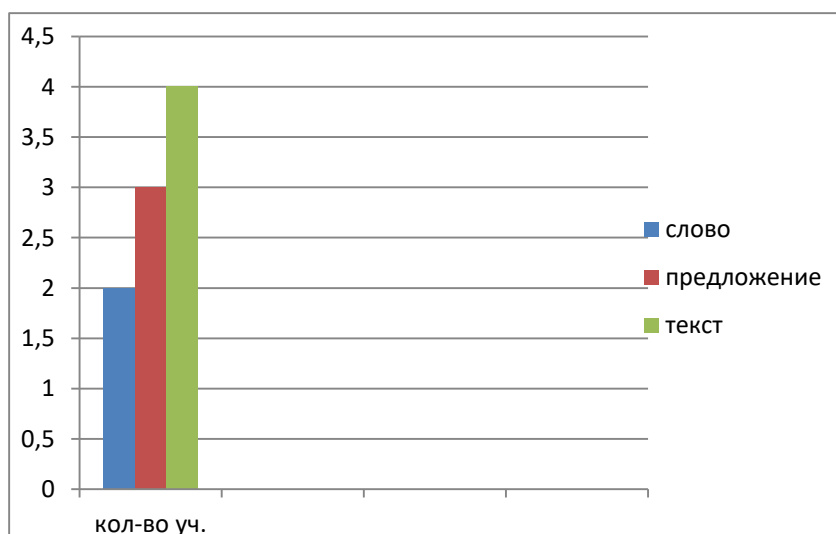
5. замены слов;

6. аграмматизмы при чтении.

Работая над проблемой понятийного чтения у учащихся с ООП, я провела мониторинг группы из 6 учеников, имеющих речевое заключение: ОНР-III, где наглядно видны западающие зоны. Это непонимание прочитанного слова (2 чел.-33%), трое учащихся испытывают трудности при повторении предложения (50%), 4 человека не могут пересказать текст (67%).

Это не означает, что каждый ребёнок показывает фактический результат по определённому параметру. Все результаты параметров взаимодополняемы у всех учащихся.

Входящая диагностика учащихся с нарушением понимания прочитанного на уровне слова, текста, предложения.

Цель моей работы: создание условий для развития навыка понятийного чтения у учащихся с ООП (особыми образовательными потребностями) через использование элементов программированного обучения

Задачи:

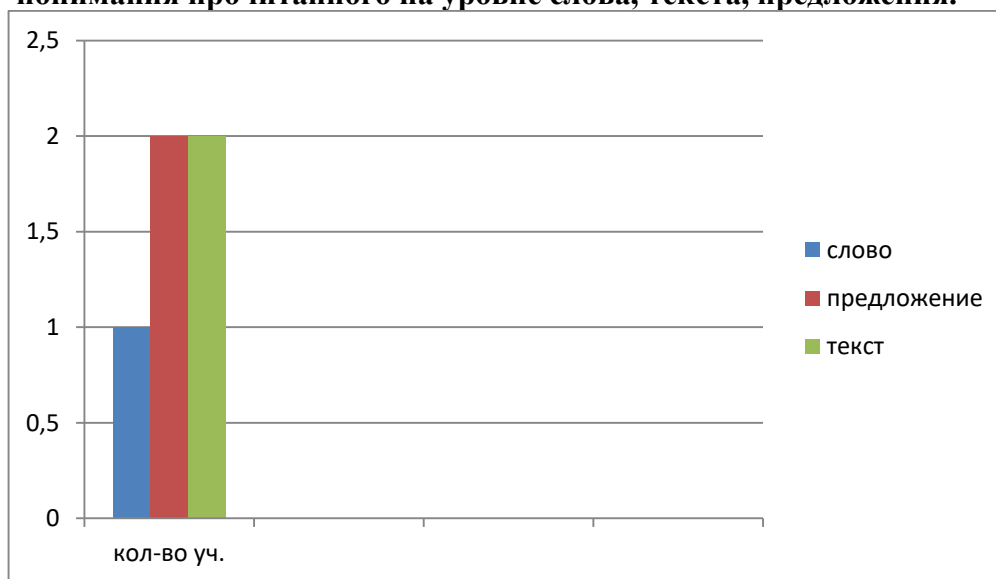
- развить навык понятийного чтения у учащихся с особыми образовательными возможностями через использование элементов программированного обучения;
- выработать умение распределять изучаемый материал на небольшие порции;
- развить навык работы по алгоритму на занятиях, связанных с пошаговым предъявлением информации и формированием речевых навыков
- достижение уровня образованности учащихся, соответствующего их потенциалу, обеспечивающего дальнейшее развитие личности и возможность преодоления трудностей, в том числе и путем самообразования.

Для преодоления трудностей чтения у учащихся с ООП в течение учебного года на логопедических занятиях использовались тренажёры по чтению.

Каждый уровень представлен в четырёх вариантах. На первом слайде даётся описание. На втором слайде ребёнку даётся установка читать внимательно и приготовиться отвечать на вопросы. На третьем слайде сообщаются условия выполнения заданий, и предлагается выбрать уровень сложности. Каждому слайду с текстом предшествует слайд дающий старт. После слайда с текстом автоматически включается следующий слайд с вопросом по прочитанному и тремя вариантами ответов, необходимо выбрать верный. В случае неверного ответа появляется слайд, сообщающий об ошибке, предлагается вернуться и прочитать ещё раз. Если верный, появляется слайд с сигналом одобрения и предложением - продолжить тренировку. После завершения каждого уровня появляется слайд, на котором ребёнку предлагается выбор: выйти на новый уровень, закончить тренировку или отдохнуть.

После всей проведённой работы получен положительный результат в развитии понятийного чтения.

Итоговая диагностика учащихся с нарушением понимания прочитанного на уровне слова, текста, предложения.

Итак, из опыта работы можно выделить основные функции НИТ (новые информационные технологии) в обучении.

1) НИТ помогает сделать занятия индивидуальными даже в условиях одновременного массового (группового) обучения, позволяя школьнику выбрать подходящий для себя темп обучения;

2) НИТ даёт логопеду возможность оперативно корректировать действия ученика, организовать самоконтроль учащихся. Это особенно важно для «гиперактивных» детей, не обладающих должным уровнем внимания и памяти;

3) использование данных электронных тренажёров положительно влияет на развитие ребёнка:

а) развиваются такие важные операции мышления, как обобщение и классификация, что способствует развитию логического мышления;

- б) в процессе таких занятий улучшается память и внимание детей, развивается моторная координация и координация совместной деятельности зрительного и моторного анализаторов;
- в) среди дидактических возможностей электронных тренажёров можно выделить:
- фрагментарное использование ПК в зависимости от цели этапа урока;
 - осуществление индивидуализации обучения, ориентация на конкретного ученика;
 - получение информации о работе каждого ученика на отдельных этапах;
 - сочетание индивидуальной работы с работой всего класса;
 - сочетание обучения с игрой;
 - управление самостоятельной деятельностью школьников на различных этапах обучения.

Таким образом, мы видим, что использование элементов программированного обучения (в данном случае это тренажёры по чтению) является одним из звеньев формирования функциональной грамотности учащихся.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы.
2. Материал интернета [http:// pedsovet.su](http://pedsovet.su), <https://special-edu.kz/>
3. Методические рекомендации. Психолого- педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе. Алматы 2019г. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К.
4. Тестовая методика диагностики устной речи школьного возраста Т.А.Фатековой.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР МЕН ФИЗИКА: ОҚУШЫЛАРДЫҢ ДҮНИЕТАНЫМЫН КЕҢЕЙТУ ЖОЛДАРЫ

Мусабекова А.М.,

физика пәнінің мұғалімі, Жамбыл атындағы ММЛИ, Қарағанды қ.

Қазіргі заманда білім беру жүйесінің негізгі мақсаты – жан-жақты дамыған, ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, ғылыми дүниетанымы кең тұлғаны қалыптастыру. Осы орайда, физика пәнін оқыту барысында ұлттық құндылықтарды пайдалану – оқушылардың рухани дамуына және ғылыми түсінігін кеңейтуге ықпал етеді. Қазақтың ұлттық құндылықтары – еліміздің тарихи, мәдени және рухани мұрасы. Әрбір ұлттың өзіндік мәдениетіне негізделген білім мен тәрбиенің маңызы өте зор. Ұлттық құндылықтар әрқашан біздің өміріміздің ажырамас бөлігі болып табылады және оларды білім беру саласында интеграциялау қажеттілігі артып келеді. Әсіресе, физика сияқты жаратылыстану бағытындағы пәндерде ұлттық құндылықтарды қолдану оқушылардың дүниетанымын кеңейтуге үлкен ықпал етеді.

Физика — табиғаттың негізгі заңдарын түсіндіріп, әлемнің қалай жұмыс істейтінін зерттейтін ғылым. Бұл пән оқушыларға әлемді, ғаламды ғылыми тұрғыдан түсінуге мүмкіндік береді. Дегенмен, физика пәні тек ғылыми білімдермен ғана шектелмей, оның ұлттық құндылықтармен байланысы да маңызды. Қазақ халқының дәстүрлері, мәдениеті мен философиясы терең ғылыми ойларды қамтыған. Мысалы, көне қазақтардың аспан денелерін бақылауы, табиғи құбылыстарды түсінуі мен ғылыми тәжірибелерінің негіздері қазіргі ғылыммен тығыз байланысты. Енді осы екі бағыттың қалай ұштасқанын көруге болады?

«Табиғатқа деген құрмет» – қазақ халқының табиғатпен үйлесімді өмір сүру философиясы физика пәнінде маңызды аспект болып табылады. Оқушыларға экология мен қоршаған орта мәселелеріне жауапкершілікпен қарауды үйрету үшін физикада энергияның сақталу заңын, қоршаған ортаға әсерін, жаңартылатын энергия көздерін қолдануды мысалға келтіре аламыз. Ғылыми жетістіктер мен ұлттық тарих жайлы қазақтың ұлы ғалымдары, философтары, ойшылдары физика мен ғылымға қатысты маңызды тұжырымдар жасаған. Мысалы, Әл-Фарабидің ғылыми тұжырымдары мен ойлары өз заманының жетістіктерін дамытуда маңызы зор. Жыл мезгілдеріне байланысты жердің айналуын, табиғат құбылыстарын

бақылау арқылы физиканың негізгі принциптерін қолданған. Осы ғылыми мұраларды қазіргі заманғы физикалық түсініктермен байланыстыра отырып, оқушылардың дүниетанымын кеңейтуге болады. Физика мен ұлттық құндылықтарды үйлестіре отырып, оқушылардың ғылыми көзқарасын кеңейтіп, олардың ұлттық мәдениетке деген құрметін арттыруға болады. Сондықтан оқушыларға ғылыми тұрғыда білімді ұлттық құндылықтармен ұштастыру арқылы, табиғатқа, мәдениетке және тарихқа деген қызығушылықтарын оятып, оларды шығармашылық пен ғылыми зерттеулерге бағыттап аламыз.

Осы физиканы оқыту барысында ұлттық құндылықтар және физика заңдылықтары қазақ халқының тұрмыс-тіршілігінде кеңінен қолданылғанын көруге болады. Мысалы:

- киіз үйдің құрылысы – статика және механика заңдылықтарын түсіндіруде тамаша үлгі;

- уық пен керегенің орналасуы күштердің теңгерімділігін көрсетеді;

- домбыраның үнін түсіндіру үшін дыбыс толқындары мен гармоникалық тербелістерді түсіндіруге болады;

- қыста киіз үйдің жылы, жазда салқын болуын жылу алмасу заңдылықтарымен байланыстыру.

Ұлттық қолөнер – халқымыздың мәдени мұрасы мен тұрмыс-тіршілігінің айқын көрінісі. Оларда сан ғасырлар бойы жинақталған тәжірибе мен физикалық заңдылықтар көрініс тапқан. Оқушыларға физика пәнін қызықты әрі түсінікті түрде жеткізу үшін ұлттық қолөнер бұйымдарын қолдану – тиімді әдістердің бірі. Бұл тәсіл оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытып қана қоймай, олардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыруға ықпал етеді.

Жоғарыда қарастырылған теориялық тұжырымдар зерттеудің практикалық аспектілерін талдауды қажет еткендіктен, сабағымның әр кезеңінде осы тұжырымдарды қолдану жолдары қарастырылды. Атап айтқанда, 7 сыныптағы «Атмосфералық қысым. Атмосфералық қысымды өлшеу» тақырыбы бойынша кіріспе кезеңінде оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін «Қазақтың мал шаруашылығымен айналысуда ауа райын алдын ала болжай білуі өмір сүру салтына қалай әсер етті? Мұны қысым деңгейінің өзгерістерімен түсіндіруге бола ма?» деген сұрақты қолдану көзделді. Бұл сұрақ арқылы оқушыларды сабақ тақырыбын ұлттық құндылықтармен байланыстыра отырып, атмосфералық қысым тақырыбына қызығушылықтарын ояту мақсат етілді. Қазақ халқының табиғат құбылыстарын бақылау арқылы ауа райын болжау тәжірибесін мысалға ала отырып, оқушыларға атмосфералық қысымның маңыздылығын түсіндіру көзделді. Мысалы, қазақтар желдің бағыты мен күшіне, бұлттардың орналасуына, малдың мінез-құлқына қарап, ауа райының өзгерістерін болжай білген. Бұл болжаулардың көпшілігі атмосфералық қысымның өзгеруіне негізделгенін түсіндіру арқылы оқушылардың танымдық қызығушылығын арттыруға болады.

Сабақтың жаңа білімнің қалыптасу кезеңінде атмосфералық қысымды өлшеу әдістерін түсіндіру барысында тарихи деректер мен ұлттық тәжірибелерді байланыстыру көзделді. Мысалы, барометрдің ойлап табылуына дейін ата-бабаларымыз қысымның өзгеруін жануарлардың мінез-құлқы арқылы байқап, алдағы ауа райын болжағанын атап өтуге болады. Осылайша, ғылыми ұғымдар мен ұлттық дүниетанымды ұштастыра отырып, оқушыларға атмосфералық қысымды өлшеу әдістерін тереңірек түсіндіру көзделді.

Сабағымның практикалық бөлімінде атмосфералық қысымның өмірдегі маңызын қазақтың ұлттық құндылықтарымен байланыстыра отырып, есептер мен тапсырмалар арқылы оқушылардың түсінігін тереңдету мақсат ретінде қойылды. Сол себепті төмендегі мазмұнда құрастырылған есептер мен тапсырмаларды ұсынғым келеді:

Тапсырма 1. Киіз үйдің құрылымы мен атмосфералық қысым.

Киіз үйдің дөңгелек пішіні ішіндегі ауаның бірқалыпты таралуын қамтамасыз етеді. Осыны ескере отырып, киіз үйдің жоғарғы бөлігіндегі (шанырақ маңы) және төменгі бөлігіндегі (кереге тұсы) ауа қысымының айырмашылығын түсіндіріңіздер.

Сұрақтар:

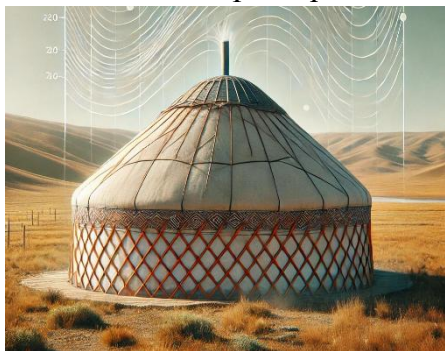
- ✓ Неліктен шанырақ маңында ауа қысымы төмендеу болады?
- ✓ Киіз үйдің желдетілуіне атмосфералық қысым қалай әсер етеді?
- ✓ Киіз үйдің дөңгелек пішінінің физикалық маңызын түсіндір.

Тапсырма 2. Тау етегінде қазан қайнату.

Таудағы қыстауда ата-әжесімен болған Асан судың 90°C -та қайнайтынын байқады. Таудың етегіндегі ауылында су 100°C -та қайнайтын.

Егер таудағы атмосфералық қысым 70 кПа, ал ауылдағы қысым 100 кПа болса, су қайнау температурасының айырмашылығын қалай түсіндіруге болады?

Бұл есепті 10 сыныптарда «Су буының қаныққан қысымы мен қайнау температурасының байланыс» кестесін пайдаланып және 7 сыныптар қысым айырымын есептеп биіктігін анықтай алады. Сонымен қатар жауабын қысымның төмендеуіне байланысты қайнау температурасының төмендейтінін түсіндіріп, қазақ халқының таудағы тағам дайындау тәсілдерін қалай

бейімдегенін түсіне алады. Бұл тапсырмалар оқушылардың тек физикадан білімін арттырып қана қоймай, ұлттық құндылықтарды құрметтеуге, оларды ғылыми тұрғыдан түсінуге мүмкіндік береді.

Сабақтың қорытынды кезеңінде оқушылар алған білімдерін жинақтап, атмосфералық қысымның табиғат пен адам өміріндегі рөлін бағалауға мүмкіндік беру жоспарланды. Сонымен қатар, қазақ халқының табиғатты бақылау тәжірибесінің ғылыми негіздерін түсіндіру арқылы оқушылардың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын ояту және дүниетанымын кеңейту мақсат етілді. Ұй тапсырмасын ұлттық құндылықтармен байланыстыру оқушылардың отбасымен бірге ізденуіне мүмкіндік береді. Мысалы:

Эссе жазу: «Қазақтың ауа райын болжау өнері мен атмосфералық қысымның байланысы».

Зерттеу тапсырмасы: «Киіз үйдің желге төзімділігін атмосфералық қысым тұрғысынан түсіндір».

Ата-әжелерінен қысымға байланысты халық болжамдары туралы түсініктерін сұрап, оны ғылыми тұрғыда талдау.

Сабақтың әр кезеңінде ұлттық құндылықтарды кіріктіру оқушылардың тек пәндік білімін дамытып қана қоймай, олардың ұлттық санасын қалыптастыруға, рухани дүниесін байытуға, мәдениетін құрметтеуге ықпал етеді, оларды ғылыми шығармашылыққа жетелейді. Бұл тек пәндік білім берумен шектелмей, оқушылардың рухани және мәдени дамуына да ықпал жасап, күнделікті өмірде кездесетін құбылыстарды ғылыми тұрғыдан талдай білуіне, логикалық ойлау

қабілеттерінің артуына ықпал етеді.

Ұлттық құндылықтарды пайдалану арқылы біз болашақ ұрпақты өз еліміздің мәдениеті мен ғылымына деген сүйіспеншілігін арттырып, ғылым мен білімнің ұлттық негізде дамуына ықпал етеміз. Қазақтың бай тарихи-мәдени мұрасын физикалық ұғымдармен байланыстыра отырып, оқушылардың ұлттық рухын оятып, олардың отансүйгіштік сезімін қалыптастырамыз.

Осылайша, ұлттық құндылықтар мен физиканы үйлесімді байланыстыру арқылы біз тек білімді ғана емес, мәдениетті, рухани бай, өз елінің тарихын, мәдениетін құрметтейтін ұрпақ тәрбиелейміз. Бұл – болашақтың кепілі, елдің дамуы мен өркендеуінің негізі.

Әдебиеттер:

1. О.Жанғозы. «Физиканы оқыту кезінде оқушыларға ұлттық тәрбие беру».
2. Әлімбекова Г.Б. «Физика пәнін халықтық педагогика тағылымдарымен байланыстырып оқыту». Алматы.2001ж.
3. Ф.Дягилев «Из истории физики и жизни ее творцов»
4. Журнал « Физика в школе»
5. “Математика және физика” журналы. 2003, №6.
6. “Ұлағат” журналы. 1999, №2.
7. “ИФМ” журналы. 2000 ж.

ГЕОГРАФИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДЕ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТАТЫН ӘРЕКЕТТЕРДІҢ ТИІМДІЛІКТЕРІ

Мусахан Р.М.,

№2 орта мектеп, Приозерск қ.

Зерттеу әрекеті, зерттеушілік, зерттеу дағдысы ұғымдары сан ғасырлар бойы қоғамның кез-келген саласында жүргізіліп келеді. Зерттеу ұғымын б.з.35 жылдары Римде белгілі ақын, жазушы, шешендік өнердің негізін қалаушылардың бірі – Квинтилиан өзінің «Риторикалық нұсқаулардың он екі кітабы» еңбегінде сипаттаған. Ол барлық балалар табиғатынан ақылды және олардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, тек дұрыс тәрбие мен оқыту қажеттілігін ұсыну қажеттігін атап көрсеткен. Ол оқыту әрекеттерін 3 кезеңге бөлген, олар *еліктеу, теориялық нұсқау және жаттығу* және есте сақтауды рефлексиямен ұштастырған. Жаттығу кезеңінде іздену, зерттеу, оқу, тану әрекеттерін қамтитындығын жазған [1].

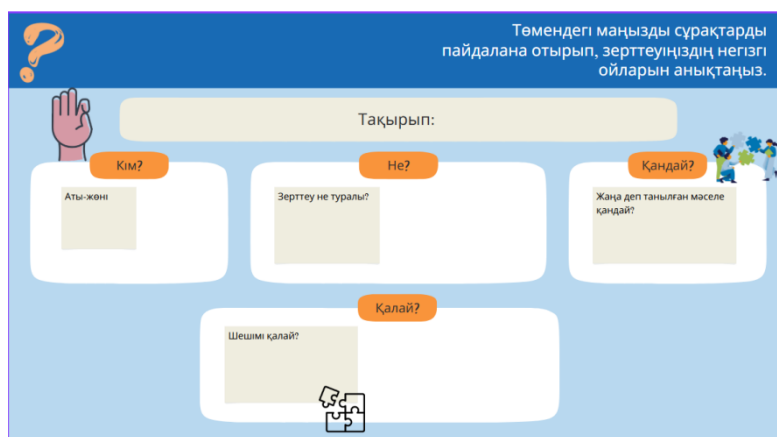
Қазақ әдебиетінде үлкен орны бар, ақын, философ, композитор, ағартушы, ойшыл, қоғам қайраткері Абай Құнанбаев өзінің жетінші қара сөзінде адамның зерттеу әрекетінің білім алудағы маңыздылығын айқындап көрсеткен. «Жас бала анадан туғанда екі түрлі мінезбен: бірі – ішсем, жесем, ұйықтасам деген тән құмарымен, екіншісі – көрсем, үйренсем, білсем деген жан құмарымен» деп суреттелген жетінші қара сөзі қазіргі таңдағы білім алу, іздену, зерттеу әрекеттерінің нәтижесі болашақта пайдасы болатынын дәлелдеп отыр. XX ғасырда ең алғаш педагогикада «зерттеу дағдысы» термині «зерттеушілік әдіс» ұғымынан бастау алады. Бұл әрекетті қолдаған Н.К. Крупская [2], және П.П. Блонский [3] болды. Н.К. Крупская «Баланы кіші топтан ересек топқа дейін оқытуда әр сұрақ пен әр тақырыпты меңгеруде зерттеушілік әдісті қолданса тереңірек білім алады» деп тоқталып өткен.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың 2024 жылғы 2 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты жолдауының бесінші бөлімінде «Еліміздің кадрлық әлеуетін арттыру ісінде орта білім беру жүйесі өте маңызды рөл атқарады» ерекше атап көрсеткен. Демек, зерттеу дағдылары әрекеттері қоғамның кез-келген саласында айрықша орын алатын, адамзаттың ерте жастан бастап тұрмыс тіршілігі үшін маңыздылығы бар екендігін ескеру қажет. Және білім беру жүйесіне енгізу мен оқушыларды зерттеуге дағдыландыру оқытудағы басты міндет болып табылады.

Географиялық білім беруде зерттеу дағдыларын дамытатын тапсырмалармен кіріктіру маңызды. Зерттеу дағдылары оқушылар үшін жаңа білімдер мен ақпараттарды түсіну барысында қолайлы. Ал, мұғалім үшін кәсіби қызметінің жоғарылауында табысты нәтижелерге алып келеді. Оқушылардың сауатты, өзін-өзі реттейтін, білім алуда дағдылармен қаруланған болса, кез-келген жағдайда және өмірлік тәжірибесінде қолдана алады [4]. Мұғалім білімді меңгерту арқылы оқушыларға зерттеу тақырыбын таңдауда және мәселелерді шешуде тиімді әдістемені пайдалану маңызды. Колумбия колледжінің зерттеушілері білім берудің әдетте үш құрамдас бөлікке: оқыту, зерттеу және қызмет көрсету бөлінетінін атап көрсеткен. Зерттеу – ол оқу мақсатына сай жоспарлы түрде жүргізілетін деректерді жинау, талдау, түсіндіру және бағалау процедураларының мәселенің шешімдерін табу іс-әрекеті. Егер біз оқушыларымызды болашаққа қажетті дағдылармен қамтамасыз еткіміз келсе, оларды дамыту жолдарын

қарастыруымыз керек. Бұл зерттеу әдістерін ұсыну, дамыту іс-әрекеттерін қамтиды [5]. Осы іс-әрекеттерді жүзеге асыруда қазіргі дамыған қоғамда ақпараттарды қалай пайдалануда емес, зерттеумен айналысып, сыни тұрғыда ойланатын, шығармашылықпен жұмыстармен айналысатын, проблеманы шешуде не керектігін білетін, өзіне сенімді және алған білімдерін өмірде қолдана алатын, яғни жоғары дәрежелі ақыл-ой дағдылары қалыптасқан тұлғалар табысты бола алады [6]. Жоғары дәрежелі ақыл-ой дағдыларын тек ақпаратты оқумен ғана шектелмей, проблемалары шешуде зерттеу дағдыларын қолданып, шешімдерін жалпылап, гипотеза құрастыру дағдысын да қолдануды талап ететіндігін атап өткен. Ғылыми зерттеулерде ХХІ ғасыр әлемінде шығармашылық, сыни тұрғыдан ойлау және мәселелерді шешетін, жауапкершілік пен сезімталдық сезімі дамыған, өмір бойы білім алуды қабылдайтын адами қасиеттер алдыңғы қатарда болады. Алдыңғы қатардағы дағдылардың бірі – зерттеу дағдысы екенін және ол адамның әртүрлі өмір жағдайында қажетті ақпараттарға қол жеткізуіне, талдау мен ақпаратты өңдеуіне, әрі қолдануына мүмкіншілік туғызады [7]. Зерттеу дағдылары бір жағынан ақпараттық сауаттылық пен оқу дағдыларымен, екінші жағынан мәселелерді шешу дағдыларымен әрекеттесетін іс-әрекеттер жиынтығы ретінде ғылыми зерттеулерде ақпараттар берілген. Зерттеу дағдылары «оқығанын түсіну» және «ақпаратты табу, жоспарлау және қолдануға ыңғайлы түрде жазу» өлшемдері ретінде қарастырылған. Географиялық білім беруде 10 сыныптың қоғамдық-гуманитарлық бағытында жүргізілетін «Инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі» тақырыбындағы жаңа тақырыбын мысалға алдық. Осыған байланысты Қазақстан аймағын экономикалық тұрғыдан сипаттауда зерттеу дағдыларын дамытатын өлшемдер аясында бірнеше тапсырмалар құрастыруға болады. Тапсырманың мақсатын «Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуетін бағалауда әлемдік геокеңістік орнын анықтау, инвестициялық ағынына баға беру» белгілеуге болады. Себебі сабақта оқушылар Қазақстанның экономикасындағы инвестициялардың рөлін түсініп, Қазақстан аймақтарындағы шаруашылығының инвестиция арқылы дамыту мүмкіндіктерін талдайды. Аталған тақырып аясында зерттеу дағдыларын дамытатын тәсілдерден тұратын жеке жұмыс ретінде «Ғылыми хат» әдісін пайдалануға болады. Оқушылар оқулықтағы немесе мұғалім тарапынан таратылған ақпараттарды пайдалана отырып, 5-6 сөйлемнен тұратын хат жазады. «Қазақстаннан тікелей шетелге жіберілетін инвестиция ағындары», «Елімізге түсетін инвестициялық ағындардың мемлекет шаруашылығына әсері» тақырыптарын қамтуға болады.

Жұптық жұмыс – екі тұлғаның бірлесіп жұмыс жүргізу әдісі. Ортақ мақсатқа жету үшін ынтымақтастықта жұмыс жасайды. Бұл әдіс білім беру жүйесінде кеңінен қолданылады. Оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытып, білімді терең меңгеруге көмектеседі. Жұптық жұмыста әрбір қатысушы өз ойымен бөлісіп, серіктесінің пікірін тындап, ортақ шешім қабылдайды [8]. Осы тұжырым негізінде аталған сабақ тақыры аясында зерттеу дағдыларын дамытатын «4 сұрақ» әдісін қолдануға болады. Аталған әдіс оқушының зерттеу, бақылау және талдау әрекеттерін дамытады. Себебі осы әрекеттер негізінде орындалатын тапсырмаларды қамтитын төрт сұраққа жауаптарын ауызша немесе жазбаша орындайды (1-сурет).

1-сурет. «4 сұрақ» әдісі

Жоғарыда ұсынылған тапсырма жұптық жұмыс ретінде қолдану жақсы нәтижелер алып келеді. «Кім?» сұрағына оқушылар аты-жөндерін жазу арқылы жауаптар келтірсе, «Не?» сұрағына сабақтың тақырыбы немесе мұғалім тарапынан берілген тапсырма атауын жазады. «Жергілікті тұратын аймақтағы әлеуметтік-экономикалық жағдайларын жақсарту мен инвестициялық тартымдылығын дамыту» туралы тапсырма берілсе «Қандай?» сұрағына басты мәселелерді жазады. Соңғы маңызды «Қалай?» сұрағына жауап беру арқылы мәселелердің шешімін анықтайды. Бұл сұрақтар зерттеу дағдыларын дамытудағы басты әрекеттерді қамтитын тәсіл ретінде географиялық білім беру үрдісінде қолдануға және кез-келген бағалау түрін қолдануға болады.

Зерттеу барысында аталған тақырып бойынша топтық тапсырма ретінде «Зертте» тәсілін ұсындық (2-сурет). Топтық жұмыс – бірнеше тұлғаның бірлесіп жұмыс жасау әдісі. Топта 3-7 қатысушы болады. Қатысушылар ортақ мақсатқа жету үшін өз үлестерін қосуы керек. Топтық жұмыс оқушылардың ынтымақтастықтарын дамытып, өз ойларын еркін жеткізуіне, зерттеу арқылы мәселені бірлесе шешуге және жауапкершілікті өзара бөлісуіне мүмкіндіктер береді. Топтық жұмыстың артықшылықтары: *ынтымақтастықты нығайтады* – қатысушылар бір-біріне көмектесіп, пікір алмасады. *Көшбасшылық пен жауапкершілік дағдыларын дамытады* – топ ішінде әркімнің белгілі бір рөлі болады. *Ойлау және шығармашылық қабілеттерді арттырады* – талқылау арқылы жаңа шешімдер табуға ықпал етеді. *Қарым-қатынас мәдениетін қалыптастырады* – оқушылар өз ойын ашық білдіріп, басқалардың пікірін құрметтеуді үйренеді [9].

2-сурет. «Зертте» әдісі

2-суретте ұсынылған суретте аталған тақырып аясында негізгі мәселелерді шешу мақсатында маңызды төрт қадамды постерге толтырады. Постер үлгісінде төрт түрлі түстегі маңызды сұрақтарға жауап беруіне де болады.

Зерттеу дағдыларын дамытудың негізгі мақсаты – өскелең ұрпақтардың кездесетін әртүрлі мәселелерді шешу үшін зерттеу қадамдарын қолдануға және қарастырылатын мәселелерге шешімдер қабылдауға өз тарапынан мүмкіндік беру [10]. Білім беруде зерттеу дағдылары мен зерттеу іс-әрекеттері ХХІ ғасырдағы ең маңызды оқыту жүйесі болып табылады. Пән мұғалімі педагогикалық міндеттерді орындауда ең алдымен, оқушылардың зерттеу дағдыларын дамытуды қолға алса, онда зерттеу жұмыстарын жүргізуде зерттеушілік іс-әрекет арқылы кез-келген мәселені тиімді шешеді. Мұғалім сабақ жоспарындағы іс-әрекеттерді оқушылармен бірлесе отырып орындау – зерттеу дағдыларын дамытудағы нәтижелі көрініс. Зерттеу дағдылары қалыптасқан және дамыған оқушылар қазіргі заман талаптарына сай өзіне деген сенімділігі жоғары болады. Олар алған білімдері мен игерген іс-әрекеттерін жетілдіре отыра, өз бетінше кез-келген ортада қолдана алу біліктілігіне ие болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь: Для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. — М.: Издательский центр «Академия», 2001, Б. 57-58.
2. Алмагамбетова, А. А., & Абитаева, У. А. Эффективность применения технологии проектного метода деятельности в организации научно-исследовательской работы учащихся.— Yessenov science journal, - 2023. - №2(45). – Б. 114-120
3. Блонский, П. П. О национальном воспитании. Вестник воспитания, - 1915.
4. Yespolova, G., Irodakhon, K., Bekzod, B., Rabiga, B., & Zhupat, A. The Influence of Learning Technology on the Formation of Research Skills in Primary School Students: Action Research. Journal of Education and e-Learning Research. -2023. - №10(3). – Б. 421-428.
5. С. Т. Сырымбетов. Роль учебно-полевой практики в экологическом воспитании студентов «Қазіргі кезеңдегі экология және экологиялық білім беру мәселелері» тақырыбында халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - 2008. - 11-12 сәуір. с.153-156
6. Акишева, А. К. Бастауыш мектеп оқушыларының зерттеу дағдыларын дамыту / А. К. Акишева, А. А. Солтанбекова // Молодой ученый. – 2022. – No. 6(401). – P. 279-281. – EDN SDXQOX.
7. С. Ж. Канапьянова, Д. С. Нугуманова. Математика сабағында оқушылардың зерттеушілік дағдыларын қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар / Актуальные научные исследования в современном мире. – 2020. – No. 5-7(61). – P. 130-134. – EDN XHLNKK
8. Жұпар Оразбайқызы, «Педагогикалық технологиялар» – Оқу құралы, 2021 г. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, «Оқыту әдістемесі» – Ресми құжат, 2020
9. Джонсон Д.У. и Джонсон Р.Т., «Кооперативное обучение: теория, исследования и практика», 2019.
10. Шеримова, А.С. Особенности развития исследовательских навыков будущих учителей. Вестник Евразийского национального университета имени Л. Н. Гумилева. Педагогика. Психология. Серия социологии. – 2023. №144(3). Б. 272-284.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

Мустафина С. Т., Исламова А. А.

Ағылшын тілі мұғалімер

«Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ЖББМ «КММ

Қазақстан. Қарағанды облысы, Бұхар жырау ауданы

Қазіргі уақытта цифрлық технологиялар білім беру саласында маңызды рөл атқарады. Әсіресе, ағылшын тілін оқытуда цифрлық платформалардың қолданылуы білім сапасын арттыруға, оқытудың тиімділігін жоғарылатуға және оқушылардың оқу мотивациясын күшейтуге мүмкіндік береді. Ағылшын тілі – халықаралық қарым-қатынас тілі болып табылатындықтан, оны үйренудің жолдары да үнемі жаңартылып, жетілдірілуде. Цифрлық платформалар мен технологиялар осы жүйені жеңілдетіп, оқу үрдісін заман талабына сай етуге мүмкіндік береді.

Цифрлық платформалардың ағылшын тілін оқытудағы маңызы.

Интерактивті құралдар мен материалдар. Цифрлық платформалар оқушыларға интерактивті оқу материалдарын ұсынады, бұл оқуды қызықты әрі тиімді етеді. Оқытушы арасында кері байланыс тез жүзеге асырылады. Қазіргі заманда онлайн курстар, қосымшалар мен түрлі веб-сайттар арқылы ағылшын тілін үйрену кең таралған. Мысалы, Duolingo, Memrise, Quizlet секілді платформалар тіл үйренушілерге жаттығулар мен ойын түріндегі тапсырмаларды ұсынады, бұл оларды қызықты әрі тиімді етеді.

Әлемдік білім ресурстарына қолжетімділік. Цифрлық платформалар арқылы оқушылар әлемнің кез- келген бұрышынан білім алу мүмкіндігіне ие. Оқушылар онлайн дәрістер, бейнемазмұндар, және тренажерлар арқылы ағылшын тілін үйрену жолдарын табады. Әр түрлі деңгейдегі курс пен тапсырмаларды таңдауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, әлемнің үздік

университеттері мен білім беру орталықтары ұсынатын онлайн курс платформалары, мысалы, Coursera, edX, FutureLearn, ағылшын тілін терең әрі сапалы меңгеруге мүмкіндік береді.

Жеке оқу траекториясы. Цифрлық платформалар оқушылардың жеке қажеттіліктеріне сәйкес оқыту бағдарламаларын ұсынып, оқудың жеке траекториясын жасауға мүмкіндік береді. Заманауи технологиялар оқушылардың жетістіктерін бақылап, олардың күшті және әлсіз жақтарын анықтап, тиісті деңгейдегі тапсырмалар мен оқыту әдістерін ұсынады. Бұл әрбір оқушының өзін-өзі реттеп отыруына және жеке мүддесімен ағылшын тілін меңгеруіне мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялардың білім беру саласындағы белсенді қолданылуы ағылшын тілін оқыту процесін тиімді әрі қызықты ете түсуде. Бүгінгі таңда түрлі цифрлық платформалар оқушылар мен мұғалімдерге тілді меңгерудің әртүрлі тәсілдерін ұсынуда. Олардың кейбірі ағылшын тілін үйренушілердің өздерінің жеке қарқынымен оқуы үшін, ал басқалары мұғалімдерге оқытуды бақылап, бағалауға мүмкіндік береді. Әрбір платформа оқушыларға әртүрлі дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді, сондықтан оларды оқу үрдісінде дұрыс қолдану өте маңызды. Менің іс-тәжірибемде Genially, Learningapps, Joyteka және Unespiet платформаларын қолдану ағылшын тілін үйретуде интерактивті және шығармашылық тәсілдер ұсына отырып, оқытудың сапасын арттырады. Бұл платформалардың әрқайсысы өзіндік ерекшеліктері мен мүмкіндіктеріне ие, сондықтан оларды тиімді қолдану оқушылардың оқу мотивациясын арттырып, тіл үйренуді жеңілдетеді.

1. Genially – визуалды және интерактивті әдіс ретінде қолданамын.

Genially – бұл интерактивті графика мен презентациялар жасауға мүмкіндік беретін платформа, және ол ағылшын тілін оқытуда өте тиімді құрал бола алады. Genially-ді қолдана отырып, оқытушылардың пәнге қызығушылықтары артады. Сабақ барысында бұл платформаны қолдану арқылы мен интерактивті карталар, слайдтар, ойындар, викториналар және сөзжұмбақтар жасай аламын. Әсіресе, грамматика мен лексиканы үйретуде Genially көмегімен визуалды әрі динамикалық контент жасау өте тиімді, себебі бұл оқушылардың ақпаратты жеңіл қабылдауына және есте сақтауына ықпал етеді. Мысалы, грамматикалық ережелерді түсіндіру кезінде Genially арқылы әртүрлі интерактивті элементтер мен бейнемазмұндарды қосып, оқушыларға нақты жағдайларда тіл қолдануды көрсетіп, оларды қызықтыра аламын. Сондай-ақ, оқушыларға сөзжұмбақтар мен тапсырмалар беру арқылы олардың ойлау дағдыларын дамытуға көмектесемін.

2. Learningapps – оқушылардың білімін тексеру және қайталау үшін бірден-бір таптырмас құрал болып табылады.

Learningapps – бұл білімді тексеруге және қайталауға арналған онлайн платформа, оның көмегімен әртүрлі тапсырмалар мен тестілер жасай алады. Бұл платформада оқушыларға интерактивті жаттығулар мен викториналарды ұсынуға болады. Сабақ барысында мен Learningapps платформасын оқушылардың тілдік дағдыларын тексеру үшін жиі қолданамын. Мысалы, оқушыларға мәтіндермен жұмыс істеу тапсырмаларын, дұрыс жауапты таңдауды немесе сөйлемдерді толықтыруды ұсыну арқылы олардың білімін тексеремін.

Learningapps платформасында дайын тапсырмаларды қолдануға болады немесе өзім жаңа тапсырмалар жасай аламын. Әсіресе, сөздік қорды дамыту үшін, грамматикалық құрылымдарды қайталау үшін, сондай-ақ тыңдалым мен оқылым дағдыларын тексеруде өте пайдалы. Оқушыларға әртүрлі тақырыптар бойынша викториналар ұйымдастырып, олардың білімін бағалауға және қажетті білім деңгейін анықтауға мүмкіндік береді.

3. Joyteka – оқытуды ойын түрінде ұйымдастыру үшін қолданамын.

Joyteka – бұл ойын түріндегі оқытуды ұйымдастыруға арналған цифрлық платформа, ол оқушылардың ағылшын тілін үйрену үдерісін қызықты әрі белсенді етеді. Joyteka көмегімен мен сабақты ойын түрінде өткізе аламын, бұл оқушылардың оқу мотивациясын арттырады. Оқушыларға әртүрлі тапсырмалар мен ойындар беру арқылы олардың жаңа сөздерді меңгеруіне, сөйлеу және тыңдау дағдыларын жақсартуға көмектесемін. Мысалы, мен оқушыларға түрлі деңгейдегі ойындар мен квесттер ұйымдастырып, олардың тілдік дағдыларын дамытамын. Бұл әдіс, әсіресе, балалар немесе жасөспірімдер үшін өте тиімді, өйткені олар ойын

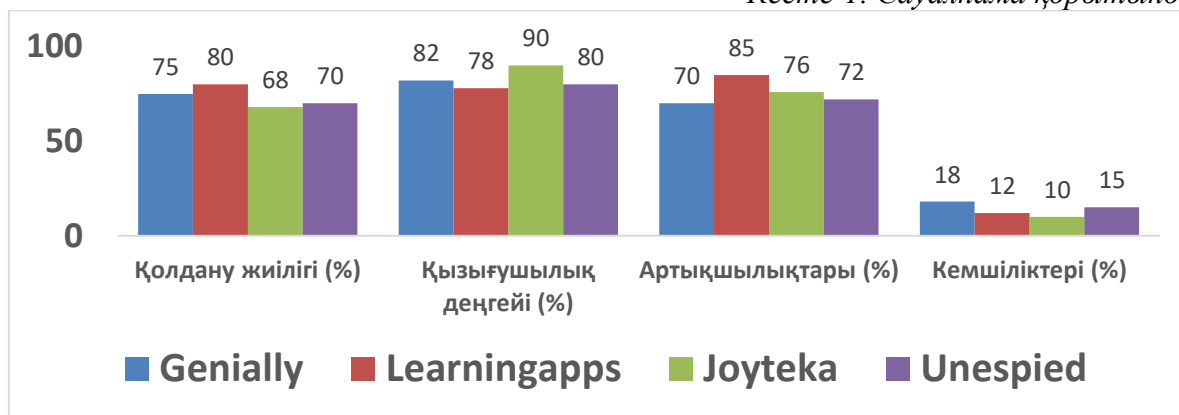
арқылы ағылшын тілін үйренгенді ұнатады. Joyteka арқылы сөйлеу, тыңдау, және жазу дағдыларын дамытуға арналған ойындар мен тапсырмаларды жасауға болады, бұл оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырады.

4. Unespied – визуалды оқу құралдары мен тапсырмаларды қолдану үшін арналған цифрлық алаң.

Unespied – бұл ағылшын тілін оқытуға арналған платформа, ол оқытушыларға түрлі тапсырмаларды, бейнемазмұндарды және визуалды оқу құралдарын жасауды ұсынады. Unespied платформасы әсіресе оқушылардың оқылым және тыңдалым дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сабақ барысында мен Unespied-ті оқушыларға ағылшын тіліндегі мәтіндерді оқуға, тыңдауға және түсінуге арналған жаттығулар мен тапсырмаларды ұсыну үшін қолданамын. Бұл платформада мен әртүрлі визуалды және интерактивті контент жасай аламын. Мысалы, оқушыларға ағылшын тілінде мәтіндерді оқып, сұрақтарға жауап беру арқылы олардың оқылым дағдыларын тексеремін. Сондай-ақ, Unespied арқылы бейнемазмұндарды көрсету арқылы тыңдалым дағдыларын дамытуға болады. Бұл платформа әсіресе, тыңдау және оқылым қабілеттерін арттыруға арналған тапсырмалар жасау үшін өте тиімді.

Ағылшын тілін оқытуда Genially, Learningapps, Joyteka және Unespied платформаларының тиімді қолданылуы туралы жүргізілген сауалнама нәтижелері оқушылардың бұл цифрлық құралдарды қолдануға жоғары қызығушылық танытатынын және оларды оқу процесін жетілдіру үшін пайдалы деп санайтынын көрсетті. Сауалнамаға жалпы 100 оқушы қатысты, олардың пікірлері платформалардың қолданылу тиімділігін бағалауға мүмкіндік берді. Төменде сауалнама нәтижелерінің негізгі қорытындылары берілген:

Кесте-1. Сауалнама қорытындысы

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, оқушылар цифрлық платформаларды ағылшын тілін үйренуде тиімді деп бағалайды. Олардың 80%-ы платформалардың оқу процесін қызықты әрі динамикалық етіп, олардың тілдік дағдыларын жетілдіруге көмектесетінін көрсетті. Оқушыларға интерактивті тапсырмалар, ойындар, бейнемазмұндар мен жаттығулар арқылы оқу процесін жеңілдету және қызықты ету маңызды болып табылады. Сонымен қатар, платформаларды қолдануда кездесетін кейбір техникалық қиындықтар мен мазмұнның күрделілігі туралы да ескерту жасалды, бірақ жалпы алғанда, оқушылар цифрлық құралдардың оқу үдерісіне қосқан үлесін жоғары бағалады.

Бұл сауалнама нәтижелері платформалардың тиімділігін арттыру үшін оқушылардың пікірлерін ескере отырып, оларды жетілдіру мен қолдану әдістерін оңтайландыру қажет екенін көрсетеді.

Цифрлық платформаларды ағылшын тілін оқытуда қолдану көптеген мүмкіндіктер мен артықшылықтарды ұсынады. Сонымен қатар, бұл платформалардың тиімділігін толық пайдалану үшін кейбір әлсіз жақтарды ескеру және сыртқы факторларды дұрыс басқару маңызды. Міне, «Genially», «Learningapps», «Joyteka» және «Unespied» платформаларының негізінде ағылшын тілін оқытуда цифрлық платформаларды қолданудың SWOT талдауы:

1-сурет. SWOT Талдау

Цифрлық платформаларды ағылшын тілін оқытуда қолданудың күшті жақтары көп, бірақ оларды тиімді пайдалану үшін техникалық және әлеуметтік мәселелерді ескеру маңызды. Әрбір платформа оқытушыларға жаңа мүмкіндіктер ұсынады, бірақ олардың тиімді қолданылуы үшін оларды сабақтарда дұрыс интеграциялау қажет. Осы платформалардың мүмкіндіктерін толық пайдалану үшін оқу үрдісін тұрақты түрде жаңартып, оқушылар мен мұғалімдерге қажетті техникалық қолдау көрсету керек.

Genially, Learningapps, Joyteka және Unespiet платформалары ағылшын тілін оқыту процесінде өте пайдалы және тиімді құралдар болып табылады. Олар оқушыларға қызықты әрі интерактивті тәсілдермен білім алуға мүмкіндік береді. Әрбір платформа өзінің ерекшеліктері мен мүмкіндіктері арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға көмектеседі. Оларды сабақтарда дұрыс пайдалану арқылы оқушылардың мотивациясын арттырып, оқыту нәтижелерін жақсартуға болады. Цифрлық платформалар ағылшын тілін оқытуда жаңа мүмкіндіктер аша отырып, білім беру сапасын көтеруге үлкен үлес қосады.

Барлық артықшылықтарға қарамастан, білім беру саласындағы цифрландыру процесіне кедергі келтіретін қиындықтар бар. Олардың кілттерін қарастырыңыз:

Оқытушылардың біліктілігі:

Шет тілі мұғалімдерінің көпшілігінде жеткілікті сандық құзыреттілік жоқ – білім, білік және дағдылар жиынтығы. Мұның болмауы цифрлық мүмкіндіктерді пайдалану тиімділігін шектейді. Осының арқасында студенттердің оқуға деген қызығушылығы мен ынтасы төмендейді.

Сандық құралдарды тиімсіз пайдалану:

Барлық білім беру мекемелері цифрлық құралдарды толық қуатта қолдана бермейді. Оқытушылар интерактивті және өнімді оқыту мүмкіндіктерін жіберіп алады.

Білім беру ресурстарының қолжетімділігі:

Онлайн-ресурстарға қол жеткізу білім беру процесін толығымен өзгертеді, әлеуетін ашады, тілді білу деңгейін арттырады, бірақ барлық студенттер сапалы цифрлық технологияларға бірдей қол жеткізе алмайды.

Қорытындысында, ағылшын тілін оқытуда цифрлық платформалар тиімді құрал болып табылады. Сонымен қатар, жаңа білім алу мүмкіндіктерін кеңейтеді және тіл үйрену процесін барынша ыңғайлы етеді. Алайда, цифрлық технологиялардың артықшылықтарын толыққанды пайдалану үшін оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру маңызды болып табылады. Бұл өз кезегінде ағылшын тілін оқытуда цифрлық платформалардың қолданылуын одан әрі дамытып, жаңа деңгейге көтеруге ықпал етеді.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Нұрланова Г. А. Цифрлық платформалар арқылы ағылшын тілін оқытудағы инновациялық тәсілдер. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесіндегі жаңа технологиялар, 2020.

2. Жұмабекова А. Қ. Ағылшын тілін оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану. Қазақстандағы педагогика және әдістемелер журналында жарияланған мақала, 2019.

3. Атамұратова Л. С. Цифрлық білім беру ресурстары мен платформаларын ағылшын тілін оқытуда қолдану. Қазақ тілін және әдебиетін оқытудағы жаңа тәсілдер жинағында, 2021.

4. Кенжебаева Г. К. Ағылшын тілін цифрлық платформалар арқылы оқытудың ерекшеліктері. Қазақстан Республикасы педагогикасының өзекті мәселелері журналында, 2022.

5. Шарипова С. М. Цифрлық технологиялар мен ағылшын тілін оқыту: Қазақстандық мектептерде қолдану тәжірибесі. Қазақстандағы білім беру жүйесіндегі инновациялар, 2020.

6. Чан, П. & Ли, С. Цифрлық технологиялар мен білім беру: ағылшын тілін оқытуда қолдану // International Journal of Education Technology, 2020.

7. Колесникова, И. Цифрлық білім беру ресурстарының тиімділігі// Жаңа педагогикалық ойлар, 2019.

АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ҚАРА СӨЗДЕРІ МАЗМҰНЫН МЕҢГЕРТУ АРҚЫЛЫ ҚҰНДЫЛЫҚҚА ТӘРБИЕЛЕУ

Мухаметжанова Ф.А.,

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,

Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп-лицейі» КММ, Балқаш қ

Абай қара сөздерінің философиялық мәні

Абай Құнанбайұлының қара сөздері — қазақ әдебиетінің алтын қорына қосылған ұлы шығармалар. Бұл сөздерде терең философиялық ойлар мен адамгершілік құндылықтар қамтылған. Абайдың қара сөздеріндегі әрбір сөйлем, ой-толғам, сөз шеберлігі мен логикасы оқырманды терең ойға, рухани жетілуге жетелейді. Абай өз шығармашылығында қоғамның кемшіліктерін сынға алып, адамзатты жақсылыққа, адамгершілікке шақырды. Бұл ойлар қазіргі кезде де өзектілігін жоймайды, себебі адамның өмірі мен қоғамы үшін маңызды құндылықтар әр уақытта бірдей болып қала береді.

Қара сөздердің терең ойлары мен адамгершілік құндылықтары

Абай Құнанбайұлының қара сөздерінде адамзаттың моральдық және рухани құндылықтары басты орын алады. Ақынның қара сөздерінде адам болмысы, ақыл, парасаттылық, ізгілік, еңбек, достық, махаббат секілді көптеген маңызды тақырыптар қамтылған. Абай осы қара сөздері арқылы адамның ішкі әлемі мен оның қоғамдағы орнын терең түсіндіріп, әр адамның өз өмірінде ізгілік пен әділдікке ұмтылуы керек екенін айтады.

Абайдың "Адамның адамшылығы — ақыл, ғылым, жақсы ата-ана, жақсы дос, жақсы жұмыс, жақсы мақсат" деген ойы адамның тұлғалық дамуындағы маңызды ұстанымдарды көрсетеді. Бұл сөздер адамгершілік құндылықтардың бірі — білім мен еңбек арқылы өзінді жетілдіру, қоғамда өз орнында табу және сол арқылы қоғамды жақсарту мақсатын ұстануды насихаттайды. Сонымен қатар, Абай қара сөздерінде қателіктер мен кемшіліктерді жою, дұрыс өмір сүру жолдарын іздестіру, жамандықты жеңу жайлы терең ойлар да кездеседі.

Абайдың өмірлік философиясы мен тәрбие берудегі рөлі

Абайдың өмірлік философиясы — адамның өзін-өзі тануы, қоғамдағы өзінің орнын білуі және сол арқылы жоғары моральдық және рухани деңгейге көтерілуі. Ол әрбір адамды дұрыс жолмен жүруге, өзінің қателіктерін түсініп, олардан сабақ алуға шақырады. Абай үшін адам өмірінің мәні — бұл өзіндік жетілу мен адамгершілікке ұмтылу, әрі адамның қоғамға қызмет етуі.

Абайдың тәрбиелік философиясы да терең мәнге ие. Оның шығармашылығында тәрбие берудің негізгі қағидаттары анық көрініс табады. Абай үшін ең басты нәрсе — адамның ішкі дүниесінің тазалығы мен білімділігі. Ол білімнің, ақыл мен парасаттың мәнін үнемі насихаттаған, адамның өзіне, қоғамға жауапкершілікпен қарауына, қоғамды жақсартуға ұмтылуына ерекше көңіл бөлген. Оған "Білімдіден шыққан сөз, талаптыға болсын кез" деген сөздері дәлел бола алады. Бұл сөздер Абайдың білімді болудың маңызды екенін, сонымен қатар адам бойындағы қасиеттерді дамыту арқылы қоғамға пайдалы болуға ұмтылуы керек екенін көрсетеді.

Оқушыларды өзіне, қоғамға жауапкершілікпен қарауға үйрету

Абайдың қара сөздерінде адамзаттың ең басты қасиеттері мен өмірлік принциптері туралы айтылады. Бұл ұлы ойшылдың тәрбие мәселесіне қатысты көзқарастары өте маңызды. Абай оқушыларды өзіне, қоғамға және елге жауапкершілікпен қарауға тәрбиеледі. Оның философиясы бойынша, адам тек өз болашағын ғана емес, айналасындағы адамдардың да болашағын ойлап, қоғамға деген жауапкершілікті сезінуі керек. Бұл жауапкершілік әркімнің өз өмірінде жақсы іс-әрекеттер жасауымен, қоғамның дамуына үлес қосуымен көрінеді.

Абайдың "Өзіңді түзет, қоғамды түзет" деген философиясы әрбір адамның ішкі әлемінің өзгеруінен бастап, қоғамдағы жалпы өзгерістердің болатынын айқындайды. Оқушыларды жауапкершілікке, өз іс-әрекеттерін бағалауға үйрету арқылы біз оларды тек біліммен ғана емес, моральдық және адамгершілік қасиеттермен де байытамыз. Абайдың қара сөздерінде кездесетін осы ойлар қазіргі жастарға өз болашақтары үшін ғана емес, қоғам үшін де маңызды шешімдер қабылдау керектігін ұғындырады.

Абай Құнанбайұлының қара сөздері — бұл тек әдебиет қана емес, ол адамның рухани, моральдық жетілуіне арналған терең философиялық құндылықтар жинағы. Оның шығармаларының тереңдігі мен қазіргі қоғамдағы өзектілігі — оқушылардың өмірлік көзқарастары мен моральдық ұстанымдарын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Абайдың қара сөздерін оқытуда **сыни ойлау дағдыларын дамыту** өте маңызды. Сыни ойлау — бұл ақпаратты қабылдай отырып, оны терең талдау, салыстыру және бағалау қабілеті. Әдебиет сабағында сыни ойлау дағдыларын дамыту үшін мұғалімдер түрлі әдістерді қолданады. Мысалы, оқушыларға қара сөздердегі әр түрлі пікірлерді салыстыру, оларға қатысты өз пікірін білдіру, автордың көзқарасын тексеру тапсырмалары беріледі. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық тұрғыдан ойлауын, өз пікірін дәлелдеп ұсыну дағдыларын қалыптастырады.

Сыни ойлау дағдыларын дамытудың тағы бір әдісі — **дискуссиялар мен пікірталастар**. Оқушыларды Абайдың қара сөздеріне қатысты ой-пікірлерін білдіруге шақыру, олардың жеке көзқарастарын айтуға мүмкіндік береді. Мұғалім осы пікірталастар барысында оқушылардың сыни ойлау дағдыларын қалыптастырып, шығармашылық тұрғыдан жауап беруге бағыттайды. Сыни ойлау арқылы оқушылар Абайдың шығармаларының өзекті мәселелерін терең түсініп, оны қазіргі замандағы өмірмен байланыстыруға қабілетті болады.

Қара сөздерді шығармашылық тапсырмалар арқылы меңгерту

Абайдың қара сөздерін оқыту барысында **шығармашылық тапсырмалар** маңызды рөл атқарады. Шығармашылық тапсырмалар оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, Абайдың қара сөздерінің философиялық мағынасын терең түсінуге көмектеседі. Мұндай тапсырмалар оқушыларға тек шығарманы оқып қана қоймай, оны өз көзқарасымен түсініп, сол туралы шығармашылық түрде ойлануды қажет етеді.

Мысалы, оқушыларға Абайдың қара сөздеріне қатысты эссе жазу тапсырмасын беру, немесе шығармадан алынған маңызды ойларды өз өмірінде қолдану жайлы жазба жұмысын тапсырса болады. Сондай-ақ, оқушыларды шығарманы сахналандырмаға немесе рөлдік ойындар арқылы көрсетуге де шақыруға болады. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, олардың Абайдың философиясын тереңірек түсінуіне ықпал етеді.

Қара сөздерді меңгерту үшін **қолданбалы тапсырмалар** да тиімді болады. Мысалы, қара сөздердегі адамгершілік құндылықтар мен әлеуметтік мәселелерді қазіргі өмірмен байланыстырып, оқушылардан жобалық жұмыстар немесе презентациялар жасау сұралуы

мүмкін. Бұл тапсырма оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін арттырып, шығарманың мәнін өз тұрғысынан талдауға мүмкіндік береді.

Абай Құнанбайұлының қара сөздерін оқыту әдістемесі — бұл терең ойлауды, сыни көзқарасты, шығармашылық белсенділікті дамытуды мақсат еткен әдістер мен тәсілдер жиынтығы. Қара сөздерді талдау мен түсіндіру, сыни ойлау дағдыларын дамыту, шығармашылық тапсырмалар арқылы меңгерту — оқушылардың терең білім алуын қамтамасыз етеді. Абайдың қара сөздері тек әдебиет сабағында ғана емес, сондай-ақ оқушылардың жеке тұлға ретінде қалыптасуына да үлкен әсерін тигізеді.

Абай қара сөздері арқылы тұлғаның дамуы

Абай Құнанбайұлының қара сөздері — қазақ халқының рухани байлығын, мәдениеті мен философиясын айшықтайтын құнды мұра. Бұл шығармаларда адамның ішкі жан дүниесі, оның моральдық, рухани дамуы, қоғам алдындағы жауапкершілігі, ізгілік пен әділдік жайлы терең ойлар айтылған. Абайдың қара сөздері арқылы тұлғаның дамуына зор ықпал ете отырып, ол оқушыларды рухани құндылықтарды қадірлеуге, өз болмысын тануға, ұлт мәдениеті мен дәстүрін бағалауға тәрбиелейді. Осылайша, қара сөздер тек әдеби шығармалар емес, адамның тұлғалық жетілуіне бағытталған педагогикалық құрал болып табылады.

Қара сөздерді оқу арқылы оқушыларды рухани құндылыққа тәрбиелеу

Абайдың қара сөздерінде адамгершілік пен рухани құндылықтардың маңызы зор. Оның шығармалары арқылы оқушылар тек білім алып қана қоймай, сонымен қатар адам болмысының ішкі тереңдігіне үңілуге үйренеді. Абайдың қара сөздері рухани тазалық, ақыл-парасат, еңбекқорлық, сабырлылық және әділдік сияқты қасиеттерге ерекше көңіл бөлінген. Бұл қасиеттерді өз өмірінде қолдану — тұлғаның дұрыс дамуына, қоғамдық ортада үйлесімді өмір сүруіне негіз бола алады.

Абайдың "Адамның адамшылығы — ақыл, ғылым, жақсы ата-ана, жақсы дос, жақсы жұмыс, жақсы мақсат" деген сөздері оқушыларға ізгілік пен білімнің өмірдегі басты құндылықтар екенін түсіндіреді. Оқушылар осы ойларды түсініп, оларды өз өмірлерінде жүзеге асыру арқылы өздерінің рухани құндылықтарын дамытады. Мұғалім Абайдың қара сөздерін оқыта отырып, оқушыларды адамгершілікке, адалдыққа, ұятқа тәрбиелей алады, оларды өз өмірлерінде осы құндылықтарды ұстануға шақырады.

Оқушылардың ұлттық құндылықтарға, мәдениетке деген құрметін арттыру

Абай Құнанбайұлының шығармаларының үлкен мәні — олар қазақ халқының мәдениеті мен ұлттық құндылықтарын дәріптейді. Абай өз шығармаларында халықтың әдет-ғұрыптары, дәстүрлері мен ұлттық байлығын жоғары бағалап, оның сақталуын маңызды деп санаған. Оның қара сөздеріндегі әрбір ой қазақ халқының тарихы мен мәдениетіне, ұлттық рухқа негізделген. Осы арқылы оқушылар ұлттық құндылықтарды танып, оларды бағалауға үйренеді.

Абайдың "Өз еліңнің ұлттығын біліп, ұлы ұлтқа бағыштап қызмет ет, сонда ғана қадірің кетпейді" деген ойы ұлттық құндылықтарға құрметпен қарауды насихаттайды. Абай қара сөздерінде ұлттық болмысты сақтап қалу, ұлттық білім мен өнерді дамыту туралы пікірлер айтылады. Бұл шығармалар арқылы оқушылар өз халқының мәдени мұрасын терең түсініп, өздерінің ұлттық тілін, өнерін, дәстүрлерін қадірлеуге үйренеді.

Ұлттық құндылықтарға құрметті арттыруда Абайдың қара сөздері үлкен рөл атқарады, өйткені оның шығармалары халықтың рухани әлемін терең ұғынып, оны болашақ ұрпаққа жеткізуге бағытталған. Бұл бағытта оқу үдерісінде Абайдың қара сөздері оқушыларға ұлттық идентичностьті қалыптастыруға, мәдени құндылықтарды түсінуге және құрметтеуге көмектеседі.

Абай Құнанбайұлының қара сөздері тек әдеби шығармалар ғана емес, ол тұлғаның рухани және моральдық дамуына ықпал ететін маңызды құрал болып табылады. Абайдың философиясы мен тәрбие беру тәсілдері қазіргі кезеңде де өзектілігін жоғалтпай, оқушылардың тұлғалық дамуына үлес қосып келеді.

Қорытынды

Абай Құнанбайұлының қара сөздері — қазақ әдебиетінің алтын қазынасы, терең философиялық ойлар мен адамгершілік құндылықтардан тұратын шығармалар. Бұл

шығармалар тек әдебиет пәні аясында ғана емес, тұлғалық және рухани дамудың негізінде де маңызды орын алады. Абайдың қара сөздерін оқыту әдістемесі қазіргі білім беру жүйесінде жаңа тәсілдерді қолдануды қажет етеді, себебі бұл шығармалардың адамгершілік, ұлттық құндылықтарды түсіну мен тәрбиелеуге айтарлықтай әсері бар.

Абайдың қара сөздерін оқыту барысында оқушылар тек әдеби шығарманы меңгеріп қоймай, сонымен қатар өмірге, қоғамға деген жауапкершілік, адамгершілік, еңбекке деген құрмет сияқты құндылықтарды игереді. Оқушылардың сыни ойлау қабілетін дамыту, шығармашылықпен жұмыс істеу, ұлттық мәдениетке деген құрметті арттыру — бұл әдістеменің басты бағыттары. Абайдың қара сөздері оқушыларға философиялық тұрғыдан ойлануды, өз көзқарастарын қалыптастыруды үйретеді, оларды заманауи қоғамға бейімдейді.

Әдебиеттер

1. Абай Құнанбайұлы. «Қара сөздер». — Алматы: Жазушы, 1995.
2. Қирабаев С. Абайтану. — Алматы: Қазақстан, 2001.
3. Жұмабеков Ж. Абайдың қара сөздеріндегі адамгершілік және рухани құндылықтар. — Алматы: Қазақ университеті, 2010.
4. Тұрғынбаева А. Абай шығармашылығы және педагогикалық көзқарастары. — Алматы: Рауан, 2005.
5. Айтматов Ш. Абай — ұлы ақын. — Алматы: Білім, 2003.
6. Құлжанов М. Қазақ әдебиетінің тарихы. — Алматы: Мектеп, 2012.
7. Ермеков С. Абай философиясы. — Алматы: Қазақ университеті, 2008.

ЛУЧШИЕ ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Мухтарова Г.О.

КГУ «Общеобразовательная школа №2» отдела образования города Приозерск

Представьте себе, что вы ведете утомительный урок, гул голосов учащихся эхом разносится в ваших ушах, изо всех сил пытаетесь удержать веки от опущения, когда вы пытаетесь сосредоточиться на уроке. Не идеальный сценарий в классе, не так ли? Откройте для себя самые эффективные инновационные методы обучения!

По сути, это разноплановые подходы к обучению! **Что такое инновационные методы обучения?** Инновационные методы обучения выходят за рамки простого внедрения передовых методов обучения или постоянного следования последним образовательным тенденциям — они воплощают в себе уникальные подходы к процессу преподавания и обучения.

Внедрение инновационных стратегий обучения может стать преобразующим опытом как для преподавателей, так и для учащихся. **Инновационные методы** фокусируются на развитии навыков критического мышления и навыков решения проблем, побуждая учащихся применять знания в реальных сценариях. Узнайте о положительных преимуществах нескольких нововведений для учащихся, для учителей и о том, почему они заслуживают внимания!

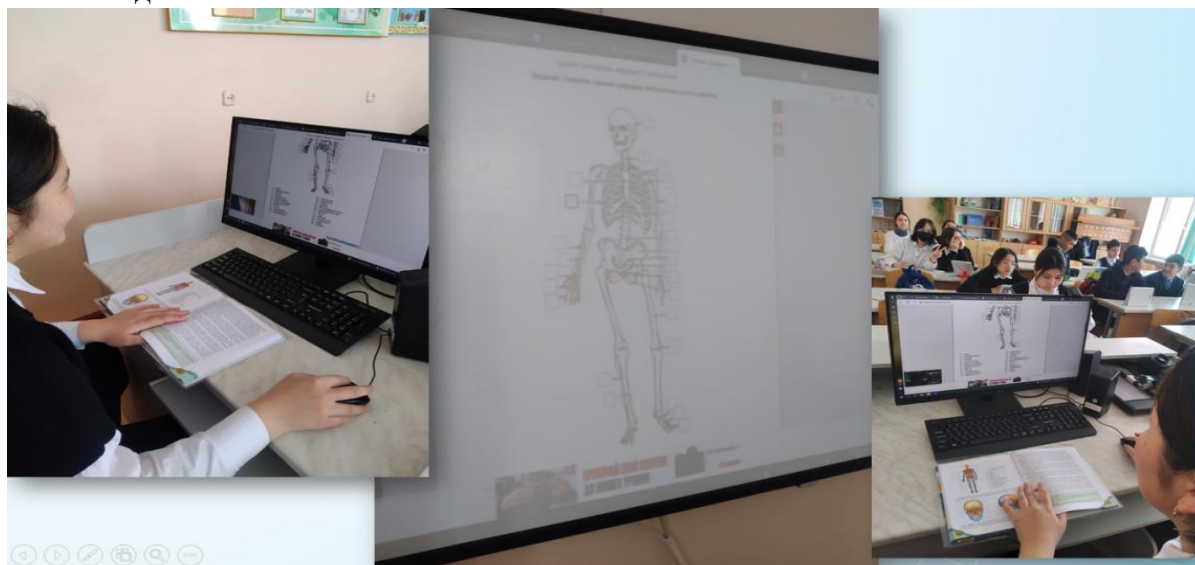
Интерактивные уроки предполагают инновационные методы обучения, которые активно вовлекают учащихся в процесс обучения. Вместо того, чтобы пассивно получать информацию, учащиеся участвуют в мероприятиях, обсуждениях и упражнениях, которые требуют их вклада и участия. Этот подход направлен на создание более динамичной и привлекательной атмосферы в классе. Интерактивные уроки могут принимать различные формы, включая групповые дискуссии, практические занятия, симуляции, тематические исследования и совместные проекты. Учителя могут использовать технологические инструменты, интерактивные доски или другие ресурсы для облегчения участия и обратной связи, поощряя учащихся принимать активное участие в собственном обучении.

На уроках биологии я использую виртуальный стол для препарирования. С помощью сенсорного экрана учащиеся могут виртуально препарировать лягушку. Они могут

перетаскивать инструменты, увеличивать масштаб для более близкого рассмотрения и получать обратную связь о своей технике в режиме реального времени. Такой интерактивный подход активно вовлекает учащихся в процесс обучения, делая его более запоминающимся и приятным.

Использование ИИ в образовании. Искусственный интеллект (ИИ) в образовании предполагает интеграцию технологий ИИ для улучшения учебного процесса для учащихся и поддержки преподавателей. ИИ может применяться различными способами, такими как:

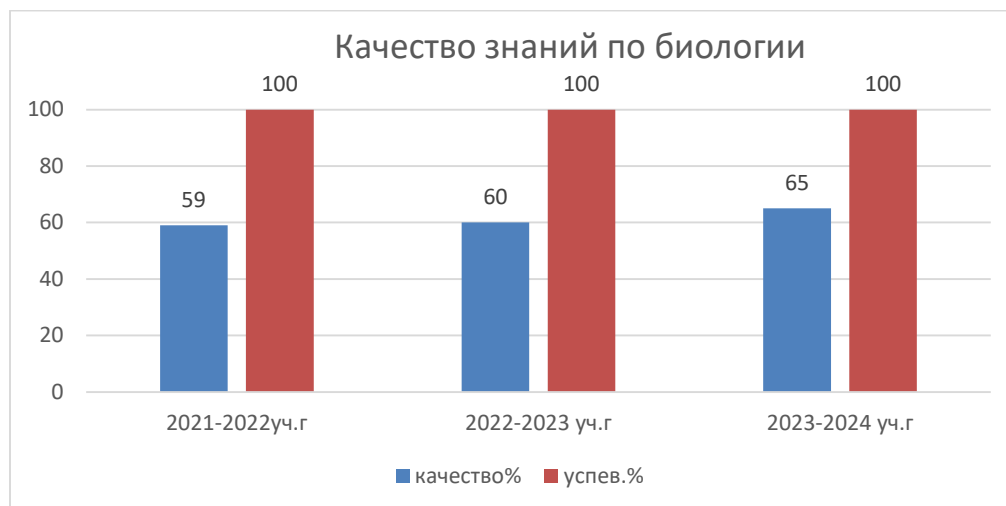
- Персонализированное обучение
- Автоматизированная оценка
- Адаптивные обучающие платформы
- Виртуальные помощники
- Анализ данных

Платформу адаптивного обучения на основе искусственного интеллекта постепенно внедряю на уроках биологии. Система оценивает сильные и слабые стороны каждого ученика, адаптируя задания к его индивидуальным потребностям. Если учащийся испытывает трудности с определенной концепцией, ИИ предоставляет дополнительные упражнения и ресурсы для закрепления понимания. И наоборот, если учащийся преуспевает, ИИ продвигает его к более сложному материалу, обеспечивая персонализированный и эффективный процесс обучения.

Часто использую активное обучение, включающие в себя стратегии, которые вовлекают учащихся в процесс обучения через деятельность, обсуждения и участие, а не пассивное слушание. Это побуждает учащихся критически мыслить и активно применять свои знания. На уроке биологии, вместо традиционного лекционного формата, ученики могут участвовать в практической лаборатории, где они проводят эксперименты для понимания клеточных процессов. Учитель способствует обсуждению, а учащиеся активно работают вместе, чтобы проанализировать результаты и сделать выводы. Такой практический подход не только закрепляет теоретические знания, но и развивает критическое мышление и навыки решения проблем.

В ходе регулярного и планомерного применения инновационных методов обучения на уроках биологии, я повысила качество обученности учащихся с 59% до 65%. Так как повышается интерес учащихся к занятиям, развивается познавательная деятельность, улучшается логическое мышление учащихся, увеличивается способность к творческой деятельности и как следствие повышается качество знаний учащихся.

Регулярно собирайте отзывы от учеников, чтобы понять их опыт использования инновационных стратегий обучения. Эти данные помогают преподавателям вносить необходимые коррективы и адаптировать стратегии в соответствии с потребностями учащихся. Четко определите цели и задачи обучения, которых вы хотите достичь с помощью инновационной стратегии обучения. Убедитесь, что выбранная стратегия соответствует учебной программе и образовательным результатам.

В постоянно меняющемся ландшафте образования крайне важно, чтобы педагоги были в курсе разнообразных методов обучения, которые удовлетворяют всех учащихся. От обучения на основе игр, до специализированных методов для учащихся с особыми потребностями, использование многогранного подхода обеспечивает реализацию потенциала каждого учащегося. По мере того, как мы движемся вперед, давайте отстаивать инклюзивность, инновации и индивидуальность в наших классах, создавая более светлое и инклюзивное будущее для всех учащихся.

Использованная литература:

1. Заикина, Н.И. Цели и содержание современного образования / Н.И. Заикина // Педагогика.- 2007.- №7.
2. Лапыгин, Ю.Н. Методы активного обучения: Учебник и практикум / Ю.Н. Лапыгин. - Люберцы: Юрайт, 2016. - 248 с. Ханна Арендт — «Между прошлым и будущим» (1961), за эссе «Кризис в образовании» (1958)
3. Сэмюэл Боулз и Герберт Гинтис — Школьное образование в капиталистической Америке: образовательная реформа и противоречия экономической жизни (1976)
4. Фрэнк Фуреди - Впустую: почему образование не является образовательным (2009)

ЕДИНАЯ ЦЕЛЬ – УСПЕШНЫЙ РЕБЁНОК: О РОЛИ РОДИТЕЛЕЙ В ОБРАЗОВАНИИ И ВОСПИТАНИИ.

Мырзахметова Ж. С.,

учитель начальных классов, КГУ «ОШ №6», г. Темиртау

Современный мир предъявляет новые требования к образованию, и успех ребенка во многом зависит от того, насколько активно родители вовлечены в его образовательный путь.[1]

По данной теме можно выделить несколько ключевых проблем в обществе:

- многие родители ограничиваются материальным обеспечением ребёнка, считая, что школа должна полностью отвечать за его образование и воспитание;
- отсутствие времени на контроль за учебным процессом из-за работы и занятости;
- недостаточное взаимодействие между родителями и учителями;
- отсутствие совместных мероприятий, направленных на развитие детей;

- родители мало говорят с детьми о нравственных ценностях, ответственности, целях в жизни.

Для того чтобы начать искать решение данных проблем, я провела анкетирование среди родителей. Анкета проводилась с целью: изучить вовлеченность родителя в обучение и воспитание ребёнка.

По результатам анкетирования можно сделать следующие выводы:

- 1) средний возраст современных родителей составляет от 25 до 35 лет;
- 2) более 50% родителей имеют высшее образование, при этом 14% - среднее;
- 3) 60% родителей регулярно контролируют обучение и воспитание своего ребенка;
- 4) наиболее комфортные формы взаимодействия со школой, по мнению родителей, - родительские собрания, индивидуальные беседы и совместные мероприятия.

На основании данных анкеты можно составить портрет современного родителя: молодое активное поколение, открытое к новым подходам в образовании; большинство родителей имеют высшее образование, что говорит об их осознании важности знаний; хороший показатель вовлеченности для организации взаимодействий.

Поэтому при организации совместной работы с родителями я постаралась учитывать эти данные.

Из личного опыта хочу поделиться следующими хитростями при организации родительских собраний.

Родительские собрания – это важный инструмент взаимодействия семьи и школы, направленный на создание благоприятных условий для развития и успешного обучения ребёнка.

Самое главное для классного руководителя, чтоб было почти 100 % посещение собрания родителями. Как его добиться при круглосуточной занятости родителей?

До начала собрания, за неделю, родители получают приглашение от учителя. А затем в свободное время учитель организует вместе с детьми создание сюрприза для родителей. Сюрприз может быть выполнен в виде сердечка, на котором ребёнок пишет для своих родных слова признания в любви, слова благодарности или просто ласковые слова, слова - ассоциации. Затем ребята подбирают детали для украшения своего сердечка или открытки, продумывают дополнительные элементы для усиления эффекта неожиданности. Дома каждый ребёнок своим родителям напоминает о собрании, говоря о том, что в классе будет ждать сюрприз, поэтому надо обязательно прийти. Перед собранием вместе с учителем ребята украшают доску своими «сюрпризами». Явка даже самых занятых родителей обеспечена, так как дома ждёт ребёнок с ожиданием реакции от родителей, слов благодарностей.

И по традиции в конце собрания родители тоже пишут слова благодарности и оставляют на доске. Как же приятно детям увидеть на следующий день ответные сюрпризы от своих родителей.

Также родители очень любят совместные мероприятия, на которых они могут взаимодействовать со своими детьми, проявлять активность и показывать свои знания.

Можно выделить следующие направления для совместного взаимодействия:

- познавательные формы (открытые уроки и мероприятия, мастер-классы),

- досуговые и творческие формы (совместные праздники, конкурсы и выставки, спортивные мероприятия),

- проектная и исследовательская деятельность.

Из опыта работы хочу отметить, что родители очень любят и активно принимают участие в совместных праздниках, спортивных мероприятиях, интеллектуальных играх.

Особенной популярностью пользуются такие праздники, как Международный женский день, Наурыз; спортивные мероприятия «Весёлые старты», «Мама, папа, я – спортивная семья», «Зов джунглей», «Танцевальный марафон».

Совместные мероприятия с родителями создают благоприятную образовательную среду, способствуют воспитанию, развитию детей и укреплению связей между семьей и школой.

Важно помнить, что школа и родители не должны существовать отдельно. Их совместная работа обеспечивает:

- Формирование у детей ответственного отношения к обучению;
- Развитие уважения к труду учителя;
- Создание комфортной образовательной среды.

Как отмечает ЮНЕСКО, «образование – это совместная ответственность семьи, школы и общества, направленная на развитие личности ребенка» [2].

Источники

1. Данные исследования Международной программы по оценке образовательных достижений (PISA).

2. ЮНЕСКО. Доклад «Будущее образования: глобальная перспектива», 2021.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕГІ САБАҚТАРДА КЛАСМЕЙТТІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ ШАРТТАРЫ

Наринова Гүлжазира Сейсенқызы

КГУ «ОШ имени Юрия Гагарина»

Карагандинская область, Бухар-Жырауский район, пос.Ботакара

XXI ғасыр-жоғары компьютерлік технологиялар ғасыры. Қазіргі бала электронды мәдениет әлемінде өмір сүреді. Мұғалімнің рөлі де өзгереді-ол ақпарат ағынының үйлестірушісі болуы керек. Сондықтан мұғалім баламен бір тілде сөйлесу үшін заманауи әдістер мен жаңа білім беру технологияларын меңгеруі керек. [1, с. 34].

Балалардың мінез-құлықтың маңызды белгілері-бұл жаңа тәжірибелерге, қызығушылыққа, байқауға және тәжірибе жасауға, әлем туралы жаңа түсініктерді өз бетінше іздеуге деген ұмтылыс. Үнемі көрінетін зерттеу белсенділігі-баланың қалыпты, табиғи жағдайы. Дәл осы зерттеу арқылы танымға деген ішкі ұмтылыс зерттеушілік мінез-құлықты тудырады және зерттеушілік оқытуға жағдай жасайды. Қазіргі динамикалық әлемде баланың психикалық дамуы алғашқы кезеңдерде өзін-өзі дамыту процесі ретінде дамуы өте маңызды.

Зерттеушілік оқыту» деп аталатын өз тәжірибесі арқылы оқуға деген қызығушылықты белсендіру білім беруді нақты демократияландыру кезеңінде байқалды, бұл кезде мұғалімдер баланың оқу әрекетін когнитивті іс-әрекетке барынша жақындатуға тырысты.

Зерттеушілік оқыту оқушының бойында адамзат мәдениетінің кез келген саласында қызметтің жаңа тәсілдерін өз бетінше, шығармашылықпен игеру және қайта құру қабілетін қалыптастырады.

Сабақты қойылған мақсаттарға сәйкес ұйымдастыруға мүмкіндік беретін ресурстардың бірі – «1 оқушы: 1 компьютер» жобасын жүзеге асыру аясында алған 6-12 жастағы оқушыларға пайдалануға арналған Intel технологияларына негізделген компьютерлік құрылғылардың жаңа класы – оқушының жеке компьютері (classmate PC деп те аталады).

Білім беру үдерісіне «1 оқушы-1 компьютер» электрондық ортасын енгізумен біз 2017 жылдан бері айналысып келеміз. «1 оқушы: 1 компьютер» пилоттық жобасына қатысқанға дейін оқушылар компьютермен тек ИВТ сабақтарында және кесте бойынша мультимедиялық

кабинетте жұмыс істеуге мүмкіндік алды, бұл айына бір рет. Сыныпты қолдана отырып, алғашқы сабақтар бұл жұмыстың үлкен перспективалары бар екенін және мұғалімнің байыпты дайындығын қажет ететіндігін көрсетті.

Бастапқы қиындық осы міндеттердің барлығын бір уақытта сынақ пен қателік арқылы шешуге тура келді. Ол үшін оқу процесін дұрыс ұйымдастыру қажет.

1. Оқушылар бастауыш мектеп үшін белгіленген гигиеналық нормаларға сәйкес жабдықталған кабинетте оқуы керек.

2. Оқушылар компьютерлік тапсырмаларды орындау үшін қажетті деңгейде сыныпты басқара алуы керек.

. Сабақтарда бастауыш сынып оқушыларының оқу іс-әрекетінде дербес компьютерлерді қолданудың жағымды мотивтерін қалыптастыруға ықпал ететін атмосфера құру қажет, бұл оқушыға оқу мақсаттарына (объективті және елеусіз болса да) жетістік сезімін сезінуге мүмкіндік береді. [1, б. 64].

4. Компьютерлік технология бастауыш мектептің әртүрлі оқу пәндерін оқу кезінде біртұтас оқу процесіне органикалық түрде енгізілуі керек.

5. Жаңа жоғары сапалы бағдарламалық жасақтаманы әзірлеу үшін білікті бағдарламалық жасақтама мамандары мен тәжірибелі бастауыш сынып мұғалімдерінің тығыз ынтымақтастығы қажет.

6. Сабақтарда қолданылатын компьютерлік бағдарламалар технологиялық және жедел болуы керек

Электрондық оқыту бағдарламаларының басқа оқу құралдарынан артықшылығы анық:

– сабақта орындалған жаттығулардың саны артып келеді, балалар көлемін байқамай, тапсырмаларды орындайды, ойын формасымен айналысады, бұл есептеу дағдыларын тез қалыптастыруға және дамытуға ықпал етеді;

- бақылау дереу жүзеге асырылады, қателер бойынша жұмыс қарастырылған;

- компьютерлік ортада білімді, дағдыларды және дағдыларды пайдалану оларды өзектендіруге және сатып алуға ынталандыруға әкеледі; [1, б.67].

АКТ-ны қолданудың әртүрлі формалары бар және біз олардың кейбіреулеріне назар аударғымыз келді:

Мультимедиялық презентацияларды пайдалану.

Оқушылардың білімін тексеру кезінде компьютерді пайдалану өте тиімді.

Тест бағдарламалары жұмыс нәтижесін тез бағалауға, білім алшақтықтары бар тақырыптарды дәл анықтауға мүмкіндік береді. [1, б. 134].

Интернет желісінің ресурстарын пайдалану.

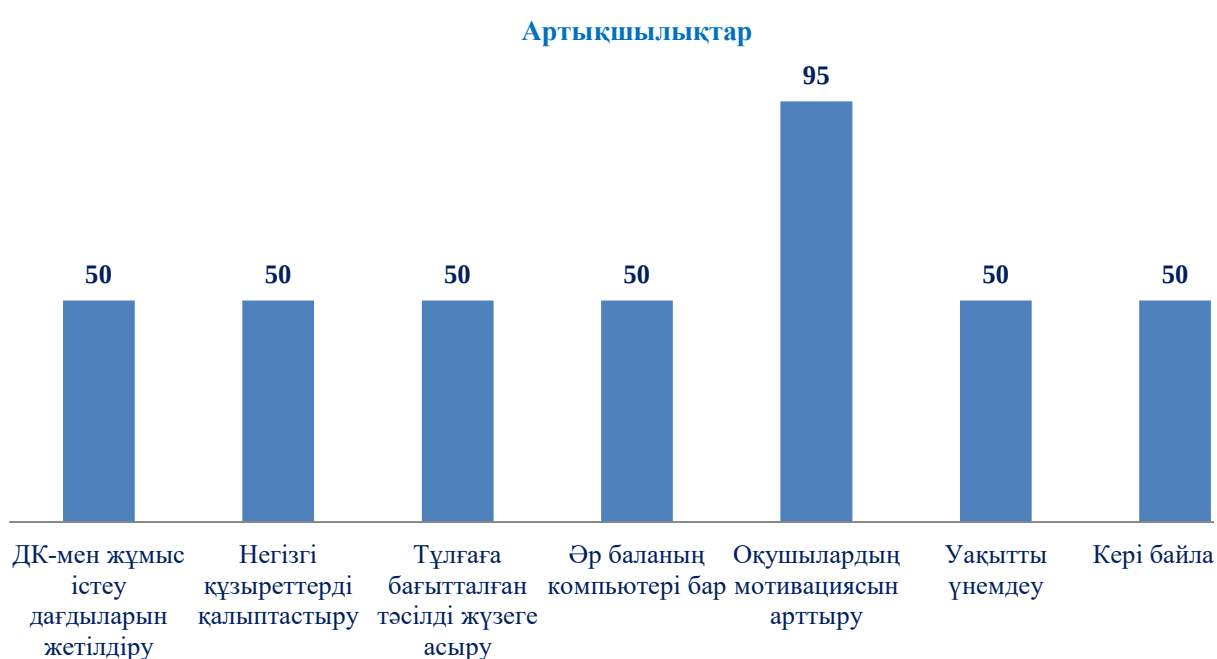
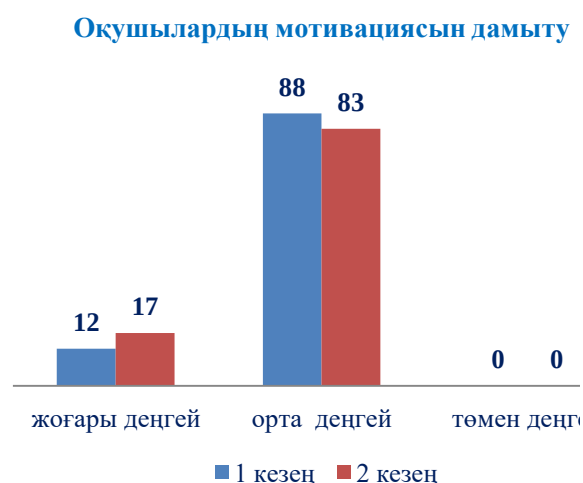
Кез-келген сабақ барысында мұғалім оқушыларды интернет-ресурстарға бағыттай отырып, оқушылардың зерттеу жұмыстарын ұйымдастыра алады, оларды ақпаратты терең іздеуге бағыттай алады. Оқушылардың онлайн-тесттен өз бетінше өтуі мүмкін.

7. Компьютерлік тапсырмалар Оқу пәнінің мазмұнына және оны оқыту әдістемесіне сәйкес жасалуы керек, оқушылардың ойлау әрекетін дамытады, белсендіреді және оқу әрекетін қалыптастырады.

Жобаның өткен кезеңінде бізде бөліскіміз келетін нәтижелер бар.

- Сыныптармен жұмыс жасауда келесі жағымды жайттар атап өтіледі, оқушылардың мотивациясының артуы басым. (Сурет.1)

- Бірақ сыныптармен жұмыс істеудің кемшіліктері де байқалады. (Сурет.2)

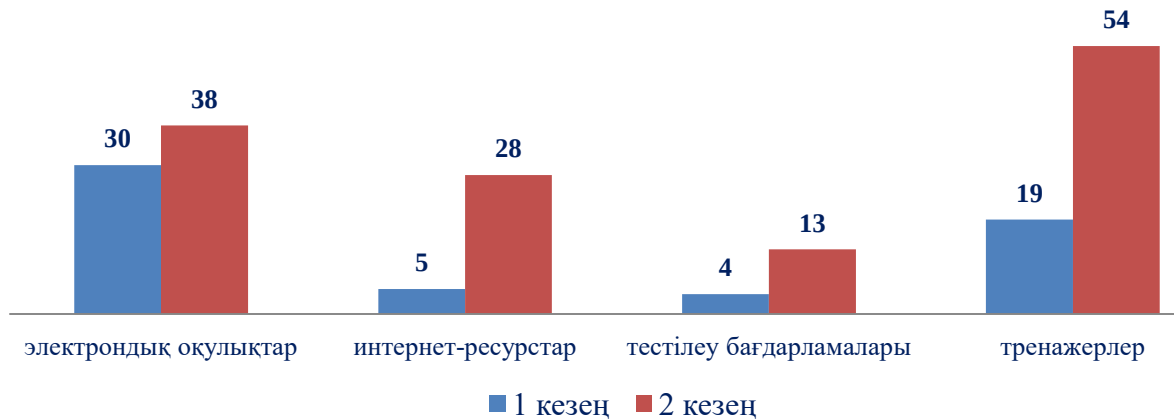
Бірақ әлі де көптеген артықшылықтар бар.

- Сіздердің назарларыңызға тәжірибелік-эксперименттік жұмыстардың мониторингін ұсынамыз.

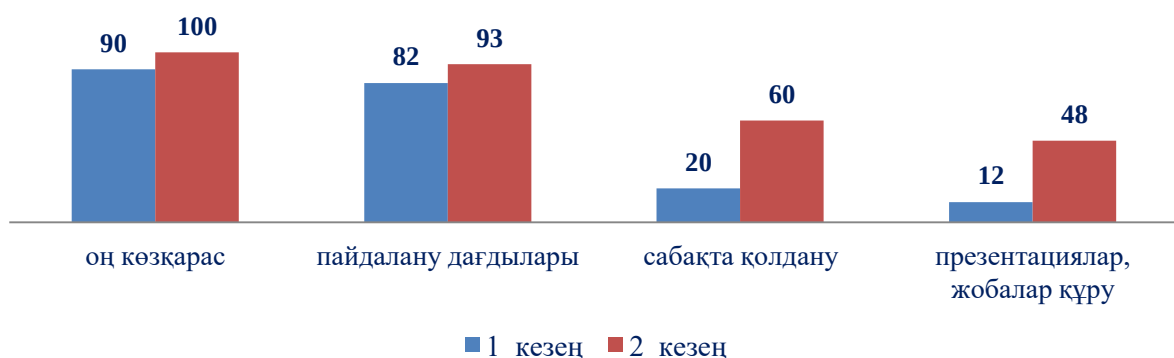
- I және II кезеңдердегі оқушылардың мотивациясы (жоғары, орта және төмен мотивациялық деңгейлері бар балалар) (сурет.3)

- Білім беру ортасының құрылымын байыту. (Сурет.4) сурет.4, сурет.5

Білім беру ортасының құрылымын байыту

АКТ ны қолдану

UVP-де АКТ қолдану (сурет.5)

Ата-аналарға сауалнама жүргізілді. Келесі жағымды жақтар ерекше көзге түседі: бала компьютерді жақсы білді, интернеттен ақпарат іздеу мүмкіндігі, электронды сынақтармен жұмыс, табылған ақпаратты сауатты пайдалану.

Экспериментке қатысу сізге оқуға қалай көмектесті?

Сабақта нетбуктармен не істеуге болады?

Оқушылар да сауалнама жүргізді. Танымдық қызығушылық артты. (Рис.6, 7)

Сабақта класмейт ойындарын пайдалану мүмкіндіктері

- жабдықты бір бөлмеден екіншісіне еркін жылжыту және компьютерлік сыныпты тез ашу;
- сабақ кезінде компьютерлерді сыныпта ерікті түрде орналастыру;
- оқушылардың компьютерлерінің жұмыс үстелдерін бақылау және қажет болған жағдайда оларды басқаруды өз мойнына алу;
- сабақ барысында оқушылардың жеке және топтық жұмысын басқару;
- сауалнама жүргізу.

Әрбір жұмыс орнында дербес компьютердің болуы оқытушыға білім алушыларға дербес тапсырмалар дайындауға және беруге мүмкіндік береді; ал оқушыларға - жұмысты өздері үшін қолайлы қарқынмен орындауға мүмкіндік береді.

Класмейт ойындарын қолдана отырып, білім алушыларды зерттеушілік оқытудың басты нәтижесі, менің ойымша, адамзат мәдениетінің кез-келген саласында қызметтің жаңа тәсілдерін өз бетінше, шығармашылықпен игеру және қайта құру қабілетін қалыптастыру.

Класмейт білім алушыларды өзара оқытудың нұсқасы ретінде қарастырылады, спикерлер жай ғана айтып қана қоймай, басқаларды осы мәліметтерге үйретеді. Тыңдаушылар әдетте сұрақтар қояды, түзетулер енгізеді, Егер келіспесе, спикерлерге өте сын көзбен қарайды.

Қорғау қорытындысы бойынша зерттеуші болып жұмыс істеген оқушылар ғана емес, сонымен қатар «ақылды» қызықты сұрақтар қойғандар да көтермеленеді.

Оқу зерттеулерін ұйымдастыру жұмысының бұл түрінде қорытынды сәт ерекше маңызды. Біз оны әдетте конференция түрінде, оқу жылының соңында өткіземіз. Әркім өзінің зерттеу жұмысын презентация түрінде ұсынады, ең жақсы зерттеу жұмысын таңдайды және, әрине, Жылдың үздік зерттеушілерін марапаттайды.

Класмейт сыныбын қолданатын зерттеу қызметі оқушылардың шығармашылық ойлауы мен қиялын өзінің зерттеулері, бақылаулары мен қорытындылары арқылы дамытады. Оқу процесінде мұғалім мен оқушылар арасында кері байланыстың болуы, барлық оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру ерекше маңызды деп санаймыз.

Жеке жұмыс барысында оқушы мұғалімнен кеңес ала алады; Ал мұғалім тапсырманы орындау процесін бақылайды.

Топтық жұмыс кезінде мұғалім өз компьютерімен топтың тапсырманы орындауын қадағалайды

Әдебиет :

1. Б. Б. Ярмахов «1 оқушы: 1 компьютер» — мектептегі мобильді оқытудың білім беру моделі. Мәскеу, 2012 жыл. 236 б.

МОТИВАЦИЯ ПЕДАГОГОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В РАМКАХ РЕАЛИЗАЦИИ ШКОЛЬНОГО ПРОЕКТА «САМООБРАЗОВАНИЕ ПЕДАГОГА»

Невиннова Е.А.,

директор, КГУ «Гимназия №97», г.Караганда

Кондакова Т.Л.,

заместитель директора по УР, КГУ «Гимназия №97», г.Караганда

В современном мире, характеризующемся динамичными изменениями в социокультурной и технологической сферах, система образования сталкивается с новыми вызовами, требующими от педагогов постоянного профессионального роста и саморазвития. В связи с этим, проблема мотивации педагогов к самообразованию приобретает особую актуальность. Школьный проект «Самообразование педагога» призван создать условия для повышения мотивации к непрерывному профессиональному развитию учителей, что, в свою очередь, является ключевым фактором повышения качества образования.

Актуальность данного проекта обусловлена следующими факторами:

Анализ работы гимназии за прошлый учебный год и анкетирование педагогов выявили недостаточный уровень самообразовательной деятельности учителей. Это свидетельствует о необходимости создания эффективной системы мотивации и поддержки самообразования педагогов.

рис.1 Факторы актуальности

Ведь в рамках проекта мы проделываем большую

работу:

- Разработали модель профессионально-личностного саморазвития педагогов.
- Создали виртуальную библиотеку методических материалов и ресурсов по самообразованию.
- Организуем workshops, коучинги, мастер-классы по актуальным проблемам образования.

Особое внимание всегда уделяем организации взаимодействия и поддержки:

- Создание творческих групп для исследования проблемных вопросов практики преподавания через Lesson Study, для обмена опытом и совместной разработки уроков, для организации межсетевое взаимодействия с партнерскими школами.
- Организуем внутришкольные курсы повышения квалификации по развитию профессиональных компетенций педагогов.
- Создали систему менторства и тьюторства для поддержки молодых специалистов и педагогов, испытывающих затруднения в самообразовании.

Администрация гимназии всегда работает:

- По улучшению системы морального и материального стимулирования педагогов, достигших высоких результатов в самообразовании.
- По организации конкурсов профессионального мастерства, педагогических проектов, методических разработок.
- Поощряет участие педагогов в научно-практических конференциях, семинарах, вебинарах.

Мотивация педагогов к самообразованию – сложная и многогранная проблема, включающая в себя различные аспекты:

Для эффективной мотивации педагогов к самообразованию необходимо учитывать индивидуальные потребности и интересы каждого учителя, создавать условия для реализации его творческого потенциала.

рис.2 мотивация педагогов

Реализация школьного проекта «Самообразование педагога» позволит нам:

- повысить уровень профессиональной

компетентности педагогов;

- активизировать творческий потенциал учителей;
- улучшить качество образовательного процесса;
- создать в гимназии современную образовательную среду, способствующую профессиональному развитию педагогов и высоким результатам обучения учащихся.

Для выявления уровня самообразовательной деятельности педагогов можно использовать различные методы и инструменты, такие как:

1. **Анкетирование:** анкета может содержать вопросы, направленные на выявление:

- мотивации к самообразованию;
- направленности самообразования;
- регулярности и систематичности самообразовательной деятельности;
- результативности самообразования.

Беседа: индивидуальная беседа с педагогом позволяет получить более глубокую информацию о его самообразовательной деятельности, выявить его потребности и затруднения. В ходе беседы можно обсудить:

- мотивы и цели самообразования педагога;
- используемые ресурсы и формы самообразования;
- перспективы дальнейшего профессионального развития.

3. Анализ продуктов деятельности: изучение методических разработок, планов уроков, портфолио педагога позволяет оценить уровень его профессиональной компетентности и самообразовательной деятельности.

4. Наблюдение: наблюдение за педагогической деятельностью педагога позволяет оценить его профессиональные навыки и умения в реальной образовательной ситуации.

Пример анкеты для изучения мотивации педагогов к самообразованию.

Уважаемые коллеги!

Просим вас принять участие в исследовании, направленном на изучение мотивации педагогов к самообразованию. Ваши ответы помогут нам создать эффективную систему поддержки профессионального развития учителей.

Пожалуйста, ответьте на следующие вопросы:

1. Что вас мотивирует к самообразованию? (Выберите несколько вариантов ответа)

- Интерес к профессиональной деятельности.
- Стремление к саморазвитию и самореализации.
- Осознание необходимости постоянного обновления профессиональных знаний и умений.

- Чувство ответственности за качество образования учащихся.
- Возможность профессионального роста и карьерного продвижения.
- Материальное стимулирование.
- Моральное поощрение
- Поддержка со стороны администрации и коллег.
- Другое (укажите) _____

2. Какие формы самообразования вы предпочитаете? (Выберите несколько вариантов ответа)

- Чтение профессиональной литературы.
- Прохождение курсов повышения квалификации.
- Участие в семинарах, вебинарах, конференциях.
- Обмен опытом с коллегами.
- Работа над методическими разработками и проектами.
- Использование интернет-ресурсов и образовательных платформ.
- Другое (укажите) _____

3. Как часто вы занимаетесь самообразованием?

- Регулярно (несколько раз в неделю).
- Периодически (несколько раз в месяц).
- От случая к случаю.
- Затрудняюсь ответить.

4. Какие факторы, по вашему мнению, способствуют эффективному самообразованию педагогов? (Выберите несколько вариантов ответа)

- Доступ к качественным информационным ресурсам.
- Поддержка со стороны администрации и коллег.
- Возможность обмена опытом и сотрудничества с другими педагогами.

- Материальное стимулирование.
- Моральное поощрение.
- Свободное время для самообразования.
- Интересные и актуальные программы повышения квалификации.

Другое (укажите) _____

5. **Какие трудности вы испытываете в процессе самообразования?** (Выберите несколько вариантов ответа)

- Недостаток времени.
- Отсутствие доступа к необходимым ресурсам.
- Недостаток мотивации.
- Сложность в выборе актуальной и полезной информации.
- Отсутствие поддержки со стороны коллег и администрации.
- Другое (укажите) _____

Благодарим за участие в исследовании!

Результаты анкетирования учителей гимназии показал следующее:

Лидеры:

- Осознание необходимости постоянного обновления знаний: 80% (40 человек).
- Интерес к профессиональной деятельности: 70% (35 человек).
- Чувство ответственности за качество образования: 60% (30 человек).

Средние показатели:

- Стремление к саморазвитию и самореализации: 50% (25 человек).
- Возможность профессионального роста: 40% (20 человек).

Меньшие показатели:

- Моральное поощрение: 30% (15 человек).
- Материальное стимулирование: 20% (10 человек).
- Поддержка со стороны администрации и коллег: 25% (12 человек)

«Другое»: 5% (3 человека) указали на «стремление соответствовать требованиям времени»

Можно сделать вывод, что основными мотиваторами у наших учителей являются внутренние факторы, связанные с профессиональным долгом и интересом. Внешние стимулы, такие как материальное и моральное поощрение, имеют меньшее значение.

Для самообразования чаще всего используются интернет-ресурсы и образовательные платформы: 75% (38 человек); чтение профессиональной литературы: 65% (33 человека); участие в вебинарах и онлайн конференциях: 50% (25 человек). Работу над методическими разработками используют 35% (17 человек).

Значит, педагоги нашей гимназии предпочитают современные и доступные формы самообразования, такие как онлайн-ресурсы и вебинары.

Ответы на третий вопрос показали, что большинство педагогов занимаются самообразованием периодически, что указывает на необходимость создания условий для более регулярной деятельности.

В лидерах факторов, способствующих эффективному самообразованию, находятся:

- Доступ к качественным информационным ресурсам: 85% (42 человека).
- Свободное время для самообразования: 70% (35 человек).
- Интересные и актуальные программы повышения квалификации: 60% (30 человек).

Основными факторами являются доступность ресурсов и наличие времени. Внешняя поддержка также играет важную роль.

Трудностями в процессе самообразования учителя определяют прежде всего:

- Недостаток времени: 90% (45 человек).
- Сложность в выборе актуальной информации: 60% (30 человек).
- Отсутствие доступа к необходимым ресурсам: 40% (20 человек).
- Недостаток мотивации: 30% (15 человек)

Можно сделать вывод, что педагоги мотивированы к самообразованию внутренними факторами, предпочитают современные онлайн-формы обучения. Основными препятствиями являются недостаток времени и сложность поиска информации.

Мы рекомендуем по созданию системы мотивации педагогов к самообразованию следующее:

1. Создавать условия для самообразования:

- Обеспечьте доступ к современным информационно-коммуникационным технологиям и образовательным платформам.
- Создайте виртуальную библиотеку методических материалов и ресурсов по самообразованию.
- Организуйте workshops, коучинги, мастер-классы по актуальным проблемам образования.

2. Организовывать взаимодействие и поддержку:

- Создайте творческие группы Lesson Study для обмена опытом и совместной разработки уроков.
- Организуйте внутришкольные курсы повышения квалификации по развитию профессиональных компетенций педагогов.
- Создайте систему менторства и тьюторства для поддержки молодых специалистов и педагогов, испытывающих затруднения в самообразовании.

3. Мотивируйте к саморазвитию:

- Разработайте систему материального и морального стимулирования педагогов, достигших высоких результатов в самообразовании.
- Организуйте конкурсы профессионального мастерства, педагогических проектов, методических разработок.
- Содействуйте публикации материалов педагогов в педагогических изданиях и на образовательных платформах.
- Поощряйте участие педагогов в научно-практических конференциях, семинарах, вебинарах.

4. Активизируйте сетевое взаимодействие:

- Создайте школьное сетевое сообщество для обмена опытом, распространения лучших педагогических практик, поддержки новых образовательных инициатив.
- Установите партнерские связи с другими образовательными организациями, педагогическими вузами, методическими центрами.

5. Обеспечьте системный подход:

- Разработайте программу самообразования педагогов, включающую в себя цели, задачи, формы, методы и сроки реализации.
- Проводите регулярный мониторинг эффективности системы мотивации педагогов к самообразованию и корректируйте ее в соответствии с полученными результатами.

Мотивация педагогов к самообразованию – это сложный и многогранный процесс, требующий индивидуального подхода к каждому учителю. Создавайте условия для профессионального роста педагогов, поддерживайте их инициативу и стремление к саморазвитию, и тогда вы сможете достичь высоких результатов в повышении качества образования.

Литература

1. Садвакасова, З. М. (2019). Развитие профессиональной компетентности педагогов в условиях модернизации образования. Алматы: КазУМОиМЯ им. Абылай хана.
2. Абдыгаппарова, С. У. (2018). Педагогические технологии в условиях цифровизации образования. Алматы: КазНПУ им. Абая.
3. Заир-Бек, Е. С. (2012). Критическое мышление: технология развития. Учебное пособие. СПб.: Альянс-Дельта.

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ДӘРІПТЕУ: ОҚУШЫНЫҢ ЖЕКЕ ТҰЛҒАСЫН ДАМУДАҒЫ МАҢЫЗЫ

Нурғалиева Лаура Айғалиевна,

қазақ тілі пәнінің мұғалімі,

Қарағанды облысы Бұқаржырау ауданы

«Байқадам жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазіргі заманғы глобализация жағдайында ұлттық мәдениет пен рухани құндылықтарды сақтау аса маңызды мәселеге айналып отыр. Қазақ әдебиеті халықтың тарихын, дәстүрлерін, тілін, рухани байлығын сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін негізгі құрал болып табылады. Осыған орай, оқушылардың ұлттық құндылықтарды түсінуі мен қабылдауы ұлттың болашағын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Қазақ әдебиеті халықтың рухани байлығын, тарихи тәжірибесін және ұлттық құндылықтарын сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін маңызды құрал болып табылады. Бүгінгі білім беру үдерісінде оқушылардың жеке тұлғасын дамытуда ұлттық құндылықтарды дәріптеу аса маңызды міндеттердің біріне айналып отыр.

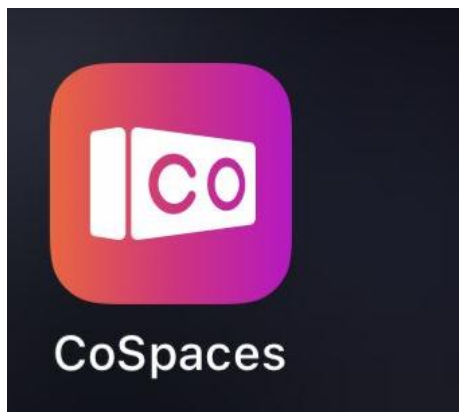
Қазақ әдебиетінің шығармаларында батырлық, әділдік, достық, табиғатқа деген сүйіспеншілік, отбасылық құндылықтар сияқты ұлттық салт-дәстүрлер мен қасиеттер көрініс табады. Атап айтсақ, Абай Құнанбаевтың өлеңдері, Абайдың «Қара сөздері» арқылы оқырманға адамгершілік, білім мен ғылымның маңызы, әділдік пен парасаттылық сияқты құндылықтар жеткізіледі[2:62].

Ал Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романы арқылы қазақ халқының тарихи тұрмысы, рухани байлығы және ұлттық бірегейлігі көрініс табады[1:45]. Батырлар жырында мысалы, «Қобыланды батыр», «Ер Тарғын» сияқты жырлар арқылы батырлық пен ерлік идеалдары дәріптеледі.

Қазіргі білім беру жүйесінде дәстүрлі оқыту әдістерінен гөрі инновациялық тәсілдерді қолдану талап етіледі. Оқушылардың шығарманы тереңірек түсінуіне және оны қазіргі заманғы технологиялар арқылы қызықты түрде меңгеруін іске асыру барысында мен Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романын жасанды интеллект (Artificial Intelligence, AI) пен 3D голограмма технологиясын қолдандым. Алдымен, шығарманы тек оқып қана қоймай, оны **интерактивті тәсілдер арқылы** толықтай түсініп, қазіргі заманғы технологияларды қолдана отырып, әсерлі түрде меңгеру мақсатын іске асыруда Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романын 3D кубик арқылы көрсету арқылы оқушыларға шығарманың терең мәнін түсіндіру интерактивті құрал жасалады. Яғни, оқушылар әр кубиктің жағында романның маңызды эпизодтарын көріп, оларды толықтай өз бетінше зерттей алады. Бірінші қадам **Go Space бағдарламасына тіркелу қажет.**

Go Space – бұл кеңістікке арналған 3D бағдарламалық жасақтама. Алдымен, бағдарламаны компьютерге немесе мобильді құрылғыға жүктеп, тіркелу қажет. **Жобаға арналған кеңістік** ашып, ондағы мүмкіндіктермен танысу керек [7:98]. Бұл кеңістік - «Абай жолы» романындағы әр эпизодты немесе маңызды оқиғаларды көрсетуге арналған виртуалды алаң болмақ. Әрбір кубиктің бетінен «Абай жолы» романынан белгілі бір үзінді немесе маңызды эпизодты көрсету үшін, ең алдымен, шығарманың басты оқиғаларын бөліп алу қажет. Бұл эпизодтар:

- Абайдың балалық шағы мен отбасы туралы,
- Абай мен оның айналасындағы адамдардың қарым-қатынасы,
- Абайдың әдеби мұрасы мен ойлары[4:112].

Сурет-1. Go Space бағдарламасы

Сурет-2. 3D голограмма:

Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романы

Әр кубиктің бетінде осы үзінділерді көрсету арқылы оқушыларға әр түрлі ақпаратты қадағалауға мүмкіндік беріледі. Содан кейін **Go Space бағдарламасына кіріп**, «Create New» (Жаңа жасау) функциясын пайдаланып, жаңа 3D объект құруға кірісіңіз. **Кубиктің құрылымы үшін 6 беттен тұратын 3D модель жасау қажет.** Әр бетке Абайдың шығармасындағы маңызды сәттерді енгізіп, оларды иллюстрациялар немесе қысқаша мәтіндер арқылы көрсетуге болады. Кубиктің әр бетіне тиісті мазмұнды қосу үшін «Textures» (Текстуралар) немесе «3D objects» (3D объектілер) мүмкіндіктерін қолдануға болады.

Енді голограмманы қалай интеграциялаймыз? 3D голограмма үшін «Hologram» немесе ұқсас функцияларды пайдалану қажет. Бұл функция арқылы Абайдың бейнесін немесе оның шығармашылығын көрсететін голограмманы жобаның ішіне енгізе аласыз. Голограмма пайдаланушының алдында виртуалды түрде 3D кеңістікте көрсетіліп, оқушылар оған қолмен немесе арнайы құрылғымен әсер ете алады. Go Space бағдарламасында әр объектіге интерактивті элементтер қосуға болады. Мысалы:

➤ кубиктің бетіне жанасқанда, шығарма бойынша сұрақтар немесе талқылау тапсырмалары пайда болуы мүмкін[8:120].

➤ Мәтіндер мен иллюстрациялар тек қана көру үшін емес, оқушылардың шығарманы тереңірек түсінуі үшін қосымша ресурстар ұсына алады.

Жоба дайын болған соң, оны алдын ала тексеріп, барлық элементтердің дұрыс жұмыс істеп тұрғанын тексеру қажет. Оқушылардың қолданысына ыңғайлы болу үшін жобаны виртуалды кеңістікке орналастыруға болады, немесе 3D модельдің физикалық көрінісін ұйымдастыруға болады. Егер оқу орнына сәйкес арнайы құрылғылар немесе бейнепроекторлар бар болса, сол арқылы голограмманы көрсетіп, толықтай интерактивті сабақ өткізуге болады[9:75].

Бұл инновациялық әдіс оқушыларға шығарманы тереңірек түсінуге және оны заманауи технологиялар арқылы қызықты әрі ұмытылмас тәжірибе ретінде қабылдауға мүмкіндік береді. Жобаның мақсаты – тек қана білім беру емес, сонымен қатар шығарманы заманауи технологиялармен байланыстырып, жастардың қызығушылығын арттыру.

3D кубик пен голограммаларды қолдану арқылы Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романының әрбір аспектісін терең және қызықты түрде көрсетуге болады. Осы әдіс оқушылардың шығармашылық ойлауын, логикалық қабілеттерін дамытып, әдебиетті жоғары деңгейде қабылдауға көмектеседі.

Сонымен қатар Кубиктің әр бетіне қазақ әдебиетіндегі және мәдениетіндегі негізгі құндылықтарды тандап, оларды визуалды түрде көрсетуге болады. Әр бетке осы құндылықтарға қатысты **суреттер, мәтіндер** немесе **анимативті элементтер** орналастыруға болады. Мысалы:

- **Ұлттық тіл мен әдебиет:** Абайдың өлеңдері мен қара сөздерінен үзінділер көрсету. Оқушыларға Абайдың шығармашылығын тереңірек түсінуге мүмкіндік беретін сөздер мен тұжырымдар арқылы оның ұлттық мәдениетке қосқан үлесін дәріптеу.

• **Ұлттық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар:** Абай жолындағы қазақ халқының өмір салты мен дәстүрлері туралы мысалдар. Мысалы, қазақтың отбасылық қарым-қатынастары, ауыл тіршілігі, ата-бабадан қалған салт-дәстүрлер туралы мәліметтерді көрсететін бөлімдер болуы мүмкін[3:105].

• **Тіл мен ұлттың бірлігі:** Абайдың шығармашылығында қазақ халқының ұлт ретінде бірігуі мен өз тілін сақтап қалу үшін жасаған еңбегін көрсету. Бұл жерде қазақтың ұлтжанды, тәуелсіздікке ұмтылған рухын көрсететін мәтіндер мен голограммаларды қолдануға болады.

Ұлттық бірегейлікті сақтау, жеке тұлғаның рухани-этикалық дамуы, патриоттық тәрбиені нығайту және қоғамның рухани-мәдени дамуына ықпал ету сияқты маңызды мәселелермен байланысты. Бұл тақырып қазіргі заманғы білім беру жүйесінде инновациялық әдістерді қолдану арқылы оқушылардың жеке тұлғасын дамытуға және ұлттық құндылықтарды сақтауға ықпал етеді.

Қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтарды оқыту арқылы оқушылардың жеке тұлғасын дамыту, олардың рухани-мәдени қазынасын байыту және ұлттық бірегейлігін сақтауға ықпал етуге болады [6:130]. Инновациялық әдістерді қолдану арқылы білім беру үдерісін тиімді жетілдіруге болады.

Қазақ әдебиетінің ұлттық құндылықтарды дәріптеудегі маңызы зор. Ол халықтың рухани байлығын, тарихын, мәдениетін сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін басты құрал болып табылады. Бүгінгі білім беру жүйесінде осы құндылықтарды оқушыларға тиімді және қызықты түрде жеткізу үшін инновациялық әдістерді қолдану қажет. Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романын 3D кубиктер мен голограмма технологиялары арқылы көрсету, шығарманың терең мәнін ашып, оқушылардың қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Оқушылардың жеке тұлғасын дамыту үшін ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді дәріптеу маңызды, өйткені олар осы арқылы өздерінің мәдени және рухани мұраларын түсініп, ұлттық бірегейлікті сақтауға үлес қосады. Абайдың шығармашылығы, оның адамгершілік және білімге деген ұстанымдары, қазақ халқының рухани байлығы мен тарихи тәжірибесі оқушыларды ұлттық құндылықтарды қадірлеуге, өз елінің тарихын тереңірек түсінуге бағыттайды.

Бұл жобаның негізгі мақсаты – оқушыларға қазақ әдебиетін тереңірек таныстыру арқылы олардың шығармашылық ойлау қабілеттерін, сыни көзқарастарын дамыту және ұлттық құндылықтарға деген сүйіспеншілік пен құрметті қалыптастыру. Инновациялық технологияларды енгізу арқылы білім беру үдерісін жаңарту, ұрпақтар сабақтастығын сақтау және ұлттық мәдениетті жаңа заманда дәріптеу – бұл бүгінгі заман талабы.

Әдебиеттер:

1. Әуезов, М. «Абай жолы». – Алматы: Жазушы баспасы, 1961. – 345 бет. [1:45]
2. Құнанбаев, А. «Абайдың қара сөздері». – Алматы: Ғылым баспасы, 1986. – 178 бет. [2:62]
3. Меңдібаев, Б. Қазақ әдебиеті және ұлттық құндылықтар. – Алматы: Қазақ университеті, 2009. – 220 бет. [3:105]
4. Әлімбаев, М. Қазақ әдебиетінің тарихы мен теориясы. – Алматы: Қазақстан, 2010. – 310 бет. [4:112]
5. Байжігіт, Ш. Қазақ мәдениетінің негіздері. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия университеті баспасы, 2017. – 245 бет. [5:89]
6. Левин, В. Глобализация және ұлттық мәдениет. – Мәскеу: Наука, 2015. – 285 бет. [6:130]
7. Мұхамеджанов, Т. Инновациялық білім беру әдістері. – Алматы: Дарын, 2018. – 158 бет. [7:98]
8. Маханбет, Н. 3D технологиясы және білім беру. – Алматы: Білім, ғылым, 2016. – 175 бет. [8:120]
9. Омаров, Ә. Қазіргі заманғы білім берудегі интерактивті технологиялар. – Астана: Кәсіби баспа, 2014. – 210 бет. [9:75]

ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕГІ КЕДЕРГІЛЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ЕҢСЕРУ ЖОЛДАРЫ

*Нуржанова Жибек Аманкелдиновна,
директордың оқу жұмысы жөнінен орынбасары,
Бесоба ауылының №8 тірек мектебі,
Қарқаралы ауданы, Қарағанды облысы*

«Байқап көруден ешқашан бас тартпаңыз. Жеңіс –
бас тартпаған адамға ғана бұйырады»

Конфуций

Бүгінгі білім беру жүйесінің талаптары әлемдік білім кеңістігінде бәсекеге қабілетті болуды қажет етеді. Сапалы білім беруді қалыптастыруда оқу процесіндегі кедергілерді анықтап, оның себептері мен салдарын талдау, мониторинг жүргізу, білім алушының қажеттілігін қанағаттандыру керек. Сондай олқылықтың негізгісі - оқуға деген қызығушылықтың төмендеуі, оқушының пәнге немесе жалпы білім алуға деген ынтасының азаюы. Бұл көбінесе оқу материалдарының бірсарынды берілуінен, мұғалімнің мотивация берудегі қиындықтарынан және оқыту әдістерінің ескіруінен туындайды. Сондықтан сабақты жақсарту, білімалушылардың қызығушылықтарын арттыру, кері байланыс беру арқылы оқушының жетістіктерін мойындап, оны ынталандыру-күнделікті сабақтағы мұғалімнің басты міндеті. Бұл әдістер оқушылардың белсенділігін арттырып, оқу процесіне қызығушылығын қайта қалыптастыруға көмектеседі.

Кедергілерді жою жолдарын анықтап, оларды еңсерудің бірнеше түрлері бар:

1. Оқушылардың мотивациясының төмендеуі: себептері және шешу жолдары.
2. Цифрлық сауаттылықты арттыру: оқытудың заманауи әдістері.
3. Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынастың білім сапасына әсері.
4. Сапалы білім беруге кедергі келтіретін негізгі факторлар және оларды жою тәсілдері.

1. Оқушылардың мотивациясының төмендеу себептері. Оқыту әдістерінің қызықсыздығы, Дәстүрлі, бірсарынды сабақтар оқушыларды жалықтырып, олардың қызығушылығын төмендетеді. Интерактивті әдістердің жетіспеуі – мотивацияның төмендеуіне әкелетін негізгі факторлар болып табылады. Алдымен сабақ **мақсаттың айқын болмауы, оқушының тақырыптың маңыздылығын түсінбеуі** оқуға деген ынтасын әлсіретеді. **Өзін-өзі бағалаудың төмендігі, жіберілген қателіктерден қорқуы,** өзіне деген сенімсіздік оқушылардың мотивациясын төмендетіп, жаңа білім алуға деген ұмтылысты азайтады. **Оқытушылар мен ата-аналардың қолдауының жетіспеуінен** оқуға деген қызығушылығы төмендейді. Жетістіктерін елемей, тек сынға алу да ынтаға кері әсер етеді. **Көлемді тапсырмалар мен стресстік факторлар,** шектен тыс тапсырмалар мен күрделі бағдарламалар оқушыларды қажытып, олардың мотивациясын төмендетуі мүмкін. **Қоршаған ортаның әсері** достардың, әлеуметтік желілердің және ойындардың әсері де кейде оқушыларды оқудан алаңдатуы да кері әсерін береді.

Білім жүйесіндегі осындай кедергілерді жою барысында төмендегідей мотивацияны арттыру жолдарын ұсынылады:

1. Қызықты және заманауи оқыту әдістерін қолдану; – Интерактивті сабақтар, ойын элементтері, топтық жұмыстар, дебаттар мен жобалық оқыту әдістерін енгізу. – Ақпараттық технологияларды пайдалану (бейне сабақтар, онлайн-курстар, білім беру платформалары).

2. Мақсат қою дағдысын дамыту. Оқушыларға қысқа және ұзақ мерзімді мақсаттар қоюға көмектесу, олардың жетістіктерін бақылап, атап өту.

3. Оқушылардың өзіне деген сенімділігін арттыру – Жетістіктерін мадақтау, қателіктерден сабақ алуға үйрету. «Жетістік – бұл тәжірибе» деген көзқарасты қалыптастыру.

4. Мұғалім мен ата-ана тарапынан қолдау көрсету, Оқушыларға жылы қарым-қатынас жасау, оларды тыңдау және қолдау. Олардың қызығушылықтары мен қабілеттерін ескеру.

5. Стресті азайту және тиімді уақыт басқаруды үйрету, Сабақ пен демалысты теңестіру. Уақытты тиімді пайдалануға көмектесетін әдістерді үйрету. **Оңтайлы оқу ортасын**

қалыптастыру. Мотивация беретін орта қалыптастыру. Оқушыларға өздерін еркін сезінетін, шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік беретін жағдай жасау. Оқушылардың мотивациясын арттыру – күрделі, бірақ шешімі бар мәселе. Мұғалімдер, ата-аналар және оқушылар бірлесе жұмыс істесе, оқу процесін қызықты әрі тиімді етуге болады. Ең бастысы – оқушының білімге деген қызығушылығын сақтап, оны үнемі қолдап отыру. Осы орайда мектебімізде «Пән үздігі», «Жыл оқушысы», «Озаттар шеруі» т.б байқаулары ұйымдастырылып отырады. Қорытындысында үздіктер марапатталып, басқа оқушылардың да қызығушылығы артады.

II. Цифрлық сауаттылықты арттыру: оқытудың заманауи әдістері

Қазіргі қоғамда цифрлық технологиялар барлық салада кеңінен қолданылып жүр. Оқушылар мен мұғалімдер үшін цифрлық сауаттылық – ақпаратты іздеу, өңдеу және пайдалану қабілеті ғана емес, сонымен қатар тиімді оқыту мен білім сапасын арттырудың маңызды факторы. Сандық платформалар арқылы оқушылар қажетті материалдарды кез келген уақытта алып, ресурстарға оңай қолжеткізе алады. Оқу процесіне арналған ЖИ платформалары: Khan Academy (Khanmigo) – ЖИ көмегімен жеке оқу бағдарламаларын ұсынатын платформа. Quizlet – Оқушыларға тесттер мен карточкалар арқылы оқуға көмектесетін ЖИ-мен жабдықталған сервис. Google Bard (Gemini) – Оқушыларға сұрақтарға жауап беруге және мәтінмен жұмыс істеуге көмектесетін ЖИ. ChatGPT – Эссе жазу, ақпарат іздеу және күрделі тақырыптарды түсіндіру үшін қолдануға болады. Photomath – Камера арқылы математикалық есептерді шығарып, шешімін түсіндіретін ЖИ қосымша. Wolfram Alpha – Математика, физика, химия есептерін шешуге көмектесетін ЖИ негізіндегі калькулятор. Grammarly – Ағылшын тіліндегі мәтіндерді грамматикалық тұрғыдан тексеретін ЖИ. DeepL – Аударма жасаудағы ең дәл сервистердің бірі. Коммуникацияны жақсарту үшін онлайн платформалар, чаттар, форумдар арқылы мұғалім мен оқушы арасындағы байланыс нығаяды. Жаңа белсенді әдіс-тәсілдер мен платформалар оқытуды қызықты әрі тиімді етуге көмектеседі.

Биылғы оқу жылында ҚН Қарағанды облысының мектептерінде «Білім-Инновация» лицейлерінің тәжірибесін енгізу бойынша физика, биология, химия кабинеттері біздің мектепке де берілді. Жобаның мақсаты – мектептің оқу процесіне құндылыққа негізделген оқытуды енгізу, жаратылыстану-ғылыми пәндерді (физика, химия, биология) оқыту сапасын, сондай-ақ инновациялық білім беру ортасын құру, біліктілігін арттыру және мұғалімдерге курстан кейінгі қолдау көрсету арқылы мұғалімдер мен мектеп әкімшілігінің кәсіби құзыреттілігін арттыру. «Білім-Инновация» лицей стандартына сәйкес оқу кабинеттерін курс мазмұнымен және түгендеу нәтижелерімен жабдықтау. Мектептегі Химия, Физика, Биология кабинеттерінің заманға сай жаңаруы, құралдар мен реактивтердің қол жетімді болуы білімалушылардың қызығушылығын арттырып, білім сапасына да әсер етті. Химия, Физика, Биология сабағында практикалық жұмыстарды өз мәнінде орындауға, PASCO датчиктерін зертханаға қолданып, практикалық дағдыларын дамытуға тиімді болды.

STEM және STEAM әдістерін енгізу арқылы ғылым, технология, инженерия, өнер, математика бағыттарын біріктіру арқылы оқушылардың шығармашылық және сыни ойлау дағдыларын дамиды. **Цифрлық бағалау жүйелері** – тесттер, автоматтандырылған бағалау, аналитикалық жүйелер арқылы оқушының үлгерімін нақты бағалау болып табылады. **Бұл жүйенің артықшылығы:**

- **Уақыт пен ресурсты үнемдеу** – қағазсыз оқыту, жылдам ақпарат алмасу.
- **Қашықтан білім алуға мүмкіндік** – интернет арқылы әлемнің кез-келген жерінен оқыту.
- **Білім алудың қызықты, әрі қолжетімді болуы** – оқушылардың мотивациясын арттырып, өзін-өзі дамытуға ынталандыру.
- **Цифрлық сауаттылықты арттыру** – тек технологияларды меңгеру емес, сонымен қатар оқытудың жаңа деңгейге көтерілуіне мүмкіндік беретін құрал.

III. Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынастың білім сапасына әсері.

Мұғалім мен оқушы арасындағы құндылыққа негізделген қарым-қатынас – білім беру процесінің маңызды құрамдас бөлігі. Жақсы қарым-қатынас білім сапасына оң әсер етсе,

керісінше, түсініспеушілік пен сенімсіздік оқушылардың үлгеріміне теріс ықпал етуі мүмкін. Сондықтан, мұғалімдер мен оқушылар арасындағы өзара түсіністік пен ынтымақтастық оқыту нәтижелерін жақсартуда шешуші рөл атқарады. Мұғалімнің позитивті көзқарасы мен мадақтауы оқушыларды ынталандырады. Мұғалім оқушыларға түсіністікпен қарағанда, олар өздерін еркін сезінеді. Оқушы өз пікірін ашық айта алатын ортада оқу процесіне белсенді қатысады. Психологиялық жайлылық – шығармашылық ойлау мен сыни көзқарасты қалыптастырудың негізгі шарты бола алады. Мұғалім мен оқушы қарым-қатынасын жақсарту жолдарына ынтымақтастыққа негізделген орта қалыптастыру, оқушыларға құрметпен қарау және олардың пікірін ескеру, ашық қарым-қатынас орнатып, сенім білдіру, жеке тұлғаға бағытталған оқыту әдістерін қолдану, әр оқушының қабілеті мен қызығушылығын ескере отырып, жеке көзқараспен қарау қажет.

Тұлғалық дамуға ықпал ететін әдістерді қолдану (топтық жұмыс, жоба жасау, пікірталас ұйымдастыру), қолдау көрсету және әділ бағалау, қателіктерді сынаудың орнына, олардан сабақ алуға үйрету, жағымды эмоционалды орта қалыптастыру мұғалімнің шеберлігі байланысты. Жылы, сенімді және қолдауға негізделген қарым-қатынас орнағанда, оқушылардың үлгерімі жақсарып, сабаққа деген қызығушылығы артады. Сондықтан, мұғалімдер оқушылармен өзара түсіністікке негізделген қарым-қатынас орнатуға ерекше көңіл бөлуі керек.

ІҮ. Сапалы білім беруге кедергі келтіретін негізгі факторлар және оларды жою тәсілдері

ҚР МЖМБС сәйкес сапалы білім беру – қоғамның дамуы үшін маңызды факторлардың бірі. Алайда оған түрлі кедергілер әсер етеді. Бұл кедергілерді жою арқылы білім сапасын жақсартуға болады.

1-кесте:

Сынып тар	Барлық оқушы	Баллы	Қызы	заы	%	Екпінді	%	Үлгерім	Сапа			Ци я
									ІҮ	I	II	
Барлығы	141/129	4	67	9	4,7	6	2,6	00	0,2	4,3	8,3	4

Кестеде мектептің I, II тоқсан қорытындысы бойынша салыстырмалы сапа көрсеткіштері көрсетілген. Өткен оқу жылымен салыстырғанда білім сапасы 5,9% болды. Олқылықтардың себептері анықталды. Үй тапсырмасын орындамау, сабақты себепсіз босату, есте сақтау қабілеттерінің төмендігі, сабақ үстіндегі жауапсыздық зейін тұрақсыздығы салдарынан білім сапасынан кемшіліктер кездесті. Кедергілерді жою барысында пән мұғалімдері үлгерімі төмен оқушылармен жеке жұмыстар белгіледі. Оқушы мотивациясын арттырып, мұғалім мен оқушы арасындағы құндылықтарды қалыптастыруда қызықты және заманауи оқыту әдістерін қолдануда түрлі интеллектуалды ойындар, «Қызықты тәжірибелер», «Квест ойындар», мектепшілік Жобалар сайысы, «Дебат», пән апталықтары өткізіліп отырады.

Сабақта белсенді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы - тақырыпты білім алушы өз-бетімен іздене отырып меңгереді. Шығармашылық жұмыс істеуге мүмкіндік жасайды. Теорияны практикамен ұштастырады. Ашық сабақтарды өткізген мұғалімдер тиімді әдіс-тәсілдерді, жаңа технологияларды сабақтарында жоғарғы деңгейде көрсете біледі. Жалпы мұғалімдер тиімді әдіс-тәсілдерді көрді. Талдаушылық дағдыларын дамытуға мүмкіндік алады. Жас мамандарға әдістемелік көмектер көрсетіледі. Мысалы: «Сабақта цифрлық технологияларды қолдану» цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану тақырыбындағы әдістемелік апталықта ЦБР-сандық ресурстарды тиімді пайдалану, әртүрлі платформаларды сабақ процесінде қолдану, жасанды интелект, электронды оқулықтар «ТОPIQ»-ды пайдаланатындықтарын көрсетті. Инновациялық әдістерді қолдану деңгейі:

2-кесте: Мектептегі жалпы мұғалім саны -31

Белсенді әдіс-тәсілдер		Мұғалімдер саны	

Жасанды интеллектпен жұмыс жасайтындары	5	7
Edpuzzle – Kahoot!, Mentimeter ,Word wall платформасымен	20	4
электронды оқулықтар «ТОPIQ»- «АТАМҰРА»	6	9,4
Gamification әдісі	5	7
Заманауи әдіс-тәсілдер	12	8,7
«Lesson stadu»-сабақты зерттеу 2 топ	8	6,3
«Құндылықтарға негізделген білім беру» курс оқығандар	10	2,2
Сын тұрғысынан ойлау	6	9,4
Деңгейлік оқыту	12	8,7

Заманауи әдіс-тәсілдер сабақты жақсартуда өз нәтижесін берді. Білім сапасы +4%- ға көтерілді.

Ү. Сапалы білім беруге кедергі келтіретін негізгі факторлар және оларды жою тәсілдері

Сапалы білім беру – қоғамның дамуы үшін маңызды факторлардың бірі. Алайда оған түрлі кедергілер әсер етеді. Бұл кедергілерді жою арқылы білім сапасын жақсартуға болады. Негізгі кедергілер:

1) Білікті педагогтардың жетіспеуі білім сапасына кері әсер етеді. Шешім: Мұғалімдердің біліктілігін арттыру, олардың жалақысын көтеру, үздіксіз кәсіби даму курстарын ұйымдастыру.

2) Материалдық-техникалық базаның әлсіздігі, Оқу орындарындағы жабдықтардың, интернет пен компьютерлердің жетіспеушілігі оқыту процесін қиындатады. Шешу жолдары: Мектептерді заманауи технологиялармен қамтамасыз ету, онлайн оқыту платформаларын дамыту.

3) Оқушылар мотивациясының төмендігі, көптеген оқушылар білім алуға қызығушылық танытпайды немесе мақсат қоймайды. Шешім: Интерактивті оқыту әдістерін қолдану, практикалық сабақтарды көбейту, мамандық таңдауда кәсіби бағдар беру.

4) Оқушы жүктемесінің шамадан тыс болуы, көптеген оқушыларда артық теориялық тапсырмалар бар, бұл олардың шығармашылық және сыни ойлау дағдыларын дамытуға кедергі келтіреді. Шешім: Білім мазмұнын оңтайландыру, оқу мен демалыс арасындағы тепе-теңдікті сақтау.

Сапалы білімге кедергі келтіретін факторларды жою үшін білім беру жүйесін реформалау, мұғалімдердің біліктілігін арттыру, жаңа технологияларды енгізу және оқушылардың мотивациясын көтеру қажет. Бұл шаралар болашақ ұрпақтың білім деңгейін жақсартып, елдің дамуына оң әсер етеді.

Әдебиеттер:

1. Н.Е. Мұқанова – «Педагогикалық менеджмент» оқу құралы. 2009 жыл. «Қазақ университеті» баспасы, Алматы қаласы.
2. Ж.К. Жүсіпова – «Педагогикалық шеберлік» оқулығы. 2011 жыл. «Экономика» баспасы, Алматы қаласы.
3. А. Кан-Калик- «Педагогическое общение» кітабы. 1987 жыл. Мәскеу «Просвещение» .
4. Е.П. Ильин – «Мотивация и мотивы» кітабы. 2000 жыл. Санкт-Петербург .»Питер»
5. М.Б.Ибрагимов, А.А.Елубаева, С.Х.Смақов, Д.Д.Қалық – Qadam. Оқу-әдістемелік құрал. «Астана-кітап» 2021 жыл.

**«SMART ENGLISH COACH AI»
ИНТЕРАКТИВНАЯ ЦИФРОВАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВЫХ
НАВЫКОВ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ**
Нуржанова С.Ж.,

учитель английского языка, магистр пед.наук, КГУ «Гимназия №45», г.Караганда

Сегодня мы находимся на пороге нового этапа в обучении языкам, где технологии и искусственный интеллект играют ключевую роль. Каждый урок английского языка адаптирован под нужды учащихся, а ошибки воспринимаются не как препятствия, а как шаги на пути к успеху. Порой не нужно сидеть за партой, не нужно бояться совершать ошибки, и каждый момент обучения — это шаг к совершенству.

В соответствии с требованиями Государственного общеобязательного стандарта, Приказа Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348, содержание учебного предмета «Иностранный язык» предусматривает развитие умений анализировать, обобщать, классифицировать профессионально значимую информацию, эффективно использовать язык для общения в научной и профессиональной деятельности, который в совокупности способствует повышению мотивации к изучению иностранного языка [1,2].

Интенсивное развитие цифровых технологий во всех сферах производства требует от выпускников школ владения навыками работы с цифровой техникой, понимание работы интерфейсов, сбора и цифровой обработки данных, защиты данных, поиска, применения информации и дифференциации информационных источников по различным основаниям. В рамках цифровизации учебного процесса согласно инструктивно-методическому письму «Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2024-2025 учебном году», учитывается развитие не только в содержании предметов цифровой грамотности в начальных классах и информатики на уровне основного и общего среднего образования, но и интегрировано в содержание всех образовательных областей с учетом особенностей учебных предметов, интересов и потребностей учащихся, находящихся на этапе подготовки к государственной итоговой аттестации и различным видам олимпиад [3].

«Smart English Coach AI» — интерактивная цифровая платформа для развития речевых навыков по английскому языку. Это инновационный набор интерактивных программ, созданный с использованием технологий искусственного интеллекта, предназначенная для системного и увлекательного развития всех аспектов устной речи: понимания на слух, произношения, словарного запаса, грамматической корректности и беглости. Подготовка учащихся к более сложным коммуникативным ситуациям ориентирована на формирование у подростков языковой уверенности, совершенствование коммуникативной компетенции посредством обогащения словарного запаса через содержание аутентичных текстов разных стилей, что позволяет осуществить социокультурное обогащение мировосприятия и мировоззрения в процессе развития иноязычной коммуникативной компетенции.

Цель – развитие коммуникативной компетенции учащихся 9 класса для уверенного и свободного общения на английском языке.

Задачи:

1. Формировать уверенность в общении на английском языке, развитие умения поддерживать диалог и вести монолог на повседневные и социально значимые темы;
2. Расширить активный словарный запас;
3. Развить межкультурную и экзаменационную компетенцию.

Но как это работает на практике? Мною была использована интерактивная цифровая платформа «Smart English Coach AI» в 9 классах в следующих интерактивных программах на основе искусственного интеллекта:

AI Teacher. Это не просто приложение, это умный виртуальный преподаватель, который понимает уровень ученика, учитывает его интересы и постоянно адаптируется к их прогрессу. Он анализирует ошибки, помогает с грамматикой, дает советы и корректирует ваш подход, чтобы обучение было максимально эффективным.

Expanding vocabulary. Учащиеся учат новые слова, но искусственный интеллект, обучая их, анализирует, как часто они забывают определённые термины и какие методы запоминания наиболее эффективны для них. AI постоянно отслеживает прогресс. Он адаптирует уроки,

чтобы быстрее и легче запомнить информацию. И, что самое важное, он помогает преодолеть страх перед ошибками. Вместо того чтобы ученик ощущал себя в дискомфорте после каждой неудачи, он превращает каждую ошибку в шанс для роста и развития. Педагог получает точные рекомендации по улучшению навыков учащихся, а это делает обучение более эффективным [4].

Dialogue with Native Speakers. Важной частью успешного изучения языка является практика общения. Диалоги с носителями языка — это шанс провести реальный разговор, не выходя из школы. Smart English Coach AI может создавать такие диалоги, имитируя разговоры с носителями английского языка. Учащиеся могут практиковать повседневные ситуации, такие как поход в магазин или бронирование отеля, и получать обратную связь по их ошибкам. Это важная возможность для того, чтобы привыкнуть к живому разговору, улучшить свое понимание и уверенность в языке.

Interactivity. Платформа может не только объяснить грамматику, но и создать ситуации для реальной практики. Например, учащиеся могут разговор с ним, как с живым собеседником, задавать вопросы, обсуждать темы, которые им интересны, а также получать мгновенную обратную связь. Это настоящий тренажер для реальных ситуаций.

Audio Books. Аудиокниги могут стать мощным инструментом для изучения английского языка. AI помогает вам выбирать книги, соответствующие уровню учеников, и погружает в языковую среду, где они не просто слушают, но и запоминают новые слова, выражения и фразы. Они могут повторять части книги, замедлять или ускорять воспроизведение, а также останавливать и запрашивать переводы, что дает им полное понимание материала. Это идеальный способ учить язык, наслаждаясь хорошими книгами [7].

Song Lyrics. Еще один удивительный способ улучшить свой английский — это песни. Легкие тексты и мелодичные мотивы делают обучение интересным и запоминающимся. AI может предложить песни, подходящие по уровню, и помочь разобраться в лексике, фразах, акцентах и интонациях. Обучающиеся смогут не только учить новые слова, но и почувствовать культуру языка через музыку. Это метод, который помогает развить понимание английского на слух, улучшить произношение и расширить словарный запас.

Movies. Мы все любим, смотреть фильмы, а теперь эти фильмы могут стать частью обучения. С помощью AI ученики могут смотреть фильмы с субтитрами, анализировать фразы и выражения, которые произносят персонажи. Искусственный интеллект может объяснить сложные слова и выражения, а также помочь разобрать диалоги, чтобы обучающиеся могли точно понять, что происходит в фильме. Это не только увлекательно, но и помогает развивать навыки аудирования и восприятия английского языка на более глубоком уровне. К тому же, фильмы — это прекрасный способ узнать больше о культуре, акцентах и привычках носителей языка.

Podcasts. Подкасты — это еще один эффективный способ учить английский в любое время и в любом месте. Подкасты предлагают широкий выбор тем: от новостей до научных обсуждений. В Smart English Coach AI можно выбрать подкасты, которые соответствуют интересам учащихся, и слушать их, улучшая свое восприятие языка. Подкасты учат нас не только говорить, но и воспринимать различные акценты, улучшая восприятие на слух. Они могут возвращаться к сложным частям, чтобы понять их полностью, и заодно узнавать интересные факты о мире [5].

Для фиксирования прогресса учащихся 9 класса, где я использовала интерактивную цифровую платформу «Smart English Coach AI», использовались технологические карты по ключевым критериям:

- Уровень активности на занятиях (бальная оценка: 1–5).
- Развитие навыков устной речи (бальная оценка: 1–5).
- Применение лексики и грамматики в диалогах (бальная оценка: 1–5).
- Уверенность при общении (качественное наблюдение).
- Мониторинг проводился на каждом занятии.

Итоговые результаты мониторинга

Критерии	Средний балл (1–5)	Прогресс (ноябрь → май)

Уровень активности на занятиях	2,25/4,3	+1,75
Развитие навыков устной речи	2,9/4,1	+1,2
Применение лексики и грамматики в диалогах	2,8/3,9	+1,1
Уверенность при общении	Значительное улучшение	Увеличение числа учащихся, готовых говорить без страха (с 60% до 88%).

В целом в учебной практике наблюдалась положительная динамика в развитии речевых навыков учащихся. На начало года, 45% учащихся активно участвовали в обсуждениях, к концу года, этот показатель вырос до 80%. Развитие навыков устной речи на начало года составило 58%, к концу года 82% учащихся стали лучше строить предложения, использовать целевые выражения и поддерживать диалог. Применение лексики и грамматики на начало года - 56%, к концу года значительно улучшили практическое применение языка до 78%. Большинство учащихся преодолели страх ошибок и стали более уверенными при общении, как в учебных, так и неформальных ситуациях.

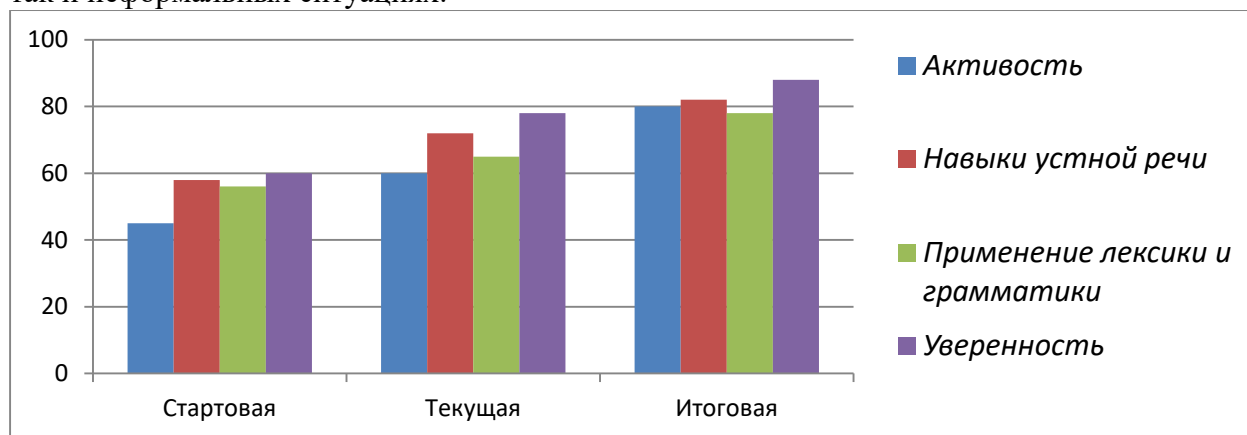

Диаграмма 1. Мониторинг прогресса учащихся

Интерактивные платформы направлены на то, чтобы сделать изучение английского языка более живым, динамичным и увлекательным. С интерактивной цифровой платформой «Smart English Coach AI», педагог получает доступ к целому арсеналу инструментов для улучшения всех навыков: слушания, говорения, чтения и письма. Это обучение без границ — доступное в любое время и в любом месте. Использование цифровых технологий создает стимулирующую и интерактивную образовательную среду, способствующую эффективному усвоению материала и развитию цифровых навыков у обучающихся.

Литература

1. Государственные общеобязательные стандарты дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования: утв. приказом Министерства просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348.
2. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III (с изм. и доп. от 19 июня 2024 года № 94-VIII).
3. Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2024–2025 учебном году: ИМП. — Астана: Министерство просвещения РК, Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2024. - 63 с.
4. Садыкова А. Ж. Преимущества и важность самостоятельного обучения школьников в расширении словарного запаса на уроках английского языка // Вестник КазНУ: Педагогические науки. — 2024. — № 1. — С. 112–118. — Режим доступа: <https://bulletin-pedagogic-sc.kaznu.kz>

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ САУАТТЫЛЫҚ: МҰҒАЛІМНІҢ МІНДЕТІ ЖӘНЕ ДАМУ АРНАУЫ

Нурмаганбетов Т.С. -

информатика мұғалімі, № 1 арнайы мектеп-интернаты, Қарағанды қаласы

Мукушева Г.Б.

-қазақ тілі мен әдебиет пән мұғалімі, №91 ЖББМ, Қарағанды қаласы

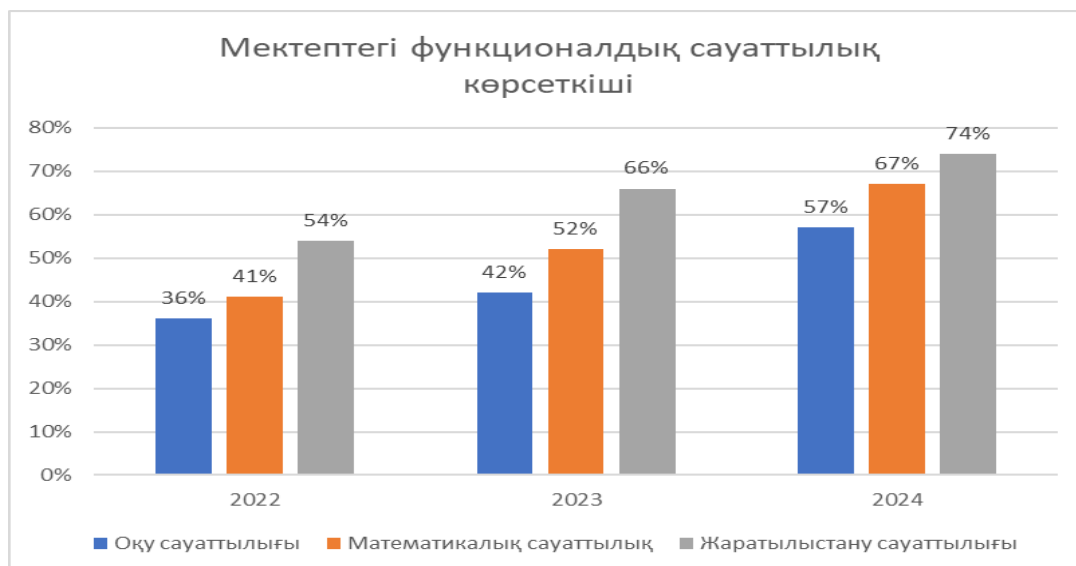
Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту басты мақсаттардың бірі. Мұғалімнің міндеті – оқушыларға тек теориялық білім ғана емес, олардың өмірде қолдана алатын дағдыларын қалыптасыру негізгі міндет. Бұл дегеніміз – оқушының оқуға, жазуға, есептеуге, сыни ойлауға және ақпаратты талдауға қабілетті болуын қамтамасыз ету. Бәсекеге қабілетті тұлғаны бәсекеге қабілетті педагог қана тәрбиелей алатыны ақиқат. Тек осы мақсатқа жету жолында қандай технология ұтымды, қандай іс-әрекет тиімді болатыны мұғалімді жиі толғандырады. Зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алуға қажеттіліктерін қанағаттандыру барысында отандық және халықаралық практикасын зерделеу, шаралар жүйесін іске асырудың тетіктерін анықтау.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың негізі — мұғалімнің оқушының өмір бойы білім алуға ынталандыруы және түрлі салада белсенділік танытуға жол көрсетуі. Функционалдық сауатты оқушы – бұл мәселелерді шеше алатын, өз бетімен білім алып, үш тілде еркін қарым-қатынас жасай алатын, сандық және ғылыми технологияларды тиімді қолдана білетін, өзін-өзі дамытатын әрі еліміз үшін жауапкершілікті сезінетін тұлға. Әрине, жоғарыда аталған қабілеттер бір жеке тұлғаның бойында бірден болуы міндет емес, бірақ қазіргі оқушылар осындай болу - заман талабы екенің мойындайды және осындай модельді тұлға болуға тырысатыны сөзсіз.

Негізгі және пәндік құзыреттіліктің білім берудің нәтижесі ретінде нақты, өлшемді, қолжетімді, шынайы және уақыты анықталған болуы өте қажет.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту білім беру жүйесіндегі басты бағыттардың бірі болып отыр. Бұл бағытта жүргізілген жұмыстар өз нәтижесін беріп, оқу сапасы бойынша көрсеткіштердің жыл сайынғы өсімі байқалуда. Төмендегі диаграммада 2022–2024 жылдар аралығындағы оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылығының даму динамикасы көрсетілген.

2022–2024 жылдар аралығындағы деректерге сүйенсек, оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылығы бағыттары бойынша оң динамика байқалады. Барлық көрсеткіштер тұрақты өсіп, білім сапасының жақсарып келе жатқанын дәлелдейді. Бұл жетістік — мұғалімдердің тиімді әдістемелік жұмысының, оқушылардың белсенділігінің және жүйелі дайындықтың нәтижесі.

2022–2024 жылдар аралығындағы деректерге сүйенсек, оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылығы бағыттары бойынша оң динамика байқалады. Барлық көрсеткіштер тұрақты өсіп, білім сапасының жақсарып келе жатқанын дәлелдейді. Бұл жетістік — мұғалімдердің тиімді әдістемелік жұмысының, оқушылардың белсенділігінің және жүйелі дайындықтың нәтижесі.

Оқу үдерісін жетілдіру бағытында қолданылған әдіс-тәсілдер мен жаңашыл амалдар өз нәтижесін беріп отырғаны байқалады. Алдағы уақытта да бұл қарқынды сақтап, білім сапасын одан әрі арттыру негізгі мақсат болмақ.

Егер ұстаз осы жолда үнемі ізденетін болса, өзінің еңбегінің жаңа бір қырынан нәтижесін көреді деген ойға келдік.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда әр пәннің маңызы айрықша. Мұғалімнің басты міндеті — оқушылардың өз бетімен түсініп, ізденіп оқуына жағдай жасау, пәнді терең меңгеруге бағыттау және білімнің маңыздылығын саналы түрде түсіндіру. Ахмет Байтұрсыновтың «Мектептің тірегі мен үміті — оқыта білетін мұғалімде» деген сөздері осы үдерістің негізі болып табылады.

Пән мұғалімі оқушының назарын аудару үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыра білуі қажет. Сонымен қатар, түрлі көрнекілік құралдарын қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерге жауап беру, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануы керек. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдаланып мұғалімнің оқушылары өз бетімен жұмыс істеуге тез үйренеді.

Жаңа технологияның басты мақсатының бірі – баланы оқыта отырып оның еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінде шешім қабылдауға дағдыландыру. Яғни, ғылыми негізде білім беру үшін жаңа технологияларды меңгере отырып, оны сабаққа енгізу педагогтар алдындағы өзекті мәселе екені анық.

Қорыта келгенде, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы, мұғалімнің басты міндеті. Педагогтің сабақ өту шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастыруы, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Өз мамандығын толық меңгерген жоғары деңгейлі оқытушының алдынан шыққан оқушы – өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады, азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абырой, яғни үмітінің ақталғаны, әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені. Мұғалімнің сабағының өн бойындағы негізгі мақсаты, оның негізгі мәнін естен шығармай, әрбір сәтті тиімді пайдаланғанда өз мақсатына жетеді. «Сенім серпіні жеңіске жетелейді» немесе Марк Туллий Цицеронның «Барлық нәрсені біліп, анализ жасай білу аз. Сонымен қатар, соған байланысты сауатты қадам жасай білу керек» деген қанатты сөзімен аяқтағымыз келеді.

Қолданылған әдебиеттер

1. Сарыбекова, Ж. (2017). «Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің рөлі». Алматы: «Білім».
2. Хасанова, Н. (2016). «Білім беру жүйесінде функционалдық сауаттылықты дамыту». Журнал «Ұлағат», №8, 34-37 беттер.
3. Мырзахметова, А. (2019). «Білім берудегі инновациялар және оқытудың жаңа әдістері». Алматы: «Жазушы».
4. Кенжеғалиева, Ж. (2015). «Оқушының шығармашылық қабілетін дамыту». Тараз: «Мектеп».

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА КӨРНЕКІЛІКТЕРДІ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН ДАМУ

Ныгметжанова Кымбат Қуатовна,

*ағылшын тілі пәнінің мұғалімі, Балқаш қаласы білім бөлімінің
“Ыбырай Алтынсарин атындағы, №25 жалпы білім беретін мектебі” КММ*

Қазіргі заманда білім беру жүйесінде оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыру, білім алу процесін тиімді ұйымдастыру және шығармашылық қабілеттерін дамыту маңызды мәселелердің біріне айналды. Ағылшын тілін оқыту барысында көрнекі құралдарды пайдалану танымдық белсенділікті арттырып, білім сапасын жақсартуға мүмкіндік береді. Ағылшын тілінің бастауыш кезеңінде баланың қызығушылығы мен белсенділігі өте маңызды рөл атқарады, себебі осы кезеңде тілге деген сүйіспеншілік қалыптасады. Көрнекіліктердің, әсіресе суреттер мен визуалды құралдардың қолданылуы, сабақтың мазмұнын нақтылап, оқушылардың оқу материалын жеңіл әрі қызықты қабылдауына септігін тигізеді.

Ағылшын тілі сабақтарында көрнекі құралдарды пайдалану маңызы.

Көрнекі құралдардың білім беру процесіндегі маңызы ерекше. Олар оқушылардың оқу іс-әрекетіне қызығушылықтарын арттырып, жаңа материалды тиімді меңгеруге көмектеседі. Ағылшын тілін үйрету барысында көрнекі құралдар тек тілдік дағдыларды дамытуға ғана емес, оқушылардың когнитивті және эмоционалдық дамуына да ықпал етеді. Көрнекі құралдар арқылы оқу материалы нақты әрі түсінікті болады, ал оқушылардың танымдық қызығушылығы артады, себебі олар тек тыңдап қана қоймай, көзімен көріп, өз тәжірибесіне негізделген тапсырмалар орындай алады.

Көрнекі құралдардың түрлері және олардың қолдану әдістеріне тоқталатын болсам, ағылшын тілін оқытуда қолданылатын көрнекі құралдардың бірнеше түрі бар:

Суреттер мен карточкалар: Бұл құралдар балаларға сөздерді және ұғымдарды бейнелі түрде түсінуге көмектеседі.

3 сынып оқушыларына «have got» және «has got» құрылымдарын қолдана отырып сөйлемдер құруды үйрету мақсатында «Have got / Has got Sorting Game for English Language (3rd Grade)» көрнекілігін тиімді пайдаландым. Бұл көрнекілік ағылшын тілін оқытудағы «have got» және «has got» құрылымдарын үйрену үшін қолданылатын ойын ретінде арналған. Ойын 3-сынып оқушыларына арналған және олардың ағылшын тіліндегі негізгі грамматикалық құрылымдарды меңгеруіне көмек көрсетеді. Бұл құрылымдар ағылшын тілінде иелік ету немесе бар екенін көрсету үшін қолданылады. Оқушылар дұрыс құрылымдарды ажыратып, түрлі сөйлемдер құрастыруды үйренеді.

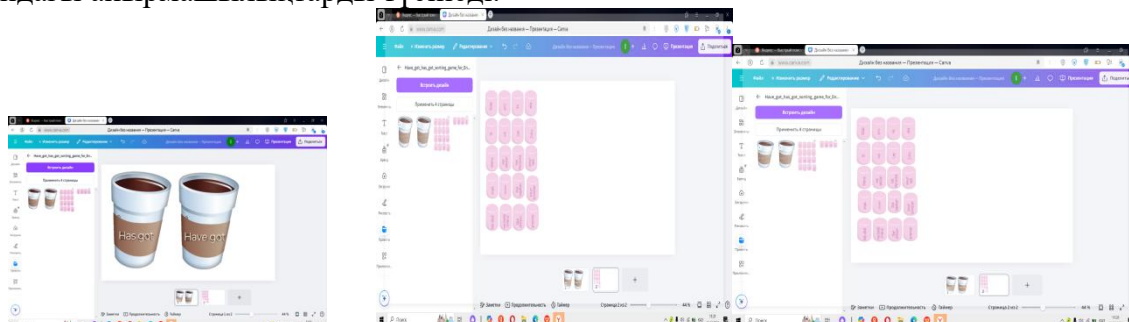
Ойынның ережелері:

Құрылымдарды ажырату: Оқушыларға «have got» және «has got» сөздерінен тұратын сөйлемдер ұсынылады. Олар осы құрылымдарды дұрыс пайдаланып, сөйлемдерді дұрыс топтастырады.

Сөйлемдерді жинау: Оқушылар әртүрлі карточкалар немесе суреттер арқылы «have got» және «has got» құрылымдарымен сөйлемдер құрастыруға тырысады.

Практикалық жаттығулар: Ойын барысында оқушылар әртүрлі контексттерде «have got» және «has got» құрылымдарын қолданады, мысалы: «I have got a cat» (Менің мысығым бар) немесе «She has got a book» (Оның кітабы бар).

Нәтижесінде оқушылардың грамматикалық дағдыларын дамытуға, сөйлем құрылымдарын меңгеруге және тілдік қарым-қатынасты жақсартуға мүмкіндік береді. Оқушылар «have got» және «has got» құрылымдарын дұрыс қолдануды үйреніп, олардың арасындағы айырмашылықтарды түсінеді.

1-сурет. “Coffee time” көрнекілігі

«Character Adjectives» (мінез-құлық сын есімдері) карточкалары балаларға адамдардың мінез-құлқын, қасиеттерін және тұлғалық сипаттамаларын сипаттайтын сын есімдерді үйретуге арналған құрал. Бұл карточкалар оқушылардың тілдік қорын байытып, оларды адамдардың мінезі мен сезімдерін сипаттауға үйретеді. Мінез-құлық сын есімдері тұлғаның ішкі қасиеттерін, мінез-құлқын, эмоцияларын көрсету үшін қолданылады.

Карточкалардың мақсаты:

- Оқушыларға түрлі мінез-құлық сын есімдерін үйрету.
- Оқушылардың сипаттамалық сөйлемдер құрау дағдыларын дамыту.
- Адамдардың мінез-құлықтарын түрлі сын есімдермен сипаттауға көмектесу.
- Тілдік дағдыларды жақсарту үшін тақырыптық және контекстуал тапсырмалар ұсыну.

Карточкалардың құрылымы мен қолданылуы:

Сын есімдер мен суреттер: Карточкаларда әр түрлі мінез-құлық сын есімдері (мысалы, kind - мейірімді, honest - адал, friendly - достық, lazy - жалқау) және осы сын есімдерге сай суреттер болуы мүмкін. Оқушылар карточкаларды пайдаланып, әртүрлі адамдардың мінез-құлқын сипаттай алады.

Сөйлемдер құрастыру: Әрбір карточкада мінез-құлық сын есімі және мысал ретінде сөйлемдер болуы мүмкін. Оқушылар осы сын есімдермен сөйлемдер құрастырады. Мысалы, «She is very kind» (Ол өте мейірімді) немесе «He is quite lazy» (Ол өте жалқау).

2-сурет. «Character Adjectives» карточкасы

«Character Adjectives» карточкалары балаларға адам мінезін сипаттауға арналған түрлі сын есімдерді үйренуге, өз ойларын нақты әрі түсінікті түрде жеткізуге мүмкіндік береді. Оқушылар бұл карточкаларды қолдану арқылы адамның ішкі қасиеттерін, эмоцияларын және мінез-құлықтарын тереңірек түсініп, оларды ағылшын тілінде дұрыс қолдануды үйренеді.

Рөлдік ойындар: Бұл карточкалар рөлдік ойындарда да қолданылуы мүмкін, мұнда оқушылар мінез-құлық сын есімдерін қолдана отырып, белгілі бір адамды немесе кейіпкерді сипаттайды. Мысалы, «Imagine you're a friendly person. How would you act?» (Өзіңізді достық қарым-қатынастағы адам деп ойлаңыз. Қалай әрекет етер едіңіз?)

Оқушыларға карточкалар беріледі, ал олар сол карточкадағы мінез-құлық сын есімін қолдана отырып, түрлі жағдайлар мен оқиғаларды сипаттайды. Бұл тапсырмалар оқушылардың сөздік қорын кеңейтіп, жаңа сөздер мен тіркестерді үйренуге көмектеседі.

Видеоматериалдар және анимациялар: Видеолар мен анимациялар арқылы баланың назарын аудару оңай. Мұндай материалдар мәтіннің көрінісін көрсетіп, оқушының тілдік қабілеттерін тек тыңдау ғана емес, көру арқылы дамытуға мүмкіндік береді. Ағылшын тілі сабақтарында видеоматериалдар мен анимацияларды қолдану – оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырудың және олардың білім сапасын жақсартудың тиімді тәсілдерінің бірі болып табылады. Бұл әдіс оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына, жаңа ақпаратты көрнекі түрде қабылдауына мүмкіндік береді. Видеоматериалдар мен анимациялар арқылы сөздік қорды байыту, тілдік дағдыларды дамыту және тыңдау, түсіну, сөйлеу қабілеттерін жетілдіру оңай әрі тиімді жүзеге асырылады.

Жаңа тақырыпты түсіндіру барысында «Fruits and Vegetables» (Жемістер мен көкөністер). Бастауыш сынып оқушыларына «Fruits and Vegetables» тақырыбы бойынша анимациялық бейнемазмұнды көрсету. Ағылшын тілін үйретуде көкөністер мен жемістерді атап көрсететін қысқа анимация. Әр жеміс пен көкөністің аты ағылшынша айтылып, сол заттың суреті көрсетіледі. Видеоны көрсеткен соң оқушыларға келесі сұрақтарды қояды:

- ◆ What fruit is red? (Қандай жеміс қызыл?)
- ◆ What vegetable is green? (Қандай көкөніс жасыл?)
- ◆ Can you see a banana in the video? (Бейнемазмұнда банан көріп тұрсындар ма?)

Оқушыларға жемістер мен көкөністерді қолдана отырып сөйлемдер құруды ұсынылады.

◆ «I like apples.» (Мен алманы жақсы көремін.)

◆ «Carrots are orange.» (Сәбіздер қызғылт-сары.)

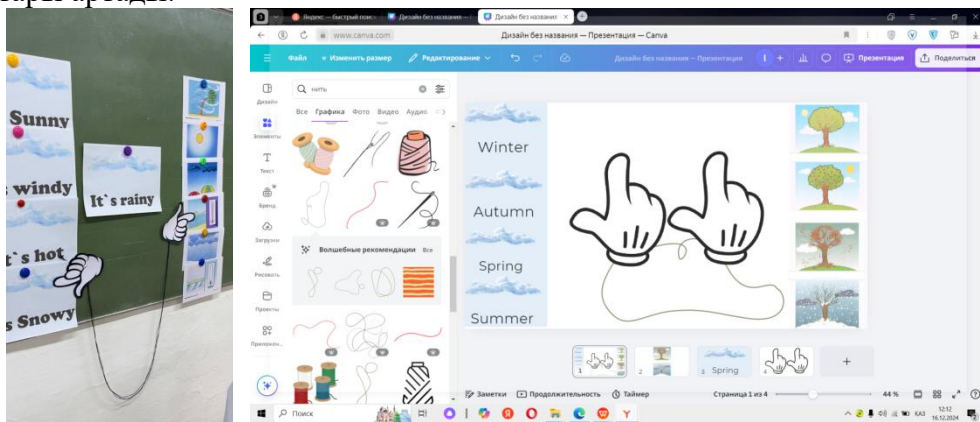
Интерактивті құралдар: Интерактивті тақта, мультимедиялық құрылғылар мен онлайн ойындар оқушылардың сабақты белсенді түрде меңгеруіне мүмкіндік береді. Бұл құралдар оқу процесін ойын түрінде өткізуді жеңілдетіп, балаларды қызықтырады.

Тақталар мен плакаттар: Сабақ барысында тақталарды пайдалану оқушыларды тақырыпқа назар аударуға ынталандырады. Плакаттар мен түрлі схемалар арқылы оқушылар жаңа ақпаратты жеңіл қабылдайды, өйткені бұл визуалды әдістер ақпаратты құрылымдап, оны логикалық түрде ұсынуға мүмкіндік береді.

Көрнекі құралдарды қолданудың тиімділігі

Жаңа материалды түсіндіру: Көрнекі құралдар жаңа сөздер мен сөз тіркестерін үйретуде маңызды рөл атқарады. Мысалы, әртүрлі тақырыптарда (мысалы, жануарлар, түстер, пішіндер) сөздерді үйрету үшін суреттер мен карточкаларды қолдану балаларға түсінікті әрі жеңіл болады. Бұл әдіс баланың есте сақтау қабілетін дамытады.

Жаңа тақырып бойынша оқушылардың сөздік өорларын дамытып, тілдік дағдыларын дамытуда “Matching” көрнекілігі таптырмас құрал. Көрсетіп тұрған қолдар арқылы жіптерді сөздердің мағынасына сәйкестендіру арқылы, оқушылар шапшаңдыққа үйренеді, пәнге деген қызығушылықтары артады.

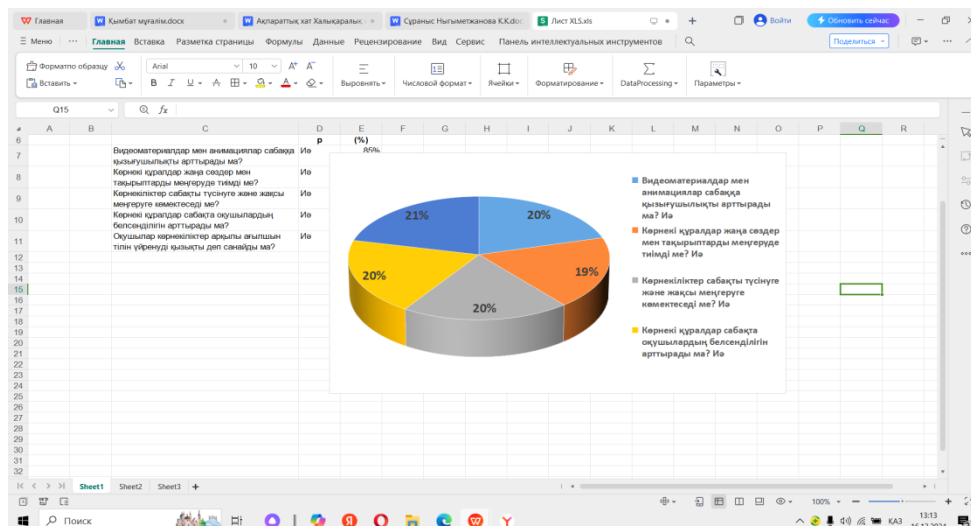
3-сурет. “Matching” көрнекілігі

Оқушылардың қызығушылығын арттыру: Көрнекіліктер арқылы сабақтың мазмұнын визуалды түрде көрсеткенде, балалардың назарын аудару оңай болады. Сабақта әртүрлі ойындар, суреттер мен диаграммалар қолдану балаларды қызықтырады, олардың танымдық белсенділігін арттырады.

Тілдік дағдыларды дамыту: Көрнекі құралдар тек тілдік дағдыларды ғана емес, сонымен қатар балалардың ауызекі сөйлеу қабілеттерін, сөздік қорын дамытуға көмектеседі. Оқушылар көрнекі құралдар арқылы жаңа сөздерді қолдану арқылы тілде сөйлеу дағдыларын жетілдіреді.

Топтық және жеке жұмыс: Көрнекі құралдарды қолдану топтық және жеке жұмысты ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Мысалы, суреттер немесе карточкалар арқылы топ ішінде сұрақ-жауап ойындарын өткізу балалардың тілін дамытуға ықпал етеді.

Диаграмма-1. Сауалнама қорытындысы

Бұл әдістерді пайдалану арқылы бастауыш сынып оқушыларын ағылшын тілін үйренуге ынталандырып, олардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен септігін тигізеді.

Әдебиет

1. Ахметова Г. Жаңартылған білім беру бағдарламасы аясындағы ағылшын тілі сабағында көрнекіліктерді қолданудың тиімділігі. - Алматы: Қазақ университеті, 2018. - 123 б.
2. Томилин В. М. Ағылшын тілін үйретуде көрнекі құралдарды қолдану әдістемесі. - М.: Просвещение, 2016. - 89 б.
3. Құдайбергенова А. Қ. Бастауыш мектепте ағылшын тілін оқытудың әдістемелік негіздері. - Астана: Фолиант, 2017. - 176 б.
4. Шмидт И. П. Ағылшын тілін оқытуда интерактивті әдістер мен көрнекіліктердің рөлі. - СПб.: Білім, 2019. - 210 б.
5. Жексенбаев М. Б. Оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыруда көрнекіліктерді пайдалану. - Алматы: Қазақ мемлекеттік педагогикалық университетінің баспасы, 2020. - 132 б.
6. Мұхамеджанова, М. Қ. Оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуда көрнекі әдіс-тәсілдердің маңызы // Оқу әдістемесі мен педагогикалық инновациялар журнал, 2018. - 5(12). - Б.45-50

КЕШКІ МЕКТЕПТЕ БИОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Омарова Гүлбахыт Тураровна
биология пәнінің мұғалімі, «№100 кешкі мектебі» КММ
Қарағанды қаласы

Кешкі мектептің оқушылары әдетте күрделі әлеуметтік ахуалдарымен ерекшеленеді. Атап айтқанда, олардың жас ерекшелігі, оқу деңгейі, отбасылық және әлеуметтік тұрмыс жағдайы, мектептен тыс жұмыстармен қамтылуы, денсаулық жағдайы, ынтасы, мінез-құлық сипаттамасы т.б белгілері бойынша күндізгі мектеп оқушыларына қарағанда бірдей емес. Кешкі мектептің сыныптарында сынып-сабақ жүйесінде оқушылардың барлық құрамымен фронтальды жұмыс, сондай-ақ топтық, жұптық және жеке, өзіндік жұмыс түрлерінде оқыту қарастырылады. Негізгі білім көзі мұғалім, интернет, оқулықтар мен оқу құралдары болып табылады.

Қазіргі уақытта Мемлекеттік білім беру стандартына сәйкес, мұғалім үшін бүгінгі күні ең бастысы-білімді беру емес, «қалай оқу керектігін үйрету», тұлғалық дағдылар мен әмбебап тәрбиелік әрекеттерді меңгеру және оларды оқу-танымдық қызметте пайдалануды үйрені, және сондай-ақ әрбір оқушының әртүрлі ақпаратты тауып өңдеу және оны өмірде қолдана білу

қабілетін болжайтын жеке білім беру траекторияларын қалыптастырып, жүзеге асыра білу негізгі мәселе болып табылуда.

Біздің №100 кешкі мектебінде 8-11 сынып аралығындағы оқушылар білім алады. Білім алып жатқан оқушыларды әртүрлі жағдайларына қарай топтастырғанда екі топқа бөлуге болады: оқуда ұзақ үзіліс жасайтын оқушылар (жұмыс немесе отбасылық мәселелерге байланысты сабаққа жиі баруға немесе үй тапсырмасын орындауға жиі үлгермейді), және оқуда қысқа үзіліс жасайтын оқушылар болып бөлінеді. Сол себепті кешкі мектептің оқушыларына ерекше сараланған оқыту әдістері қажет.

Бірінші топтың оқушылары көбінесе білім алу деңгейі қалыптаспаған күрделі жағдайдағы оқушылар болғандықтан негізгі оқу материалдарын меңгерту үшін тапсырмаларды қарапайым түрде, оңай қабылдайтын деңгейде беріледі. Қарапайым тапсырмалар түсінікті және есте қалатындай болуы тиіс. Негізгі тақырыптық ұғымдарды меңгерту үшін анықтамалық-диаграммалар, кестелер, сызбалар, нұсқаулықтар-карталарды пайдаланған жөн.

Ал екінші топтың оқушылары үшін тапсырмалардың деңгейі біріншіге қарағанда әжептеуір күрделілеу болуы тиіс. Өйткені олардың оқуға деген қызығушылығы, білімнің практикалық маңыздылығын сезінуі, түсінуі, түйсігі, қолдану аясын дәл анықтай білуі деген сияқты қабілеттері әлдеқайда басымырақ. Сол себептен бұл топтың тапсырмалары көбінесе болжау мүмкіндігі, құрастыру, практикалық маңыздылығын айқындауға, хабараламалар дайындауға, презентациялар дайындауға, баяндауға, талдауға бағытталады.

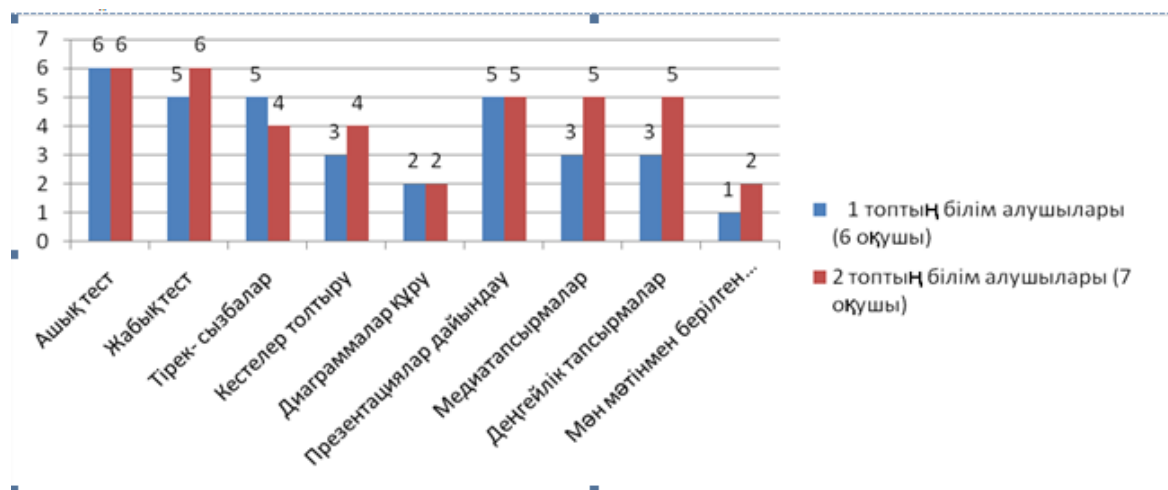
Бірақ екі топпен жұмыс жүргізуде ортақ мәселелер бар екені айқындалды. Сабақта ең бастысы оқушылардың пәндік танымын қалыптастыру, - интеллектуалдық жұмысқа баулу, қызығушылықты сақтау, зейінін, есте сақтауын, ойлауын дамыту, қалыптаспаған білімді қалыптастыру және оны жою мәселелерімен ортақтасады.

Сол себептен мен өз сабағымда өтілген оқу материалын оқушылардың топтық құрамына қарай қарапайымнан күрделіге қарай қарастырылған топтық тапсырмалар дайындаймын. Мысалы; «Жасушалық цикл» бөлімін қарастырғанда, ең алдымен тапсырмаларды дайындау үшін тиісті білім беру деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының талаптары бойынша көрсетілген оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттарын назарға аламын. Оқу мақсаттарына қол жеткізу үшін төмендегідей тапсырмаларды топтық ерекшеліктеріне қарай дайындаймын. Мысалы төмендегі кестеге назар аударсақ;

Бірінші топтың оқушылары	Екінші топтың оқушылары																		
9.2.2.1 - жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру																			
Сұрақтарға жауап беріңіз. 1.Жасушалық цикл дегеніміз не? 2.Интерфаза сатыларының реттілігін жазыңыз 3. Репликация үдерісі қандай кезеңдерден тұрады?	Сәйкестігін табыңыз 1 Жасушалық цикл 2. Репликация үдерісі 3.Интерфаза сатылары А.ДНК молекуласының екі еселенуі Ә.Жаңа жасушаның түзілуден өзіндік бөлінуге дейінгі уақыт Б.. S G1 G2 сатылары жүреді																		
9.2.2.3 - мейоз кезеңдерін сипаттау;																			
Тиісті сөздерді тиісті орындарға қойып шығыңыз Мейоз –нәтижесінде хромосома саны..... және гаплоидты күйден.....күйге өтетін бөліну әдісі. Адамның дене жасушасында хромосома болады. Осы хромосомалардан хромотид түзіледі. (диплоидты, 46, 92., азайып)	Митоз бен мейоз салыстырмалы сипаттамасын кестеге толтырыңыз. <table><tr><td>Ерекш еліктері</td><td>Мит оз</td><td>Мей оз</td></tr><tr><td>1.</td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td></td><td></td></tr><tr><td>5</td><td></td><td></td></tr></table>	Ерекш еліктері	Мит оз	Мей оз	1.			2			3			4			5		
Ерекш еліктері	Мит оз	Мей оз																	
1.																			
2																			
3																			
4																			
5																			

Байқап қарасақ екі топтың да оқу мақсаты бірдей, бірақ тапсырмалар деңгейі оқушылардың оқу деңгейлеріне бағыттылығын көруге болады. Әрине оқушылар мұндай тапсырмаларды жиі орындау барысында өздерінің пәндік сауаттылықтарының артып жатқанын байқап, бірте-бірте оқушылардың өзіне деген сенімі, өзін-өзі бағалау деңгейі артып, түрлі сынақтардан қорықпайтыны анықталды. Бұл кешкі мектептің оқушылары үшін біздің білім берудегі ең басты өзекті мәселелердің бірі болып саналады. Аталмыш мәселені шешудің жолдарын қарастыру үшін мен зерттеу нысаны ретінде 9 сынып оқушыларын тандап алдым. Бұл сыныпта жалпы 13 оқушы бар. Сол 13 оқушының алтауы I-топтың оқушыларына, ал жетеуі II-топтың оқушыларына сәйкес келеді. Білім алушыларды әртүрлі тапсырмалармен қамтамасыз ету барысында оқушылар төмендегідей нәтижелер көрсетті.

Тапсырмалар деңгейі	1 топтың білім алушылары (6 оқушы)	2 топтың білім алушылары (7 оқушы)
Ашық тест	6	6
Жабық тест	5	6
Тірек- сызбалар	5	4
Кестелер толтыру	3	4
Диаграммалар құру	2	2
Презентациялар дайындау	5	5
Медиа тапсырмалар	3	5
Деңгейлік тапсырмалар	3	5
Мән мәтінмен берілген тапсырма	1	2

Осылайша кешкі мектептің білім алушылары биология сабақтарында қарастырылған оқыту әдістері арқылы интеллектуалдық әлеуетін арттырып, қалыптаспаған білімдерін жетілдіріп, білім алу немесе пайдалану дағдыларын қалыптастырып, негізгі мақсатқа қол жеткізе отыра қоғамға біртіндеп бейімделеді.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары (Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы №636 Жарлығы)

2. Елисеева И.Г., Ерсарина А.Қ. Жалпы білім беретін ерекше білім беруді қажет ететін балаларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету әдістемесі. Алматы: КІП NNPC, 2019ж-696

БИОЛОГИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ

Ордабек Оразбек Жұманазарұлы

Химия-Биология пәндерінің мұғалімі

Нұраталды жалпы білім беретін мектебі

Қарағанды облысы, Шет ауданы, Қошқарбай ауылы.

Қазіргі таңда цифрлық технологиялар қоғамның барлық салаларына терең еніп, жылдам дамуда. Бұл өзгерістер білім беру үдерісіне де ықпалын тигізіп, оқыту әдістерін жаңаша бағытқа бейімдеуде. Соның ішінде биология пәніне қатысты инновациялық тәсілдерді қолдану арқылы жас ұрпақтың ғылыми сауаттылығын арттырудың маңызы зор. Себебі биология тіршіліктің негізгі заңдылықтарын зерттейтін ғылым болғандықтан, оқушылардың танымдық белсенділігін оятып, олардың сыни ойлау қабілетін жетілдіреді. Заманауи технологиялар мен цифрлық ресурстар биологиялық эксперименттерді модельдеуге, жаңа мәліметтерді тез қабылдауға және бір-бірімен тәжірибе алмасуға жағдай жасайды. Демек, мұғалімнің өз шеберлігін ұдайы дамытып, инновациялық әдістерді меңгеруі оқушылардың оқу нәтижесіне тікелей әсер етеді. Бұл тұста оқыту үдерісінің тиімділігін арттыру және технологиялардың ұтымды тұстарын анықтау – негізгі мақсаттардың бірі. Сонымен қатар, мұғалімнің кәсіби әлеуетін жетілдіре отырып, оқыту сапасын жақсарту да маңызды рөл атқарады. Осы мақалада оқытудың инновациялық әдістерін тереңірек түсіндіруге, олардың білім беру үдерісіндегі пайдасын нақтылауға және мұғалімнің кәсіби дағдыларын қалыптастырудағы ықпалын негіздеуге талпыныс жасалады.

Бүгінде ақпараттың қолжетімділігі артып, оқушылар өздігінен ізденіп, тәжірибелік жұмыстарды оңай жүзеге асыра алады. Осы тұрғыдан алғанда биология пәні мұғалімінің міндеті – теория мен практиканы ұштастырып, оқу материалын барынша қызықты, әрі тиімді етіп ұсыну. Инновациялық тәсілдердің көмегімен оқушылар күрделі биологиялық процестерді жеңіл түсінеді және өз білімдерін шығармашылық тұрғыдан дамыта алады. Соның нәтижесінде ғылымға деген қызығушылық айтарлықтай артып, зерттеушілік қабілет нығаяды.

Менің биология пәні мұғалімі ретіндегі тәжірибемде оқушылардың ғылымға деген қызығушылығын арттыру және оқу үдерісін интерактивті әрі тиімді ету мақсатында инновациялық әдістерді кеңінен қолданамын. Оқытуда флип-класс моделін енгізу арқасында сабаққа дейінгі кезеңде оқушылар алдын ала дайындық материалдарын, мысалы, YouTube немесе Khan Academy платформаларындағы бейнежазбаларды қарап шығады. Бұл тәсіл оқушылардың теориялық білімдерін өз бетінше меңгеруге мүмкіндік береді, ал сабақ барысында олардың алған ақпаратын практикалық тұрғыда талқылап, тәжірибе алмасуға жағдай жасайды. Әсіресе, биологияның күрделі тақырыптары, мысалы, клеткалық құрылымдар немесе генетикалық механизмдер, алдын ала дайындық арқылы оңай түсінікті болады, себебі оқушылар бейнежазбалардағы нақты көрнекі материалдар арқылы теория мен практиканы байланыстыра алады.

Сабақ барысында жобалық оқыту әдісін қолдану оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттырып, пәнді тереңірек меңгеруге ықпал етеді. Топтық жұмыстар барысында оқушылар әртүрлі биологиялық мәселелерді, мысалы, экожүйелердің динамикасын немесе организмдердің бейімделу қабілетін зерттеп, өз идеяларын жүзеге асырады. Google Docs сияқты тегін құжат бөлісу және ынтымақтастық құралдарын пайдалану арқылы топ мүшелері өзара байланысып, зерттеу нәтижелерін талқылайды. Бұл тәсіл әр оқушының жеке және топтық жұмыс дағдыларын қалыптастырып, пәннің интердисциплинарлық аспектілерін ашуға септігін тигізеді [1].

Оқыту үдерісіне геймификация элементтерін енгізу сабаққа қызығушылықты арттырып, білімді бекітуге үлкен ықпал етеді. Сабақ барысында оқушыларға интерактивті тапсырмалар

мен викториналар ұсынылады, сол арқылы олар алған теориялық білімдерін практикада тексереді. Kahoot және Quizlet сияқты тегін онлайн платформалар арқылы ұйымдастырылатын ойын-сауық форматындағы тесттер оқушылар арасында бәсекелестік туғызып, олардың есте сақтау қабілетін нығайтады. Мұндай әдіс арқылы сабақтағы материал есте сақталуы жеңілдеп, оқушылар өз білімдерін ойын арқылы жүйелі түрде тексеріп отырады.

Онлайн-кеңістіктегі интерактивті әдістер оқу процесін жаңа деңгейге көтереді. Виртуалды сыныптар мен Live-сабақтар Zoom платформасының негізгі функционалын пайдалана отырып өткізіледі, ал Moodle арқылы оқушылармен тұрақты байланыс орнатылып, сабақ барысы мен бағалау нәтижелері жүйелі түрде бақыланады. Бұл құралдардың көмегімен әр оқушы өз пікірін білдіріп, мұғаліммен және сыныптастарымен онлайн ортада ынтымақтасып жұмыс істей алады. Мұндай тәсіл оқушылардың ақпараттық технологиялармен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіріп, цифрлық сауаттылығын арттырады [2].

Сонымен қатар, жасанды интеллект чат-боттарын оқу үдерісіне қосу биология пәнінде жаңа көзқарасты қалыптастырады. ChatGPT немесе Bing Chat сияқты тегін қолжетімді құралдар оқушылардың сұрақтарына жедел әрі нақты жауап беріп, тақырыпты тереңірек түсінуге септігін тигізеді. Оқушылар жеке қажеттіліктеріне бейімделген жауаптар арқылы өздеріне қызықты және күрделі материалдарды жеңіл меңгереді. Бұл технология оқушыларға сабақтан тыс уақытта да көмек көрсетіп, пәнді жан-жақты түсінуге мүмкіндік береді.

Менің биология пәні мұғалімі ретінде сабақтарда цифрлық құралдарды кеңінен пайдалану тәжірибем оқушылардың білімін тереңдетуге және пәннің күрделі тұстарын оңай игеруге мүмкіндік береді. Виртуалды зертханалар мен электрондық симуляциялар арқылы оқушылар биологиялық тәжірибелер мен процестерді нақты моделдеу әдістерін меңгереді. Мысалы, PhET Interactive Simulations немесе LabXchange секілді тегін ресурстарды қолдана отырып, жас ұрпақ генетикалық мутациялардың механизмдерін, экожүйелердің динамикасын және клеткалық процестерді виртуалды ортада зерттейді. Сонымен қатар, BioInteractive платформасындағы ғылыми фильмдер мен интерактивті модульдер оқушыларға биология пәнінің теориялық бөлімін практикалық тұрғыдан түсінуге септігін тигізеді, себебі олар нақты тәжірибелерді визуализация арқылы көруге мүмкіндік алады [3].

Оқу үдерісінде онлайн ресурстар мен білім беру платформаларын қолдану да маңызды рөл атқарады. TED-Ed порталындағы тақырыптық бейнематериалдар, инфографика және презентациялар оқушылардың қызығушылығын арттырып, сабақ барысында талқылау үшін жаңа деректер мен идеяларды ұсынады. Сонымен қатар, BioDigital платформасындағы виртуалды фотогалереялар мен 3D-биоанатомиялық модельдер көмегімен оқушылар адам ағзасының құрылымы мен функцияларын нақтырақ түсініп, өз білімдерін тереңдетеді.

Сабақ барысында интерактивті бағалау және кері байланыс жүйелері оқушылардың алған білімдерін талдау және жетілдіру мақсатында қолданылады. Google Forms немесе Mentimeter секілді тегін құралдар арқылы мұғалім әртүрлі тесттер, сауалнамалар немесе викториналар дайындап, оқушылардың білім деңгейін нақты бағалайды. Бұл әдіс оқушыларға өз қателерін түзетуге және әрі қарай дамытуға мүмкіндік береді [4].

Мобильді құрылғыларды пайдалану да сабақтың ажырамас бөлігіне айналды. Смартфон немесе планшет арқылы қосымша деректер жинау мен AR/VR элементтерін қолдану, мысалы AR Biology қосымшалары, оқушыларға табиғаттың күрделі құрылымдарын және биологиялық процестерді үшөлшемді түрде зерттеуге жағдай жасайды. Осылайша, цифрлық құралдардың интеграциясы биология сабағын инновациялық және интерактивті етеді, нәтижесінде оқушылардың пәнге деген қызығушылығы мен білім деңгейі артады [5].

Биология пәні мұғалімі ретінде біз сабақта инновациялық әдістерді қолданудың тиімділігін көрсету мақсатында виртуалды зертхана платформалары арқылы фотосинтез процесін модельдеу экспериментін өткіздік. Сабақтың басында оқушыларға фотосинтез процесінің негізгі принциптері түсіндірілді, оның ішінде жарықтың, көмірқышқыл газы мен судың рөлі, сонымен қатар хлоропласттардың қызметі туралы толық ақпарат берілді. Одан кейін PhET Interactive Simulations платформасындағы арнайы симуляторға кіріп, оқушылар эксперименттік ортаға енгізілді. Алдымен, әртүрлі жарық қарқынын өзгерте отырып,

фотосинтез процесінің реакция жылдамдығын бақылау тапсырылды. Жарықтың қарқыны артқан сайын, фотосинтез реакциясының белсенділігі де артады деген болжам жасалып, симулятор арқылы нақты деректер алынды. Оқушылар жинаған мәліметтерді өзара салыстырып, графиктер құрып, жарықтың әсері туралы талқылау жүргізді.

Келесі кезеңде оқушылар көмірқышқыл газының концентрациясын өзгерту арқылы фотосинтез процесінің қалай өзгеретінін зерттеді. Симулятордағы баптаулар арқылы көмірқышқыл газының деңгейін төмендетіп немесе жоғарылатқан кезде реакцияның жылдамдығының қалай өзгеретіні байқалды. Мұндай эксперимент барысында әр түрлі параметрлердің өзара байланысы анықталды және оқушылардың теориялық білімдері практикалық деректермен толықтырылды. Сонымен қатар, су мөлшерінің фотосинтез процесіне тигізетін әсері де зерттелді. Симулятор арқылы су көлемін азайтқанда немесе көбейткенде, реакцияның өнімділігіне қатысты айқын өзгерістер байқалды. Барлық эксперимент нәтижелері топтық талқылау мен анализ арқылы қорытындыланып, фотосинтез процесінің күрделі механизмдері мен шарттарының өзара байланысы жан-жақты талданды.

Басқа бір эксперименттік сессияда біз жасанды интеллект чат-боттарын қолдану арқылы биология пәніндегі күрделі сұрақтарға жауап іздеу әдісін сынап көрдік. Сабақтың осы бөлімінде оқушыларға жасанды интеллект құралдарына қысқаша таныстыру жасалды, атап айтқанда ChatGPT және Bing Chat платформалары арқылы ғылыми сұрақтарға қалай сұрақ қою керектігі көрсетілді. Оқушыларға генетика, клеткалық метаболизм немесе экожүйелердің өзара әрекеттесу механизмдері сияқты тақырыптардан қиын сұрақтар дайындалды. Әр оқушы өз құрылғысы арқылы платформаға кіріп, өз сұрағын қойды. Жауаптар алынған соң, олар мұқият оқылып, алынған деректер бойынша сынып ішінде пікірталастар жүргізілді. Әрбір жауаптың ғылыми негізділігі, логикалық дәлдігі және түсініктемелерінің толықтығы талқыланды.

Осы тәжірибелер барысында оқушылар теориялық білімдерін практикалық тұрғыда тексеріп қана қоймай, өздерінің аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамытты. Виртуалды зертхана платформасындағы фотосинтез симуляциясы арқылы әрбір параметрдің рөлі айқын көрініп, табиғи процестердің қалай ұйымдасатыны туралы нақты деректер алынды. Ал жасанды интеллект чат-боттарының көмегімен күрделі биологиялық мәселелерді талқылау барысында оқушылар ғылыми ақпаратты іздеу және оны талдау әдістерімен тереңірек танысты. Сабақтың әр кезеңінде алынған нәтижелер мен талқылаулар оқу үрдісін интерактивті әрі қызықты етті, оқушылар өз бетінше ойлап, жаңа білімге ұмтылды.

Осылайша, инновациялық технологияларды қолдану арқылы өткізілген эксперименттер сабақтың теориялық және практикалық бөліктерін үйлестіріп, биология пәнін оқушылар үшін айқын әрі түсінікті етті. Әрбір эксперимент нәтижесі нақты деректер мен ғылыми фактілерге негізделіп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға, сонымен қатар олардың тәжірибелік дағдыларын жетілдіруге үлкен септігін тигізді.

Инновациялық әдістерді енгізудің практикалық нәтижелері оқушылардың оқу процесіне деген ынтасын айтарлықтай арттыруда. Сабақ барысында қолданылған заманауи технологиялар мен цифрлық құралдар теориялық білімді практикада толық меңгеруге мүмкіндік берді. Мұғалімнің уақытын оңтайландыру, сабақтарды әртараптандыру және оқушылардың өз бетінше ізденіс жасау қабілетін дамыту арқылы оқу сапасы жоғарылады.

Алдағы даму мүмкіндіктері мен перспективалар аясында инновациялық әдістерді тұрақты түрде жетілдіру қажеттілігі байқалады. Ғылыми қауымдастық пен цифрлық платформалармен ынтымақтастық мұғалімдерге жаңа білім мен тәжірибені игеруге, сабақтарды жаңартуға және оқушылардың заманауи талаптарға сай білім алуына ықпал етеді.

Нақты ұсыныстар ретінде биология пәні бойынша цифрлық оқулықтарға, электрондық зертханаларға көбірек көңіл бөлу керек. Сонымен қатар, тренингтер, онлайн-курстар мен вебинарлар арқылы мұғалімнің кәсіби біліктілігін арттыру ұсынылады. Coursera және EdX секілді платформалардағы тегін курстар бөлімдерін мұқият зерттеу арқылы жаңа әдістер мен технологияларды енгізу мүмкіндіктері кеңейеді. Сабақ жоспарын цифрлық ортаға тиімді интеграциялау, инновациялық тәсілдерді жүйелі түрде қолдану болашақта білім беру үдерісін жаңа деңгейге көтеруге үлкен мүмкіндік береді.

1. Ермолова М.В. Оқытудың инновациялық әдістері: теория және практика / М.В.Ермолова. – М.: Білім, 2015. – 256 б.
2. Козлов Ю.Білім берудегі инновациялық технологиялар / Ю. – СПб.: Питер, 2016. – 312 б.
3. Лапин Е.В. Биологияны АКТ қолдана отырып оқыту әдістемесі / Е.В.Лапин. – М.: Флинта, 2018. – 280 б.
4. Титов А.В. Білім беруді цифрландыру: заманауи міндеттер мен шешімдер / А.В.Титов. – М.: Академиялық жоба, 2019. – 304 б.
5. Жұмашев Қ.А.Білім берудегі интерактивті технологиялар: мектепте қолдану тәжірибесі / Қ.А.Жұмашев. – Алматы: «Жазушы», 2020. – 192 б.

ВЛИЯНИЕ РЕСУРСОВ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ КЛИПОВОГО МЫШЛЕНИЯ У ШКОЛЬНИКОВ

Осипова Е.В.

педагог-психолог, КГУ «Общеобразовательная школа №91», г.Караганда.

Информационное общество вносит существенные изменения во взаимоотношения человека и цифровых технологий, основной функцией этих изменений является перенос в сознание людей определенных фрагментов явлений, фактов и точек зрения. Культуролог Кириллова Н.Б. в своей работе о медиакультуре пишет, что средства массовых коммуникаций моделируют наше отношение к миру посредством создания «второй реальности», и предлагают такие эмоциональные и поведенческие образцы, которые в той или иной мере управляют человеком. И таким образом оказывают огромное влияние на формирование «клиповой» формы мышления, как в среде молодежи, так и в среде, более старшего поколения [1:34]. Клиповое мышление – это быстрое, но поверхностное мышление. При большом количестве информации в современном мире, давящей на психику, человек вынужден пользоваться клиповым мышлением. Оно не дает проникновения в суть, но позволяет улавливать главное и быстро ориентироваться в информации и обстановке. Из-за поверхностного восприятия, клиповое мышление не способствует развитию духовных качеств.

Впервые феномен «клиповой культуры» (от англ. «to clip» – обрезать, обрывать, делать вырезки) как принципиально нового явления, был отмечен американским футурологом Э. Тоффлером, рассматривающим данное явление в качестве составляющей общей информационной культуры [2:26]. Первым термин «клиповое мышление» употребил Ф.И. Гиренок, полагая, что понятийное мышление перестало играть важную роль в современном мире, что в философии происходит замена линейного, бинарного мышления не линейным. Ф.И.Гиренок считает, что европейская культура выстраивается на системе доказательств, а евразийская культура на системе показа. «И мы в себе воспитали понимание картинок. Мы формировали в себе не понятийное мышление, а, как я его называю, клиповое, ...реагирующее только на удар» [3:413].

По А.Б. Фельдману клиповое мышление - это приобретенный вид мышления, при котором человек оперирует только смыслами фиксированной длины и не может работать с семиотическими структурами произвольной сложности. Внешне это проявляется в том, что человек не может длительное время сосредотачиваться на какой-либо информации, и у него снижена способность к анализу [4].

Клиповое мышление является процессом отражения множества разнообразных свойств объектов, без учета связей между ними, характеризующимся фрагментарностью информационного потока, алогичностью, полной разнородностью поступающей информации, высокой скоростью переключения между частями, фрагментами информации, отсутствием целостной картины восприятия окружающего мира. У такого подростка снижена способность к анализу, и ему трудно длительное время быть сосредоточенным на какой-либо информации. В современном мире при большом количестве информации, которая постоянно давит на

человеческую психику, подросток вынужден пользоваться клиповым мышлением, которое не способствует проникновению в суть проблемы, но позволяет улавливать главное и быстро ориентироваться в обстановке. Из-за своей поверхностности восприятия, такой тип мышления не способствует развитию духовных качеств.

Подросток с присущим клиповым мышлением мыслит не на уровне понятия, проговаривая про себя слова, мысли, а на уровне информационного образа, который, в свою очередь, доносит нужную информацию быстрее. Естественно, человек не рождается с таким мышлением, оно вырабатывается при длительном потреблении информации в разрозненном виде через различные ресурсы цифровых информационных технологий.

Подросток с клиповым мышлением не в состоянии правильно оценить ситуацию, зачастую он не может понять истины, потому что восприятие у него поверхностно, он либо не проводит анализа, либо он далек от сути. Таким человеком легко манипулировать, например, с помощью рекламы.

С целью изучения влияния ресурсов цифровых информационных технологий на формирование клипового мышления у подростков была проведена исследовательская работа. Новизна данной работы состояла в том, что в существующей психологической литературе до сих пор не рассматривалась данная проблема в предлагаемом контексте. Клиповое мышление, довольно новое понятие, характеризующее мыслительный процесс современных людей. Актуальность проблемы клипового мышления проявляется в том, что из-за огромного потока информации, в частности со стороны средств массовой информации, человеку, в современном мире, приходится адаптироваться к этим факторам. Ему становится необходимым, быстро успеть получить нужную информацию, из непрерывного ее потока, выделить необходимое, отсеяв все ненужное, причем за короткий промежуток времени. Здесь активизируется клиповое мышление, так как только оно может справиться с созданным информационным потоком.

Значимость проблемы клипового мышления состоит в том, что понимание и коррекция многих современных проблем подростничества не могут быть исчерпывающими без учета влияния Интернета и средств массовой информации на личность.

Поэтому для того, чтобы выяснить каково же влияние ресурсов цифровых технологий на развитие клипового мышления у подростков, было проведено исследование, где объектом исследования являлось влияние ресурсов цифровых информационных технологий на подростков. Предметом исследования являлось развитие клипового мышления у подростков, как феномена.

Целью данной работы было изучение возникновения клипового мышления, как последствия влияния цифровых информационных технологий на развитие личности подростка. Гипотеза исследования состояла в том, что большинство подростков имеют клиповое мышление, что связано с увеличением влияния цифровых информационных технологий на развитие личности и познавательной сферы подростка. В данном исследовании приняли участие школьники 13-14 лет обучающиеся в Общеобразовательной школе № 91 города Караганды.

Проведенное исследование, состояло из двух этапов. Первый этап представлял собой эксперимент с подростками, на наличие клипового и понятийного мышления. Испытуемым было предъявлено четыре изображения на экране компьютера, с интервалом в 60 секунд. Три из них содержали страницы сайтов из Интернета, представляющих собой типичную верстку информационных ресурсов, где много места занимают картинки, а на четвертом показан отрывок из художественного произведения Ч.Айтматова «Материнское поле».

Эксперимент показал, что подростки часто фиксировали взгляд на картинках и крупных анонсах. Текстовый фрагмент запомнили и смогли воспроизвести в соответствии с образцом лишь 28%. Притом, что 72% смогли восстановить в памяти и воспроизвести только те слайды, где были рекламные, новостные анонсы, много картинок и мало текста. Что позволило сделать нам выводы о наличии разницы в способах восприятия и обработки информации, что мышление подростков делится на образное или клиповое и понятийное. Характерно, что

подростков с образным мышлением больше, по крайней мере, среди испытуемых, которые прошли через эксперимент, а это 72%.

На следующем этапе применялась анкета, которую предложили родителям испытуемых, чьи дети показали наличие клипового мышления во время первого эксперимента, с целью проследить связь возникновения клипового мышления с возросшим влиянием Интернета на подростка.

При анализе результатов анкетирования родителей подростков, с целью проследить связь возникновения клипового мышления с возросшим влиянием цифровых технологий, СМИ на подростка были выявлены следующие показатели. По вопросу анкеты, «Какие ресурсы информационных технологий оказывают наибольшее влияние на вашего ребенка?» были получены данные, где 78% респондентов ответили, что ребята больше интересуются Интернетом, ребята в основном играют в сетевые онлайн-игры, используют различные мобильные приложения. На втором месте телевидение 22% выборов, это в основном музыкальные и развлекательные каналы и просмотр мультфильмов. Радио в наше время подростки не слушают, печатную прессу не читает никто.

Интересны варианты выбора программ, выбранные респондентами. На вопрос, «Как ваш ребенок предпочитает выбирать сайты или телевизионные программы и передачи?», 60% респондентов заявили, что их дети часто перелистывают Интернет страницы, сайты или каналы, пока не находят понравившийся, 21% подростков смотрят все подряд. В это время перед глазами мелькают отрывки фильмов, передач, рекламы, клипов и др. Тем самым ребенок привыкает к постоянной смене кадров и не может воспроизвести цельную картинку.

Основной формой подачи информации в Интернет пространстве и на телевидении является клип, из него состоит всё – начиная с игр, фильмов, заканчивая рекламой и видеоклипами. Но так как видеоклипы занимают много эфирного времени на ТВ, и, в том числе, на You tube, поэтому они оказывают доминирующее воздействие на подростка. Подтверждением клипового мышления современной молодежи является ее предпочтения в просматривании музыкальных клипов, рекламных роликов и игр. Школьники, увлекающиеся просмотром фильмов, легко улавливают постоянную смену кадров, выстраивают логические цепочки происходящих событий. Но быстрый монтаж держит их мышление в постоянном напряжении и концентрации внимания, потому что необходимо успеть увидеть все составляющие мозаики.

По следующему пункту анкеты «Что ваши дети выбирают для просмотра в свободное время?», результаты распределились следующим образом: 44% респондентов ответили, что их дети предпочитают смотреть You tube каналы, на втором месте просмотр Tik Tok - 35%, опять же с клиповым посылом, далее 17% выбрали просмотр Инстаграмм, VK и пр., 4% смотрят фильмы и мультфильмы. Что характерно, научно-популярные и информационно-аналитические программы подростки не смотрят вообще, согласно ответам родителей.

Для учащихся в возрасте 13-14 лет большой процент в выборе You tube и Tik Tok объясним, это является доказательством усиливающейся тенденции клипового мышления. Скорее всего, подростков, выбирающих такие каналы для просмотра, привлекает наличие спецэффектов, динамичность и быстрая смена кадров.

На вопрос, «Как часто ваш ребенок пользуется Интернетом?» родители ответили, что в свободное время в 83% случаев, только, когда делает уроки – 17%, по вашей просьбе – 0%, нет интернета – 0%. Наблюдается статистически значимая взаимосвязь между возрастом респондента и использованием Интернетом. Чем младше человек, тем большая зависимость у него от этого средства коммуникации, тем больше родители дают своему ребенку находиться в сети.

На вопрос, «Какой вид общения предпочитает Ваш ребенок?», респондентами были даны такие ответы, 48% общение в социальных сетях, общение по телефону отметили 9%, и живое общение со сверстниками в 43% выборах.

На вопрос, который предложен в виде незаконченного предложения, «Во время выполнения домашнего задания Ваш ребенок может...», были получены следующие ответы: в

39% случаях ребенок во время выполнения уроков использует компьютер или мобильный интернет, что носит образовательный и познавательный мотив; слушают музыку ученики в 17% случаев; также были ответы, что ребенок может переписываться при помощи мобильного устройства в 27% случаев; в тишине уроки делают только 17% учащихся.

На последний вопрос анкеты, «Что влияет на развитие клипового мышления у подростков?», родители ответили в 9% случаях, что телевидение влияет на развитие клипового мышления у ребенка. Среди тех, кто считает, что Интернет оказывает влияние на ребенка, было 73%, а тех, кто винит в этом тестовые задания, было 9%. Так же родители в 9% случаев считают, что влияет на ребенка скомканный, сокращенный школьный материал, в частности литературные произведения.

Опираясь на полученные при анкетировании результаты, можно сделать вывод, что ресурсы цифровых информационных технологий влияют на развитие у школьника клипового мышления, как защитной реакции организма на информационную перегрузку. Клиповое мышление обладает не только недостатками - это просто развитие одних когнитивных навыков за счет других. Дети цифрового-поколения одновременно могут слушать музыку, общаться в чате, просматривать информацию в сети, редактировать фотографии, делая при этом уроки. Но, разумеется, платой за многозадачность становятся рассеянность, гиперактивность, дефицит внимания и предпочтение визуальных символов логике и углублению в текст.

Мы пришли к следующим выводам, что разница в способах восприятия информации как следствие и в способе мышления есть, понятийное и клиповое мышление существует. Учащихся с клиповым мышлением больше, по крайней мере, среди испытуемых 72%. Ведущую роль в формировании клипового сознания выполняют ресурсы цифровых информационных технологий, в частности Интернет, которые широко применяют приемы клиповой эстетики, формируя человека, обладающего новым визуальным восприятием. Наша гипотеза, которая состояла в том, что большинство подростков имеют клиповое мышление, что связано с увеличением влияния цифровых информационных технологий на личность и познавательную сферу подростка подтверждена.

Таким образом, мы можем сделать вывод, что клиповое мышление, становясь массовым явлением в современном обществе, является своеобразной защитой от информационных перегрузок. Подросток, испытывая потребность быстрого усвоения информации на разнообразные темы, не имеет другой альтернативы кроме восприятия по образам. В некотором смысле нет проблемы клипового мышления, есть проблема обучения человека восприятию информации.

Резюмируя сказанное выше, заключаем, что современным педагогам необходимо учитывать особенности феномена «клиповое мышление» при построении образовательного процесса, в учебной и внеучебной деятельности учащихся. Доказано, что у подростков больше развито визуальное мышление, поэтому мы предлагаем использовать **образовательные комиксы** для обучения учащихся на уроках истории, литературы, естествознания, географии и химии. Возможности использования комиксов в образовательных целях это: увлекательная альтернатива школьным сочинениям, иллюстрированная биография, выполнение ученических проектов, составление текстов к комиксам, иллюстрация норм и правил, понятийный словарь, отчет о проведенном мероприятии, завершить комикс или подготовить недостающие клипы и пр.

Таким образом, с помощью комиксов мы можем разнообразить виды учебной деятельности учащихся.

Список литературы:

1. Кириллова Н.Б. Медиакультура: от модерна к постмодерну. 2-е изд.; перераб. и доп. - М.: Академический Проект, 2006. - 448 с.
2. Тоффлер Э. Шок будущего: пер. с англ. - М.: АСТ, 2002. 557 с.
3. Гиренок Ф.И. Антропологические конфигурации философии // Философия науки. - Вып. 8: Синергетика человекомерной реальности. - М.: ИФ РАН, 2002.- С. 415-420.

4. Фельдман А.Б. Клиповое мышление [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ruskolan.xpomo.com/tolpa/klip.htm>

ФОРМИРОВАНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ РОДИТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНИКОВ, КАК УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ АДАПТАЦИИ РЕБЕНКА В ШКОЛЕ

Осипова Е.В.

педагог-психолог, КГУ «Общеобразовательная школа № 91»,

Мини-центр «Ботақан», г. Караганда.

Введение. В период образовательных инноваций, в казахстанском образовании произошли значимые реформы, введены новые стандарты, повышены требования к преподаванию, внедрены множество проектов, вместе со всем этим предъявляются повышенные требования к детям, идущим в первые классы. Всестороннее развитие личности ребенка, а особенно его подготовка к обучению в школе является важной задачей не только дошкольных учреждений, но и родителей. Необходимость включения родителей в решение задач, связанных с подготовкой ребенка к обучению в школе, с его развитием, становится наиболее своевременной и актуальной на этапе окончания ДОУ.

Отечественные психологи Жангуманова А.Р., Абленова А.А. сходятся во мнении, что эффективность обучения детей в школе во многом определяется уровнем их дошкольной подготовки [2:214]. М.М. Безруких отмечает в своем исследовании, что недостаточная готовность детей к школе закономерно приводит к формированию у них трудностей в процессе обучения. Марьяна Михайловна считает, что трудности школьного обучения - это целый комплекс проблем, которые возникают у ребенка при систематическом обучении и приводят как к ухудшению состояния его здоровья, так и к нарушению социально-психологической адаптации и снижению его образовательных результатов [1:34]. Родительскую компетентность, на основе базовых психолого-педагогических знаний, умений, собственного опыта воспитательной деятельности, Е.В. Чердынцева, в своем труде, определяет как способность к успешному решению задач воспитания и развития своего ребенка. Знания и умения, позволяющие родителям благополучно решать задачи обучения, воспитания и развития собственного ребенка на различных возрастных этапах автор включает в вышеупомянутую структуру психолого-педагогической компетенции родителей [4:24]. В работе И.А.Зимней о компетентностном подходе, автор пишет, что компетенция выступает совокупностью качеств личности, за счет которых происходит деятельность соответственно социальным потребностям [3:21].

Поэтому психологом была составлена образовательная программа по повышению психологической культуры родителей будущих первоклассников «Готовимся к школе». Целью Программы стало повышение психологической культуры, развитие компетентности родителей будущих первоклассников по вопросам готовности детей к школе, их интеграции и социализации в школьной жизни, а также профилактика дезадаптации будущих первоклассников в школе. Исходя из цели, были поставлены задачи, направленные на информирование родителей о возрастных психологических качествах ребенка, на формирование активной социальной позиции родителей, направленной на сотрудничество со своим ребенком и со школой, а также укрепление и развитие эмоционально-положительного отношения ребенка к школе, желания учиться, обеспечение успешной адаптации ребенка на новой ступени образования и освоения учебной деятельности в процессе обучения в школе и профилактика школьной дезадаптации. В ходе применения Программы осуществляется также преемственность между дошкольным образовательным учреждением и начальной школой.

Методика. Для достижения поставленных цели и задач проведено анкетирование родителей будущих первоклассников, детей обучающихся в классах предшкольной подготовки и посещающих мини-центр при школе. При составлении программы учитывалась с одной стороны заинтересованность родителей в пополнении психолого-педагогических знаний, а с

другой стороны, стремлении школы к сотрудничеству с семьей. Новизна данной работы в том, что мы готовим к школе детей через их родителей, вернее через работу с родителями мы проводим и профилактику дезадаптации и попутно коррекцию детско-родительских отношений, осуществляем преемственность.

Была выдвинута гипотеза о том, что повышение психологической грамотности родителей будущих первоклассников будет способствовать профилактике дезадаптации учащихся первых классов к школе и успешной интеграции в социум в условиях современного обновленного образования.

При первичном анкетировании родителей будущих первоклассников, проводимом в марте 2023 г., результаты указывают на потребность в дополнительных знаниях по вопросам воспитания и обучения детей. На вопрос анкеты, о том, «Считаете ли Вы свои знания о воспитании детей достаточными?», родителями были даны ответы, где 56% дали отрицательный ответ, 41% родителей считают свои знания не вполне достаточными и 3% опрошенных ответили утвердительно. На второй вопрос анкеты, «От кого бы Вы предпочли получать знания о подготовке ребенка к школе?», 12% родителей дали ответы, что от своих родителей, 8% из книг, 43% от педагогов и психологов школ.

Поэтому, учитывая заинтересованность родителей в пополнении психолого-педагогических знаний и стремлении школы к сотрудничеству с семьей, как важнейшей составной частью воспитательного пространства, возникла необходимость в составлении программы для родителей «Готовимся к школе», которая уже на пороге школьной жизни, позволяет создать единое информационное пространство, как основу дальнейшего взаимодействия «семьи и школы».

В Программу по развитию компетентности родителей включены такие методические приемы, как лектории, беседы, обучающий компонент, деловые и ролевые игры, проективные методики и психодиагностика, тренинг и психоконсультирование. Курс состоит из 7 занятий, по итогам каждого занятия родителям выдаются буклеты, памятки. Занятия с родителями проводятся в марте-мае, накануне поступления ребенка в школу.

Практическое применение. Одним из основных принципов построения обучения по программе «Готовимся к школе», согласно современным требованиям государственного стандарта (ГОСО), является принцип комплексности, который был учтен при разработке данной Программы. Реализация принципа комплексности обеспечила установление партнерских отношений учителя, педагога-психолога и родителей.

Можно отметить повышение активности родителей в следующем: посещение занятий психолого-педагогического практикума «Готовимся к школе»; активное участие в жизни школы, в проводимых мероприятиях в мини-центре, в группах предшкольной подготовки; возросла потребность в индивидуальных консультациях.

В 2022 году проведены диагностические исследования учащихся первых классов, с целью изучения уровня школьной мотивации, тревожности и уровня самооценки первоклассников. Полученные, при исследовании, данные говорили о наличии достаточно высокого уровня школьной тревожности у 40,7%, высокий уровень мотивации к обучению составил 62,2%, низкий уровень самооценки показали 10,5% ребят.

В течение времени с марта по май 2023 года были проведены занятия с родителями воспитанников Мини-центра и группы предшкольной подготовки.

Реализация Программы состояла из трех этапов. На первом этапе на родительском собрании происходило ознакомление родителей и педагогов с содержанием образовательной программы по повышению психологической культуры родителей будущих первоклассников «Готовимся к школе». Было проведено анкетирование родителей с целью выявления запросов, потребностей, а также дополнительные консультации по требованию.

На втором, основном, этапе была проведена реализация самой Программы, которая состояла из 7 занятий, из расчета 60 минут каждое занятие. Занятия имели соответствующую структуру, где каждое начинается с ритуала приветствия. Организационный момент сменяется информационным блоком и соответствующими рекомендациями. В основной части занятия

использованы различные методики, упражнения, игры, решение ситуативных задач. В программе использовались соответствующие диагностические методики, помогающие выявить те или иные трудности. По окончании занятия с респондентами проводились проективные или медитативные упражнения.

Заключительным этапом применения Программы было итоговое анкетирование родителей, где изучалась удовлетворенность родителей организацией работы, выяснялись дальнейшие запросы. После анализа полученных данных, были сделаны выводы и составлено планирование дальнейшей работы с родителями первоклассников и совместной деятельности с классными руководителями в системе школа-родитель-ученик с целью создания наилучших условий для адаптации ребенка.

После апробации Программы, в течение первого года, были получены положительные результаты не только среди родителей, прошедших курс, а главное, в развитии детей, в динамике их адаптивных способностей.

В 2023-2024 учебном году были использованы те же диагностические методики, с учащимися вновьприбывшими в первые классы, большинство родителей которых являлись слушателями программы «Готовимся к школе». Показатель высокого уровня школьной мотивации первоклассников 84,1%, по сравнению с результатами учащихся первых классов прошлого учебного года, выше на 22%. Неадекватно завышенной или низкой самооценки не отмечено. Уровень повышенной тревожности 21%, это ниже прошлогодних показателей на 20%. Тем самым, показатели адаптации учащихся, большинство родителей которых в 2023 г. (март-май) посещали занятия, выше, и социализация проходила успешнее, дезадаптации не выявлено.

Родители отметили в своих итоговых анкетах, что занятия дали им возможность оценить потенциал семьи к подготовке ребенка к школьному обучению – 67%, расширили области их знаний – 39%, повысили уверенность в вопросах взаимодействия с детьми – 37%.

Практическая значимость Программы заключается также в разработке психолого-педагогических рекомендаций для родителей, способствующих развитию у детей личностных психологических качеств, которые обеспечивают успешность адаптации ребенка на новой ступени образования и более продуктивное освоение учебной деятельности в процессе обучения в школе. А также рекомендовано к использованию составленное психологом Осиповой Е.В. методическое пособие для психологов, с приложенными памятками, буклетами и видеороликами для родителей.

Ожидаемые результаты применения программы «Готовимся к школе»:

1. Родители будущих первоклассников имеют представление о возрастных психологических качествах ребенка.
2. Сформирована активная социальная позиция родителей, направленная на сотрудничество со своим ребенком и со школой.
3. Сформировано эмоционально-положительное отношение ребенка к школе, детерминирующее успешную адаптацию ребенка в школе.
4. Безболезненная преемственность между дошкольным образовательным учреждением и начальной школой.

Заключение. Таким образом, работа по составлению и внедрению образовательной программы по повышению психологической культуры родителей будущих первоклассников «Готовимся к школе» выявила необходимость данного методического сопровождения и формирования компетентности родителей в процессе подготовки детей к школе. В результате практические материалы, полученные в ходе работы по реализации образовательной программы, нашли отражение в выступлениях педагога-психолога на семинаре педагогов и заседаниях методических объединений.

Резюмируя вышесказанное, можно сделать вывод, что повышение психологической компетентности родителей будущих первоклассников напрямую способствует профилактике дезадаптации учащихся первых классов к школе и успешной интеграции в социум в условиях современного обновленного образования. Профилактика дезадаптации и готовности к

обучению у детей должна быть хорошо организованной системой психологических воздействий уже с первого класса. А от того, каким будут первые годы обучения ребенка в школе, во многом зависит его отношение к обучению в дальнейшем. Так же отмечено увеличение количества родителей, обратившихся за консультативной помощью в адаптационный период. Интеграция семьи и школы, на этапе предшкольной подготовки, является условием эффективной социализации ребенка в школе, на начальном этапе обучения.

Список литературы:

1. Безруких, М.М. Трудности обучения в начальной школе: причины, диагностика, комплексная помощь /М.М. Безруких. –М.: Эксмо, 2009. –464 с.
2. Жангуманова А.Р., Абленова А.А. Проблемы социальной адаптации младших школьников в образовательном учреждении/А.Р.Жангуманова// Студенческая наука XXI века. – 2016. - № 2-1 (9). С.214-216.
3. Зимняя, И.А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблеме образования? (теоретико-методологический аспект) / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 8. – С. 20-26.
4. Чердынцева, Е.В. Технологии формирования психолого-педагогической компетентности у родителей младших школьников / Е.В. Чердынцева // Начальная школа плюс. До и После. – 2013. – № 4. – С. 24-26.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ АНИМАЦИИ В РАБОТЕ ПСИХОЛОГА С ДОШКОЛЬНИКАМИ

Осипова Е.В.

педагог-психолог, КГУ «Общеобразовательная школа № 91»

Мини-центр «Ботақан», г. Караганда.

Воспитание и обучение детей, психологическое сопровождение процесса их взросления в ДОУ, школах, организациях дополнительного образования гуманное, благородное дело. Педагоги организаций образования дают детям необходимые знания и умения, в особых случаях способствуют компенсации нарушенных психических функций, задержек в развитии, стимулируют, помогают стать полноценными членами общества.

Мини-центр «Ботақан» при КГУ «Общеобразовательной школе №91» г. Караганды посещают дети разных уровней социализации, интеллектуальных способностей и других психологических особенностей, многие с трудом адаптируются к новым условиям социальной среды. Психолог в ДОУ призван оказывать помощь как благополучным, так и детям из социально незащищенных слоев населения в формировании у них навыков социализации, всестороннего раскрытия их способностей. Для того, чтобы справиться с такими задачами психолог должен уметь понять внутренний мир ребенка, его стремления и реальные возможности.

Воспитание и обучение детей, с проблемами в развитии и адаптации, требует большого психолого-педагогического мастерства, особых методов, например такого, как использование цифровой анимации, а именно мульт-терапевтических сказок для социализации и адаптации дошкольников. Такие мультфильмы создаются автором статьи с помощью цифровых ресурсов, различных видеопрограмм по сказкам детских писателей и самостоятельно озвучиваются. Терапевтические визуализированные сказки используются на развивающих занятиях по программе «Позитивная социализация» с воспитанниками мини-центра средней и старшей предшкольной группы. При составлении развивающих занятий психолог руководствовалась инструктивно-методическим письмом по организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан на 2024-2025 учебный год, где упор делается на положительную социализацию детей.

Сказкотерапия, положенная в основу мульт-терапевтическим сказкам – это процесс воспитания, развития души, повышение уровня осознанности событий, приобретения знаний о

законах жизни и способах социального проявления созидательной творческой силы. С помощью сказки ребенок знакомится с нашим противоречивым, изменчивым миром, от того, какой след оставит в душе ребенка встреча с добром и злом, от того, научиться ли ребенок преодолевать трудности, находить выход из самых неожиданных ситуаций, во многом будет зависеть его дальнейшая жизнь [1:301].

В настоящее время родители и педагоги при работе с детьми, имеющими проблемы в обучении и развитии, все чаще сталкиваются с неадекватным поведением ребенка, агрессией, истериками, с трудностями адаптации ребенка к меняющимся социальным условиям [2:44].

Поэтому цель психологического сопровождения с применением цифровой анимации состоит в том, чтобы способствовать развитию эмоционально-волевой сферы, познавательной активности, образовательно-культурному развитию, гуманизации школьных отношений, социализации и индивидуальному развитию ребенка, выстраиванию гармоничных отношений между детьми, педагогами и родителями.

Использование цифровой анимации, являющейся визуализацией сказкотерапевтической техники, как любая инновация в образовании осуществляется на основе анализа имеющихся ресурсов. Сама инновация, а в данном случае применение цифровой анимации в виде мультитерапевтических сказок для социализации и адаптации в психологическом сопровождении младших дошкольников, содержит возможности ее вариативного внедрения [4:948]. Это позволяет вносить различные изменения в содержание психологического сопровождения.

У дошкольников в ДОУ с помощью цифровой анимации активизируются процессы мышления, совершенствование эмоционально-волевых процессов, снятие физического и психического напряжения. Визуализированная и полностью озвученная терапевтическая сказка благоприятно влияет на процессы адаптации и социализации дошкольников. Данный вид занятий является технологией, которая позволила психологу эффективно устанавливать контакт между младшими школьниками, воспитателями и родителями.

Более подробно остановимся на возможностях метода и способов работы с терапевтической адаптационной визуализированной сказкой. Приведу основные способы психодиагностики с помощью сказки, применяемые в работе с ребенком.

Показываем ребенку сказку и отслеживаем его реакции. Для этого необходимо погрузить ребенка в сказку, ввести в состояние, подобное легкому трансу. Это достигается многочисленными повторами, ровностью голоса или использованием красочных речевых оборотов в мультфильме. Психолог наблюдает, как ребенок реагирует на те, или иные поступки героев, для того, чтобы выявить ценностные представления, страхи: отследить позы ребенка, движения, мимику. Кроме комментариев ребенка необходимо истолковывать невербальные сигналы, чтобы выявить наиболее значимые места. Следует отметить, с кем из героев сказки себя идентифицировал ребенок, догадаться об этом нетрудно по личностным реакциям, то есть проявленным эмоциям.

Просим ребенка рассказать любимую или наиболее запомнившуюся сказку. В данном случае мы исходим из того, что сказки, запавшие в душу ребенка, являются плодами родительских паттернов и лежат в основе жизненных сценариев. Любимая сказка у ребенка, чаще всего, представляет собой грубо упрощенный жизненный сценарий, но зачастую многие дети даже не знают сказок, что несколько затрудняет работу.

Просим ребенка придумать и рассказать волшебный рассказ либо историю, сказку. Именно этот способ работы со сказкой дает самый богатый материал для диагностики. Психологу следует не только отслеживать реакции ребенка, но и сделать полный анализ продукта творчества ребенка. Данный способ диагностики, как и другие, основан на принципе проекции, и обладает особенностями проективного исследования.

Ребенку задается метафорическая проблемная ситуация, рассказанная психологом в виде истории, сказки, которая заканчивается вопросительной фразой и ответ на нее должен дать ребенок. Если ребенок прерывает рассказ и предлагает неожиданное решение, отвечает торопливо, с признаками волнения или отказывается отвечать на вопрос, все это признаки психологического нарушения [3:19].

Необходимо обратить внимание не только на высказывания ребенка, но и на тон голоса, на скорость реакции и другие второстепенные моменты в поведении.

Главной целью диагностики является выявление индивидуальных отклонений в развитии ребенка для правильного подбора коррекционных средств и постановки точных и верных коррекционных задач.

Для развития и социализации гармоничной личности дошкольников, имеющих некоторые проблемы психологического характера, наиболее важная информация должна быть передана через яркие образы. Именно поэтому в такой работе сказочные и мифологические истории являются лучшим способом передачи ребенку знаний о мире с помощью визуализированной сказки.

Занятия с дошкольниками с применением мульт-терапевтических сказок, проводимые психологом, вводят ребенка в сложный мир человеческих эмоций, помогают ему прожить определенное эмоциональное состояние, создать свой собственный «эмоциональный фон», с помощью которого он сможет ориентироваться в собственных чувствах и в чувствах людей, которые его окружают, тем более, что ребенок в дошкольном возрасте имеет наглядно-образное мышление. Большинство занятий – носят игровой характер, так как игра – это основной вид ведущей деятельности младших школьников, в которой они сначала эмоционально, а затем интеллектуально осваивают систему человеческих отношений.

На занятиях с дошкольниками по методу сказкотерапии ставятся цели:

- развивать восприятие детей, их способность к формированию более точных и полных образов, обучая их различным способам обследования окружающего мира;
- формировать навыки осознания чувств, ощущений своего тела;
- помогать детям, осознать эмоции и проживать их;
- развивать навыки ассоциативно-образного восприятия;
- развивать самосознание, уверенность, внимание;
- повышать групповую сплоченность.

Во время занятий решаются следующие задачи:

- формировать у детей представления о внутреннем мире человека, о его месте в окружающем мире;
- активизировать ценностно-смысловой компонент сознания и личности детей, побуждая их к осмыслению общечеловеческих ценностей, к осознанию собственной внутренней позиции, формированию собственных ценностных ориентаций;
- научить детей оценке поведения с точки зрения эталонов и образцов, представленных в культуре;
- развить умение чувствовать и понимать другого;
- повысить самооценку детей, их уверенность в себе;
- воспитать желание помочь, поддержать, посочувствовать, порадоваться за другого, развить эмпатию, толерантность;
- способствовать развитию творческих способностей и воображения, индивидуальному самовыражению детей;
- развить любознательность, наблюдательность;
- способствовать сплочению детского коллектива.

Занятия, с применением сказкотерапевтических техник психологом строятся по следующей структуре: постоянный ритуал начала занятий; игры-беседы; просмотр мульт-терапевтической сказки; пластические этюды, ролевые игры, применение музыкальной терапии, арт-терапии (рисование, лепка); обсуждение занятия с детьми, рефлексия; ритуал прощания. При необходимости вводится «минутка шалости».

Занятия проводятся один раз в неделю с обязательным закреплением содержания в повседневной деятельности.

При определенной внешней помощи, дезадаптированный, с проблемами социализации, эмоционально неуравновешенный ребенок делает значительно большую работу над собой, чем

может сделать самостоятельно, как бы преодолевая пределы возрастного и умственного развития.

С момента начала использования технологии визуализирования терапевтической сказки для адаптации и социализации дошкольников, были достигнуты следующие результаты:

- повышение интересов к занятиям, в том числе режимным;
- улучшение межличностного общения, дети научились адекватно выражать эмоции, давать оценку происходящему, своим поступкам и действиям окружающих;
- правильно реагировать на замечания;
- отмечаются положительные результаты в развитии познавательной сферы.

Психологическая диагностика, проводимая психологом, позволила зафиксировать позитивные сдвиги в эмоционально личностном развитии учащихся. Исходная диагностика (в начале), контрольная и итоговая (по окончании программы занятий) дали следующие результаты. По общим средним показателям результаты исходных диагностик указывали в 51,4% случаев на неадекватно завышенную самооценку и уровень притязаний. Социометрические исследования показали не сформированность коммуникативных навыков, конфликтность, закрытость, необщительность, дезадаптацию в 19% случаев. Результаты применения проективных методик указывали на агрессивность, повышенную тревожность, желание быть угрозой для общества в 5,2% случаев.

По окончании развивающих психологических занятий с применением мульт-терапевтических адаптационных сказок с группой учащихся, на которых работа была направлена на обеспечение успешной адаптации в обществе, на решение проблем детской ситуативной тревожности, на работу с девиантными детьми, на развитие эмоционально-волевой сферы и т.д., была проведена итоговая диагностика.

Данная диагностика по окончании курса занятий с элементами визуализированной сказкотерапии выявила положительную динамику изменений. На 35% увеличились показатели в личностной сфере, т.е. появилась адекватная самооценка, дети умеют рассказать о себе, более адекватно воспринимают окружающую действительность, спокойнее относятся к оценочной системе. Многие воспитанники стали более открытыми в общении, легко идут на контакт, умеют использовать различные техники понимания друг друга: интонация, мимика, пантомимика. На 15% улучшились показатели по адаптационным проблемам, вдвое уменьшились показатели агрессивности и тревожности.

Использование метода цифровой анимации в виде мульт-терапевтических сказок, как эффективной технологии в работе с детьми, особенно имеющими психологические трудности, дает ребенку возможность обратиться к собственным еще не использованным внутренним ресурсам. То, что ребенок может сделать с чьей-то помощью сегодня, он сможет сделать самостоятельно завтра.

Список литературы:

1. Акынова Ж.М., Халитова И.Р., Турдалиева Э.Д. 2023. Сказкотерапия как средство развития речевых навыков у дошкольников. Вестник КазНПУ имени Абая. Серия: Педагогические науки. 76, 4 (фев. 2023), –С. 299–310.
2. Алмазова О.В., Белолуцкая А.К., Бухаленкова Д.А., Веракса А.Н., Гаврилов М.Н. Образовательная среда и эмоционально-личностное развитие дошкольников // Вопросы психологии. –2019. –Вып. 1. –С. 40-51.
3. Трунов Д.Г. Использование метафор в психотерапевтической работе//Журнал практического психолога. – 1997. -№1. –С.14-21.
4. Флер М. Цифровая анимация: новые условия для развития детей в игровой среде // Британский журнал образовательных технологий. –2018. –Т. 49, N5. –С. 943-958.

КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ҒЫЛЫМИ-ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САУАТТЫЛЫҒЫНА БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ

Оспанкулов М.З.,

*биология пәнінің мұғалімі, Талды ауылының №19 жалпы білім беретін тірек
мектебі, Қарқаралы ауданы*

ҚР Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев кезекті халыққа жолдауда оқушылардың қабілетін айқындап, кәсіби бағыт-бағдар беру саясатына көшу қажеттігін айтқан болатын. Сондықтан Президент тапсырмасын іске асыру барысында білім беру ұйымдарында кәсіптік бағдар беруді ұйымдастырудың негізгі мақсаттары оқушылардың кәсіби қызығушылықтары мен бейімділіктерін, белгілі бір мамандықты игерудің нақты мүмкіндіктерін анықтауға, кәсіби өзін-өзі анықтауда психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетуге, қоғамда табысты әлеуметтенуге жағдай жасауға бағытталған жұмыстар жүргізілуде. Білім беру нәтижесін көрсету деңгейінің бірі – функционалдық сауаттылық. Ол тұлғаның білім, білік және дағдылар негізінде әлеуметтік қатынастар жүйесінде қалыпты қызмет ету, нақты мәдени ортаға барынша жылдам бейімделу қабілеті ретінде анықталады.[1.4]

Мектептің 2023-2028 жылдарға арналған даму бағдарламасына сәйкес «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын жүзеге асыру мақсатында «Еңбекқорлық және кәсіби біліктілік» құндылықтарына бағытталған 7, 8, 9-сыныптарда бейімделу кәсіби бағдар беру, мамандыққа бейімдеу аясында медсынып, агросынып (егін, мал, орман шаруашылығы) жобалары, кәсіпкерлік және бизнес негіздері вариативтік курс іске асырылып, мамандықтарға деген қызығушылықтарын арыттыру жұмыстары жүргізілуде. Сонымен бірге білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арыттыру үшін ғылыми зерттеу жобаларының да маңызы зор. Осы орайда оқушылар аудандық, облыстық ғылыми жобалар байқауына қатысып, жүлделі орындар алып, марапатталып отырады. Агросынып жобасын жандандырудың бірден бір жолы – жылы жай. Осы орайда әр оқушы мектеп ауласындағы жылы жайға, сонымен бірге өз үй жанындағы бау бақшаға жеміс-жидек, түрлі жеміс ағаштарының көшеттерін егіп жаздай күтіп-баптап, мол өнім алса, оның өзі бау-бақшаға деген қызығушылықтарын арттыратын үлкен жетістік.

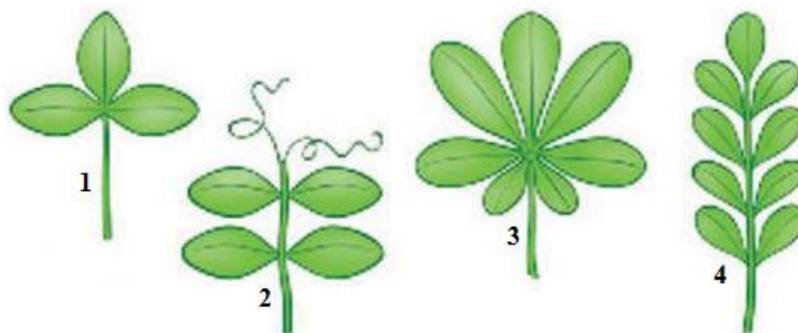
Функционалды сауатты адам қоғамның құндылықтарына сәйкес, қоғамдық ахуалдың қалыптасқан мүдделеріне қарай әрекет етеді. Бүгінгі күнге қажетті мамандықты таңдап дұрыс шешім қабылдап, заманауи ақпараттық технологиялардың тілін біліп кез келген әлеуметтік ортаға бейімделеді. Осы тұрғыда функционалды сауатты адамның негізгі белгілерін тұжырымдауға болады: қоғамдық ортада өмір сүре білетін, тіл табыса білетін, белгілі бір сапалық қасиеттері бар, жалпы негізгі және пәндік құзіреттіліктерді меңгерген адам болып табылады. Жаратылыстану білімі ерекше және өзекті маңызға ие, ол білім алушылардың бойында табиғат құбылыстары мен заңдылықтары туралы ұғым қалыптастырады, табиғатты танудың ғылыми әдістерін ашады, білім алушылардың табиғат әлемімен қатар өзгермелі әлемде өз орнын табуларына жағдай жасауға бағытталған және олардың дүниетанымдық, мәдениетті тану және тәжірибеге бағытталған сипатын, интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін, функционалдық сауаттылықтарын дамыту негізінде сыни ойлау қабілеттерін дамытады, құндылықты және тұлғалық сапалар жүйесін тәрбиелейді.[5.12]

Тапсырмалар «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. 03 тамыз 2022 ж.» негізінде 7, 8, 9-сыныптардың биология пәнінен «Қоректену» бөлімі бойынша құрастырылды. Тапсырмаларды «Білім алушылардың білім жетістіктерінің мониторингіне арналған «Жаратылыстану-ғылыми сауаттылық» бағыты бойынша тест спецификасы. 28.12.2021ж.» негізінде басшылыққа алынып жасалды. Білім алушылардың пәнді терең түсіну, қабілетін дамыту, алған білімін сыныптан тыс жерде, кез-келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз етуге арналған. Бұл тапсырмалар арқылы білім алушылар сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түскен кезде, сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен тығырықтан шығу, шешім қабылдай алу деңгейінің көрсеткіштеріне негізделген. Сонымен бірге салауатты өмір салтын сақтау, өз денсаулықтарын күту, ауырмаудың жолын білу, ұзақ өмір

сүру, өз денсаулықтарын қадірлеу, басқа адамдарға денсаулық туралы насихат жүргізу үшін жасалған.

1-тапсырма.

Нұсқаулық: Берілген суретті мұқият зерделеп, берілген тапсырмаларға дұрыс жауап беріңіз.

1. Жапырақ түрін қалай тануға болады?

2. 1 санымен көрсетілген жапырақ түрін анықтаңыз?

3. 3 санымен көрсетілген жапырақ түрін анықтаңыз. Ол қандай өсімдікке тән екенін атаңыз.

4. 2,3 санымен көрсетілген жапырақтың ұқсастығы мен айырмашылығына қортынды жасаңыз.

а) 2 санмен көрсетілгенге қандай өсімдіктер жатады?

б) 4 санымен көрсетілгенге қандай өсімдіктер жатады?

Жауабы:

1. Сағақта жапырақтарың орналасуына қарай

2. Үшқұлақты жапырақ

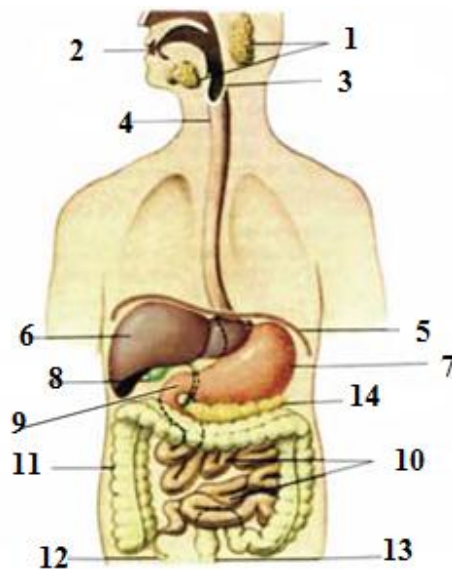
3. Саусақсалалы жапырақ, ол талшын өсімдігіне тән

4. 2 санымен көрсетілген бұршақ тұқымдасына тән. Жапырақтар сағақ бойына екі-екіден орналасады және ұшында жұп жапырақ тақтасы немесе мұртшалары болады. 4 санымен көрсетілген раушангүлділерге тән (итмұрын) және жапырақтар сағақ бойына екі-екіден орналасады, ұшында тақ жапырақ тақтасы болады.[5.104]

2-тапсырма.

Нұсқаулық: Суретті мұқият қарап, берілген тапсырмаларға дұрыс жауап беріңіз.

Адамның асқорыту мүшелері

1. Суреттегі 9 санымен көрсетілген мүшеге сипаттама беріңіз.

2. Қанға инсулин (қандағы қанттың төмендеуі, глюкозаның гликогенге айналуы) және глюкагон (кері реакция, қандағы глюкоза деңгейінің артуы) гормондар бөліп шығарады. Ол суретте қай санмен берілген _____

3. 8 санымен берілген мүшеге сипаттама беріңіз

4. Асқорыту мүшесін ретімен орналастырыңыз.

Жауабы:

1. Ұлтабар (он екі елі ішек) онда ұйқы безінің және өттің өзегі ашылады.

2. 14- ұйқы безі

3. Өт. Өттің өзегі он екі елі ішекке ашылады. Өт ағзаға түскен майларды ыдыратады.

4. Ауыз қуысы, жұтқыншақ, өңеш, асқазан, ашішек, токішек, тікішек, аналь тесігі.[4.54]

3-тапсырма.

Нұсқаулық: Берілген суретті мұқият зерделеп, берілген тапсырмаларға дұрыс жауап беріңіз.

1. Аурудың атын атаңыз. _____
2. Ауру белгілеріне сипаттама беріңіз.

3. Бұл аурумен ауырған балалар жұқпалы аурулармен көп ауыратын себебін түсіндіріңіз.

4. Бұл аурудың алдын алу шаралары туралы қорытынды жасаңыз.

Жауабы: 1. Рахит (мешел)

2. Бойының өсуі баяулайды, басы үлкен болады, ұйқысы бұзылады. Жұқпалы аурулармен көп ауырады.

3. Ағзада Д дәрумені жетіспеуі. Бала күннің көзінде көп болмауы. Құрамында Д дәрумені бар тамақ тұтанбауы. Жас кезінде Д₃ дәруменін қабылдамауы.

4. Күннің көзінде серуендеу, құрамында Д дәрумені бар тамақтар тұтыну, дәрігердің кеңесімен Д₃ дәруменін қолдану.[4.67]

Тапсырмаларда логикалық ойлау, қорытынды жасау, өз ойын дәлелді айту, шешім қабылдау, сыныптан тыс жерде шешім қабылдауға, мәтінмен, суретпен жұмыс т.б. тапсырмалар берілген.

Мұндай тапсырмалардың биология пән мұғалімдеріне әдістемелік көмек ретінде берері мол. Ондағы тест тапсырмалары мұғалімдерді дамыту үшін, сонымен бірге ой салу, мен де осындай тест тапсырмаларды құрастыра аламын деген көзқараста көру үшін мысал ретінде беріліп отыр. Ал, тірек мектебі ретінде магниттік мектептерге PISA тапсырмалары негізінде ұсынылып отыр.

Аталған сыныптардың «Қоректену» бөлімі бойынша ойлау дағдылары негізінде тапсырмалар әзірленді. Әр тапсырма білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сай жасалды. Тапсырмалар орындауда оқушылардың пәнге деген қызығушылықтары артқаны байқалды. Әр сыныптарда «Қоректену» бөлімін өткен кезде білім сапасы 5% жоғарлағаны байқалды.

Әдебиет.

1. Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Ұлттық құрылтайдың «Әділетті Қазақстан – Адал азамат» атты екінші отырысындағы тапсырмасына сәйкес 2023 жылы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы

2. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. 03 тамыз 2022 жыл.

3. Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы / Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы №1118 Жарлығы // ресми мәтін. – Астана, 2012. – 114 б.

4. А. Соловьева, Б. Ибраимова. Биология 8-сынып, Алматы «Атамұра» 2018
5. Е.А. Очкур, Ж.Ж. Құрманғалиева, Биология 7-сынып, Алматы «Мектеп» 2017
5. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудағы мектеп және отбасының өзара іс-әрекетінің мазмұны мен түрлері. Әдістемелік құрал. – Астана: БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, Астана 2013.
6. Білім алушылардың білім жетістіктерінің мониторингіне арналған «Жаратылыстану-ғылыми сауаттылық» бағыты бойынша тест спецификасы. 28.12.2021ж

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТТІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

*Оспанова Айнагуль Смайлановна,
ағылшын тілі пәні мұғалімі,*

«Бауыржан Момышұлы атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ, Балқаш қаласы

Қазіргі таңда цифрлық біліктілік білім беру саласындағы маңызды бағыттардың бірі екендігі және әлемдік деңгейде қарқынды дамып жатқан бағыт болып табылатындығы баршаға мәлім.

Ағылшын тілі әлемде ең көп қолданылатын халықаралық тілдердің бірі болып табылады. Ағылшын тілін үйрену көптеген адамдар үшін жаңа мүмкіндіктерге жол ашады, ал бұл үрдісті жеңілдету үшін әр түрлі әдіс-тәсілдер қолданылады. Жасанды интеллект (ЖИ) соңғы жылдары білім беру саласында жаңа мүмкіндіктер ұсынуда маңызды рөл атқарып келеді. Оның көмегімен ағылшын тілін үйрену процесі әлдеқайда тиімді әрі қызықты бола түсуде. Жасанды интеллекттің қолданылуы арқылы оқушылар өздеріне қолайлы уақыт пен ортада үйрену мүмкіндігін алады, бұл өз кезегінде оқыту сапасын арттырады.

Ағылшын тілін үйретуде жасанды интеллектті тиімді қолданудың мақсаты — оқыту үдерісін персонализациялау, оқушылардың тіл үйрену дағдыларын жақсарту және олардың ағылшын тіліндегі жазу, сөйлеу, тыңдалым және оқылым дағдыларын дамыту. Жасанды интеллект құралдары оқушылардың өз бетімен жұмыс істеу қабілетін арттырып, білім алу процесін жеңіл әрі тиімді етеді. Жасанды интеллекттің ағылшын тілін үйренудегі рөліне тоқталсам, ол білім беру саласындағы қолданылуы, әсіресе тіл үйрену бойынша түрлі бағдарламалар мен қосымшалар түрінде кеңінен таралған. Олардың ішінде ең танымал құралдар:

D-ID — бұл жасанды интеллект (AI) және компьютерлік көру технологиялары саласындағы бірегей компания. Оның негізгі мамандандыру саласы — терең оқыту (deep learning) мен бейнелерді өңдеу арқылы өмірлік бейнемазмұнды жасаудағы инновациялық шешімдер. D-ID компаниясы жасанды интеллекттің көмегімен бет әлпетін анимировать ету, сөйлеу мен әрекеттерді синхрондау және бейнелерді өңдеудің жаңа жолдарын ұсынады. Мен іс-тәжірибемде D-ID технологиясы бейнемазмұнды өңдеу барысында нақты адамның бет әлпетін өзгертіп, сонымен қатар оның эмоцияларын, қозғалыстарын және сөйлеуін табиғи түрде анимациялауға тиімді қолдандым. Бұл жасанды интеллект әдетте видео контентті жасауда өте көмекші құрал болып табылады. Сабақтың кіріспе бөлімінде қолданып, оқушылардың пәнге қызығушылықтарын арттыруға бірден-бір себеп және оқушылардың ішкі уәжі оянады.

1-сурет. D-ID жасанды интеллектісін қолданып кейіпкерге жан бітіру.

Grammarly - бұл ғылшын тіліндегі жазу дағдыларын жақсартуға көмектесетін тағы бір ЖИ құралы. Grammarly оқушының жазған мәтіндерінде грамматикалық және стилистикалық қателерді автоматты түрде анықтап, оларды қалай түзетуге болатынын түсіндіреді.

Grammarly-дің ағылшын тілін үйренушілер үшін маңызы

Grammarly ағылшын тілі сабағында үлкен көмекші құрал болып табылады. Ол оқушыларға:

Грамматикалық қателерді тез анықтап, түзетуге мүмкіндік береді.

Сөздік қорын кеңейтуге көмектеседі: жаңа сөздер мен синонимдер ұсынып, мәтіндерді байытады.

Қателер мен қиындықтарды түсінуге мүмкіндік береді: әр қате үшін нақты түсініктемелер мен мысалдар ұсынылады, бұл оқушының білімін тереңдетеді.

Capilot- бұл OpenAI компаниясы әзірлеген жасанды интеллекттің бір түрі, ол мәтіндермен жұмыс істеу, сұрақтарға жауап беру, мәтіндер мен бағдарламаларды түзету, сондай-ақ идеялар мен шығармашылық жұмыстар жасау үшін қолданылуы мүмкін. Ағылшын тілі пәнінде Capilot-ті қолдану оқушылардың тіл үйрену процесін анағұрлым тиімді әрі қызықты ете алады. Оны оқу үдерісінде келесі тәсілдермен пайдалану мүмкіндігі бар:

1. Жазу дағдыларын дамыту

Capilot мәтіндерді түзету мен өңдеу үшін өте пайдалы құрал болып табылады. Оқушылар өз жазған эсселері мен шығармаларын Capilot арқылы тексеріп, грамматикалық, орфографиялық және стилистикалық қателерін анықтай алады. Бұл оқушылардың тіл үйрену үдерісін тездетіп, дұрыс жазу дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі. Мысалы, оқушы ағылшын тілінде эссе жазады, содан кейін Capilot тексеріп, грамматикалық қателер мен жақсартуға болатын жерлерді көрсетеді. Бұл оқушының өз қателерін түсініп, қайтадан дұрыс жазуға мүмкіндік береді.

2. Сөйлеу дағдыларын дамыту

Capilot тек жазу ғана емес, сөйлеу дағдыларын дамытуда да қолданылуы мүмкін. Оқушы Capilot-пен сөйлесіп, сұхбаттасу дағдыларын жетілдіре алады. Оған әртүрлі тақырыптар бойынша сұрақтар қоюға болады, ал Capilot жауап береді. Бұл тіл үйренушілердің ағылшынша сөйлеу тәжірибесін жақсартады. Мысалы, оқушы Capilot-пен ағылшын тілінде сұхбаттасып, өзінің сөйлеу дағдыларын тәжірибе жүзінде жетілдіре алады. Оқушының сұрақтарына жауап беріп, жаңа сөздер мен сөйлем құрылымдарын үйренеді.

3. Лексикалық қорды кеңейту

Capilot жаңа сөздер мен фразаларды үйренуде және тілдік құрылымдарды түсінуде көмектеседі. Оқушылар Capilot-қа сөздің мағынасын, қолданылуын немесе синонимдерін сұрап, өз лексикалық қорын кеңейте алады. Мысалы, оқушы ағылшын тіліндегі бір сөздің мағынасын сұрап, Capilot-тан оның синонимдері мен қолданылу мысалдарын алады. Мысалы, «happy» сөзінің синонимдерін сұрап, оның қолданылу үлгілерін көре алады.

4. Оқылым дағдыларын дамыту

Capilot оқушыларға ағылшын тілінде мәтіндерді түсінуге көмектеседі. Оқушыға мәтінді талдап, сұрақтар қою арқылы оның түсінігін тексеруге болады. Бұл әсіресе оқылым дағдыларын

жақсарту үшін пайдалы. Мысалы, оқушы ағылшын тіліндегі мәтінді оқып, оны Capilot арқылы талқылайды. Capilot мәтін бойынша сұрақтар қойып, түсініктеме береді. Оқушы мәтінді жақсырақ түсініп, дұрыс жауап беруге тырысады.

5. Сөздік қорының жаттығуларын жасау

Capilot сөздік қорды жаттықтыру үшін әртүрлі тапсырмалар мен жаттығулар жасауға көмектеседі. Оқушылар жаңа сөздермен жұмыс істеп, оларды сөйлемдерде қолдануды үйренеді. Capilot арқылы оқушы сөздердің синонимдері мен антонимдерін таба алады. Мысалы, оқушы Capilot-тан белгілі бір сөздің синонимдерін немесе антонимдерін сұрайды. Ол әрбір жаңа сөзді контексте пайдалану арқылы сөздік қорын тереңдетеді.

6. Грамматика мен ережелерді түсіндіру

Capilot грамматикалық ережелерді түсіндіруге өте тиімді құрал бола алады. Оқушылар өздеріне түсініксіз грамматикалық ережелерді Capilot-тан сұрап, нақты түсініктемелер мен мысалдар ала алады. Мысалы, оқушы ағылшын тіліндегі уақытша етістіктердің (tenses) қолданылуы туралы сұрақ қояды. Capilot грамматикалық ережелерді түсіндіріп, нақты мысалдармен көрсетуі мүмкін.

7. Шығармашылық жазу тапсырмалары

Capilot шығармашылық тапсырмалар жасау үшін де қолданылуы мүмкін. Оқушылар белгілі бір тақырып бойынша эссе, әңгіме немесе өлең жаза алады, ал Capilot оларды түзетіп, жақсырақ жасау үшін ұсыныстар береді. Мысалы, оқушыға тақырып беріледі, мысалы, «Ағылшын тілін үйренудің маңызы». Оқушы эссе жазады, кейін Capilot түзетіп, оны жақсарту үшін ұсыныстар береді.

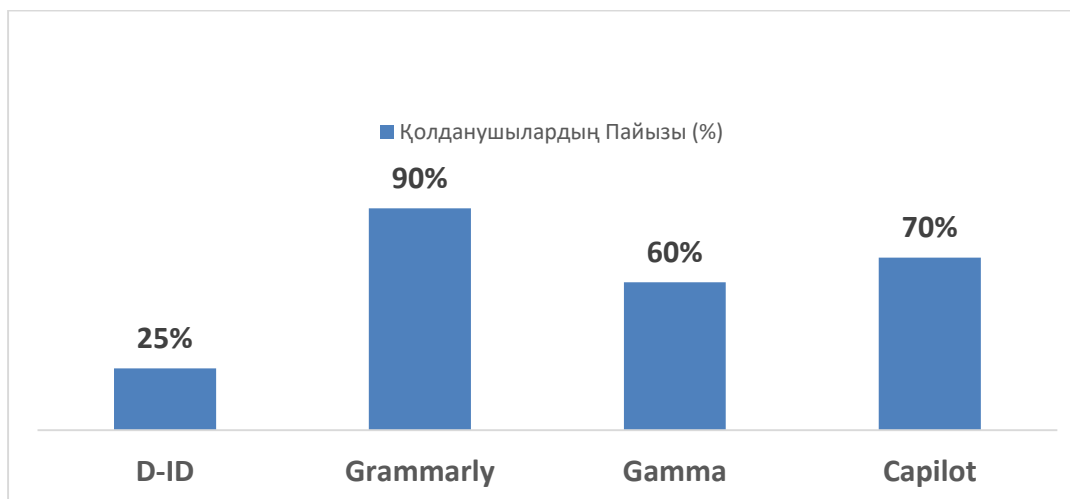
2-сурет. ЖИ арқылы әзірленген суреттер

Capilot жасанды интеллектін ағылшын тілі пәнінде тиімді қолдану оқушылардың тіл үйрену үдерісін барынша жеңілдетеді және қызықты етеді. Оны жазу, сөйлеу, оқылым және тыңдалым дағдыларын дамытуда қолдану арқылы оқушылардың тілдік қабілеттерін жақсартуға болады. Сонымен қатар, Capilot оқушыларға жеке қажеттіліктеріне сәйкес білім алу үшін қолайлы жағдайлар жасайды, бұл олардың ағылшын тілін меңгеруін тездетеді.

Жас мамандардың арасында жасанды интеллект құралдарына қатысты пікірлерін, қолдану тәжірибелерін және олардың кәсіби өмірде қолдану тиімділігін анықтау мақсатында сауалнама алынды. Сауалнама қорытындысын келесідей баяндауға болады.

1-кесте. Сауалнама қорытындысы.

2-

Жас мамандар арасында жасанды интеллект құралдарын қолдану әлеуеті жоғары. Grammarly мен Capilot сияқты құралдар жұмыс процесін оңтайландырып, тілдік дағдыларды дамытуда тиімді көмек көрсетеді. Gamma мен D-ID құралдары шығармашылық және визуализация салаларында маңызды рөл атқарады. Алайда, кейбір құралдардың функционалдығын жетілдіру және олардың тиімділігін арттыру қажет.

Жасанды интеллекттің ең үлкен артықшылығы – ол оқыту процесін жеке қажеттіліктерге бейімдей алады. Әр оқушының деңгейі мен қарқыны әр түрлі болғандықтан, ЖИ қолданатын жүйелер оқушылардың білімін автоматты түрде талдай отырып, олардың әлсіз тұстарын анықтап, жеке оқу жоспарын құра алады. Бұл әсіресе тіл үйренушілердің жеке қажеттіліктерін ескеру үшін өте тиімді.

Жасанды интеллекттің ағылшын тілін оқытуда қолданылуы оқу процесін әлдеқайда тиімді әрі интерактивті етеді. ЖИ негізіндегі платформалар мен қосымшалар тіл үйренушілерге нақты уақыттағы кері байланыс ұсына отырып, олардың білімін жетілдіруге көмектеседі. Сонымен қатар, ЖИ оқу процесін жекешелендіріп, әрбір оқушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес тиімді оқу бағдарламасын ұсына алады. Осының арқасында ағылшын тілі үйрену үдерісі жеңілдетіліп, қызықты әрі жан-жақты болады.

Жасанды интеллекттің білім беру саласындағы келешегі зор, әрі бұл технологиялар ағылшын тілін үйренуді жаңа деңгейге көтереді. Сондықтан тіл үйренушілерге тиімді әрі интуитивті құралдарды ұсынатын ЖИ платформаларын одан әрі дамыту маңызды.

Әдебиеттер

1. Өмірбекова Н. Жасанды интеллекттің ағылшын тілін үйретудегі рөлі // ҚазҰУ хабаршысы, 2020.
2. Сәрсенова Б. Қазіргі білім беру жүйесінде жаңа технологияларды қолдану. - Алматы: Қазақ университеті, 2019.
3. Цифрландыру – серпінді дамудың өзегі // URL: <https://egemen.kz/article/169759-tsifrlandyru-%E2%80%93-serpindi-damudynh-ozegi> (қаралым мерзімі: 27.03.2021)
4. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ ресми сайты // URL: <https://www.nis.edu.kz/ru/press-center/news/?id=9336> (қаралым мерзімі: 27.03.2021)
5. Хакимова Т. Жасанды интеллекті іс жүзінде пайдалану // ИНФОРМАТИКА НЕГІЗДЕРІ: Республикалық ғылыми әдістемелік журнал. - №1. - Алматы, 2012.

ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ – БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Оспанова Жанат Нуроллаевна

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Балқаш қаласы білім бөлімінің, «№24 мектеп-интернаты» КММ

Ертеңгі бәсекеге қабілетті тұлға – бүгінгі аптада отырған оқушылар. Олар – еліміздің ертеңгі, дамыған елдермен иық тіресіп, тереземізді тең ұстап, әлемдік бәсекеге үкілі үмітімізді ақтайтын ұрпақ. Сол ұрпаққа сапала білім беру – әрбір ұстаздың парызы. Ал, білім беру жүйесі - қай кезеңде болмасын қызығы мен қиындығы мол күрделі сала екеі баршаңызға аян. Оқушыларға жүйелі білім беріп, білікті азамат етіп шығару ұстаздар тарапынан үлкен ізденіс пен қажырлылықты талап ететіні айқын.

Балалардың болашағы мектеп ұжымы мен ата-аналарға ортақ мәселе.Ең бастысы оқушылар тарапынан да үлкен жауапкершілік керек.

Бүгінгі таңда білім берудің сапасы мен деңгейін жан-жақты көтеріп, жаңаша ойлайтын оқыту мен тәрбиенің жаңа технологиясын күнделікті жұмысында қолдана білетін ұстаздардың ғана жұмысы жемісті болмақ.

Тек терең білім, іскерлік дағды, кәсіби біліктілік кез-келген ұстаздың күнделікті іс-әрекетіне енгенде ғана қабілетті тұлға, яғни жан-жақты заман талабына сай, дүниетанымдық қасиеті дамыған, сыни тұрғысынан ойлауды көздейтін ойшыл азамат тәрбиелеу болса, оны арттыруда мектеп мұғалімдеріне үлкен жауапкершілік жүктелетіні анық.

Қазіргі таңда ғылыми ақпарат ағымы өте үлкен , оқыту уақыты шектеулі, соған қарамастан ең маңызды талаптардың бірі оқытудың әдістер мен тиімді мазмұнын табу болып саналады.

Осы орайда, «Сабақ беру- үйреншікті жай шеберлік емес, ол- үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер», - еген Жүсіпбек Аймауытовтың сөзін айта кету артық болмас.

Заман талабына сай білім беру оқушылардың адамгершілік, интеллектуалдық дамуының жоғарғы деңгейі мен білімін қамтамасыз етуге бағытталған оқытудың үздіксіз үрдісі десек, оның тиімділігі мен сапасын арттыру мұғалімнен оқу процесінің ғылыми теорияға негізделген және оқушының қабілеті мен бейіміне негізделген оқытудың таңдамалы әдістеріне көшуді талап етеді.

Ондағы негізгі мақсат оқушыға сапалы білім беру болып табылады.Бүгінгі таңда жас ұрпаққа кез-келген пәнді ұғындырудың тиімді жолы- жаңа технология негіздері болып табылады.

Оқытуда жаңа технологияларды пайдалану мұғалім үшін қандай маңызды болса, оқушы үшін одан да маңызды. Жаңа технологиялар оқушылардың білім сапасын арттыруға, өздігінен жұмыс істеу мүмкіндігін молайтуға көп көмегін тигізеді деп ойлаймын.

Осы тұрғыда жаңа технологияларды әрбір сабақта кеңінен пайдаланамын.

Қазіргі заман талабы - оқытудың жаңа технологияларын меңгеру, кеңінен пайдалану. Оқытудың жаңа технологияларының бірі — ақпараттық технология. Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді оқушылар даярлау мұғалімнің басты міндеті болып табылады. Қазіргі мектепке шығармашылық ізденіс қабілеті дамыған, ақпараттық технологияларды жете меңгерген, мамандық шеберлігі қалыптасқан ұстаздар өте қажет.

Мұғалім тек өз пәнінің білгірі болу емес, тарихи- танымдық педагогикалық-психологиялық сауатты, саяси–экономикалық білімді және ақпараттық – коммуникациялық білімді және ақпараттық – коммуникациялық технологияны жан-жақты меңгерген ақпараттық құзырл маман болу керек.

Мен өзім күнделікті сабақта learningapps.org, [word wall](https://www.wordwall.net/), [quizizz.com](https://www.quizizz.com/), [padlet.com](https://www.padlet.com/) платформаларын жиі қолданамын.Тиімді платформаларды сабақта қолану оқушының қызығушылығын арттырып, ары қарай білім алуына өз пайдасын тигізеді анық. Меңгерілуі қиын сабақтарды платформалардың көмегімен оқушыларға ұғындырса, жаңа тақырыпқа деген баланың құштарлығы оянары сөзсіз. Қазіргі таңда қазақ тілі мен әдебиет сабағында әр түрлі платформаларды , яғни, мультимедиялық оқулықтарды пайдалану – бала таным көкжиегін кеңейтуге, замана көшін сезінуге жетелейтін технология. Қай салада болмасын ондағы жұмыстың нәтижесі сапамен өлшенеді.

Сапалы оқыту және өздігінен оқып білім алуға баулу негізінде ғана оқушылардан парасатты азамат тәрбиелеп шығаруға болады. Еліміз егемендік алғалы қоғамдық өмірдің

барлық салаларында соның ішінде, білім беру саласында жүріп жатқан демократияландыру, жаңа технологияларды енгізу, компьютерлендіру бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыруға жол ашты. Жаңа заман мұғалімі «дайын» білім көзі ғана болмай, оқушылардың танымдық іс-әрекетінің ұйымдастырушысы және үйлестірушісі бола білуі, білімнің құндылық ретіндегі сипатына терең мән беруі, нәтижеге бағытталған білім беруде жаңа жолдар мен әдістер табуға дағдыланған маман болуы қажет.

Білім сапасын арттыруда жаңа технологиялар – тек педагогтың мүмкіндігін күшейтетін құрал, бірақ ол мұғалімді алмастыра алмайды. Білімнің сапалы болуы тікелей мұғалімге, оның білім дәрежесі мен іздену шеберлігіне байланысты деп ойлаймын. Қазіргі мектепке шығармашылық ізденіс қабілеті дамыған, жаңа педагогикалық технологияларды жете меңгерген, мамандық шеберлігі қалыптасқан мұғалімдер де баршылық. Білім сапасы негізінен оқу материалын игеріп қана қоймай, сонымен бірге оқушылардың интеллектуалдық және адамгершілік тұрғыдан дамуына, педагогтардың қарым-қатынасын ізгілендіруге оңды ықпал етеді.

Қазақ тілі мен әдебиетінде білім сапасын қалай көтереміз?

Қазақ тілі мен әдебиеті – ұлттың рухани тұтастығын сақтайтын, мәдениетін қалыптастыратын маңызды пәндердің бірі. Білім сапасын арттыру үшін кешенді әрі жүйелі өзгерістер қажет. Төменде қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің сапасын көтеруге арналған негізгі бағыттарды көруге болады..

1. Оқытудың заманауи әдістерін енгізу

Дәстүрлі әдістермен қатар, жаңа технологиялар мен интерактивті әдістерді пайдалану маңызды.:

- **SMART технологиялар** – онлайн платформалар сандық оқулықтар, аудио-визуалды материалдар оқу процесін жеңілдетеді. .
- **Жобалық және зерттеу әдістері** – оқушыларға шығармашылық ойлау дағдыларын дамытуға көмектеседі .
- **Ойын әдістері** – баланың пәнге деген қызығушылығын арттырудың тиімді жолы. Тілдік ойындар, викториналар, рөлдік ойындар оқушылардың қызығушылығын арттырады.

2. Оқулық сапасын арттыру

Қазіргі оқулықтар мазмұны түсінікті, ғылыми негізделген және тартымды болуы тиіс. Көркем шығармалар мен тілдік материалдар оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай таңдалуы қажет.

3. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру

Ұстаздар жаңартылған бағдарламалар мен заманауи оқыту технологияларын меңгеруі тиіс. Бұл үшін:

- Жүйелі біліктілік курстары ұйымдастырылуы керек.
- Заманауи әдістемелік құралдармен қамтамасыз ету керек .
- Мұғалімдердің шығармашылық мүмкіндіктерін дамытуға жағдай жасалуы тиіс

4. Көркем әдебиетті насихаттау

Қазақ әдебиетін терең меңгеру үшін оқушылардың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыру маңызды. Ол үшін:

- Әдеби сайыстар, дебаттар ұйымдастыру
- Заманауи жазушылармен кездесулер өткізу.
- Кітапханаларды жаңа әдебиеттермен толықтыру.

5. Тіл мәдениетін дамыту

Қазақ тілінің қоғамдағы қолданысын кеңейту үшін:

- Мектептерде тілдік орта қалыптастыру.
- Оқушыларды көпшілік алдында сөйлеуге үйрету.
- Жазу мәдениетін дамытуға бағытталған жұмыстар жүргізу қажет.

Осы тәсілдер жүйелі қолдану арқылы қазақ тілі сабағында оқушылардың білім сапасын едәуір арттыруға болады.

Қазақ тілі мен әдебиетін оқыту сапасын арттыру – көпқырлы процесс. Оқу бағдарламаларын жетілдіру, оқыту әдістерін жаңарту, мұғалімдердің кәсіби дамуын қамтамасыз ету арқылы ғана біз білім сапасын көтере аламыз. Бұл бағытта мұғалімдер, ата-аналар және білім беру ұйымдары бірлесе жұмыс жасауы қажет.

Қорыта айтқанда, орта білім сапасын көтеруде көптеген күрделі проблема қордаланып қалғанын, сол проблеманың түйінін тарқату үшін терең ойластыра отырып, кең мағыналы шешім қабылдау қажет. Бұл білім саласында жүрген барлық азаматты ойландыруы керек. Осы жоғарыда айтылған әдістерді пайдаланып өткізген сабақтарда өз ойын анық айтып, өзін еркін ұстап, өз білімін өзі талқылауға үйретеді, оқушыларға мүмкіндік жасалынады және мұғалімнің сәтті таңдалған бірнеше бақылау әдістері арқылы оқушылардың білімдерін объективті бағалауға, белгілі бір уақыт аралығындағы атқарылған іс пен алған білімдерді бақылауға мүмкіндік береді.

Еліміздің болашақ жастарына заман талабына сай білім беру – бүгінгі күннің басты талабы. Осы талапты орындау мақсатында ұстаздарға жүктелер міндет орасан зор. Заманауи мұғалім көп нәрсені біліп қана қоймай, сонымен қатар өзінің педагогикалық шеберлігін үнемі жетілдіріп отыруы, жаңа көкжиектерді ашуы, жаңа бағыттарды игеруі және өз жұмысына жаңа технологияларды белсенді енгізуі керек.

«Білім сапасы жоғары болуы үшін оқытудың сапасы жоғары болуы керек» - бұл даусыз қорытынды, менің ойымша, әрқайсымыз келісеміз.

Мен барлық мұғалімдерге Ш.Амонашвилидің тамаша сөздерне жүгінгім келеді. *Ұстаз, адамның жылуын шашатын күн сәулесі бол, адам сезімінің ферменттеріне бай топырақ бол, бұл білім шәкірттеріңіздің санасы мен санасында ғана емес, жан дүниесі мен жүрегінде де бар!*

Қолданылған әдебиеттер:

1. **Қазақ тілі мен әдебиетін оқыту әдістемесі** / Құраст. С. Құрманбаева, А. Ибраева. – Алматы: Атамұра, 2020.
2. Тұрсынова А. **Қазақ әдебиетін оқытудың жаңа әдістері** // «Білім айнасы» газеті, 2022.
3. Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. Алматы: АҚ «ҰБАО «Өрлеу»
4. Академия.кз сайтынан кітаптар бөлімі. «Мұғалім жұмысының сапасын арттыру». Автор: Элизабет Грин.
5. Өстеміров К Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары.-А.: 2007.

ИНЖЕНЕРЫ БУДУЩЕГО: КТО ОНИ И ПОЧЕМУ ЗА НИМИ СТОИТ ЗАВТРАШНИЙ ДЕНЬ

Пак Андрей Викторович

учитель физики-информатики,

*КГУ «Опорная школа (ресурсный центр) №12» отдела образования Осакаровского
района управления образования Карагандинской области, п.Осакаровка*

Байбусинов Есентай Айдарулы,

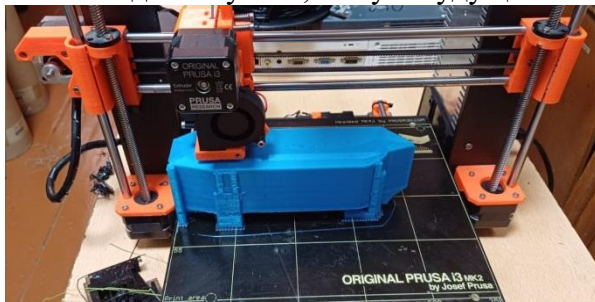
*методист, КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской
области» Управления образования Карагандинской области*

Сегодня, где технологии развиваются с бешеной скоростью, профессия инженера приобретает новый облик. Это не просто человек с линейкой и калькулятором, а настоящий создатель будущего: он работает в 3D-программах, разрабатывает прототипы, печатает детали на 3D-принтерах. Эта статья — о том, как начинается путь инженера будущего, с какими трудностями он сталкивается и почему именно сейчас — самое время включиться в эту захватывающую игру знаний и практики.

Инженеры будущего — это молодые специалисты, способные создавать инновационные технологии, разрабатывать умные устройства, работать с 3D-печатью, робототехникой, программированием и автоматизацией. Это люди, формирующие технологическое развитие общества. Востребованными становятся те, кто умеет не только пользоваться технологиями, но и создавать их. Подготовка инженерного мышления с раннего возраста — ключ к успешному будущему.

Зачем школьникам знать о 3D-печати и прототипировании?

Чтобы научиться превращать идеи в реальные объекты. Чтобы развивать техническое мышление и креативность. Чтобы быть готовыми к профессиям завтрашнего дня. Чтобы решать практические задачи в учебе, быту и будущем бизнесе.

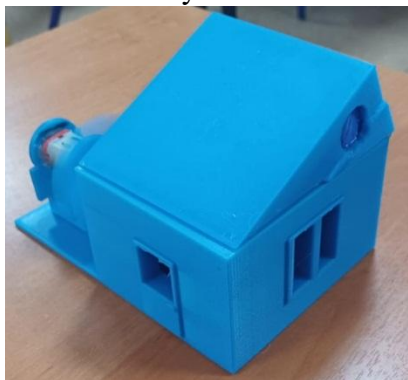
Работа с цифровыми инструментами моделирования, такими как Tinkercad, становится отличной стартовой платформой для учеников младшего и среднего звена. Особенно эффективна эта среда при обучении пятиклассников основам 3D-моделирования. Tinkercad — это бесплатная и интуитивно понятная онлайн-программа, разработанная специально для начинающих. Одним из её главных преимуществ является то, что она работает прямо в браузере, не требует установки сложного или ресурсоемкого программного обеспечения и доступна с любого компьютера в любое время, где есть интернет.

Ученики могут самостоятельно или под руководством педагога осваивать работу с геометрическими примитивами — кубами, сферами, цилиндрами и другими фигурами. Это развивает пространственное мышление, логику, внимание и понимание принципов построения трехмерных объектов.

Работая в Tinkercad, пятиклассники:

1. Учатся управлять объектами в 3D-пространстве (перемещение, вращение, масштабирование),
2. Осваивают основы инженерной графики и проектирования,
3. Приобретают навыки работы в онлайн-среде — актуальные в условиях цифровизации, видят результат своей работы, что способствует мотивации и закреплению знаний.

Простые задания, такие как создание макета дома, кубика с инициалами, значка или подставки под карандаш, становятся первым шагом в инженерное творчество и создают основу для дальнейшего изучения 3D-печати и прототипирования.

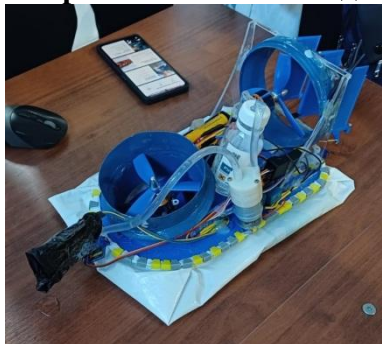

Таким образом, Tinkercad — это не просто платформа для моделирования, а доступный и эффективный образовательный инструмент для раннего знакомства с цифровыми технологиями.

После года обучения в Tinkercad учащиеся приобретают достаточные базовые навыки, чтобы перейти к освоению **более профессионального программного обеспечения**, такого как **Creo Parametric** — одной из ведущих CAD-систем, применяемых в инженерной практике.

В отличие от Tinkercad, **Creo** позволяет моделировать не только простые геометрические формы, но и сложные технические детали с высокой степенью точности. Пользователь может:

- строить и редактировать чертежи,
- проектировать сложные механизмы,
- создавать **анимированные сборки**, демонстрирующие движение элементов,
- видеть объекты в разных проекциях и ракурсах,
- **рассчитывать поведение модели** при воздействии нагрузок или движениях.

Благодаря этому учащиеся получают представление о **настоящем инженерном проектировании**, могут **смоделировать работу механизма**, например, редуктора, вентилятора или электродвигателя.

Кроме того, модели, созданные «в Creo, можно **экспортировать для 3D-печати** не только на обычных пластиковых принтерах, но и на **промышленных устройствах**, работающих с металлом и композитами. Это делает возможным создание **полноценных инженерных прототипов**, приближенных к реальным деталям машин, приборов и механизмов.

Таким образом, переход от Tinkercad к Creo является **естественным развитием навыков моделирования**: от простых фигур — к профессиональной технической графике, от воображения — к реальному инженерному решению.

Одним из важнейших инструментов современного инженера является 3D-принтер — устройство, которое позволяет воплощать цифровые модели в реальные объекты. Для школьников освоение технологии 3D-печати открывает возможность не только создавать прототипы, но и понимать путь от идеи до реального продукта.

3D-принтер создает объект послойно из пластика (или другого материала), точно следуя заданной цифровой модели. Это называется аддитивным производством. Принтер «читает» файл в формате STL или OBJ, расшифровывает его в понятные движения сопла (через G-код), и слой за слоем наносит материал, формируя изделие.

Перед тем как отправить модель на печать, необходимо:

- Смоделировать объект в программе (например, Tinkercad, Blender, Creo),
- Экспортировать модель в формате .STL,
- Открыть её в слайсере (например, Repetier-Host, Cura), где задаются параметры печати: температура, высота слоя, скорость, тип заполнения и др.,
- Убедиться, что модель стоит на платформе устойчиво и не содержит ошибок,
- Сохранить G-код и передать его на принтер через флешку, карту памяти или по сети.

Типичные ошибки:

- Неправильная ориентация модели.
- Отсутствие поддержки при нависающих частях.
- Слишком тонкие элементы.
- Неустойчивая модель.
- Ошибки в STL-файле.

На пути к освоению 3D-моделирования и прототипирования ученики часто сталкиваются с трудностями. Это абсолютно нормально, особенно если они делают первые шаги в инженерной сфере. Важно понимать, что ошибки — это часть обучения, а преодоление сложностей делает знания глубже и навыки прочнее.

Часто сложно сложность интерфейса — поначалу даже простая программа может казаться перегруженной.

Страх ошибиться — многие боятся «сделать не так» и поэтому не решаются пробовать.

Неудачные распечатки — модель не прилипает к платформе, ломается или выходит не такой, как ожидалось.

Сравнение с другими — особенно если кто-то рядом уже делает более сложные проекты.

В этом нет ничего страшного. Начинать с простого — освоение примитивов и базовых операций в Tinkercad или аналогах помогает обрести уверенность.

Повторение попыток — если что-то не получилось, важно понять, почему, и сделать вывод.

Обратная связь от педагога или наставника — помогает избежать повторных ошибок и увидеть прогресс.

Общение с другими — участие в кружке или проектной группе снижает тревожность и мотивирует.

Но самое главное надо продолжать каждое новое умение — это шаг к самостоятельному инженерному мышлению. Постепенно появляется уверенность в своих силах и способность решать технические задачи. Прототип, созданный своими руками, даёт ощущение реального результата, а это одна из лучших мотиваций. Навыки работы с 3D-моделированием и печатью входят в число востребованных умений в будущем — от дизайна и архитектуры до инженерии и медицины.

В заключении инженер будущего — это не просто человек, умеющий чертить и печатать на 3D-принтере. Это создатель, исследователь, аналитик и изобретатель в одном лице. Ему нужны:

Техническое мышление и логика;

Навыки 3D-моделирования и прототипирования;

Умение работать с оборудованием (принтеры, датчики, микроконтроллеры);

Терпение, внимательность и готовность к экспериментам;

Командная работа и креативность.

С чего начинать?

- Начинать можно уже в школе, прямо сейчас;
- Освой Tinkercad или похожие простые программы;
- Придумай и собери свой первый проект;
- Попробуй напечатать что-то полезное — брелок, подставку, деталь;
- Присоединяйся к кружку, хакатону или школьному проекту;
- Учись у других, не бойся ошибок и пробуй снова.

Ведь наше воображение — единственный предел для наших проектов.

Список литературы

1. Тургунбаев Е.Ш. Основы 3D-моделирования и прототипирования. — Алматы: КазНТУ, 2021.

2. Сейдахметов А.К. Инженерная графика и 3D технологии. – Нур-Султан: Фолиант, 2020.
3. Рахымжанова Л.М. Развитие технического творчества школьников в условиях цифровизации образования // Педагогика и психология. – Алматы, 2022. – №2(47).
4. Назарбаева С.А. Инновации и дети: развитие инженерного мышления. – Алматы: Онер, 2021.
5. Айтжанова А.Т. Применение Arduino и 3D-печати в школьных STEM-проектах // Образование Казахстана. – 2023. – №3.
6. МОН РК. Государственная программа цифровизации образования Республики Казахстан на 2020–2025 годы. – Нур-Султан, 2020.
7. Смагулов Ж.К. TinkerCAD как инструмент раннего инженерного образования. // Материалы республиканской научно-практической конференции, Алматы, 2022.

РОЛЬ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У ОБУЧАЮЩИХСЯ ГИМНАЗИИ КАЗАХСТАНА

Плахотин А.Ю., Исина А.С.

учителя истории, КГУ «Гимназия имени Каныши Сатпаева» г. Караганды

Современное образование в Казахстане направлено на формирование у учащихся ключевых компетенций, необходимых для успешной социализации и участия в жизни общества. Одной из таких компетенций является функциональная грамотность — способность использовать полученные знания в реальных жизненных ситуациях. В условиях перехода к компетентностно-ориентированному обучению особое значение приобретает формативное оценивание, являющееся неотъемлемой частью педагогической практики, направленной на развитие учащегося как активного субъекта учебного процесса.

Цель данной статьи — проанализировать роль формативного оценивания в формировании функциональной грамотности у учащихся гимназии на примере практического использования учебно-методического пособия по предмету «История Казахстана» для 7 класса.

Понятие формативного оценивания и его значимость. Формативное оценивание представляет собой процесс, в ходе которого учитель и ученик получают обратную связь о текущих достижениях для корректировки дальнейшего обучения. В отличие от суммативного оценивания, формативное не ставит целью выставление итоговой оценки, а направлено на развитие и поддержку учащегося в процессе усвоения знаний. В контексте образовательной системы Казахстана оно закреплено в нормативных документах как обязательный компонент школьного образования.

Функциональная грамотность как цель современного образования. Функциональная грамотность — это способность человека использовать знания, умения и навыки для решения разнообразных задач в реальных условиях. В школе формирование этой грамотности реализуется через интеграцию предметного содержания и универсальных учебных действий: умения читать и понимать тексты, анализировать исторические события, делать выводы на основе источников.

Формативное оценивание в действии: опыт педагогической практики. Практическая база исследования — учебно-методическое пособие по предмету «История Казахстана» для 7 класса. Пособие включает разноуровневые задания: выбор ответа, работа с терминами, эссе, диаграммы. Особое внимание уделяется развитию читательской грамотности через работу с историческими источниками, текстами и визуальным материалом.

Эффекты формативного оценивания:

1. Повышение мотивации: учащиеся видят прогресс и получают конструктивную обратную связь.
2. Индивидуализация: задания позволяют учитывать индивидуальные особенности.

3. Самооценка: ученики учатся оценивать собственные достижения и анализировать ошибки.

Сборник прошел апробацию и определил практическую ценность, методической состоятельности и соответствия содержания учебно-методического пособия «Сборник заданий для формативного оценивания учащихся на уроках по истории Казахстана для 7 класса» требованиям действующей учебной программы. Также целью является выявление эффективности пособия как инструмента для осуществления формативного оценивания знаний, навыков и умений учащихся.

На практике решались следующие задачи:

- проанализировать соответствие заданий, представленных в пособии, целям и задачам учебной программы по истории Казахстана для 7 класса;
- оценить корректность формулировок и применимость заданий в условиях реального учебного процесса;
- исследовать эффективность пособия в контексте формирования учебных достижений в процессе формативного оценивания;
- выявить возможности пособия в развитии учебной мотивации, критического и читательского мышления, навыков анализа исторических событий и формулирования выводов на основе источников.

В 2022–2023 учебном году апробация «Сборника заданий для формативного оценивания учащихся на уроках по истории Казахстана для 7 класса» проводилась в 7 «А» и 7 «Г» классах, а в 2023–2024 учебном году — в 7 «В» и 7 «Б» классах.

В ходе апробации применялись следующие формы работы:

- индивидуальные и парные задания;
- анализ текстовых и визуальных исторических источников;
- задания на сопоставление;
- групповые обсуждения и дискуссии;
- мини-исследования, работа с картами и схемами.

Результаты апробации в 2022–2023 учебном году 7 «А» и 7 «Г» классах

Класс	Период	Повышение мотивации	Критическое мышление
7 «А»	Сент.–дек.	Активность +25%	Формулируют вопросы 40%
7 «А»	Янв.–май	Самостоятельность +35%	Выявляют причины 55%
7 «Г»	Сент.–дек.	Интерес, вовлечённость +20%	Умеют делать выводы 50%
7 «Г»	Янв.–май	+30%	Аргументируют 65%

Класс	Период	Читательское мышление	Умение анализировать и делать выводы
7 «А»	Сент.–дек.	Понимание +20%	Формируют выводы 40%
7 «А»	Янв.–май	Интерпретация +25%	Аргументируют 50%
7 «Г»	Сент.–дек.	Смысловое чтение +18%	Формируют выводы 55%
7 «Г»	Янв.–май	Осмысленное чтение +22%	Анализируют события 50%

Результаты апробации в 2023–2024 учебном году 7 «В» и 7 «Б» классах

Класс	Период	Повышение мотивации	Критическое мышление
7 «В»	Сент.–дек.	Активность +28%	Вопросы 40%
7 «В»	Янв.–май	Самостоятельность +30%	Сопоставляют причины 45%
7 «Б»	Сент.–дек.	Интерес +32%	Умеют делать выводы 45%
7 «Б»	Янв.–май	Вовлечённость +38%	Аргументируют 38%

Класс	Период	Читательское мышление	Умение анализировать и делать выводы
7 «В»	Сент.–дек.	Понимание +22%	Формируют выводы 45%

7 «В»	Янв.–май	Интерпретация +27%	Аргументируют 45%
7 «Б»	Сент.–дек.	Смысловое чтение +19%	Формируют выводы 50%
7 «Б»	Янв.–май	Осмысленное чтение +24%	Анализируют события 55%

Таким образом, использование заданий из сборника для формативного оценивания в 7-х классах продемонстрировало устойчивый положительный эффект в развитии учебных компетенций. Учащиеся проявили более высокий уровень мотивации, продвинулись в освоении навыков критического мышления, осмысленного чтения, анализа исторических источников и аргументированного формулирования выводов.

В течение двух учебных лет была проведена апробация «Сборника заданий для формативного оценивания учащихся на уроках по истории Казахстана для 7 класса» в 7 «А» и 7 «Г» классах (2022–2023 учебный год), а также в 7 «Б» и 7 «В» классах (2023–2024 учебный год). Полученные результаты подтвердили высокую прикладную ценность и эффективность данного пособия.

Материалы сборника полностью соответствуют требованиям учебной программы по предмету «История Казахстана» для 7 класса, утверждённой Министерством просвещения Республики Казахстан. Пособие содержит разнообразные типы заданий, способствующие развитию умения мыслить критически, анализировать исторические события и формулировать выводы на основе разных типов источников. Также отмечено позитивное влияние на развитие читательской грамотности и учебной мотивации учащихся.

Благодаря своей гибкости, сборник может быть использован как в индивидуальной, так и в групповой форме работы. Его методическая структура помогает оптимизировать учебный процесс, обеспечить объективность оценивания и содействует подготовке обучающихся к различным форматам как внутреннего, так и внешнего оценивания.

Формативное оценивание, реализуемое через задания по истории, эффективно формирует функциональную грамотность, развивает критическое мышление, аргументацию и самооценку. Подобный подход может служить моделью для других предметов и образовательных уровней.

Список литературы

1. Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. Educational Assessment.
2. OECD. (2018). PISA 2018 Results. www.oecd.org
3. Министерство образования и науки РК. (2021). Концепция развития образования до 2030 года.
4. Кабульдинов З.Е. и др. (2018). История Казахстана. XVIII–XIX вв. Алматы: Атамұра.
5. Sadler, D. R. (1998). Formative assessment and the design of instructional systems.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ: КАК НОВЫЕ ПОДХОДЫ МОГУТ ПОВЫСИТЬ МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО УРОКА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ШКОЛЕ

Попандопуло К.Д.,

*учитель физической культуры, КГУ «Опорная школа (ресурсный центр) №12»
отдела образования Осакаровского района.*

Инновационные методы в физическом воспитании становятся важной частью образовательного процесса. Это связано с тем, что реальная жизнь очень быстро развивается, внедряется много технологий. Спорт перестал быть просто бегом и выполнением упражнений. Спортивные секции предлагают разные виды спорта, более современные, чем те, что представлены в традиционном школьном физическом образовании. Новые подходы в физическом воспитании ориентированы на использование современных технологий, создание мотивирующих и разнообразных программ, которые учитывают интересы и потребности

школьников. Для того, чтобы школьный урок физкультуры стал новым, современным, необходимо не просто искать инновационные подходы и методы. А качественно менять саму форму урока.

Особенно важно актуализировать занятия физкультурой для школьников в сельской местности, чтобы повысить у них мотивацию к занятиям спортом. Эта необходимость обусловлена рядом причин:

- материальное обеспечение сельских школ не своевременно пополняется инвентарём. Ни у педагогов, ни у учеников нет доступа к современным технологиям. Именно поэтому сельские педагоги используют другие методы развития мотивации к спорту;

- часто школьники в сельской местности не имеют достаточно мотивации для активных занятий физической культурой, так как это не всегда воспринимается важной частью жизни. Инновационные методики, такие как игровые элементы, внедрение новых видов спорта или проектных заданий, могут сделать уроки более интересными и привлекательными для детей;

- в городских школах ученики имеют больше возможностей для участия в соревнованиях, что повышает их мотивацию к занятиям спортом. В сельской местности возможности ограничены. Использование новых методов может помочь выравнять эти условия, предоставив детям равные возможности для развития[4: 80].

Использование инновационных методов для повышения мотивации к урокам физкультуры будет способствовать не только повышению мотивации к занятиям физкультурой, но и способствовать более гармоничному развитию школьников в условиях ограниченных ресурсов

Рассмотрим несколько инновационных методов физического воспитания, которые повысят мотивацию учеников к занятию физкультурой.

Оговоримся, что, безусловно, именно внедрение современных технологий делает образовательный процесс инновационный. Но это не всегда возможно реализовать на практике, поэтому в данной статье будут рассмотрены примеры, которые смогут внедрить учителя в любом регионе вне зависимости от оснащения материальной базы.

1. Геймификация. Использование интерактивных элементов, игр и возможность соревноваться с другими учащимися способствует стимулированию участия и мотивации к занятиям физической культурой. Учащиеся могут получать награды, баллы и достижения за свои успехи, что делает процесс обучения более увлекательным и заинтересованным [3:55].

Также вместо традиционных упражнений можно создать увлекательные игры и квесты, в которых дети выполняют физические задания, чтобы двигаться вперед по сценарию игры. Такие активности развивают командный дух, креативность и физическую подготовленность.

2. Технология QR-кодов уже много лет активно используется в школьном обучении. Можно внедрить ее и в урок физкультуры. Например, QR-код может перенаправить ученика на платформу или страницу с занятием, которое разработано специально для него или на групповую тренировку. Также это может быть ссылка на страницу с упражнениями из разных видов спорта, и каждый ученик выберет то, что нравится ему. Функция учителя физкультуры изменится: он станет направлять учеников в мир спорта в соответствии с их интересами, перестанет не только демонстрировать упражнения и принимать нормативы.

Использование QR-кодов сделает уроки физической культуры намного разнообразнее и интереснее, будет способствовать развитию личностно-ориентированного обучения. Также это будет способствовать разностороннему развитию учащихся, так как они могут ознакомиться с различными видами физической активности и выбрать ту, которая им наиболее подходит. В конечном итоге, использование QR-кодов для доступа к интерактивным тренировкам становится эффективным инструментом для формирования здорового образа жизни и активного физического развития школьников.

Другой способ использования технологии QR-кода – размещение инструкции об использовании тренажеров и оборудования. Подробная инструкция как работать с конкретным спортивным инвентарем тренажером или инструкция по правильной технике выполнения

упражнения будет положительно влиять не только на развитие спортивной эрудиции учеников, но и повысит эффективность занятий[2].

Интеграция здорового образа жизни поможет повысить заинтересованность учеников в занятиях спортом. Важно не только физически развивать учеников, но и формировать у них осознанность по поводу здорового образа жизни. Включение в уроки знаний о правильном питании, сне, ментальном здоровье и физической активности в повседневной жизни помогает школьникам понять, как спорт влияет на их здоровье в долгосрочной перспективе. Это будет также соответствовать тенденциям современной жизни. Школьники большое количество времени проводят в соцсетях. И один из трендов у современных инфлюенсеров – здоровый образ жизни. Уроки физкультуры воспринимаются школьниками как несерьезные, малоинтересные. Если они станут информативными, знания, которые школьники будут получать, станут современными, повысится интерес к занятиям физкультуры. Например, сегодня много спортивных тренеров, нутрициологов рассказывают на разных платформах о здоровом образе жизни, важности спорта. Их лекции, ролики можно смотреть на уроке или дома по рекомендации учителя физкультуры. Это не только осовременит урок физкультуры, но и повысит мотивацию к занятиям спорта у современных школьников [5:68].

3. Дистанционные тренировки и гибкие подходы. Сегодня никого не удивить дистанционными занятиями. Урок физкультуры может содержать в себе теорию и выполнение упражнений дома. Многие хотели бы заниматься спортом самостоятельно, но не знают как. Программа, разработанная учителем, физкультуры для занятий дома поможет ученикам развивать интерес к спорту и приобщит их физической культуре [6: 133].

4. Также эффективно внедрение новых видов спорта в привычную программу школьного урока физкультуры. Например, вместо традиционного бега, комплекса упражнений, которые не меняются десятилетиями. Можно внедрить йогу, скандинавскую ходьбу, стретчинг, степ-аэробику, пилатес. Это поможет не только разнообразить содержание урока, но и приобщить к занятиям спорта учеников, освобожденных от физкультуры [1: 49].

Для учеников с ограниченными возможностями можно адаптировать разные виды спорта и составить индивидуальную программу. Это будет способствовать развитию инклюзивного образования, внедрению спорта в жизнь учеников с особыми образовательными потребностями.

Можно внедрять элементы других дисциплин в уроки физкультуры. Например: музыка, история, знания искусства и т.д. Под музыку интереснее выполнять упражнения, можно выполнять небольшие танцевальные зарисовки вместо традиционной разминки или поставить сцену из Олимпийских игр в Древней Греции.

5. Сельская местность прекрасно подходит для организации походов, ориентирования на местности и т.д. Организация походов, игр на ориентирование, соревнований разнообразит школьные будни.

Сегодня много видов спорта и спортивных игр забыты. На уроке физкультуры их можно возродить. Это повысит интерес к занятиям и национальной культуре.

6. Организация мастер-классов или тренингов с участием нынешних учеников или выпускников, которые добились спортивных успехов. Такая передача опыта будет не только мотивировать учащихся к занятию спорта, но и поможет научиться новым навыкам через общение и практическую деятельность.

Все описанные методы направлены на то, чтобы сделать физическое воспитание более интересным, разнообразным и эффективным, при этом без необходимости использовать современные технологии.

Таким образом, инновационные методы в физическом воспитании способны значительно повысить мотивацию учеников к занятиям спортом, а также улучшить качество урока физкультуры в школе. Совмещение новых технологий, подходов и внимательное отношение к индивидуальным потребностям детей создают условия для их успешного физического развития и формирования здоровых привычек на всю жизнь.

Литература

1. Баранов Д.А. Инновационные методы проведения занятий по физической культуре//StudNet. –2021. –№6. – С. 47-55.
2. Инновационные подходы к урокам физкультуры в школе. URL: https://standard.kz/ru/post/2024_11_innovacionnye-podxody-k-urokam-fizkultury-v-skole-313 (Дата обращения: 15.02.2025).
3. Каинков И.В. Инновационные технологии в физическом воспитании// Наука-2020. – 2018. – № 6 (22). – С. 52-55.
4. Осипова И.С. Проблемы организации занятий физической культурой в сельской школе // Вестник Шадринского государственного педагогического университета.– 2017.– №1 (33). –С. 77-90.
5. Попов А.П., Артамонова А.Д. Инновационные технологии в физическом воспитании школьников // Наука-2020. – 2020. – № 1 (37). – С. 138-142.
6. Сбитнева О.А. Особенности использования современных подходов в процессе физкультурно-спортивной деятельности // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. – 2020. – № 7-1 (46). – С. 67-70.

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРМЕН ЖОБА ЖҰМЫСТАРЫ АРҚЫЛЫ ОЛАРДЫ ДАМУ

Рахимжанова А.Б.

биология пән мұғалімі, магистр естественных наук

Қарағанды қаласы, «Әл-Фараби атындағы мектеп-гимназиясы» КММ

Зерттеу жұмысымыздың өзектілігі: Еліміздің болашақтағы негізгі сұлбасын «Әділетті Қазақстан - Адал азамат - Озық ойлы ұлт» деген үш ұғым арқылы біртұтас тәрбие бағдарламасында сипатталады. Қазіргі заманғы Қазақстанның негізгі ұлттық идеясын қалыптастыруда және тұрақты даму жағдайында рухани-танымдық қауіпсіздігін қамтамасыз етуде маңызды саналатын отандық ғылым жетістіктері мен қазақстандық маңызды ғылыми зерттеулерді насихаттау арқылы біз жас ұрпақты еліміздің болашағына үлес қосатындай азамат етіп тәрбиелейміз. Оқушылармен биология-экология пәндері аясында ғылыми жоба жазу арқылы біз олардың жаңашыл қырларын танып қана қоймай, сонымен қатар бойларында білім мен ынтымақ, әділдік пен жауапкершілік, жасампаздық пен жаңашылдық құндылықтарын арттырамыз. 2023-2025 оқу жылдары аралығында дарынды балалармен жұмыс жоспарына сәйкес оқу процесіне қосымша сабақ ретінде зерттеу жұмыстарын жүргізу, жоба жазып зерттеушілерге тән дағдыларды оқушылардың бойларында қалыптастыру біздің мақсатымыз болды.

XXI ғасырда әлемдік білім беру жүйесінің дамуындағы негізгі басымдықтардың бірі - мектеп білімін жаңарту, заманға сай жаңа технологиялармен үйлесімін табатын білім жүйесін қалыптастыру. Ол оқушылардың неғұрлым өз бетінше білім алуына, оны іс жүзінде қолдана білу қажеттілігін тәрбиелеуге бағытталған. Мұғалім оқушылардың зерттеу жұмысын ұйымдастыру және жоба жұмысын жасауға мақсатты әрі жүйелі түрде бағыттау керек, ол бүгінгі күн талабы. Жоба жұмысы - оқушылардың белгілі бір тақырыпты терең зерттеуге, мәселені шешуге бағытталған оқытудың инновациялық әдістерінің бірі [1].

Қазіргі таңда оқу-тәрбие процессінде туындап жатқан мәселелер оқушылардың оқуға деген мотивациясының төмендігі, ақпараттың шамадан тыс көп берілуі, оқушылардың сәтсіздіктен қорқуы, гаджеттердің және әлеуметтік желілердің әсері. Кей жағдайларда зейін тапшылығы, гиперактивтілік, наразылық мінез-құлқы да оқу процесіне кері әсерін тигізеді. Әлеуметтік және бейімделу мәселелері де бар, жаңа сыныпқа бейімделу немесе сыныптастарымен тіл табысудағы қиындықтар. Аталған мәселелерді ескеріп біз дарынды деп танылған, бірақ жоғарыда аталғандай қиындықтармен кездесіп жүрген оқушыларды зерттеу жұмыстарына алуды жөн көрдік.

Дарынды деп танылған оқушылар сабақ барысында өзін толық ашып көрсете алмай жүргендер, ақпараттық технологияны (IT) жақсы меңгерген, бірақ оны оқу процессінде қолдана бермейтін оқушылар, жаңа сыныпқа келіп бейімделе алмай жүрген оқушыны зерттеу нысаны ретінде алдық. Оқушылардың бойында зерттеу дағдылары, шығармашылық қабілеттер, сыни ойлау, проблемаларды шешу, өздігінен білім алуға ұмтылу, коммуникативті дағдылар және ең бастысы жауапкершілік қасиеттерін қалыптастыру арқылы біз алға қойған мақсатымызға жете аламыз.

Жоба жұмысы оқушыларды ақпарат іздеуге, оны талдауға, синтездеуге және бағалауға үйретеді. Бұл - ғылыми зерттеулер жүргізудің алғашқы қадамдары. Оқушылар жаңа идеялар ұсынып, тың шешімдер іздейді. Бұл олардың шығармашылық ойлауын, қиялын дамытады. Жоба жұмысы оқушылардан ақпаратты сыни тұрғыдан бағалауды, дәлелдер келтіруді, қорытынды жасауды талап етеді. Жоба барысында оқушылар түрлі қиындықтарға тап болады. Оларды жеңу үшін олар өз бетінше шешім іздеуге, жоспар құруға және оны жүзеге асыруға үйренеді. Жоба жұмысы оқушылардың қызығушылығын оятады, олардың өз бетінше білім алуға деген құштарлығын арттырады. Жобаны қорғау барысында оқушылар өз ойларын еркін жеткізуге, аудитория алдында сөйлеуге, пікірталас жүргізуге үйренеді. Жоба жұмысы оқушылардан өз ісіне жауапкершілікпен қарауды талап етеді. Олар өз уақытын тиімді пайдалануға және мерзімінде аяқтауға үйренеді [2]. Аталған барлық қасиеттер құндылықтарымен қатар жүреді.

Біздің зертеу жұмысымыздың мақсаты оқушылардың ұзақ мерзімдік жобаны орындау барысында қаншалықты нәтижелі болатындығын бағалау. Зерттеу нысаны ретінде 7-10 сыныптарда оқитын дарынды деп танылған, бірақ қандай да бір мәселелер осы дарындарын ашуға кедергі келтіріп отырған оқушыларды алдық. Оқушылар басқа пәндерден жоба жазып көрмеген, құрылымын, жазу тәртібін білмейді. Бастапқы мақсатамыз оқушыларға жобаның жалпы құрылымымен, оған қойылатын талаптармен, алгоритімімен таныстыру болды.

Жобада жетекшісі, яғни біз сарапшы, үйлестіруші, бағыттаушы немесе оқушылар жинақтаған қосымша мәліметтерді өңдеуші рөлін атқарамыз. Өз күшімен зерттеу жұмыстарын жүргізу барысында оқушы жұмыс кезеңдерін жоспарлау, оның нәтижесін болжау, бірігіп жұмыс істеу немесе өз бетінше жұмыс істеу тәсілдерін меңгереді. Өзіндік жұмыстарды ұйымдастыруда жетекші оқу үдерісін сабақ беру логикасына бағындырмайды, керісінше, оқушының білімді өздігінен игеру логикасына бағыттайды.

Зерттеу жұмыстарын жүргізген оқушыларды біз әріптермен белгілесек. 7 сынып оқушысы А, 8 сынып оқушысы В, 9 сынып оқушысы С, 10 сынып оқушылары Д, Е. Оқушыларға жоба тақырыбын таңдауға ерік берілді, ең бастысы өзекті тақырып болу қажет еді. Биология ғылымы аясында жобалардың тақырыбын оқушылар өздігінше ізденіп таңдады. Нәтижесінде әр оқушы өз бағытын тапты. Олар: ботаника-экология, зоология-экология, тарих-медицина, экология-медицина. Оқушылар зерттеу жұмыстарын жазып шығатын уақыт аралығына жоспар құрды, жоспарға сәйкес жұмыстарын жасады. Жетекші тек қана бағыттап отырды. Нәтижесінде әр оқушы жоспарға сәйкес жұмыстарын жазып шығып, облыстық-республикалық деңгейде қорғап нәтижеге қол жеткізді (1-кесте). Әр жобаның мақсаты «Біртұтас тәрбие» бағдарламасына сәйкес үйлесімін тапты.

1-кесте. Оқушыларының зерттеу жобаларының тақырыбы

Оқушылар	Зерттеу жобаның тақырыбы	Қысқаша сипаттама	Жетістіктері
А	«Экологическое значение вертикального озеленения»	Фитосуреттердің экологиялық құндылығы мынада: олар бізге кеңістікті жасылдандыруға, аз күш жұмсап ауаны тазартуға көмектеседі. Сонымен қатар біз мектепті	«ProEco» экологиялық жобалар сайысында облыстық деңгейдегі жобалар сайысында I орын иеленді, Республикалық сайыста дипломмен марапатталды.

		безендіріп қана қоймай, эстетикалық көрініс береміз. Тірі фитосурет жасаймыз.	
В	«Қарағанды облысына тиесілі «Бұйратау» МҰТБ-ның Белодымов аймағындағы фаунаға мониторинг»	Алғаш рет, Бұйратау мемлекеттік ұлттық табиғат бағының Қарағанды облысына тиесілі территориясына кіріп тұрған аймағы бойынша соңғы статистикалық мәліметтерге сүйеніп, зерттеу жұмыстары жүргізілді, сайт жасалынды.	«Қазақстан фаунасы» атты зоология бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарының Республикалық жобалар сайысында І дәрежелі дипломмен марапатталды. ҚР орталық Қазақстан кіші ғылым академиясының 54-ші ғылыми-практикалық конференцияда мадақтамамен марапатталды.
С	«Ақ халатты пір тұтқан қазақтың алғашқы батыр қыздары»	Қазақ қоғамында әйелдердің рөлі қазіргі таңда зерттелініп жатқан өзекті мәселелердің біріне жатады. Үммі-Гүлсім Асфендиярова мен Аққағаз Досжанова сынды тұлғаларымыздың тарихтағы орны мен маңызы қазіргі қоғамға және болашаққа сабақ алуға, қоғамдық мәселелерді шешуге ықпал етеді.	Академик Е.А. Бөкетовтың туғанына 100 жыл толуына орай «Тарихтағы тұлғалардың рөлі» атты зерттеушілердің Республикалық ХІ құрылтайында ғылыми жоба қорғап ІІ орынды иеленді.
Д және Е (жұптық жұмыс)	«Особенности влияния фармацевтически х отходов на окружающую среду»	Медициналық препараттардың әртүрлі түрлері биосфераны ластаушы заттар болып табылады. Мысалы, антибиотиктер, эпилепсияға қарсы және гормоналды препараттар. Су экожүйесін ластайтын негізгі көздер фармацевтикалық қалдықтар болып табылады. Фармацевтикалық қалдықтар соңғы онжылдықтарда табиғаттың басты және жаһандық проблемасына айналды. Фармқалдықтар жайлы электронды сайт пен фармацевтикалық қалдықтарды жинақтауға арналған қоқыс жәшігінің	ҚР орталық Қазақстан кіші ғылым академиясының 55-ші ғылыми-практикалық конференция шеңберіндегі облыстық оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстары атты байқауға жоба жіберілді, нәтижесі күтілуде.

Жалпы жобаны орындау барысында оқушылар зерттеу мақсатын, міндетін, өзектілігін және зерттеу әдістерін анықтап алған соң нәтижеге әкелетін іс-әрекеттер жасай отырып жетістіктерге жетті (1-сурет).

1-сурет. Оқушылардың жетістіктері

7 сынып оқушысы жобаны жазып болған соң бойында зерттеушілік қабілеттің қалыптасуынан бөлек сәтсіздіктен қорқу мәселелесі жойылғандығы байқалды. Оқушы жобасын жүзден аса адамдардың алдында қорғау барысында өте жоғарғы деңгейде алып шықты. Өзіне деген сенімділігі артты. 8 сынып оқушысы ақпараттық технологияны жақсы меңгерген, сонымен қатар сайттарды да құру білетін. Осы бір білімін зоологиямен ұштастырып жаңашыл сайт жасап шығарды. Республикалық деңгейде жобасын қорғау барысында сайтты толық таныстырып көрсетті, нәтижесінде I орынға ие болды. 9 сынып оқушысы 2024-2025 оқу жылында біздің мектепке ауысып, ортаға бейімделе алмай жүргенде біз оны жоба жазуға алдық. Жобаны жазу барысында мектеп оқушыларынан сауалнама алынды, оқушы өз зерттеу жұмысымен қатарлас балаларға таныстырды. Оқушы сыныптастарына өзін жаңа қырынан көрсетіп, ортасын қалыптастырды. 10 сынып оқушысы құрбысымен бірлесіп жоба жазуды жөн көрді, нәтижесінде жан-жақты бірақ білімін ашып көрсете алмай жүрген оқушы жаз айларында тынбай еңбектеніп, өз қабілеттерін дамытып, жаңа қырынан көрсете алды.

Оқушылардың зерттеу жоба жұмыстары ұлттық құндылықты, тәрбиені дәріптейді. Оны біз оқушылардың жазған әр жобаның құрылымында байқай аламыз. Жарқын болашаққа деген рухани ұмтылысы қалыптасқан, патриоттық сана сезім ғылыми жобаларда айқын байқалды.

Әдебиеттер тізімі

1. Мырзабаев А.Б. «Шығармашылықты дамытуда белсенді оқытудың дидактикалық мүмкіндіктері». - Алматы: Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, 2004.
2. Г.Б. Мәдиева, Б.Т. Утепова, Г.Н. Исакова «Жоба жұмысын орындауға арналған әдістемелік нұсқаулық». - Алматы: Қазақ университеті, 2014.- Б - 4-5

ИНТЕГРАЦИЯ ЛИТЕРАТУРЫ В ИСТОРИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ С ЦЕЛЬЮ РАЗВИТИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ И ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Рожественская Т.В.,
учитель истории, КГУ «ОШ №85» г. Караганды
Игнатова Е.И.,

учитель русского языка и литературы, КГУ «ОШ им.А.Байтурсынулы»

Современная образовательная система сталкивается с рядом вызовов: рост требований к качеству подготовки учащихся, внедрение инновационных образовательных технологий, необходимость интеграции знаний из разных областей, а также подготовка учащихся к жизни в быстро меняющемся мире. В этих условиях ключевую роль в достижении высоких

образовательных результатов играет мотивация — движущая сила активности, как учащихся, так и педагогов. Мотивация является движущей силой успешной учебной деятельности и продуктивной педагогической работы. Ее влияние на процесс обучения и воспитания невозможно переоценить, поскольку она оказывает непосредственное воздействие на результаты, достигаемые в образовательном процессе.

Для учащихся мотивация к учёбе служит основным катализатором их активности, позволяя преодолевать трудности учебного процесса и достигать высоких результатов.

Для педагогов мотивация — это стремление к постоянному профессиональному росту, желание делиться знаниями, создавать интересную и доступную учебную атмосферу, работать над повышением качества знаний. Поэтому учителя находятся в вечном поиске эффективных подходов к обучению.

Опираясь на передовые опыты в педагогике, нами было принято решение провести исследование по интеграции истории и литературы как дополнительного источника в целях повышения интереса к этим предметам и развития функциональной грамотности учащихся. Итогом этой работы мы планируем методические рекомендации для педагогов истории и литературы. История и литература — взаимосвязанные области знаний, играющие ключевую роль в формировании национальной идентичности и культурного самосознания. В Казахстане, стране с богатой и многовековой историей, интеграция этих дисциплин становится особенно важной для воспитания патриотизма, уважения к культурному наследию и понимания национального пути развития. Данная работа рассматривает возможности и подходы к интегрированному изучению истории Казахстана и литературы, анализируя их потенциал для формирования национального самосознания у учащихся. История Казахстана богата событиями и персонажами, которые нашли отражение в национальной литературе. От эпоса «Қыдыр» до произведений современных авторов, литература является зеркалом исторических процессов, социальных изменений и эволюции национальной культуры.

Использование литературных произведений на уроках истории значительно обогащает учебный процесс. Литература позволяет глубже понять исторические события через призму человеческих эмоций, переживаний и исторического контекста. Чтение и обсуждение литературных произведений в историческом контексте помогает ученикам понять не только содержание, но и значение произведения в рамках определенной эпохи. Это способствует более глубокому пониманию как литературы, так и истории.

Классические романы и поэмы, такие как «Война и мир» Льва Толстого или «Реквием» Анны Ахматовой, могут помочь учащимся погрузиться в эпоху, понять мотивы и действия героев, а также ощутить культурный контекст того времени. Чтение воспоминаний выдающихся личностей помогает понять личный опыт и взгляд на исторические события из первых уст. Произведения, основанные на реальных исторических событиях, такие как «Птичий парламент» Чингиза Айтматова или «Собор Парижской Богоматери» Виктора Гюго, могут служить дополнительными источниками информации и обогащать учебный материал. Поэтические произведения, такие как стихи Александра Пушкина или Роберта Бернса, могут передать атмосферу эпохи, выразить чувства и мысли людей того времени.

Использование казахского эпоса на уроках истории может быть невероятно ценным и увлекательным способом изучения культуры и истории Казахстана. Эпосы, такие как «Кобланды батыр», «Ер Таргын», «Алпамыс батыр» и другие, отражают героические подвиги, моральные ценности и культурные особенности казахского народа. Эпосы часто содержат описания исторических событий, сражений и важных личностей. Анализируя эти моменты, учащиеся понимают, каким образом эти события повлияли на развитие казахской нации. Через эпические рассказы можно познакомиться с традициями, обычаями, верованиями и моральными ценностями казахского народа. Это помогает учащимся понять культурные корни и моральные устои общества. Эпосы написаны на казахском языке, что позволяет улучшить языковые навыки и понимать особенности казахской литературной традиции.

В качестве примера успешной интеграции можно привести изучение эпоса «Қыдыр» в контексте ранней истории Казахстана. Анализ этого эпоса позволит понять мифы, традиции и

верования кочевых народов, а также проследить особенности их быта и мировоззрения. А в эпосе «Кобланды-батыр», где показана защита Родины от набегов чужеземцев, можно сравнить образ главного героя, его сходства и отличия от образов русских богатырей.

Поэзия казахских поэтов, таких как Махамбет Утемисулы, играет важную роль в формировании исторического и культурного сознания. Чтение и анализ стихотворений Махамбета Утемисулы, таких как «Мен, мен едім, мен едім», помогает понять борьбу за независимость, его личные переживания и философию. Использование поэзии для иллюстрации исторических событий, таких как восстание под предводительством Исатая Тайманова и Махамбета. Фрагменты стихотворений продемонстрируют, как поэты отражали исторические события в своих произведениях.

Задание №1. Опираясь на исторический источник, назовите не менее трех целей восставших казахов в Букеевской Орде.

Скоро ль настанет день,
Когда мы свободно Жаик перейдем?
Скоро ль настанет день,
Когда в ханской ставке мы стан не согнем?
Скоро ль настанет день,
Объезжая кругом жайлау свои
Ото всех кобылиц соберем удой
С молодежью праздник устроим такой,
Чтобы смех не смолкал, чтоб песни лились,
И из черных саба будем пить кумыс?»
Скоро ль настанет день...» (перевод А.Никольской)

Задание №2. Опираясь на отрывки из стихотворений М.Утемисова, порассуждайте и сделайте вывод о роли Исатая Тайманова в национально-освободительной борьбе казахского народа против колониальной политики России.

Был Исатай опорой моей,
Старший мой брат, мой верный оплот
Так мудрец - вожак издавна
Словом правды учит народ,
Его мыслью живет страна...»
Он жизни своей для нас не жалея,
Он стать слугою народа хотел,
Ему он отдал сердце свое!»
Осталась у меня мечта:
Кто держит рукоять меча,
Вы не забудьте:
Исатай Мог много сделать.
Не успел он.
Пора уж взяться вам за дело,
Освободить родимый край!»
Мой орел» (перевод А.Б.Никольской)

Сравнение творчества Махамбета с произведениями других казахских поэтов, таких как Абай Кунанбаев, Жамбыл Жабаев и др., поможет ученикам увидеть разнообразие и развитие казахской поэзии. Обсуждение тем, поднимаемых в поэзии, таких как свобода, справедливость, любовь к родине, помогает развивать критическое мышление и умение выражать свои мысли.

А в романе А.Т. Алимжанова «Стрела Махамбета» ярко представлен образ казахского народного героя Махамбета Утемисова - акына и воина. Сопоставляя фрагменты литературного произведения с реальными событиями, учащиеся смогут увидеть историческое и вымышленное в романе.

Использование литературных произведений на уроках истории является прекрасным способом развивать читательскую грамотность учеников. Читая отрывки из исторических романов или мемуаров, ученики могут проводить их детальный анализ, что помогает улучшить навыки критического чтения и аналитического мышления. Произведения художественной литературы часто содержат сложные или архаичные слова. Работа над расширением словарного запаса через объяснение и использование этих слов в разных контекстах может значительно повысить уровень грамотности.

Сравнение различных литературных произведений, описывающих одну и ту же историческую эпоху, может помочь ученикам развивать навыки сравнения и контрастного анализа. Написание эссе или рефлексий по темам, затронутым в литературных произведениях, как на уроках литературы, так и на уроках истории, помогает учащимся развивать навыки письма и аргументации. Чтение отрывков вслух и их последующее обсуждение в классе развивают навыки аудирования и говорения, а также способствуют лучшему пониманию текста.

Интеграция этих методов в учебный процесс способствует созданию богатой и разносторонней образовательной среды, где учащиеся не только узнают о прошлом, но и развивают свои навыки чтения, письма и критического мышления.

Считаем, что данный опыт актуален, так как использование литературных произведений на уроках истории – замечательный способ повысить мотивацию учащихся. Используя книги и тексты, которые интересны учащимся: приключенческие романы, биографии выдающихся личностей или драматические произведения, возможно создать на уроке эмоциональную связь с историческими событиями.

Позволяя ученикам выбирать произведения, которые им интересны, учитель способствует усилению мотивации и более активному участию в учебном процессе.

Объединяя эти дисциплины, мы предоставляем учащимся возможность не просто запоминать факты и даты, но и применять полученные знания к пониманию сложных социальных и человеческих процессов, что напрямую влияет на функциональную грамотность.

Изучение исторических документов, таких как письма, дневники или законы, в сочетании с литературными произведениями развивает умение анализировать различные типы текстов. Учащиеся учатся выделять ключевые идеи, выявлять авторскую позицию, распознавать риторические приемы и оценивать достоверность информации. Это напрямую связано с навыками работы с информацией, необходимыми для функциональной грамотности.

Литературные произведения, отражающие исторический период, помогают учащимся понимать различные социальные контексты и культурные нормы, характерные для того или иного времени. Это развивает эмпатию и способность понимать разные точки зрения, что крайне важно для эффективного взаимодействия в современном обществе.

Задание по литературе: прочитайте стихотворение А.С. Пушкина «Анчар».

Исторический контекст:

- Опираясь на исторические события и социальные условия времени Пушкина (начала 19 века), например, война с Наполеоном, крепостное право, проанализируйте, как эти события могли повлиять на творчество Пушкина и на содержание стихотворения.

- Сравните образ Анчара с другими историческими или мифологическими персонажами, которые ассоциируются с опасностью и смертью.

Обсуждение исторических событий и литературных произведений в классе стимулирует развитие навыков аргументации и коммуникативных навыков. Учащиеся учатся формулировать свои мысли, поддерживать свою позицию фактами и аргументами, а также эффективно общаться с другими.

Интегрируя историю и литературу, можно создавать проблемно-ориентированные задания, которые требуют от учащихся применения полученных знаний для решения задач, актуальных для их жизни. Например, изучение революционных движений в истории может быть соотнесено с мотивациями персонажей в романах или пьесах, написанных в период этих событий.

Интеграция истории и литературы в процессе изучения истории Казахстана имеет огромный потенциал для формирования национальной идентичности и культурного самосознания. Данный подход способствует более глубокому пониманию исторического контекста, развивает навыки анализа и критического мышления, а также повышает интерес учащихся к изучению истории и литературы. Разработка и внедрение соответствующих методик интеграции будут способствовать формированию у молодого поколения Казахстана чувства гордости за свою историю и культуру, что является важнейшим фактором развития и процветания нации.

Интеграция истории и литературы – это не просто объединение двух предметов, это эффективный инструмент для развития функциональной грамотности учащихся. Благодаря такому подходу, учащиеся не только приобретают знания о прошлом, но и развивают ключевые навыки для успешной жизни в современном мире – навыки критического мышления, анализа текста, аргументации, понимания социальных контекстов и коммуникации. Такая интеграция делает обучение более интересным, глубоким и практикоориентированным, что способствует эффективному усвоению знаний и формированию необходимых компетенций.

Литература

1. Поэты пяти веков. Казахская поэзия X V - начала X X вв. Вступительная статья, сост., биогр. спр. и прим. М.М.Магауина. Перевод с казахского - Алма-Ата: Жазушы, 1993.
2. Богданова О.Ю. Особенности изучения эпических произведений // Методика преподавания литературы в средних специальных учебных заведениях. М., 1987.
3. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. М., 1986. 239 с.
4. Королёва К.П. Межпредметные связи и их влияние на формирование знаний и способы деятельности учащихся: На материале обучения литературе и истории в 8 классе средней школы: Дисс. .канд. пед. наук. М., 1968. 278 с.
5. Левитес Д.Г. Практика обучения: Современные образовательные технологии. М.; Воронеж, 1998. 288 с.

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ СОТРУДНИЧЕСТВА ЧЕРЕЗ ПАРНУЮ РАБОТУ НА УРОКЕ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ.

Романовская Л.В.,

учитель нач.кл., КГУ «Гимназия №97», г. Караганда

Современное образование, нацеленное на достижение высоких целей результатов учащимися, очень тесно связано со здоровьесберегающими технологиями. Большинство изменений в образовании связаны «... не только на усвоение учащимися определенной суммы знаний, но и на развитие его личности, его познавательных и созидательных способностей ...». Работая с учащимися во вторую смену, я столкнулась с тем, что необходимы такие методы и формы работы, которые помогают дать максимальный объём знаний через развитие ребёнка, создавая здоровьесберегающую среду. Для создания комфортных условий для обучения необходима технология сотрудничества, главной идеей которой является «учиться вместе, а не просто что-то делать вместе». [1, 67] Основной задачей такого сотрудничества является активное включение каждого в учебный процесс через учебный диалог.

Основной целью данной технологией сотрудничества через парную работу является успешное и комфортное обучение. Данная технология развивает не только навыки коммуникации, но и помогает социализации. Этому способствует сама атмосфера обучения, потому что ученик является субъектом учебной деятельности.

Работая со своим классом, проведя мониторинг и анализ деятельности, я увидела, что у детей невысокий уровень самостоятельности, невысокий уровень умения публично выступать и вести диалог, отстаивать и доказывать свою точку зрения, невысокий уровень следовать инструкции и оценивать по критериям

Результаты диагностики май 1 "А" класс

Поставив перед собой цель, увеличить данные мониторинга, мы проанализировали имеющиеся методики. Остановились на работе в парах. Работа в парах помогает организовать учебный процесс так, чтобы дети работали сообща, каждый был активен, общаться друг с другом и достигать различные цели урока. Работа в парах позволяет каждому ученику по очереди работать с другим учеником в разных активных ролях. Каждый участник работает на всех, и все работают на каждого. Главный девиз данной технологии «Обучая другого, обучаешься сам».

Спецификой работы в парах является то, что происходит взаимообучение всеми учащимися одновременно, взаимоконтроль всех учащихся и самоуправление в процессе обучения. Таким образом, говорят все учащиеся, но обучают ученики и друг друга при полной самостоятельности с разным уровнем дифференциации, в основе которой лежит принцип сотрудничества. Ученик одновременно является и субъектом, и объектом обучения. При этом каждый ребенок учиться выступать, рассуждать и доказывать.

В основе работы в парах лежат принципы:

- принцип сотрудничества и взаимопомощи;
- принцип завершённости: работа по алгоритму, только завершив один этап (прочно усвоив один материал) ребенок может перейти к другому этапу;
- принцип дифференциации: каждый ребенок входит в контакт с разными детьми с разными способностями, что подготавливает его к общению в окружающей жизни с разными людьми;
- разнообразие тем и заданий: данная форма работы возможна на любых темах на любых этапах урока;
- принцип активности: каждый ребенок работает с высоким уровнем активности, при этом развивается мыслительная деятельность, несмотря на то, что они многократно повторяют материал, при этом они несколько раз объясняют новый материал, закрепляют при минимальной затрате времени. Это делает урок интересным, мобильным, развивающим, т.к. каждый ребенок говорит во много раз чаще, чем на простом уроке. [2, 140]

При работе в парах меняется система взаимоотношений в коллективе: каждый работает в своем темпе, но при этом каждый может почувствовать себя учителем, почувствовать себя способным оказывать помощь другим детям во время обучения.

Работа в парах возможна:

- 1) при решении задач, уравнений – каждый ребенок обучает сам, например, один ребенок объясняет уравнение на нахождении неизвестного множителя, а другой на нахождение неизвестного делимого;

2) работа с сорбонками, когда на карточке с одной стороны пример, а с другой стороны ответ. Сорбонки очень удобны при отработке таблицы умножения, знания падежей, правописание словарных слов и т.д.;

3) разучивание стихотворений, или подготовка к письму по памяти и т.д.

4) выполнение упражнений по любому предмету, когда возможно разнообразие материала на одном уровне;

5) работа по вопросам при подготовке к СОР или СОЧ, этот метод особо помогает при подготовке по естествознанию и познанию мира;

6) взаимопроверка при выразительном чтении произведений, т.к. опросить учителя всех учащихся за один урок нереально;

7) взаимодиктант: один диктует, другой ученик пишет так, как всегда это делает учитель. Потом дети проверяют работу друг друга без карточки помощницы, а потом вторично с карточкой помощницей.

8) взаимопередача темы: ученик объясняет, например, решение в столбик, потом ему объясняет напарник. После этого по очереди решают с комментированием, потом проверяют самостоятельную работу друг друга. Данная работа помогает на стадии первичного закрепления;

9) рассказывание друг другу правил, формул. Происходит экономия времени при том, что каждый ребенок продуктивно работает в данный временной отрезок;

10) взаимообмен заданиями, когда у каждого ученика в паре разные задания, но по одной теме одного уровня. Сначала один ученик объясняет свое задание напарнику и оценивает его выполнение, потом второй ученик объясняет и оценивает своё задание. Потом меняются пары (у каждой пары разные задания). Количество смен пар определяет учитель.

Одной из форм работы является «Ручеёк»- сначала работа в паре по взаимопроверке, потом пары меняются (передвигается только 1 или 2 вариант). Количество передвижений определяется учителем в зависимости от сложности темы.

Технология «Карусель» - работа ведётся в двух кругах, работают сначала в парах: «учителями» является внешний круг, а «учениками» - внутренний круг. Потом передвигается только внешний круг.

Одной из форм является и сингапурская методика работы в четвёрках: когда у каждого ребёнка есть свой номер, учитель даёт маршрут работы (кто с кем работает). В работе четверки получается 3 варианта отработки в парах.

Не стоит забывать, что каждый ученик фиксирует выполнение задания в таблице для дальнейшего анализа учителем.

Особое внимание следует уделять правилам работы в парах:

- договориться перед работой о том, кто, что будет делать;
- не спорить, а спокойно объяснять и доказывать;
- стараться понять друг друга;
- смотреть в глаза говорящему;
- реагировать при помощи жестов и взглядов.

Парную работу мы использовали на разных этапах урока:

- этап актуализации знаний;
- этап закрепления и повторения материала;
- этап открытия нового (постановка проблемных ситуаций);
- подведение итога урока (выполнение обобщений и формулировка выводов).

Следует помнить, что парная работа не должна заменять индивидуальную работу. Каждый ученик должен иметь возможность работать самостоятельно и развивать свои индивидуальные навыки. А также помнить о том, что нельзя принуждать к общей работе детей, которые не хотят вместе работать. На уроке время работы 1 цикла 5 – 7 минут. Необходимо соблюдать «золотую» середину.

Но у данной работы есть и недостатки:

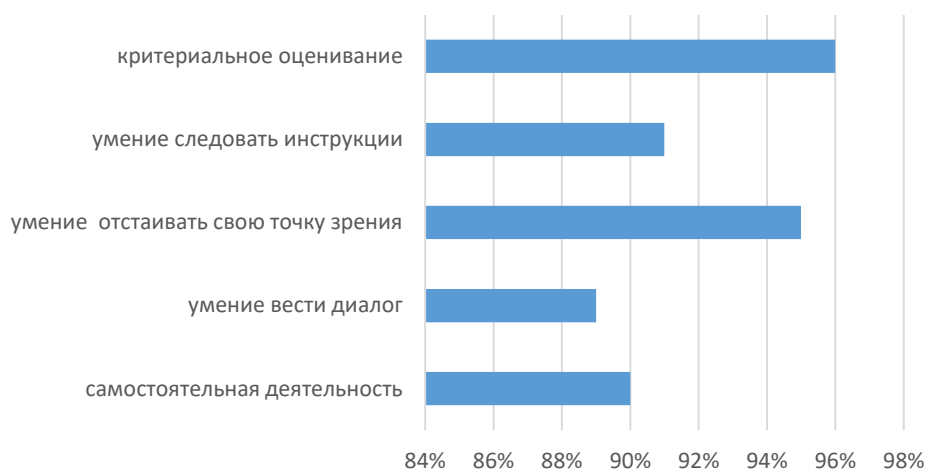
- 1) Тщательная проработка разнообразных заданий;

2) Тщательная работа по составлению маршрута пар, т.к. нельзя составлять пару только из слабых учеников;

3) На уроке возможен шум во время парной работы.

Мы провели итоговую диагностику через 2 года.

Результаты диагностики май 3 "А" класс

На основании данных мы пришли к выводу об эффективности парной работы и возможности применения ей в начальной школе с соблюдением всех рекомендаций.

Литература

1. Слиткова Т.В. Работа в парах как одна из форм группового метода обучения в процессе формирования коммуникативных учебных действий // Современные инновации. 2024. № 7. С. 67–71.

2. Канунникова О.Г. Технология сотрудничества как системообразующий компонент коллективного способа взаимодействия // Модернизация образования. Материалы XXIII Рязанских педагогических чтений 24 марта 2016 года. Рязань, 2024. С. 139–141.

О ФОРМИРОВАНИИ ИНКЛЮЗИВНОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

*Сабирова А.К., Кайралапова Р.К., Кайралапова М. Е.,
КГУ «Карагандинская областная психолого-медико-
педагогическая консультация №5»*

управления образования Карагандинской области, г. Караганда.

В последние годы в нашей стране стало больше уделяться внимания проблеме инклюзивного образования детей с ограниченными возможностями. Инклюзивное образование является одним из направлений реформирования систем образования во многих странах мира, цель которого реализация права на образование без дискриминации. Появилось достаточно много литературы, в том числе и рекомендательной по вопросам организации, содержания и сущности инклюзивного образования детей с ограниченными возможностями в среду нейротипичных детей. Однако, многие вопросы требуют дальнейшего изучения [3].

Инклюзивное образование – это политика государства, направленная на включение всех детей в общеобразовательный процесс, несмотря на различия по признаку здоровья, экономического положения, социальной принадлежности, этнического происхождения, языка, религии, пола и индивидуальных способностей. Основное содержание политики инклюзивного образования заключается в признании положения о том, что все дети могут учиться; школа принимает всех детей, независимо от их различий и создает необходимые условия для удовлетворения особых образовательных потребностей детей.

Внедрение инклюзивного образования должно способствовать преодолению проблем дискриминации и отчуждения в обществе, достижению социальной реабилитации и социального равенства всех людей. Под инклюзивным образованием понимается система и процесс вовлечения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательные школы и детские сады и создания для них условий для получения качественного образования. Внедрение инклюзивного образования в Казахстане предполагает реформирование традиционной системы образования и проведение различных инновационных мероприятий [4].

В рамках обеспечения доступности образовательной среды в 86% общеобразовательных школ созданы условия для инклюзивного образования (в 2015 году – 30%). Анализ статистических данных КГУ «Карагандинская областная психолого-медико-педагогическая консультация №5» показал, что в 2023 г. охват детей с ООП – 2003 ребенка, из них:

- в детских садах - 601 (в инклюзивных группах - 14);
- в общеобразовательных школах - 187 (в инклюзивных классах – 96 детей).

В 2024 году охват детей с ООП - 2638, из них:

- в детских садах - 754 (в инклюзивных группах - 211);
- в общеобразовательных школах - 485 (инклюзивных классах – 362 ребенка).

Диаграмма 1

Таким образом, анализ статистических данных ОПМПК №5 за период 2023-2024 гг. показал, что количество детей с особыми образовательными потребностями, направленных обучаться в общеобразовательные детские сады и школы в условиях инклюзивного образования увеличилось [5].

Сегодня инклюзивным или включающим образованием называют совместное обучение детей с особыми образовательными потребностями (далее – ООП) с нормативно развивающимися сверстниками [2]. Законодательством Республики Казахстан в соответствии с основополагающими международными документами в области прав человека предусматривается принцип равных прав на образование для всех детей. Гарантии права детей на получение образования закреплены в Конституции Республики Казахстан, Законах Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан», «Об образовании», «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями», «О социальной защите инвалидов в Республике Казахстан».

Актуальность идеи инклюзии в образовании обусловлена тем, что число людей с ограниченными возможностями здоровья увеличивается с каждым годом как в Казахстане, так и во всем мире. По оценкам ВОЗ, почти 15% населения всего мира имеют какую-либо форму

инвалидности. Поэтому вопрос формирования инклюзивной культуры в общеобразовательной школе как важнейшей составляющей инклюзивного образования является актуальным.

Инклюзивная культура – это такой уровень развития общества, который выражается в толерантном, гуманном, терпимом, безопасном отношении людей друг к другу, где разделяются идеи сотрудничества, стимулируется развитие всех участников образовательного процесса, где ценность каждого является основой общих достижений, а также формируются всеми принимающиеся инклюзивные ценности.

Основные принципы инклюзии:

- ценность человека не зависит от его способностей и достижений;
- каждый человек способен чувствовать и думать;
- каждый человек имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным;
- все люди нуждаются друг в друге;
- подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений;
- все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников;
- для всех обучающихся достижения прогресса, скорее может быть в том, что они могут делать, чем в том, что не могут;
- разнообразие усиливает все стороны жизни человека

Формирование инклюзивной культуры необходимо при построении школьного сообщества, в котором каждый чувствует, что ему в школе рады, относятся к нему доброжелательно. Инклюзивная культура не возникает спонтанно, а является результатом усилий по внедрению в школьную жизнь таких ценностей, как коллективизм и равенство. Для решения задачи по формированию инклюзивной культуры необходимо выполнение технологической цепочки: приобретение знаний по инклюзивной культуре - формирование ценностного отношения - получение опыта совместной деятельности - положительное отношение к существующей действительности. Причем эта цепочка должна быть прожита всеми участниками образовательного процесса. Очень многое в принятии «особых» детей «обычными» будет зависеть от позиции классного руководителя, учителей. Педагог и классный руководитель должны быть готовы принять «особого» ребенка вне зависимости от его реальных учебных возможностей, особенностей в поведении, состояния психического и физического здоровья. Педагог, работающий с детьми с ограниченными возможностями здоровья, должен обладать высоким уровнем регуляции своей деятельности, контролировать себя в стрессовых ситуациях, быстро и уверенно реагировать на изменение обстоятельств и принимать решения. Ему необходимо иметь в своем арсенале умения, позволяющие справляться с негативными эмоциями, навыки релаксации, умение владеть собой, способность адаптироваться в трудных, неожиданных ситуациях.

Самообладание педагога, его уравновешенность, эмоциональная устойчивость позволяют предупредить конфликтные ситуации. Все это будет иметь особое значение для правильной организации учебно-воспитательного процесса, в котором важное место отводится созданию охранительного режима, щадящего нервную систему ребенка с ООП и оберегающего его от излишнего перевозбуждения и утомления.

Для повышения знаний по инклюзивной культуре, формирования ценностного отношения может быть проведен цикл лекций, бесед, [классных часов](#) для педагогов, родителей и учащихся. Как получение опыта совместной деятельности может быть совместная подготовка к школьным мероприятиям нормотипичных школьников и детей с ООП, проведение социальных акций, проектов, организация волонтерского движения [1].

Целью такой работы должно быть привлечение внимания школьников к проблемам людей-инвалидов, развитие нравственных качеств учащихся. Детям необходимо показать, что люди с ограниченными возможностями очень волевые, сильные и могут достичь высоких результатов во многих сферах жизни. По словам большинства родителей, несмотря на все трудности, с которыми сталкиваются дети с ООП, они с радостью идут на учебу, понимая, что для них это хороший шанс общения с обычными детьми, получения образования и профессии в

будущем. Учителя констатируют, что в школе, где дети учатся понимать особенности друг друга, возникает атмосфера доверия, и развиваются лучшие качества: толерантность, забота, доброта.

Таким образом, инклюзивную культуру, овладение ею людьми, в первую очередь педагогами, родителями, учащимися, можно рассматривать в качестве наиважнейшего основания для развития инклюзивного образования. Если современное общество научится «принимать каждого своего члена таким, какой он есть», преодолевать «в себе чувства раздражения от непохожести других», то проблему воспитания терпимости к людям с ограниченными возможностями здоровья, чужим культурам, пробуждения интереса и уважения к ним можно будет считать решенной.

Литература

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003.
2. Алехина С.В. Инклюзивное образование для детей с ограниченными возможностями здоровья /Современные образовательные технологии в работе с детьми, имеющими ограниченные возможности здоровья: монография/ Н.В. Новикова, Л.А. Казакова, С.В. Алехина; под общ. ред Н.В. Лалетина; Сиб. Федер. ун-т, Краснояр. гос. пед. ун-т им. В.П. Астафьева. Красноярск, 2013.
3. Джангельдинова З.Б., Айтжанова Р.К. Организационно-методические основы включения школьников с аутизмом в общеобразовательный процесс: методические рекомендации. – Алматы. – 2015. -59 с.
4. Ерсарина А.М. «Развитие инклюзивного образования в Республике Казахстан» ж. «Открытая школа» 1 (112), январь 2012. Электронный ресурсURL: <https://open-school.kz/glavstr/inclusiv obraz/arhiv stat 2012 2015/112.pdf>
5. Статистический отчет КГУ «Карагандинская областная психолого-медико-педагогическая консультация №5» управления образования Карагандинской области за 2023-2024 гг.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА ЭЛЕКТРОНДЫҚ ОҚУ ҚҰРАЛДАРЫ МЕН РЕСУРСТАРДЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

*Сайдина Жанар Тилеукановна,
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,
Қарағанды қаласы, №74 ЖББМ*

Қазақ тілін оқытуда электрондық оқу құралдары мен ресурстардың пайдаланылуы – бүгінгі білім беру жүйесінің жаңа талаптарына сай келетін, тиімділігі жоғары әдіс-тәсілдердің бірі болып табылады. Бұл саладағы озық тәжірибелер мен әдістемелерді зерттеу, талдау және тәжірибе алмасу қазіргі білім беру жүйесінің сапасын арттыруға септігін тигізеді [1].

Қазіргі уақытта білім беру процесі жаңартылған білім мазмұнына негізделіп, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды белсенді пайдалану қажеттілігін туындатты. Электрондық оқыту құралдарын енгізу – бұл оқу процесін жеңілдетіп, білім сапасын арттыруға бағытталған маңызды қадам. Қазақ тілі пәнін оқытуда электронды ресурстар мен оқу құралдарын пайдалану білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамытудың тиімді жолы болып табылады [2].

Қазақ тілін оқытуда электрондық құралдар мен ресурстарды тиімді пайдалану кезінде бірнеше мәселе туындайды және оның шешу жолдары да қарастырылған(диаграмма -1).

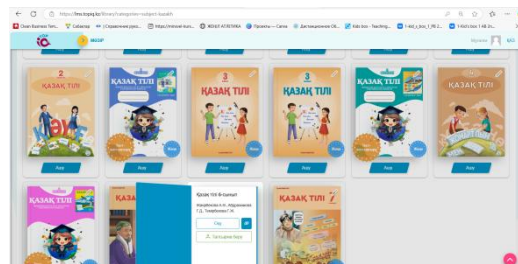
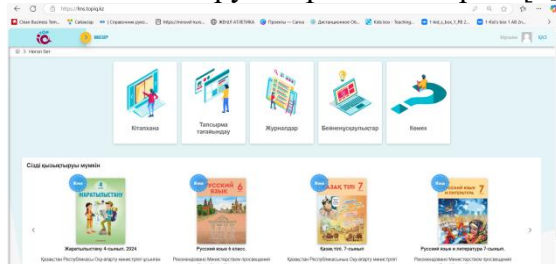

Диаграмма-1. Мәселелер мен шешу жолдары

Жоғарыда көрсетілген мәселелердің шешімі ретінде **Торік** электрондық оқулықтар платформасының мүмкіндіктері ерекше. Қазіргі таңда білім беру процесінде заманауи технологияларды қолдану маңызды рөл атқарады. Мектептерде қазақ тілі пәнін оқытуда технологиялық құралдарды тиімді пайдалану оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуды едәуір жеңілдетеді. Бұл тұрғыда **Торік** электрондық оқулықтар платформасының мүмкіндіктері ерекше маңызды. Платформа оқу процесін қызықты әрі тиімді етуге, оқушылардың өз бетінше білім алуына ықпал етеді[3].

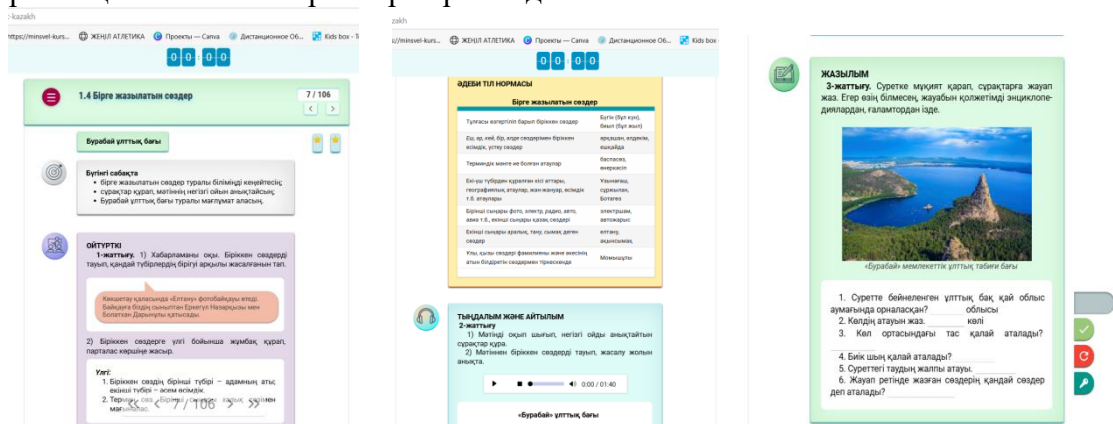
Қазақ тілін оқыту барысында **Торік** платформасындағы интерактивті тапсырмалар мен тесттер оқушылардың қызығушылығын арттырып, сабақты тиімді өткізуге мүмкіндік береді. Платформада грамматика, лексика, сөйлем құрылымы сияқты маңызды тақырыптар бойынша тапсырмалар дайындалған. Бұл тапсырмалар оқушыларға материалды меңгергендігін тексеруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, әрбір дұрыс жауаптан кейін оқушы өз қатесін көріп, дұрыс шешімдерді үйренеді. Мұғалімдер тапсырмаларды өздері құрастыруға, сондай-ақ тақырып бойынша дайын интерактивті жаттығуларды пайдалану арқылы сабақты жандандыруға мүмкіндік алады. Бұл әдіс оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырып, оқу процесін тиімді жүргізуге жағдай жасайды.

Қазақ тілін оқытуда **Торік** платформасының бейнемазмұндары мен анимациялары оқушылардың назарын аударады. Мысалы, қазақ тіліндегі сөйлем мүшелері мен грамматикалық ережелерді түсіндіруде бейнемазмұндарды қолдану, оқушылардың түсіну деңгейін жақсартады. Платформадағы визуалды құралдар мен анимациялар оқушыларға күрделі грамматикалық құрылымдарды қарапайым және түсінікті түрде түсінуге көмектеседі. Әрбір сабақта көрнекі түрде ұсынылған ақпарат оқушылардың білімін тереңдетуге және оларды теория мен практика арасында байланыстыруға мүмкіндік береді [4].

Сурет-1. **Торік** платформасының негізгі беті

Торік платформасының тағы бір маңызды мүмкіндігі – оқушыларға өз бетінше жұмыс істеуге мүмкіндік беру. Платформада әрбір оқушыға жеке тапсырмалар мен тесттер беріледі. Оқушылар бұл тапсырмаларды өз уақытында орындап, өз білімін бағалауға мүмкіндік алады. Оқушылардың қателіктерін түзету және олардың өз бетінше ізденуіне жол ашу — заманауи білім беру әдістерінің маңызды бөлігі. **Торік** арқылы оқушылар қай тапсырманы орындағанын көріп, қай жерлерде қателескенін анықтап, оны түзету үшін қосымша материалдармен жұмыс істей алады. Мұғалімдер оқушылардың әрқайсысының жұмысын бақылай отырып, оларға жеке кеңестер мен қосымша тапсырмалар бере алады.

Сурет-2. **Торік** платформасындағы тапсырмалар реті

Қашықтан оқыту жағдайында **Торік** платформасы оқушылармен байланыс орнатуды жеңілдетеді. Мұғалімдер мен оқушылар арасындағы ақпарат алмасуды жақсарту үшін платформаның барлық мүмкіндіктері пайдаланылады. Оқушылар сабақтар мен тесттерді онлайн режимде орындай алады, ал мұғалімдер олардың нәтижелерін бақылап, кері байланыс береді. Платформа арқылы оқушыларға қосымша тапсырмалар мен ресурстар ұсынылып, олардың тілдік дағдыларын үйренуге деген ынтасы арттырылады. Бұл әдіс, әсіресе, қашықтан оқыту кезінде өте тиімді, себебі оқушылардың білім деңгейін бақылау оңай және әрбір оқушының оқу барысын жеке бағалауға мүмкіндік береді [5].

Қазақ тілі пәнінде ойын элементтерін қолдану оқушылардың сабаққа деген ынтасын арттырады. **Торік** платформасында викториналар мен ойындар арқылы оқушылардың қазақ тіліндегі білімдерін тексеруге болады. Мұндай ойындар мен викториналар оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырып, олардың тіл үйренуге деген мотивациясын күшейтеді. Оқушыларға әр түрлі деңгейдегі тапсырмалар беріліп, оларды орындау кезінде жеңіл жеңістер мен жетістіктерді сезінуі олардың сабаққа деген белсенділігін жоғарылатады. Сонымен қатар, **Торік** платформасында ұйымдастырылатын ойындар мен викториналар оқушылардың жекелей оқуын бақылап, олардың қандай аспектілерде қиындықтар туындайтынын анықтауға мүмкіндік береді [6].

Қазақ тілін оқытуда **Торік** электрондық оқулықтар платформасын қолдану – бұл сабақтардың тиімділігін арттыратын заманауи әдіс. Платформа оқушылардың өз бетімен білім алуына мүмкіндік беріп, мұғалімдерге оқу процесін ыңғайлы әрі тиімді басқаруға жол ашады. Интерактивті тапсырмалар, бейнемазмұндар, викториналар және қашықтан оқыту мүмкіндіктері оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға және олардың сабақты жақсы меңгеруіне септігін тигізеді. Сонымен қатар, оқушылардың әрбір білім деңгейіне сәйкес тапсырмалар мен ресурстарды ұсыну, олардың жеке білім деңгейін бақылау мүмкіндігі де оқытудың тиімділігін арттырады. Осылайша, **Торік** платформасын пайдалану қазақ тілі сабақтарының сапасын жоғарылатуға және оқушылардың білімін арттыруға мүмкіндік береді.

Торік электрондық оқулықтар платформасының тиімділігі мен оның қолданылу дәрежесін анықтау үшін оқушылар мен мұғалімдер арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнамада сұрақтар қазақ тілін оқытудағы платформаның пайдасы, оқушылардың

қызығушылығы, сондай-ақ мұғалімдердің бұл құралды сабақта қолдану тәжірибесі туралы болды. Сауалнама нәтижелері платформаның оқушылар мен мұғалімдер тарапынан жоғары бағаланғанын көрсетеді (диаграмма-1).

Диаграмма-1. **Торік** электрондық оқулықтар платформасының тиімділігі

Қазақ тілін оқытуда **Торік** платформасын қолдану оқушылар мен мұғалімдер арасында жоғары бағаға ие болды. Оқушылар интерактивті тапсырмалар мен ойындар арқылы сабаққа деген қызығушылығын арттырып, өз білім деңгейін тексеру мүмкіндігіне ие болды. Мұғалімдер үшін бұл платформа оқушылардың білімін бақылап, оқу процесін оңай басқаруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, платформа арқылы оқушылар мен мұғалімдер арасында тиімді кері байланыс орнатуға болады.

Жалпы алғанда, **Торік** платформасы қазақ тілін оқытуда өз тиімділігін көрсетті. Оқушылар мен мұғалімдер оны сабақта қолдануды оң бағалады, ал ұсынылған интерактивті тапсырмалар мен бейнемазмұндар сабақтың қызықты әрі нәтижелі өтуіне ықпал етеді. Платформаның қолданылу деңгейі жоғары, бірақ кейбір техникалық мәселелер мен тапсырмалардың күрделілігі бойынша қосымша жұмыс жүргізуді талап етеді.

Қазақ тілін оқытуда электронды оқу құралдарын және ресурстарды пайдалану білім беру сапасын арттырудың тиімді жолдарының бірі болып табылады. Оқушылардың тілдік қабілеттерін дамыту үшін заманауи технологияларды тиімді қолдану, педагогтер мен оқушылар арасында үздіксіз білім алмасуды қалыптастыру қажет.

Әдебиеттер:

1. Әбдіғазиева, А. (2019). Электронды оқыту құралдарының тиімділігі мен педагогикадағы рөлі. Алматы: Білім.
2. Құрманбекова, Б. (2018). Қазақ тілі сабақтарында ақпараттық технологияларды қолдану. Астана: Республикалық баспа.
3. Мұқашева, С. (2020). Қашықтан оқыту жүйесінде ақпараттық технологиялар. Түркістан: Қазақ университеті.
4. Нұрғалиева, Ә. (2017). Қазақ тілін оқытудағы электрондық ресурстар. Алматы: Мектеп.
5. Құралбек, Н. (2016). Білім беру жүйесінде электронды оқыту. Қарағанды: Қарағанды университеті.
6. Сәтімбекова, М. (2018). Электрондық ресурстарды пайдалану арқылы білім беру сапасын арттыру. Атырау: Дарын.
7. Жұмағалиева, Г. (2021). Оқытушылардың электронды құралдарды қолдану тәжірибесі. Шымкент: Жаңа білім.

8. Әлібекова, Ж. (2015). Мектептегі цифрлық технологияларды пайдалану әдістері. Семей: Ұлттық баспа.

БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Сайлау Ш.,

бастауыш сынып мұғалімі, № 134 негізгі орта мектебі, Қарағанды қаласы

Білім беру саласындағы цифрландыру және жаңа технологияларды енгізу – қазіргі заман талабына сай маңызды және қажетті бағыттардың бірі болып табылады. Бұл үдеріс қоғамның әртүрлі салаларының дамуына әсер етіп, білім алу мен оқыту процесін тиімді етуге мүмкіндік береді. Соңғы жылдары ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы, сонымен қатар пандемия жағдайы білім беру жүйесінің цифрландыруына ерекше серпін берді. Осы орайда білім беру мекемелерінде цифрлық құралдарды тиімді пайдалану, оқу процесін қолжетімді әрі сапалы ету маңызды міндет болып отыр.

Білім беруді цифрландырудың маңыздылығы:

Цифрландыру процесі білім берудің барлық деңгейлерін қамтиды: мектептерден бастап жоғары оқу орындарына дейін. Бұл үдеріс оқу бағдарламаларын жаңартып, олардың мазмұны мен құрылымын өзгертуге мүмкіндік береді. Оқушылар мен студенттер үшін оқу материалдары онлайн платформалар арқылы қолжетімді болуда, ал оқыту әдістері интерактивті және мультимедиялық құралдармен толықтырылған. Мұндай тәсілдер оқушылардың білім алуын қызықты әрі тиімді етеді.

Цифрландыру арқылы мұғалімдер мен оқытушылардың жұмысы да жеңілдейді. Олар әртүрлі цифрлық платформалар мен қосымшаларды пайдаланып, студенттердің білім деңгейін бақылап, кері байланыс беру, тестілеу жүргізу сияқты әрекеттерді жылдам әрі тиімді жүзеге асыра алады. Бұл оқушылардың білімін бақылауды автоматтандыруға мүмкіндік береді, әрі мұғалімдердің уақытын үнемдейді. [2:218]

Жаңа технологиялардың енгізілуі:

Жаңа технологиялар білім беру саласында бірнеше аспектілерде маңызды рөл атқарады:

1. Интерактивті білім беру құралдары – онлайн курстар, виртуалды сыныптар, симуляторлар, ойындар арқылы оқу процесін қызықты әрі тиімді ету. Мұндай құралдар оқушыларды өздігінен жұмыс жасауға ынталандырып, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

2. Қашықтан оқыту жүйелері – әсіресе пандемия кезінде қашықтан оқыту қажеттілігі арта түсті. Оқушылар мен студенттер интернет арқылы өздеріне қажетті білімді алу мүмкіндігіне ие болды. Бұл әдіс әсіресе шалғай ауылдар мен елді мекендерде тұратын адамдар үшін маңызды.

3. Білім беру жүйесіндегі үлкен деректер – білім алушылардың оқу барысын, қажеттілік пен қиындықтарды анықтауға мүмкіндік беретін жүйелер. Бұл деректер мұғалімдер мен білім беру мекемелеріне оқыту процесін оңтайландыруға көмек көрсетеді.

4. Жасанды интеллект (AI) – оқушылардың жеке қажеттіліктерін ескеріп, оқу процесін бейімдеуге көмектесетін технология. Мысалы, жасанды интеллект білім алу барысындағы қиындықтарды анықтап, оқушыларға арнайы ұсыныстар береді.

Қиындықтар мен мәселелер:

Білім беруді цифрландыру процесінде бірқатар қиындықтар да бар. Олардың ішінде:

1. Инфрақұрылымның жеткіліксіздігі – көптеген елдер мен өңірлерде білім беру мекемелерінің техникалық базасы әлі де төмен. Интернетке қолжетімділік, заманауи компьютерлер мен басқа да цифрлық құрылғылардың жетіспеушілігі білім беру процесін цифрландыруға кедергі келтіреді.

2. Мұғалімдердің дайындық деңгейі – жаңа технологияларды қолдану үшін мұғалімдердің арнайы білім мен дағдылары болуы қажет. Алайда, көптеген мұғалімдер үшін цифрлық құралдарды қолдану жаңа және күрделі міндет болуы мүмкін.

3. Цифрлық теңсіздік – әртүрлі әлеуметтік топтар мен елді мекендерде цифрлық құрылғылар мен интернетке қолжетімділік бірдей емес. Бұл жағдай оқушылардың білім алуына тең мүмкіндік бермейді.

4. Жеке мәліметтердің қауіпсіздігі – цифрландыру процесі білім беру жүйесінде жеке деректерді жинау мен сақтау мәселелерін көтереді. Оқушылардың жеке ақпаратының қауіпсіздігі мен құпиялылығы маңызды мәселе болып табылады. [3:115]

Білім беруді цифрландыру және жаңа технологияларды енгізу мәселелері туралы зерттеулерге сүйенсек:

Қазіргі уақытта білім беру саласында цифрландыру және жаңа технологияларды енгізу көптеген ғылыми зерттеулер мен талдауларға негіз болып отыр. Осы саладағы зерттеулер цифрлық құралдардың оқыту сапасына әсерін, жаңа технологиялардың тиімділігін, сондай-ақ білім беру жүйесінің трансформациясын зерттеу мақсатында жүргізіледі. Төменде білім беруді цифрландыру және жаңа технологияларды енгізу мәселелері бойынша бірқатар маңызды зерттеулер мен олардың қорытындылары туралы ақпарат берілген. [4:34]

1. Цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың тиімділігі

Бірқатар зерттеулер білім беру процесінде цифрлық ресурстарды қолданудың нәтижелігін қарастырады. Мысалы, зерттеушілердің айтуынша, онлайн платформалар мен виртуалды оқу құралдары білім алушылардың мотивациясын арттырады және оқу процесін қызықтырақ етеді. Осы зерттеулердің бірі, **Ally & Haughey (2019)**, онлайн оқу курстары мен виртуалды сыныптардың білім сапасына оң әсерін тигізетінін анықтады. Оқушылар мен студенттердің оқу нәтижелері мен үлгерімдері көбінесе цифрлық платформалар арқылы оқу материалдарына қол жеткізумен жақсаратынын көрсетті.

2. Жаңа технологиялардың оқу тиімділігіне әсері

Жаңа технологиялар, атап айтқанда, жасанды интеллект (AI), машиналық оқыту және деректерді өңдеу әдістері білім беру саласында белсенді түрде енгізіліп келеді. **Çelik & Yılmaz (2020)** жүргізген зерттеуде жаңа технологиялар оқу нәтижелерін жеке тұлғалық деңгейде бейімдеп, оқушылардың білім алуын жоғары деңгейде қамтамасыз етеді деген қорытындыға келді. Жасанды интеллекттің көмегімен оқушылардың оқу барысындағы қажеттіліктері анықталып, олардың деңгейіне сай тапсырмалар ұсынылады, бұл нәтижесінде оқытудың тиімділігін арттырады.

3. Қашықтан оқыту және пандемияның әсері

Пандемия кезеңі білім беру жүйесіне жаңа технологияларды енгізудің қажеттілігін айқындап берді. **Borup et al. (2020)** қашықтан оқыту жүйелерін зерттеу барысында COVID-19 пандемиясының білім беру жүйесіне қалай әсер еткенін зерттеді. Олар бұл зерттеулердің нәтижесінде қашықтан оқытудың көптеген артықшылықтарына қарамастан, оқытушылар мен оқушылар арасында цифрлық теңсіздіктің болуы, сондай-ақ оқу материалдары мен платформалардың тиімділігі туралы мәселелердің туындайтынын атап өтті.

4. Цифрлық теңсіздік және оны жою мәселелері

Білім беруді цифрландыру кезінде қоғамның түрлі топтары арасындағы теңсіздік мәселесі ерекше маңызды. **Selwyn (2016)** өзінің зерттеулерінде цифрлық теңсіздік мәселесін көтеріп, цифрлық ресурстарға қолжетімділік тұрғысынан әлеуметтік, экономикалық және географиялық алшақтықтардың бар екенін айтты. Бұл оқушылардың білім алудағы мүмкіндіктеріне әсер етеді және білім беру процесіндегі әділдікті қамтамасыз ету мәселесін туындатады.

5. Мұғалімдер мен оқытушылардың кәсіби дамуы

Цифрландырудың білім беру жүйесіне енгізілуі мұғалімдер мен оқытушылардың цифрлық сауаттылығын арттыруды талап етеді. **Wheeler & Cormier (2019)** зерттеуі мұғалімдер мен оқытушыларға арналған оқу тренингтерінің тиімділігін талдаған. Зерттеу нәтижелері бойынша, мұғалімдерге цифрлық құралдар мен платформаларды пайдалану бойынша арнайы оқыту курстарын ұсыну олардың жұмысын жеңілдетіп, оқушыларға көрсетілетін қолдау деңгейін арттырады деп тұжырымдалды.

6. Білім беруді цифрландырудың болашақтағы тенденциялары

Білім беру саласындағы цифрландырудың болашақтағы тенденциялары туралы зерттеулер де айтарлықтай көп. **Beetham & Sharpe (2021)** жаңа технологияларды енгізу және білім беру үрдісін цифрландыру бағытындағы болашақта болатын өзгерістерді зерттеді. Бұл зерттеу болашақта онлайн оқыту мен оқушылардың өзіндік білім алуына басымдық берілуі мүмкін екенін көрсетеді. Сонымен қатар, виртуалды шындық (VR) және кеңейтілген шындық (AR) технологияларының білім берудегі орны ерекше болатыны айтылды. [5:1301]

Қорытынды

Білім беруді цифрландыру мен жаңа технологияларды енгізу қазіргі заманның маңызды бағыттарының бірі. Бұл үдеріс оқу әдістерін жетілдіруге, білім алушылардың оқу мотивациясын арттыруға және оқытушылардың жұмысын жеңілдетуге мүмкіндік береді. Алайда, бұл процеске қатысты бірқатар мәселелер де бар, олардың ішінде цифрлық теңсіздік, мұғалімдердің даярлық деңгейі және жеке деректердің қауіпсіздігі сияқты сұрақтар бар. Осы мәселелерді шешу білім беруді цифрландырудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Кемелова, А. (2022). «Білім беру және жаңа технологиялар.» - *Оқу процесіндегі инновациялар мен цифрландыру.*
2. Курсив, А. (2023). «Жасанды интеллект және білім беру саласы.» - *Ақпараттық технологиялар және білім.*
3. Мамырайым, Б. (2021). «Қазақстандағы білім беруді цифрландыру: Жаңа мүмкіндіктер мен сын-қатерлер.» - *Қазіргі заманғы білім беру мәселелері.*
4. Celik, H., & Yilmaz, A. (2020). *The effect of new technologies on educational outcomes.* Educational Technology & Society, 23(1), 34-45.
5. Borup, J., West, R. E., & Graham, C. R. (2020). *The impact of the COVID-19 pandemic on higher education.* Educational Technology Research and Development, 68(4), 1301-1313.

РОЛЬ РОДИТЕЛЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Салхаева Ш.У.,

*учитель русского языка и литературы,
заместитель директора по воспитательной работе
Основная средняя школа №40, г.Караганда*

Образование — это важнейшая составляющая развития личности, и в этом процессе значительную роль играют как родители, так и общество в целом. Взаимодействие этих двух сторон создает благоприятную среду для обучения, где дети могут получить не только знания, но и личностное развитие. Важно понимать, что успешное образование — это результат слаженной работы семьи, школы и общества, где каждый участник вносит свой вклад.

Сегодня я хотела бы поговорить о важнейшей теме — о роли родителей и общества в образовательном процессе.

Образование — это не только школа, университет или другие учреждения, но и то, что окружает ребенка: его семья, друзья, социум, культурная среда. Мы часто воспринимаем учебный процесс как задачу исключительно образовательных учреждений, но на самом деле успех этого процесса невозможно без активного участия родителей и общества в целом.

1. Роль родителей в образовательном процессе

Родители — это первые учителя ребенка. Их влияние невозможно переоценить. Именно дома закладываются первые основы для формирования личности, воспитания ценностей, мотивации к обучению. Родители создают атмосферу, в которой ребенок ощущает важность образования.

- **Поддержка и мотивация:** Родители должны быть не только заинтересованными зрителями, но и активными участниками образовательного процесса. Они могут мотивировать ребенка, направлять его интересы и помогать преодолевать трудности.

Пример: Мария всегда помогает своему сыну, когда у него возникают трудности с математикой. Она садится с ним за домашку, объясняет непонятные моменты и похвалит за каждое успешное решение. Такое внимание помогает сыну не только разобраться в сложных задачах, но и развивает уверенность в своих силах.

- **Создание условий для учебы:** Это и материальная поддержка, и психологическая помощь. Наличие удобного рабочего места, правильное распределение времени на учебу и отдых — все это влияет на успехи ребенка.

Пример: Андрей с мамой оборудовали уголок для учебы: удобный стол, хорошее освещение и полки с книгами. Мама также следит за тем, чтобы в комнате не было телевизора или других развлечений, когда ребенок занимается. Благодаря этому сын может спокойно сосредоточиться на учебных заданиях и не отвлекается на посторонние вещи.

- **Обратная связь с учителями:** Регулярное общение родителей с педагогами позволяет оперативно решать возникающие проблемы, улучшать успеваемость и поведение ребенка в школе.

Пример: Ирина регулярно посещает родительские собрания и общается с учителем своего сына, чтобы быть в курсе его успехов и проблем в учебе. Когда учитель сообщил о трудностях с чтением, Ирина сразу начала работать с ребенком дома, помогая ему развивать навыки чтения, что вскоре привело к улучшению его результатов в школе.

2. Роль общества в образовательном процессе

Общество в данном контексте можно рассматривать как более широкую систему, которая включает в себя школы, государственные и частные образовательные учреждения, органы власти, а также сообщество в целом.

Пример: Когда сын Насти не мог найти общий язык с одноклассниками, мама с ним поговорила и предложила практические советы, как избежать конфликтов и наладить отношения с друзьями. Она помогла ребенку понять, как важно выслушивать других, компромисс и быть терпимым.

- **Образовательные учреждения и преподаватели.** Школы и преподаватели играют ключевую роль в передаче знаний, развитии мышления и формировании навыков у детей. Учителя являются важными фигурами, которые поддерживают не только академические интересы, но и личностное развитие.

Пример: Алексей и его родители всегда поощряли его к учебе, но не ставили слишком высоких требований. Они учили его, что главное — это стараться и учиться на своих ошибках. Благодаря этому Алексей не боялся ошибок и продолжал учиться, не испытывая стресса от возможных неудач.

6. Развитие самостоятельности

Со временем родители должны научить ребенка быть более самостоятельным. Это включает в себя помощь в организации времени, управлении задачами и принятии решений.

Пример: В возрасте 14 лет Ольга начала самостоятельно планировать свои школьные задания и контрольные работы. Ее родители поддерживали этот процесс, помогая установить расписание и выделять время для отдыха. Теперь она способна самостоятельно справляться с домашними заданиями, не ожидая вмешательства.

3. Общие подходы к взаимодействию родителей и общества

Чтобы образовательный процесс был эффективным, необходимо наладить тесное взаимодействие между школой, семьей и обществом. Важно, чтобы родители и педагоги разделяли общие цели в обучении, а общество в целом поддерживало важность образования для будущего страны. Родители должны активно участвовать в жизни школы, быть открытыми к диалогу с педагогами, поддерживать участие в школьных мероприятиях, работать в тесном контакте с другими членами общества.

- **Создание сообщества:** Школы, родители и различные общественные организации должны работать как единая команда, поддерживающая и развивающая ребенка на всех этапах его обучения.

- **Информирование и обучение родителей:** Проведение семинаров и тренингов для родителей, где они могут узнать о новейших методах обучения, психологии детей и эффективных способах поддержки их развития.

- **Эмоциональная поддержка.** Родители создают эмоциональный фон, на котором ребенок развивается. Позитивная атмосфера в семье способствует формированию у детей уверенности в себе, готовности к обучению и преодолению трудностей.

- **Установление ценностей и приоритетов.** Родители через свои слова и действия передают детям ценности, которые имеют отношение к обучению: уважение к знаниям, честность, трудолюбие, самостоятельность.

- **Мотивация и поощрение.** Правильная мотивация, регулярное поощрение за достижения, а также конструктивная критика помогают детям не только учиться, но и развивать настойчивость, стремление к совершенству.

- **Участие в общественных инициативах.** Общество может помочь семье в воспитании детей, предоставляя доступ к различным культурным и образовательным мероприятиям, которые поддерживают учебный процесс, развивают творческие способности и критическое мышление.

Таким образом, роль родителей и общества в образовательном процессе трудно переоценить. Это взаимодействие должно быть гармоничным и продуктивным. Только так можно создать условия для всестороннего развития ребенка, подготовки его к жизни в современном мире, для формирования человека, который будет готов не только к обучению, но и к созданию лучшего будущего для себя и для общества в целом.

Роль родителей и общества в образовательном процессе неизмеримо важна. Это взаимодействие создает эффективную образовательную среду, в которой дети получают не только знания, но и личностное развитие, формируя ценности, необходимые для успешной жизни. Родители и общество должны работать в партнерстве, чтобы обеспечить будущие поколения необходимыми навыками и качествами для успешной жизни в современном мире.

Список литературы:

1. **Выготский Л.С.** *Психология развития ребенка*. — М.: Педагогика, 1996. В этом труде исследуются важнейшие психологические аспекты развития ребенка, а также роль взрослых в этом процессе.

2. **Петровский А.В.** *Социальная педагогика*. — М.: Высшая школа, 2001. Описание роли родителей и общества в процессе воспитания и образования детей в контексте социальной педагогики.

3. **Равен, Дж. (Raven, J.)** *Образование и воспитание: Проблемы и перспективы*. — СПб: Питер, 2004. О важности воспитания и взаимодействия общества и школы в образовательном процессе.

4. **Бурлачук А.С.** *Педагогика семейного воспитания*. — М.: Академия, 2012. Рассматривается роль семьи в воспитании и образовательном процессе ребенка.

5. **Психология образования: Учебник для вузов** / Под ред. Г.И. Щукина. — М.: Академия, 2017. Обзор роли различных социальных институтов, включая семью и школу, в процессе образования.

6. **Леонтьев А.Н.** *Деятельностный подход в педагогике*. — М.: ИКАР, 2004. Теоретическое обоснование значимости взаимодействия родителей, учителей и общества в образовательном процессе.

7. **Гарднер Х.** *Структура интеллекта*. — М.: Наука, 2001. Изучение роли родителей и социального окружения в развитии многократных типов интеллекта у детей.

8. **Шарова И.А.** *Социально-педагогическая помощь семьям с детьми*. — М.: Владос, 2010.

ҚОЛДАНУ

Сапарбай Гауһар Тілеулесқызы
математика пәнінің мұғалімі, ДОІЖО
Шет ауданы «Батық ЖББМ «КММ

Қазақстан Республикасының болашағы жоғары оқу орындарының қандай мамандарды даярлайтынына байланысты. Бұл ұстаным еліміздің тұңғыш Президенті Н.Ә. Назарбаевтың: «Білімді дамыта алмайтын ел ХХІ ғасырда сәтсіздікке ұшырайды» деп жолдауында айқын айтылған [1].

Қазіргі кезде педагог кадрларды даярлау мен қайта даярлау білім беруді дамыту стратегиясының басты бағыттарының бірі. Қоғам мұғалімдерге жаңа талаптар қояды: олар оқу-әдістемелік материалды іске асырып қана қоймай, ақпараттық технологияларды да тиімді қолдана білуі тиіс. Мұғалімдердің кәсіби қызметте ақпараттық технологиялар құралдарын қолдану бойынша инновациялық қызметке дайындығын қалыптастыру проблемасына бірқатар жұмыстар (М.М. Буняев, Л.И. Долинер, Э.И. Кузнецов, Г.А. Кручинина, Н.В. Сафронова, Д.М. Жүсібалиева және т.б.) арналды.

Қазіргі заманғы педагогикалық зерттеулерде мұғалімнің ақпараттық технологиялар құралдарын қолдануға дайындығының мазмұнын анықтай отырып, компьютерлік сауаттылықтың үш негізгі деңгейін бөліп көрсетеді:

- қарапайым сауаттылық, яғни заманауи ақпараттық технологиялардың оқыту аспектісінің мүмкіндіктері туралы теориялық білімнің басым болуы;
- функционалдық сауаттылық, ақпараттық технологиялар құралдарымен жұмыс істеудің практикалық дағдыларын қалыптастыруды көздейді;
- жүйелік сауаттылық, мұғалімнің компьютерлік ойлау деп аталатын жаңа ойлау стилінің болуымен сипатталады [2].

Г.А. Кручининаның педагогтің компьютерлік сауаттылығын қалыптастыру проблемасына арналған еңбектерінде оның мынадай компоненттері бөлінген [3]:

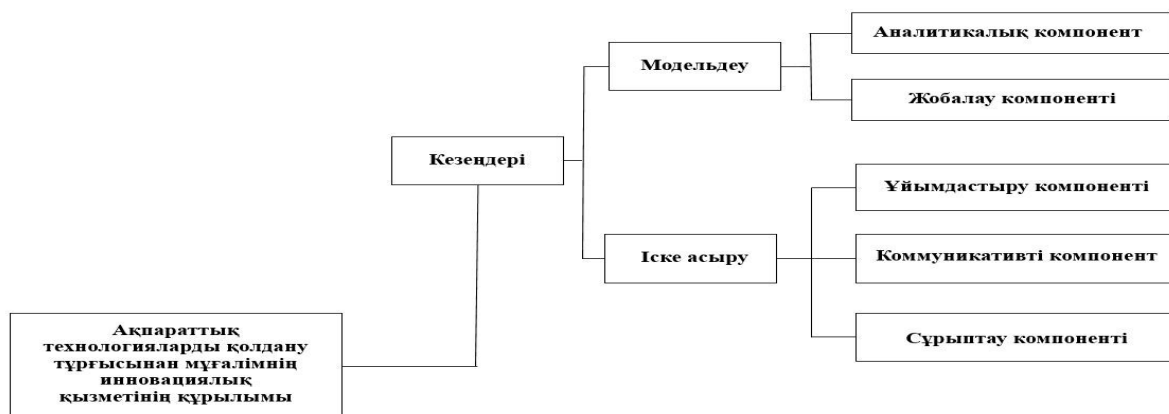
- компьютердің көмегімен оқытуға қатысты ғылыми және ғылыми-әдістемелік әдебиетті, оқу-әдістемелік материалдарды білу; дербес компьютерлердің бағдарламалық қамтамасыз етілуін білу;
- оқу процесін басқару және нақты педагогикалық проблемаларды шешу үшін компьютерді пайдалану мүмкіндіктерін білу;
- оқыту бағдарламаларының сценарийлерін құрастыру үшін барлық курстың, тақырыптың, жеке сабақтың мазмұнын талдай білу және бағдарламашыға орындауға жарамды тапсырмаларды ұсына білу (компьютердің дидактикалық мүмкіндіктерін ескере отырып);
- түрлі типтегі қолданыстағы оқыту бағдарламаларына өзгерістер ұсына білу;
- бағдарламашы дайындаған оқу бағдарламасының ұсынылған тапсырмаға сәйкестігін бағалау білігі; оқу процесін бағдарламалық қамтамасыз етуді оқыту саласындағы кәсіпқой тұрғысынан бағалау қабілеті;
- компьютерлік техниканы пайдалана отырып оқыту кезінде оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере білу;
- «мұғалім - компьютер - оқулық - оқушы» қызмет жүйесіне әртүрлі оқыту бағдарламаларын енгізе отырып, сабақтардың конспектілерін жасай білу;
- сабақты компьютерлік сыныпта өткізе білу;
- түрлі типтегі оқыту бағдарламаларын пайдалана отырып, мамандану пәні бойынша тақырып әзірлеу білігі.

Д.М. Жүсібалиеваның диссертациялық зерттеуінде студенттердің, оның ішінде болашақ педагогтардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру проблемасы жеткілікті түрде терең зерттеледі. Автордың пікірінше, ашық ақпараттық қоғамның шындығынан туындаған қазіргі заманғы мұғалімнің кәсіби қызметінің құрылымы туралы түсініктердің өзгеруі педагогтың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру міндеттерін қояды өзектендірді [4].

Зерттелетін аспектіде Н.В. Сафронованың еңбектері ерекше қызығушылық тудырады, ол оқу мақсатының бағдарламалық құралдарын қолдану технологиясында мұғалім қызметінің

блоктық-модульдік құрылымын әзірледі, онда үш деңгейді бөліп көрсетті: бастауыш, негізгі және перспективалық, және мұғалімнің компьютерлік сыныптағы қызметін үш аспектіде қарастырды: гносеологиялық, қызметтік және психологиялық [5].

Мұғалімдердің кәсіби қызметте ақпараттық технологиялар құралдарын қолдануға дайындығын қалыптастыру мәселесі бойынша жүргізілген зерттеулерге талдауға сүйене отырып, 1-суретте ұсынылған ақпараттық технологияларды қолдану аспектісінде мұғалімнің инновациялық қызметінің мынадай құрылымын бөліп көрсетеміз.

1-сурет. Ақпараттық технологияларды қолдану тұрғысынан мұғалімнің инновациялық қызметінің құрылымы

Мұғалімнің сабақтағы инновациялық қызметі ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, оқу процесін модельдеу мен іске асырудың қалыптасқан білімі, білігі мен дағдысы ретінде түсінілетінін баса айтуға болады. Оқу процесін модельдеу кезеңі мұғалімнен оның осы қызметке дайындығының компоненттері ретінде сипатталатын талдамалық және жобалау дағдыларын, ал іске асыру кезеңі - ұйымдастырушылық, коммуникативтік және сараптамалық компоненттерді талап етеді. Бұл ретте модельдеу кезеңінде жобалау компоненті, оның одан арғы қызметінің жол көрсеткіші ретінде, ал іске асыру кезеңінде педагогтің оқу процесінің негізі болып табылатын ұйымдастыру компоненті басым рөл атқарады.

Ұсынылған құрылым кері байланыстың болуын болжайды, яғни іске асыру кезеңінде мұғалімнің қызметі аяқталмайды және үш процеспен сүйемелденеді: 1) мұғалім талдамалық компонентке қайта оралып, онда жекелеген құрамдас бөліктерді бақылайды; 2) мұғалім өзінің мүмкіндіктері мен сыртқы жағдайларының арақатынасын талдайды; 3) мұғалім сабақ моделінің сәйкестігін және оның практикалық іске асырылуын талдайды.

Осылайша, кері байланыс қағидаты оқу процесін жетілдіру жолдарын іздеуді және оқытудың тиімділігін арттыруға ұмтылысты жүйелендіруге мүмкіндік береді.

Құрылымның барлық бөлінген компоненттері өзара байланысты және өзара шарттасқан.

Педагогикалық процесте **ақпараттық технологияларды** пайдаланудың басты ерекшелігі қазіргі заманғы деңгейде ақпарат базасын, деректер банкі, мультимедианы, микромирларды, имитациялық оқытуды, коммуникациялық желілерді, сараптамалық, іздестіру жүйелерін және т.б. қамтитын ақпараттық-білім беру ортасының болуы болып табылады.

Мұғалімнің ақпараттық технологияларды (АТ) қолдануға дайындығы үш деңгеймен анықталады:

1. Төмен деңгей - фрагменттік білім, АТ-ны пайдалана отырып оқу процесін өз бетінше жобалауға қабілетсіздік, тек үлгі бойынша жұмыс.

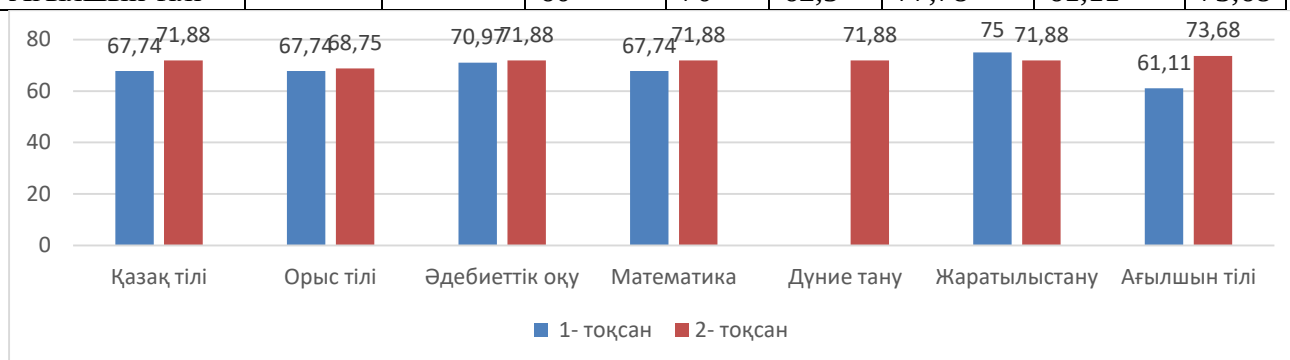
2. Орташа деңгей - жүйелі білім, бағдарламалармен жұмыс істеу дағдылары, оқытуда АТ-ны шығармашылық пайдалану, сценарийлер мен оқу бағдарламаларын әзірлеуге қатысу.

3. Жоғары деңгей - бағдарламалық құралдарды жасау және түрлендіру, авторлық әдістемелерді әзірлеу, шығармашылық әлеуетке қойылатын жоғары талаптар.

Қазіргі заманғы мұғалім ақпараттық технологияларды кем дегенде **орта деңгейде** меңгеруі және білім беру процесінде жаңа технологияларды ұдайы меңгеруі тиіс.

2- 4 сыныптар бойынша 2024-2025 оқу жылы

Пәндер атауы	2-сынып, % тоқсан		3-сынып, % тоқсан		4-сынып, % тоқсан		Жалпы сапа, қорытынды	
	I	II	I	II	I	II	I	II
Қазақ тілі	61,54	69,23	70	70	75	77,78	67,74	71,88
Орыс тілі	69,23	76,92	70	70	62,5	55,56	67,74	68,75
Әдебиеттік оқу	69,23	69,23	70	70	75	77,78	70,97	71,88
Математика	69,23	69,23	60	70	75	77,78	67,74	71,88
Дүниетану		69,23		70		77,78		71,88
Жаратылыстану		69,23		70	75	77,78	75	71,88
Ағылшын тілі			60	70	62,5	77,78	61,11	73,68

2-4 сыныптар аралығында сапа көрсеткіштері артқандығы көрініп тұр.

5-11 сынып білім сапасы 2024-2025 оқу жылы

пәндер	5 сынып, % тоқсан		6 сынып, % тоқсан		7 сынып, % тоқсан		8 сынып, % тоқсан		9 сынып, % тоқсан		10 сынып, % тоқсан		11 сынып, % тоқсан	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Қазақ тілі	70	70	67	73	62	69	70	70	54	69		70		77
Орыс тілі мен әдебиеті	60	80	87	87	69	69	90	80	54	69	70	70	69	69
Қазақ әдебиеті	80	80	67	67	62	77	70	70	62	62	70	70	77	77
Математика	70	80	67	67										
Алгебра					54	62	60	60	54	54				
Геометрия					54	62	60	60	54	54	60	60	62	69
Физика					54	54	50	60	54	54	60	60	69	69
Жаратылыстану	70	70	73	73										
Биология					62	69	60	60	54	62	70	70		69
География					69	69	70	70	62	62	70	70	69	69
Химия						54	60	60	54	54	70	70		69
Дүниежүзі тарихы		90		67		69		70		62		60		77
Қазақстан тарихы	80	90	67	67	69	69	60	70	62	62	70	60	85	77
Құқық негіздері										62		70		85
Информатика				73		69		70		92	70	70	92	92
Алгебра және анализ бастамалары											70	60	62	69
Шетел тілі	70	70	67	67	62	62	70	70	62	62	70	70	69	69

I тоқсанға қарағанда II тоқсанда сапа 1,72% артқандығы байқалды.

Біліктілік арттыру курсқа барып келген мұғалім әдістемелік отырыста курстан алған білімімен бөліседі, таратады.

Курста wordwall, Kahoot, Quiz, D.iD, bamboozle, Mentimeter, suno.ai, canva.com, Gamma.com, Lumio, Learning apps тағы басқа платформаларды барып меңгеріп үлгерім сапасына қосар үлесі көп. Осы платформаларды сабақта пайдаланып, оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыртады.

Әдебиет:

1. Назарбаев Н.А. Казахстан-2030. – Алматы, 1997. – 45 с.
2. Александрова Л.Н. Формирование готовности учителя к применению информационно-коммуникационных технологий в непрерывном профессиональном образовании: автореферат дисс. к.п.н. – Елецк, 2016. – 18 с.
3. Кручинина Г.А., Исакова С.Н. Готовность студентов педагогического колледжа к использованию информационно-коммуникационных технологий в профессиональной деятельности: монография. – Н. Новгород: ВГИПУ, 2007. – 180 с.
4. Джусубалиева Д.М. Теоретические основы формирования информационной культуры студентов в условиях дистанционного обучения: автореферат дисс. ... д.п.н. – Алматы, 1998. – 50 с.
5. Софронова Н.В. Теория и методика обучения информатике: учебное пособие. – М.: Высшая школа, 2004. – 223 с.

ИНФОРМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ МЕН ОЛАРДЫ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ

Сатемирова Манара Саулешиқызы
информатика пәні мұғалімі
Қарағанды облысы Шет ауданы
Нұраталды жалпы білім беру мектебі

Қай уақытта болса да қоғамдық дамудың басты кепілі – ол білім беру саласы. Заман озған сайын ғылым мен инновациялық технология дамудың айқындаушы күшіне айнала түсуде. Ғылымды дамыту, қандай елдің болмасын, басты мақсатына айналып отыр. Ал ғылым болса білім негізінде ғана дамиды. Сондықтан барлық елдер білім сапасын, оның ішінде, орта білім сапасын көтеруге ерекше көңіл бөлуде. Оқушылардың білім сапасын арттыру, ең алдымен мұғалімнің кәсіби шеберлігіне, оқушылардың оқу іс-әрекетін педагогикалық сауатты ұйымдастыра білуіне байланысты. Қазіргі заманғы білім беру жүйесі терең цифрлық трансформация кезеңінен өтуде. Информатика пәні осы үдерістің маңызды элементі болып табылады, өйткені ол оқушыларға цифрлық дәуірде қажетті негізгі құзыреттіліктерді қалыптастыруға мүмкіндік береді. Білім берудегі инновациялық технологиялардың қарқынды дамуы информатика пәнін оқытудың дәстүрлі әдістерін қайта қарауды және жаңа педагогикалық тәсілдерді енгізуді талап етеді.

Бұл мақаланың мақсаты - информатика пәнін оқытудың инновациялық әдістерін жүйелеу және оларды білім беру үдерісінде тиімді қолдану жолдарын анықтау. Осы мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылды:

- информатика пәнін оқытудағы заманауи инновациялық технологиялардың теориялық негіздерін зерттеу;
- цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың практикалық аспектілерін талдау;
- инновациялық оқыту әдістерінің тиімділігін бағалау критерийлерін әзірлеу;
- информатика пәні бойынша білім беру сапасын арттырудың перспективалық бағыттарын анықтау.

Мақаланың өзектілігі - қазіргі білім беру жүйесінің цифрлық трансформация талаптарына сәйкес болу және информатика пәнін оқытудың инновациялық әдістерін жетілдіру қажеттілігін көрсету және іске асыру жолдарын анықтау.

Қазіргі білім беру жүйесінде цифрлық трансформация үдерісі қарқынды жүріп жатыр. Бұл өзгерістер әсіресе информатика пәнінің оқыту әдістемесіне айтарлықтай әсер етуде. Дәстүрлі оқыту әдістері заманауи технологиялармен толықтырылып, білім беру процесі жаңа деңгейге көтерілуде. Қазіргі таңда информатика пәні дәрісханалары интерактивті тақта, компьютер, ноутбук, STEM құрал-жабдықтарымен, робототехника жиынтықтарымен жабдықталуда. Бұл оқушылардың цифрлық құзыреттіліктерін дамытуға мүмкіндік береді.

Өз тәжірибемнің барысында білім сапасын арттырудың басты шарты: оқыту теориясының дамытылуы және практикада тиімді қолданылуы екенін түсіндім. Осы шарттар орындалу үшін келесі міндеттерді іске асыруымыз керек:

- оқу бағдарламасы мен оқулықтардың, оқу құралдарының сапасын қамтамасыз ету;
- мектептің оқу-материалдық техникалық базасын заманауи құрал-жабдықтармен нығайту;
- **педагог кадрлардың кәсіби біліктілігі мен шеберлігін заман талабына сай үнемі жетілдіріп отыру;**
- оқушыларды тәрбиелеу мен оқытуда жағымды психологиялық-педагогикалық ахуал қалыптастыру.
- Құндылықтарға негізделген «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын сапалы түрде іске асыру.
- **басқару жүйесінің сапасын арттыру**

Осы шарттардың сапалы және уақытылы орындалуына жалпы қоғамымыздың цифрлық сауаттылығы өте қажет. Оқушылардың білім сапасын арттыру, ең алдымен мұғалімнің кәсіби

шеберлігіне, оқушылардың оқу іс-әрекетін педагогикалық сауатты ұйымдастыра білуге байланысты. Қазіргі цифрлық дәуірде жас ұрпақтың сабақ үстіндегі танымдық іс-әрекеті нәтижелі болу үшін: сабаққа ынта – ықыласын аударып, сабақтың мазмұнына қызығатындай етіп ұйымдастыра білуіміз керек. Оқыту үрдісінде балаларға сапалы білім беру үшін олардың танымдық іс-әрекетін мақсатқа жеткізетіндей етіп дамыту заманауи интерактивті әдіс-тәсілдерімен қаруландыруды талап етеді. Информатика сабағында оқушылар ақпаратты жинақтау, өңдеу, жөнелту әдістерін меңгеріп, әртүрлі тапсырмалар орындайды. Мысалы өз сабақтарында сабақтың өткізілу түрі, кезеңіне қарай әртүрлі білім беру платформаларын тиімді қолданамын. «LearningApps», «Masrter test», «Classtime», «Ahaslides», «Miro», «Padlet», «Jamboard тақтасы», «Learnins», «Wooclap», «Zoom» және т.б. сервистерін пайдалану арқылы білім сапасын көтерілуімен қатар, оқушылардың қызығушылықтарының артқанын байқадым. Информатика кабинеті - бұл тек компьютерлер мен интерактивті тақта ғана емес, сонымен қатар бірқатар заманауи цифрлық құралдар мен ресурстардың кешені.

Сабақта қолданып жүрген сервистерімді төмендегі кестеге топтастырдым:

Р/с	Сервис атауы	Қызметі
1	topiq.kz платформасында	Оқушылар цифрлық оқулықтармен жұмыс жасайды
2	Scratch ортасында	Алгоритмдік ойлауды дамытады
3	Python тілі	Есептерді шығарады, күрделі жобалар құрайды
4	Виртуалды зертханалар мен симуляторлар	қауіпсіз ортада тәжірибе жасауға мүмкіндік береді.
5	CiscoPacketTracer	оқушылар нақты желілік құрылғылармен жұмыс істегендей әсер алады.
6	Code.org платформасында	ойын түрінде программалау негіздерін меңгереді
7	BlocklyGames	логикалық ойлауды дамытуға көмектеседі
8	LEGO Mindstorms EV3, Arduino бағдарламалық жасақтамалары	роботты бағдарламалайды
9	Google Classroom	тапсырмаларды беру, орындалған жұмыстарды тексеру және кері байланыс жасау ыңғайлы
10	Microsoft Teams платформасы	онлайн сабақтар өткізуге, топтық жобаларды ұйымдастыруға және оқу материалдарын сақтауға мүмкіндік береді
11	VirtualRoboticsToolkit	Роботты платформалада жинап, бағдарламамен жүргізуге мүмкіндік береді

Заманауи цифрлық құралдарды қолдану информатика пәнін оқытуды жаңа деңгейге көтереді, оқушылардың цифрлық құзыреттілігін дамытады және оларды болашақ кәсіби қызметке дайындайды. Жобалық оқыту әдістемесі арқылы оқушылар нақты өмірлік мәселелерді шешуге бағытталған жобаларды әзірлейді. Мысалы, жоғары сынып оқушылары мектеп веб-сайтын жасау, мобильді қосымша әзірлеу немесе роботты бағдарламалау сияқты күрделі жобаларды орындай алады. Бұл үдерісте олар тек бағдарламалау дағдыларын ғана емес, сонымен қатар жобаны жоспарлау, командада жұмыс істеу және презентация жасау сияқты маңызды құзыреттіліктерді де дамытады. Геймификация элементтерін қолдану арқылы күрделі тақырыптарды қызықты етіп түсіндіруге болады. Мысалы, алгоритмдер тақырыбын өткенде, оқушылар виртуалды ойын әлемінде кейіпкерді басқара отырып, әртүрлі алгоритмдік құрылымдарды үйренеді. Деңгейлер жүйесі, ұпайлар жинау және виртуалды марапаттар оқушылардың ынтасын арттырып, оқу процесін қызықты етеді.

Аралас оқыту технологиясы дәстүрлі және онлайн оқытудың артықшылықтарын біріктіреді. Информатика сабақтарында теориялық материалды онлайн платформаларда

ұсынып, практикалық жұмыстарды сыныпта орындауға болады. Бұл тәсіл әр оқушының өз қарқынымен оқуына мүмкіндік береді және уақытты тиімді пайдалануға көмектеседі.

Информатика пәнінде инновациялық әдістерді қолдану тиімділігін зерттеу мақсатында бірқатар педагогикалық эксперименттер жүргіздім. Геймификация элементтерін қолдану арқылы алгоритмдік құрылымдарды оқыту процесін зерттедім. Python бағдарламалау тілін оқыту барысында оқушылар теориялық материалды үйде арнайы дайындалған бейнесабақтар арқылы оқыды. Сабақ уақыты толығымен практикалық тапсырмаларды орындауға арналды. Алғыр оқушылар Codeforces.com сайтында есептер шығарып, сайысқа түсті. Эксперимент соңында оқушылардың бағдарламалау дағдылары айтарлықтай жақсарды, олар күрделі есептерді шешуде жоғары нәтижелер көрсетті. Әр деңгейді сәтті аяқтаған сайын оқушылар виртуалды марапаттар алып отырды, бұл олардың ынтасын арттырды. Тоқсан соңында жүргізілген тестілеу нәтижелері көрсеткендей, ойын элементтерін қолданған оқушылардың үлгерімі дәстүрлі әдіспен оқыған оқушыларға қарағанда 20-25% жоғары болды.

STEAM-жобалар бойынша жүргізілген эксперимент пәнаралық байланыстарды нығайтуға мүмкіндік берді. Оқушылар LEGO EV3 жинағында ауыл шаруашылығында көптеген ауыр жұмыстарды автоматтандыру мақсатында құрастырылған «Ақылды роботты» жинап, бағдарлама құрастырды. Бұл жобада олар түс, ультрадыбыс, жанасу датчиктерін қолданды. Физика, математика, ағылшын тілі пәндерімен интеграция арқылы оқушылар роботтың іс-әрекетін бағдарламалауды меігеріп, нақты өмірлік мәселелерді шешуде информатика құралдарын қолдануды үйренді.

Жүргізілген эксперименттер инновациялық әдістердің тиімділігін дәлелдеді. Оқушылардың цифрлық құзыреттілігі артып, олардың пәнге деген қызығушылығы жоғарылады. Дәстүрлі және инновациялық әдістерді үйлесімді қолдану арқылы біз оқу процесін жаңа деңгейге көтере алдық. Эксперимент нәтижелері көрсеткендей, заманауи технологиялар мен әдістерді қолдану оқушылардың білім сапасын арттырып қана қоймай, оларды болашақ кәсіби қызметке дайындауға да көмектеседі.

Информатика пәнін оқытудағы инновациялық әдістер мен тәсілдерді зерттеу және қолдану тәжірибесі бірқатар маңызды қорытындылар жасауға мүмкіндік береді. Заманауи цифрлық құралдар мен инновациялық педагогикалық тәсілдерді біріктіру оқу процесінің тиімділігін айтарлықтай арттырады. Эксперименттік жұмыстар көрсеткендей, геймификация, аралас оқыту, STEAM-білім беру әдістемелері оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың оқу жетістіктерін жақсартады.

Инновациялық әдістер мен дәстүрлі педагогикалық тәжірибені үйлесімді біріктіру - заманауи білім берудің негізгі міндеті. Бұл зерттеу жұмысының нәтижелері информатика пәнін оқытуды жаңа деңгейге көтеруге және оқушылардың цифрлық дәуірге сәйкес құзыреттіліктерін қалыптастыруға бағыт-бағдар береді.

«Ел боламын десең бесігіңді түзе» деп ұлы жазушы, ғұлама ғалым Мұхтар Әуезов айтқан. Бұл сөзде мәні терең мағына жатыр. Еліңнің ертеңі – жас ұрпақты жақсылап өсір деген сөз. Сондықтан, бүгінгі жас ұрпаққа жан-жақты білім беру, тәрбиелеу әр ұстаздың міндеті.

Әдебиет

1. Умбеталиева Л. У. Компьютерлік және жаңа технологияларды физика сабағында тиімді пайдалану // Вестник науки Южного Казахстана. – 2018. – №. 2. – С. 161-166.
2. Сақтеміров Қ. О., Шугаева Т. Ж., Тлешова Г. А. 8-сыныпта физика сабағында оқушылардың жобалық іс-әрекетін ұйымдастыру және жобалар әдісі // Научный журнал Вестник Актыубинского регионального университета имени К. Жубанова. – 2023. – Т. 71. – №. 1.
3. Біргебаев А. Б., Сахабаева А. М. Дифференциалдық операторлардың бөліктенуі мәселелерін оқытудың пәнаралық байланысы мен бағыттары // Вестник КазНПУ имени Абая, Серия «Физико-математические науки». – 2022. – Т. 80. – №. 4. – С. 89-96.
4. Абдрахманова К. К. Болашақ физика мұғалімдерінің STEM-әдісімен білім беруге дайындығы // Bulletin of the Karaganda University Pedagogy series. – 2022. – Т. 108. – №. 4. – С. 129-138.

5. Мукушев С. В. Жаратылыстану-математика және дене шынықтыру пәндері арасындағы байланыстарды жүзеге асыру (теориялық аспектілері) // Bulletin of LN Gumilyov Eurasian National University. Pedagogy. Psychology. Sociology series. – 2024. – Т. 147. – №. 2. – С. 365-377.

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДЕГІ КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУДЕ «ҮШТҰҒЫР» ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖОБАСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

*Сатыбалдина Гульжазира Хайдаровна,
бастауыш сынып мұғалімі, Қарағанды облысы білім басқармасы
Балқаш қаласы білім бөлімінің “Әлихан Бөкейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі” КММ*

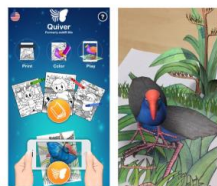
Бастауыш білім беру кезеңі балалардың тұлғалық дамуының, шығармашылық қабілеттерінің қалыптасуының маңызды кезеңі болып табылады. Бұл кезеңде оқу процесі қызықты, тиімді әрі баланың қызығушылығын арттыратын жағдайда ұйымдастырылуы тиіс. Заманауи білім беру әдістемелері мен технологиялары осы мақсатқа жетуге бағытталған, оның ішінде «ҮШТҰҒЫР» педагогикалық жобасы ерекше орын алады. Бұл жоба балалардың танымдық қабілеттерін, шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған құралдарды қамтиды [1:37].

Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерді дамыту «ҮШТҰҒЫР» жобасының негізгі мақсаты бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамыту, оқу процесін қызықты әрі тиімді етіп ұйымдастыру болып табылады [2:142].

Шығармашылық қабілеттері балалардың өз ойларын еркін жеткізу, жаңа идеялар ұсыну, түрлі проблемаларды шешу дағдыларын қамтиды. Осы мақсатта жобада қолданылатын құралдардың бірі — **Quiver** сандық суреттері болып табылады. Бұл құрал балаларға оқуға және жазуға деген ынтасын арттырады, өйткені олар суреттер мен жазбалар арқылы өз шығармашылықтарын ашық түрде білдіре алады [3:58]. Сонымен қатар, бұл құрал танымдық қызығушылықты арттырып, баланың ойын кеңейтеді (сурет-1).

“Quiver”

Quiver — бұл сандық суреттерді интерактивті түрде пайдалану арқылы балаларға оқуға және жазуға деген ынтасын арттырады. Оқушылар өз шығармашылығын ашық түрде білдіре алады, суреттер мен жазбалар арқылы танымдарын кеңейтеді.

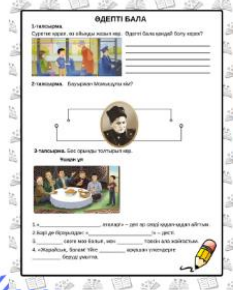
1-сурет. **Quiver** сандық бағдарламасы

Балалардың танымдық қызығушылығын арттыру мақсатында **Graphic organiser** құралын қолдану тиімді болып табылады. Бұл құрал оқу материалдарын жүйелеп, түсінік қалыптастыруға көмектеседі. Оқушылар тақырып бойынша өз ойларын реттеп, ақпаратты ұйымдастыра отырып, шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік алады [4:114]. **Graphic organiser** балалардың ойлау қабілетін дамытумен қатар, оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді (сурет-2).

Графикалық органайзер

Дарынды оқушыларды дамыту үшін шығармашылық тапсырмаларды көптеп енгізу өте маңызды. Мұғалімдер әртүрлі жанрларда шығарма жазуға, сурет салуға, қолөнермен айналысуға мүмкіндік беруі керек. Бұл олардың танымдық қызығушылықтарын дамытумен қатар, өз ойларын еркін жеткізе білу дағдыларын жетілдіреді. Оқушыларға өз ойлары мен идеяларын білдіргенде қолдау көрсетіп, жеке жұмыстарын бірлескен жобаларға айналдыру да тиімді әдіс болуы мүмкін.

Шығармашылық
қабілеттерді дамыту

2-сурет. Графикалық органайзермен жұмыс барысынан

Оқу процесін қызықты әрі тиімді етіп ұйымдастыруда «Асығың алшысынан түссін» ойынының маңызы зор. Бұл ойында жеңіске жету үшін оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту, шешім қабылдау дағдыларын жетілдіру қажет. Ойын элементтері балаларды оқу процесіне белсенді түрде тартуға мүмкіндік береді [5:213]. Сонымен қатар, ойын барысында оқушылар бір-бірімен ынтымақтасып, бәсекелестіктің де маңызын түсінеді. Қазақ халқының ұлттық құндылықтарын сақтай отырып, балалар ұлттық мәдениетпен танысып, логикалық ойлау, шапшаңдық, дәлдік дағдыларын меңгереді [6:47] (сурет-3).

“Асығың алшысынан түссін”

тұрақты мотивацияны қалыптастыру ойыны

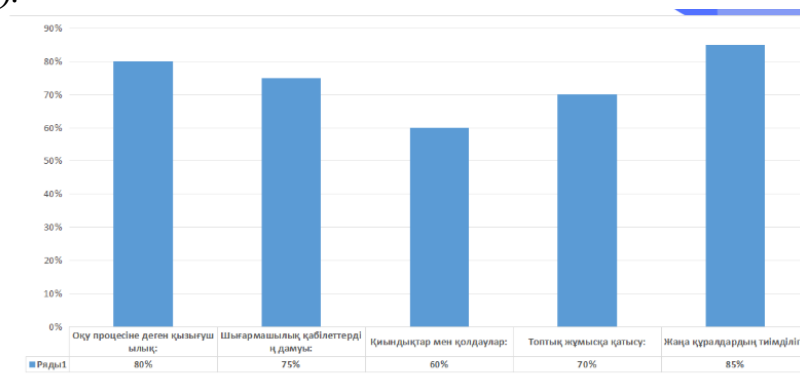
қазақ халқының ұлттық құндылықтарын сақтай отырып, балалардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға, шапшаңдық пен дәлдікке үйрететін қызықты әрі танымдық ойын. Бұл ойын арқылы балалар ұлттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде, қазақтың ұлттық ойындары мен дәстүрлерін тереңірек танып, сонымен қатар өзара бәсекелестікке түсіп, бір-бірімен ынтымақтасуды үйренеді.

3-сурет. «Асығың алшысынан түссін» ұлттық-мотивациялық ойыны

«ҮШТҰҒЫР» жобасы арқылы бастауыш сынып оқушылары оқу үрдісіне қызығушылықпен қатысып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға қатысты маңызды қадамдар жасауда. Жоба бойынша өткізілген сауалнама нәтижелері көрсеткендей, **2 сынып оқушыларының оқу үрдісіне деген қызығушылығын арттыруда қолданылған құралдардың тиімділігі жоғары** болды. Оқушылар топтық жұмысқа белсене қатысып, тапсырмаларды шығармашылықпен орындап, қиындықтарды мұғалімнің қолдауымен жеңе алғанын көрсетті. Мұғалімдер оқушылардың қызығушылығын арттыру және олардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін құралдардың тиімді екенін атап өтті.

Мен осы жлбаның тиімділігін, 2 сынып оқушылардың оқу үрдісіне деген қызығушылығын, шығармашылық қабілеттерін дамытуда қолданылған құралдардың тиімділігін, сондай-ақ топтық жұмыс және қажетті қолдау деңгейін бағалау мақсатында алдым. Нәтижесінде оқушылар “Үштұғыр” жобасы арқылы берілген тапсырмаларды қызығушылықпен орындап, шығармашылық қабілеттерін дамытуда құралдардың тиімділігі жоғары болғанын, топтық жұмысқа белсене қатысып, мұғалімнің қолдауымен қиындықтарды жеңе алғанын көрсетті (*диаграмма-1*).

1-диаграмма. Сауалнама қорытындысы

Қорыта айтқанда, «ҮШТҰҒЫР» педагогикалық жобасы бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытуда, танымдық қызығушылығын арттыруда және оқу процесін қызықты әрі тиімді етіп ұйымдастыруда айтарлықтай тиімді құрал болып табылады. Бұл жоба оқушылардың оқу процесіне белсене қатысуына, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға, сондай-ақ ұлттық құндылықтарды сақтау мен дамытуды көздей отырып, оларды жеке тұлға ретінде қалыптастыруға үлес қосады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Абдрахманова, М. Ш. Бастауыш мектеп оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамыту жолдары. – Алматы: ЖШС «Білім», 2020. – 204 б.
2. Құрманғали, Ә. А. Оқу процесін тиімді ұйымдастырудың инновациялық әдістері. – Астана: Қазақстан университеті, 2018. – 148 б.
3. Нұрғазина, Г. Ж. Бастауыш білім беру жүйесінде шығармашылық дағдыларды дамыту. – Алматы: Білім беру академиясы, 2019. – 112 б.
4. Тасмағанбетова, А. Қ., Омарова, А. Т. Интерактивті оқыту құралдарының тиімділігі: Quiver мен Graphic organiser әдістерін қолдану тәжірибесі. – Алматы: ҚазҰПУ баспасы, 2021. – 256 б.
5. Назарбаев, Н. Ә. Ұлттық мәдениет және білім беру: Ұлттың рухани дамуының негіздері. – Алматы: Ұлттық кітапхана, 2017. – 320 б.
6. Байқонысова, З. Т. Ойын технологияларының бастауыш сыныпта қолданылуы. // Білім беру журналында жарияланған мақалалар. – 2020. – № 2. – Б. 45-50.
7. Қазақ халқының ұлттық ойындары және олардың білім беру жүйесіндегі маңызы. // Қазақ ұлттық педагогикалық журнал. – 2018. – № 5. – Б. 80-85.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ

Саурикова Р. Х.

учитель географии, КГУ «ОШ №1» г. Балхаш

Сегодня обучение географии в школе не может ограничиваться классическими академическими целями, оно должно включать функциональные и практические цели, связанные с повседневной жизнью и трудовой деятельностью. Обновлённая программа обучения ориентирует учителя в первую очередь на развитие функциональной грамотности

учащихся. На развитие функциональной грамотности школьников, формирование ключевых и предметных компетенций ориентировано содержание Типовых учебных программ. Что же такое «функциональная грамотность»?

Функциональная грамотность — это способность человека эффективно использовать знания и навыки в различных жизненных ситуациях. В контексте уроков географии развитие функциональной грамотности становится особенно актуальным, поскольку география охватывает широкий спектр тем, связанных с окружающим миром, обществом и природой. В данной статье я хочу рассмотреть ключевые аспекты, которые способствуют развитию функциональной грамотности у учащихся на уроках географии.

Естественно-научно грамотный человек стремится участвовать в аргументированном обсуждении проблем, относящихся к естественным наукам и технологиям, что требует от него следующих компетентностей:

- научно объяснять явления;
- понимать особенности естественно-научного исследования;
- интерпретировать данные и использовать научные доказательства для получения

выводов.

Естественно-научная грамотность для учащегося «... это способность учащихся использовать естественнонаучные знания для отбора в реальных жизненных ситуациях тех проблем, которые могут быть исследованы и решены с помощью научных методов, для получения выводов, основанных на наблюдениях и экспериментах, необходимых для понимания окружающего мира и тех изменений, которые вносит в него деятельность человека, а также для принятия соответствующих решений».

Уровни естественно-научной грамотности:

на знание и понимание: воспроизведение простых знаний (терминов, фактов, правил), умение приводить примеры явлений и формулировать выводы при помощи основных естественнонаучных понятий.

на применение и анализ: использование естественнонаучных знаний для объяснения отдельных явлений; выявление вопросов, на которые могла бы ответить наука, определение элементов научного исследования.

на синтез и оценку: объяснение явлений на основе их моделей, анализ результатов проведенных исследований, сравнение данных, научная аргументация своей позиции, оценка различных точек зрения.

Долгие годы работы учителем географии позволили мне накопить значительный опыт применения на уроках заданий на развитие функциональной грамотности. На некоторых из них мне бы хотелось остановиться.

Примеры заданий на знание и понимание.

1. Прием «Да –Нет»

- 1.Казахстан относится к однопациональным странам.
- 2.Растворение одного этноса в среде более крупного народа приводит к ассимиляции.
- 3.Миграционное сальдо имеет незначительное отрицательное значение.
- 4.К экономически активному населению относят учащихся, пенсионеров, студентов.
5. Женское население в основном занято в отраслях непродовольственной сферы.
- 6.Странами с наибольшим количеством иммигрантов являются Индия, Мексика, Пакистан.

2. Дополни предложения:

- 1.РК по численности населения относится к странам
- 2.Выделяют ... типа возрастной структуры населения.
- 3.Для прогрессивной возрастной структуры характерно ... населения.
- 4.Убывающее население характерно для ... возрастной структуры.
- 5.По плотности населения Казахстан относится к странам
6. Сальдо внешней миграции в Казахстане

3. Установите соответствие:

Исследователи	Вклад в исследование и изучение территории Казахстана
1.К.Жалаири	а) Обобщил картографические материалы о Казахстане в труде «Чертежная книга Сибири»
2.С.Ремезов	б) Совершил путешествия в Жунгарию, Кашгарию, Жетысу
3.П.П.Семенов	с) Ученый геолог, является создателем научного метода металлогенической формации.
4.Ш.Уалиханов	д) Создал труд «Сборник летописей»
5.К.Сатпаев	е) Совершил несколько экспедиций в Тянь-Шань, открыл массив Хан Танири
	ф) Один из организаторов экономической географии в Казахстане

Задания на применение и анализ.

1.Прочитайте текст «Центры добычи и переработки минеральных ресурсов» и выполните задание.

Металлургический комплекс имеет большое хозяйственное значение. Комплекс производит металлы и их сплавы. Metallургический комплекс снабжает другие отрасли металлом, трубами, сырьем, взамен получает топливо и электроэнергию, машины и оборудование, химические и лесные материалы. Metallургический комплекс имеет ряд особенностей, главным принципом является размещение. Основные факторы размещения отраслей металлургии – материалоемкие (сырьевые), капиталоемкие, трудоемкие, энергоемкие, экологические.

Задание. Какую особенность подтверждает каждый из приведенных примеров.

Пример 1. При работе завода мощностью 125 тыс.т меди в год образуется 2 млрд.м³ отходящих газов и 45 тыс.т пыли.

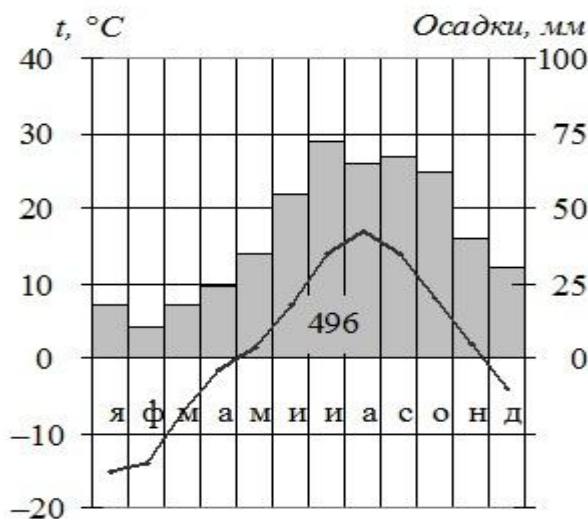
Пример 2. На металлургическом комбинате в Темиртау работает 15 тыс. человек, а на Жезказганском и Балкашском медеплавильных заводах – 6 тыс. человек.

Пример 3. На изготовление 1 т стального проката расходуется 5 т различных материалов (руды, металлолома, известняка) и 1,5 т топлива. Для выплавки 1 т меди требуется около 100 т руды и 2 т топлива.

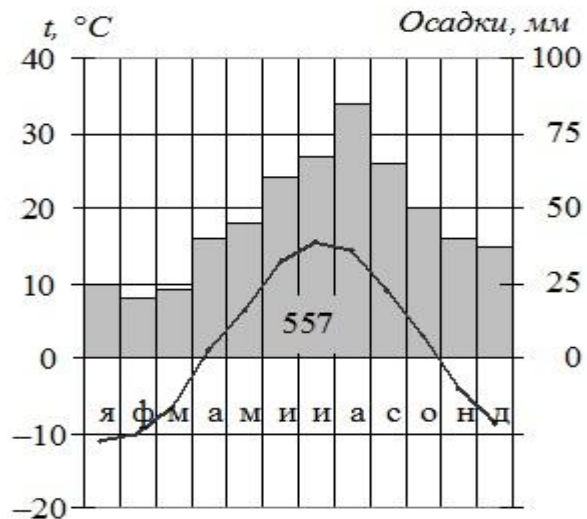
Пример 4. Строительство в Павлодаре завода по выпуску алюминия мощностью 250 тыс. т обошлось в 100 млрд. тенге. Это составило 1/7 стоимости промышленной продукции Павлодарской области.

2.Проанализируйте климатограммы двух населенных пунктов А и Б. Заполните таблицу.

Климатограмма города А

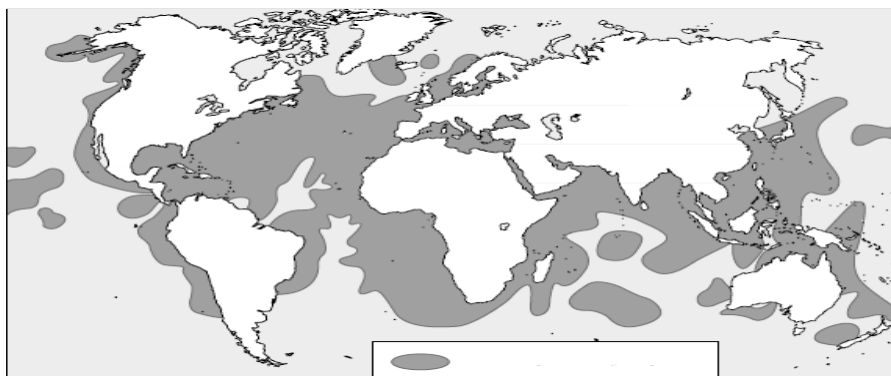
Климатограмма города Б

План	Климатограмма города А	Климатограмма города Б

Средняя температура июля		
Средняя температура января		
Среднегодовое количество осадков		
Режим выпадения осадков		
Вывод : сходство и отличие.		

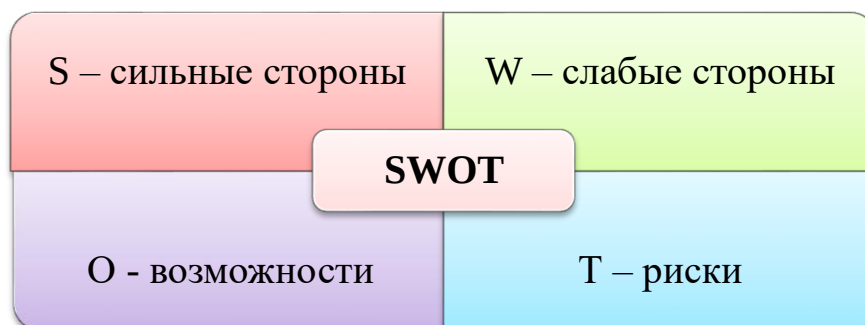
3. Рассмотрите картосхему и определите вид загрязнения Мирового океана.

перечислите экологические (2 примера) и социально-экономические последствия (2 примера), вызванные данным видом загрязнения Мирового океана.

Задания на синтез и оценку.

1. Оцените минеральные ресурсы Казахстана в форме SWOT анализа.

3. Работая по стратегии «Фишбоун» определите основные проблемы рек Казахстана и предложите пути их решения?

Особая роль на уроке отводится **работе с текстом**. Задания, ориентированные на определение и развитие естественно-научной грамотности, могут быть представлены в виде сплошных или несплошных текстов.

1. Прочитайте текст и выполните задания.

Озеро Балхаш – один из крупных водоемов Евразии. Если смотреть сверху, озеро напоминает по форме бумеранг и делится проливом на две разные части. Площадь озера 18,2 тыс. кв.км. Балхаш лежит на высоте примерно 340 м над уровнем моря, его длина составляет примерно 600 км, ширина изменяется от 9—19 км в восточной части до 74 км в западной. Мелководная (6-12м) западная часть наполнена пресной водой; восточная же более глубокая, до 26 метров, и достаточно соленая. Озеро разделено на две почти равные части (соленую и

пресную) узким проливом Узун-Арал и полуостровом Сарыесик. Западная часть озера проточная и пресная, восточная часть – бессточная и соленая. Или, впадающая в западную часть озера Балхаш, даёт 73—80 % всего притока воды в озеро и сильно опресняет его западную часть. Река начинается в горах Центрального Тянь-Шаня в [КНР](#). Исток реки находится в месте слияния рек [Кунгес](#) и [Текес](#). Высота истока — 794 м над уровнем моря. Высота устья — 341 м над уровнем моря.

1. Опираясь на текст «Озеро Балхаш», ответьте (сделайте следующие выводы) напротив утверждения: **да и нет**.

№	Утверждение	Да	Нет
1	Это самое глубокое озеро в мире.		
2	Кроме Иле, в Балхаш впадают Каратал, Аксу, Лепси, Аягоз.		
3	Вода в озере исключительно чистая и прозрачная.		
4	Озеро находится в субтропическом климатическом поясе.		
5	Самые крупные острова – Басарал и Тасарал.		

2. Объясните причины того, что разные части озера имеют разную солёность воды? Запишите свой ответ.

3. Используя текст и формулу расчета падения реки, рассчитайте падение реки Иле.

4. Объясните, к какому типу по скорости движения воды относится р. Иле.

2.Прочитайте текст и ответьте на вопросы. Этна — самый крупный действующий вулкан в Европе. За активностью Этны внимательно наблюдают геофизики, вулканологи. Этна просыпается едва ли не каждый год, но крупные извержения случаются на острове Сицилия раз в 150 лет, и каждый раз огненная лава накрывает одну из деревень на склоне. Несмотря на опасность, люди продолжают селиться рядом с Этной.

1) На территории какого европейского государства находится вулкан Этна? Запишите в ответ название этого государства.

2) Какие воздушные массы влияют на формирование климата акватории вокруг острова Сицилия?

3) Какая особенность природных условий заставляют людей, несмотря на опасность, селиться рядом с Этной и заниматься земледелием?

Развитие функциональной грамотности на уроках географии — это многогранный процесс, который включает в себя критическое мышление, интерпретацию данных, глобальную осведомленность, проектную деятельность и использование технологий. Эти аспекты помогают учащимся не только лучше понимать окружающий мир, но и развивать навыки, необходимые для успешной жизни в современном обществе. Важно, чтобы учителя географии активно внедряли эти подходы в учебный процесс, создавая условия для формирования у учащихся функциональной грамотности.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚҚА НЕГІЗДЕЛГЕН БІЛІМ БЕРУ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТІЛ БАЙЛЫҒЫН ДАМУ

*Сейсенова Камажай Жумабаевна,
бастауыш сынып мұғалімі,*

«№22 мектеп-интернат» КММ, Қарағанды қаласы

Қазіргі уақытта еліміздің білім беру жүйесі өзекті мәселелердің бірі – ұрпақтың ұлттық санасын қалыптастыру мен ұлттық құндылықтарды ұстану болып табылады. Бастауыш сыныпта тіл байлығын дамыту жұмыстары тек оқушының сөйлеу дағдысын қалыптастырып

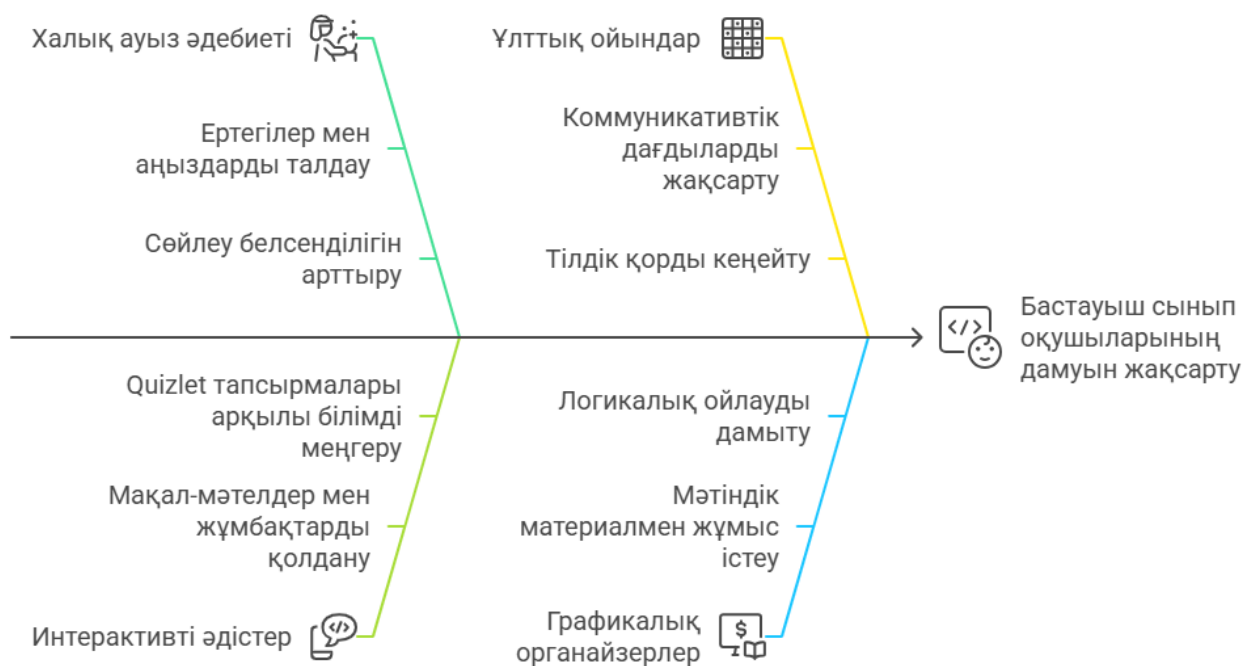
қоймай, сонымен бірге оның мәдени құндылықтар мен дәстүрлерге деген көзқарасын нығайтады. Тіл байлығын дамыту – тек грамматикалық нормаларды меңгеру ғана емес, сонымен қатар балалардың өз халқының мәдениеті, дәстүрлері және құндылықтары туралы түсініктерін тереңдету болып табылады.

Қазіргі жаһандану дәуірінде ұлттық мәдениет пен ана тілінің сақталуы өзекті мәселе болып отыр. Бастауыш сынып оқушыларына ана тілін ұлттық құндылықтармен ұштастыра оқыту олардың тұлғалық дамуының негізін қалайды. Сондықтан оқушылардың тіл байлығын дамытуда дәстүрлі және заманауи әдістерді үйлестіру маңызды.

Ұлттық құндылықтар – бұл халықтың тарихи даму жолында қалыптасқан мәдени мұра, рухани байлықтар мен моральдық нормалар. Бастауыш сынып оқушыларының тіл байлығын дамытуда ұлттық құндылықтарды енгізу оларды өз халқының тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүрлеріне деген құрметке тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Бұл процесс оқушылардың сөздік қорын молайтып қана қоймай, олардың сөйлеу мәдениетін де жетілдіреді (1сурет).

Тіл байлығын дамытуда халық ауыз әдебиеті, мақал-мәтелдер, ұлттық ойындар сияқты мәдени мұралардың рөлі зор. Ғалымдар С. Ұзақбаева, М. Қожахметова еңбектерінде ұлттық құндылықтарды оқу-тәрбие үрдісіне енгізудің маңыздылығы атап өтілген. Сонымен қатар, АКТ құралдарын қолдану білім алушылардың оқу мотивациясын арттырудың тиімді тәсілі ретінде қарастырылады.

Осы негізде жүргізілген зерттеу барысында бастауыш сынып оқушыларының тіл байлығын дамыту мақсатында бірқатар тиімді әдістер қолданылды. Біріншіден, оқушылардың ұлттық мәдениетке қызығушылығын арттыру үшін халық ауыз әдебиеті үлгілерін жүйелі түрде пайдалану әдісі қолданылды. Сабақтарда ертегілер, аңыздар мен жырлар арқылы оқушылардың бейнелі сөздер мен көркемдік құралдарды меңгеруі қамтамасыз етілді. Екіншіден, мақал-мәтелдер мен жұмбақтарды интербелсенді тәсілдермен меңгерту ұйымдастырылды, атап айтқанда Quizlet платформасы арқылы мақал-мәтелдердің мағынасын түсіндіру мен жаттықтыру жүргізілді, бұл оқушылардың есте сақтау және логикалық ойлау қабілеттерін жетілдірді. Үшіншіден, ұлттық ойындарды тіл дамыту мақсатында қолдану әдісі енгізілді, мысалы, «Асығың алшысынан түссін» ойыны арқылы оқушылар өзара сөйлесіп, ойын шарттарын түсіндіру барысында сөйлеу дағдыларын белсенді дамытты. Төртіншіден, графикалық органайзер әдісі арқылы шығармаларды талдау ұйымдастырылды, бұл әдіс оқушылардың мәтінді құрылымдық тұрғыдан талдау, негізгі және қосымша ақпаратты ажырата білу дағдыларын қалыптастырды. Бесіншіден, сабақ үрдісіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды, атап айтқанда Quizlet платформасын енгізу арқылы оқушылардың белсенділігін арттыру, оқу материалын меңгеруді жеңілдету көзделді. Бұл әдістердің кешенді қолданылуы оқушылардың тілдік қабілеттерін дамытып қана қоймай, ұлттық құндылықтарды саналы түрде қабылдауына мүмкіндік берді(сурет-1).

1-сурет. Ұлттық құндылықтар арқылы бастауыш сынып оқушыларының дамуын жақсарту

Практикалық жұмыстар 3 ай бойы 3-сынып оқушылары арасында жүргізілді. Сабақ барысында әр әдіс жүйелі қолданылды: халық ертегілері мен аңыздарын оқытуда оқушылар өз түсініктерін графикалық органайзерлер арқылы көрсетті; мақал-мәтелдер мен жұмбақтар Quizlet платформасында жаттығу тапсырмалары арқылы меңгерілді; «Асығың алшысынан түссін» ұлттық ойыны тілдік қарым-қатынас пен сөздік қорды дамыту үшін қолданылды; сабақ барысында АКТ құралдары арқылы мультимедиялық ресурстар қолданылып, оқушылардың қызығушылығы арттырылды (кесте-1).

Тапсырмалардың мысалдары	АКТ қолданатын сабақ		Дәстүрлі сабақ	
	Ақпарат алу нысаны	Тапсырманы орындағандарың %	Ақпарат алу нысаны	Тапсырманы орындағандарың %
Абайдың балалық шағы	Фильм көру	87	Мұғалімнің әңгімесі	45
Абай қай кезде кітап жазуы	Виртуалды экскурсия	93	Иллюстрация	76
Абайдың шығармалары	Мультимедиялық карта	79	Оқулықтағы карта	54

1-Кесте-1. Әдебиеттік оқу сабақтарында ақпараттық технологияларды қолданудың тиімділігі. Нәтижелер мен талдау

Жеке тәжірибем барысында ұлттық құндылықтар негізінде жүргізілген жұмыстар бастауыш сынып оқушыларының тілдік және танымдық қабілеттерінің жан-жақты дамуына елеулі ықпал еткені байқалды. Әсіресе халық ауыз әдебиеті үлгілерін қолдану арқылы оқушылардың сөйлеу белсенділігі айтарлықтай артты: олар сабақ барысында өз ойларын ашық жеткізуге, пікір айтуға ұмтылды. Оқушылар ертегілер мен аңыздарды талдау кезінде негізгі идеяны анықтау, сюжеттік желіні жүйелеу, кейіпкерлердің іс-әрекеттеріне баға беру сияқты күрделі тапсырмаларды өздігінен орындауға дағдыланды.

Мақал-мәтелдер мен жұмбақтарды интерактивті әдістер арқылы меңгерту оқушылардың есте сақтау, логикалық байланысты құру қабілеттерін дамытты. Сабақ барысында Quizlet платформасында ұйымдастырылған тапсырмалар арқылы оқушылар білімді өздігінен меңгеру, алған ақпаратты жүйелеу дағдыларын жетілдірді.

Ұлттық ойындарды, соның ішінде «Асығың алшысынан түссін» ойынын қолдану оқушылардың коммуникативтік дағдыларын жандандырып, өзара тілдесу, ойын ережелерін түсіндіру, пікір алмасу арқылы тілдік қорларын кеңейтуге жағдай жасады. Ойын барысында әр оқушының сөйлеу әрекетіне белсенді қатысып, өз пікірін дәлелдеуге және өзгелердің пікірін тыңдап, құрметтеуге үйренгені байқалды.

Графикалық орғанайзер әдісін қолдану оқушылардың мәтіндік материалмен жұмыс істеу дағдыларын жаңа деңгейге көтерді. Әр ертегі бойынша оқушылар өз бетімен кейіпкерлер арасындағы байланыстарды анықтап, оқиғаның дамуын жүйелі көрсете білді. Бұл олардың логикалық ойлау қабілеттерінің дамуына ықпал етті. Сонымен қатар, оқушылар мәтін мазмұнын құрылымдай отырып, оның негізгі және қосалқы бөліктерін ажыратып, маңызды ақпаратты екшеп көрсету дағдысын меңгерді.

Жалпы тәжірибе нәтижесінде оқушылардың сөздік қоры байып, сөйлеу мәдениеті қалыптасты. Топтық жұмыстар мен пікірталастар барысында оқушылар өз ойларын нақты, қисынды түрде жеткізіп қана қоймай, өз көзқарастарын дәлелдеу мен негіздеуге дағдыланды. Ұлттық құндылықтарға негізделген оқу материалы мен заманауи әдістерді ұштастыру оқушылардың ана тіліне деген қызығушылығын арттырып, олардың өзіндік шығармашылық әлеуетінің дамуына айтарлықтай әсер етті.

Бастауыш сынып оқушыларының тіл байлығын ұлттық құндылықтарға негіздей отырып дамыту олардың ұлттық сана-сезімін қалыптастырып, танымдық және сөйлеу қабілеттерін жетілдіруге айтарлықтай ықпал ететіні тәжірибе барысында дәлелденді. Заманауи технологияларды дәстүрлі мәдени мұрамен ұштастыру оқыту сапасын арттырып қана қоймай, оқушылардың тілдік және шығармашылық дағдыларын кешенді дамытуға мүмкіндік береді. Осы бағыттағы жұмысты одан әрі тиімді ұйымдастыру үшін сабақ барысында ұлттық құндылық элементтерін жүйелі қолдану, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) белсенді пайдалану, ұлттық ойындарды тіл дамыту құралы ретінде енгізу, әр сабақты графикалық орғанайзер әдісімен бекіту және оқу-тәрбие үрдісінде тіл дамыту жұмыстарын кешенді түрде жүргізу ұсынылады. Сонымен бірге, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында мәтіндермен жұмыс барысында эссе жазу, шағын әңгіме құрастыру сияқты тапсырмаларды жүйелі түрде енгізу қажет. Әрбір сабақта оқушылардың пікір білдіруіне, дәлелді ой айтуына жағдай жасау олардың коммуникативтік құзыреттілігін нығайтады. Болашақта ұлттық құндылықтарға негізделген білім беру мазмұнын одан әрі тереңдету арқылы оқушылардың ұлттық рухын және мәдени сәйкестігін қалыптастыру міндеті басым бағыттардың бірі болуы тиіс. Пайдаланылған әдебиеттер

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Абдуллаев, А. (2016). «Тіл дамытудағы ұлттық құндылықтар». Алматы: Қазақ университеті.
2. Қожахметова, М. (2019). «Бастауыш сынып оқушыларының тіл байлығын дамыту». Астана: Мектеп баспасы.
3. Сейсенова, Р. (2021). «Ұлттық құндылықтарды оқыту процесіне енгізу». Қарағанды: ҚарМУ баспасы.
4. Мектеп психологиясы, 2009, №3.
5. Ұзақбаева, С. (1995). Тамыры терең тәрбие. Алматы.

БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСІНДЕГІ АТА-АНАЛАР МЕН ҚОҒАМНЫҢ РӨЛІ

Сейтжанова Толғанай Газизовна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

«№14 мектеп-гимназиясы» КММ, Қарағанды қаласы

Бала тәрбиесінің алғашқы ұстазы – ата-ана. Ата-аналардың балаларды тәрбиелеудегі рөлін асыра бағалау қиын. Олар балаларының алғашқы мұғалімдері және олардың оқу процесінде шешуші рөл атқарады. Баланың мектептегі жетістігі және оның жалпы оқуға деген көзқарасы көбінесе ата-аналардың қатысуына байланысты. Бұл мақалада мен ата-аналардың балаларының білімін қалай тиімді қолдай алатынын талқылаймын, сонымен қатар ең жақсы нәтижеге қол жеткізуге көмектесетін негізгі әдістер мен стратегияларды қарастырамын.

Зерттеулер көрсеткендей, ата-аналары балаларының білім алуына белсенді қатысатын балалар жақсы академиялық нәтижелер көрсетеді, өзін-өзі бағалауы жоғары және мектепке жақсы бейімделеді. Ата-аналардың қолдауы балаларға өздерін сенімді сезінуге көмектеседі, оларды оқуға ынталандырады және білімге деген оң көзқарастың дамуына ықпал етеді.

Ата-аналар балалары үшін мораль, этика және құндылықтар туралы алғашқы ақпарат көзі болып табылады. Ерте балалық шақта балалар ата-аналардың мінез-құлқы мен әртүрлі жағдайларға реакциясын белсенді түрде бақылайды. Бұл бақылаулар өздерінің құндылықтары мен моральдық сенімдерінің негізін құрайды. Ата-аналар балаларға адалдық, басқаларға құрмет, төзімділік және жауапкершілік сияқты құндылықтарды бере алады, бұл олардың болашақ әлеуметтік бейімделуі үшін маңызды. [1; 88 б].

Баласының жетістігін көргісі келетін әрбір ата-ана баласының білім алатын ортасымен тығыз байланыста болуы керек. Мен осы мақсатта өзім жұмыс істейтін мектептің сабақ беретін сынып ата-аналарынан сауалнама алдым. Сауалнамаға жалпы саны – 130 ата-ана қатысты. Сауалнама нәтижесінде берілген жауаптарға сәйкес төмендегі кестені жасадым және соны барлық ата-аналарға ұсынуға ортаға салар едім.

№	Мәселе	Шешімі
2	Үйде оқу ортасын құру	Үйде дұрыс оқу ортасын құру ата-аналарды қолдаудың маңызды аспектісі болып табылады. Үйдегі жағдай оқу процесінің шоғырлануы мен тиімділігіне ықпал етуі керек. Бұл үй тапсырмасын орындау үшін тыныштық пен құпиялылықты қамтамасыз етуді, сондай-ақ барлық қажетті оқу материалдары мен ресурстардың болуын қамтиды.
3	Баламен бірге оқуға, демалуға және қосымша сабақтарға уақытты қамтитын кесте құру.	Баланы оқуда қолдаудың бір жолы-оның тәуелсіздігін дамыту. Ата-аналар балаға уақытын ұйымдастыруға, оқу тапсырмаларын жоспарлауға және олардың жетістіктері мен сәтсіздіктері үшін жауапкершілікті өз мойнына алуға көмектесуі керек. Бұл өзін-өзі тәрбиелеу және уақытты басқару дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі, бұл тек мектепте ғана емес, кейінгі өмірде де пайдалы болады.
4	Мотивация және қолдау	Мотивация білім беру процесінде шешуші рөл атқарады. Ата-аналар баланың оқуға деген қызығушылығын сақтау үшін әртүрлі әдістерді қолдана алады. Бұл жетістікке жетуді ынталандыруды, марапаттар жүйесін құруды, сондай-ақ сәтсіздікке ұшыраған жағдайда эмоционалды қолдауды қамтуы мүмкін.
5	Жақсы бағалар мен оқудағы күш-жігер үшін мадақтау және мадақтау.	Балалар көбінесе ата-аналарын бақылап үйренеді. Сондықтан ата-аналардың өздері білім мен өзін-өзі дамытуға оң көзқарасын көрсетуі маңызды. Кітап оқу, білім беру іс — шараларына қатысу және үнемі жаңа білімге ұмтылу баланың дұрыс көзқарастары мен құндылықтарын қалыптастыруға көмектеседі.

6	Стрессті басқару	Оқу процесі көбінесе стресс пен мазасыздықпен бірге жүреді, әсіресе емтихандар мен бақылау жұмыстары кезінде. Ата-аналар балаға эмоционалды қолдау көрсету және релаксация әдістерін үйрету арқылы осы күйзелістермен күресуді үйренуге көмектесе алады.
7	Мектеп өміріне қатысу	Баланың мектеп өміріне ата-аналардың белсенді қатысуы оның әлеуметтік бейімделуіне және оқудағы жетістігіне ықпал етеді. Бұл мектептегі іс-шараларға қатысуды, ата-аналар комитеттеріне қатысуды және мектеп жобаларын ұйымдастыруға көмектесуді қамтуы мүмкін.

Әрине, бұл қысқа түрде ғана. Ата-ананың баланың білім ортасына араласудағы ең маңызды рөл атқарушы, мұғалімдермен тиімді қарым-қатынас ата-аналарды қолдаудың маңызды аспектісі болып табылатындығын қосу керек. Мұғалімдермен үнемі кездесулер ата-аналарға баланың үлгерімі, оның күшті және әлсіз жақтары туралы хабардар болуға, сондай-ақ туындаған мәселелерге уақтылы жауап беруге мүмкіндік береді. Мысалы, ата-аналар жиналыстарына және мұғалімдермен жеке консультацияларға үнемі қатысу, мұғалімдермен баланың жетістіктері мен қиындықтарын талқылау, сондай-ақ бірлескен шешімдерді іздеу. Сонымен қатар, ата-аналар балада сұрақ қоюға, ақпаратты талдауға және өз бетінше қорытынды жасауға ынталандыру арқылы сыни ойлауды дамыта алады. Бұл балаға логикалық ойлау дағдыларын және білімді шешім қабылдау қабілетін дамытуға көмектеседі. Жаңалықтар мен оқиғаларды талқылау, баланы өз пікірін білдіруге ынталандыру, үйде де, мектепте де пікірталастар мен пікірталастарға қатысуды ынталандыру. [2; 23 б].

Ата-аналар баланың оқу жолын таңдауда, әсіресе білім берудің жоғары сатысында маңызды рөл атқарады. Оқу профилін таңдауда қолдау, емтиханға дайындалуға көмектесу және болашақ мамандықты таңдауда бағдарлау — мұның бәрі ата-аналардың белсенді қатысуы мен назарын талап етеді.

Әрине бұл тарапта кедергілерді де айтпау мүмкін емес. Қазіргі уақытта баласының оқуына ғана емес жеке басына да қатысты міндеттемелерді дұрыс атқармайтын ата-аналар бар. Мысалы, көп жағдайда кездестіретініміз, үйлеріндегі бауырларына жауаптымын деп мектептің қоғамдық жұмыстарына қатыса алмайтын, тіпті сабаққа да кешігетін немесе сабақ процесін жиі босататын оқушыларды да кездестіреміз. Әрине бұл тарапта жауапты ата-ана болмақ.

Енді қоғам туралы айтатын болсақ, оқушылар кез-келген жаста еліктеу тобы болып саналады. Бір ата-анамен сұхбаттасқанда, «баланың барлық жағдайын жасап отырмын, әлеуметтік жағдайымыз жақсы, бірақ қатарластарына қарап жұмыс істеймін деп еліктейді», - деп жауап берді. Әрине бұл жағдайларда өте үлкен проблемалық жағдаят туындайды. Арнайы құзырлы органдардың құлақтарына да құлаққағыс болса екен деймін. Себебі, нағыз мамандық тандап, білімін шыңдайтын уақытта көптеген жоғары сынып оқушылары мейрамханаларда т.б. орындарда жұмыс жасап жүреді.

Жалпы айтқанда, ата-аналардың балаларды тәрбиелеудегі рөлі баға жетпес. Олардың қолдауы, қатысуы және білім беру процесіне назар аударуы балаларға жоғары нәтижелерге қол жеткізуге және оқуға деген оң көзқарасты қалыптастыруға көмектеседі. Үйде қолайлы оқу ортасын құру, тәуелсіздікті дамыту, мұғалімдермен белсенді қарым — қатынас жасау және оқу жолын таңдауда қолдау көрсету баланың табысты дамуына және оның ересек өмірге дайындығына ықпал етеді. Табысқа жетудің кілті махаббат, шыдамдылық және білім беру процесін жақсартуға үнемі ұмтылу екенін есте ұстаған жөн. [3; 3 б].

Қазіргі оқушы – еліміздің болашағы, белгілі маман иесі болары сөзсіз. Сондықтан да баланың тәрбиесінде үлкен жауапкершілік керек, оларды назарымыздан қалдырмаған жөн. «Бала – ата-анаға берілген үлкен аманат» екенін естен шығармаған дұрыс.

Әдебиет.

1. Гин А. Приемы педагогической техники. Свобода выбора. Открытость. Деятельность. Обратная связь. Идеальность. – М., Вита-пресс, 2001. – 88 б.;
2. С.Б.Бабаев «Педагогика негіздері». – 2013.-23 б.;
3. С.А.Көшімбетова «Оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін пайдаланудың педагогикалық шарттары». -2022-3 б.

**ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОГРАММА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ДЛЯ ДЕТЕЙ «ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР «SMART ТІЛДЕР» КАК
ПОДГОТОВИТЕЛЬНАЯ СТУПЕНЬ К УСПЕШНОМУ ОСВОЕНИЮ ГОСО ПО
ПРЕДМЕТУ «АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК» В ОСНОВНОЙ СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ**

Сергиенко Н.Н.,

*заместитель директора по учебно-воспитательной работе,
педагог дополнительного образования, магистр педагогических наук,
КГКП «Центр детско-юношеского творчества «Дом Дружбы, г. Сарань*

Современное индустриальное общество испытывает острую потребность в высококвалифицированных кадрах, что обуславливает актуальность раннего языкового образования. С учетом психофизиологических особенностей детского возраста, характеризующегося повышенной восприимчивостью и пластичностью к усвоению информации, представляется целесообразным инициировать изучение иностранного языка в период дошкольного и младшего школьного возраста. В этот период происходит одновременное формирование параллельных систем накопления лексико-грамматического материала родного и иностранного языков.

Вопросы методического обеспечения и дидактических подходов к обучению иностранному языку детей дошкольного и младшего школьного возраста являются предметом активных научных дискуссий, поскольку специалисты признают детский возраст сенситивным периодом для успешного освоения иностранного языка.

Овладение иностранным языком и формирование иноязычной коммуникативной компетенции у граждан Республики Казахстан способствует, с одной стороны, трансляции национальной культуры и самоидентификации, а с другой – освоению и интеграции в мировое культурное пространство. В связи с этим, изучение иностранного языка приобрело статус обязательного компонента образовательных программ в общеобразовательных учреждениях и высших учебных заведениях.

Предлагаемая образовательная программа дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» основана на реализации коммуникативного подхода в обучении, осуществление которого включает в себя постановку задач по формированию умений и навыков речевой деятельности средствами английского языка: использование лингвострановедческого материала (стихи, песни, рифмовки, игры, знакомство с традициями и обычаями англоязычных стран); включение в занятия творческих, физических, музыкальных видов деятельности.

Образовательная программа дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» является авторской разработкой и содержит: пояснительную записку, ожидаемый результат освоения программы, календарно-тематический план, формы контроля и оценочные материалы, карты освоения образовательной программы дополнительного образования, методическое обеспечение программы, список рекомендованной литературы и интернет-ресурсов. А также сопроводительный материал: рабочая тетрадь для детей дошкольного и младшего школьного возраста, инструментарий для проведения диагностики обучающихся.

Образовательная программа дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» представляет собой систему обучения детей дошкольного и младшего школьного возраста английскому языку в течение четырех лет: 2 года обучения детей дошкольного возраста, 2 года обучения детей младшего школьного возраста.

Данная программа разработана с учетом психолого – педагогических и методических принципов построения образовательного процесса при обучении иностранному языку детей дошкольного и младшего школьного возраста, а также в ходе подготовительной работы, предшествующей разработке данной программы выявлены основные положения, обеспечивающие более эффективное усвоение иностранного языка.

Обучение детей состоит из комплекса мероприятий, осуществляемых учителем английского языка для формирования необходимых иноязычных умений и навыков.

Этот комплекс включает в себя: занятия, проводимые в игровой форме; круги радости на английском языке; фольклорные и подвижные игры, проводимые как в группах, так и на свежем воздухе; индивидуальную работу с одним ребёнком или небольшой подгруппой детей (по коррекции произношения, по усвоению пропущенного лексического материала); подготовку стихотворений и песен на английском языке к праздникам; наглядную агитацию (консультации, тематические брошюры, словарики для родителей и педагогов).

Степень обоснованности и достоверности Образовательной программы дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» основывается на научных принципах педагогики, психологии и подтверждается результатами апробации.

Включение игровых, интерактивных и мультимедийных технологий соответствует актуальным трендам в области дополнительного образования и доказывает эффективность в практике работы с детьми дошкольного и младшего школьного возраста.

Данная программа интегрирует элементы лингвострановедения, что соответствует мировым тенденциям при обучении иностранному языку, где фокус обучения направлен на формирование не только языковой, но и культурологической грамотности.

В результате обучения по Образовательной программе дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» обучающиеся овладевают английским языком, как средством общения на элементарном уровне, то есть умеют фонетически правильно воспроизвести лексический материал, имеют сформированные элементарные навыки аудирования (умеют распознавать иноязычную речь и ее элементы на слух), обладают определенным лексическим запасом согласно возрастным и лексическим возможностям, владеют определенным количеством доступных лексико – грамматических структур, обладают начальными навыками построения связного высказывания на английском языке, имеют сформированные графические навыки, умеют распознавать буквы и звуки английского алфавита.

Апробация Образовательной программы дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» проходила на базе КГКП «Центр детско-юношеского творчества «Дом Дружбы» г. Сарань с 2023-2024 учебного года. В апробации участвовали обучающиеся Лингвистического центра «Smart тілдер» дошкольного и младшего школьного возраста (5-9 лет), занятия проводились согласно календарно-тематического планирования и расписания.

Программа направлена на обучение английскому языку через игровые методики, коммуникативную практику и использование мультимедийных средств. Занятия направлены на развитие фонематического слуха, навыков аудирования, устной речи, графических навыков, понимания лексико-грамматической структуры английского языка.

На период апробации были поставлены цель и задачи:

- оценка эффективности образовательной программы в контексте формирования у детей дошкольного и младшего школьного возраста базовых знаний английского языка;
- проверка уровня развития речевых и когнитивных навыков в условиях игрового и интерактивного обучения иностранному языку;
- изучение особенностей восприятия и усвоения лексико-грамматического и фонетического материала обучающимися разного возраста.

Для эффективности пути развития образовательного процесса мы определили следующие действия:

- входное анкетирование родителей и учителей английского языка с целью определения актуальности раннего обучения иностранному языку;
- открытие в 2023-2024 учебном году Лингвистического центра «Smart тілдер» в КГКП «Центр детско-юношеского творчества «Дом Дружбы» г. Сарань;

- прогнозирование результатов;
- практическая реализация программы;
- диагностика уровня освоения образовательной программы;
- анкетирование родителей и учителей английского языка по результатам апробации.

В процессе апробации были использованы следующие методы и формы обучения:

- игровые формы: модульные, интерактивные, ролевые, подвижные лексические, логические, интеллектуальные, квест-игры, головоломки, викторины;
- мультимедийные материалы (интерактивные приложения, аудио-, видеоматериалы);
- работа в малых группах, позволяющая каждому обучающемуся активно участвовать в процессе изучения английского языка;
- индивидуальные, дифференцированные задания, формирующие чувство уверенности в своих знаниях у каждого обучающегося.

В результате анкетирования, 100% учителей английского языка, преподающих в классах, где учатся обучающиеся Лингвистического центра «Smart тілдер» отметили:

- высокий уровень мотивации и заинтересованности в процессе обучения у детей младшего школьного возраста;
- использование игровых методик позволило создать дружелюбную, продуктивную атмосферу, где каждый обучающийся чувствовал себя уверенно;
- программа показала высокую эффективность в формировании и развитии базовых языковых компетенций.

В результате анкетирования, 95% родителей обучающихся Лингвистического центра «Smart тілдер»:

- оставили положительные отзывы о прогрессе детей;
- отметили, что дети посещают занятия с удовольствием, демонстрируют интерес к английскому языку и иноязычной культуре;
- дети употребляют слова и фразы на английском языке в повседневной жизни.

Общий уровень освоения Образовательной программы дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» в конце 2023-2024 учебного года составил 85%. Лишь 3% обучающихся продемонстрировали средний уровень (обучающиеся, пропустившие 40% занятий по болезни или семейным обстоятельствам).

Результаты диагностики уровня освоения образовательной программы

2023-2024 учебный год	Уровень освоения, %				
	Эффективный	Достаточный	Удовлетворительный	Средний	Низкий
Вводная	0	0	0	10	80
Промежуточная	4	13	42	34	25
Итоговая	58	27	12	3	0

При проведении диагностики уровня освоения образовательной программы был использован инструментарий, разработанный и адаптированный к возрастным и индивидуальным особенностям обучающихся авторами данной программы.

В качестве сопроводительного материала была апробирована рабочая тетрадь для детей дошкольного и младшего школьного возраста по изучению букв английского алфавита и развитию фонематического слуха, эффективность использования, которой была подтверждена сформированными начальными графическими навыками обучающихся.

Апробация Образовательной программы дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» показала ее высокую эффективность при обучении детей дошкольного и младшего школьного возраста английскому языку.

Данная программа способствует успешному развитию языковых компетенций (аудирования, говорения, чтения, письма), расширению лингвострановедческого кругозора обучающихся, формированию языкового запаса.

Адаптация данной программы к индивидуальным и возрастным особенностям обучающихся способствует эффективному усвоению материала, повышению мотивации и интереса к обучению, созданию комфортной образовательной среды.

В ходе апробации были доказаны эффективность, успешность и потенциал Образовательной программы дополнительного образования для детей «Лингвистический центр «Smart тілдер» и целесообразность дальнейшего применения не только в КГКП «Центр детско-юношеского творчества «Дом Дружбы», но и в других организациях образования региона.

Литература

1. Конституция Республики Казахстан от 30.08.1995 года (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.01.2023 г.)
2. Закон «Об образовании Республики Казахстан» от 27.07.2007 г. №319 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.12.2024 г.)
3. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Справедливый Казахстан: закон и порядок, экономический рост, общественный оптимизм» от 02.09.2024 года.
4. Типовые правила деятельности организаций дошкольного, среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, дополнительного образования соответствующих типов и видов от 31 августа 2022 года № 385 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.01.2025 г.)
5. Программа развития КГКП «Центр детско-юношеского творчества «Дом Дружбы».
6. www.zakon.kz Нормативно-правовые акты
7. www.umckrg.gov.kz Методические материалы

РАЗВИТИЕ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ С ЦЕЛЬЮ СТИМУЛЯЦИИ ВЫСШИХ ПСИХИЧЕСКИХ ФУНКЦИЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Серикова Т.В.

педагог-психолог, КГКП «Ясли-сад «Балауса», г. Караганда

Уровень развития цивилизации прямо пропорционален снижению уровня развития моторики рук у детей. Появление футболок, ботинок на липучках, курток на молнии, шапок без завязок, книжек с наклейками исключает мелкие движения пальцев. В результате, то, что взрослому облегчает жизнь и экономит время, лишает ребенка возможности больше работать руками. Еще известный исследователь детской речи М.М. Кольцова писала, что «движения пальцев рук исторически, в ходе развития человечества, оказалось тесно связанными с речевой функцией» [5: 23].

Ребенок постоянно изучает, постигает окружающий мир. Основным методом накопления информации – прикосновения. Детям необходимо все хватать, трогать, гладить и пробовать на вкус! Если взрослые стараются поддерживать это стремление, предлагая малышу различные игрушки (мягкие, твердые, шершавые, гладкие, холодные и т.д.), тряпочки, предметы для исследования, он получает необходимый стимул для развития. Доказано, что речь ребенка и его сенсорный («трогательный») опыт взаимосвязаны. Если движения пальцев рук соответствует возрасту, то и речевое развитие находится в пределах нормы; если движения пальцев отстает, то задерживается и речевое развитие, хотя общая моторика при этом может быть нормальной и даже выше нормы. Речь совершенствуется под влиянием кинетических импульсов от рук, точнее от пальцев. Поэтому, если вы хотите, чтобы ребенок хорошо говорил, развивайте его ручки!

Известному педагогу В.А. Сухомлинскому принадлежит высказывание: «Ум ребенка находится на кончиках его пальцев» [3:45].

Вот почему, работа по развитию мелкой моторики и координации движений рук должна стать важной частью подготовки ребенка к овладению связной речи и письма.

Движения руки человека формируются в процессе воспитания и обучения как результат ассоциативных связей, возникающих при работе зрительного, слухового и речедвигательного анализаторов. В процессе игр и упражнений на развитие мелкой моторики у детей улучшаются внимание, память, слуховое и зрительное восприятие, воспитывается усидчивость, формируется игровая и учебно-практическая деятельность.

Простые движения рук помогают убрать напряжение не только с самих рук, но и расслабить мышцы всего тела. Они способны улучшить мышление и речь ребенка [4:123-124].

В общем, чем лучше работают пальцы, вся кисть, тем лучше ребенок говорит.

В соответствии с целью, с учетом возрастных и индивидуальных особенностей детей и для получения положительных результатов, ставлю перед собой следующие задачи:

1. Развивать и укреплять мелкую моторику;
2. Формировать самостоятельность в работе с нетрадиционными техниками изобразительной деятельности;
3. Создавать предметно-развивающую среду, благотворно влияющую на развитие мелкой моторики у дошкольников;
4. Познакомить родителей с нетрадиционными техниками изобразительной деятельности для детского творчества дома.

Что бы сформировать правильное и четкое произношение слов у детей, я стала искать более интересные и положительные моменты в форме игр.

Для развития мелкой моторики руки много интересных приемов, используется разнообразные стимулирующие материалы. К ним относятся:

1. Втыкание сухого гороха в коричневый брусок пластилина – «готовим шоколад с орехами».
2. Катаем шарики из пластилина, вставляем в них ватные палочки (предварительно сняв вату) – получаем «чупа-чупс».
3. «Сажаем грядки». Втыкаем в бруски пластилина различные крупы: горох – сажаем «репку»; фасоль – сажаем «картошку»; мозаику разных цветов – помидоры, морковь, огурцы и т.д.
4. «Бусы для мамы»: изготовление бус из макарон разной формы (нанизывать на толстую веревку).
5. «Пирамидки из сушек». Нанизывание сушек на карандаш.
6. «Пятнышки». На любое изображение с пятнышками (жираф, божья коровка, далматинец) ребенок приклеивает кусочки пластилина. В конце игры можно пересчитать приклеенные пятнышки.
7. Из общей тарелочки, в которую насыпаны макароны, фасоль разложить в два разных стаканчика. Погребеть и не рассыпать. Пересыпать в бутылочку, открутить крышку, закрутить. Погребеть тихо и громко, быстро и медленно. Постучать бутылочкой о поверхность стола.
8. Делать бутерброды из губок для мытья посуды.
9. Раскладывание по трем блюдам гороха (зеленого – на зеленое блюдо, желтого – на желтое), фасоли – красное и на белое блюдо соответственно.
10. Массаж рук грецким орехом. Расскажите ребенку сказку про орех, как он свалился с дерева от ветра (пусть ребенок подует, изображая ветер, тем самым тренируя долгий выдох). Потом орех встретил детишек, которые с удовольствием стали играть с ним. Они прятали орех в кулачке и находили его там (кулачок сжимается и разжимается), катали на карусели (одной ладонью с усилием движем по другой по кругу), спускали с горки (рука прижата к столу тыльной стороной ладони, образуя горку, другой рукой катим орех от кончиков пальцев к запястью и обратно). Потом орех катают по ковру ладошкой вперед и назад, как машинку. Прделаем все несколько раз одной рукой, потом другой. Орешку все эти игры очень нравятся, а в самом конце он решает нырнуть в «бассейн», который вместо воды наполнен горохом. Найти орешек в миске с горохом непросто, но такая игра в прятки хорошо массирует пальчики.

11. Рисование пальчиками. Отличной тренировкой мелкой моторики является рисование пальчиками. Начинать можно, как только кроха научится сидеть. Расстели на полу большой лист ватмана, посади на него кроху и поставь баночку с красками. Сразу покажи малышу, что нужно делать: обмакни свой палец в краску и что-нибудь нарисуй. Затем предложи ребенку повторить – обмакни его палец в краску и поднеси к бумаге, проведи пальчиком несколько линий. Можно обмакнуть в краску не только пальчик, но и всю ладошку, а потом оставлять на бумаге свои отпечатки. Обычно детям очень нравится это занятие.

12. Упражнения с прищепками. Берем бельевые прищепки и прищепляем ногтевые фаланги пальцев (кроме большого) на каждый слог. Прищепки должны быть не тугие, чтобы не повредить пальчики детей.

А использование игрового самомассажа, в сопровождении легко запоминающихся стихов, позволяет организовать веселые и эмоциональные минутки отдыха, и в то же время, повышают эффективность работы.

Для более результативного решения задачи по развитию мелкой моторики рук у детей, в группах создается предметно-развивающая среда. Понятие «развивающая среда» - создание необходимых условий для развития ребенка. Каждый предмет в группе может стать развивающим. В свободном доступе, находится множество игр, пособий и игрушек по развитию мелкой моторики. Это разнообразные мозаики; конструкторы разной формы, размеров, фактуры. Для развития руки и пальцев имеются разнообразные мячики: колючие, рифленные, мягкие. Это прекрасные атрибуты для массажа самомассажа [2: 78].

Для ежедневного развития моторики в игре, имеются такие предметы, как:

➤ Клавиатура старого компьютера, кнопочный телефон для развития дифференцированных движений пальцев рук;

➤ Шаблоны (лекало) по лексическим темам для обведения, раскрашивания, штриховки. Все эти пособия и игры находятся в свободном доступе для ребенка. При этом педагог объясняет, показывает, рассказывает для чего нужны данные пособия и игры, как их использовать, соблюдая технику безопасности и руководствуясь принципами охраны жизни и здоровья воспитанников.

Так как свою активность и стремление к самостоятельности дети успешно реализуют в игре, то в первую очередь, создаются все условия для игровой деятельности. Если в группе мальчиков меньше, чем девочек, то игровые уголки расположены так, чтобы машины из «гаража» не проезжали через «жилую комнату».

Также создают условия для сюжетно-ролевых игр, которые в значительной степени развивают мелкую моторику:

➤ «Поликлиника» - в этой игре можно оформить несколько узких специальностей (хирург, лор, окулист, педиатр).

➤ «Салон красоты и здоровья» - дети делают массажи куклам, маски, прически, маникюр и т.д.

➤ «Мастерская» - дети «ремонтируют» мебель, собирают макеты предметов мебели из разного конструктора.

➤ «Автосервис» - мальчики занимаются «ремонтом» машин.

Оборудованные полочки, с необходимым материалом для эффективного решения задачи по развитию мелкой моторики (игры дидактические «Шнуровки», «Puzzle», «Выложи узор» (из камешков и многое другое), должны ежегодно пополняться, цели и задачи игр усложняются.

Развивающую среду группы дополняют разные виды театров, которые имеют немаловажное значение в развитии мелкой моторики. Популярен у детей «Пальчиковый театр», «Театр рукавичек», «Театр ложек». Здесь требуются умелые руки и желание произносить монологи, даже самостоятельно создавать сценарии. Куклы поворачивают голову, кланяются, выразительно действуют «руками» - детскими пальцами. Данные игры помогают не только развитию мелкой моторики, но и в работе над звукопроизношением, интонационной выразительностью речи.

Для развития ручной умелости большое значение имеют различные виды продуктивной деятельности (рисование, лепка, аппликация, конструирование и т.д.). В группе все эти виды деятельности находят широкое применение, можно организовать центр изобразительной деятельности. Оборудовать его таким образом, что ребенок в любое время может взять необходимые материалы и заниматься самостоятельной художественной деятельностью. По мере взросления детей, содержимое полочки меняется (большие кисточки – на маленькие, гуашь – на акварель, увеличивается цветовая гамма красок, карандашей, мелков, пластилина и т.д.).

В деятельности, развивающей мелкую моторику, нашли применения и крупам (гороху, рису, манке, гречке и т.д.). Например, игра «Золушка» (дети перебирают перемешанную крупу), «Письмо на крупе», «Рисование манкой».

Итак, организовав среду и создавая условия для развития детей, прежде всего, думаешь о том, чему полезному могут научить ребенка самые обычные предметы, окружающие его каждый день.

Только систематическая работа по развитию мелкой моторики позволяет достичь положительных результатов. Но, ни одну задачу по воспитанию и развитию ребенка нельзя решить без участия семьи. Вот почему работа с родителями – одно из важнейших направлений в этой области. Многие родители не знают, как знакомить ребят с нетрадиционными приемами для развития мелкой моторики, а о некоторых, вообще никогда не слышали. Поэтому, разрабатываются консультации, круглые столы, индивидуальные беседы о разновидностях нетрадиционных техник. В которых нацеливают родителей на необходимость соблюдения принципов доступности, системности, последовательности в развитии детей.

Благодаря этому, происходит комплексное воздействие на ребенка, создаются благоприятные возможности для развития мелкой моторики рук, повышается эффективность всего воспитательного процесса.

В итоге, целенаправленная, систематическая и планомерная работа по развитию мелкой моторики рук у детей дошкольного возраста в тандеме с родителями покажет следующий результат:

- Динамика развития мелкой моторики у детей;
- Дети творчески применяют изученные нетрадиционные техники в самостоятельной художественной деятельности;
- Дети адекватно оценивают результат своей деятельности;
- Родители принимают активное участие в творческой деятельности детей в домашних условиях.

Литература:

1. Башаева Т.В. Развитие восприятия у детей. Форма, цвет, звук: популярное пособие для родителей и педагогов. – Ярославль, 1997.
2. Гаврина С.Е., Кутявина Н.Л., Топоркова И.Г., Щербинина С.В. Развиваем руки – чтоб учиться и писать, и красиво рисовать. - Ярославль, 1997.
3. Громова О.Н, Прокопенко Т.А. Игры – забавы по развитию мелкой моторики у детей. – М., 2001.
4. Ермакова С.О. Пальчиковые игры для детей от года до трех лет. – М., 2008.
5. Савина Л.П. Пальчиковая гимнастика для развития речи дошкольников. – М., 1999

БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ БІОЛОГІЯ ПӘНІН ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАР АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ

*Серікова Даржан Нұрланқызы
№82 Жалпы білім беретін мектептің
биология пәні мұғалімі*

Бүгінгі таңда білім беру процесінде цифрлық технологияларды енгізу оқыту сапасын арттырудың негізгі құралына айналды. Цифрлық құралдар білім алушылар мен мұғалімдердің өзара әрекеттесуін жаңғыртып, ақпаратты визуалдау мен талдаудың заманауи тәсілдерін ұсынады. Биология пәнін оқытуда мультимедиялық ресурстар мен электронды карталар маңызды рөл атқарып, Қазақстандағы білім беру жүйесінде цифрлық трансформацияның маңыздылығын айқындайды. Бұл үрдіс мұғалімдердің кәсіби дамуын, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, білім беру сапасын жаңа деңгейге көтереді.

Интерактивті технологиялар оқушылардың мотивациясын арттырып, сабаққа деген қызығушылықты нығайтады. Заманауи теориялар мен әдістемелер цифрлық құралдарды сабаққа интеграциялаудың тиімді жолдарын көрсетеді, олардың артықшылықтары – ақпаратты жедел меңгеру және визуалды түсіндіру, ал шектеулері – техникалық қолжетімділіктің әртүрлілігі мен пайдаланудың кейбір күрделілігі. Мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын арттыру, өзін-өзі оқыту және кәсіби даму әдістері интеграция процесінің маңызды бөлігін құрайды. Сандық құралдарды пайдалану арқылы оқыту әдістемелерін жетілдіру Қазақстандағы білім беру сапасын жаңа деңгейге көтеріп, инновациялық оқу үрдісін қалыптастырады. Оқытушылардың кәсіби біліктілігін арттыруда әртүрлі ICT модельдері мен әдістері, соның ішінде электронды карталар, виртуалды лабораториялар мен ИИ чат-боттар тиімді рөл атқарады.

Цифрлық құралдардың жүйелі түрде қолданылуы білім беру процесінде интеграцияның жаңа мүмкіндіктерін ашады. Мұндай тәсілдер оқыту сапасын арттырып, Қазақстандағы білім беру жүйесінің инновациялық даму бағытына ықпал етеді.

Биология пәнін оқытуда қазіргі таңда сандық технологияларды кеңінен қолдану оқушылардың материалды терең меңгеруіне және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Мен, биология пәні мұғалімі ретінде, сабақта интерактивті симуляцияларды және визуализация құралдарын белсенді пайдаланамын. PhET Interactive Simulations және HHMI BioInteractive платформалары арқылы оқушыларға жасушалық процестерді, экожүйелердің динамикасын және генетикалық ақпараттың берілуін нақты модельдеу мүмкіндігі беріледі. Бұл құралдар теориялық ұғымдарды көрнекі түрде көрсетуге, сондай-ақ оқушылардың зерттеу жұмыстарына ынталануына жағдай жасайды [1].

Сабақ барысында виртуалды лабораториялар мен мультимедиялық контент те маңызды орын алады. Khan Academy онлайн курстары мен видеоматериалдары оқушыларға метаболизм, эволюция және экология сияқты күрделі тақырыптарды жеңіл әрі түсінікті етіп түсіндіруге көмектеседі. Learn.Genetics ресурсы арқылы ұсынылатын анимациялар мен көрнекі материалдар генетикалық құрылымдар мен мутация процестерін нақты түрде көрсетуге мүмкіндік береді. Мұндай құралдарды қолдану арқылы мен оқушылардың өз бетімен зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастырып, сабақ барысын интерактивті ете аламын [2].

Электронды карталар мен геоинформациялық жүйелер биология пәнінің экологиялық және биогеографиялық бөлімдерінде ерекше маңызға ие. Google Earth пен OpenStreetMap платформаларын пайдалана отырып, мен оқушыларға экожүйелердің таралуы, табиғаттың өзгерістерін және климаттық аймақтардың ерекшеліктерін нақты деректер негізінде көрсетуге тырысамын. Мысалы, сабақ барысында оқушыларды белгілі бір экологиялық аймаққа виртуалды саяхатқа жіберіп, сол жердегі флора мен фаунаны зерттеу арқылы экожүйелердің құрылымын талқылаймыз. Бұл әдіс оқушылардың аналитикалық ойлауын дамытып, деректерді интерпретациялау қабілетін арттырады.

Оқу үдерісінің сапасын арттыру мақсатында онлайн тестілеу және оқыту жүйелері де кеңінен қолданылады. Quizlet және Socrative платформалары арқылы интерактивті викториналар мен тест тапсырмалары дайындалып, оқушылардың білім деңгейін жедел тексеру мүмкіндігі туындайды. Сонымен қатар, Google Classroom және Moodle жүйелері сабақ материалдарын ұйымдастыруда, тапсырмаларды бақылауда және кері байланысты қамтамасыз етуде үлкен рөл атқарады. Биология пәнінде мұндай жүйелерді қолдану арқылы оқушылардың сабақтағы белсенділігін арттырып, олардың дербес білім алу процесін жүйелі түрде бақылап отырамын [3].

Жасанды интеллект негізіндегі чат-боттар мен адаптивті оқу жүйелері де заманауи білім беру үрдісінде маңызды құралдарға айналды. ChatGPT және Bard платформалары оқушылардың жеке сұрақтарына жылдам әрі нақты жауап беріп, әр оқушының оқу қарқыны мен қажеттіліктеріне сәйкес ақпаратты ұсынады. Бұл құралдар арқылы мен оқушыларға қосымша көмек көрсетіп, түсініксіз ұғымдарды ашық түсіндіруге мүмкіндік аламын. Мысалы, генетика немесе экология тақырыптарын талқылау барысында оқушылардың нақты сұрақтарына жауап беретін интерактивті диалог сабақтың нәтижелілігін арттырады.

Осы сандық құралдарды тиімді біріктіру арқылы мен биология пәнінің оқу процесін қызықты әрі мазмұнды ете аламын. Әрбір құралдың өзіне тән ерекшелігі мен артықшылығы оқушылардың танымдық қызығушылығын арттырып, материалды терең меңгеруге жағдай жасайды. Сандық технологияларды сабаққа енгізу оқушылардың дербес ізденіс жүргізуіне, ғылыми әдістерді меңгеруіне және аналитикалық қабілеттерін жетілдіруге зор мүмкіндік береді. Осылайша, заманауи цифрлық құралдар биология пәнінің оқыту үрдісін жаңғыртып, болашақта білім беру саласының дамуына айтарлықтай үлес қосатыны сөзсіз [4].

Биология пәнінде цифрлық құралдарды интеграциялау оқыту үрдісінің тиімділігін арттыруға бағытталған кешенді әдістемелік тәсілдердің бірі болып табылады. Сандық ресурстарды ескере отырып сабақ жоспарлау мен дәстүрлі оқыту әдістеріне интерактивті элементтерді кезең-кезеңімен енгізу мұғалімдердің және оқушылардың оқу процесіндегі белсенділігін арттырады. Мысалы, сабақ барысында жасушалық құрылымдарды немесе экожүйелердің өзара әрекеттесуін көрсету үшін арнайы бағдарламалар мен анимацияларды қолдану материалды тереңірек меңгеруге көмектеседі. Осылайша, әрбір сабақта оқушылардың өз бетімен ізденіс жүргізуі, сұрақ қоюы және идеяларды талқылауы қолайлы жағдай туғызылып, теория мен практиканың үйлесімі қамтамасыз етіледі.

Интерактивті сабақтар мен практикалық жұмыстарды әзірлеу барысында цифрлық платформалардың мүмкіндіктерін тиімді пайдалану маңызды орын алады. Мультимедиялық контенттің көмегімен генетика, экология және эволюция сияқты күрделі тақырыптарды визуалды түрде түсіндіру оқушылардың материалды жақсы меңгеруіне ықпал етеді. Онлайн ресурстар арқылы дайындалған сабақ үлгілері биология пәніндегі әртүрлі ұғымдарды нақты әрі түсінікті етіп жеткізеді. Сонымен қатар, дистанциялық және аралас оқыту формаларының ерекшеліктерін ескере отырып, гибридтік сабақтар ұйымдастыру оқушылар мен мұғалімдер арасында үздіксіз кері байланыс орнатып, оқу процесін жан-жақты қолдауға мүмкіндік береді.

Сандық деректерге негізделген бақылау мен бағалау әдістері сабақтың тиімділігін арттыруда маңызды рөл атқарады. Онлайн тестілеу жүйелері мен бағалау платформалары арқылы оқушылардың білім деңгейін тұрақты түрде тексеру, нәтижелерді талдау және алынған деректер негізінде әдістемелік ұсыныстар енгізу оқу үрдісін үздіксіз жетілдіруге септігін тигізеді. Осындай әдіс-тәсілдер арқылы мен биология пәнін оқытуда оқушылардың аналитикалық ойлау қабілеттерін, шығармашылық көзқарасын және ғылыми танымын дамытып, заманауи цифрлық технологияларды тиімді қолданудың жаңа мүмкіндіктерін жүзеге асыруға тырысамын [5].

Биология пәнінің сабақтарында цифрлық құралдарды қолданудың тиімділігін көрсету мақсатында жүргізілген эксперименттер оқу үдерісін жаңғырту мен оқушылардың ғылыми ойлау қабілеттерін арттыруға зор ықпал етті. Бірінші экспериментте фотосинтез үдерісін модельдеу әдісі қолданылды. Сабақтың басында мұғалім оқушыларға фотосинтез процесінің негізгі заңдылықтарын түсіндірді, өсімдіктердің жарық энергиясын оттегіге айналдыру механизмі туралы толық ақпарат берді. Кейін PhET Interactive Simulations платформасы арқылы виртуалды өсімдік үлгісі іске қосылып, әртүрлі жарық интенсивтілігін орнату мүмкіндігі ұсынылды. Оқушылар жарықтың қарқындылығын біртіндеп арттырып, әр деңгейдегі оттегі өндіруін сандық деректер мен графикалық көріністер арқылы бақылады. Тәжірибе барысында жарықтың әсері күшейген сайын оттегі өндірісі де айқын жоғарылап, бірақ белгілі бір шекті мәнге жеткен соң өсімдік реакциясының тұрақтанатыны байқалды. Осы эксперименттік процесс кезінде оқушылар интерактивті симуляциялардың көмегімен фотосинтездің динамикалық сипатын, реакция жылдамдығы мен жүйенің тұрақтылығын нақты деректер

негізінде бақылап, есептеулер жүргізді. Бұл әдіс сабақтағы теориялық білімді тәжірибемен бекітуге, эксперименталды бақылау әдістерін меңгеруге және сандық талдау арқылы ғылыми қорытындылар жасауға мүмкіндік берді.

Екінші экспериментте жасуша мембраналарындағы диффузия үдерісі зерттелді. Бұл тәжірибенің мақсаты – жасуша ішіндегі молекулалардың жоғары концентрациялы аймақтан төмен концентрациялы аймаққа қарай қозғалысын, сонымен қатар, температура мен концентрация айырмашылығының әсерін сандық және сапалық тұрғыда анықтау болды. Мұғалім оқушыларға диффузияның негізгі принциптерін түсіндіріп, виртуалды лабораториялық орта ретінде Learn.Genetics платформасындағы цифрлық анимацияны іске қосты. Анимация барысында жасуша мембранасының құрылымы, оның жартылай өткізгіш қасиеті және молекулалардың кездейсоқ қозғалысы нақты көрініс тапты. Оқушылар анимацияда көрсетілген деректер негізінде молекулалардың таралу жылдамдығын, концентрация айырмашылығына байланысты қозғалыс үлгілерін және диффузия коэффициентін анықтауға тырысты. Цифрлық анимациялар арқылы жүргізілген эксперимент барысында температураның өзгеруі мен концентрацияның айырмашылығы молекулалардың қозғалысына тікелей әсер ететінін, олардың қозғалыс динамикасы нақты сандық деректермен бейнеленгенін көрді. Осы әдіс оқушыларға диффузия процесінің математикалық моделін түсінуге, эксперименттік дәлдік пен қайталанымдылықты қамтамасыз етудің маңыздылығын меңгеруге мүмкіндік берді.

Эксперименттердің әрбір кезеңінде оқушылар өзара пікір алмасып, мұғалімнің бағыт-бағдарламасы бойынша алынған деректерді талдады. Фотосинтез моделін жүргізу кезінде интерактивті симуляция платформаларының көмегімен алынған графиктер мен сандық көрсеткіштер оқушыларға процесстің уақыттық динамикасын нақты көрсетуге септігін тигізді. Ал жасуша мембранасының диффузиясын зерттеу кезінде виртуалды лабораториялық ортада жүргізілген есептеулер оқушылардың молекулалардың қозғалысын нақты түрде түсініп, эксперименталды дәлдік пен сандық талдау әдістерін тиімді меңгеруіне мүмкіндік берді. Осылайша, цифрлық құралдардың интеграциясы сабақтағы теориялық білім мен практикалық зерттеулерді үйлестіріп, оқушылардың биология пәнін тереңірек меңгеруіне және эксперименттік жұмыстағы аналитикалық көзқарасын дамытуға зор үлес қосты.

Биология пәнінде цифрлық технологияларды енгізудің перспективасы мен кездесетін қиындықтары оқу процесін жаңғыртуда зор маңызға ие. Сандық құралдарды қолдану арқылы оқушылар материалды терең меңгеріп, интерактивті оқыту әдістері арқылы өз бетімен іздену мүмкіндігін алады. Мұндай тәсіл сабақ барысындағы көрнекілік пен тәжірибелік бөлімді арттырып, күрделі ұғымдарды нақты әрі түсінікті етеді. Оқушылар биологиялық процестердің динамикасын, генетика мен экология тақырыптарын визуализациялау арқылы өздерінің аналитикалық және зерттеу қабілеттерін дамытады. Сонымен қатар, мұндай әдістер оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оларды белсенді ынталандырады.

Алайда, цифрлық технологияларды оқытуға енгізуде белгілі бір қиындықтар да бар. Техникалық мәселелер мен әдістемелік кедергілер мұғалімдер мен оқушылардың жаңа құралдармен жұмыс істеуінде қиындық туғызуы мүмкін. Психолого-педагогикалық тұрғыдан жаңа технологияларға бейімделу де белгілі бір уақыт пен күш-жігерді талап етеді. Заманауи инновациялар, оның ішінде жасанды интеллект, виртуалды және толықтырылған шындық, болашақта биология пәнін оқытудың басты бағыттарының бірі болмақ. Мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын арттыру және методикалық базаны тұрақты жаңартып отыру қажеттілігі ерекше атап өтіледі. Осы орайда, цифрлық ресурстарға тегін қолжетімділік пен перспективалы жобаларды жүзеге асыру, білім беру сапасын арттыру мен оқушылардың шығармашылық әлеуетін толық ашуға жағдай жасайды.

Әдебиет

1. Гилязова Л.Н. Оқушылардың оқу-танымдық белсенділігін арттыру мақсатында биологияны оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану // Мари мемлекеттік университетінің хабаршысы. – 2010. – No 3. – 45–52 б.

2. Хайбулина К.В. 8-сыныпта биологияны оқыту үрдісіндегі дәстүрлі көрнекі құралдар мен ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың ұштастырылуы // Мектеп технологиялары. – 2012. – No 6. – 12–18 б.

3. Тищенко А.О. Биология сабақтарында компьютерлік технологияларды қолдану // Оқу үрдісі. – 2010. – No 4. – 23–29 б.

4. Антипов Е.В., Киселева О.Н., Первова Ю.В., Старикова Т.В., Федорова М.А. Биологиядан негізгі жазбалар: өздік оқуға арналған оқу құралы // «РЕАВИЗ» медициналық университеті. – Самара: «РЕАВИЗ» медициналық университеті, 2022. – 200 б.

5. Анисимова Ю.В. Экология және биология сабақтарында пәнаралық байланысты жүзеге асыру // Мектеп педагогикасы. – 2023. – No 2 (28). – 29–31 б.

ХИМИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Сәрсенбай Әмина

*«Сұлтанмахмұт Торайғыров атындағы тірек мектебі (ресурстық орталық) КММ
Бұқар жырау ауданы, Қарағанды облысы*

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту өзекті мәселе болып отыр. Функционалдық сауаттылық – жеке тұлғаның алған білімін өмірлік жағдайларда қолдана білуі, мәселені шешуде логикалық ойлау мен шығармашылық қабілетін іске асыруы. Химия пәні – табиғат заңдылықтарын, заттар мен олардың қасиеттерін зерттейтін ғылым ретінде функционалдық сауаттылықты дамытуға зор мүмкіндік береді.

Функционалдық сауаттылық және оның маңызы:

Функционалдық сауаттылыққа оқушының: теориялық білімді тәжірибеде қолдану;

ғылыми ақпаратты талдау және оны күнделікті өмірмен байланыстыру;

зерттеу жүргізу және нәтижелерді түсіндіру дағдылары жатады.

Химияны оқыту барысында бұл қабілеттерді дамыту оқушылардың өзіндік ізденісін арттырып, пәнге деген қызығушылығын күшейтеді.

Химия сабағында функционалдық сауаттылықты дамыту әдістері:

1. Функционалдық сауаттылықты қалыптастырудағы модельдеудің артықшылықтары

Атом құрылысын модельдеу арқылы оқушылар келесі дағдыларды меңгереді:

✓ **Зерттеу қабілеті:** Оқушылар өздері модель құрастырып, нәтижесін талдайды.

✓ **Сыни ойлау:** Атом құрылысының ерекшеліктерін салыстырып, қорытынды жасайды.

✓ **Практикалық қолдану:** Теориялық білімді нақты модельдер арқылы түсініп, күнделікті өмірмен байланыстырады.

✓ **Коммуникациялық дағдылар:** Топтық жұмыстар арқылы оқушылар бір-бірімен пікір алмасады.

1.1. Мәселелік оқыту әдісі

Оқушыларға күнделікті өмірден алынған проблемалық жағдайларды ұсынып, оларды ғылыми тұрғыда талдау арқылы шешім қабылдау ұсынылады.

Мысал: Оқушыларға келесі сұрақтар қою арқылы ойландыруға болады:

Егер найзағай болмаса, табиғаттағы азот айналымы қалай өзгереді?

Ауыл шаруашылығында азоттың айналымын сақтау үшін қандай шаралар қолдануға болады?

Неге атмосферадағы азот көп болғанымен, өсімдіктер оны тікелей сіңіре алмайды?

Оқушыларға азот айналымының суретін көрсетіп, соңғы үрдісті (денитрификация) өздері түсіндіруіне мүмкіндік беру – олардың белсенділігін арттырады?

Бұл сұрақ оқушыларды зерттеуге ынталандырып, химиялық білімдерін қолдануға бағыттайды.

II класқа жататын экологиялық ластағыштар:

№1 тапсырма.

Өндірістің дамуы өте қарқынды болғандықтан адам баласының іс - әрекеті қоршаған ортаға өз зиянын тигізбей қоймады. Қоршаған ортаның жағдайын нашарлататын заттар ластағыштар деп аталады. Ластағыштарға жылу және тербеліс энергиялары, электромагниттік толқындар, радиация жатады. Ең көп ластағыштар адамдардың өндірістік және тұрмыстық іс - әрекетінен туындайды. Олар агрегаттық күйіне байланысты газтекес, сұйық, қатты болып бөлінеді. Экологиялық ластағыштарға уытты заттар жатады, оларды уыттылығы бойынша төрт класқа бөледі. I класқа - өте қауіпті уытты заттар: сынап, оның қосылыстары. гексахлоран, бензапирен. диоксиндер. күміс пен хром қосылыстары. Бұл заттардан адамның жүйке жүйесі бұзылады, обыр ауруы пайда болады. II класқа - жоғары уытты ластағыштар: күкірсутек, азот оксидтері, хлордың оттекті қосылыстары, мыс пен никель қосылыстары жатады. Олар обыр, экзема, сал аурын тудырады. III класқа – қауіпті заттар: сірке қышқылы, этанол, фенол, қорғасын диоксиді жаталы. IV класқа қауіптілігі шамалы: иіс газы, аммиак, мырыш, марганец хлоридтері жатады.

1) II класқа жататын экологиялық ластағыштар:_____.

2) Зертханада 15 г қатты аммоний хлориді мен сөндірілген әкті қыздырғанда қауіптілігі шамалы заттардың біріне жататын аммиак массасын есептеңіз.

3) Иіс газы, көмірқышқыл газы, күкіртті газдар қандай ластағыштарға жатады?

4) Тұрмыста күнделікті пайдаланатын пропан газының 10 л (к.ж.) жаққанда бөлінетін көмірқышқыл газының массасын табыңыз.

5) 2 моль метан жанғандағы бөлінген судың массасы қаншаға тең болатынын табыңыз.

Креативті есептерді шығару қолданбалы білімді күнделікті өмірде пайдалануға көмектеседі (мысалы, экология, химия, денсаулық). Ғылыми зерттеу дағдыларын жетілдіреді (талдау, болжам жасау). Критикалық ойлау қабілетін арттырады, себебі оқушылар есептің мәнін түсініп, оны өмірмен байланыстыра алады. Бұл әдіс экологиялық мәселелерді түсіну және ғылыми зерттеулер жүргізу үшін маңызды.

1.2. Тәжірибелік зертханалық жұмыстар

Зертханалық жұмыстар оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырып, теорияны практикамен ұштастырады.

Мысал:

«Тағам өнімдеріндегі нитраттарды анықтау Йодид-крахмал әдісі

Мақсаты : Нитраттардың (NO_3^-) жемістер мен көкөністердегі мөлшерін анықтау. Тағам

Қандай өнімдерде нитрат мөлшері жоғары болуы мүмкін?

Неліктен нитраттар адам денсаулығына зиянды?

Нитраттардың әсерін азайту үшін қандай шаралар қолдану керек?

Бұл зерттеу тағам өнімдерінің қауіпсіздігін бағалауға көмектеседі және оқушыларға химиялық талдаудың маңыздылығын түсінуге мүмкіндік береді.

Бұл тәжірибелер оқушылардың ғылыми әдістерді қолдану және бақылау қабілетін дамытады.

1.3. STEM-технологияларын қолдану.

STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) тәсілі химияны математика, инженерия және технологиямен байланыстыра оқытуға мүмкіндік береді.

Мысал:

«Қалдықсыз химия өндірісін жобалау» тақырыбында жоба әзірлеу.

Оқушылар өз жобалары арқылы химиялық процестердің экологияға әсерін зерттейді.

1.4. Ойын және интерактивті әдістер

Дидактикалық ойындар

Химиядан дидактикалық ойындарды қолдану оқушының ой-өрісін дамытуға көмектеседі. Жаңашыл ұстаздар сабақ арқылы оқушыға емес, оқушы жүрегі арқылы сабаққа ұмтылыс тудыруды ұсынады.

Оқытылатын жүйені, құбылыстар мен үрдістерді ұқсатып (имитациялық) модельдеу бойынша белсенді оқытуда дидактикалық ойындардың болашақта оқушының кәсіби мамандығын таңдауына да септігі мол екенін атауға болады. Химия сабақтарында оқушыларды пәнге қызықтыру үшін дидактикалық ойындарды қолдануда оларды жіктеудің қажеттілігі туындайды.

«Шаршылар мен нөлдер» ойыны.

Сызбанұсқада берілген ойында металдар мен бейметалдарды бөліп көрсетулеріңіз керек. Онда «шаршылар мен нөлдерді» тік және көлденең бағыттарда үш торкөзде орналасқан элементтердің қасиетіне байланысты белгілеп көрсеткен кезде металдар немесе бейметалдар бір түзудің бойынша жатуы керек. Бір сызықтың бойынша шыққан шаршылар немесе нөлдер бойынша түзу жүргізіп, бұл элементтердің қандай тобына жататынын айтып беріңіз.

Барий	Кремний	Кальций
Калий	Магний	Көміртек
Фосфор	Хлор	Алюминий

Br	Mg	Al
Si	Ba	B
Cl	S	Pb

Жауабы:

Берілген формулалардан азоттың бірдей тотығу дәрежесін табу керек.

KNO_3	Mg_3N	NH_3
KNO_2	N_2O_5	NaNO_2
N_2	HNO_3	NaNO_3

Ауаның құрамының концентрациясы нақты жағдайларға байланысты болады.

Азот	Көміртек (IV) оксиді	Сутек
Озон	Шаң	Оттек
Бекзат газдар	Су буы	Көміртек (II) оксиді

Адамның тұрмыстық қызметінің нәтижесінде ауаға тарап, оның ластануына әкеліп соғатын заттар.

Көміртек (IV) оксиді	Көміртек (II) оксиді	Сутек
Күкірт (IV) оксиді	Аммиак	Азот оксидтері
Көмірсу-Тектер	Бекзат газдар	Озон

Қорытынды.

Химия сабақтарында функционалдық сауаттылықты дамыту – оқушылардың білімді өмірде қолдану дағдысын жетілдірудің тиімді тәсілі. Оқытудың жаңа әдістерін енгізу арқылы мұғалімдер оқушылардың зерттеушілік қабілетін арттырып, логикалық ойлау мен практикалық дағдыларын жетілдіре алады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. ҚР Білім және ғылым министрлігі. (2020). Орта білім берудің жаңартылған мазмұны бойынша әдістемелік нұсқаулықтар.
2. Жұмаділова, Г. (2019). Функционалдық сауаттылық және химия пәнін оқытудың жаңа әдістері. Алматы: Білім баспасы.
3. Білімдегі жаңалықтар журналы № 1,2,3,4.
4. Химия мектепте, Ғылыми-педагогикалық журнал. Алматы.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ МАНЫЗЫ

Смагулова Нурхан Кантбековна,

Жақсылық Ләйлә Төлеубекқызы

«Мағжан Жұмабаев атындағы гимназиясы» КММ, бастауыш сынып мұғалімдері

Жаһандану жағдайында қазақ халқының мәдени мұрасын, дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын дамыту білім беру жүйесінде салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу басым бағыттардың бірі болып табылады. Себебі, ұрпақ тәрбиесі келешегін берік ететін басты фактор болып саналады.

Ұрпақ тәрбиесі қай заманда да күн тәртібінен түспеген келелі мәселелердің бірі де бірегейі десек артық емес. Бұл мәселе бүгінгі күні де айырықша мәнге ие. Бүгінгі күнде тасқындаған толассыз ақпараттар, қоғамдағы күрделі өзгерістер мен даму қарқыны ағымында өмір сүріп жатқан жас ұрпақты тәрбиелеу өзекті мәселе болмақ. Ұлттық тәрбиені дарыту, қазақ халқының ғасырлар бойы жинақтап, уақыт тезінен өткен бай қазынасын оқу-тәрбие ісінде қолдану – кезек күттірмейтін мәселе.

Қазіргі кездеде бала тәрбиесі айырықша мәнге ие. Заманауи тасқындаған толассыз ақпараттар, қоғамдағы күрделі өзгерістер аясында өмір сүріп жатқан жас ұрпақты тәрбиелеудің күрмеуі қиын күрделі мәселелері жеткілікті. Ғаламдану өріс алған қазіргі заманның тәрбие жүйесіне ұлттық тәрбиені дарыту одан да өзекті болып отыр. Осы тұрғыдан алғанда, қазақ халқының ғасырлар бойы жинақтап, уақыт тезінен өткен тәрбие тәжірибесінің ауқымды бір саласын ұлттық дәстүрлер жүйесі құрайды.

Қазақ халқының салт-дәстүрлерін жинап, кітап етіп шығарып жүрген белгілі қаламгер С.Кенжеахметов [1] атадан балаға көшіп, жалғасып және дамып отыратын тарихи-әлеуметтік, мәдени-тұрмыстық, кәсіптік, салт-сана, әдет-ғұрып, мінез-құлық, тәлім-тәрбие және рухани іс-әрекеттің көрінісін дәстүр деп атаған, сонымен қатар дәстүр байлығы халықтың мәдени байлығы екендігін, ұлттық мәдениеттілік екендігін, рухани қазына екендігін айтады. Жүзге жуық халықтық дәстүрлерге түсініктеме берген. Дей тұрғанмен, автордың өз түсініктемелері халықтық дәстүрге берген тұжырымына көпшілік жерде сай келе бермейді. Аюбай Құралұлы жасаған «Қазақ дәстүрлі мәдениетінің анықтамалығы» [2] кітабында ұлтымыздың материалдық және рухани мәдениетіне қатысты көптеген мағлұматтар жинақталған. Халықтық педагогика дәстүрлеріне байланысты сан салалы материалдардың екшеленіп берілуі жас ұрпақты ұлттық дәстүрде тәрбиелеуге маңызы зор үлес қосатыны анық.

Мұхтар Арын «Бес анық» атты кітабында «Дәстүр» сөзінің араб тілінен ауысқандығын, мағынасы «орныққан, тұрақты» дегенді білдіретін, ал, «традиция» латынның «бірден бірге өткізу, бірден бірге беру» екендігін айта келіп, орысша «традиция»-ның бар кезеңде «дәстүрге» нақты аударма бола алмайтындығын ескертеді. «Дәстүр – күрделі процесс. Мұның өзі әдетте сол ұлттың психологиясына, дүниетанымдық деңгейіне сәйкес қалыптасып, ғасырлар бойы

екшеліп сұрыпталып отыратын процесс», – деп, тұжырым жасай келіп, дәстүрдің үш сипатын анықтап береді: 1. Дәстүрдің жалпыхалықтық екендігі. 2. Дәстүрдің тұрақтылығы. 3. Дәстүрдің ұрпақтан-ұрпаққа берілуі [3].

Ғалым Р.К.Төлеубекова: «Халықтық педагогика мұрасының бірі – дәстүр. Дәстүр – адамдардың рухани тұлғасынан бөлінбейтін құбылыс. Дәстүр қоғамдық сананың барлық формаларынан орын алады. (Олар: саясатта, қоғамдық өмірдегі дәстүрде, халықтар арасындағы ынтымақтастықта, теңдікте, бостандықта, өзара көмек дәстүрінде, қарым-қатынас дәстүрінде, ғылыми дәстүрде, оқу-білім ғылымындағы дәстүрде, отбасы-жанұялық дәстүрінде, еңбек дәстүрінде)», – [4] десе, Ә.Садуақасов өзінің зерттеу жұмысында халық дәстүрлерін тұрмыстық дәстүрлер, кәсіптік дәстүрлер, мерекелік дәстүрлер, бала қуанышы дәстүрлері, құдандалық дәстүрлер, жерлеу дәстүрлері, әскери-ұландық дәстүрлері, мәдени дәстүрлер, діни дәстүрлер, жаңа дәстүрлер деп жіктеген.

Бұл ғылыми зерттеу жұмыстарының мазмұнында халық мұрасын зерттеу, ұлттық өзіндік ерекшелікті сақтау, ұмыт бола бастаған дәстүрлерді, тарихи әділдікті, мәдениетті, тіл мен дінді қалпына келтіріп, олардағы педагогикалық жағынан барлық прогресшіл нәрсені анықтау және солардың негізінде ғылыми мазмұндағы ұсыныстарды талдап, ендіру жүзеге асырылған.

Сонымен, халықтық дәстүр дегеніміз – ұлттық даму процестерінің: таным, наным, сенім, ұғым, әдет, ғұрып, мінез, құлық және салт үрдістерінің қалыптасқан, жиынтық формасы, діни, рухани, мәдени, ғылыми нысандарының жетістіктері, тұрмыстық, кәсіптік іс-әрекеттері мен қарым-қатынастарының тарихи-қоғамдық тәрбие шаралары. Бір ұрпақтан өтіп, екінші ұрпақтың игілігіне айналған дәстүрлер екшеліп, жаңарып отырады.

Бүгінгі күні бастауыш сынып оқушыларын оқыту мен тәрбиелеу міндеттердің маңыздыларының бірі ұлттық құндылықтарға бағыттай отырып ұлтына деген сүйіспеншілігін қалыптастыру. Жалпы білім беру мазмұны мемлекеттік білім стандарты мен оқу бағдарламасына сәйкес ұлттық тәрбие беруді, ұлттық құндылықтарды қалыптастыруды негізге ала отырып, бастауыш сынып оқушылар бойында ұлттық рухты дамыту.

Ұлттық рух ұлттық құндылықтарды дамыту оқушы тұлғасының қалыптасуында, оның сенімі мен идеалдарын, қызығушылығын айқындауда бағыттаушы орын алады. Осындай қасиеттерді қалыптастыру ата-ананың, мұғалімнің т.б. міндеті болып табылады. Аталмыш міндетті іске асыруда бастауыш сынып оқушыларының ұлттық құндылық қасиеттерін қалыптастыру маңызы зор. Демек осы мәселе бүгінгі ақпараттық қоғам жағдайында назар аудару қажет.

Атақты психолог Л.Выготский т.б. зерттеулерінде бастауыш сынып оқушыларының зейін, қабылдау, есте сақтау, елестету, қиялдау қабілеттері және іс-әрекетті жоспарлау, бағалау, қорытынды шығару, өз пікірін айту қабілеттерінің қалыптасатындығы анықталған [5]. Зерттеулерді зерделей келе бала бойында жалпы мәдениеттің негізі осы жаста қаланады, өзін-өзі тануға қызығушылығы артады, дербестілігі дамиды.

Бастауыш сыныпта адамгершілік құндылықтар мен адами қасиеттердің мәнін түсінеді, оның Отанға, отбасына, жақын адамдарына, қоршаған табиғатқа деген сүйіспеншіліктері артады. Бастауыш сынып оқушыларында ұлттық құндылықтарды қалыптастыруға тиімді іске асыру үшін мүмкіндіктерімен ерекшеленеді [5].

Оқушылардың оқу, ойын, қарым-қатынас, еңбеке сүйене отырып, ұлттық құндылық аясының дамуын ең алдымен осы іс-әрекеттер барысында жүзеге асыру қажет.

Ақпараттық даму кезінде электрондық оқулықтар, мультимедиялық және үйретуші бағдарламалар, әдістемелік оқу құралдары, есептер мен жаттығулар жинағы, диктанттар жинағы, жұмыс дәптері, кестелер мен экрандық оқулықтар, хрестоматиялар т.б. арқылы білімді қалыптастыру мен бекіту құралдары болып табылады.

Бастауыш сынып оқушыларында білімді менгеру өлшемі психологиялық тұрақтылықпен ерекшеленеді. Бұл ерекшелік оқушыларының оқу және тәрбиенің маңызды әрі жауапты ерекше іс-ірекет екенін көрсетеді. Осы жас аралығында бастауыш сынып оқушыларының таным белсенділігі, өзіне, өмірге сенімділігі, адамдармен қарым-қатынас шығармашылық мүмкіндіктері, жалпы өмірлік белсенділіктері басты қасиеттері қалыптасады. Сонымен

бастауыш сынып оқушыларын ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеу – бұл ұлттық ерекшелікті сақтап, дамыта алатын қадам деп қортындылай аламыз.

Әдебиеттер тізімі

1. Кенжеахметов С. Ұлттық әдет-ғұрыптың беймәлім 220 түрі. – Алматы: Санат. – 254 б.
2. Құралұлы А. Қазақ дәстүрлі мәдениетінің анықтамалылығы. – Алматы: Санат, 1996. – 254 б.
3. Арын М. Бес анық. – Алматы, 1995. – 122 б.
4. Төлеубекова Р.К. Бастауыш класс оқушыларын адамгершілікке тәрбиелеуде халықтық педагогиканың озық дәстүрлерін пайдалану: автореф. пед.ғыл.канд. – Алматы, 1994. – 24 б.
5. Выготский Л.С. Воображения и творчество в детском возрасте: //в кн.: Псих. очерки., 3-е изд. – М.: Просвещение, 1991. – 90с.
6. Бастауыш сынып оқушыларына ұлттық тәрбие берудегі әдістемелік аспектілер. Қазақстанның ғылымы мен өмірі. – Астана, 2019. - №7/2. - Б. 216-221.

ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ ЖОЛДАРЫ

Сулейменова Ж.А.,

қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі,

«Теміртау қаласының №20 мектеп-лицейі» КММ

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін, коммуникативтік дағдыларын және өздігінен білім алу мүмкіндіктерін дамытуға бағытталған. Әсіресе, қазақ тілі пәнінде инновациялық әдістерді қолдану оқушылардың тілдік қорын байытуға, сөйлеу дағдыларын жақсартуға және пәнге деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі. Бұл мақалада қазақ тілі сабағында қолданылатын заманауи оқыту әдістері қарастырылады.

1. Инновациялық оқыту әдістері және олардың қазақ тілі сабағында қолданылуы.

1.1. Интерактивті оқыту әдісі

Интерактивті оқыту – оқушылардың сабаққа белсенді қатысуын, бір-бірімен және мұғаліммен қарым-қатынас орнатуын қамтамасыз ететін әдіс.

Қолдану тәсілдері:

- «Ми шабуылы» (Brainstorming) – берілген тақырып бойынша оқушылардың ойларын жинақтау. Мысалы, «Қазақтың ұлттық тағамдары» тақырыбы бойынша оқушылар өз білгендерін ортаға салады.

- Рөлдік ойындар – диалогтық сөйлеуді дамыту үшін тиімді әдіс. Мысалы, «Дүкенде сөйлесу» немесе «Саяхатта» тақырыптарында оқушылар рөлдерді бөліп, қазақ тілінде сөйлеседі.

- «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі – оқушылар алдымен өз ойларын жазады, жұбымен талқылайды, содан кейін сыныпқа ұсынады.

1.2. Геймификация (Gamification) – ойын арқылы оқыту

Бұл әдіс оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру үшін ойын элементтерін қолдануды білдіреді.

Қолдану тәсілдері:

- Quiz және Kahoot ойындары – қазақ тілінің грамматикасын бекіту үшін тест түрінде өткізу.

- «Сөздік домино» ойыны – бір оқушы айтқан сөздің соңғы әрпінен келесі оқушы сөз ойлап табады. Бұл әдіс сөздік қорды дамытуға көмектеседі.

- Тілдік викториналар – мақал-мәтелдерді толықтыру, жұмбақтар шешу, анаграммалар құрастыру.

1.3. Жобалық оқыту (Project-Based Learning)

Жобалық әдіс оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, оларды зерттеу жұмыстарына баулиды.

Қолдану тәсілдері:

- «Менің қалам» жобасы – оқушылар өз қаласы немесе ауылы туралы шағын зерттеу жүргізіп, презентация жасайды.
- «Қазақтың салт-дәстүрлері» жобасы – топтық жұмыс түрінде ұйымдастырылады, әр топ белгілі бір дәстүрді зерттеп, сынып алдында таныстырады.
- Видеоролик жасау – оқушылар қазақ тілінде қысқа әңгіме немесе жаңалық дайындап, видеоға түсіреді.

1.4. STEAM әдісі (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics)

STEAM әдісі қазақ тілі сабағына шығармашылық және технологиялық элементтерді енгізуге көмектеседі.

Қолдану тәсілдері:

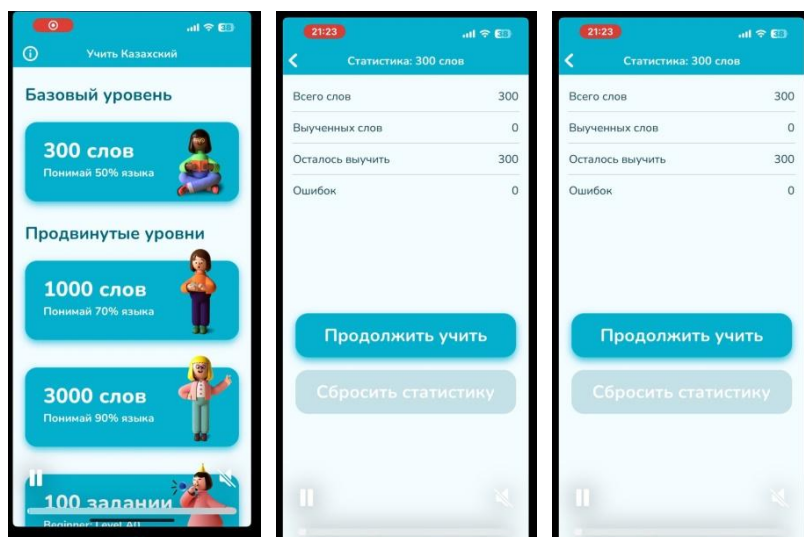
- Мәтінді визуализациялау – оқушылар оқыған мәтін бойынша инфографика немесе комикс жасайды.
- Аудиоподкаст жазу – оқушылар шағын әңгімелерді дыбыстап, подкаст түрінде ұсынады.
- QR-код технологиясы – оқушылар мәтінді оқып, QR-код арқылы қосымша ақпаратқа қол жеткізеді.

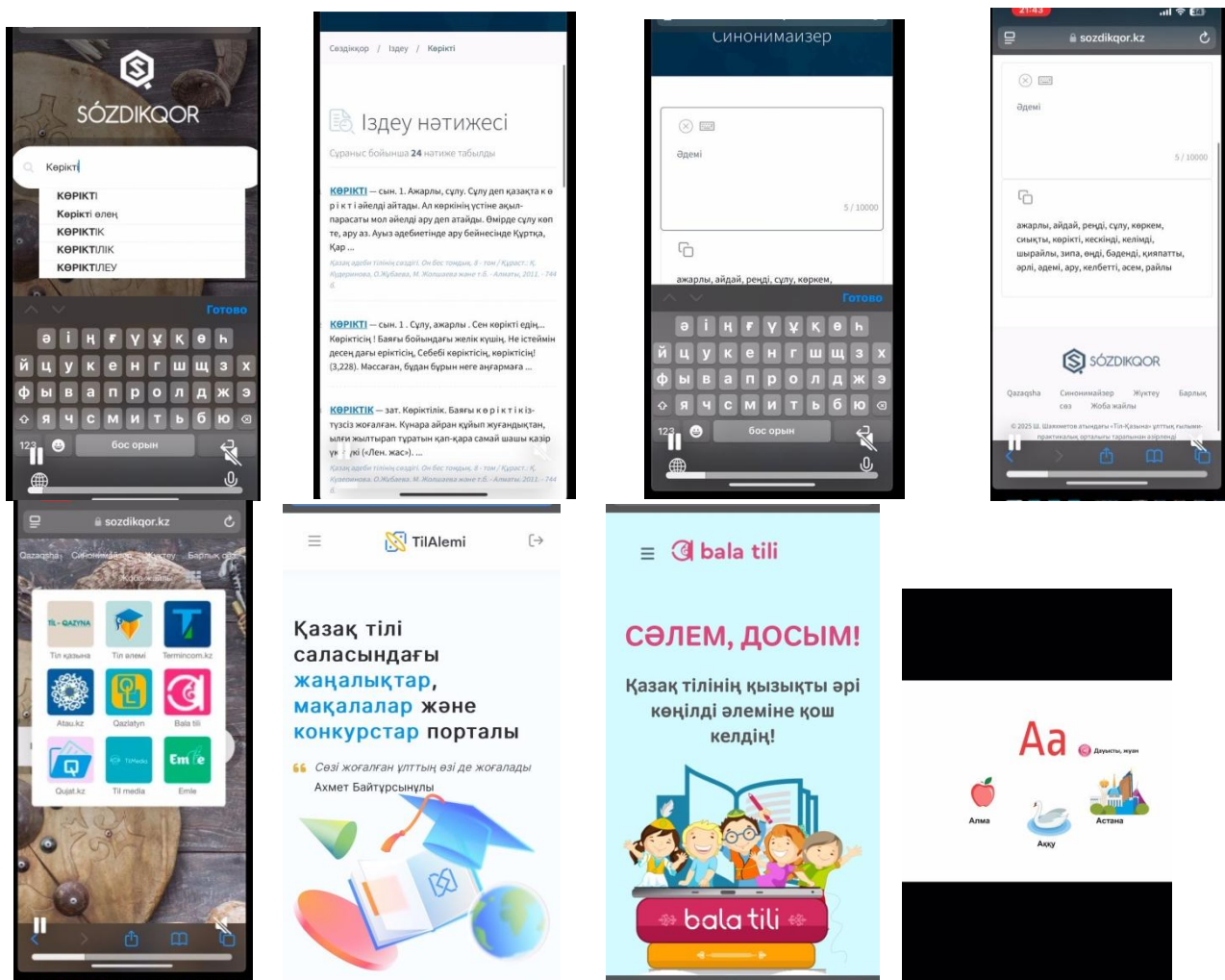
1.5. Цифрлық технологияларды қолдану

Қазіргі таңда қазақ тілін оқытуда әртүрлі онлайн ресурстар мен мобильді қосымшаларды қолдану тиімді.

Қолдану тәсілдері:

- BilimLand, Oripk.kz платформалары – қазақ тілі бойынша интерактивті сабақтар өткізу.
- Sozdikqor және Tildaryn, Qazaq тілі қосымшалары – жаңа сөздерді үйрену және олардың мағынасын түсіну.

Padlet және Google Jamboard – оқушылардың ортақ тақтада идеяларын жазуына мүмкіндік беру.

2. Қазақ тілі сабағында инновациялық әдістерді қолданудың артықшылықтары

✓Оқушылардың қызығушылығын арттырады – интерактивті және ойын элементтері бар сабақтар оқушыларды белсенді қатысуға ынталандырады.

✓Сөздік қорды байытады – қазақ тілінде сөйлеу және жазу дағдыларын жақсартады.

✓Коммуникативтік дағдыларды дамытады – оқушылар өз ойын еркін жеткізуге дағдыланады.

✓Жеке және топтық жұмыс дағдыларын жетілдіреді – топпен жұмыс істеу арқылы оқушылар өзара ынтымақтастықты дамытады.

✓Сабақтың тиімділігін арттырады – технологияларды пайдалану арқылы сабақ мазмұны қызықты әрі түсінікті болады.

Мен ортаңғы буында сабақ бергендіктен жоғарыда көрсетілген әдістерді қолдану өте тиімді. Сабақта жобалық әдісті жиі қолданамын. Жақында ғана 6-сынып оқушылары «Қожа Ахмет Ясауи», «Арыстан баб» тақырыптарына жоба жұмыстарын жасаса, 7-сынып оқушылары қазақ музыкасының негізін салушы тұлғалардың өмірі мен шығармашылығы туралы жоба жұмыстарын дайындады. 8-сынып оқушылары «Алаш» партиясының негізін қалаған Ұлы тұлғалар туралы зерттеу жүргізіп, жоба дайындады. Жоба жұмыстарын дайындау арқылы оқушылар зерттеу жұмысын жүргізеді. Негізгі ақпарат пен қосымша ақпаратты саралауды, топпен жұмыс жасауды, әр ақпаратты ретімен орналастыруды үйренеді.

Оқушылардың ең жақсы көретін әдісі STEAM әдісі. Кез келген мәтін бойынша ақпараттық графика сызады немесе суреттер салады. Кейбір оқушылар салған суреттерін

дыбыстап айтады. Әр оқушының түсінігі әр түрлі болғандықтан, мәтінге деген көзқарас та әр түрлі. Әркім өз түсінгені бойынша мәтінді сурет түрінде қағазға түсіреді. Бұл әдіс оқушылардың фантазиясына толық еркіндік береді.

Қорытынды.

Қазақ тілі сабағында инновациялық әдістерді қолдану білім беру процесін жандандырып, оқушылардың белсенділігін арттырады. Интерактивті оқыту, геймификация, STEAM технологиялары және цифрлық ресурстарды пайдалану арқылы оқушылардың қазақ тілін меңгеруі жеңілдейді және қызықты бола түседі. Мұғалімдер осы әдістерді тиімді пайдаланып, оқыту тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыруы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Құрман Ж.Н. Қазақ тілін оқытудың әдістемелік негіздері. – А., 2009.
2. Әмірғалина Н. Білім берудің инновациялық технологияларының бірі — тірек конспектілері // Білім.- 2009. №2.
3. Садуова Ж. Инновациялық технологияларды білім беруде қолдану // Білім. – 2011. № 5.

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАРДЫ ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ АРГУМЕНТТІ СӨЙЛЕУ DAҒДЫЛАРЫН КЕЙС ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ ДӘРЕЖЕЛІ СҰРАҚТАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ДАМУ

Сулейменова Мейрамгуль Мейрашовна

қазақ тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімі, педагогика ғылымының магистрі

Қарағанды қаласы химия-биология бағытындағы

Назарбаев Зияткерлік мектебі, Қарағанды қ.

Еліміздегі білім беру бағдарламасы бойынша орыс сыныптарында оқылатын қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқыту әдістемесі тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым секілді төрт тілдік дағдыны дамытумен қатар, қазақ тілінің грамматикасы мен қазақ тілінде жазылған көркем шығармаларды меңгертуді мақсат етеді. Қазақ тілі екінші тіл ретінде оқылатын сыныптарда көрініс табатын басты мәселелер деп оқушылардың сөздік қорының аздығы, грамматикалық бірліктерді қате қолдану, сенімсіз дәлелдер, психологиялық жай-күйіндегі сенімсіздік, үрей, ұялшақтық секілді сезімдердің орын алуы ықпал етеді.

Оқушылардың көзқарасын сенімді дәлелдей алу дағдылары неліктен маңызды? Назарбаев Зияткерлік мектептерінің сыртқы жиынтық бағалау емтиханында оқушылардың оқылым және жазылым компоненттері бойынша өз ұстанымын білдіре алуы, оны сенімді аргументтермен дәлелдей алу дағдылары бағаланады. Ис-әрекеттегі зерттеу аясында 9-сыныптардың 26 оқушысынан алынған кіріс сауалнамасының қорытындысы бойынша оқушылардың өз көзқарасын дәлелдеуде «*тақырыпқа қатысты сенімді аргументтер келтіру*», «*дереккөздерден қажетті ақпаратты іріктеу*», «*аргументтерді өзара байланыстыра алмау*», «*ойды әсерлі жеткізуге ықпал ететін көркем сөз қорының аздығы*» секілді қиындықтарды көрсеткен. Ал өз ойын ауызша білдіру кезінде оқушылар ұялу, ашуланшақтық секілді эмоциялардан қарағанда 12 оқушы *қобалжу*, 14 оқушы *қорқыныш*, 16 оқушы *сенімсіздік* секілді жағымсыз эмоционалды қиындықтарды басынан өткереді. Ситуацияны *пікірталас*, *рөлдік ойын*, *кейстер* арқылы талқылаған ұнайды екен.

Сауалнамадағы оқушы «үнін» негізге ала отырып, оқушылардың дәлелді сөйлеу дағдыларын дамытуда пікірталас пен кейс әдісін кіріктіре қолдануда жоғары дәрежелі сұрақтармен үйлестіре отырып қолдануды шештім. Ис-әрекеттегі зерттеу бойынша сабақтарды жоспарламас бұрын алдымен «*пікірталас және кейс әдістерінің, жоғары дәрежелі сұрақ қоюдың оқытуда қолдану тиімділігі қандай?*» деген сұраққа жауап алу мақсатында ғылыми еңбектер зерделенді. Пікірталас- даулы мәселені түрлі көзқарастар тұрғысынан салыстыру, талдау, зерттеу арқылы шынайы пікір білдіре отырып, мәселені шешу болып табылатындықтан, мәселені жан-жақты талдуда алған білімнің ұзақмерзімді болуы, оқушылардың өзара қарым-

қатынасы, пікірлерін өзара толықтыру олардың сенімділігін арттырады екен. [1] Ал кейс әдісінің тиімділігі өмірлік жағдаяттарды талқылау кезінде білімінің толығы, ақпаратты іріктеу, талдау дағдысын дамыту арқылы оқушылардың өзіндік белсенді әрекеті ұйымдастырылатындығы болып табылады. [2] Осы негізде интеллект зерттеушісі Гилфордтың «4 сұрақ» оқыту моделі Кейс әдісімен кіріктіріле қолданылды. Себебі жады деңгейіндегі түсінуге құрылған және жоғары ойлау дағдыларын қажет ететін конвергенция, дивергенция және бағалау деңгейдегі сұрақтар оқушылардың кейстегі мәселені жан-жақты талдау арқылы бірнеше ақыл-ой операцияларын жүзеге асыруға, логикалық талдауға жетелеп қана қоймай мәселенің стандартты емес, бірегей шешімін іздеуге мүмкіндік алады. Психолінгвистика ғалым Н.А. Рубакиннің кез келген шынайы білімге тек өздігінен білім алу арқылы қол жеткізуге болатындығы туралы ойын ескере келе, оқушыларға тақырыптарға қатысты ресурс көздерін ғана ұсынып, кейстегі жағдаятты өздігінен зерттеуге мүмкіндік беру үшін «Төңкерілген сынып» әдісі арқылы жүзеге асыру көзделді [3]. Дәстүрлі сабақтағы уақыттың көбі мұғалім тарапынан ұсынылатын теориялық білімде меңгертуге жұмсалады да, алған білімді тәжірибе жүзінде қолдана отырып талдау, жинақтау бағалау секілді жоғары ойлау деңгейдерін дамытуға ықпал ететін тапсырмаларды орындатуға уақыт жетпей қалады. Аралас оқыту моделінің бір түрі болып саналатын осы әдіс авторларының бірі Джонатан Бергман білімді жеткізуді баланың жеке кеңістігіне аударып, практикалық дағдыларды қалыптастырып, дамытуға көбірек уақыт бөлінетінін айтады.

Осы орайда қазақ тілі екінші тіл болып саналатын 9Е сыныбында «Жағдаяттық кейс әдісі арқылы пікірталаста көзқарасын сенімді дәлелдеу дағдыларын дамыту» деген кәсіби даму мақсаты аясында кейс және пікірталас, жоғары деңгейлі сұрақтарды қолдану әдістері кіріктіре қолданылатын іс-әрекеттегі зерттеу сабағын өткізу жоспарланды. Зерттеу сабағы «Жер планетасы және адамзат» тарауы бойынша М.Әуезовтің «Көксерек» шығармасымен байланыстырылып, *«Пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру»* деген оқу мақсатына құрылды. Т2 сыныптарында көркем шығармаларды меңгерту үлкен дайындықты қажет ететін болғандықтан, алдыңғы сабақта «Көксерек» әңгімесі бейімделіп, сөздікпен жұмыс түрлері жасалынып, шығарма мазмұнын меңгеру жұмыстары жүргізілді. Зерттеу сабағына қажетті ресурстар мазмұны биология, этнография, қазақ әдебиеті пәндерімен байланыста құрылды.

XXI ғасырдың басында туған балалар Z ұрпақтары деп саналады, өйткені олар ғылым мен технология дәуірінде туғандықтан, сандық технологияға қызығушылығы жоғары. [4] Осыны ескере келе оқушылардың қызығушылығын ояту және шығарманың мазмұнын еске түсіру үшін сабақтың басында www.liveworksheets.com онлайн қосымшасы арқылы оқушылар өз телефондарынан тақтада көрсетілген QR кодты сканерлеу арқылы шығарма мазмұнына сай келетін 4 ақпаратты анықтап, әр оқушы бірден өз нәтижесін көруге мүмкіндік алды. Жоспарлауда болжағанымдай, оқушылар бұл тапсырма түрін қызығушылықпен еш қиындықсыз орындап, жақсы нәтиже таныта алды.

Сабақ мақсатын анықтауға оқушылар қалай қатыстырылды? Сабақта оқушылар алда тұрған мақсаттың мәнін түсініп, оған жету үшін не істеу қажет екенін анықтай алған жағдайда ғана оқу мақсатына қол жеткізеді. Сондықтан да оқу мақсатынан күтілетін нәтижені, яғни бағалау критерийлерін жай ғана хабарлаудан гөрі, оқушылардың өздеріне талқылатуды жоспарладым. Неге десеңіз, бағалау критерийлерін оқушылармен бірге талқылау олардың өз біліміне деген жауапкершілік сезімдерін оятып қана қоймай, іріктелген бағалау критерийлерінің оқу мақсатымен байланысын дәлелдейді. Оқу мақсатынан күтілетін нәтижені түсінгендіктен, сабаққа да белсенді қатысады. Оқушылар оқу мақсатына сай келетін екі бағалау критерийін дұрыс анықтап қана қоймай, олардың оқу мақсатымен байланысын дәлелдей де алды.

Сабақтың негізгі кезеңін жоспарлауда *«Оқушыларды оқу үдерісіне тарту үшін қандай әдістер мен ресурстар тиімді болады?»* деген сұрақ туындады. Ойлана келе, сабақты сот-сабақ түрінде өткізуге тоқталдым. Ол үшін сот-сабақта талқыланатын мәселені кейс арқылы берген дұрыс деп танып, сотқа шағымданушы адамдардың атынан шығарма мазмұны негізінде

шағын кейс әзірленді. Сот процесі болғандықтан, оқушылар пікірталас арқылы шығармадағы адам мен қасқырлар тобы болып өз мүдделерін қорғайды деп жоспарланды. Осы орайда бұл тапсырма түрін қалай орындатқан нәтижелі болады деген сауалға ойлана келе, оқушыларды тілдік деңгейлеріне қарай 3 топқа алдын-ала бөлдім. «Көксерек» және «Адамзат» топтары тілдік деңгейі жоғары, орта болатын 5 оқушыдан топтастырылды, өйткені топтағы оқушылар топтық талқылау және топ алдында сөйлеу кезінде бір-біріне өзара қолдау көрсетеді деп жоспарланды. Ал адам мен қасқырлар арасындағы араздықтың туындау себептері мен салдарын және кінәлі тарапты анықтап, үкім шығару, адам мен қасқыр арасындағы араздықты болдырмауға және табиғат заңын бұзбауға қатысты шешім ұсынатын «Сот» тобына тілдік деңгейі жоғары 3 оқушы таңдалды. Біріншіден, сот-оқушылар екі тарапқа ұсынылатын қосымша ресурстармен жұмыс жасайды. Екіншіден, екі тараптың дәлелдемелерін тыңдайды, дәлелді үкім шығарады және мәселені оңтайлы шешудің тиімді жолдарын ұсынулары қажет болады.

Әр топ өз мүдделерін қорғауда аргумент ретінде қолдана алуы үшін түрлі ресурс көздерінен қасқырдың биологиялық ерекшелігі, қасқырға қатысты қазақ танымындағы ұғым-түсініктер туралы ақпараттар жинақталып, бейімделді, іріктелді. Сабақта бірден топтық талқылау және аргументтерді іріктеу, өзара байланыстыра алу жұмыстарымен айналысуға кірісуі үшін оқушылар жинақталған ресурстармен «Төңкерілген сынып» әдісі негізінде алдын-ала үйде танысып келді. Бұл - сабақта уақытты тиімді қолдануда таптырмас әдіс, себебі негізгі уақыттың көп бөлігі оқушылардың мәтіндермен танысып, түсінулеріне емес, зерттеушілік бағыттағы жұмыстармен айналысуға жұмсалады. Оқушылар алдыңғы сабақта қандай ресурспен жұмыс жасайтындықтарын біліп келетіндіктен, психологиялық жағдайы да тұрақты болады, сәйкесінше сабақта сенімді әрі белсенді әрекеттеседі. Сонымен қатар қазақ тілі екінші тіл болып оқылатын сынып екендерін ескере келе, оқушыларға тілдік қолдау көрсету мақсатында сынып қабырғаларына тақырыпқа қатысты шығарма сюжетін еске түсіретін суреттер мен сөз тіркестері және мақал-мәтелдер ілінді. Оқушыларға таныс емес сөздер ресурстардың ішінде синонимі және аудармасымен берілді. Әр топқа қосымша материалдар, көркем шығарма және тапсырма мен дескрипторлар таратылды.

Іс-әрекеттегі зерттеу тақырыбына қатысты ғылыми еңбектерге шолу жасауда Колумбиядағы Ла Сабана университеті зерттеушілерінің студенттердің аргументтеу дағдыларын дамытуда кесте-органайзерлерді қолдану тәжірибелеріне сүйене отырып, топтағы оқушылардың өз мүдделерін қорғауы үшін жоғары дәрежелі сұрақтар және ресурстар мен көркем шығармадан ұстанымдарына дәлел болатындай іріктелген аргументтерді түртіп алатын, әр жүйелі сөйлеулеріне көмек болатын кесте-органайзер құрастырылды. Сабақ кезінде тілдік деңгейі төмен оқушыларды қолдау мақсатында өз көзқарасын ауызша дәлелдеуде қолдана алатын клишелер мен сөз тіркестері ұсынылды. Әр топтың ішінде топтық жұмысты ұйымдастыратын топ көшбасшылары тағайындалды. «Адамзат» және «Көксерек» тобының топ басшылары бірден сұрақтарды талқылап, екі сұрақты топтағы екі оқушыға бөліп беріп, қалған бір сұрақты өзі талқылауға кірісіп кетті. Мысалы, «Адамзат» тобына *«Қасқырдың күшіктеріне неге қиянат жасадыңыздар?»*, *«Ауылда Көксеректен қандай зиян көрдіңіздер?»*, *«Адамдар қасқырларға қандай мейірімділік көрсетті?»* деген жетекші сұрақтарға топ өз мүдделерін қорғауда шығармадан күшіктер өссе, ауылдың адамдар мен малдарына қауіп төнетіндігін, Көксеректің ауыл малдарына жасаған шабуылын, ауыл иттерін қорқытқанын, Құрмаштың жасаған қамқорлықтарын қосымша ресурста берілген қасқыр аулайтын аңшылардың күшіктің біреуін тірі қалдырып кететін себебі - аң да болса баласыз қалмасын деген аяушылық сезім көрсеткендерін дәлел ретінде ұсынды. Ал «Көксерек» тобының дәлелдері әлдеқайда сенімді әрі шығарма мен қосымша ресурстарды өте жақсы байланыстыра алуымен ерекшеленді. Мысалы, бұл топтың оқушылары өз мүдделерін қорғауда қасқырдың өз жемтігін өзі тауып жейтіндігін, үй жануары бола алмайтындығын, ит сияқты еркелей білмейтіндігін, ол еркіндікті қалайтын аң екендігін, тіпті циркте де қасқырдың ешқашан үйретілмейтінін шығармадағы адамдардың қасқырларға жасаған озбырлықтарымен байланыстыра отырып, Құрмашты өлтіруінің себептерін бөлтірік кезінен адамдардан көрген жамандығын, Құрмаштың оны үй жануары

еткісі келгендігін, бөлтіріктеріне жасаған қатыгездіктен туындаған кек қайтару деп түсіндіріп, өз ойларын «Қасқыр байлағанға көнбес, шошқа айдағанға көнбес» деген мақалмен түйіндеді.

Екі тараптың да пікірлерін тыңдаған «Сот» тобы табиғат заңдылығының бұзылуына кінәлі тарап «Адамзат» тобы деп таныды, оны шығарма мазмұнымен байланыстыра отырып дәлелдеді. Адам мен қасқыр арасындағы араздықты шешудің тиімді жолдары ретінде, адамдардың қасқырларға жасаған қиянатын кешіру үшін өтемақы ретінде қасқырларға бір-бір қойдан беру және қасқырларға інге жақын ауылдардың малына шабуыл жасамай, қорғауды, ал адамдарға қасқырдың апаны бар аймақтардан алыс қоныстануды ұсынды.

Сот-сабақ соңында тараптардың сот үкімімен келісетін-келіспейтіндіктерін анықтау үшін, бағдаршам әдісі қолданылды. Егер келіскен жағдайда қолдарындағы жасыл түсті, келіспесе, қызыл түсті көтеру тапсырылды. «Адамзат» тобындағы бір оқушы қызыл бағдаршамды көтеріп, сот үкімімен келіспейтіндігін білдірді. Алайда сот тобындағы Даяна деген оқушы адамды қасқырдан ерекшелейтін оны санасы екендігін, бірақ олардың қасқырдың ешқашан да қолға үйретілмейтін аса қауіпті жыртық екендігін біле тұра жасаған әрекеттерін ақтауға болмайтындығын алға тартып, бөрінің баласын қанша асырасаң да, ит болмайтындығын айтып, үкімдерінің әділ екендіктерін дәлелдеді.

«Көксерек» тобындағы бір оқушының ресурстардан ақпарат іріктеумен және топтық топтық талдауда аса белсенділік танытып отырмағанын байқадым. Бұдан қандай ой түйдім? Келесі сабақтарда топтық жұмыста оқушылардың мотивациялық типтерін ескере отырып, жеке тапсырмалар беру қажет. Сыншы досыммен сабақты талдау барысында кесте-органайзерді қолдану оқушылардың жүйелі зерттеу жасауына, көзқарастарын дәлелдеуіне, пайымдауларын негіздеуде тиімді құрал болатындығы туралы ойым нәтижесін көрсетті, сондықтан да кесте-органайзерлерді түрлендіріп қолдануды сабақтарыма жиі енгізетін боламын.

Оқушылардың зерттеу әрекеті топтық жұмыс арқылы ұйымдастырылғанымен, өзін-өзі бағалау тиімді деп танылды. Неге десеңіз, топтық бағалауда топтағы әр оқушының үлесі байқалмайды, бұл бағалаудың сындарлы болғанына күмән туғызады. Сондықтан да бағалау критерийлеріне орта, төмен, жоғары деңгейлі рубрикаларға құрылған бағалау парағы әзірленді. Әр оқушы рубрикалардың көмегімен топтағы өзінің үлесін нақты бағалайды және біліміндегі олқылықтарды көре алады.

Сабақтың рефлексия кезеңінде <https://docs.google.com/forms> қосымшасы арқылы оқушылардың барлығының жауаптарын бірден тақтадан көрінді. Оқушылардың көбісі ресурстардан өз көзқарастарына қатысты аргументтерді өзара байланыстырудың қиынырақ болғанын көрсеткен. Оқушылардың 85 пайызы осы сабақта сенімді сөйлеуде ресурстардың және сынып қабырғаларында ілінген ресурстардың көмегі болғанын, ал сөйлейтін сөздерін жүйелеуде кесте-органайзердің көмегі зор болғанын айтты.

Қорытындылай келе, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруда ерекше форматтағы сабақтар ұнайтындығын байқадым, сабақтың шынайы өмірмен байланысты болуы үшін өмірлік жағдаяттарды кейс түрінде ұсынып қана қоймай рөлдік ойындар арқылы пікір таластыру және жоғары дәрежелі сұрақтар оқушылардың сенімді сөйлеу дағдыларын дамытуда маңызы зор.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Салиева З.И. «Дискуссия как один из методов формирования навыка говорения на уроках английского языка»
2. Назарова С.Н. «Применение метода кейса в обучении»
3. Н.Рубакин «Как заниматься самообразованием» 1962 ж.; Москва
4. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_Z

ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛЬНЫЙ КУРС ИНФОРМАТИКИ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ И КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

*Султанбекова А.М.,
учитель информатики,
Акынова Д.Х.,*

кандидат пед.наук. ОШ №81 г.Караганда.

Современное образование в Республике Казахстан, как и во многих других странах, сталкивается с рядом вызовов, связанных с быстрым развитием цифровых технологий и изменением требований к навыкам выпускников. Одной из ключевых проблем является низкая мотивация учащихся, которая часто обусловлена недостаточной практической направленностью учебного процесса. Уроки информатики, которые должны стать основой для формирования цифровой грамотности и IT-компетенций, нередко сводятся к теоретическим знаниям, оторванным от реальной жизни. В этой связи возникает необходимость поиска новых подходов к преподаванию, которые позволят не только повысить интерес учащихся, но и обеспечить качественное образование, соответствующее запросам современного общества.

Одним из таких подходов является интеграция цифровых технологий в школьный курс информатики. Сегодня цифровые инструменты и платформы открывают перед учителями и учениками огромные возможности. Например, использование онлайн-платформ, таких как Kundelik, BilimLand, Bilimal позволяет сделать обучение более интерактивным и доступным. Эти ресурсы предоставляют учащимся возможность изучать материал в удобном для них темпе, а учителям — отслеживать прогресс и адаптировать учебный процесс под индивидуальные потребности каждого ученика [1].

Кроме того, внедрение элементов программирования, таких как Python или Scratch, помогает школьникам развивать логическое мышление и получать практические навыки, которые могут быть применены в реальной жизни. Внедрение элементов программирования, таких как Python или Scratch, в школьный курс информатики играет ключевую роль в развитии учащихся не только технических, но и когнитивных навыков, которые имеют практическое применение в реальной жизни. Программирование, по своей сути, является процессом решения задач, требующим от учеников аналитического подхода, структурированного мышления и умения разбивать сложные проблемы на более простые и управляемые части. Эти навыки формируют основу логического мышления, которое необходимо не только в IT-сфере, но и в повседневной жизни.

Например, Scratch, визуальная среда программирования, разработанная для детей и подростков, позволяет учащимся создавать анимации, игры и интерактивные истории, используя блоки, которые представляют собой команды и логические конструкции. Работа с Scratch помогает школьникам понять базовые принципы программирования, такие как циклы, условия, переменные и функции, в доступной и увлекательной форме. Это особенно важно для младших школьников, так как визуальное представление кода облегчает понимание абстрактных концепций. Кроме того, Scratch развивает креативность, поскольку ученики могут экспериментировать с дизайном, звуками и анимацией, создавая уникальные проекты.

Python, в свою очередь, является языком программирования, который широко используется в профессиональной среде, благодаря своей простоте и универсальности. Изучение Python в школе позволяет учащимся освоить более сложные концепции, такие как работа с данными, алгоритмы, объектно-ориентированное программирование и автоматизация задач.

Например, школьники могут создавать программы для анализа данных, писать скрипты для автоматизации рутинных задач или разрабатывать простые веб-приложения. Эти навыки не только полезны для будущей карьеры в IT, но и применимы в повседневной жизни. Например, умение автоматизировать обработку данных может быть полезно при работе с таблицами или анализе информации, а понимание основ веб-разработки позволяет создавать личные сайты или блоги [2].

Кроме того, программирование развивает у школьников навыки критического мышления и решения проблем. Когда ученики сталкиваются с ошибками в коде, они учатся анализировать проблему, искать её причину и находить эффективные решения. Этот процесс учит их не бояться трудностей и развивает настойчивость, что является важным качеством в любой сфере деятельности. Например, если программа не работает, ученик должен проверить логику кода, протестировать его на разных данных и, возможно, обратиться за помощью к одноклассникам или учителю. Такой подход формирует у учащихся уверенность в своих силах и готовность к постоянному обучению, а также к проектной деятельности.

Уделяя особое внимание проектному обучению, которое становится эффективным инструментом для активизации учащихся, приобретаются *soft skills* — критическое мышление, умение работать в команде, самостоятельность и креативность. Например, учащиеся могут создавать собственные сайты, разрабатывать мобильные приложения или анализировать данные, что делает процесс обучения более увлекательным и практически значимым. Важно, чтобы проекты были связаны с реальными задачами, что повышает мотивацию и вовлеченность учеников. Учитель при этом выступает в роли наставника, который направляет и поддерживает, но не ограничивает инициативу учащихся.

Однако внедрение цифровых технологий и проектного обучения требует от учителей не только технической подготовки, но и пересмотра подходов к организации учебного процесса. Важно учитывать разный уровень подготовки учащихся и предоставлять им задания, соответствующие их возможностям. Например, для начинающих можно предложить создание простых анимации в Scratch, а для более продвинутых — разработку алгоритмов на Python [2]. Кроме того, необходимо разработать критерии оценки проектной деятельности, которые будут учитывать не только конечный результат, но и процесс работы, включая умение планировать, распределять задачи и находить решения в сложных ситуациях.

Результаты такого подхода уже видны в ряде школ Казахстана. В Назарбаев Интеллектуальных школах активно внедряются современные подходы к обучению, включая программирование и проектную деятельность. Ученики НИШ регулярно участвуют в международных олимпиадах по информатике и робототехнике, демонстрируя высокие результаты. Например, в рамках учебной программы школьники изучают Python, Scratch, а также основы робототехники, что позволяет им создавать сложные проекты, такие как автоматизированные системы и мобильные приложения [3].

В лицеях сети «Білім-Інновация» программирование является обязательной частью учебной программы. Ученики этих школ регулярно занимают призовые места на республиканских и международных конкурсах по информатике. Например, в 2022 году команда лицея из Шымкента разработала мобильное приложение для помощи людям с ограниченными возможностями, используя Python и инструменты для разработки приложений [4].

В частных школах, таких как Haileybury Almaty или Miras International School, программирование является неотъемлемой частью учебного процесса. В этих школах созданы специализированные IT-классы, где ученики изучают не только Python и Scratch, но и основы веб-разработки, искусственного интеллекта и анализа данных. Например, ученики Haileybury Almaty разработали проект по автоматизации школьной библиотеки, используя Python и базы данных [5].

Учащиеся, которые активно участвуют в проектах и используют цифровые технологии, демонстрируют не только более высокий уровень знаний по информатике, но и повышенный интерес к IT-сфере в целом [6]. Это открывает перед ними новые возможности для дальнейшего обучения и профессионального роста. Кроме того, интеграция цифровых технологий и проектного обучения способствует развитию цифровой грамотности, что является важным шагом на пути к построению цифровой экономики в Казахстане [7].

В заключение стоит отметить, что преодоление барьеров в образовании требует не только внедрения новых технологий, но и изменения подходов к обучению. Интеграция цифровых инструментов и проектного обучения в школьный курс информатики позволяет сделать учебный процесс более интересным, практико-ориентированным и соответствующим

современным требованиям. Учителя, которые активно используют эти методы, не только повышают качество образования, но и готовят своих учеников к успешной жизни в цифровом мире.

Литература

1. BilimLand – образовательная платформа для школьников и учителей. [Электронный ресурс]. URL: <https://bilimland.kz>
2. Павлова, Е. А. (2020). Использование Scratch и Python в школьном курсе информатики. Информатика и образование, 3(45), 12-18.
3. Официальный сайт Назарбаев Интеллектуальных школ. [Электронный ресурс]. URL: <https://nis.edu.kz>
4. Лицей-интернат «Білім-Инновация». [Электронный ресурс]. URL: <https://bilim-innovation.kz>
5. Официальный сайт Haileybury Almaty. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.haileyburyalmaty.kz>
6. Министерство образования и науки Республики Казахстан. (2021). Отчет о внедрении цифровых технологий в образовательный процесс. [Электронный ресурс]. URL: <https://edu.gov.kz>
7. Национальный отчет «Цифровой Казахстан». (2022). [Электронный ресурс]. URL: <https://digitalkz.kz>

КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

*Султанбекова Лаура Айнабековна
«Әлихан Бөкейхан атындағы ЖББМ «КММ-нің
Бастауыш сынып мұғалімі, Қарағанды қаласы*

Білім біру жүйесін жетілдіру- қоғамның дамуы мен болашағына инвестиция салу болып табылады. Төменде кедергілерді еңсерту және білім сапасын арттырудың негізгі жолдары қарастырылған:

1. Кіріспе

Білім беру жүйесі елдің интеллектуалдық әлеуетін қалыптастыруда басты рөл атқарады. Алайда, заманауи талаптар мен технологиялық өзгерістер жағдайында әртүрлі кедергілер туындап, оқыту сапасына әсер етеді. Осы кедергілерді жеңу мақсатында кешенді және жүйелі шаралар қолдану қажет.

2. Негізгі кедергілер

- Ескі бағдарламалар мен әдістемелер: Оқыту бағдарламаларының жаңартылмауы мен дәстүрлі әдістердің қолданылуы қазіргі заман талабына сәйкес келмей қалуы.
- Мұғалімдердің кәсіби дайындығы: Мұғалімдерге заманауи технологиялар мен инновациялық әдістемелерді меңгеруге арналған қосымша оқыту мен семинарлар қажет.
- Инфрақұрылымның жеткіліксіздігі: Мектептерде заманауи техникалық құрал-жабдықтардың, интернет пен мультимедиялық құрылғылардың жетіспеушілігі. Заманауи технологиялар интерактивті тақта немесе т.б. дүниелер көп мектептерде толық жабдықталмаған.
- Қаржы тапшылығы: Білім беру саласына бөлінетін қаржы көлемінің шектеулі болуы, инфрақұрылымды жетілдіру мен заманауи оқыту әдістерін енгізуге кедергі келтіруі.
- Әлеуметтік-экономикалық мәселелер: Отбасылардың қаржылық мүмкіндіктері мен әлеуметтік жағдайларының әртүрлілігі оқушылардың оқу процесіне әсер етеді.

3. Білім сапасын арттыру жолдары

- Бағдарламаларды жаңғырту:
Оқыту бағдарламаларын заманауи талаптарға сәйкестендіру, халықаралық стандарттарды енгізу және ғылыми жаңалықтарды ескеру қажет. Бұл оқушыларды өзекті біліммен қамтамасыз етеді.

- Мұғалімдерге қолдау көрсету:

Мұғалімдердің кәсіби деңгейін арттыру мақсатында тұрақты семинарлар, тренингтер және сертификаттау бағдарламаларын ұйымдастыру. Осындай іс-шаралар оқыту әдістерін жаңартып, білім сапасын көтереді.

- Инфрақұрылымды жетілдіру:

Мектептер мен оқу орындарына заманауи техникалық құрал-жабдықтар, интерактивті тақталар, компьютерлік сыныптар мен тұрақты интернет байланысын қамтамасыз ету арқылы оқу процесін цифрландыру.

- Инновациялық оқыту әдістерін енгізу:

Жоба негізіндегі оқыту, практикалық сабақтар, зертханалық жұмыстар, онлайн-курстар және мультимедиялық құралдарды пайдалану арқылы оқушылардың шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін дамыту.

- Қаржы ресурстарын көбейту:

Мемлекеттік бюджеттен бөлу көлемін ұлғайту, халықаралық гранттар мен инвесторлардың қолдауын тарту арқылы білім беру саласына қаржылық қолдау көрсету.

- Оқушылардың белсенділігін арттыру:

Оқушыларды түрлі олимпиадаларға, конкурстарға және шығармашылық жобаларға қатысуға ынталандыру, олардың қызығушылықтары мен қабілеттерін ашуға жағдай жасау.

- Ата-аналар мен жергілікті қауымдастықтармен ынтымақтастық:

Білім беру сапасын арттыру мақсатында ата-аналар, жергілікті бизнес өкілдері және қоғам мүшелері арасында ынтымақтастықты күшейту, мектеп өміріне белсенді қатысуын қамтамасыз ету.

- Бақылау мен мониторинг жүргізу:

Білім беру сапасын бағалау және тұрақты мониторинг жүргізу жүйесін құру, жетістіктер мен кемшіліктерді анықтап, сол бойынша түзетулер енгізу.

4. Қорытынды

Білім сапасын арттыру кешенді реформаларды талап етеді. Жоғарыда аталған шараларды үйлестіре отырып, оқу процесін заманауи талаптарға сай етіп жетілдіру мүмкін болады. Мұғалімдер, оқушылар, ата-аналар мен үкіметтік органдардың бірлескен еңбегі арқылы білім беру жүйесін жаңа деңгейге көтеру жолдары ашылады.

Бұл ұсыныстарды іске асыру елдің интеллектуалдық әлеуетін арттырып, болашақ ұрпаққа сапалы білім берудің кепілі болмақ

Әдебиеттер тізімі:

1. Әлемдік педагогикалық ой-сана «Таймас» баспасы, Алматы 2010ж
2. Постмодерн философиясы «Жазушы» баспасы, Алматы 2007ж

ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕКТРОННОГО УЧЕБНИКА «ЭЛЕКТИВНЫЙ КУРС ПО РОБОТОТЕХНИКЕ LEGO MINDSTORMS EV3» ДЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ 5–6 КЛАССОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

Тагаева С.К.,

учитель информатики, магистр педагогических наук

КГУ»ОШ имени Касыма Аманжолова»

Абайского района Карагандинской области

Современное образование стремительно адаптируется к цифровым технологиям, способствуя формированию у школьников ключевых компетенций XXI века. Одним из наиболее перспективных направлений является робототехника, объединяющая механику, электронику и программирование. Однако традиционные методы обучения не всегда обеспечивают высокий уровень вовлечённости обучающихся.

Согласно данным ЮНЕСКО, более 60% современных профессий требуют технической грамотности и навыков работы с цифровыми технологиями. Ключевую роль в этом играют

электронные учебники, которые значительно повышают качество образования благодаря мультимедийным и интерактивным элементам, способствующим лучшему усвоению материала, а также позволяют интегрировать мультимедийные материалы, что делает процесс обучения более наглядным и увлекательным.

Анализируя актуальные тенденции цифровизации образования, я пришла к решению о разработке и внедрение электронного учебника в образовательный процесс «Элективный курс по робототехнике Lego Mindstorms EV3» для обучающихся 5–6 классов. Этот учебник ориентирован на интерактивное и практико-ориентированное обучение, способствующее более глубокому освоению материалов и развитию инженерного мышления. В течение двух лет этот учебник успешно используется в образовательном процессе, демонстрируя высокие результаты.

Кроме того, в настоящее время активно продолжается переход от традиционных учебников к электронным форматам. Цифровые учебники обладают рядом преимуществ: они всегда доступны онлайн, содержат интерактивные элементы и обновляются быстрее, чем печатные издания. Интеграция таких технологий в образовательный процесс позволяет сделать обучение более динамичным, доступным и эффективным.

Данный электронный учебник включает в себя следующие структурные элементы:

1) Главная страница электронного учебника включает в себя ключевые разделы: сведения об авторе, информацию об учебнике, теоретический материал, домашние задания, практические работы, тестирование и список использованной литературы. Интуитивно понятный интерфейс делает процесс обучения удобным и структурированным, позволяя ученикам легко ориентироваться в содержании и эффективно взаимодействовать с материалами (рис.1).

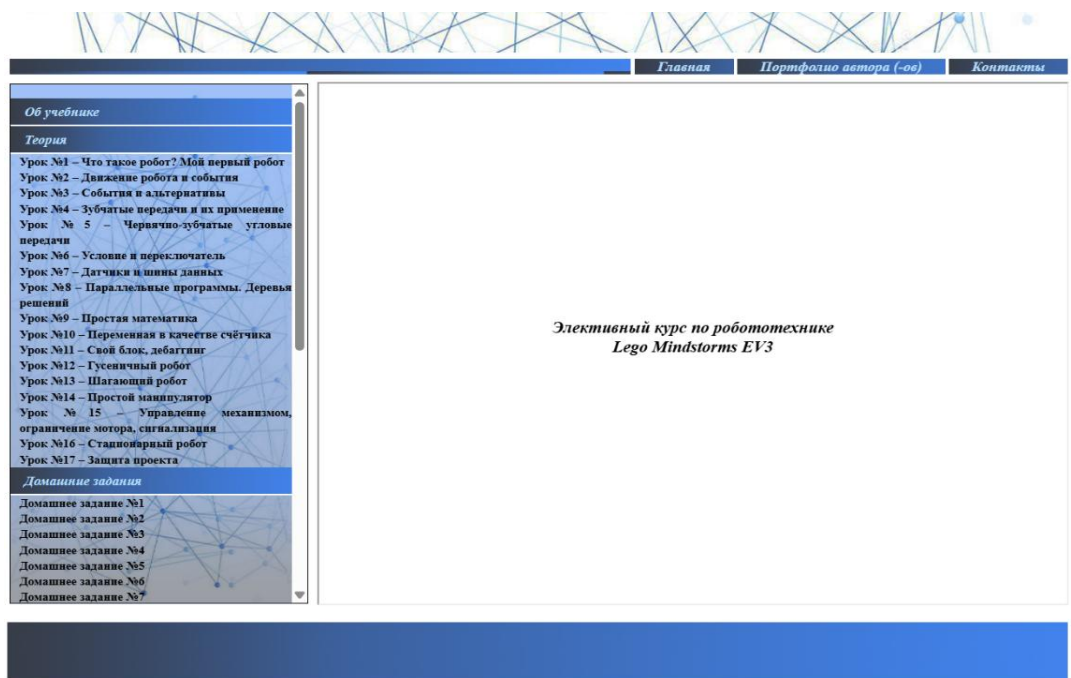

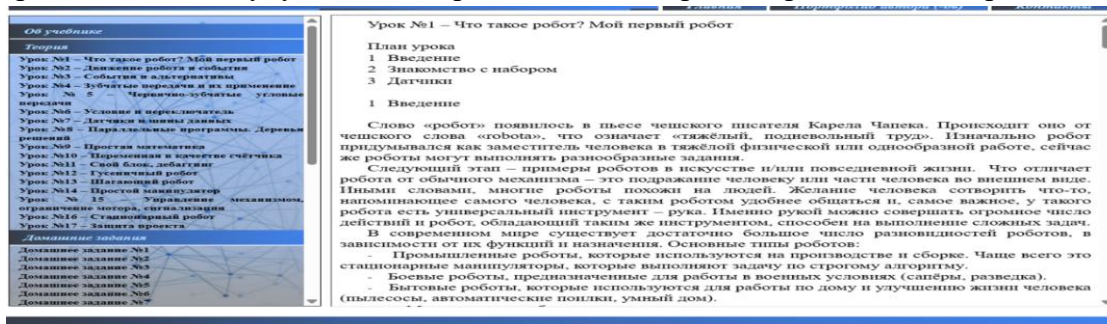
Рисунок 1. Главная страница

2) Теоретический раздел включает в себя интерактивные лекции, мультимедийные презентации и наглядные объяснения сложных технических концепций. Теоретическая часть состоит из 17 последовательных уроков, которые помогают учащимся шаг за шагом освоить основы робототехники. Обучение начинается с базовых понятий в Уроке №1 – «Что такое робот? Мой первый робот», где учащиеся знакомятся с определением роботов, их устройством и принципами работы. Постепенно темы усложняются, охватывая основы программирования, конструирования и работы с образовательным набором LEGO Mindstorms EV3. Завершающим этапом курса является Урок №17 – «Защита проекта», в рамках которого учащиеся представляют собственные разработанные проекты, демонстрируя приобретённые знания и

навыки. Этот этап направлен на развитие проектного мышления, критического анализа и навыков публичного выступления, что является важной частью образовательного процесса (рис.2).

3) Практическая работа — это захватывающее погружение в мир робототехники! Он включает 16 практических работ, каждая из которых напрямую связана с теоретическими уроками. После изучения Теории №1 учащиеся сразу переходят к Практической работе №1, где перед ними ставятся конкретные цели, даётся пошаговый план, и предлагаются увлекательные задания. В этом разделе ученики не просто конструируют роботов — они программируют их, тестируют в действии и решают реальные инженерные задачи. Каждое задание — это вызов, требующий логики, креативности и точности. Погружаясь в процесс, школьники учатся анализировать ошибки, улучшать алгоритмы и адаптировать роботов под разные сценарии.

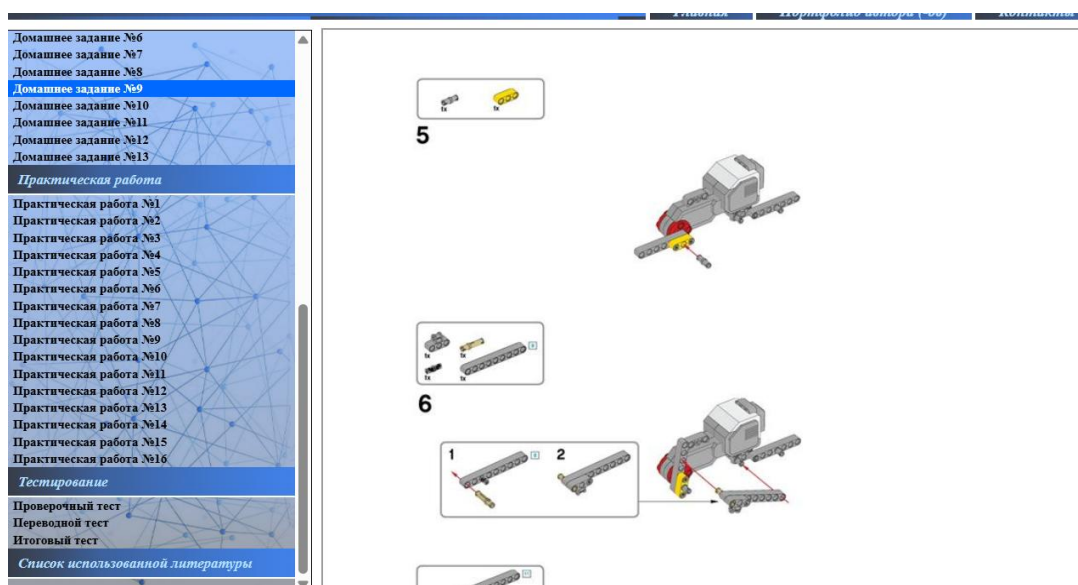
Такой

подход делает обучение не только эффективным, но и по-настоящему увлекательным (рис.3).

Рисунок 2. Теория

4) Домашнее задание — важный этап в изучении элективного курса по робототехнике, который часто недооценивают. Многие считают, что раз это дополнительный предмет, можно обойтись без самостоятельной работы. Однако робототехника — это не просто увлекательное занятие, а целая наука, требующая систематического подхода. Для закрепления каждой темы обучающиеся выполняют домашние задания, которые помогают глубже осмыслить материал, развить навыки конструирования и программирования, а также подготовиться к следующим практическим работам. Самостоятельное выполнение заданий учит обучающихся

анализировать решения, находить ошибки и совершенствовать свои проекты, что делает процесс обучения более эффективным и осмысленным (рис.4).

Рисунок 3. Практическая работа

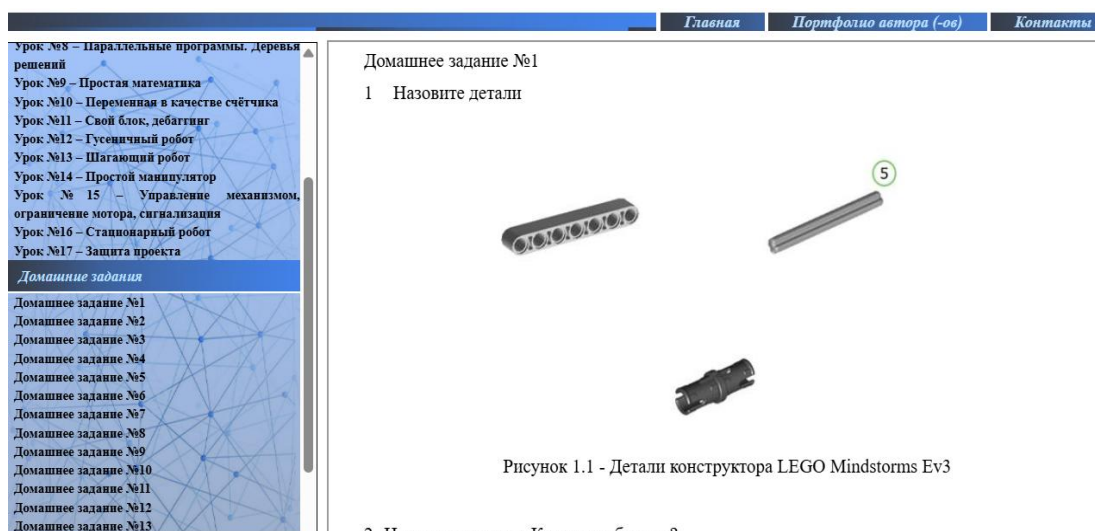

Рисунок 4. Домашние задания

5) Тестирование - по завершении курса проводится многоуровневое тестирование, позволяющее объективно оценить знания и навыки обучающихся. Оно состоит из трех ключевых этапов:

Проверочный тест – проводится после изучения каждой темы, помогает выявить уровень понимания теоретического материала и скорректировать дальнейшее обучение.

Переводный тест – применяется после нескольких разделов, оценивает степень усвоения знаний и готовность обучающихся к более сложным заданиям.

Итоговый тест – завершающий этап, включающий комплексные задания, проверяющие как теоретическую подготовку, так и практические навыки конструирования и программирования.

Такой многоуровневый формат тестирования не только отслеживает прогресс обучающихся, но и стимулирует их к последовательному освоению курса, формируя прочные знания и уверенность в своих силах (рис.5).

Рисунок 5. Тестирование

Как показала практика, использование электронного учебника способствует решению следующих образовательных задач:

- Разностороннее развитие учащихся, их творческих способностей, формирование навыков самообразования, самореализации личности.

- Ознакомление с основными принципами механики.
- Ознакомление с основами программирования в компьютерной среде LEGO Mindstorms.
- Развитие умения работать по предложенным инструкциям.
- Развитие умения творчески подходить к решению задачи.
- Развитие умения довести решение задачи до работающей модели.
- Развитие умения излагать мысли в четкой логической последовательности, отстаивать свою точку зрения, анализировать ситуацию и самостоятельно находить ответы на вопросы путем логических рассуждений.
- Развитие умения работать над проектом в команде, эффективно распределять обязанности.
- Подготовка к соревнованиям по робототехнике.
- Формирование инженерного мышления и развитие навыков решения реальных технических задач.
- Оптимизация работы учителей через готовые методические решения и инструменты автоматизированной оценки знаний.

Опыт использования электронного учебника подтверждает, что интерактивные технологии повышают мотивацию учащихся, развивают инженерное мышление и готовят их к будущей профессиональной деятельности в сфере STEM. Цифровые учебные материалы становятся важным этапом в развитии образования, помогая школьникам осваивать ключевые компетенции XXI века.

Литература

1. Добриборщ Д. Э. Основы робототехники на Lego Mindstorms EV3. Учебное пособие. – М.: Лабиринт, 2020. – С. 45-78.
2. Валк Л. Большая книга LEGO MINDSTORMS EV3. – СПб.: Питер, 2019. – С. 112-150.
3. Исогава Й. Книга идей LEGO MINDSTORMS EV3. 181 удивительный механизм и устройство. – М.: ЛитРес, 2018. – С. 63-94.

МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ И ПЕДАГОГОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ)

Танцева О.И.,

учитель русского языка и литературы,

КГУ «Общеобразовательная школа №21» отдела образования города Темиртау

В современном образовательном процессе мотивация играет ключевую роль, так как она является двигателем познавательной активности и формированием устойчивой образовательной среды. Актуальность мотивации в системе образования обусловлена необходимостью создавать условия, в которых каждый участник процесса – как учащийся, так и педагог – чувствует поддержку и стремление к самореализации. Мотивация способствует активному вовлечению в учебный процесс, повышению интереса к знаниям и развитию творческого потенциала.

Понятие мотивации охватывает совокупность внутренних и внешних стимулов, направленных на достижение целей, и является фундаментом для формирования личностных установок, необходимых для успешного обучения. Внутренняя мотивация связана с личными интересами и стремлением к саморазвитию, тогда как внешняя опирается на внешние поощрения и социальное признание. Психолого-педагогические аспекты мотивационных процессов включают анализ потребностей, оценку личностных характеристик и создание условий, благоприятных для развития каждого участника образовательного процесса.

Функциональное значение мотивации для учащихся и педагогов проявляется в улучшении учебных результатов, повышении эффективности педагогической деятельности и

создании благоприятного психологического климата в классе. Такой климат способствует доверительным отношениям, обмену опытом и взаимной поддержке, что, в свою очередь, положительно влияет на качество образования в целом [1].

В своей педагогической практике я убеждена, что внутренние стремления каждого ученика к самоопределению и самоактуализации являются основой для формирования устойчивой мотивации, которая помогает не только осваивать учебный материал, но и вырабатывать творческий подход к решению поставленных задач. Изучение ключевых теорий мотивации показывает, что внутренние стимулы, основанные на личных интересах, могут быть дополнены внешними факторами, такими как поддержка учителя и признание успехов, что создает благоприятные условия для развития каждого ученика.

На уроках русского языка или литературы я активно внедряю методы, способствующие развитию интереса к предмету. Применение метода позитивного подкрепления позволяет отметить даже небольшие успехи учеников, что стимулирует их желание учиться дальше и добиваться более высоких результатов. Например, при разборе стихотворения или анализе прозы я уделяю внимание не только правильному толкованию текста, но и оригинальным идеям учащихся, что помогает им осознать ценность своего вклада в учебный процесс. Активное вовлечение учащихся в обсуждения и творческие задания превращает урок в пространство, где каждый может высказать свое мнение, задать вопросы и внести предложения, что делает обучение более динамичным и ориентированным на практическое применение теоретических знаний [2].

Еще одним важным инструментом в моем арсенале является использование игровых технологий. Применяя игровые методы, я создаю ситуацию, в которой изучение сложных правил грамматики или особенностей литературного стиля превращается в увлекательное состязание. Такие игры помогают ученикам запоминать материал на долгий срок, стимулируют логическое мышление и развивают навыки командной работы. Наряду с этим, проблемное обучение, где учащимся предлагается решать актуальные задачи, связанные с анализом литературных произведений, способствует развитию критического мышления и самостоятельности в поиске ответов. Проектная деятельность, реализуемая в виде авторских интерпретаций классических текстов или создания собственных литературных произведений (эссе), дает возможность учащимся не только углубленно изучить материал, но и научиться работать в коллективе, обмениваться идеями и опытом.

Современные интерактивные технологии, интегрированные в процесс обучения, открывают новые возможности для взаимодействия с учебным материалом. Использование мультимедийных презентаций, интерактивных досок и онлайн-ресурсов позволяет мне создавать уроки, которые становятся более живыми и доступными для восприятия. На занятиях по русскому языку и литературе — это особенно важно, поскольку литературные тексты и языковые конструкции требуют глубокого анализа и творческого подхода, что достигается посредством активного участия каждого ученика в обсуждениях и практических заданиях. В результате ученики не только лучше усваивают материал, но и учатся применять полученные знания на практике, что положительно сказывается на их общей успеваемости.

Создание позитивной учебной атмосферы является краеугольным камнем моей педагогической деятельности. Постоянно стимулируя самостоятельность и инициативность, я стараюсь сделать так, чтобы каждый ученик чувствовал свою значимость и ответственность за результаты обучения. Благодаря такому подходу формируется сплоченный коллектив, где взаимное уважение и поддержка становятся основой для достижения высоких образовательных результатов. Применение комплексного подхода, объединяющего различные методические приемы, позволяет мне не только повышать качество усвоения материала, но и развивать личностные качества учащихся, готовых к новым вызовам и успехам в будущем [3].

В современном образовательном процессе педагогическая мотивация является ключевым фактором повышения качества образования и основой для успешного профессионального развития. Личная мотивация учителя влияет на его стремление к постоянному совершенствованию, обновлению знаний и творческому поиску новых методик

преподавания. В ходе собственного исследования я решила остановиться на теории «ожидаемой ценности», которая предполагает, что ученик мотивирован, если поставленная перед ним задача имеет ценность и удовлетворяет его личные потребности, а сам он верит, что способен преуспеть в её решении. Именно эта модель сегодня актуально перекликается с воспитательной Программой «Біртұтас тәрбие». При выстраивании стратегии «ожидаемой ценности», я разделила ориентиры обучающихся на две составляющих: насколько ребенок ожидает, что успешно справится с заданием, и насколько выполненное задания для него будет ценно. Исследование показало, что обучающиеся зачастую определяют ценность задания интуитивно. Огромную роль в этом играет прошлый жизненный опыт. Например, если ученик ранее уже учил стихотворение, и для аргументации своего высказывания в будущем он использовал цитату, которая способствовала поднятию его авторитета в глазах собеседника, он с большей охотой возьмётся за изучение другого стихотворения. И напротив, неудачные попытки в прошлом могут отбить желание пробовать ещё раз. Анализ применяемых мной стратегий «ожидаемой ценности», показал, что решение изучать что-либо в большей степени зависит от воспринимаемой ценности задания. А ожидание успеха играет важную роль в самом процессе учёбы — насколько ребенок будет внимателен и усерден, доведёт ли начатое до конца.

Психологические и социальные аспекты педагогической деятельности играют значительную роль в формировании благоприятного образовательного климата. Чувство ответственности за успех учеников, желание передать любовь к родному языку и литературе становятся мощными стимуляторами для учителя. Непрерывное профессиональное обучение помогает обновлять методические знания, позволяя применять современные подходы и технологии на уроках. Внимательное отношение к педагогической рефлексии дает возможность анализировать собственную практику, выявлять сильные стороны и области для развития, а коллегиальное взаимодействие и обмен опытом способствуют появлению новых идей и совершенствованию уроков, что проявляется при обсуждении литературных интерпретаций и языковых нюансов [4].

Опыт практической работы на уроках демонстрирует, что систематическое повышение квалификации и участие в профессиональных сообществах способствуют развитию педагогической гибкости и новаторства. Обсуждая методические подходы с коллегами, я обнаруживаю новые способы интеграции литературного анализа с современными технологиями, что обогащает уроки и вдохновляет как учеников, так и учителя. Такой подход обеспечивает динамичное развитие профессиональных навыков и создает условия для постоянного саморазвития, позволяя эффективно реагировать на изменения в образовательной среде. Такой комплексный подход укрепляет педагогический коллектив и способствует обмену ценными практиками.

На первом этапе эксперимента с позитивным подкреплением урок русского языка был тщательно спланирован с учетом разделения на две группы учащихся. В одной группе мною была разработана система положительного подкрепления, которая включала использование устной похвалы, начисление символических баллов за активное участие, грамотные ответы и творческий подход к выполнению заданий, а также раздачу небольших призов в виде наклеек или значков. Урок начинался с краткого введения в тему, после чего учащимся были предложены задания на обсуждение и анализ прочитанного текста. В ходе обсуждения я внимательно фиксировала моменты активного участия, сразу же давая положительные комментарии и добавляя баллы к общей оценке каждого ученика, что позволяло создать атмосферу поддержки и взаимного уважения. Вторая группа учащихся проходила занятие по стандартной методике, где акцент делался исключительно на изложении материала, а взаимодействие между учителем и учениками было более формальным и без систематического использования поощрений.

По завершении уроков для обеих групп был проведен тест на проверку усвоения материала, а также организовано анкетирование, позволяющее оценить уровень мотивации и самооценки учащихся. Результаты тестирования показали, что группа, в которой применялась

система позитивного подкрепления, достигла более высоких показателей знаний, а анкеты выявили, что учащиеся чувствовали большую уверенность в своих силах, были более заинтересованы и активно участвовали в обсуждениях. Ученики отмечали, что положительная обратная связь способствовала их желанию продолжать изучать тему, а также стимулировала развитие творческого мышления и самостоятельного поиска решений. Такой эксперимент подтвердил, что использование позитивного подкрепления непосредственно влияет на повышение вовлеченности и качества усвоения учебного материала.

Во втором эксперименте с использованием игрового метода и геймификации урок русского языка был организован в виде интерактивной викторины, где учащимся предлагались задания по орфографии, литературному анализу и творческому письму. Урок начинался с краткого ознакомления с правилами игры, где каждая правильная или креативная реплика сопровождалась немедленным поощрением в виде баллов, отображаемых на общем табло, что создавало дух соревнования и командной работы. Групповая работа была организована таким образом, что учащиеся делились на небольшие команды, и каждая команда получала возможность обсуждать варианты ответов, что способствовало развитию коллективного мышления и коммуникативных навыков. Контрольная группа проходила занятие по традиционной схеме, где задания выполнялись индивидуально, без использования элементов игры и системы баллов.

По окончании урока для обеих групп был проведен сравнительный анализ результатов: учащимся предлагался письменный тест, оценивалась их успеваемость, а также проводилось анкетирование, в ходе которого выяснялось, насколько урок был интересен, насколько учащиеся чувствовали себя вовлеченными и как они оценивали эмоциональную окраску занятия. Результаты показали, что группа, работающая в игровой форме, продемонстрировала более высокую активность, большую скорость усвоения материала и отмечала высокий уровень положительных эмоций, связанных с процессом обучения. Учащиеся отмечали, что игра и элементы соревнования делали урок увлекательным и помогали лучше запоминать сложные темы, что подтверждало эффективность геймификации в образовательном процессе.

Таким образом, оба эксперимента продемонстрировали, что методы позитивного подкрепления и геймификации способны значительно повысить мотивацию учащихся на уроках русского языка и литературы, улучшая качество усвоения материала, повышая активность на уроке и способствуя формированию положительной учебной атмосферы. Эти методические эксперименты подтверждают, что внедрение современных мотивационных технологий помогает развивать творческий потенциал учащихся и способствует их более глубокому вовлечению в учебный процесс.

Синергия мотивации учащихся и педагогов представляет собой комплексное явление, в рамках которого мотивационные процессы обеих сторон взаимно усиливаются, создавая благоприятные условия для высокого качества образовательного процесса. Педагогическая мотивация, проявляющаяся в стремлении к профессиональному росту и творческому поиску, оказывает прямое влияние на мотивацию учеников, способствуя формированию их активной учебной позиции. Диалог между учителем и учеником, основанный на доверии и взаимопонимании, помогает выявлять индивидуальные потребности каждого участника образовательного процесса и адаптировать методы работы под них [5].

Использование интерактивных методик с применением цифровых технологий привлекает внимание учащихся, повышая их заинтересованность в изучении материала. Проектное сотрудничество позволяет объединять знания из разных областей и стимулирует творческий поиск, а коллективное обучение, основанное на групповом взаимодействии, развивает навыки коммуникации и критического мышления. Руководство образовательного учреждения играет ключевую роль, устанавливая единую мотивационную стратегию, которая объединяет педагогов и учеников в системе взаимного стимулирования. Разработка практических рекомендаций по интеграции мотивационных технологий способствует созданию партнерской образовательной среды, направленной на устойчивое повышение качества обучения и всестороннее развитие личности каждого участника учебного процесса.

Литература

1. Баранников А.В. Современная школа в новых условиях распределённого образования. – М.: Просвещение, 2016. – 412 с.
2. Гомбоева М.И. Современные проблемы науки и образования: научная рефлексия целей и результатов модернизации российского образования. – Чита: Наука, 2015. – 140 с.
3. Шапиро С.А. Основы трудовой мотивации. – М.: Кнорус, 2016. – 268 с.
4. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения. – СПб.: Речь, 2001. – 256 с.
5. Фролов С.С. Социология организаций. – М.: Гардарики, 2001. – 384 с.

АКТИВИЗАЦИЯ ВНУТРЕННИХ РЕСУРСОВ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА, ЧЕРЕЗ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА УРОКАХ

Твердова О.И.,

учитель начальных классов, КГУ «Общеобразовательная школа №4», г. Балхаш

Мы живем в век бурного развития современных информационных технологий. Компьютерная и цифровая техника окружает нас повсеместно. Дети постоянно находятся в гаджетах. Они привлекают ребят больше, чем учёба в школе. В связи с этим, ученики стали терять интерес к учебной деятельности. Учителю необходимо понять причину потери интереса.

В этом случае, на помощь приходит дидактическая игра в инновационном формате. В современной игре воплощается творческий потенциал и внутренние ресурсы школьника. Практикуя на уроках инновационные игровые приемы, реализуется учебная деятельность ребенка, от игровой, к учебной [4:192].

Актуальность статьи обусловлена тем, что в настоящее время переизбыток современного мира информацией, перегружает сознание ребенка, отвлекает от учёбы. Задача учителя начальной школы – научить ребят самостоятельно мыслить, оценивать и отбирать полученную информацию. Одной из развивающих форм обучения, является инновационная дидактическая игра, способствующая практическому использованию знаний. Цель - доказать, что игровые приёмы инновационного формата, повышают качество усвоения учебного материала на уроках в начальной школе, помогают сделать процесс обучения увлекательным и эффективным. [2:37]

В условиях современного образования нельзя недооценивать педагогическое наследие выдающихся педагогов Казахстана. Педагог - просветитель Ибрай Алтынсарин считал, что ученику нужно давать возможность для развития его успешности, вовлекать в различные сферы деятельности. Это полностью созвучно с применением развивающих, игровых технологий на уроках. [5]

На уроках в начальной школе, очень важно использовать игровые упражнения нового формата. Необходимость игры во время учебного процесса, укрепляет знания ребенка, его психологические ресурсы и эмоции. Отрабатывая через дидактическую игру ранее полученные знания, позволяет закрепить учебный материал прочно и надолго, что в свою очередь благотворно сказывается на качестве знаний ученика. Выбранная учителем одна игра, может использоваться сразу на нескольких предметах, имея разные целевые установки в соответствии с пройденным или новым материалом. Это позволит ребенку вернуться в уже известную игру, но с более уверенным рвением в выполнении заданий другого предмета. Так как, с инструкцией игры, он уже знаком, остаётся переключить и сконцентрировать внимание на цели игры изучаемого предмета. [1:50] Это благоприятно скажется на проверке знаний, а также укрепит уверенность, настойчивость и прибавит одобрительных эмоций.

Исходя из вышеизложенного, сделаем вывод: учащиеся увлеченные игрою, не заметно для себя приобретут определенные знания, умения и навыки. Надо знать, что игровые упражнения не должны быть самоцелью, они должны служить средством развития интереса к предмету, поэтому при их организации следует придерживаться следующих требований:

- Правила должны быть точно сформулированными. [3:6]
- Материал игры должен быть посилен для всех детей.
- Дидактический материал должен быть прост по изготовлению и по использованию.

- Игра интересна в том случае, если в ней участвует каждый ребенок.

- Подведение результатов игры должно быть справедливым и четким. Формирование и воспитание интереса к предмету через игровые технологии, развивает наблюдательность, воссоздаёт воображение и образную память, воспитывает способность к сопереживанию, формирует умение овладевать оценочной терминологией, рождает умение удивляться и видеть в обычном необычное. Инновационная дидактическая игра - это средство познания мира и приобретение учебных навыков, через использование на уроках игровых приёмов. В игре у детей развивается умение наблюдать, расширяется круг интересов, выявляются вкусы и запросы. Ведь игра для ребенка имеет такое же значение, как работа для взрослого. [1:46]

В игре воспитываются те физические и психологические навыки, которые пробуждают в ребёнке: активность, смекалку, творчество, умение преодолевать трудности. Эти качества воспитываются в хорошей игре, в которой есть «рабочее усилие и усилие мысли», а «обучающая игра без усилия, игра без активной деятельности — всегда плохая игра».[5] Технология применения одной игры на разных уроках, научит учителей начальных классов экономить время при подготовке наглядного или электронного материала. Сформирует умение быстрого переключения с одного вида деятельности на другой, с тем же материалом, но с другими целями. Позволит заинтересовать учителей предметников работающих в классе. Возможно, применение одной игры на разных предметах, расширит поле деятельности и раскроет творческий потенциал коллег-предметников. Практикуя дидактические игры инновационного формата, положительно отразится и на формировании критического мышления, научит систематизировать и анализировать информацию, вдумываться, делать зримым процесс накопления информации, откроет путь от старого знания к новому. [2:35] Рассмотрим, практическое применение одной дидактической игры на трёх основных уроках в начальной школе.

Дидактическая игра «Юный географ»

Цель игры: развивает исследовательские навыки, кругозор, умение ориентироваться по географической карте, внимание, мышление, слуховую и зрительную память, коммуникативные способности.

Инструкция: учитель показывает или просит найти на географической карте какой-либо географический объект, назвать его (город, река, озеро, гора...), зрительно познакомиться с ним, запомнить место расположения.

Далее, предлагает выполнить задание, связанное с учебным предметом.

Варианты игры на разных уроках:

Математика

Реши числовые выражения. Расположи ответы в порядке возрастания. Определи название городов. Найди города на карте. Расскажи, что о них знаешь. Или информацией делится учитель, дети запоминают информацию.

3.000:100	Т
80-35x2	А
(890-860) +(2x5)	А
786-736	Н
4.200:70	А
4x5+0	С

0+75:25	И
540+60-300	К
8.000:400	Е
100- (33X3)	Б
1.000:100	Ш
67-19-35	К

Найдите города на карте. Возьми линейку и измерь расстояние от Астаны до Бишкека. Посмотрите на карте, чему равен масштаб. Расстояние в СМ умножай на масштаб. Полученный результат переведи в КМ

Русский язык

Тема: «Имена собственные», найди на карте страны, города, горы, реки, озёра, острова... запиши в тетрадь

Тема: «Склонение имён существительных», найди на географической карте Казахстана города Казахстана и запиши их в три столбика -1,2,3 скл.

Тема: «Падеж имен существительных». Найди и покажи на карте самые большие моря на Земле. Покажи их. Что знаешь о них? Просклоняй названия морей по падежам.

Литературное чтение

«Знакомство с биографией писателя». Покажи на карте город, в котором родился писатель. В какой стране он находится? Какая столица этой страны? Какой водоем находится недалеко от города, в котором родился писатель? Как его он описывает в произведении?

При чтении произведения о каком-либо географическом названии (Иртыш, Балхаш...). Дети находят этот объект на карте. Изучают место расположения.

К этой дидактической игре можно придумать множество заданий и упражнений. Предложите ребятам включиться в творческий процесс.

Предлагаем рассмотреть ряд игровых приёмов на уроках. Инструкцию и задания к игре, каждый учитель может подобрать самостоятельно.

Дидактическая игра «Оскар пословице»

Цель игры: развивает речь, внимание, кругозор, творческое и логическое мышление.

Инструкция: подберите пословицу и создайте ей памятник или статую – это может быть рисунок, пиктограмма, изображение с помощью частей тела, мимики, жестов, либо выразительное чтение пословицы.

Дидактическая игра «Паучок»

Цель игры: развивает действия по сигналу, логику, концентрацию и переключение внимания, зрительную память.

Инструкция: ученик с клубком ниток – это «паучок», с которого начинается игра. Паучок сообщает тему проверки знаний и задаёт первый вопрос, далее бросает клубок одному из учащихся, получивший клубок ученик отвечает на вопрос и продолжает игру. Если ученик не знает ответ на вопрос, он передаёт клубок обратно. В конце игры по паутине легко определить знатоков той или иной темы.

Дидактическая игра «ДА» и «НЕТ» на разных языках»

Цель игры: развивает концентрацию и переключение внимания, скорость мышления, память, фонематический слух.

Инструкция: отвечая на вопросы учителя, одноклассников или группы учащихся, ученики должны употреблять слова «ДА» и «НЕТ», на разных языках. Язык указывает тот, кто проводит игру. Возможно, чередование, например, казахский язык и итальянский.

Дидактическая игра «Салон хороших манер»

Цель игры: развивает эмоциональный интеллект, кругозор, переключение внимания, логическое мышление, культуру речи.

Инструкция: представьте, что мы попали в «Салон хороших манер». Это особенный салон, здесь люди учатся не только думать, но и быть культурными в общении. Салон содержит несколько залов: «Зал приветствия и прощания», «Зал дружелюбия», «Зал ласковых и нежных слов».

Дидактическая игра «Мнемоколор»

Цель игры: развивает зрительную память, мышление, концентрацию и переключение внимания.

Инструкция: Ваша задача – запомнить текст каждой строки и цветовую гамму. Далее, по памяти воспроизвести увиденное, по заданному учителем вопросу.

Дидактическая игра «Мухобойка»

Цель игры: игра развивает интерес, логическое мышление, концентрацию внимания и мышечную скорость.

Инструкция: В игре участвует несколько человек 2,3 или 4, у каждого в руках мухобойка. Ребята стоят у доски, на доске в разброс написаны ответы. Учитель задаёт вопрос,

ученики быстро находят ответ на доске и хлопают по нему мухобойкой. Побеждает тот, кто быстрее всех нашёл верный ответ. В конце игры можно посчитать набранные учениками баллы.

«Игра с фонариком или таможня»

Цель игры: игра развивает внимание, интерес, логическое мышление, коммуникативные навыки.

Инструкция: выдаются картинки (двойные) -деревья, баночки с вареньем, животные, подарочная коробка... Направь свет фонарика на обратную сторону картинки и посмотри, кто или что там скрыто. Выполни задание учителя.

В период использования на уроках игровых технологий, наблюдается динамика роста качества знаний и уровня развития психических процессов.

В 1 четверти 2023-24 уч.г., в 3 «В» классе качество знаний составляло 50 %. К концу учебного года наблюдается тенденция повышение на 16,6% и составило 66,6 %. В 4 «В» 2024-25 уч.год., в 1 четверти качество знаний – 66,6%, во 2 четверти – 75%. Это подтверждает эффективность применения инновационных игровых приёмов на уроках.

Диагностика уровня развития психических процессов в конце первого полугодия составила – 45,8 %, в конце второго полугодия 75 %.

Тенденция повышения доказывает изменения в мотивационном и познавательном процессе. Учащиеся стали проявлять интерес к процессу обучения, прислушиваться к мнению других и активно участвовать в творческом процессе.

С целью успешного применения игровых технологий на уроках в начальной школе, учителям необходимо соблюдать следующие рекомендации:

- игровые формы обучения рекомендуется вводить постепенно.
- на начальном этапе внедрения игровых технологий в учебный процесс рекомендуется использование коротких заданий.
- после освоения простых правил игры можно переходить к сложным игровым формам для закрепления и обобщения материала по теме.
- при подборе игр необходимо учитывать возрастные особенности учащихся.

Игровая технология удачно сочетается с технологией критического мышления, блочной методикой, технологией проблемного обучения.

Для формирования полноценной положительной учебной мотивации необходима целенаправленная и систематическая работа. При ежедневном включении детей в привычную для них ситуацию, интерес к учебной деятельности заметно возрастает, работоспособность повышается, ребенок концентрируется и наблюдает, синтезирует и сравнивает, анализирует и сопоставляет, учится обобщать и делать выводы. Радостное и активное обучение, способствует активизации развития познавательного интереса к приобретению новых знаний. [4:193]

Литература

1. Аникеева Н.П. Воспитание игрой: кн. для учителя/Н.П. Аникеева. – М.: Просвещение, 2001.- С. 37-51.
2. Богуславская З.М. Развивающие игры для детей младшего школьного возраста /З.М. Богуславская, Е.О. Смирнова. – М., 2011, С -37.
3. Дьяконова, О. О. Понятие «эдьютейнмент» в зарубежной и отечественной педагогике / О. О. Дьяконова // Сиб. пед. журнал. -2012.-№ 6.- С. 6-12
4. Кобзева, Н. А. Edutainment как современная технология обучения / Н. А. Кобзева // Ярослав. пед. вестн. - 2012. - № 4, т. 2 (Психол.-пед. науки). - С. 192-195.
5. Активизация учебно-познавательной деятельности младших школьников средствами дидактических игр // [Электронный ресурс] — URL: <https://alma-mater-spb.ru/wp-content/uploads/2012/10/games.pdf>

**ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ПСИХОЭМОЦИОНАЛДЫ ЖӘНЕ
ӘЛЕУМЕТТІК КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУ**

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде дене шынықтыру пәні оқушылардың физикалық дамуын ғана емес, жан-жақты тұлғалық қалыптасуын қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Алайда, көптеген оқушылар дене шынықтыру сабақтарында психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерге тап болады, бұл олардың пәнге деген қызығушылығын төмендетіп, оқу үдерісінің тиімділігіне кері әсерін тигізеді. Осы орайда, заманауи педагогикалық тәсілдер мен әдістемелік құралдарды қолдану арқылы оқушылардың психологиялық ыңғайсыздықтарын жеңуге және сабақтағы қатысу белсенділігін арттыруға болады.

Мақаланың негізгі мақсаты – дене шынықтыру пәнінде кездесетін психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді анықтап, оларды жеңудің тиімді әдістерін зерттеу. Автор оқытушыларға тәжірибелік ұсыныстар беру арқылы оқыту үдерісін жетілдіруді көздейді, оқушылардың эмоционалды жағдайын жақсартуға талпынады. Бұл мақалада заманауи психологиялық-педагогикалық тәсілдер мен дене шынықтыру сабақтарындағы интеграциясы жан-жақты талқыланады, инновациялық шешімдер ұсынылады, оқушылардың тұлғалық және әлеуметтік дамуына ықпал етеді.

Қазіргі таңда психоэмоционалды кедергілер білім беру жүйесінде өзекті мәселе болып табылады. Дене шынықтыру сабақтарында оқушылардың өзіндік бағасы, қорқыныш сезімдері мен стресс факторлары олардың физикалық белсенділігіне кері әсерін тигізеді. Заманауи психологиялық әдістер мен техникалар арқылы оқушылардың эмоционалды жағдайын реттеу, өзіне деген сенімділігін арттыру және ынталандыру әдістерін қолдану мүмкіндіктері кеңейтілді, бұл оқыту процесін тиімді етеді. Осы әдістер арқылы оқушылар эмоционалды тұрақтылыққа қол жеткізіп, дене шынықтыру пәнінде жоғары нәтижелер мен жағымды психологиялық тәжірибеге ие болады.

Қазіргі педагогика мен психология саласындағы жаңа зерттеулер мен жетістіктер білім беру жүйесіндегі әлеуметтік кедергілерді жеңуге бағытталған. Инклюзивті оқыту әдістері, дифференциалды тәсілдер мен топтық жұмыс стратегиялары оқушылардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандырып, олардың өзара қарым-қатынасын жақсартуға септігін тигізеді, оқу процесін жаңғыртуға мүмкіндік туғызады. Бұл әдістер оқушылардың әлеуметтік дағдыларын арттырып, білім беру сапасының жаңа деңгейіне көтерілуіне ықпал етеді осы мақсатта [1].

Дене шынықтыру сабақтарындағы психоэмоционалды кедергілер оқушылардың жеке тұлғалық ерекшеліктерімен тығыз байланысты. Бұл кедергілердің басты себептері – сынға түсу қорқынышы, физикалық қабілеттілікке қатысты сенімсіздік және мүмкіндіктерді көрсетуде ұялу сезімі. Әсіресе жасөспірімдік кезеңде өз денесіне қатысты алаңдаушылық пен сыныптастар алдында өзін көрсету қысымы оқушылардың сабаққа қатысуын шектейді. Мұғалім ретінде мен сабақта психологиялық қолдау көрсету арқылы оқушылардың эмоционалды жағдайын жақсартып, пәнге деген қызығушылығын арттыратынымды байқадым. Мысалы, позитивті пікір білдіру және жеке жетістіктерді атап өту оқушылардың өзіндік бағасын көтереді, ал қолайлы психологиялық ахуал құру арқылы қорқыныш пен мазасыздық сезімдерін төмендетуге болады. Сонымен қатар, оқушылардың физикалық ерекшеліктерін ескеретін дифференциалды тапсырмалар ұсыну арқылы сәтсіздік тәжірибесін азайтып, жетістік сезімін арттыруға мүмкіндік туады.

Әлеуметтік кедергілер де дене шынықтыру сабақтарындағы маңызды факторлар болып табылады. Сыныптағы микроклимат, оқушылар арасындағы бәсекелестік, ұжымдық қабылдау мен өзара қарым-қатынас сапасы оқушылардың белсенділігіне әсер етеді. Оқушылар арасындағы теңсіздік, кемсіту және келемеждеу жағдайлары психологиялық қауіпсіздікті бұзып, оқу процесіне кері әсерін тигізеді. Бұл мәселелерді шешу үшін мұғалім ұжымдық жұмысты ұйымдастыру, топтық дағдыларды дамыту және әр оқушының ерекшеліктерін құрметтейтін орта қалыптастыру керек. Команда құру жаттығулары мен ынтымақтастыққа негізделген ойындар оқушылардың әлеуметтік байланыстарын нығайтып, бір-біріне деген сенімділік қалыптастыруға көмектеседі. Инклюзивті тәсілдерді қолдану арқылы әртүрлі

физикалық және психологиялық мүмкіндіктері бар оқушыларды сабаққа тартуға және олардың әлеуметтік адаптациясын жеңілдетуге болады [2].

Дене шынықтыру мұғалімінің рөлі оқушылардағы психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңуде шешуші маңызға ие. Мұғалім өз тұлғалық қасиеттері, коммуникативтік дағдылары және педагогикалық шеберлігі арқылы оқушыларға үлгі болып, оларға психологиялық қолдау көрсетеді. Эмпатия, түсіністік және құрметпен қарау мұғалімнің негізгі қағидалары болуы керек. Мұғалім оқушылардың эмоционалды жағдайын бақылап, олардың қиындықтарын уақтылы анықтау және қолдау көрсету арқылы пәнге деген қызығушылықты арттыра алады. Мотивациялық стратегиялар мен жағымды пікір білдіру оқушылардың өзіндік бағасын көтеріп, жетістікке жетуге деген сенімін нығайтады. Сонымен қатар, мұғалім оқушылардың дене шынықтыру сабақтарындағы стресстік жағдайларды жеңуге көмектесетін психологиялық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған арнайы жаттығулар мен әдістерді қолдана алады [3].

Дене шынықтыру сабақтарында психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңу үшін тиімді оқыту әдістерін қолдану маңызды. Ойын технологиялары, интерактивті әдістер және шығармашылық тапсырмалар оқушылардың қызығушылығын арттырып, стресс деңгейін төмендетуге көмектеседі. Бәсекелестіктен гөрі ынтымақтастыққа негізделген ойындар әлеуметтік кедергілерді азайтып, топтық бірлікті нығайтады. Дифференциалды тәсіл арқылы әр оқушының физикалық және психологиялық ерекшеліктерін ескеріп, жеке мүмкіндіктеріне сәйкес тапсырмалар беру оқушылардың жетістік сезімін арттырады. Сонымен қатар, оқушылардың өзін-өзі бағалау және рефлексия дағдыларын дамыту жеке прогресті көруге және өз қабілеттеріне сенімді болуға мүмкіндік береді.

Дене шынықтыру сабағында осы психологиялық-педагогикалық әдістерді қолдану менің оқыту тәсілімді түбегейлі өзгерткенін байқадым. Мысалы, сабақ басында қызықты ойындар мен жаттығулар арқылы оқушылардың эмоционалды жағдайын жақсартып, сабаққа деген ынтасын арттырдым. Күрделі жаттығуларды орындау алдында тыныс алу техникалары мен релаксация әдістерін қолдану оқушылардың стресс деңгейін төмендетіп, жаттығуларды сәтті орындауына көмектесті. Сонымен қатар, топтық жұмыстар мен ынтымақтастық ойындарын ұйымдастыру арқылы оқушылар арасындағы әлеуметтік байланыстарды нығайттым. Осы әдістердің көмегімен сабақтар эмоционалды қолайлы жағдайда өтіп, оқушылардың физикалық белсенділігі мен сабаққа қатысу деңгейі артты. Психологиялық қолдау және мотивация әдістері оқушылардың өзіндік бағасын көтеріп, жетістікке деген сенімділігін арттырды. Мұның бәрі оқу процесінің тиімділігін жоғарылатып, оқушылардың жан-жақты дамуына септігін тигізді.

Дене шынықтыру сабақтарында психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңу үшін мұғалімнің мұқият дайындығы мен жоспарлы әрекеттері қажет. Алдымен оқушылардың психологиялық ерекшеліктерін және сыныптағы әлеуметтік қарым-қатынастарды терең талдап, нақты мәселелерді анықтау маңызды. Әрбір оқушының қажеттіліктері мен қиындықтарын ескеріп, жеке тәсілді қолдану арқылы оқу процесін тиімді ұйымдастыруға болады. Сабақ жоспарын құрастыру кезінде психологиялық ахуалды жақсартатын жаттығулар мен әдістерді енгізу, әлеуметтік дағдыларды дамытатын топтық тапсырмаларды қосу қажет. Психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңуге бағытталған стратегияларға жеткілікті уақыт бөліп, сабақтың физикалық компоненттерімен үйлестіру арқылы оқушылардың жан-жақты дамуын қамтамасыз ету көзделеді [4].

Сабақты өткізу барысында мұғалім алдымен психологиялық қауіпсіз орта құрып, оқушылардың эмоционалды жағдайын қадағалайды. Дене шынықтыру сабағының мазмұнына сәйкес психологиялық дайындық жаттығуларын интеграциялау арқылы оқушылар стресс пен мазасыздықты жеңуге үйренеді. Сонымен қатар, әлеуметтік дағдыларды дамытатын командалық ойындар мен жаттығуларды пайдалану оқушылардың өзара қарым-қатынасын жақсартып, бір-біріне қолдау көрсетуге және ынтымақтасуға үйретеді. Оқу процесінде мотивациялық әдістерді қолдану, мысалы, жетістіктерді атап өту және позитивті пікір білдіру, оқушылардың өзіндік бағасын көтеріп, белсенділігін арттыруға жағдай жасайды.

Сабақтың тиімділігін қамтамасыз ету үшін дидактикалық материалдар, көрнекі құралдар және технологиялық жабдықтар секілді қажетті ресурстар дайын болуы керек, ал оқушыларға психологиялық өзіндік реттеу әдістері жөнінде нақты нұсқаулар беріледі. Психологиялық қолдау ұйымдастырылып, сабақтың әр кезеңінде оқушылардың эмоционалды жағдайы мұқият бақылауға алынады. Сабақ аяқталған соң мұғалім кері байланыс алу мақсатында рефлексия әдістерін қолданып, оқушылардың эмоционалды жағдайын және әлеуметтік өзара әрекетін талдайды. Алынған нәтижелер негізінде әдістемелік тәсілдер қайта қаралып, келесі сабақтардың психологиялық-педагогикалық аспектілері жетілдіріледі.

Мен өз сабағымда психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңудің тиімді әдістерін оқушылардың тұлғалық дамуын қамтамасыз ететін құрал ретінде қолданамын. Мысалы, оқушылардың өзіндік бағасын арттыруға бағытталған жаттығулар мен әлеуметтік дағдыларын дамытатын топтық тапсырмалар дайындаймын. Осындай әдістер оқушылардың эмоционалды интеллектін жетілдіріп, стресске төзімділігін арттыруға ынталандырады. Осылайша, психологиялық-педагогикалық тәсілдер дене шынықтыру сабағын жан-жақты әрі тиімді етеді.

Дене шынықтыру сабағында психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңуге бағытталған эксперименттер жүргізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, эмоционалды интеллект пен әлеуметтік дағдыларын дамытуға зор үлес қосады. Сабақтың алғашқы кезеңінде мұғалім психологиялық дайындық жаттығуларының маңыздылығын түсіндіріп, олардың эмоционалды жағдайды реттеудегі ерекше рөлін айқындады. Сабақ басында оқушыларға тыныс алу техникалары мен релаксация әдістері туралы алдын ала ақпарат беріліп, жаттығулардың жоспары түсіндірілді. Одан кейін оқушылар осы техникаларды қолданып, өз эмоционалды жағдайын реттеуді өз бетімен тәжірибелеуге кірісті. Әр оқушы өз тәжірибесін ортаға салып, мұғалімнің жетекшілігімен талқылау ұйымдастырылды. Бұл кезеңде оқушылардың өз эмоцияларын түсіну, стресстік жағдайларды басқару және эмоционалды тұрақтылықты сақтау дағдылары айқын байқалды. Жүргізілген эксперимент нәтижесінде оқушылар психологиялық дайындық жаттығулары арқылы өз эмоционалды жағдайын реттеп, физикалық жаттығуларды сенімді орындаудың маңыздылығын түсінді [5].

Келесі кезеңде сабақта әлеуметтік дағдыларды дамытуға бағытталған топтық жұмыстар ұйымдастырылды. Мұғалім командалық ойындардың маңыздылығын түсіндіріп, топтық тапсырмалар берді. Оқушылар команда құрамында жұмыс істеп, бір-біріне қолдау көрсетіп, ынтымақтастық дағдыларын дамытты. Сонымен қатар, ойын барысында туындаған мәселелерді бірлесіп шешіп, коммуникативтік дағдыларын жетілдірді. Топтық жұмыс барысында әр топ өз стратегиясын жасап, нәтижелерін сынып алдында баяндады, мұғалім тарапынан берілген нақты түсіндірмелер мен кері байланыс арқасында оқушылардың әлеуметтік дағдылары айтарлықтай дамыды. Бұл эксперимент барысында оқушылар командада жұмыс істеу, басқалармен ынтымақтасу және жағымды қарым-қатынас орнатудың әдістерін меңгерді.

Эксперименттерді жүзеге асыру барысында сабақтың әр кезеңі мұқият жоспарланып, психологиялық дайындық пен әлеуметтік дағдыларды дамыту жаттығулары арасына үйлесімді байланыс орнатылды. Оқушылар сабақтың кіріспе бөлімінде психоэмоционалды дайындық әдістерін меңгеріп, топтық жұмысқа өз бетімен көшуге мүмкіндік алды. Әрбір эксперимент аяқталған соң мұғалім топтық талқылау ұйымдастырып, алынған нәтижелер мен тәжірибелерді сараптады. Нәтижесінде, оқушылар психологиялық-педагогикалық әдістерді қолданудың тиімді жолдарын өз тәжірибесіне енгізіп, эмоционалды интеллект пен әлеуметтік дағдыларды дамыту қабілеттерін жетілдірді. Бұл эксперименттер арқылы оқу процесі психоэмоционалды және әлеуметтік компоненттермен толықтырылып, заманауи психологиялық-педагогикалық әдістердің білім беру саласына интеграциясының нақты нәтижелері байқалды. Оқушылардың пәнге деген қызығушылығы мен эмоционалды тұрақтылығы артып, өз бетімен эмоцияларды басқару, әлеуметтік дағдыларды дамыту және психологиялық кедергілерді жеңу салаларында айқын жетістіктерге қол жеткізілді.

Бүгінгі таңда білім беру саласы психологиялық-педагогикалық әдістердің қарқынды дамуы мен инновациялық тәсілдердің ықпалымен елеулі өзгерістерге ұшырады. Дене

шынықтыру пәнінде психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңу әдістерін қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, тұлғалық дамуын қамтамасыз етуге үлкен мүмкіндік берді. Жаңа психологиялық техникалар мен стратегиялар арқылы оқушылар өз эмоцияларын басқарып, әлеуметтік дағдыларын тереңірек дамытуға мүмкіндік алды. Педагогикалық-психологиялық әдістердің қолжетімділігі білім беру үдерісін жаңғыртуда маңызды рөл атқарады және оқу сапасын арттыруға ықпал етеді.

Мұғалімдер психологиялық-педагогикалық әдістерді үнемі іздеп, оларды тиімді қолданудың жолдарын зерделеу қажеттілігін түсініп отыр. Психология және педагогика саласындағы кәсіби дамуға көңіл бөлу, өз білімдерін үздіксіз жетілдіру арқылы жаңа әдістерді сабаққа енгізу бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі болып табылады. Психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңу әдістерін әртүрлі дене шынықтыру тақырыптарына үйлестіре отырып, оқушылардың эмоционалды интеллектін дамыту және әлеуметтік дағдыларын жетілдіру мүмкіндіктері артты. Бұл тәжірибе оқу үдерісін тиімді ұйымдастырып, оқушылардың пәнді жан-жақты меңгеруіне жағдай жасады.

Алдағы уақытта заманауи психологиялық техникалар мен педагогикалық әдістердің интеграциясы білім беру процесін одан әрі жетілдіріп, дене шынықтыру сабақтарының тиімділігін арттыруға мүмкіндік туғызады. Осындай тәсілдер арқылы дене шынықтыру сабағы жаңа деңгейге көтеріліп, оқушылардың психоэмоционалды тұрақтылығы мен әлеуметтік дағдыларының дамуына ықпал етеді.

Әдебиет

1. Әбдіғаппар Қ.М. Дене шынықтыру сабақтарындағы психологиялық қолдау: теория мен практика. // Педагогикалық ғылымдар журналы. – 2018. – №3. – 56-63 б.
2. Нұрмаханов Д.К. Дене шынықтыру сабақтарында әлеуметтік дағдыларды дамыту. // Білім беру технологиялары. – 2019. – №4. – 77-84 б.
3. Тоқтарова А.Е. Дене шынықтыру пәнінің психологиялық-педагогикалық аспектілері: заманауи тенденциялар. – Алматы: Білім, 2017 ж.
4. Жұмабаев С.М. Білім берудегі психологиялық-педагогикалық технологиялар: теория және практика. – Астана: Ғылым, 2020 ж.
5. Асқарова Г.Б. Дене шынықтыру сабақтарындағы психоэмоционалды кедергілер және оларды жеңу жолдары.// Білім хабаршысы. – 2021.- №2. – 45-52 б.

ПРАКТИЧЕСКОЕ ОВЛАДЕНИЕ ОСНОВАМИ ОРАТОРСКОГО ИСКУССТВА ОБУЧАЮЩИМИСЯ

Темирова А.А., Цемох С.М.,

учителя русского языка и литературы, педагоги-мастера

КГУ «Специализированная школа-лицей-интернат имени Н.Нурмакова»

г.Карагандинская область

Всем известно, что правильная речь – это важное свидетельство общей культуры личности, один из способов обеспечения достоинства человека, его свободы и уверенности во время общения. Не случайно одной из основных целей школьного образования Республики Казахстан является формирование коммуникативной компетентности, которая предполагает владение диалогической и монологической речью.

Среди учителей-филологов большую тревогу вызывает реальная ситуация, когда значительное количество выпускников школы не только не готовы к публичным выступлениям, но и испытывают серьезные затруднения в выражении своих мыслей.

В настоящее время в программе средней общеобразовательной школы отсутствует предмет «Риторика», а количество часов, отведенных на развитие речи явно недостаточно, вследствие чего школьники не имеют достаточной практики для формирования грамотной речи. Перед учителем стоит серьезная проблема: как научить школьников говорить в условиях дефицита времени?

Разработка системы конкретных методических приёмов, которые могут использоваться как преподавателями русского языка и литературы на уроках развития речи, так и учителями гуманитарного цикла при изучении предметного материала, позволят активно включать обучающихся в речевую деятельность.

Чтобы достичь указанной цели необходимо решить следующие задачи:

- провести предварительную диагностику уровня речевой подготовки учащихся класса;
- выбрать наиболее приемлемые в современных условиях формы, методы и приёмы работы с учетом возрастных особенностей;
- провести диагностику достигнутого результата.

Если преподаватели будут систематически использовать на уроках рекомендуемые упражнения для отработки приемов красноречия, то уровень речевой подготовки учащихся повысится, так как интериоризируются основные критерии оценки качества речи.

1. Чтение текста. На уроках мы часто предлагаем ученикам прочитав что-либо вслух. Усложняем это задание, предлагая читающему бросать время от времени взгляд на слушателей для установления контакта глаз. Добиваемся с помощью контакта глаз с аудиторией ощущения свободной речи. При этом следует постоянно мгновенно прочитывать, забегаая вперёд, небольшие отрывки текста и сохранять их в памяти. Это лучшее упражнение для подготовки речевого мышления, при котором мысли немного опережают слова.

2. Передача смысла. Очень полезное упражнение: предлагаем ученику прочесть отрывок и затем пересказать его, по возможности дословно, стараясь запомнить детали, или собственными словами, самостоятельно формируя речь.

К свободной речи приводит не чтение учебников, не заучивание их наизусть, а лишь постоянное выполнение упражнений, направленных на формирование речи на основе конспекта ключевых слов и речевого мышления.

Оратор не должен запоминать наизусть фразу, напротив, он ту же мысль формирует опять и опять, но по-новому. Обучающийся, пока говорит, уже успевает пробежать глазами следующее ближайшее ключевое слово и за короткое время запомнить его. Иногда можно практиковать такое упражнение: записываем начало предложения, а заканчиваем в свободной манере.

Для отработки чёткости произношения полезны следующие приёмы:

- разборчивый шёпот;
- намеренно торопливая речь с удержанием в ней каждого звука;
- скороговорки.

Для придания голосу силы и звучности следует регулярно скандировать словосочетания, изобилующие звуками «н», «м», сочетаниями «нг». Хорошее упражнение для голоса – «мурлыканье» вполголоса. Протяжные звуки напеваются сквозь зубы, губы не разжимаются.

Что касается акцентировки, то действует непреложное правило: слоги, содержащие ударные гласные звуки, обозначаются без нажима, безударные слоги не выделяются, но и не комкаются.

Правильная расстановка акцентов, фразировка – исключительно важное средство речевой выразительности. Повышение тона или усиление звука определяет смысловую окраску всей фразы.

Оратор обязан владеть ясной, выразительной речью, произносить предложения плавно, в спокойной манере.

Большую роль в развитии речи обучающихся играют лингвистические игры.

Игра «Взаимное цитирование».

Цель: отработка умения запоминать высказывания других людей. Цитирование другого человека – это подчеркивание его значимости.

Игра «Бином фантазия». Слово *би* обозначает *два*. Ребята пробуют связать два абсолютно не связанных между собой слова. Играющие (весь класс), жюри, ведущий. К доске

выходят два игрока, и каждый записывает свое слово-существительное (названия предметов, явлений, имена людей или клички животных), затем игроки соединяют эти слова, как правило, совершенно разных и далеких друг от друга.

Например, записаны одним игроком слово **книга**, а вторым – слово **радость**. У играющих могут возникнуть такие соединения этих слов:

- книга нам дает радость;
- радость познания книга дарит;
- книгу напишешь на радость для всех;
- радость от покупки хорошей книги.

Затем каждый участник читает свои «биномы» фантазии.

Жюри оценивает количество и оригинальность «биномов». Победитель – тот, кто больше придумал необычных, интересных, образных «биномов».

Риторическая игра «Снежный ком». Проверяется насколько внимательно обучающиеся умеют слушать друг друга. Один из учеников начинает рассказывать какую-нибудь историю (он произносит одно-два предложения), второй ученик повторяет то, что сказал первый и добавляет своё, третий рассказчик повторяет то, что сказали оба и продолжает рассказ и т.д.

Словесные игры – это один из наиболее эффективных способов развития ораторского искусства у обучающихся. Они помогают улучшить артикуляцию, расширить словарный запас, развивать грамматические навыки и способствуют развитию воображения.

Игра «Назови звук». Цель: улучшение фонематического слуха. Учитель произносит слово, а ученик должен определить первый и шестой звук. Например, слово «*радостный*» – первый [р], шестой [т].

Эта игра – по сути своей лингвистическая задача, решение которой потребует от учеников не только логики, но и интуиции, языкового чутья.

Игра «Озорные буквы в пословицах и поговорках».

1. Трус и своей лени боится (не лени, а тени).
2. Толочь в ступе соду (не соду, а воду).
3. Полк в овечьей шкуре (не полк, а волк).
4. От бобра бобра не ищут (не бобра, а добра).
5. В здоровом теле здоровый пух (не пух, а дух).

Придумать слово

– с приставкой *тре* (*трезвон*);

– с суффиксом *ком* (*пешком*).

Прочитай высказывание:

К Й Г А И

Ы И О Н Б

З Ч М Е Ю

Я У Ш Т Л

(Любите наш могучий язык!)

Буриме: по данной рифме написать стихотворение

ЛУЧАМИ – РУЧЬЯМИ,

СНЕГА – ЛУГА.

(Гонимы вешними лучами

С окрестных гор уже снега

Сбежали мутными ручьями

На потоплённые луга).

Подбери пару

На руках носить	Своим горбом жить
Камень за пазухой держать	Держать в ежовых рукавицах
Сидеть сложа руки	С открытой душой

На чужой шее сидеть	Не покладая рук работать

Искусство речи, риторика и ораторское мастерство потребуются далеко не только для публичных выступлений, но и для обычной жизни. Возможно, обучающиеся столкнутся с тем, что точное выражение их мыслей превратятся для них в проблему, а какой-то отрывок рассказа в их передаче становится блеклым и неинтересным. Попытки спасти положение жестиком в этих случаях только усугубляют ситуацию. Все это влияет на то, какое впечатление они произведут на окружающих, как построится их коммуникация с людьми в социуме. Примером служит урок в 7В классе по теме: «Защита мини-проектов «Наследие Абая».

На занятиях по развитию ораторского искусства были использованы технологии критического мышления, также приёмы и методы, связанные с большой долей самостоятельной индивидуальной и групповой работы учащихся. Обучение их умению говорить по существу, аргументированно и убежденно излагать свои мысли, спорить, дискутировать, вести диалог на различные темы помогли обучающимся в изучении школьных предметов. Техника чтения обучающихся 7-ых классов, имеется в виду не только скорость, но и также запоминание, осмысленный пересказ прочитанного, повысилась.

Результаты техники чтения

I полугодие 2024-2025 110-118 слов, количество знаков 780-840							II полугодие 2024-2025 110-118 слов, количество знаков 780-840			
Клас с	Всег о	Читал и	Норм а	Выше норм ы	Ниже норм ы	Понимани е	Норм а	Выше норм ы	Ниже норм ы	Понимани е
7 в	30	30	18	10	2	28	5	25	-	30

У обучающихся сформировалась потребность постоянного совершенствования своей речевой деятельности, интереса к изучению предметов гуманитарного цикла. Текущий контроль был основан на небольших самостоятельных работах проблемного характера и отслеживании хода работы над учебным исследованием в урочное и внеурочное время. Качество знаний у учащихся 7 класса «В», где велись занятия по ораторскому искусству, составило 93,3%, успеваемость - 100% за I полугодие 2024-2025 учебного года.

Учащиеся с интересом работали над проектами «Живые страницы», «Образ вечного ребенка», «Литературное кафе», «Что такое лень и как с ней нужно бороться?», «Ораторское мастерство. Как можно этого достичь самостоятельно?» и защищали их через презентации.

Результаты работ учащихся

2023-2025гг.	На область	На республике
12	7	2 – «Дарын» - грамота, сертификат

Ораторское искусство - это умение чётко и ясно выражать свою мысль, конструктивность, динамичность. Поэтому нами была разработана Программа курса «Ораторское искусство» для 7 класса, целью которой является развитие у обучающихся навыков ораторского искусства, умения ориентироваться в речевой ситуации и решать поставленную коммуникативную задачу, что помогает в овладении школьных предметов.

Литература

1. Александров Д.Н. Логика. Риторика. Этика: учебное пособие. - М.: Флинта, 2002.
2. Баяманова Р.Г. Организация коммуникативно-ориентированного урока русского языка. - Караганда, 2006.
3. Волков В.Б. Тренинг социальной активности. - СПб.: Речь, 2005.

ОҚУШЫ БОЙЫНА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ АТА-АНА МЕН ҚОҒАМ АРҚЫЛЫ СІңІРУ

Г.М. Жуманова

К.А. Тергеубаева

Балқаш қаласы, «Әлихан Бөкейханов атындағы, №15 мектеп-лицейі» КММ

Кез-келген елдегі жағдайдың шынайы өлшемі-балаларға қаншалықты қамқорлық жасалуы, олардың денсаулығы мен қорғалуы, материалдық әл-ауқаты, білімі және әлеуеттенуі. 2022 жылы Халықаралық балаларды қорғау күніне орайластырылған сөзінде Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаев мемлекеттік саясаттың балалық шақты қолдаудың басты назарда ұстайтынын атап өтті: «...әлемде балалардың бақыты мен күлкісінен маңызды ештеңе жоқ. Өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау әрқашан біздің мемлекетіміздің басты міндеттерінің бірі болады».

Қазақстандық отбасылардың көпшілігінің балаларды толыққанды тәрбиелеу мен дамыту, олардың әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін қолайлы жағдайлар жасаудағы мүмкіндіктері қандай? Өкінішке орай, зерттеулер қазақстандық қоғамда отбасы институттарының әлсіреп, ғасырлар бойы қалыптасқан отбасылық құндылықтар мен дәстүрлердің жоғалып бара жатқанын анықтап отыр.

Ертеңгі еліміздің болашағы осы жас ұрпақтың қолында. Еліміздің іргесін ұстайтын қазақ азаматы деген атқа лайық болуы қажет. Ол үшін кешегі Абай атамыз айтқандай кез келген пенде «Адам» деген атқа лайық болмауы мүмкін. Адам болуы үшін адами құндылықтарға бай болуы қажет. Ол дегеніңіз, жанның тазалығы, әділдігі, еңбексүйгіштігі, жауапкершілігі, үлкенді сыйлап, кішіге ізет етуі, ар-намысты, ұқыпты, мейірбан, жомарт болуы сияқты түрлі қасиеттердің бойынан табылуы. Осы қасиеттердің барлығын бір ғана ұғымның шеңберінде қарастыруға болады. Ол «адамгершілік» ұғымы. Оқушылардың бойында жалпыадамзаттық құндылықтардың қалыптасып, дамып, инабатты кішіпейіл жеке тұлға болып өсуі үшін мектеп киелі орта болып табылады.

Әдептілік, имандылық, мейірімділік, қайырымдылық, ізеттілік құндылықтары қалыптасқан халқымыз осы асыл да абыройлы қасиеттерін жас ұрпақтың ақыл-парасатына азық ете білу үшін, әрбір білім беруші ұстаз қазақ халқының сан ғасырларда қалыптасқан салт-дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарды жан-жақты терең білумен қатар, өзінің бойына адамдық құндылықтарды терең сіңірген, рухани жаны таза адам болуы шарт.

Алайда үлкен мен баланың қарым-қатынасы, мұғалімнің білім алушыға деген қарым-қатынасы кейде байланыспай жатады. Оқушылардың өзінің мұғаліміне деген жақсы көрушіліктен барынша шалғай жатқан қорқыныш, жек –көру, сыйламау сияқты сезімдерді бастан кешіретіні жиі кездеседі. Мұның себебі . мұғалім мен білім алушылардың жеке бастарының сапасы мен оқу әдістерінің сапасына да, сыныптан тыс іс-шараларды тиімді ұйымдастыруына да байланысты болуы мүмкін.

Мұғалім әр сабақты тиімді жоспарлап, білім алушының қажеттілігін қанағаттандыратын ұлттық тәрбиеге бағытталған тапсырмалар әзірлеп, сабақты жан-тәнімен беріле оқытуды , бала жанына әсер ететін құндылықтарды қалыптастыруды өзі үшін сақтауы қажет. Үлкен адам қай жерде болмасын рухани белсенділік танытатын болса, сол арқылы тәрбие бере алады.

Өскелең ұрпақтың бойына құндылықтарды дарыту жеке тұлғаның өзін тануына жетелеу-ол ұстаз міндеті. Сондықтан жас ұрпақтың бойына білім мен тәрбиені қатар дамытып, жетілдіруде мұғалім төмендегідей қағидаларды назарына ұстаған жөн:

- жеке тұлғаның білім алуға деген қызығушылығын ояту, оның шығармашылық қабілетін ашу;

- қызығушылығын ояту үшін оны сүйе білу;
- жеке тұлғаның өзгені өзіндей білуге үйрету;
- әр білім алушыны өзіндік әрекеттеріне, ісіне қарай бағалай білу, жақсы көре білу.

Құндылықтарға бағытталған тәрбие берудегі мұғалімнің қызметі:

- өмірдегі маңызды құндылықтар мен рухани құндылықтарды оқып үйрену;

- өз адамгершілік қасиеттері мен рухани түсінігін анықтау мақсатында өзін-өзі дамытудың тренингтерін тәжірибиеге енгізу;
- оқушылармен бірге халқымыздың салт-дәстүрлерін,туан өлке, туған қаламыздың тарихы мен дәстүрлерін,өз отбасының дәстүрлерін оқып үйрену;
- оқушылардың рухани потенциалын ата-аналарға көрсету;
- оқушылардың бойындағы дарынды,талантты дәріптеу.

Адами құндылықтарды,ағартушылық қасиеттерді бүгінгі ұрпақтың меншігіне айналдыру ата-бабамыздың салт-дәстүрлері мен тәжірибиелерін меңгерте отырып, яғни өзіміздің төл құндылығымызбен, ұлттық рухымызбен үлес қосуға мүмкіндігіміздің бар екенін ескеру қажет. Жас ұрпақтың айналадағы өмірден алған әсерін анықтап, педагог тарапынан ауызша айтылған ақыл өнегені бір сөзбен ғана жеткізіп, құндылықтарға баулу құралы-тәрбие баспалдақтары. Ұлттық асыл қасиеттерімізді жас ұрпақтың бойына, ақыл-парасатына азық ете білуге қалыптастыру жолында яғни құндылықтар ұғымына енетін өмір құбылыстарының бәрін сабақ процесінің кез келген кезеңінде көрсетуге болады деп шектелмеу керек. Сонымен қатар сыныптан тыс өткен тәрбиелік іс шаралардың мәні өте зор.

Бүгінгі таңда үлкендерге балалардың ынтасы мен назарын өзіне аударуға қол жеткізу оңайға түспейді. Баланың дұрыс өсіп жетілуіне олардың танымына кері әсер етуші факторлар: соғыс ойыншықтары, жат қылықты жариялайтын фильмдер,ғаламтор желісіндегі зиянды ойындар, соның ішінде «тик-ток» желісінің жылдамдықпен дамып жатқаны, оны балалардың өзіне тиімді етіп пайдалана білмеуі алаңдатуда.

Сондықтан сыныптан тыс кездегі іс-шараларды ұйымдастыруда мұғалім барынша тапқырлық танытқан жөн. Мұндай іс- шаралар төмен сыныптардан басталып, мектеп-лицейімізде «Шаңырақ» топтары арқылы іске асырылуда.

Сынып жетекші ретінде 2 сынып оқушылары мен ата-аналарын мектебіміздің жоспарланған тәрбие бағытындағы ұйымдастырылған жұмыстарына белсенді араластыруды назардан тыс қалдырмаймыз.

Мектеп-лицейімізде «Мектеп-өмірі, менің-өмірім» тақырыбында ұйымдастырылған ашық есік күнінде «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын іске асыруда «Даналық мектебі» клубы жобасы аясында ұрпақтар сабақтастығын жалғастыруда әулеттің тірегі болған ардақты аталар «Ата сөзі-ақылдың көзі» тақырыбында әлеуметтік өнер жобасы өтті. «Руханият» аталар мектебі іс-шара барысында «Ата қайратты болса,бала ғибратты болады» демекші, отбасындағы атаның алатын орнын дәріптеу, үлкенге құрмет көрсету, салт-дәстүр мен ұлттық құндылықтарымызды сақтауда атаның ұрпақ тәрбиесіне қосатын үлесін насихатталды.

Сонымен қатар жыл сайын оқушылары арасында «Асық ату», «Арқан тартыс» ойынын өткізу арқылы оқушылардың бойына қазақтың ұлттық ойындарын дәріптеп, ұқыптылыққа,төзімділік қасиеттерін дарыта тәрбиелеудеміз.

Ұрпақтың жүрегі болған аяулы әжелер «Әже-көңілдің ажары, немере-өмірдің базары»тақырыбында әлеуметтік өнер жобасы өтті. «Асыл қазына» әжелер мектебі іс-шара барысында халқымыздың салт-дәстүрінен нәр алуға, ой-өрісін дамыту, өнерге баули отырып, инабаттылық пен мейірімділікке тәрбиелеу өнегесін көрсетті.

Отбасындағы ананың міндеттері мен жауапкершілігін қалыптастыра отырып,балаларын ұлттық рухта әдеп-ғұрыпты,салт-дәстүрді насихаттап тәрбиелеуде қыз бала өнеге мен әдептілікті,сыпайы мінез құлықты, биязылық,инабаттылық,нәзіктік қасиеттерін ана бойынан сіңіреді, «Парасат аналар мектебінің» мүшелері тоқыма тоқу,іс тігу, кесте тоқу өнерлерін көрсетті. Қыздарымыз ана бойындағы Қыз балалардың тәрбиесін құндылыққа негіздеуде«Қыз Жібек» қыздар клубының кіші тобы қуыршаққа киім тігуден бастады. Аналарының қолдауымен тігін тіге отырып, ептілікке, шығармашылыққа үйренудің нәтижесінде Қалибекова Малика қалалық деңгейде өткен «Қуыршақ» байқауына қатысып, І орын иеленді.

Ата-аналармен Білім беру ұйымдарының ата-аналарына педагогикалық қолдау бойынша «Отбасы бақыт мекені», «Әр бір бала жарық жұлдыз», «Сенім арту жетістік кепілі» тақырыптарында шеберлік сағаттарын өткізіп кеңестер берілді.

Әр дүйсенбі күндері өткізіліп отыратын сынып сағаттары арқылы «Жаман арба жол бұзар, жаман ел бұзар», «Алтын белдік белге жарасар, Асыл адам елге жарасар», «Екі жүзді пышақтан сақтанба, Екі жүзді адамнан сақтан» деген сияқты тақырыпқа сай мақал-мәтелдерді де тәрбие ережесі деп түсіну керек.

«Ұлдың ұяты әкеге, қыздың ұяты шешеге», «Мейірімі мол ананың, жүрегі жылы қолы кең». Бұл сияқты қағидалар ата-ананың мейірімді, қайырымды, тәртіпті, тәрбиелі, өнегелі болуының әсер-ықпалын танытады.

Сонымен жас ұрпақтың бойында жалпыадамзаттық ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген ұрпақ тәрбиелеу дегеніміз-оқушылардың мінез құлқын, тәртібін, адамгершілік сезімі мен санасын белгілі бір нысанаға бағыттап қалыптастыру.

Адамгершілік тәрбиесі яғни адами құндылықтарды дарыту адамның барлық әрекетіне, әдетіне және мінез-құлқына дұрыс бағыт береді, жөн сілтейді.

Жалпыадамзаттық құндылық мәдениеті қалыптасқан адам ғана біреуге қамқорлық жасауға дайын тұрады.

Шындығында адамгершілік-мінез негіздерінің астарында жалпыадамдық пен ұлттық құндылықтар бірігіп, адамдардың рухани мәдениетін жүзеге асыратыны белгілі. Себебі қазіргі қоғам мен мемлекет өзін таныған, отансүйгіш, түсінігі мол, ұлтын сүйетін, қоғамдық еңбегі мен кәсібі, дағдысы, іскерлік негіздері қалыптасқан рухани сау, табиғи мықты, жалпыадамдық және ұлттық әдет-ғұрпын іске асыра білетін, рухани жағынан жетілген жан-жақты адамды тәрбиелеп, кәмелетке жеткізуге міндетті. Осы бағытта жүргізілген әрбір жұмысымызды ұлттық құндылықтарымызды насихаттау негізінде өткізудің нәтижесінде заман талабына сай сегіз қырлы, бір сырлы, өнерлі, өнегелі, сұлу да батыр, адами құндылықтары адамгершілік қасиеттері жоғары, намысқой азамат тәрбиелеп шығатынымызға сенімдіміз.

Әдебиет:

1. АҮДҰИ. Ата-аналарды білім беру ұйымдарында педагогикалық қолдау бойынша нұсқаулық. Алматы, 2023ж
2. Біртұтас тәрбие бағдарламасы. Астана, 2023ж
3. Сынып жетекшілерге арналған тәрбие журналы. №3, 2022ж

КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫСТАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Тиржанова Назгуль Сериковна,

математика мұғалімі,

Қарқаралы ауданының білім бөлімі

«Айнабұлақ ауылының №31 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазіргі уақытта еліміздегі білім беру жүйесіне қойылатын талаптар үнемі өзгеріп отырады. Оқушылардың білімдері мен дағдылары өмірде қолданылатын қабілеттерге айналуы керек. Осы тұрғыда білім беру жүйесінің ең басты мақсаты – функционалдық сауатты, құзыретті тұлға қалыптастыру. Математикалық сауаттылықты арттыру осы мақсатқа жетудің маңызды қадамы болып табылады. Қазіргі заман талаптарына сай оқушылардың алған теориялық білімдерін практикалық тұрғыдан тиімді пайдалануына мән беру керек. Бұл білім тек мектеп бағдарламасымен шектелмей, сыныптан тыс жұмыстар арқылы да жетілдіріледі.

Математикалық сауаттылық – математикалық білімді өмірде кездесетін түрлі жағдайларда қолдану қабілеті. Бұл оқушылардың сандық ақпараттарды дұрыс оқуы, талдауы, математикалық есептерді тиімді шешуі, модельдер құрастыруы, өмірмен байланыстыра білуі, сондай-ақ өз ойларын дұрыс жеткізе алуы маңызды аспектілер болып табылады. Математикадан сыныптан тыс жұмыстар осы дағдыларды дамыту үшін тиімді құрал болып табылады.

Сыныптан тыс жұмыстар оқу процесінің маңызды бөлігі болып табылады. Бұл жұмыстар оқушыларды математикаға қызықтырып, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Сыныптан тыс жұмыстардың мазмұны негізгі математика курсын толықтырып, оқушылардың ойлау қабілеттерін тереңдетеді. Мұнда оқушылар өздері таңдаған тақырыптар бойынша жұмыс істей алады, бұл олардың логикалық ойлауын дамытумен қатар, тапқырлықтарын, ұйымшылдықтарын арттырады.

Математика пәні бойынша сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыруда әр түрлі әдіс-тәсілдер қолданылуы мүмкін. Олардың ішінде логикалық ойындар, математикалық викториналар, шығармашылық жобалар, математикалық дебаттар және тағы басқа әдістер кеңінен қолданылады. Бұл әдістер оқушылардың практикалық дағдыларын тереңдетуге және математикалық қырағылықты арттыруға бағытталған. Мысалы, «Білім пирамидасы» сияқты танымдық іскерлік ойындар оқушыларды жеке және топтық жұмысқа үйретеді, әр кезеңде олар жаңа тапсырмалар орындап, білімдерін тереңдетеді.

Міне, осы қабілеттілікті оқушы бойына сіңіру бүгінгі мұғалімнің басты міндеті. Жалпы, математикадан сыныптан тыс жұмыс оқу процесінің құрамды бөлігі, сабақтағы жұмыстардың жалғасы іспеттес. Сыныптан тыс жұмыстың күнделікті сабақтан айырмашылығы еріктілік принципіне құрылады. Мазмұны негізгі математика курсын толықтырушы болып табылады.

Мақсаты: математикадан оқушылардың шығармашылық қызметін қамтамасыз ететін сыныптан тыс жұмыстар өткізудің мазмұнын анықтап, оның тәжірибеде іске асырылған әдістемелік жолдарын көрсету.

Міндеттері:

- математиканың сыныптан тыс жұмыстарының тиімді түрлерін арқылы оқушылардың практикалық дағдылары мен білімдерін тереңдете түсу;
- логикалық ойлауды, тапқырлықты, математикалық қырағылықты дамыту, неғұрлым қабілетті және дарынды балаларды таныта білу;
- тәртіпке, ұйымшылдыққа, табандылыққа, еңбекке баулу.

Күтілетін нәтиже:

Аталған мақсат, міндеттерді практикада тиімді қолдана отырып, іске асыратын болсақ, онда бастауыш сынып оқушыларының сыныптан тыс жұмыстар арқылы қызығушылықтары мен математикалық сауаттылықтары артады.

Математикалық сауаттылық сыныптан тыс жұмыстардың қандай түрі және формасында жүзеге асырылады? Кестедегі берілген формалардың ішінен осы жұмыс түрлеріне белгілі уақыт бөлінген бе? Күнделікті сабақтармен қоса бастауыш сынып оқушысының жүктемесіне әсері қандай? деген сұрақтар, әрине туындауы мүмкін. Бұл мәселені әрбір мұғалім өзінің кәсіби шеберлігіне байланысты шеше алады деп ойлаймын (1-сурет).

1-сурет. Математика пәнінен сыныптан тыс жұмыс түрлері

Қарағанды облысы білім беруді дамыту оқу-әдістемелік орталығы ұйымдастырған «Біздің айналамыздағы математика» жобасы бойынша өткізілген сыныптан тыс шаралар оқушылардың математикалық сауаттылығын арттыруда үлкен рөл атқарды.

Енді тәжірибеде іске асырылған жұмыстарға тоқталар болсақ. Қарағанды облысы білім беруді дамыту оқу-әдістемелік орталығы әр жылдары оқушылардың түрлі деңгейде дамуына үлесі зор педагогикалық жобаларды жоспарлы түрде бекітіп, жұмыс жасап, қорытындылайды. Сондай жобалардың бірі математика пәнінен өткен «Біздің айналамыздағы математика» жобасы. Жобаны іске асыру мақсатында өткен облыстық семинарда 2 сынып оқушыларымен «Білім пирамидасы» атты сыныптан тыс танымдық іскерлік ойынның әдістемелік әзірлемесі жасалып, өткізілді. Сыныптан тыс шарада келесідегідей әдіс тәсілдер қолданылды. Атап айтқанда, жеке, топтық жұмыстар, белсенді оқыту әдістері, шығармашылық жұмыс, виртуалды байланыс.

Оқушылардың қызығушылықтарын ояту мақсатында 5 бөліктен тұратын көлемді пирамиданың моделі жасалды. Оқушылар пирамиданың төменгі бөлігінен бастап, әр кезең бойынша тапсырмаларды орындап отырып, толық фигураны құрастырып шығарды.

Мысалы, 1-кезеңде оқушылардың қызығушылығын ояту мақсатында 10 сұрақ оқылды, нақты әрі жылдам жауаптар алынды.

2- кезең тапсырмасында цифrogramманы шешті. Шарты: Берілген өрнектің мәніне сәйкес әріптерді дұрыс орналастырса, ертегінің аты шығады.

3-кезең тапсырмасы. «Жанды сұрақтар» деп аталды. Онда видеоқоңырау арқылы ата-аналар виртуалды байланысқа шығып, оқушыларға келесідегідей логикалық есептер оқыды.

1- есеп. Аулада ит пен тауықтар жүр. Барлығының аяғы 10. Аулада қанша ит, қанша тауықтар жүр? (1 ит, 3 тауық)

2-есеп. Анасы балаларына 8 кәмпиттен берді. Кешке үлкен баласында 3 кәмпит, ал кіші баласында 1 кәмпит қалды. Кәмпитті кім көп жеді? (Үлкен баласы 5 кәмпит, кіші баласы 7 кәмпит жеді. Кәмпитті кіші баласы көп жеді.)

3- есеп. Перизат өзен жағасында қыдырып жүріп, 4 үйректі, 2 қазды, 1 қоңызды, 4 көбелекті және көршінің итін көрді. Перизат барлығы неше құс көрді? (6 құсты көрді). Оқушылар жауабын тауып айтты.

4-кезең тапсырмасында топтық жұмыс арқылы әр топқа 3, 5, 100 цифрлары көрсетілді. Әр топ сол санға байланысты жұмбақ, мақал немесе жаңылтпаш айтты. Бұл әдіс-тәсіл арқылы оқушылар математиканың тіл, әдебиет саласында да қажет екендігіне көз жеткізді.

Оқушылар үшін ең қызықты және практикалық кезең 5-кезең тапсырмалары болды. Ол «Математика және өнер» деп аталды. Оқушылар математиканың өнерде де қажеттілігін практикалық жұмыс орындау арқылы дәлелдей білді. Оқушылардың алдына конус, цилиндрдің жазбалары- шаблондар берілді. Олар сол шаблондарды қарап, ой зерделерінен өткізіп, қандай бұйым жасап шығаруға болатындығын ақылдаса отырып шешті. Қию, жапсыру жұмыстарын жасай отырып, конус пішінді сәукеле, тақия моделін жасап шығарды. Оны тіпті, әр түрлі ою-өрнектермен әшекейлеу жұмыстарын да орындады. Осы тұста оқушылардың бұйымды эстетикалық тұрғыда жасап, керемет әсер алғандықтары көрінді.

Іс-шараның соңында рефлексия жасалып, қандай жұмыс, не ұнағандары ортаға салынып, оқушыларға «Білім пирамидасының» ең биік шыңдарынан көріне берулеріне тілек айтылды.

Сыныптан тыс жұмыстардың тиімділігі оқушылардың математикалық сауаттылығын арттыруда көрініс табады. Бұл жұмыстар оқушылардың пәнге деген қызығушылығын оятып, олардың белсенділігін арттырады. Сондай-ақ, олар өздерінің алған білімдерін өмірлік жағдайларда тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастырады. Оқушылар бұл жұмыстар арқылы математикалық есептерді шешу, логикалық ойлау қабілеттерін дамыту, сондай-ақ шығармашылық тұрғыда өздерін көрсету мүмкіндігіне ие болады.

Белгілі педагог В.А.Сухомлинскийдің басқаруындағы мектеп тәжірибесі көрсеткендей, оқушыларды еліктетіп, жігерлендірмейінше, оқу мен тәрбиенің өз мәнінде болуы мүмкін емес. Міне, сондықтан да сабақ үстінде іздену мәселесін міндет етіп қойып, оны шешуде түрлі әдіс-

тәсілдерді пайдалансақ, сыныптан тыс жұмыстар арқылы да оқушылардың математикалық сауаттылықтарын арттыруға жол ашылады.

Оқушылардың математикалық сауаттылығын арттыруда сыныптан тыс жұмыстардың маңызы өте зор. Оқушылардың алған білімдерін практикалық тұрғыда қолдануға, математиканы өмірмен байланыстыруға және оны тиімді шешуге үйрету мұғалімнің басты міндеті болып табылады. Бұл үшін оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында түрлі ойындар, жобалар және шығармашылық жұмыстар ұйымдастырылуы керек. Сыныптан тыс жұмыстар оқушыларды математиканың тек теориялық қырын емес, оның практикалық маңыздылығын да түсінуге үйретеді.

Әдебиеттер:

1. Ахметова Б. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Рауан, 2004. – 23 б.
2. Баймұханова Ш. Қазақ тілін оқыту әдістемесінің жаңа жолдары. – Астана: ҚазАқпарат, 2007. – 45 б.
3. Жұмабекова А. Тіл дамыту және шығармашылық қабілеттерді арттырудың маңызы. – Алматы: Мектеп, 2012. – 56 б.
4. Мұхамедова Ж. Ойын технологиялары мен әдістері. – Алматы: Білім, 2011. – 67 б.
5. Кенжебекова Т. Оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту әдістері. – Алматы: Шапағат, 2013. – 112 б.
6. Пенроуз Р. Путь к реальности или законы, управляющие Вселенной. Полный путеводитель. – М.–Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2007. – 120 б.
7. Немировский В.Г. Современная социология и российская культурная традиция // СОЦИС. – 1994. – № 3. – Б. 23-29.
8. Баласағұн Ж. Құтты білік. – Алматы: Ғылым, 1995. – 99 б.

БІЛІМ БЕРУГЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Тиштыкова А.Н.,

информатика пәнінің мұғалімі,

«Абай атындағы мектеп-гимназиясы» КММ. Қарағанды қ.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі қарқынды өзгерістерге ұшырап, жаңа технологиялар мен цифрлық шешімдер білім беру процесінің ажырамас бөлігіне айналууда. Ақпараттық технологиялардың дамуы оқыту әдістерін жаңартуға, білім сапасын арттыруға және білім алушылардың қолжетімділігін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Білім беруді цифрландыру – заманауи технологияларды оқу процесіне енгізу арқылы білім берудің сапасын жақсарту, қолжетімділігін арттыру және білім алушылардың мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталған жаһандық үрдіс. Бұл процесс оқу материалдарын цифрлық форматқа көшірумен ғана шектелмейді, сонымен қатар жасанды интеллект, үлкен деректерді талдау, виртуалды және толықтырылған шындық секілді жаңа технологияларды пайдалануды қамтиды. Бұл процесс оқу материалдарын оңай әрі қызықты жеткізуге, оқушылардың өз бетімен білім алуын дамытуға және мұғалімдерге оқыту әдістерін жетілдіруге жол ашады. Сонымен қатар, цифрлық технологияларды енгізу білім беру мекемелерінің бәсекеге қабілеттілігін арттырып, заманауи талаптарға сай мамандарды даярлауға ықпал етеді.

Бүгінде көптеген елдер білім беру жүйесіне жаңа технологияларды енгізуге баса назар аударуда. Қазақстан да бұл үдерістен тыс қалған жоқ. Мемлекеттік деңгейде білім беруді цифрландыру бағдарламалары әзірленіп, мектептер мен жоғары оқу орындарына жаңа технологиялар енгізілуде. Қашықтықтан оқыту жүйелері дамып, онлайн платформалар мен цифрлық білім беру ресурстары кеңінен қолданылуда.

Американдық ғалым Марк Пренский «цифрлық тумалар» және «цифрлық мигранттар» терминдерін енгізе отырып, бүгінгі оқушылардың технологияларды қарқынды қолданатын жаңа буын екенін атап өтті: «Бүгінгі студенттер – цифрлық тумалар. Олар сандық әлемде өмір

сүріп, оқытудың дәстүрлі әдістерінен гөрі, интерактивті және мультимедиялық тәсілдерді жақсы қабылдайды».

Цифрландыру білім беру саласына көптеген оң өзгерістер әкелді.

1. Қашықтықтан оқыту жүйелері дамып, географиялық кедергілер жойылды. Онлайн курстар, вебинарлар, виртуалды зертханалар арқылы кез келген жерде білім алу мүмкіндігі пайда болды.

2. Жасанды интеллект және білім беру платформалары арқылы жеке оқыту әдістері кеңінен қолданылуда. Бұл оқушылардың қабілеттері мен қажеттіліктеріне қарай оқыту процесін икемді етуге мүмкіндік береді.

3. Сандық құралдар мен ресурстар оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқыту процесін қызықты әрі интерактивті етуге көмектеседі. Мысалы, виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR) технологиялары күрделі тақырыптарды меңгеруді жеңілдетеді.

Финляндиялық білім беру сарапшысы Паси Сальберг атап өткендей: «Цифрлық технологиялар – тек білім алудың құралы емес, сонымен қатар оқушылардың сыни ойлауын және шығармашылық қабілеттерін дамытатын маңызды элемент».

4. Үлкен деректерді (Big Data) талдау технологиялары білім алушылардың оқу үлгерімін бақылап, олардың әлсіз тұстарын анықтауға және оқыту әдістемесін жетілдіруге мүмкіндік береді.

5. Блокчейн технологиясы білім беру жүйесінде қолданылып, дипломдар мен сертификаттардың түпнұсқалығын растауға көмектеседі. Бұл құжаттардың жалған жасалуын болдырмауға мүмкіндік береді.

Цифрландырудың білім беру саласындағы маңызы - онлайн курстар мен платформалардың көмегімен қашықтан білім алу мүмкіндігі. Білім алушылардың өздеріне ыңғайлы уақытта және қарқынмен оқуына жағдай жасау.

Адаптивті оқыту жүйелері әрбір оқушының қажеттіліктеріне қарай жеке оқу жоспарын жасайды. Жасанды интеллект арқылы оқушының жетістіктерін бақылау және оның әлсіз тұстарын анықтау. Виртуалды зертханалар мен симуляторлар арқылы тәжірибелік білім беру. Геймификация әдістерін пайдалану арқылы оқуға деген ынтаны арттыру. Білім беру процесін талдау және тиімділігін арттыру. Оқытудың нәтижелілігін болжау және білім беру бағдарламаларын жетілдіру.

Жаңа технологияларды енгізу кезіндегі мәселелер - барлық мектептер мен оқу орындары жоғары жылдамдықты интернетпен және заманауи техникамен қамтамасыз етілмеуі мүмкін. Ауылдық және шалғай аудандарда цифрлық білім беру ресурстарына қолжетімділік мәселесі бар. Барлық педагогтар жаңа технологияларды тиімді қолдана алмайды, сондықтан оларды қайта даярлау қажет. Цифрлық оқыту әдістерін меңгеруге уақыт пен ресурстардың жетіспеуі.

Кейбір оқушылар онлайн оқытуға бейімделе алмауы мүмкін. Сандық платформаларға шамадан тыс тәуелділік оқушылардың сыни ойлау және әлеуметтік дағдыларын төмендетуі мүмкін. Білім алушылар мен мұғалімдердің жеке деректерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету маңызды. Кибершабуылдар мен интернеттегі алаяқтықтың алдын алу шараларын жетілдіру қажет.

Білім беру жүйесінде жаңа технологияларды қолдану оқыту үдерісін жеңілдетіп, білім алушылардың қызығушылығын арттыруда. Төменде жаңа технологиялардың кейбірі сипатталған:

Адаптивті оқыту жүйелері – жасанды интеллект көмегімен әр оқушының білім деңгейіне сәйкес жеке оқу бағдарламаларын құру.

Мобильді оқыту (m-learning) – смартфондар мен планшеттерді пайдалану арқылы оқыту процесін ыңғайлы ету, арнайы мобильді қосымшалар арқылы білім беру.

VR және AR технологиялары – оқушыларды виртуалды ортаға енгізу арқылы күрделі тақырыптарды көрнекі түрде түсіндіру.

Геймификация әдістері – оқыту процесін қызықты әрі тартымды ету үшін білім беру ойындарын қолдану.

Когнитивті есептеу жүйелері – IBM Watson сияқты интеллектуалды жүйелерді қолдану арқылы оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес оқу бағдарламаларын бейімдеу.

Онлайн тестілеу және бағалау жүйелері – студенттер мен оқушылардың білім деңгейін автоматтандырылған түрде бағалау.

Цифрлық технологияларды тиімді енгізу үшін білім беру мекемелері бірнеше нақты шараларды қолдана алады:

Интерактивті сабақтар – мектептер мен жоғары оқу орындарында цифрлық платформаларды (Google Classroom, Moodle, Coursera) пайдалану арқылы студенттер мен оқушыларға интерактивті сабақтар ұсыну.

Виртуалды зертханалар – химия, физика, биология сияқты пәндерде тәжірибелік жұмыстарды қауіпсіз орындау үшін виртуалды зертханаларды енгізу.

Кодтау және робототехника курстары – балалардың STEM (ғылым, технология, инженерия, математика) салаларына деген қызығушылығын арттыру мақсатында бағдарламалау және робототехника курстарын ұйымдастыру.

Жеке оқыту бағдарламалары – жасанды интеллектті пайдалана отырып, әр оқушының оқу үлгеріміне қарай жеке оқыту жоспарын құру.

Мұғалімдерді цифрлық технологияларға үйрету – оқытушыларды жаңа технологияларды қолдануға үйрету үшін арнайы семинарлар мен тренингтер өткізу.

Сабақ барысында интерактивті құралдарды пайдалану – мұғалімдер сабақ барысында Kahoot, Quizizz, Mentimeter сияқты интерактивті платформаларды қолдану арқылы оқушылардың белсенділігін арттыра алады.

Виртуалды экскурсиялар ұйымдастыру – Google Expeditions, VR-технологияларын пайдалана отырып, оқушыларға тарих, география, биология пәндері бойынша виртуалды экскурсиялар өткізу.

Геймификация әдістерін қолдану – сабақ барысында білім беру ойындарын енгізу арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру.

Білім беруді цифрландыру – уақыт талабы. Ол білімге қолжетімділікті арттырып, оқыту әдістерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Алайда, бұл процесті сәтті жүзеге асыру үшін инфрақұрылымды дамыту, мұғалімдер мен оқушылардың цифрлық сауаттылығын арттыру және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағытында кешенді шаралар қабылдау қажет. Олар оқытудың сапасын арттыруға, білімге қолжетімділікті кеңейтуге және оқыту процесін тиімді етуге мүмкіндік береді. Дегенмен, осы процесті сәтті жүзеге асыру үшін тиісті инфрақұрылымды дамыту, мұғалімдердің біліктілігін арттыру және сапалы цифрлық контент әзірлеу қажет. Сонымен қатар, цифрлық білім беру саласындағы киберқауіпсіздікті қамтамасыз ету маңызды. Блокчейн технологиясын қолдану, цифрлық теңсіздікпен күресу және жасанды интеллектті тиімді пайдалану білім беру сапасын одан әрі арттыруға септігін тигізеді. Тек осылай ғана білім беруді цифрландырудың толық әлеуетін пайдаланып, болашақ ұрпаққа сапалы білім беру мүмкін болады.

Әдебиет

1. Сардарова, Ж.И., Қисметова, Г.Н., Төрежанова, Г.А., Сарқұлова, Д.С. (2022). Білім беруді цифрландыру жағдайында болашақ педагогтердің цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану даярлығын қалыптастыру. ҚазҰУ Хабаршысы. Педагогикалық ғылымдар сериясы, 2(75), 50-57. bulletin-pedagogic-sc.kaznu.kz

2. Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы (2022). Білім беру үдерісінде SMART-технологияларды қолдану бойынша әдістемелік ұсыныстар. Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА. uba.edu.kz

3. Қазақстан Республикасының «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. (2017). Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысымен бекітілген.

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ПОЭЗИЯНЫ ОҚЫТУДАҒЫ ОЛҚЫЛЫҚТАРДЫ ЖЕҢУ ЖОЛДАРЫ

Тілеуке Ұлжан

қазақ тілі және әдебиет пәнінің мұғалімі

Ғылыми жет. Смагулова Ғазиза Габдуллаевна

«Өрлеу» «БАҰО» АҚФ Қарағанды облысы бойынша тренер

Поэзия көркем сөздің бір түрі ретінде тілді ерекше қолдану арқылы терең ойлар мен сезімдерді жеткізуге мүмкіндік береді, оны оқу-тәрбие процесінің маңызды элементіне айналдырады. Оқушылардың шығармаларды терең түсінуіне, сыни тұрғыдан ойлауын дамытуға, сөз өнерін бағалай білуге үйрету үшін, поэзияны оқытудағы олқылықтарды толықтыруда тиімді оқыту әдістерін таңдаудың маңызы зор. Оқушыларға әдебиеттің құдіретін, оның адам баласы жаратылғаннан бері бірге жасасып келе жатқандығын, мәңгілік жаңарып, жасарып отыратын үрдіс екенін меңгертуге бағытталған. Әдебиет сабағындағы ең басты жұмыстардың бірі оқушылардың поэзиялық шығарманы қабылдауы, одан әсер алуы, көркем туындыны бүкіл бітім – болмысымен түсіне білулерін үйрету. Поэзияны оқыту ол – оқушының өзінің жан қалауымен, жүрек сезімімен, рухани әрекетімен жүзеге асатын дүние. Поэзиялық шығарма болмасын оқушы қабылдау үшін әрекет жасамаса, автордың жай күйзелісін, шалқар шабытын бойынан өткізіп, көркем суретті көз алдына елестетіп, келтіре алмаса бәрі бос сөз. Оқушыдағы осы сезімді ояту – үшін, оқушыға әдеби білім беру, әдеби, эстетикалық, адамгершілік қасиеттерін дамыту, әдебиетті оқыту барысында әдіс – тәсілдер қолдану тиімді болмақ [1].

Қазақ әдебиеті сабағында оқушылардың поэзиялық шығарманы сүйе білуге, рухани дүниесін байыта отырып оқырмандық тұрақты ынта – ықыласты, биік талғамды, ауызекі және жазбаша тіл мәдениетін қалыптастыруға баулу мұғалімнің шеберлігін талап етеді. Оқушының поэзиялық шығарманы оқуға деген қызығушылығын, ынтазарлығын ояту, жоғары эстетикалық талғам мен қажеттілікті қалыптастыру, сөз өнерінің ерекшеліктерін түсініп, тануға, ой көзімен зерделеуге негіз болатын білім, білік, икем – дағдылар қалыптастыруға үйрету керек. Оқушы ойын сауатты ауызша және жазбаша айтып жаза да білуге, байланыстырып сөйлеудегі тіл мәдениетін қалыптастыру және дамытуға, өзіндік ой – пікірін дәйекті, жүйелі айта білуге баули білу ең негізгі қадам. Қазақ әдебиеті сабағында поэзияны оқытудағы олқылықтарды жеңу үшін тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушыларға дұрыс бағыт – бағдар бере білсек, рухани дүниесін байыта отырып, әдеби мұраны және онда бейнеленген құбылысты эстетикалық қабылдауына, қажетті білім және біліктілігін, тіл мәдениетін, шығармашылық қабілетін дамытып, шығармашыл, көшбасшы тұлға қалыптастыра аламыз [2].

Поэзиялық шығарманы оқытудың басты мақсаттарының бірі - оқушыларды поэзияны сүйуге баулу екенін басты назарда ұстау. Оқушыларды өз беттерімен өлеңдерді талдауға да дағдыландырады. Осы жүйелі байланысты іс-тәжірибеде іске асырып жатқандығын көрсету. Поэзияны оқытуда – ақынға рухани жақындату, оны сезіну, ақынның сезімі мен ой тереңдігіне бойлау, сол арқылы оқушының оқырмандық сапасын арттырып, көркем сөздің құдіретін түсіне білуге тәрбиелеу. Жұмыстың ең маңызды бөлігі – өлеңмен таныстыру. Өлеңнің бірінші оқылуы, әсіресе, ашық, жарқын, эмоцияналды болуы керек. Тәжірибе бойынша, өлеңді бірінші мұғалімнің өзі оқығаны жақсы. Өлеңді оқып болған соң бірден оқушыларға сұрақ қоюға асықпау қажет. Себебі, өлеңнен туғызған әсер мен сезімді мезгілсіз үзіп алмаған дұрыс. Өлеңді оқығанда, оқушыларға кітапты жаптырып қойған жөн. Себебі, олар еш нәрсеге алаңдамай,

өлеңді ғана тыңдап, дыбыстарды, бояуларды аңдап естіп, көруі керек. Осыдан кейінгі маңызды нәрсе – дұрыс сұрақ қоя білу. Мысалы, «Балалар, сендерге өлең ұнады ма?» деген сұрақтың өзі дұрыс емес. Жауабын балалар бір-ақ ауыз сөзбен жеткізеді де, бағанағы үлкен әсер, сезім толқыны бәсеңдейді. Керісінше, сұрақтың не тапсырманың оқушы сезімін, әсерін одан әрі тереңдету мақсатында қойылғаны жөн. Мәселен, «Өлеңді тыңдап отырып, не елестеттіңдер, не көрдіңдер? Осы өлеңге сурет салу керек болса, қандай бояуды пайдаланар едіңдер?» Талдау осылай басталады. Өлеңді талдау кезінде «Өлең қалай, қандай жағдайда туды?» деген жауапты Абайдың өлеңдерінен табамыз. Ақын рухани тап-таза болғанда, дүние кірінен жуынып, айнала сылдырап, келісімге келген уақытта ғана нағыз өлең дүниеге келеді екен. Сөз өрнегімен жасалған жыр кестені оқушыға көрсете білу керек. Рас, ол әр оқыған сайын әр түрлі әсер алады, сырына үңіледі, тереңіне бойлайды. Бірақ әсер жоғалып, із-түссіз кетпейді. Балаға рухани азық болып, ізгілік, сұлулық нұрына бөлейді. Мұғалімнің поэзиялық шығарманы оқытудағы тағы бір міндеті – оқушыларды мәнерлеп оқуға үйрету. Поэзиялық шығармалар келістіріліп, мәнерлеп оқытуды талап етеді. Оқушылардан тек дауыс интонациясын ғана талап етпей, өлең мазмұнына сәйкес эмоциялық жанды қимылды да, ақынның жүректен шыққан отты сезімін айта білуді де үйреткеніміз абзал [3].

Сонымен бірге оқушының сыныптан тыс кезде көркем шығарманы, өлең, дастандарды көп оқуын қадағалап отырса және айтыс өнері туралы кеңінен түсінік беріп отырса, нұр үстіне нұр болар еді. Поэзияны өткен кезде, оқытудағы олқылықтарды жеңуге бағыт-бағдар беру арқылы әдебиеттен теориялық элементтерді де меңгертіп отыру қажет. Өлең шумақтары бойынша кезекті ұйқас, егіз ұйқас, шалыс ұйқас, шұбыртпалы ұйқастарды және буын, бунақ сандары жайлы түсінік берілуге тиіс. Сондықтан да поэзиялық шығармаларды оқытудағы олқылықтарды жеңу үшін талдау барысында 5-сыныптан бастап өлең ұйқасымен, теңеумен, 6-сыныпта лирикалық өлеңдермен, эпитетпен, 7-8-сыныптарда фигуралық суреттеме, көркемдегіш құралдардың басқа түрлерімен таныстыруға болады.

Мен өз тәжірибемде оқушының поэзияны оқуға қызығушылығын арттыру үшін, тиімді әдіс-тәсілдерді өз тәжірибемде қолдана білдім. «Тыңдап отырған үштік» зерттеуші, суретші, «Тыңдап отырған үштік» әдісі бойынша оқушылар үш-үштен жұптасады да, өзара «шешен», «тілші», «хатшы» рөлдерін алады. Шешен рөліндегі оқушы тілшінің сұрақтарына жауап берсе, хатшы сұрақ пен жауаптың ұтымды не әлсіз тұстарын жазып отырады да, соңында қорытынды жасайды. Бұл әдістің тиімділігінің бір қыры, поэзияны оқытудағы олқылықтарды толықтыруда аз уақытта көп мәлімет алуында болса, екіншіден, оқушы талданатын мәселеге сұрақ даярлау барысында тереңірек ойланады әрі сұрақ қою мен жауап беру дағдылары қалыптасады [4].

Қазақ әдебиеті сабағында поэзияны оқытудың маңызы ерекше. Өйткені поэзия, оның әсемдігі, мағынасы және тілдік ерекшеліктері оқушыларды шығармашылыққа баулып, тілін дамытуға әсер етеді. Әдебиет сабағында поэзияны оқыту — тек әдеби шығармашылықты меңгеру ғана емес, олқылықтарды жеңу, сонымен қатар ұлттық рухты, халықтың тарихы мен мәдениетін ұғындыру болып табылады. Поэзияның өзіндік ерекшеліктері бар. Поэзия — сөз өнерінің ерекше бір түрі, оның басқа жанрлардан айырмашылығы тек сөздің ғана емес, оның дыбыстық құрылымының, метафораларының, бейнелі сөз тіркестерінің ерекшелігінде. Бұл аспектілер оқушының тілін байытуға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Поэзияны оқытудағы негізгі мақсат — оқушының эстетикалық талғамын дамыту, қазақ поэзиясының ішкі әлемін түсіндіру, ақындардың шығармашылығы арқылы ұлттық рухты қалыптастыру. Оқушыларды қазақ поэзиясының тарихымен таныстыра отырып, поэзияның құрылымы мен тілдік құралдарын үйрету, оқытудағы олқылықтарды толықтыру керек. Ақындардың шығармашылық жолын зерттеу арқылы, шығармаларының мазмұнын тереңірек түсіндіру. Оқушының өз шығармашылық қабілетін ашып, өлең жазуға деген қызығушылығын арттыра аламыз.

Поэзияны оқытудың әдіс-тәсілдері оқу үдерісін жеңіл әрі қызықты етеді. Поэзияны талдау және түсіндіру, оқытудағы олқылықтарды жеңу арқылы оқушылар өлеңнің мағынасын, тақырыбын, идеяларын, тілдік құралдарын талдай отырып, тереңірек түсінеді. Шығармашылық тапсырмалар орындата отырып, оқушыларға өлеңдер жаздыру, оларды шығармашылықпен

орындауға ынталандырамыз. Салыстырмалы әдістермен әр түрлі ақындардың шығармаларын салыстыру арқылы олардың өзіндік ерекшеліктерін анықтау. Оқушыларға өлеңдерді жатқа айтқызу, өлеңдерді жаттап, оларды толық меңгеруге, сөздің әсемдігін түсінуге мүмкіндік береді. Көркемсөз оқу шеберлігін дамыта отырып, ақындардың шығармаларын көркем түрде оқу арқылы оқушылардың тыңдау қабілеттерін дамытады [5].

Поэзияны оқытудағы қиындықтар мен оларды шешу жолдарын қарастыру маңызды. Поэзияны оқытудың қиындығы оның тілінің күрделілігінде, кейбір оқушылардың поэзияға деген қызығушылығының аздығында болуы мүмкін. Мұндай мәселелерді шешу үшін поэзияны өмірмен байланыстырып, оның өзектілігін көрсету керек. Өлеңдердің қарапайым тілде түсіндірмесін жасау. Оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында поэзия жанрларын әртүрлі тәсілдермен таныстыру арқылы поэзияны оқытудағы қиындықтарды оңай шеше аламыз.

Поэзияны талдау және түсіндіру арқылы өлеңді талдау, түсіндіру әдісін қолдану. Оқушылар мәтінді жатқа оқып қана қоймай, жасырын мағыналарды, белгілерді, шығарманың құрылымын анықтайды. Диалогтік әдісі, пікірталас және дебат арқылы сабақта диалог атмосферасын құру өте маңызды. Оқушылардың өздері шығарма туралы өз пікірлерін білдіріп, талқылауға белсене араласса, бұл поэзияны жақсы меңгеруге ғана емес, сонымен қатар сыни ойлауды дамытуға да ықпал етеді. Диалог әдісін қолдануда жеке сөздер мен сөз тіркестерінің мағыналарын талқылау маңызды. Авторға қандай қоғамдық және саяси оқиғалар әсер еткенін талқылау арқылы оқушыларды шығарманың тарихи және мәдени жағын толық түсінеді. Бұл орайда оқушылар мәтінді өз бетінше талдау дағдыларын дамытуға көмектеседі. Қазіргі заманауи технологиялар поэзияны оқыту процесін айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік береді. Бейнелерді, атақты спикерлердің жазбаларын ырғақ пен интонацияны жақсырақ қабылдауға көмектесетін кәсіби мамандар орындаған кезде поэзияның қалай дыбысталатынын тыңдату. Сонымен қатар автор өмір сүрген дәуірді бейнелейтін бейнелер немесе фотосуреттер арқылы шығармалардың атмосферасын сезінеді [6].

Шығармашылық тапсырмалар арқылы оқушыларды шығармашылық әрекетке баулу. Өзіндік өлеңдер жазуды қамтитын тапсырмалар олардың қиялын және мәнерлеп сөйлеу дағдыларын дамытуға көмектеседі. Шығармашылық тапсырмалар орындату кезінде берілген тақырыптарға немесе оқыған шығармаға байланысты өлеңдер жазуды ұсыну керек. Ақындардың жазған өлеңдерін басқа жанрларға бейімдеу. Мысалы, поэтикалық мәтінді әңгімеге айналдыруды ұсыну. Поэзияны көрнекі қабылдауды дамытатын және мазмұнын жақсы түсінуге көмектесетін өлеңдерге иллюстрациялар жасау. Мұндай тапсырмалар оқушыларды шығармашылықпен айтып, сабаққа белсене қатысуға итермелейді. Поэзия шығармаларын тереңірек түсіну үшін оқушыларды тарихи-мәдени жағдайды қарастыруға үйретудің маңызы зор. Автордың өмірбаяны мен шығармашылық жолын зерттеу, оның жеке өмірі мен елдегі оқиғалары оның шығармаларына қалай әсер еткенін түсіндіру. Белгілі бір тақырыптардың белгілі бір кезеңде неге өзекті болғанын түсіндіруге көмектесетін тарихи деректер болып табылады. Шығарманың идеясын қалыптастыратын әлеуметтік-саяси факторлар болмақ. Бұл әдіс мәтінді тұтас қабылдауға ықпал етіп, шығармаларды түсінуді тереңдетеді.

Қазақ әдебиеті сабағында поэзияны тиімді оқыту әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануды талап етеді, олардың әрқайсысы оқушыларға поэтикалық шығармаларды өзінше қабылдауға көмектеседі. Поэзия сабағының оқушылардың мәтінді талдау дағдыларын дамытып қана қоймай, өз ойын шығармашылықпен жеткізуге, мәдениетті терең түсінуге баулу маңызды.

Қорыта айтқанда, әдебиет – тұнып тұрған тілдік байлық. Көркем әдебиетте тілдің эмоциялық және эстетикалық қуаты ерекше көрінеді. Бұл қазақ тілін жоғары деңгейде үйренуге мүмкіндік береді. Оқушыларды қазақ әдебиеті сабағында тиімді әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы құймақұлаққа тәрбиелеу, поэзия сүюге, көркемсөз оқуға, мәнерлеп айтуға баулу – тіл байлығын арттырудың басты бұлағы. Осы бұлақтың тұнығын тек қана дарындылар іше алады. Осылайша тілдің бағын көтеріп жүрген дарынды шәкірттеріміздің талабы таудай бола береді. Жүйелі практикалық дағдылар негізінде ғана оқушылардың поэзия бойынша танымы шоғырланып, алған білімімен ұштастырылады, тереңірек білуге мүмкіндіктер туады. Білімді

ұрпақ қазақ елінің жарқын болашағын қалайды. Бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеудің басты маңыздылығы – еліміздің өсіп өркендеуі, гүлденуі жолында зор үлес қосады.

Қазақ әдебиеті сабағында поэзияны оқытудың ерекше мәні бар, өйткені ол оқушылардың рухани дамуына, тілдік қабілеттерін жетілдіруге ықпал етеді. Қорыта келе, поэзияны оқыту оқушының терең ойлау қабілетін, шығармашылық мүмкіндіктерін ашып, ұлттық мәдениеттің негіздеріне бойлатуға жол ашады [7].

Пайдаланған әдебиеттер

1. Сүйіншәлиев Х. VIII-XVIII ғасырлардағы қазақ әдебиеті. Алматы «Мектеп» баспасы.- 1989-ж.
2. Әбілқасов Ғ. М. Ұлттық тәрбие тағылымы. –Қарағанды.2015 ж.
3. Абылқасова, Г. М. Ақын-жыраулар поэзиясын қазақ тілі сабағында оқыту әдістері
4. Т. Ақшولاқов, Шығарманың көркем айшықтарын таныту, А., «Жазушы», 1998.
5. А. Байтұрсынұлы, Тіл тағылымы, А., «Жазушы», 1992.
6. Қ. Бітібаева. Әдебиетті оқытудың тиімді жолдары, А., «Жазушы», 1990.
7. Қ. Бітібаева. М. Әуезов шығармашылығын мектепте оқыту А., «Жазушы», 1.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ӘНГІМЕНІҢ МАЗМҰНЫН ГРАФИКАЛЫҚ ТҮРДЕ ВИЗУАЛИЗАЦИЯЛАУ ӘДІСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

Тлеубаева Майя Сайлаубаевна

*«Балқаш қаласы білім бөлімінің №4 ЖББ мектебі» КММ-нің
қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі*

Кіріспе: Жасанды интеллект (AI) бүгінде білім беруде заманауи технологиялардың бірі ретінде үлкен маңызға ие. Жасанды интеллект пен цифрландыру қазіргі уақытта маңызды құралдарға айналды. Оқушыларды технологиялармен таныстыру, олардың ақпараттық қауіпсіздігіне бағыттау және AI әлемімен жұмыс істеу дағдыларын дамыту маңызды.

Қазіргі білім беру жүйесінде ақпаратты тиімді қабылдау мен өңдеу маңызды рөл атқарады. Мәтіннің мазмұнын графикалық түрде визуализациялау оқушылардың ақпаратты түсінуін, есте сақтауын және талдауын жеңілдетеді. Графикалық визуализация әдістері (схемалар, диаграммалар, ментальды карталар) оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, сыни ойлау дағдыларын қалыптастыруға және оқу материалын тереңірек меңгеруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, визуализация әдістері қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында тілдік дағдыларды дамытуға, мәтіндермен жұмыс істеу барысында оқушылардың қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

Мақсаты:Графикалықвизуализацияарқылыоқушыларшығарманыңнегізгіидеяларын, тақырыптарынжәнеқұрылымынжеңіләріжылдамтүсінуінқамтамасыз ету.Визуализация әдістері қазақ тілінде сөйлеу, жазу және тыңдау дағдыларын дамыту және тілдік қорын байыту

Міндеттері:

1. Графикалық құралдарды пайдалану: Суреттер, схемалар, карталар, графиктер мен диаграммаларды қолдану арқылы оқу материалын визуализациялау.
2. Топтық жұмыстар: Оқушыларды топтарға бөліп, әр топқа тапсырманы орындауды ұсыну арқылы ынтымақтастықты және коммуникациялық дағдыларды дамыту.
3. Талдау және рефлексия: Оқушыларға визуализацияланған материалды талдап, өз ойлары мен пікірлерін білдіруге мүмкіндік беру.

Күтілетін нәтиже:

1. Оқушылар мәтіннің негізгі идеясын түсініп, оны өз бетінше графикалық түрде көрсете алуы тиіс.
2. Оқу процессінде белсенділік артатын болады, оқушылардың бір-бірімен пікір алмасу дағдылары дамиды.
3. Мәтін мазмұнынан қажетті ақпаратты жылдам табу және жүйелеу қабілеті қалыптасады.

4. Оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттері артып, визуалды материалдармен жұмыс істеу дағдылары нығайтылады.

Қазіргі заман білім беру жүйесінде оқу үрдісін тиімді және қызықты ету маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Осыған орай, қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында мәтіннің мазмұнын графикалық түрде визуализациялау әдісі ерекше орын алады. Бұл әдіс оқушылардың материалды тереңірек түсінуіне, оны есте сақтауына және шығармашылық қабілеттерін дамытуына үлкен ықпал етеді.

Біріншіден, графикалық визуализация мәтіннің күрделі мазмұнын жеңілдетеді. Әдеби шығармаларда көптеген оқиғалар, кейіпкерлер, олардың қарым-қатынастары мен дамуы болады. Осыны дәстүрлі түрде оқу және түсіну кейбір оқушылар үшін қиын болуы мүмкін. Графикалық түрде көрсету арқылы (мысалы, диаграммалар, суреттер) оқушылар мәтіннің негізгі идеяларын, оқиғалар тізбегін және кейіпкерлер арасындағы байланыстарды анық көре алады. Бұл олардың материалды жүйелі түрде қабылдауына ықпал етеді.

Екіншіден, визуализация оқушылардың қызығушылығын арттырады. Әдебиет сабақтарында кейбір оқушылар мәтіндерді тек оқуға ғана шектеліп, олардың терең мағынасын түсінбей қалады. Графикалық әдістер арқылы оқу үрдісі интерактивті және қызықты болып көрінеді. Мысалы, кейіпкерлердің бейнесін суреттеу, оқиғаларды хронологиялық тізбек түрінде көрсету оқушылардың шығармаға деген қызығушылығын арттырады. Бұл олардың материалды белсенді түрде меңгеруіне ықпал етеді.

Үшіншіден, графикалық визуализация оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытады. Мәтіннің мазмұнын графикалық түрде көрсету үшін оқушылар шығарманың негізгі идеяларын талдап, оларды өз ойларымен біріктіруі керек. Бұл олардың сыни ойлау қабілеттерін дамытып, материалды тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл әдіс оқушылардың өз ойларын бөлісуге және топпен жұмыс істеуге үйретеді.

Тәжірибелік қолдану: Мен өз практикамада визуализация әдісін қалай қолданатындығым жайында айтып өтейін.

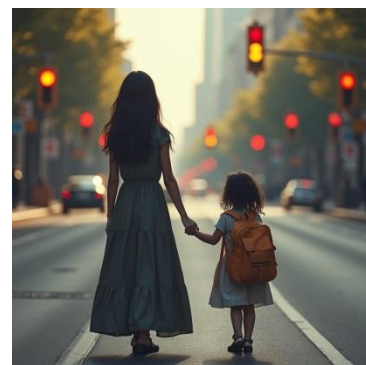
Gencraft, Getimg, Genmo AI мәтіндік сипаттама негізінде Жасанды интеллектің көмегімен әңгімедегі кейіпкерлердің бейнесін, оқиғалардың орнын, атмосфераны бейнелейтін суреттер, анимациялар немесе тіпті қысқа видеороликтер жасай алады. Бұл оқушыларға әңгіменің сюжетін жан-жақты түсінуге, кейіпкерлерге эмоционалды жақындауға және оқиғалардың дамуын елестетуге көмектеседі. Әсіресе, визуалды ойлау қабілеті жоғары дамымаған балалар үшін бұл өте тиімді әдіс болып табылады. Мысалы, «Жол белгілерін білеміз бе?» тақырыбындағы сабақта «Көше қалай сөйлейді?» мәтінінің желісімен ЖИ суреттер дайындап береді. .

(сурет№1)

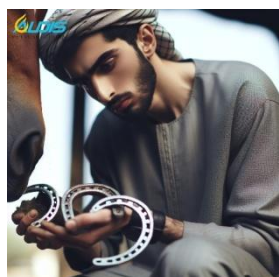

(сурет№2)

(сурет№3)

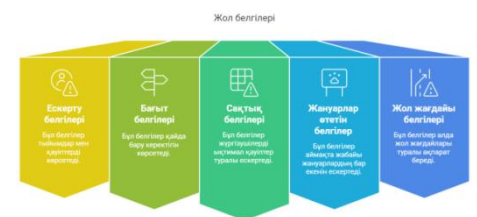
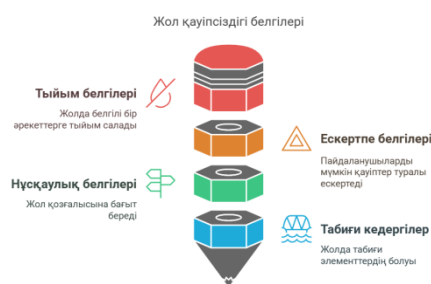
Мысалы, *Ы.Алтынсариннің «Әке мен бала» шығармасын сызба түрінде визуализациялау.*

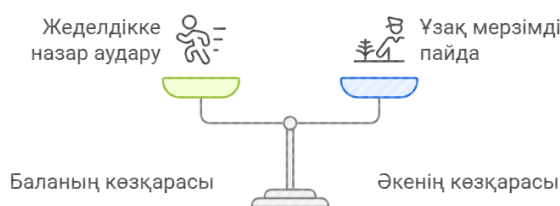
Мәтіндерді сызба
түрінде визуализациялауға

арналған жасанды интеллект - NAPKIN AI. Ол мәтіннің негізгі идеяларын, концепцияларын және құрылымын графикалық түрде көрсету арқылы ақпаратты түсінуді жеңілдетеді. Мәтіннің күрделі тұстарын сызба арқылы көрсету, оқырманға ақпаратты тез және оңай түсінуге мүмкіндік береді. Сызбалар мен диаграммалар ақпаратты визуалды түрде көрсету арқылы есте сақтауды жақсартады. Мәтіннің логикалық құрылымын сызба түрінде көрсету, идеялар арасындағы байланысты анық көрсетеді. *Мысалы, өлеңді сызба түрінде жасау. (сурет №1,2,3,4,,5)*

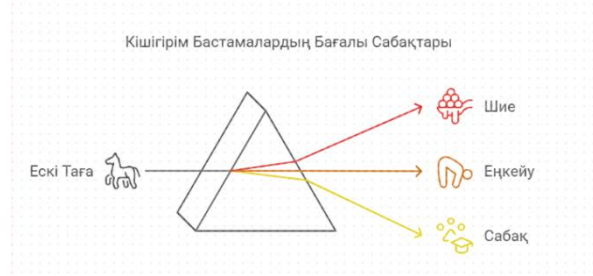
Қиылыста, жол шетінде, бұрышта.
Түрлі-түрлі белгілер бар тұратын.
Жүресің бе, жүрмегенің дұрыс па.
Не істеу керек? Соған қарап ұғасың,
Қызыл шеңбер ішіндегі таңбалар,
Әлденеге қатаң тыйым салады.
Өміріңді қорғауға олар арналар,
Білемеген өкінішке қалады.
«Мына жерге кірмегенің жөн» дейді,
«Мына жермен жүрмегенің жөн» дейді,
«Кері бұрыл, тоқтама не бұрылма,
Сонда саған ешбір қауіп төнбейді».
Белгілердің мәнін білу — мықты күш,
Келесісі — шеті қызыл үш бұрыш.
Бұл белгілер ескертеді, біліп ал,
Көңіл бөлмей өтіп кетпе тып-тыныш.
Қиылыс па, бұрылыс па алдыңда.
Темір жолға таяп әлде қалдың ба,
Өзен бар ма, көпір бар ма, ор бар ма?
Мекені ме жабайы аң мен малдың да?
Соның бәрін біліп ал да абай бол,
Сенің аман жүргеніңді қалайды ол.
Белгілердің сырын еске сақтап ал,
Болашақта жүресің ғой талай жол.

Мысалы, Б.Алтынсариннің «Әке мен бала» шығармасын сызба түрінде визуализациялау.

Аз күш жұмсау көп жұмысқа әкеледі.

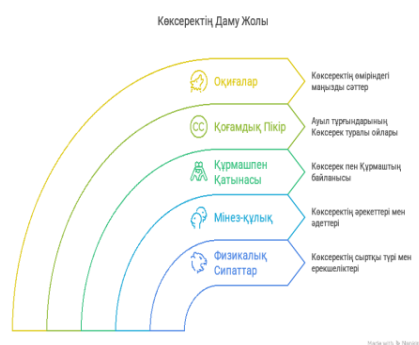

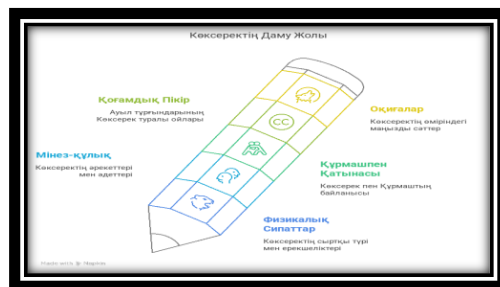
Мысалы, оқу бағдарламасына сай, 8-сыныпта М.Әуезовтің «Көксерек» шығармасын өткен кезде мәтін бойынша оқушылардың сызба түрінде визуализациялауы. (сурет№1,2,3)

(сурет№1)

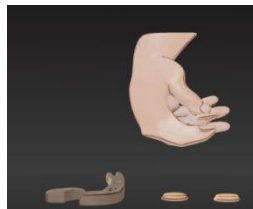
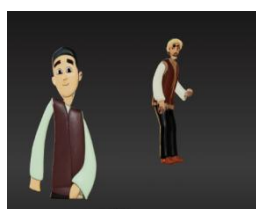
(сурет№2)

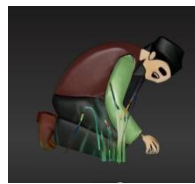

(сурет№3)

Әдеби шығарма кейіпкерлерін 3D үлгіде жасау – заманауи технологиялардың әдебиет пен өнерді тоғыстырудағы жаңа мүмкіндіктерінің бірі. Өз практикада бұл технологияны қолданудың тиімділігі зор. 3D үлгіде жасалған кейіпкерлер көрерменге немесе оқырманға визуалды тұрғыдан әсерлі болады. Олар арқылы шығармадағы атмосфераны, оқиғаның эмоциясын және кейіпкерлердің мінез-құлқын жан-жақты көрсетуге мүмкіндік береді. 3D үлгілерді интерактивті түрде көрсету оларға қызығушылықты арттырады. Мысалы, виртуалды шындық технологияларын пайдалана отырып, оқырмандар кейіпкерлермен өзара әрекеттесе алады, бұл әдебиеттің көпшілік жинау механизмін жаңартады. 3D модельдерді анимациялау арқылы оқиғаны динамикалық түрде көрсетуге болады. Бұл кейіпкерлердің эмоцияларын, қозғалыстарын және өзара әрекеттерін жақсырақ түсінуге мүмкіндік береді.

Мәселен, Ы.Алтынсариннің «Әке мен бала» шығармасындағы кейіпкерлерді 3D форматта жасауға болады.

3D үлгіде әдеби кейіпкерлерді жасаудың тиімділігін көрсетеді. Бұл технологиялар әдебиетке жаңа өмір мен жаңа мүмкіндіктер әкеледі.

Визуализациялау әдісін қолдану нәтижесінде оқушыларымның мәтінмен жұмыс жасау дағдылары артып, шығармаларды тереңірек түсінуге мүмкіндік алды. Оқу нәтижелері жақсарды, ал оқушылардың сыни ойлау қабілеттері мен шығармашылық дағдылары дамыды. Сонымен қатар, визуализациялау әдісі оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз етіп, бұл олардың білім алу мотивациясын арттырды. Атап айтсам, оқушыларым түрлі байқайлар мен оқуларға, олимпиадаларға қатысып жүлдері орындарға ие болуда.

Ұсыныстар: Графикалық визуализация әдісін қолдану кезінде мұғалімнің ерекше назарын аудару қажет. Әрбір оқушының қабылдау деңгейі әртүрлі болуы мүмкін, сондықтан мұғалім материалдың қиындығын оқушылардың деңгейіне сай реттеуі керек. Сонымен қатар, графикалық әдістер тек қана қосымша құрал ретінде қолданылуы тиіс, мәтіннің терең мағынасын түсіну үшін оқу және талдау негізгі әдіс болып қала береді.

Қорытынды

Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында мәтіннің мазмұнын графикалық түрде визуализациялау — оқушылардың білім сапасын арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және сыни ойлау дағдыларын қалыптастыруға бағытталған тиімді әдіс.

Қорытындылай келе, қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында мәтіннің мазмұнын графикалық түрде визуализациялау әдісі оқу үрдісін тиімді және қызықты етеді. Бұл әдіс оқушылардың материалды тереңірек түсінуіне, қызығушылығын арттыруына және шығармашылық қабілеттерін дамытуына ықпал етеді. Дегенмен, бұл әдісті дұрыс және өлшемді қолдану маңызды, ол оқу үрдісінің тек қана бір бөлігі болуы керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Аманжолова, Д. (2023). Жасанды интеллект: балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту. Астана: Қазақ университеті.
2. Бекмұратова, Л. (2019). Ертегілер әлемі: балаларға арналған шығармашылық әдістер. Алматы: Рауан.
3. Курбатов, А. (2021). Жасанды интеллект және білім беру: жаңа мүмкіндіктер. Алматы: Білім.
4. Нұрмұхамедова, А. (2022). Цифрлық технологиялар мен балалар әдебиеті: жаңа трендтер. Шымкент: Түркістан университеті.
5. Genmo. (2023). Интерактивті контент жасау платформасы. [Genmo ресми сайты](#).
6. Серікбаев, Е. (2022). Ғарышқасаяхат: балалар әдебиетінде. Нұр-Сұлтан: Жас ғалым.
7. Тұрсынова, М. (2021). Визуализация және анимация: балаларға арналған әдістемелер. Алматы: Білім.

ПРЕПОДАВАНИЕ БИОЛОГИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ С ПОМОЩЬЮ ЦИФРОВЫХ СРЕДСТВ

*Тойбек Жансая Абзалқызы,
учитель биологии*

Специализированная школа-лицей-интернат имени Жамбыла

Сегодня внедрение цифровых технологий в образовательном процессе стало основным инструментом повышения качества обучения. Цифровые инструменты воспроизводят взаимодействие обучающихся и учителей, предоставляют современные подходы к

визуализации и анализу информации. Мультимедийные ресурсы и электронные карты играют важную роль в преподавании биологии и определяют важность цифровой трансформации в системе образования Казахстана. Эта тенденция повышает профессиональное развитие учителей, интерес учащихся к предмету и выводит качество образования на новый уровень.

Интерактивные технологии повышают мотивацию учащихся и укрепляют интерес к занятиям. Современные теории и методологии указывают на эффективные способы интеграции цифровых инструментов в класс, преимущества которых – быстрое усвоение и визуальная интерпретация информации, а ограничения – разнообразие технической доступности и некоторая сложность использования. Методы повышения цифровой грамотности учителей, самообразования и профессионального развития составляют важную часть процесса интеграции. Совершенствование методик обучения с использованием цифровых инструментов выводит качество образования в Казахстане на новый уровень и формирует инновационный учебный процесс. Различные модели и методы ИТ, включая электронные карты, виртуальные лаборатории и ИИ-чат-боты, играют эффективную роль в повышении профессиональной квалификации преподавателей.

Систематическое использование цифровых инструментов открывает новые возможности интеграции в образовательный процесс. Такие подходы повышают качество обучения и способствуют инновационному развитию системы образования в Казахстане.

Широкое использование цифровых технологий в преподавании биологии в настоящее время способствует глубокому усвоению материала учащимися и развитию навыков критического мышления. Я, как учитель биологии, активно использую на уроке интерактивные симуляции и средства визуализации. С помощью платформ PhET Interactive Simulations и HHMI BioInteractive учащимся предоставляется возможность точно моделировать клеточные процессы, динамику экосистем и передачу генетической информации. Эти средства создают условия для наглядного представления теоретических понятий, а также мотивации учащихся к исследовательской работе [1].

Во время занятий также важное место занимают виртуальные лаборатории и мультимедийный контент. Онлайн-курсы и видеоматериалы Khan Academy помогают учащимся легко и понятно интерпретировать сложные темы, такие как метаболизм, эволюция и экология. Learn.Анимация и визуальные материалы, предоставляемые ресурсом Genetics, позволяют четко представлять генетические структуры и процессы мутаций. Используя такие инструменты, я могу сформировать у учащихся навыки самостоятельного проведения исследований и сделать ход урока интерактивным [2].

Электронные карты и геоинформационные системы имеют особое значение в экологических и биогеографических разделах дисциплины биология. Используя платформы Google Earth и OpenStreetMap, я пытаюсь показать учащимся распределение экосистем, изменения природы и особенности климатических зон на основе реальных данных. Например, во время урока мы обсудим структуру экосистем, отправив учащихся в виртуальное путешествие в определенную экологическую зону и изучив флору и фауну. Этот метод развивает аналитическое мышление учащихся и повышает их способность интерпретировать данные.

В целях повышения качества учебного процесса также широко используются системы онлайн-тестирования и обучения. Через платформы Quizlet и Socrative будут подготовлены интерактивные викторины и тестовые задания, появится возможность оперативно проверить уровень знаний учащихся. Кроме того, системы Google Classroom и Moodle играют важную роль в организации материалов уроков, мониторинге задач и обеспечении обратной связи. Используя такие системы в биологии, я систематически наблюдаю за процессом самостоятельного получения знаний, повышая активность учащихся на уроке [3].

Чат-боты и адаптивные системы обучения на основе искусственного интеллекта также стали важными инструментами в современном образовательном процессе. Платформы ChatGPT и Bard быстро и четко отвечают на индивидуальные вопросы учащихся и предоставляют информацию, соответствующую темпу обучения и потребностям каждого учащегося. С

помощью этих инструментов я получаю дополнительную помощь учащимся и возможность открыто объяснять неясные концепции. Например, интерактивный диалог, в котором учащиеся отвечают на конкретные вопросы при обсуждении тем генетики или экологии, повышает результативность урока.

Эффективно интегрируя эти цифровые инструменты, я могу сделать процесс изучения биологии более интересным и информативным. Присущая каждому инструменту специфика и преимущества повышают познавательный интерес учащихся и создают условия для глубокого усвоения материала. Внедрение цифровых технологий на уроках позволяет учащимся самостоятельно осуществлять поиск, осваивать научные методы и совершенствовать аналитические способности. Таким образом, современные цифровые инструменты, несомненно, модернизируют процесс преподавания биологии и внесут значительный вклад в развитие сферы образования в будущем [4].

Интеграция цифровых инструментов в дисциплине Биология является одним из комплексных методических подходов, направленных на повышение эффективности учебного процесса. Поэтапное внедрение интерактивных элементов в планирование уроков и традиционные методы обучения с учетом цифровых ресурсов повышает активность учителей и учащихся в процессе обучения. Например, использование специальных программ и анимации для демонстрации клеточных структур или взаимодействия экосистем во время урока может помочь вам глубже усвоить материал. Таким образом, на каждом занятии учащимся создаются благоприятные условия для самостоятельного поиска, опроса и обсуждения идей, обеспечивается сочетание теории и практики.

Важное место в разработке интерактивных уроков и практических работ занимает эффективное использование возможностей цифровых платформ. Визуальное объяснение сложных тем, таких как генетика, экология и эволюция, с помощью мультимедийного контента способствует лучшему усвоению материала учащимися. Образцы уроков, подготовленные с помощью онлайн-ресурсов, четко и ясно передают различные концепции по биологии. Кроме того, организация гибридных занятий с учетом особенностей дистанционной и смешанной форм обучения позволяет обеспечить непрерывную обратную связь между учащимися и учителями и всесторонне поддержать учебный процесс.

Методы контроля и оценки, основанные на количественных данных, играют важную роль в повышении эффективности урока. Постоянная проверка уровня знаний учащихся через системы онлайн тестирования и оценочные платформы, анализ результатов и внесение методических рекомендаций на основе полученных данных способствуют непрерывному совершенствованию учебного процесса. С помощью таких методов я стараюсь развивать аналитическое мышление, творческое видение и научное познание учащихся в преподавании биологии и реализовывать новые возможности эффективного применения современных цифровых технологий [5].

Эксперименты, проведенные с целью демонстрации эффективности использования цифровых инструментов на уроках биологии, оказали большое влияние на модернизацию учебного процесса и повышение способности учащихся к научному мышлению. В первом эксперименте использовался метод моделирования процесса фотосинтеза. В начале урока учитель разъяснил учащимся основные закономерности процесса фотосинтеза, дал подробную информацию о механизме преобразования световой энергии растений в кислород. Позже через платформу PhET Interactive Simulations была запущена виртуальная модель растения с возможностью установки различных интенсивностей света. Учащиеся постепенно увеличивали интенсивность света и отслеживали выработку кислорода на каждом уровне с помощью числовых данных и графических представлений. В ходе эксперимента было замечено, что по мере усиления воздействия света производство кислорода также заметно увеличивается, но после достижения определенного порогового значения реакция растений стабилизируется. Во время этого экспериментального процесса учащиеся с помощью интерактивных симуляций наблюдали и проводили расчеты динамической природы фотосинтеза, скорости реакции и стабильности системы на основе реальных данных. Этот метод позволил закрепить

теоретические знания на уроке практикой, освоить методы экспериментального контроля и сделать научные выводы посредством количественного анализа.

Во втором эксперименте изучался процесс диффузии в клеточных мембранах. Целью этого эксперимента было количественное и качественное определение движения молекул внутри клетки из области с высокой концентрацией в область с низкой концентрацией, а также влияния разницы температур и концентраций. Учитель объясняет ученикам основные принципы диффузии и использует Learn как виртуальную лабораторную среду. Genetics запустила цифровую анимацию на своей платформе. В ходе анимации была четко выражена структура клеточной мембраны, ее полупроводниковые свойства и случайное движение молекул. Учащиеся пытались определить скорость распространения молекул, модели движения из-за разницы концентраций и коэффициент диффузии на основе данных, представленных в анимации. В эксперименте, проведенном с помощью цифровой анимации, было замечено, что изменения температуры и разница в концентрации напрямую влияют на движение молекул, причем динамика их движения представлена фактическими количественными данными. Этот метод позволил учащимся понять математическую модель процесса диффузии, осознать важность обеспечения экспериментальной точности и повторяемости.

На каждом этапе экспериментов учащиеся обменивались мнениями и анализировали полученные данные по программе-направлению учителя. Графики и количественные показатели, полученные с помощью интерактивных симуляционных платформ при проведении модели фотосинтеза, помогли учащимся наглядно продемонстрировать временную динамику процесса. А расчеты, проведенные в виртуальной лабораторной среде при изучении диффузии клеточной мембраны, позволили учащимся четко понять движение молекул и эффективно освоить методы экспериментальной точности и количественного анализа. Таким образом, интеграция цифровых инструментов в сочетании с теоретическими знаниями и практическими исследованиями на уроке внесла большой вклад в углубленное изучение учащимися биологии и развитие аналитического подхода в экспериментальной работе.

Перспективы и трудности внедрения цифровых технологий в дисциплине Биология имеют большое значение в модернизации учебного процесса. Используя цифровые инструменты, учащиеся получают возможность глубоко усвоить материал и самостоятельно искать его с помощью интерактивных методов обучения. Такой подход повышает наглядность и практическую часть урока, делает сложные понятия более конкретными и понятными. Учащиеся развивают свои аналитические и исследовательские способности, визуализируя динамику биологических процессов, темы генетики и экологии. Кроме того, такие методы повышают интерес учащихся к предмету и активно стимулируют их.

Однако есть и определенные трудности с внедрением цифровых технологий в обучение. Технические проблемы и методические барьеры могут затруднить работу учителей и учащихся над новыми инструментами. С Психолого-педагогической точки зрения адаптация к новым технологиям также требует определенного времени и усилий. Современные инновации, в том числе искусственный интеллект, виртуальная и дополненная реальность, в будущем станут одним из главных направлений обучения биологии. Подчеркивается необходимость повышения цифровой грамотности учителей и постоянного обновления методической базы. В этой связи, бесплатный доступ к цифровым ресурсам и реализация перспективных проектов, повышение качества образования и создание условий для полного раскрытия творческого потенциала учащихся.

Литература:

1. Гилязова Л. Н. применение новых информационных технологий в обучении биологии с целью повышения учебно-познавательной активности учащихся // вестник Марийского государственного университета. - 2010. - № 3. - с. 45-52.
2. Хайбулина К. В. сочетание традиционных наглядных пособий и информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения биологии в 8 классе // школьные технологии. - 2012. - № 6. - С. 12-18.

3. Тищенко А. О. применение компьютерных технологий на уроках биологии // учебный процесс. - 2010. - № 4. - С. 23-29.
4. Антипов Е. В., Киселева О. Н., Первова Ю. В., Старикова Т. В., Федорова М. А. Основные заметки по биологии: учебное пособие для самостоятельного обучения / / медицинский университет «РЕАВИЗ». - Самара: медицинский университет «РЕАВИЗ», 2022. - 200 С.
5. Анисимова Ю. В. реализация межпредметных связей на уроках экологии и биологии // педагогика школы. – 2023. – № 2 (28). - С. 29-31.

МОТИВАЦИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПО ПРЕДМЕТУ «ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТРУД

Токарева Ю.В.,

учитель художественного труда, КГУ «Школа-лицей №1», г. Сарань,

науч.рук. Индзигольян А.А., кандидат соц. наук,

доцент Карагандинского университета им. академика Е.А. Букетова

Современное образование сталкивается с множеством вызовов, среди которых особое место занимает вопрос мотивации обучающихся. В условиях быстро меняющегося мира, где информация доступна в любой момент, а требования к качеству образования постоянно растут, становится очевидным, что традиционные методы обучения уже не могут обеспечить должный уровень вовлечённости и интереса со стороны обучающихся. В этом контексте мотивация на уроках художественного труда приобретает особую значимость, так как именно она может стать ключевым фактором, способствующим повышению качества образования по данному предмету.

Художественный труд, как предмет, не только развивает творческие способности обучающихся, но и формирует их эстетическое восприятие, критическое мышление и умение работать в команде. Однако для достижения этих целей необходимо создать такие условия, которые бы способствовали активному участию обучающихся в учебном процессе. Мотивация, в свою очередь, является тем двигателем, который побуждает ребят к активной деятельности, к самовыражению и к поиску новых решений.

Актуальность данной темы обусловлена не только необходимостью повышения качества образования, но и стремлением к созданию гуманистической образовательной среды, где каждый школьник сможет реализовать свой потенциал. Гуманистический подход в образовании акцентирует внимание на целостном развитии личности, что подразумевает создание условий для самовыражения и самореализации обучающихся. Важно отметить, что мотивация не является статичным понятием; она подвержена влиянию различных факторов, включая социальные и экономические изменения, культурные тенденции и индивидуальные особенности школьников.

Мотивация в учебном процессе представляет собой один из важных аспектов, оказывающих влияние на результаты обучения и развитие учащихся. Внутренняя и внешняя мотивации играют ключевую роль в создании образовательной среды, которая будет способствовать активному участию обучающихся в учебном процессе.

Исследование показало, что высокий уровень мотивации учащихся приводит к глубже и качественнее усваиваемой информации, что, в свою очередь, способствует их общей успеваемости. В этом контексте успехи в обучении зависят не только от индивидуальных характеристик самих учащихся, но и от условий, созданных в образовательной среде.

Важно учитывать, что мотивация не является статичным понятием, а подвержена колебаниям в зависимости от уровня сложности задач, подхода преподавателя и эмоциональной атмосферы в классе. Установление достижимых целей и предоставление методической поддержки могут значительно повысить уровень вовлеченности учащихся и их интерес к учебному процессу.

Использование различных методов мотивации позволяет учителю создать разнообразные подходы к взаимодействию с учениками. Мотивация может быть усилена за счет вовлечения обучающихся в обсуждение учебного материала, что способствует не только интеллектуальному, но и эмоциональному развитию [2:119]. Важно помнить, что каждый ученик уникален, и необходимо учитывать индивидуальные особенности при выборе методов преподавания.

Мотивация также является важным фактором в контексте инновационных технологий в образовании. Современные технологии могут быть использованы для создания интерактивных и увлекательных форм работы, которые будут способствовать повышению интереса к предмету. Применение образовательных платформ, электронных ресурсов и визуальных материалов может помочь разнообразить уроки и увлечь учащихся.

Таким образом, в контексте уроков художественного труда, где креативность и индивидуальность находятся на первом плане, применение правильных мотивационных приемов может не только повысить качество обучения, но и способствовать личностному развитию учащихся, что в итоге окажет положительное влияние на их общий образовательный опыт.

Неотъемлемую роль в повышении мотивации обучающихся играет учитель. На уроках художественного труда, где требуется особая креативность и вдохновение, значимость учителя проявляется особенно ярко. Эффективные стратегии и методы преподавания могут создать поддержку, необходимую для формирования у учащихся положительного отношения к учебному процессу и развитию познавательной активности [5:1]. Для эффективного обучения, важно учитывать индивидуальные различия учеников и их потребности. Каждый учащийся воспринимает одни и те же материалы по-разному. Это требует от учителей не только мастерства в своей предметной области, но и умения адаптировать свои методы с учётом особенностей каждого ученика. Стиль работы педагога, способ взаимодействия с учениками и создание положительной атмосферы оказывают значительное влияние на формирование у них познавательных интересов и мотивации к обучению. Учителя должны стремиться создавать условия, в которых учащиеся будут чувствовать себя уверенно и комфортно, что позволит им выразить свои идеи и мнения. В этом контексте важно не только поддерживать заинтересованность обучающихся, но и развивать у них мотивацию к самосовершенствованию и самостоятельному обучению. Формирование эффективных механизмов, которые будут способствовать активизации учебной деятельности, возможно лишь при наличии понимания учителем, как его действия влияют на мотивацию учащихся [6:68].

Новые горизонты в образовательном процессе открываются с использованием инновационных технологий. В области преподавания предмета «Художественный труд» они являются важным инструментом для повышения мотивации обучающихся. Введение цифровых решений и мультимедийных платформ позволяет учителю сделать уроки более захватывающими и интересными для детей. Проверенные подходы и технологии визуального обучения помогают развить творческий потенциал учащихся, создавая интерактивные и увлекательные занятия, которые, в свою очередь, способствуют формированию познавательной активности и интереса к предмету [4:2].

Однако внедрение новых методов требует от педагогов постоянного совершенствования и обновления своих знаний. Это в свою очередь создает дополнительные вызовы, требуя от учителей не только профессиональной подготовки, но и способности к адаптации и освоению новых технологий. Применение современных обучающих технологий и подходов также требует от учителей понимания их специфики и применения в конкретных образовательных ситуациях [1:2]. Стремление к интеграции новых форматов обучения при проведении занятий по предмету «Художественный труд» касается не только содержания уроков, но и применяемых методов. Например, использование технологий 3D-моделирования и анимации позволяет учащимся визуализировать свои идеи, что значительно улучшает их понимание художественного процесса. Это открывает новые возможности для создания работ, которые ранее могли казаться недоступными, и формирует у них уверенность в собственных силах. Среди инновационных

технологий, применяемых на уроках художественного труда, можно выделить технологии смешанной реальности и интерактивные платформы. Они позволяют создавать увлекательные уроки, на которых обучающиеся могут взаимодействовать с художественными объектами в виртуальной среде, что повышает уровень их вовлеченности и интереса к предмету. Такие формы обучения делают занятия более динамичными и способствуют выработке у обучающихся навыков работы в команде, креативности и критического мышления.

Но, несмотря на актуальность инновационных технологий и вовлеченность обучающихся такого рода занятиями, важно следить за тем, чтобы интеграция новых технологий не приводила к истощению внимания и интереса детей к своему творчеству. Чрезмерное увлечение цифровыми инструментами может снизить значимость ручного труда и традиционных навыков, что также следует учитывать при разработке учебных планов. Эффективное сочетание технологий и классических методов обучения станет залогом успешного формирования мотивации обучающихся, что, в конечном счете, влияет на их академические успехи по предмету.

Важно отметить, что мотивация обучающихся на уроках художественного труда может быть существенной основой для развития их творческого потенциала. Одним из проявлений наивысшей степени мотивации у обучающихся является работа над творческим проектом по предмету. Успехи в этом направлении формируют у детей заинтересованность, которая становится неотъемлемой частью их активности и способности к саморазвитию, что тянет за собой и развитие образовательного процесса в целом. Таким образом, проектная деятельность по предмету «Художественный труд» становится важнейшим инструментом в формировании устойчивой мотивации не только к обучению, но и к самосовершенствованию.

Мотивация обучающихся на уроках художественного труда выступает не только как важный элемент образовательного процесса, но и как один из факторов, влияющих на качество образования в целом. В условиях современных образовательных стандартов акцент на активизацию учебной деятельности обучающихся становится особенно актуальным. Мотивация формируется на основе потребностей и интересов ребёнка, что позволяет педагогам создавать условия для более глубокого и продуктивного обучения.

Исследования показывают, что значительная доля результатов учебной деятельности зависит от мотивации. Отмечается, что 70-80% эффективности учебной работы определяется именно мотивационным аспектом [3:133]. Это подчеркивает необходимость создания мотивирующей среды, где обучающиеся будут чувствовать заинтересованность и вовлеченность в процесс обучения.

Таким образом, значение мотивации для качества образования невозможно переоценить. Мотивация является ключевым фактором, который определяет не только уровень усвоения учебного материала, но и общее развитие личности обучающегося. Все вышеизложенные аспекты в совокупности способствуют улучшению качества образования по предмету «Художественный труд», что, в свою очередь, влияет на формирование творческой и гармоничной личности, готовой к вызовам современного мира.

Литература

1. Кан Н.В. Повышение мотивации учащихся. - BilimPortal.kz <https://bilimportal.kz/baza-materialov/raznoe/statya-povyishenie-motivaczii-uchashhixsya>. -С.-1-3
2. Кулмагамбетов И.Р., Нурманбетова Ф.Н., Калиева Ш.С. Повышение мотивации у обучающихся и преподавателей в достижении высоких результатов процесса обучения. // Медицина и экология. - 2008, №4. – С. 117-121
3. Надточий Ю. Б., Ивашова В. А. Мотивация к профессиональной и учебной деятельности как фактор, влияющий на качество образования. -»Вестник Московского городского педагогического университета». Серия: Педагогика и психология. 2021. №3 (57). – С. 133-134

4. Попова Е.И. Современные инновационные технологии на уроках изобразительного искусства. <https://nsportal.ru/shkola/izobrazitelnoe-iskusstvo/library/2020/01/14/statya-sovremennye-innovatsionnye-tehnologii-na>

5. Чимитдоржиева Д. С. Роль учителя в формировании положительной мотивации школьников к учению. <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/raznoe/2021/09/04/rol-uchitelya-v-formirovanii-polozhitelnoy-motivatsii-shkolnikov> . - С.1-3

6. Шенбергер И. А., Литвинова О. В., Фомичёва И. Б. Роль личности учителя в мотивационной деятельности ученика. //Молодой ученый. - 2017. -№ 31 (165). - С. 67-70

ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ

Торебекова С.С.,

*химия пәнінің мұғалімі, Балқаш қаласы білім бөлімінің
«№5 жалпы білім беретін мектебі» КММ*

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру және білім сапасын жақсарту мақсатында инновациялық әдістер кеңінен қолданылуда. Дәстүрлі оқыту әдістеріне қарағанда, заманауи тәсілдер оқушылардың өз бетінше ойлау қабілетін дамытып, химиялық құбылыстарды өмірмен байланыстыра зерттеуге мүмкіндік береді.

Инновациялық оқыту тәсілдері:

- Оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырады;
- Белсенді ойлау дағдыларын дамытады;
- Практикалық білімнің маңыздылығын көрсетеді;
- Ғылыми зерттеуге ынталандырады.

Инновациялық әдістер және олардың білім сапасына әсері:

1. Ойын технологиялары.

Химия сабақтарында қолданылатын ойын түрлері:

Ойын атауы	Мақсаты	Оқушыға әсері
«Химиялық детектив»	Белгісіз заттарды анықтау	Зерттеу дағдыларын дамытады
«Химиялық лабораториядан қашу»	Логикалық есептер шешу	Шапшаң ойлау қабілетін дамытады
«Химиялық биржа»	Химиялық элементтерді саудалау	Экономикалық және химиялық ойлауды қалыптастырады

Ойын технологияларын қолдану арқылы оқушылардың белсенділігі артып, олар сабақты қызығушылықпен қабылдайды.

2. Зерттеу жобалары және STEAM әдісі.

Зерттеу жұмыстары оқушылардың шығармашылық және ғылыми ізденіс дағдыларын дамытады. STEAM әдісін қолдану арқылы химияны басқа пәндермен байланыстырып оқыту білімнің кешенділігін қамтамасыз етеді.

Бұл әдіс ғылым (Science), технология (Technology), инженерия (Engineering), өнер (Arts) және математика (Mathematics) пәндерін біріктіреді. Оқушылар химияны өмірмен байланыстыра отырып, инженерлік жобалар, экологиялық шешімдер мен медициналық зерттеулер жасай алады.

Мысал: «Тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу» жобасы – оқушылар химиялық процестер арқылы пластикті қайта өңдеудің тиімді жолдарын зерттейді.

3. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ).

Заманауи АКТ құралдары арқылы химия сабағын қызықты етуге болады:

1. Виртуалды зертханалар (Phet, ChemCollective) арқылы қауіпті реакцияларды қауіпсіз жағдайда модельдеу. Виртуалды зертханалар – оқушыларға қауіпсіз ортада тәжірибе жасауға мүмкіндік береді.

2. Геймификация элементтері – Kahoot, Quizizz секілді платформалар арқылы химиялық ойындар ұйымдастыру.

3. Мультимедиялық сабақтар – анимациялар, 3D модельдер, видео тәжірибелер. AR және VR технологиялары – молекулалардың 3D моделін зерттеуге көмектеседі.

4. Жобалық-зерттеу әдісі.

Зерттеу жұмыстары оқушылардың ғылыми ізденіске деген қызығушылығын арттырады.

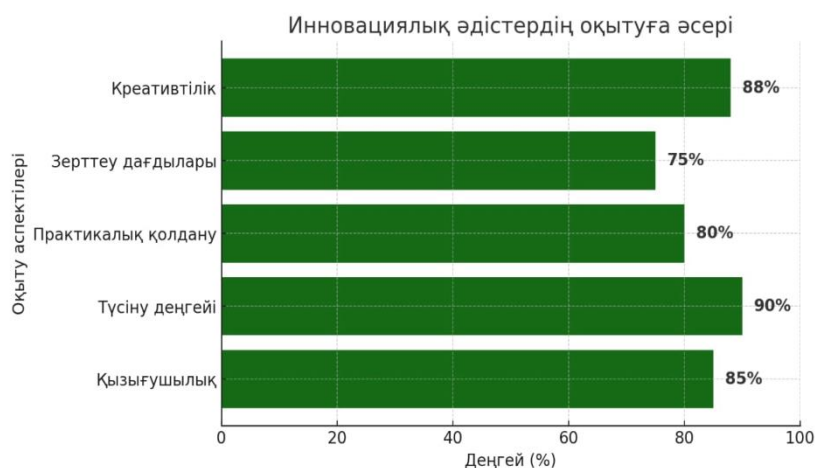
Мысал: «Балқаш көлін тазарту әдістері» жобасы – оқушылар су тазарту әдістерін зерттеп, экологиялық қауіпсіз химиялық реагенттер ұсынады.

5. Проблемалық оқыту әдісі. Бұл әдіс нақты өмірлік мәселелерді шешуге бағытталған.

Сұрақ үлгісі: «Су құрамындағы ауыр металдарды қалай бейтараптандыруға болады?»

Химия сабақтарында инновациялық әдістерді қолданудың әртүрлі аспектілері:

Оқыту аспектілері	Көрсеткіш %	Түсіндірме
Қызығушылық	85%	Интерактивті және тәжірибеге негізделген оқыту оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады. Мысалы, виртуалды зертханалар мен ойын әдістері оқушыларды сабаққа белсенді түрде қатысуға ынталандырады.
Түсіну деңгейі	90%	Инновациялық әдістер күрделі химиялық ұғымдарды жеңіл түсінуге көмектеседі. 3D модельдер, AR технологиялары молекулалық құрылымдарды нақты елестетуге мүмкіндік береді.
Практикалық қолдану	80%	Оқушылар алған білімдерін өмірде қолдана алуы маңызды. Зерттеу жобалары мен STEAM әдістері арқылы олар өз білімдерін нақты мәселелерді шешуге пайдалана алады.
Зерттеу дағдылары	75%	Инновациялық әдістер оқушыларды зерттеу жұмыстарымен айналысуға ынталандырады. Мысалы, «жасыл химия» жобалары немесе экологиялық зерттеулер олардың ғылыми ізденіс қабілеттерін дамытады.
Креативтілік	88%	Интерактивті және зерттеу тәсілдері оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытады. Химиялық құбылыстарды визуалдау, өз жобаларын жасау оларға креативті көзқараспен қарауға мүмкіндік береді

Негізгі тұжырымдар:

✓ Инновациялық әдістер оқушылардың қызығушылығын арттырады. Сабақтарға ойын элементтерін енгізу және зерттеу жобалары арқылы химияға деген қызығушылық жоғарылайды.

✓ Күрделі тақырыптарды түсіну оңайырақ болады. Дәстүрлі оқыту кезінде теориялық материалдарды игеру қиын болса, жаңа технологиялар мен визуализация бұл процесті жеңілдетеді.

✓ Практикалық білімнің маңызы артады. Оқушылар алған білімдерін шынайы өмірде қолдануға үйренеді.

✓ Ғылыми ізденіс пен зерттеу дағдылары дамиды. Инновациялық әдістер оқушыларды зерттеу жұмыстарына белсенді қатысуға ынталандырады.

✓ Шығармашылық қабілеттер күшейеді. Интерактивті оқыту әдістері оқушыларға өз ойларын еркін жеткізуге, жаңа шешімдер табуға мүмкіндік береді.

Инновациялық әдістерді қолдану химия пәнін оқытуда білім сапасын жақсартуға және оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Виртуалды зертханалар, STEAM-білім беру, ойын технологиялары және зерттеу жобалары оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың танымдық қабілеттерін дамытады. Сондықтан мұғалімдер заман талабына сай оқыту әдістерін жетілдіріп, жаңа технологияларды тиімді пайдалануы қажет.

Әдебиеттер

1. Әбішова Ж.М., Мұхамбетқалиева М.К. Химияны оқыту әдістемесі. – Алматы: Қазақ университеті, 2018. – 215 б. [45, 76].
2. Бектұрова Қ.С., Бектұров Е.Б. Жалпы және бейорганикалық химия. – Алматы: Мектеп, 2016. – 304 б. [112, 145, 203].
3. PhET Interactive Simulations. University of Colorado Boulder. [Онлайн ресурс]. <https://phet.colorado.edu>.

БҮГІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ҚОЛ ЖЕТІМДІЛІГІ МЕН ТЕНДІГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Тукенова Д.Б.,

қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі, Ы. Алтынсарин атындағы МЛ, Қарағанды қ.

Қазіргі таңда мектептің өзекті мәселесі – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды игеруге қабілетті, ғылым мен тәжірибе жүзінде терең білім ала отырып, жеке тұлға болып қалыптасуға дайын ұрпақ тәрбиелеу. Жаңа бағдарлама құрмет, ынтымақтастық, жауапкершілік, шығармашылық, өмір бойы оқу тәрізді құндылықтарға негізделген. Бүгінде қазақ тілі мұғалімдеріне қойылған талап – жаңа технологиялық әдіс-тәсілдерді қолдана отырып сапалы білім беру. Осы талаптарды орындауда қазақ тілін өзге ұлт өкілдеріне оқытып- үйрету көптеген ізденістерді, оқытудың белсенді әдіс-тәсілдерін қолдануды қажет етеді. Белсенді оқыту дегеніміз – баланы ойландыра отырып ойлауға бағыттау, яғни өзара түсіністікті, өзара

әрекеттестікті, өзара байыптауды, сабақ барысында материалды меңгеріп, ойын жүйелі жеткізуді қамтамасыз етеді. Адам мен адамның бір-бірімен араласу, өзара қарым-қатынасында ғана адамның адамдығы өзі үшін де, өзгелер үшін де ашылады,- дейді философ М.М. Бахтин. Оның пікірінше, диалог тұлғаны қалыптастырудың құралы ғана емес, оның адамдық болмысын да көрсетеді. Тұлғаның белсенділігі өзін-өзі дамытып отыруға ұмтылуы, өзге адамдармен диалогтік қатынастарға түсу кезінде байқалады. Бірлескен қарым-қатынас негізінде оқушы-оқушы, мұғалім-мұғалім, оқушы-мұғалім арасында өзара құрметтеу, мойындау, түсіне білу және сыйластық әрекеттері пайда болып, мейірімділік көзқарастары қалыптасады.

Өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқытуда белсенді әдістерді қолдану өте маңызды. Соның ішінде сөздік қорын қалыптастыру, байыту мақсатында білім алушыны өз бетінше ізденуге үйрету, сұрақтар қойып оған жауап беруге дағдыландыру. Ауызекі сөйлеуді, тілді үйретуде ең маңыздысы, әдеби шығармаларды мәнерлеп оқу. Мәнерлеп оқу-көркем сөзді келістіре оқуды үйрететін тәсіл. Әр образдың мінез-құлқы, ой-арманы, іс-қимылы орындаушыға байланысты. Өзге ұлт өкілдеріне ауызекі тілді үйретуде мұғалім мәнерлеп, нақышына келтіріп, өз сөзіндей етіп жеткізіп оқуға баса назар аударуы тиіс. Мәтінді мәнерлеп оқудың өзі үлкен өнер. Дұрыс оқылмаған шығарма жаттанды, жалаң сөз күйінде қалады. Шығарманы оқу үшін алдымен, көркем шығарманың мазмұнына терең бойлап, мағынасын түсіну керек. Сонымен қатар, мимика, үн-әуен, ырғақпен ажыратуға болатын жеріне назар аударып, өзім айтып көрсетіп, қайталап дағдыландырамын. Мұндағы мұғалімнің рөлі- режиссерлік болып табылады. Мәнерлеп оқуда интонацияның, мимиканың маңызы зор. Мысалы, 7-сынып оқушыларымен А. Байтұрсыновтың “Егіннің бастары” мысалын оқу барысында бидай арқылы адам бейнесін, мінез-құлқын диалог арқылы ажырата аламыз. Мұндағы ең қажетті нәрсе мұғалімнің кейіпкерлер әрекетіне лайықты дауыстап, мәнерлеп, нақышына келтіре оқуында жатыр. Білім алушы мысал өлеңді терең түсініп, образды айқын ашпаса, оның идеясының қасиеті көлеңкеленіп қалады. Сондықтан да ауызекі тілді үйретуде білім алушының мәнді, әуезді сөйлеуі жоғарыда көрсетілген мысалдардан қалыптасады. Оқушы шығарманы оқып қана қоймайды, оны жан-дүниесінен өткізеді. Оқушының тек пәндік білімді ғана емес, адамгершілік ілімді қатар игеруіне мүмкіндік береді.

Басқа ұлт өкілдеріне тіл үйретуде, тілді дамытуда алған білімдерін бекітуде дидактикалық тапсырмалар мен көрнекі құралдардың алатын орны ерекше. Көрнекілік оқушының бірнеше таным қабілеттерін дамытады. Осы таным қабілеттері арқылы білім алушының тіл үйренуде белсенділігі артып, сөйлеу қабілетін жандандырады. Оқыту процесінде көрнекілік принципін жүзеге асыру, оқыту өзге тілді мектептердегі қазақ тілі пәніне қойылатын басты талаптардың бірі.

Сондықтан әрбір сабағымда дидактикалық материалдар мен көрнекіліктерді жиі қолданамын, өйткені әр сабақта шығармашылықпен көрнекілікті таңдап, эстетикалық талғаммен іріктеп, жүйелі түрде қолдану, нәтижеге жетудің ең тиімді жолы деп ойлаймын. Білім алушылар дәйексөзге байланысты ой-пікірлерін білдіріп, құнарлы ойдан құнды сөз, құнды сөзден ізгі әрекет, туындайды, ал ізгі әрекет әрқашан салиқалы нәтижеге алып келеді деген қорытындыға келдім.

Әдебиет:

1. Қ. Бітібаева “Әдебиетті оқыту әдістемесі” Алматы, “Рауан” 1997
2. Ж. Диханбаев “Сын тұрғысынан ойлау мен дамытпалы оқыту” 2006

СОВРЕМЕННАЯ СИСТЕМА ОЦЕНИВАНИЯ: ТРАДИЦИИ И НОВШЕСТВА

Тулеуханова С.К.

КГУ «Общеобразовательная школа имени Ю. Гагарина» Бухаржырауский район

В условиях преподавания в рамках обновленного содержания образования важную роль в дидактической системе школы имеет опрос на уроках литературы. Каким он должен быть в современных условиях? Чем должен отличаться от традиционного опроса? Действительно ли, что в последнее время отмечается некоторое ослабление внимания к этой составляющей учебного процесса? Данные вопросы стоят перед каждым учителем-практиком, поэтому хотелось бы показать, как решается данная проблема в практических условиях на уроках литературы в 5 классе.

К сожалению, в последние годы учителя общеобразовательных школ отмечают следующие факты: учащиеся хуже знают содержание изучаемых литературных произведений, историко-литературный и биографический материал, тексты, подлежащие заучиванию наизусть, основные литературоведческие понятия.

Базовое содержание учебного предмета «Русская литература» в условиях обновленного содержания образования составляет следующие разделы: «Понимание и ответы к тексту», «Анализ и интерпретация текста», «Оценка и сравнительный анализ». При суммативном оценивании знаний учащихся за разделы и четверть в контрольных срезах подобраны задания таким образом, чтобы учащийся продемонстрировал, как он усвоил знания, демонстрируя в своих ответах умение понимать и отвечать по тексту, анализировать и интерпретировать художественный текст, оценивать и делать сравнительный анализ образов героев, идеи и проблематики не только одного, а порой и нескольких произведений.

Современный учитель при подготовке к уроку литературы при постановке целей к учебному занятию должен учитывать не только содержание вышеуказанных разделов, но и уровень класса, индивидуальные особенности детей и сделать формативный опрос и оценивание на уроке доступными для понимания ребят, познавательными и полезными, а для этого можно подбирать к уроку цели по одному из трех вышеуказанных разделов. Однако следует помнить, что важным условием для понимания текста является наличие системы уроков по изучаемому художественному произведению с постановкой целей по всем разделам, составляющим базовое содержание учебного предмета.

Чтобы опрос был систематическим и эффективным, чтобы он укладывался в отведенное время, его необходимо планировать. Импровизированные вопросы могут поставить обучающегося, особенно с низким уровнем мотивации, в тупик и понизить качество ответа опрашиваемого. На первом уроке литературы в 5 классе по теме «М. Пришвин. Сказка-быль «Кладовая солнца» учащимся предлагается план опроса, который ими записывается и над реализацией которого они работают в течение нескольких уроков:

1. Биография писателя и краткий очерк творчества.
2. Сказка-быль «Кладовая солнца»: жанр, сюжет и система образов-персонажей:
 - а) жанр произведения;
 - б) быт русской деревни в военные годы на страницах произведения;
 - в) достойная жизнь Митраши и Насти после смерти родителей;
 - г) сборы в поход за клюквой;
 - д) ссора детей и ее причины;
 - е) приключения детей в лесу;
 - ё) примирение детей и возвращение домой.
3. Изображение природы в «Кладовой солнца»:
 - а) история сосны и ели;
 - б) ода клюкве;
 - в) растительный и животный мир леса.

4. Антипыч и Травка:

- а) крестьянская мудрость лесника;
- б) роль Травки в спасении Митраши;
- в) завет Антипыча потомкам.

5. Впечатления от произведения.

Изучение всех этих вопросов осуществляется разными методами. Так, первый вопрос – биография писателя и очерк его творчества – излагается учителем лекционно с элементами беседы. Здесь четко реализуется принцип слушания и говорения. Учащиеся демонстрируют богатый иллюстративный материал: слайд-презентации, фотографии писателя, краткие сообщения о писателе (дано предварительное домашнее задание); второй вопрос предполагает чтение с остановками, комментарии детей по прочитанному, беседу, составление таблицы, где расписаны индивидуальные особенности героев сказки – внешние и психологические. На основе этих записей учащиеся делают вывод о том, что объединяет героев и что отличает их друг от друга. Поскольку второй вопрос весьма объемный, он рассматривается на нескольких уроках.

При стремлении каждого учителя литературы к творческому изучению произведения не следует забывать о репродуктивных методах изучения. Воспроизведение учебного материала в таком ракурсе очень помогает не только при опросе учащихся со слабой мотивацией к обучению, но и для понимания учителем, как реализован принцип знания учащимися изучаемого материала. Учащиеся пересказывают эпизоды произведения, называют жанровые особенности «Кладовой солнца», героев сказки-были, выделяют их основные черты характера. Очень уместно в последнем случае применение стратегии «Портрет на стене». Для учащегося любого уровня обученности есть задания, разрешить которые он сможет успешно, что повышает его самооценку.

Исследуя причины ссоры детей, учащиеся объясняют разногласия Митраши и Насти чертами характера героев, понимают, что все трагические события, которые произошли в лесу, являются следствием их неумения прислушиваться к мнению друг друга, упрямством и т.п. Критическое мышление рассматривает опрос в данном случае как способ проверки понимания текста. Данный вид опроса очень хорошо реализуется при работе в группах. Стратегии «Мозговой штурм», «Фишбоун» очень действенны на этапе понимания, востребованы детьми на данном этапе урока.

На современном уроке можно смело внедрять интеграцию разных учебных предметов. Так, при изучении вопроса об изображении природы леса, учащиеся демонстрируют знания не только по литературе, но и по естествознанию. Учитель акцентирует внимание на художественном воздействии картин природы на сознание человека. В качестве опросного задания учащимся было предложено следующее: им давался текст о ягоде клюкве, где были пропущены все прилагательные. Восстановив текст, проведя своеобразный эксперимент, ученики сделали выводы не только языкового характера, но естественнонаучного плана, так как получили знания о клюкве как о представительнице растительного мира леса. Применение стратегии «Восстанови текст по опорным словам» позволяет лучше запомнить данный отрывок, предназначенный для заучивания наизусть.

При изучении четвертого вопроса учащимся предложено составление плана – простого для учеников с низкой мотивацией, сложного – для учеников с высокой мотивацией. При необходимости учитель направляет деятельность школьников, предлагая им воспользоваться памяткой «Как составить план эпизода литературного произведения». Данный вид опроса можно проводить в малых группах, что позволяет детям обсуждать заголовок, пункты плана, определять целесообразность введения тех или иных составляющих своей разработки.

На последнем уроке производится оценка произведения, своей работы по изучению произведения. При опросе учащиеся представляют свои аргументы, защищая свою точку зрения, они могут прогнозировать дальнейшее развитие событий. В данном случае уместно проведение письменной работы – написание эссе, и здесь очень целесообразно использование

стратегии «РАФТ». Школьникам дается на выбор несколько тем, и данная деятельность подводит их к написанию суммативных работ за раздел и за четверть.

Самое трудное в опросе – это умение сочетать контролирующую и обучающую функции. Чтобы сочетать то и другое, нам представляется целесообразным обращение к классу с предложением высказать свое мнение по поводу основных положений в ответах опрашиваемых, то есть четко обозначить критерии, предъявляемые к ответу, а также предложить учащимся высказать свое мнение по поводу основных моментов в ответах опрашиваемых, дополнить их, если это необходимо.

Таким образом, опрос, не утратив своей контрольной функции, представляет простор для обсуждения, являющегося средством углубления и расширения учебного материала.

Используемая литература

1. Чошанов М.А. Школьная оценка: старые проблемы и новые перспективы//Педагогика, 2000. - №10. - С.95.

2. Пинская М.А. Формирующее оценивание: оценивание в классе: учеб. пособие/М.А.Пинская. – М.: Логос, 2010. – 264 с.

БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ: ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ҰРПАҚ ТӘРБИЕЛЕУ

Туматаева Куляим,

*директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, Қарқаралы ауданының білім бөлімі
«Айнабұлақ ауылының №31 жалпы білім беретін мектебі» КММ*

Адамның жан-жақты дамыған, білімді тұлға, саналы азамат болып қалыптасуы үшін тәрбие жүйесінің маңызы зор. Жас ұрпаққа тәрбие беруде ең маңызды рольді ата-ана, мектеп және қоғам атқарады. Баланың тәрбие алуында отбасының мәні өте жоғары болса да, мектеп пен қоршаған орта да тәрбие көзі болып табылады. Баланың жарты күні мектепте өтетіндіктен, мектептің тәрбие беру рөлін асыра бағалау қиын.

Мектеп тек білім беретін орын емес, сонымен қатар ұрпақты тәрбиелеудің маңызды орталығы. Ұлы әл-Фараби өзінің бір сөзінде: «Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың хас жауы», – деген болатын. Бүгінгі жаһандану заманында балаларды сыртқы мәдени ықпалдардан қорғау және ұлттық құндылықтарымызды сақтап, оларды ұрпақ санасына сіңіру басты міндет болып табылады. Бұл тұрғыда ұлттық тәрбие мен оның қырларын ұрпаққа жеткізудің маңызы арта түсуде.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында жас ұрпаққа тәрбиенің маңыздылығын ерекше атап өткен болатын. Президенттің сөзінен аңғарғанымыздай, «Адал азамат» ұғымы ұлттық құндылықтар мен әділетті қоғам қалыптастырудың негізі болатыны сөзсіз. Адалдық, әділдік, еңбексүйгіштік және патриотизм тәрізді құндылықтарды балаларға сіңіру – кез келген қоғамның алға қарай дамуына ықпал етеді. Осы ретте мектептердің басты міндеті – ұлттық құндылықтарды терең меңгеріп, адамгершілік, адал еңбек пен білімге негізделген тәрбие беру.

Ұрпаққа ұлттық құндылықтарды жеткізу жолында білім ошақтарында арнайы бағдарламалар мен шаралар ұйымдастырылып келеді. Астана қаласындағы Абай атындағы №87 мектеп-гимназиясының директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Мақсат Ергешұлының айтуынша, бүгінгі таңда мектептерде «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы негізінде түрлі іс-шаралар ұйымдастырылып, балаларға ұлттық құндылықтар мен адами қасиеттер сіңірілуде. Абайдың «толық адам» идеясын ұстана отырып, ұрпаққа ұлттық тәрбиені берудің маңызы ерекше.

ҚР Оқу-ағарту министрлігінің қолдауымен жүзеге асырылып жатқан «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы еліміздегі мектептерде ұлттық тәрбие мен құндылықтарды насихаттауда маңызды рөл атқарады. Бұл бағдарлама аясында мектептерде әр айға арнайы тақырыптар бекітіліп, оқушылар арасында түрлі іс-шаралар өткізіледі. Мысалы, «Еңбекқорлық және кәсіби

біліктілік айы», «Тәуелсіздік және отаншылдық айы», «Әділдік және жауапкершілік айы» сияқты шаралар ұрпаққа адал еңбек, ұлттық құндылықтарды насихаттайды.

Сонымен қатар, мектептерде ұлттық ойындар, мәдени шаралар мен фольклорлық кездесулер ұйымдастырылып, қазақ мәдениетінің бай мұраларын оқушыларға таныстыруға зор көңіл бөлінеді. Мектеп оқушыларына ұлттық ойындарды үйрету, олардың бойында қазақстандық патриотизмді қалыптастыруға бағытталған жобалар іске асырылады. Мысалы, «Ұлттық ойын – ұлт қазынасы» шарасы аясында оқушылар асық ойнап, ұлттық ойындардың мәні мен маңызын түсініп үйренеді.

Ұлттық тәрбиені сіңіруде отбасы да маңызды орын алады. Мақсат Ергешұлының айтуынша, мектепте әрқашан ұлттық тәрбиеге ерекше назар аударылса да, ата-ана тәрбиесі ұрпақтың алғашқы құндылықтарды игеруіне негіз қалайды. Сондықтан мектепте ұйымдастырылатын әр іс-шара ата-ананың қолдауымен жүзеге асып, олардың ұлттық құндылықтарды балаларына дұрыс жеткізуі маңызды.

Әкелер, аналар, әжелер мектебі сияқты жобалар арқылы қазақ отбасы тәрбиесінің ұлттық дәстүрлері оқушылардың бойына сіңіріледі. Мектептерде «Төлдің басы – тұңғышым» сияқты арнайы жобалар да енгізілді. Бұл жобалар аясында балаларға бауырмалдық, еңбекқорлық, адалдық, саналы азамат болу сияқты қасиеттерді сіңіру мақсатында жұмыс жүргізіледі.

Ұлттық құндылықтарды жеткізу жолында мәдениет пен өнер үлкен рөл атқарады. Мектепте «Ұлттық өнер», «Халық тағылымы» сияқты жобалар арқылы оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттырып, олардың бойында ұлттық мәдениетті құрметтеу сезімін тәрбиелеуге мүмкіндік беріледі. Ұлттық қолөнерді дәріптеу, қазақтың ұлттық ойындарын үйрету, күй күмбірі мен айтыс өнерін насихаттау сияқты шаралар оқушылардың рухани дүниесін байытады.

Қазіргі таңда мектептерде әртүрлі «10 минуттық ән айту», «Күй күмбірі», «8 минуттық кітап оқу» сияқты жобалар арқылы оқушыларды қазақ халқының өнеріне баулу бағытында үлкен жұмыстар жүргізілуде. Мектеп оқушылары қазақ әндерін орындап, күй тартып, әдебиетпен таныса отырып, ұлттық құндылықтарды тереңірек түсінеді.

Біздің мектеп те осы бағытта жұмыс істеп, балаларды ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеуге баса назар аударуда. Мектебімізде «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында әр айда іс-шаралар өткізілді. Мәселен, қыркүйек айында еңбекқорлық пен кәсіби біліктілік айы ұйымдастырылды, қазан айында тәуелсіздік және отаншылдық айы, қараша айында әділдік пен жауапкершілік айы өткізілді. Бұл іс-шаралар барысында сынып жетекшілері, үйірме жетекшілері, өзін-өзі басқару ұйымдары белсенді түрде қатысып, әлеуметтік іс-шаралар күнделікті желіде жарияланып отырды.

Мектебімізде оқушылардың бос уақытын тиімді әрі қызықты өткізу үшін «Ұлттық ойын – ұлт қазынасы» тақырыбында әр үзіліс сайын асық ойнау шарасы ұйымдастырылды. Сонымен қатар, «Өнегелі 15 минут», «Үнемді тұтыну» тақырыптарында күнделікті іс-шаралар өткізілуде. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында ұйымдастырылған «Ұшқыр ой алаңы» жобасы бойынша 6-сыныптар арасында «Тәуелсіз Қазақстанның мәдениеті: жаһандану дәуірінде ұлттық құндылықтарды сақтап қалу мүмкін бе?» тақырыбында пікірталас өткізілді. Бұл пікірталас оқушылардың сөйлеу мәдениетін қалыптастырып, тапқырлық пен шешендігін дамытуға үлкен ықпал етті.

Сондай-ақ, «Пікірсайыс жұлдыздары» аясында 5-8 сыныптар арасында аудандық ашық дебат турнирі өткізілді. Турнирде мектебіміздің «Қыран» дебат клубының мүшесі Алдаберген Бұлбұл жүлделі екінші орын алып, «Аудан бойынша жылдың ең үздік спикері» номинациясын жеңіп алды. Бұл біздің мектептің жоғары деңгейде жұмыс істеп жатқанын көрсетеді.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында жүргізілген «Алдын алу шаралары» жобасында «Буллингтен қорған», «Өмірге саламатты көзқарас» сияқты іс-шаралар өткізілді. Сонымен қатар, «Діни экстремизмнің алдын алу» және «Құқықбұзушылықтың алдын алу» тақырыптарында арнайы мамандармен кездесулер ұйымдастырылды. Мұндай шаралар арқылы біз балаларға ұлттық, патриоттық сезімді оятып, оларды жаһанданудан сақтап қалуға күш салудамыз.

Мектебімізде әр сабақтың құндылықтар негізінде өткізілуі, «Оқуға құштар мектеп» жобасы, «Дебат» пікірсайыстары, ұлттық ойындар, «Ниет» еріктілер клубының қайырымдылық іс-шаралары, өнегелі үзіліс, кітап оқу сайыстары – барлығы да ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеудің айқын көрінісі. Мектебімізде «Төрт тоқсан – төрт өнер» жобасы аясында да бірқатар іс-шаралар өткізіліп, жас ақындар үйірмесі арқылы оқушылар айтыс өнерімен танысып, өздерін шығармашылық тұрғыда дамытты.

Ұлттық құндылықтар мен тәрбие – әр ұлттың болашағы үшін аса маңызды. Біз ұлттық тәрбиені сіңіру арқылы өз ұрпағымызды саналы азамат етіп тәрбиелей аламыз. Ұрпақ тәрбиесі қоғамның ілгері дамуының кепілі болып табылады. Сондықтан әрбір мектеп, әрбір отбасы ұлттық құндылықтарды жас ұрпаққа жеткізу жолында еңбек етуі тиіс. Осы бағытта жүріп, ұрпаққа Абайдың «толық адам» идеясын негізге ала отырып, ұлттық тәрбие мен білімді үйлестіру арқылы біз ел болашағын жарқын ете аламыз. Ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу арқылы, балалардың бос уақытын тиімді пайдалану, оларды жаһанданудан сақтап, білімді де саналы тұлға қалыптастыру – мектебіміздің басты мақсаты. Осы бағытта атқарылып жатқан жұмыстар мен білімді, білікті мамандардың еңбегі арқасында біз тағы да саналы шәкірттерді тәрбиелеп шығаратындығымызға сеніміміз зор.

Әдебиеттер:

1. Тоқаев Қ. Ж. «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырыста сөйлеген сөзі. Қазақстан Республикасының Президенті. [Электрондық ресурс] // Қазақстан Республикасының Президентінің ресми сайты: <https://www.akorda.kz> [2:15].
2. Ергешұлы М. Ұлттық құндылықтарды насихаттау бойынша пікір. Абай атындағы №87 мектеп-гимназиясының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары. [Электрондық ресурс] // «Астана» газеті, 2025 жыл, 15 ақпан. [3:17].
3. Фараби Ә. «Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың хас жауы». [Электрондық ресурс] // Ұлттық білім және тәрбие журналындағы мақалалар: <https://www.edu.kz> [4:22].
4. Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрлігі. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы. [Электрондық ресурс] // ҚР Оқу-ағарту министрлігінің ресми сайты: <https://edu.gov.kz> [5:10].
5. Қажымұқанұлы, С. Қазақ қоғамындағы ұлттық тәрбие мен оның тәрбиелік маңызы. Алматы: Қазақ университеті баспасы, 2020. [6:45].
6. Абдуллин Т. К. Қазақ халқының мәдениеті мен өнері. Алматы: «Ана тілі» баспасы, 2019. [7:38].
7. Абай Құнанбайұлы. «Толық адам» идеясынан қазіргі заманға дейін. Алматы: «Қазақстан» баспасы, 2018. [8:50].

МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Туркова Р.С.,

учитель начальных классов, КГУ «Гимназия № 97», г. Караганда

Мотивация к обучению в школе - это одно из основных условий реализации учебного процесса. Она не только содействует развитию интеллекта, но и способствует совершенствованию личности ребёнка. Формирование мотивации у учеников является на сегодняшний день одной из важных проблем современной школы. Все мы учителя начальной школы стремимся к тому, чтобы наши ученики хорошо учились, с желанием шли в школу. Не секрет, что и родители в этом тоже заинтересованы. Но иногда от коллег можно услышать: «не хочет учиться», «на уроках не слышит учителя», «не выполняет работу на уроке». И в своих классах такие ученики встречаются. И тогда начинаешь задумываться. Что я делаю не так? Как сделать так, чтобы все дети занимались с интересом? Что может помочь в развитии мотивации к обучению? И прежде чем заняться этой проблемой, надо понять, что такое мотивация. Слово «мотив» (от лат.) означает «двигаю». В психологии термин «мотив» означает осознанное

побуждение человека к деятельности. С другой стороны, мотив - это осознанная потребность. Следовательно, мотивация - это комплекс обстоятельств, которые побуждают человека к действию, адресованному на удовлетворение его собственных потребностей. Поэтому перед нами встала задача по формированию положительной мотивации к учебной деятельности. И хочется остановиться на тех аспектах, которые помогут повысить осознанную потребность школьника к обучению.

С чего начинается каждый урок? С приёмов актуализации учебного процесса. Никто не станет отрицать, что основой качественного формирования новых знаний является этап актуализации. Что значит «актуализировать»? Это значит «освежить» имеющиеся в прошлом знания и способы деятельности, подготовить класс к успешному выполнению главной учебной задачи. И здесь на помощь учителю приходят такие приёмы, как игры - стартеры, мозговой штурм, кластер и др. Так, на уроке русского языка изучению темы «Глагол» предшествует задание - стартер «Команды».

Учитель говорит детям:

- Руки!

- Ноги!

- Голова! Почему вы ничего не делаете?

Дети: Потому что мы не знаем, что делать.

Учитель: А какие слова я не сказала? Как вы думаете, о чем мы сегодня будем говорить?

Так мы выходим на слова, обозначающие действие предмета, т.е. глагол.

А на уроке литературного чтения применяем стартер «Интервью». Сажаем ребёнка на стул, и учитель обращается к классу:

- Господа журналисты, наш гость (к примеру, Аль-Фараби). Представьтесь, из какого вы издания и задайте интересующий вас вопрос нашему гостю. Затем гость отмечает самый интересный вопрос и этого ученика ждёт поощрительный приз либо бонус к оценке.

Особое внимание надо уделять цели урока. Правильно поставленная цель урока - это половина успеха. Необходимо ставить чёткие, достижимые цели, и, конечно, важно, чтобы эти цели ставили перед собой сами ученики. Это поможет ученикам понять, чего они могут достичь, и как это связано с их интересами и будущими целями.

На каждом уроке должен соблюдаться главный принцип дидактики: от простого к сложному. Начинать надо с простых понятий и постепенно переходить к более сложным. Это позволит ученикам уверенно осваивать материал и избегать чувства перегруженности. Так, изучению темы «Куб и параллелепипед» предшествует практическая работа по сбору объёмной фигуры из зубочисток и пластилина, а, как известно, все дети конструкторы и любят лепить. На втором уроке дети свободно рассказывали о свойствах пространственной фигуры и могли это продемонстрировать на своём кубе.

Обязательно на каждом уроке должен соблюдаться принцип: связь с реальной жизнью. Учитель должен показать, как сложные темы применимы в реальной жизни. Необходимо решать задачи и выполнять задания практической направленности. Это может повысить интерес учеников и показать ценность изучаемого материала. Очень часто сами придумываем такие задания. Например, во время акции по сбору макулатуры решали такую задачу. Ученики 3 «б» класса собрали 840 кг макулатуры. Подсчитайте, сколько деревьев сохранят третьеклассники, если 60 кг макулатуры сохраняет от вырубки одно взрослое дерево.

Разнообразные формы работы (визуальные, практические, аудиовизуальные) помогут всем ученикам лучше усвоить материал. Здесь на помощь приходят интерактивные игры, опыты, просмотр видео, практические занятия, прослушивание аудиозаписей. Особенно, детям нравятся игры на сайте Wordwall. А выбор отвечающего с помощью случайного колеса, случайного поля часто применяем на уроках познания мира, естествознания. На таком уроке скучающих никогда не бывает.

Побуждаем учеников анализировать, синтезировать и оценивать информацию, для чего применяем приёмы критического мышления. В начальной школе это стратегия «Ключи мудреца», «Карусель», «Инсёрт» и др.

Особенно, ученикам нравятся ключи мудреца, которые способны «открыть» навыки аналитического, критического и креативного мышления учащихся. Ключ «Новый дизайн» помогает старым вещам обрести новую, вторую жизнь, а ключ «Нелепость» расширяет возможности детского воображения и творчества. Безусловно, на уроке необходима и психологическая поддержка учащихся. Все педагоги немного психологи. Создаём атмосферу, где учащиеся могут задавать вопросы, и не будут бояться ошибаться. Только так мы научим детей говорить. И здесь приёмы критического мышления выполняют эту задачу при правильной организации работы.

Поскольку мы работаем с учениками начальной школы, а это дети, у которых игра занимает не последнее место, то нужно применять активные методы обучения. Используем активные методы, такие как групповые обсуждения, проекты, кейс - метод и практические задания. Это поможет ученикам активнее вовлекаться в процесс обучения, скучающих не будет. Например, на уроке математики была предложена нестандартная ситуация и ученикам надо было найти выход из неё (кейс - метод). У вас есть 200 тг. Вам надо купить хлеб за 130 тенге. А у кассира нет сдачи. Как выйти из сложившейся ситуации? Дети предлагают разные варианты, пока не найдётся вариант с разменом денег. А на другом уроке математики используем приём «Рукопожатие». Это работа в паре. Три раза жмём друг другу руку и выкидываем пальцы. Кто 5, кто 4. Кто быстрее выкрикнет значение произведения, тот и выиграл. Радости и задорного смеха минут на 5. А сколько будет решено примеров на повторение таблицы умножения. Подключите две руки и можно умножать в пределах 100.

На уроке русского языка в 3 классе требуется умение строить предложения, и даже небольшие тексты из 5-6 предложений. А в наше время дети мало читают и словарный запас скудный. И здесь для тренировок применяем такой приём, как «Сюжетостроение». В группе всем даём небольшой листок. Задание: нарисуйте любой предмет. Передайте его по кругу на 1 человека, и напишите про чужой предмет предложение. Снова передаём и, прочитав предложение, продолжаем рассказ. И так до тех пор, пока лист не вернётся хозяину. Потом зачитываем в группе, выбираем самый интересный вариант и зачитываем на класс. Лучший рассказ получает звезду. Здесь уже оценивается работа не одного человека, а всей группы.

На каждом этапе урока нужно отмечать достижения учащихся. А тут на помощь учителю и ученику приходит формативное и критериальное оценивание через само- и взаимооценивание, а также оценивание учителя. Ребёнок должен видеть свой рост, это помогает утвердиться в своих глазах, и в глазах одноклассников. Так, на уроке познания мира групповая работа оценивалась другими группами по определенным критериям. После этого каждая группа отмечала тех учащихся, которые проявили себя в работе. Хочется отметить, что именно в такой работе слабых учеников тоже отмечают одноклассники. Создаётся ситуация успеха, что также мотивирует учащихся.

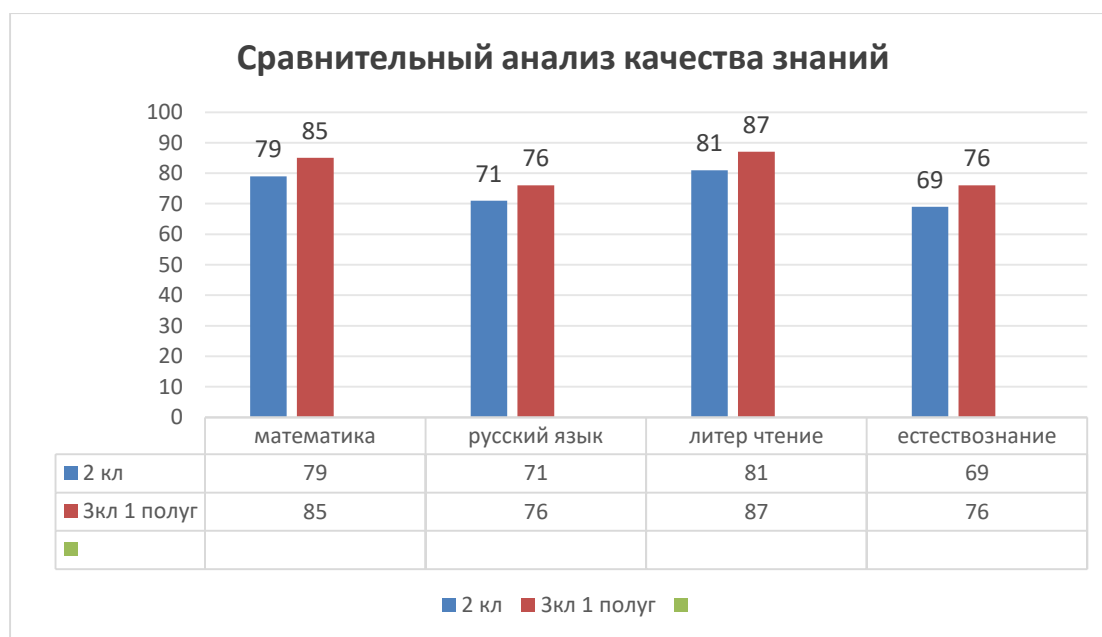
Для каждого ученика, неважно, он отличник или троечник, важна поддержка одноклассников. Стимулируем сотрудничество между учениками. Групповая и парная работа (постоянного и сменного состава) могут улучшить понимание материала и создать чувство общности. Так, на уроке литературного чтения применяем метод «Обложка книги» для работы в группах. Сканируем обложку книги и раздаём каждой группе. Готовятся ответы на вопросы:

Кто главные герои? Жанр произведения? О чем произведение? Какое настроение? После этого дети читают текст и идёт обсуждение на предмет совпадения их предположения и того, что прочитали. Интересная стратегия «Ключевые слова». Каждая группа выписывает 10 ключевых слов из этого текста. Зачитывают. Потом из списка выбирают только 5 ключевых слов. Зачитывают. Потом 3 слова. И потом 1 слово. По окончании каждая группа объясняет, почему это слово стало для них ключевым. Работу с этим словом можно продолжить. Либо составляют синквейн, либо ищут в толковом словаре лексическое значение. И т.д.

Внедряя эти стратегии, учителя могут помочь всем ученикам почувствовать уверенность в своих силах при изучении сложных тем. А это в свою очередь, повысит успеваемость, а, следовательно, у учеников появится желание учиться и познавать новое. Обучаем учеников навыкам саморегуляции, чтобы они могли управлять своим временем и усилиями.

Такой подход по формированию мотивации положительно сказывается на успеваемости и качестве знаний моих учащихся. Сравнили успеваемость учащихся на конец 2 класса с итогами 1 полугодия 3 класса. Результаты радуют.

	2 класс		1 полугодие 3 класса		%прироста
	усп	кач	усп	кач	
математика	100%	79%	100%	85%	6%
русский язык	100%	71%	100%	76%	5%
литер чтение	100%	81%	100%	87%	6%
естествознание	100%	69%	100%	76%	7%

Заметен прирост качества знаний по всем представленным предметам.

Итак, подведём итоги выше сказанному. Мотивацию учения необходимо формировать, развивать, стимулировать. Но от учителя требуется системная работа в этом направлении, использования наиболее приемлемых методов и приёмов, форм познавательной деятельности и творческого подхода. И важно помнить, что с правильными стратегиями и подходами можно создать стимулирующую и мотивирующую учебную среду для всех.

Литература:

1. Акулина Н.Н. Влияние общего интеллекта и мотивации на успешность усвоения знаний/ Ананьевские чтения - СПб: Питер; 2015-496 с.

2. Занков А.В.,Зверев М.В.Индивидуальные варианты развития младшего школьника.- М:Педагогика,2013.-176

3. Эльконин Д.Б.Психология развития//Д.Б.Эльконин: Учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений.М.,2011

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ

Турарбекова Марал Мухтарбековна,

Осакаров АББ әдістемелік кабинет меңгерушісі

*Байбусинов Есентай Айдарулы, Қарағанды облысында білім беруді
дамытудың оқу-әдістемелік орталығының әдіскері*

Инклюзивті білім беру – білім алушылардың барлық санаттары, соның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар (ЕБК) үшін білімге тең қол жеткізуге бағытталған жүйе. Білім берудің цифрлық трансформациясы жағдайында инклюзивті білім берудің тиімділігін арттыра алатын технологияларға ерекше назар аударылуда. Сондай технологиялардың бірі – жасанды интеллект (ЖИ).

АІ оқу материалдарын жеке қажеттіліктерге бейімдеуге ғана емес, сонымен қатар мүмкіндігі шектеулі оқушылар үшін бұрын қол жетімсіз болатын өзара әрекеттесудің жаңа түрлерін жасауға мүмкіндік береді.

Жасанды интеллект әртүрлі қажеттіліктері бар оқушыларды қолдауға бағытталған шешімдердің кең ауқымын ұсынады:

1.1. Сөйлеуді тану және дауыс синтезі

1.2. Сөйлеуден мәтінге технологиялар есту қабілеті бұзылған оқушыларға көмектеседі. Дауыс көмекшілері мен сөйлеу синтезаторлары сөйлеу және көру қабілеті бұзылған балалар үшін оқуды қолдайды.

1.2. Ым тіліне автоматты аударма

- ЖИ ым-ишараны тануға және оларды мәтінге немесе дауысқа және керісінше аударуға қабілетті.

- Мұндай шешімдер естімейтін оқушыларды жалпы білім беру процесіне қосуға көмектеседі.

1.3. Дербес оқыту

- Бейімделетін АІ платформалары оқушының қабілеттерін талдап, сәйкес тапсырмаларды, жылдамдық пен оқу стилін ұсынады.

- Бұл әсіресе аутизм спектрінің бұзылуы (ASD) немесе психикалық дамуы тежелген балалар үшін пайдалы.

2.1. Білім беру қолданбалары

- Seeing ЖИ — көру қабілеті бұзылған адамдарға дыбыстық кері байланысты қамтамасыз ететін Microsoft қолданбасы.

- Voiceitt – сөйлеу бұзылыстары бар адамдардағы стандартты емес сөйлеуді танитын жүйе.

2.2. Білім беру роботтары және ЖИ көмекшілері

- Робот көмекшілері ASD бар балаларға ойын түрінде қарым-қатынас дағдыларын дамытуға көмектеседі.

- ЖИ көмекшілері студентпен қысымсыз араласа отырып, тәлімгер немесе тәлімгер ретінде әрекет ете алады.

2.3. Деректерді талдау

- ЖИ негізіндегі жүйелер мұғалімдерге мүмкіндігі шектеулі студенттердің үлгерімі мен сабаққа қатысуы туралы аналитика алуға мүмкіндік береді.

- Бұл білім беру стратегияларын дер кезінде түзетуге көмектеседі.

3. Инклюзивті ортада ЖИ пайдаланудың артықшылықтары

- Даралау: материалды баяндау қарқыны мен формасын бейімдеу

- Қол жетімділік: физикалық және когнитивтік кедергілерді жою

- Мотивация: технологияны ойын түрінде қолдану
 - Мұғалімдерге қолдау көрсету: күн тәртібін автоматтандыру және бағалауға көмектесу
4. Қиындықтар мен шектеулерлерді ескере кеткен жөн:
- Этикалық мәселелер: жеке деректерді қорғау және мүмкіндігі шектеулі студенттердің

құқықтарын сақтау

- Технологиялық кедергі: барлық мектептер заманауи құрал-жабдықтарға қол жеткізе алмайды

- Оқыту қажеттілігі: мұғалімдер инклюзивті ортада ЖИ технологияларын пайдалана білуі керек

Жасанды интеллект инклюзивті білім беруді дамытудың қуатты құралына айналуға. Ол мұғалімді алмастырмайды, бірақ шын мәнінде дараланған оқытуға мүмкіндік бере отырып, оның мүмкіндіктерін айтарлықтай кеңейтеді. Ең бастысы, ЖИ-ды бір өлшемді шешім ретінде емес, ерекше балалармен жұмыс істеуде адамның қатысуын, сезімталдығын және кәсібилігін толықтыратын икемді ресурс ретінде пайдалану.

РЕАЛИЗАЦИЯ ЦЕННОСТЕЙ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

Турсунбаева Дина Жолаушиевна

учитель информатики КГУ «Гимназия №97», г.Караганда

Программа «Біртұтас тәрбие» направлена на формирование гармонично развитой личности, обладающей национальным самосознанием, гражданской ответственностью и нравственными ценностями. Информатика, как одна из ключевых дисциплин современного образования, предоставляет уникальные возможности для реализации этой программы. Современный мир характеризуется стремительным развитием информационных технологий. Дети с раннего возраста окружены гаджетами, интернетом, социальными сетями. Информатика становится не просто школьным предметом, а неотъемлемой частью повседневной жизни. Именно поэтому так важно формировать у подрастающего поколения не только цифровые компетенции, но и ценностные ориентиры, которые помогут им осознанно использовать информационные технологии и стать ответственными гражданами. **Цель программы:** формирование гармонично развитой личности обучающегося на основе ценностей казахстанской культуры, через развитие духовно-нравственных качеств, гражданской ответственности и патриотизма, добропорядочности и добросовестности [2].

Программа «Біртұтас тәрбие» предлагает целостный подход к воспитанию подрастающего поколения. Интеграция ее ценностей в процесс обучения информатике позволяет:

- **Сформировать гармонично развитую личность:** Сочетание цифровых компетенций с национальным самосознанием, гражданской ответственностью и нравственными ценностями способствует всестороннему развитию учащихся.

- **Обеспечить преемственность между семейным, школьным и общественным воспитанием:** Согласование ценностей, передаваемых в семье и школе, способствует формированию устойчивых ценностных ориентаций.

- **Подготовить учащихся к жизни в цифровом обществе:** Обучение информатике с учетом ценностей «Біртұтас тәрбие» помогает молодым людям стать активными и ответственными участниками информационного общества.

1. *Национальное самосознание:*

- Изучение истории казахской информатики, создание цифровых проектов, отражающих национальное культурное наследие.

- Разработка образовательных ресурсов на казахском языке.

- Использование национальных алгоритмов и структур данных.

2. *Гражданская ответственность:*

- Разработка проектов, направленных на решение социальных проблем с использованием информационных технологий.
- Формирование умений критически оценивать информацию и противостоять дезинформации.

- Воспитание цифрового гражданства, включающего уважение авторских прав, защиту персональных данных и безопасное поведение в сети.

3. *Нравственные ценности:*

- Формирование этических норм в использовании информационных технологий.
- Развитие таких качеств, как честность, справедливость, толерантность через участие в совместных проектах.
- Воспитание уважения к интеллектуальной собственности.

4. *Стремление к знаниям:*

- Поощрение самостоятельного поиска информации, развитие исследовательских навыков.
- Формирование интереса к изучению новых технологий и их применению.

5. *Креативность:*

- Развитие творческих способностей учащихся через создание собственных цифровых продуктов.
- Поощрение нестандартных решений и инновационных подходов.

6. *Критическое мышление:*

- Обучение анализу информации, умению отличать факты от мнений.
- Развитие навыков принятия обоснованных решений.

Для успешной реализации ценностей программы «Біртұтас тәрбие» на уроках информатики необходимо использовать разнообразные методы и приемы. Это могут быть проектная деятельность, разработка проектов которых, связана с национальной культурой, историей, решением социальных проблем. Игровые методы: использование образовательных игр для развития навыков, формирования ценностей. Исследовательская деятельность: постановка и решение исследовательских задач, связанных с информационными технологиями. Создание проблемных ситуаций, стимулирующих поиск решений. Обсуждение этических вопросов, связанных с использованием информационных технологий.

В учебном процессе ценности программы реализуются через учебные задания, организацию учебной деятельности. В качестве примера можно рассмотреть следующие виды заданий.

Тема: Базы данных SQL (10 кл ЕМН)

Формируемая ценность:	трудолюбие и профессионализм
Компетенция:	инновационное мышление
Задание:	9 класс «Создание базы данных Excel». Время 20мин Создать базу данных для отслеживания физической активности группы учащихся. База данных должна содержать следующие таблицы: 1. Пользователи: Имя, фамилия, возраст, дата рождения 2. Активность: Дата, вид активности (бег, плавание, гимнастика), продолжительность, сожженные калории Инструкция: 1. <u>Создание базы данных:</u> Разработать структуру базы данных, определить типы данных для каждого поля. 2. <u>Заполнение данных:</u> Внести данные о 10-15 пользователях и их активности за неделю. 3. <u>Анализ данных:</u> - Определения среднего количества сожженных калорий в день для каждого вида активности.

	- Выявления пользователя, который провел наибольшее время за занятиями спортом. - Сравнения активности учащихся разных возрастных групп. 4. <u>Визуализация</u>: Представить результаты анализа в виде диаграмм или графиков (используя инструменты визуализации данных). (Провести вводную беседу о профессии разработчика баз данных. Сделать акцент на то, какими навыками должны обладать специалисты данной профессии)
Ожидаемые результаты из программы	■ ценить труд, результаты своего и чужого труда; ■ интерес к изучению различных профессий и особенностей их труда; ■ умение эффективно планировать свое время и вкладывать усилия для достижения и улучшения результатов любой деятельности [2];

Тема: Безопасность в сети

Формируемая ценность:	Справедливость и ответственность
Компетенция:	служение обществу
Задание:	7 класс «Создание видеоролика о безопасности в сети». Время 20 мин Задание: Создать презентацию или видеоролик о безопасном поведении в интернете. 1. Разработать презентацию или снять видеоролик, где будет рассказано о: ■ Правилах создания надежных паролей. ■ Опасности открывания подозрительных ссылок и файлов. ■ Важности конфиденциальности личной информации. (Результат работы представить одноклассникам и младшим школьникам)
Ожидаемые результаты из программы	■ планировать и организовать свою деятельность. ■ анализировать свои и чужие поступки с позиции их соответствия нравственным нормам; ■ настойчивость, усердие в выполнении учебного задания; ■ осознать ответственность перед коллективом класса за порученное общее дело. ■ готовность прийти на помощь другому, проявить справедливость, доброту и отзывчивость [2];

Тема: Функции в Python

Формируемая ценность:	Независимость и патриотизм
Компетенция:	продвижение национальных интересов
Задание:	10 класс «Моделирование экологической ситуации». Время 20 мин Задание: Создать программу на Python для моделирования изменения численности популяции животных в зависимости от различных факторов (доступность пищи, климатические изменения, хищники). 1. Изучить раздаточный материал «Экологические проблемы, связанные с изменением численности популяций животных». 2. Создание модели: Разработать функции для:

	- Расчета прироста популяции. - Моделирования влияния различных факторов на популяцию. - Визуализации результатов моделирования. 3. Провести эксперименты с различными параметрами модели и проанализировать полученные результаты. (На основе полученных результатов, предлагается сделать выводы относительно экологических ситуаций и выработать дальнейшие пути решения)
Ожидаемые результаты из программы	■ готовность выполнять обязанности гражданина Казахстана, защищать интересы и ценности своей страны. [2];

Эти задания позволяют не только освоить конкретные информационные технологии, но и развить у учащихся важные жизненные навыки, такие как критическое мышление, умение работать с информацией, сотрудничество и ответственность.

Интеграция ценностей программы «Біртұтас тәрбие» в процесс обучения информатике является важным шагом к формированию гармонично развитой личности. Она позволяет не только освоить цифровые компетенции, но и развить такие качества, как национальное самосознание, гражданская ответственность, нравственность, креативность и критическое мышление. Учителя информатики играют ключевую роль в этом процессе. Они должны не только передавать знания, но и воспитывать в учащихся ценности, которые помогут им успешно адаптироваться в современном мире.

Литература:

акон РК об образовании

2. Программа «Біртұтас тәрбие»

учебная программа по информатике. Приказ 16 сентября 2022 года № 39

МӘТІН ТАЛДАУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Тусупбекова Ж.К.,

қазақ тілі мен, әдебиеті пәндерінің мұғалімі,

«Әлихан Бөкейхан атындағы тірек мектебі (РО)» КММ, Осакаров ауданы

Қазіргі таңда білім алушыларға тек қана тілдік дағдыларды меңгерту жеткіліксіз, оларды терең ойлануға, талдау жасауға, ақпараттарды сыни тұрғыдан қабылдауға үйрету аса маңызды. Зерттеу сауаттылығы мен мәтінді талдау дағдылары оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға, ақпаратты дұрыс түсініп, оны өндеуге және өмірде қолдануға көмектеседі.

Қазақ тілінде зерттеу сауаттылығы мен мәтінді талдау дағдыларын меңгеру Қазақстанның білім беру жүйесіндегі негізгі бағыттардың бірі болып табылады. Бұл дағдылар оқушылардың қазақ тіліндегі мәтіндерді толыққанды түсінуіне, талдау жасауына, өз пікірлерін дұрыс және дәлелді түрде білдіруіне ықпал етеді.

Зерттеу сауаттылығы мен мәтінді талдаудың дәстүрлі әдістерімен қатар, заманауи технологиялар мен инновациялық тәсілдер кеңінен қолданылады. Бұл оқушылардың оқу үдерісіне деген қызығушылығын арттырып, білім алуды тиімді әрі қызықты етуге мүмкіндік береді. Жаңашыл тәсілдердің бірі – интерактивті оқыту әдістері. Бұл әдістер оқушыларды оқу процесіне белсенді түрде қатысуға ынталандырады, олардың өзара қарым-қатынас жасау, топта жұмыс істеу дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдануда көрінеді. АКТ құралдары оқушыларға зерттеу жұмыстарын жүргізуде, мәтіндерді талдауда және ақпараттарды іздеуде үлкен көмек көрсетеді. Оқыту үдерісінде оқушылардың өз пікірлерін білдіру, шығармашылық тапсырмаларды орындау, зерттеу жұмыстарын жүргізу олардың жеке тұлғалық және интеллектуалдық дамуына ықпал етеді. [1:188]

Кез келген мәтінді терең түсініп оқу арқылы ғана қабылдауға болады. Осы тұста оқылым дағдысының алар орны ерекше. Демек, оқушы оқылымның ішкі дағдыларын жетік меңгергенде ғана толыққанды оқырман аталады. Жеке практикада жиі қолданатын мәтінді оқытудың бірнеше түрі мен әдістерін ұсынамын.

Бастапқы танысу	Мәтінді оқырдың алдында оқушыларға тақырыбын беріңіздер де, олардан ассоциация жүргізуді сұраңыз, яғни тақырыпты оқыған кезде олардың ойына не келгенін айтады.
Болжау	Оқушылар мәтіннің бір бөлігін оқып болғаннан кейін, олардың ойларынша әрі қарай не болатынын болжайды.
Танысу үшін оқу және сканерлеу	Мәтінді оқырдың алдында оқушылар өздерінің қандай негізгі ақпарат іздейтіндерін анықтап алулары керек. Олар қандай тірек сөздердің мәтіндегі сол ақпаратты меңзейтініне назар аударуы тиіс.
«Тізбек»	Екі командаға мәтіннің мазмұнын тізбекті түрде айтып шығу тапсырылады. Шығарма мазмұнын сақтай отырып, тез айтып шыққан команда жеңіске жетеді.
«5-5-1»	Оқушылар сабақ кезінде нені меңгергендері жайлы 5 сөйлем жазады. Одан кейін сол 5 сөйлемді 5 сөзге дейін қысқартады. Соңында 5 сөзді 1 сөзге қысқартады. Оқушылар өздерінің түйінді сөзін бүкіл сыныппен бөліседі
«Кубизм»	Кубиктің көмегімен төмендегі тапсырламаларды бөлу: 1. Суретте (түсі, пішіні, өлшемі). 2. Салыстыр (неге ұқсас, неге ұқсамайды?). 3. Байланыстыр (бұл туралы ойлағаныңызды көзге елестетіңіз). 4. Таңда (Неден жасалған? Неден тұрады? Не үшін?). 5. Қолдан (бұнымен не жасауға болады?). 6. Дәлелде («ия», «жоқ» деп оған дәлел келтіру, бұл жақсы ма, әлде жаман ба? Неге?)
«DEAL»	D – Describe – баяндау, суреттеу (оқығанды, көргенді сипаттау, сынау, өлшеу). E – Explain – түсіндіру (құбылыс немесе оқиға бойынша не білетіндерін, түсінгендерін суреттеу). A – Analyse – талдау (ақпаратты талдау, қорытынды жасау, себептерін атау). L – Links – байланыс (болжамдар немесе қорытынды жасау, өзінде бар біліммен байланыстыру).

Мәтін талдау арқылы оқушылардың зерттеу сауаттылығын арттыруда біз мынадай дағдыларды жетілдіре аламыз:

1. Зерттеу сауаттылығын дамыту:

- Оқушыларға зерттеу әдістері мен тәсілдерін үйрету, олардың ақпараттарды табу, өңдеу және талдау дағдыларын қалыптастыру;

- Дереккөздерді бағалау және оларды салыстыру қабілеттерін дамыту;

- Ғылыми-зерттеу жұмыстарының негізгі принциптері мен әдістерін меңгерту.

2. Мәтінді талдау дағдыларын жетілдіру:

- Мәтіндердің құрылымын, негізгі, қосымша идеяларын анықтауға үйрету;

- Мәтіндердегі логикалық байланыстарды түсіну және талдау дағдыларын дамыту;

- Мәтінді талдау арқылы оқушылардың мәтіннің мағынасын терең түсіну қабілеттерін қалыптастыру.

3. Сыни ойлау қабілетін дамыту:

- Оқушылардың ақпараттарды сыни тұрғыдан бағалау және қорытынды жасау дағдыларын дамыту;

- Мәтіндерді талдау барысында оқушылардың өз пікірлерін дәлелді түрде жеткізуге үйрету;
- Түрлі көзқарастарды салыстырып, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтай білу қабілеттерін қалыптастыру.

4. Коммуникативтік дағдыларды дамыту:

- Оқушылардың зерттеу нәтижелерін жазбаша және ауызша түрде ұсыну дағдыларын жетілдіру;
- Оқушылардың мәтінге қатысты пікірталас жүргізу және өз ойларын жүйелі түрде баяндау қабілеттерін дамыту;
- Топта жұмыс істеу және өзара пікір алмасу дағдыларын қалыптастыру.

Енді осы дағдыларды дамыту арқылы қол жеткізетін нәтижелерге тоқталайық:

1. Зерттеу сауаттылығының артуы:

- Оқушылар әртүрлі дереккөздерден ақпараттарды тиімді іздеп, оларды талдау және өңдеу дағдыларын меңгереді.
- Зерттеу жұмыстарын орындау барысында оқушылар ақпараттарды салыстырып, негізді тұжырымдар жасай алады.
- Оқушылар зерттеу әдістерін дұрыс қолдана отырып, шағын ғылыми жобаларды әзірлейді және оларды қорғау қабілеттерін дамытады.

2. Мәтінді талдау дағдыларының жетілуі:

- Оқушылар қазақ тіліндегі мәтіндердің құрылымын, негізгі және қосымша идеяларын анықтай алады.
- Мәтіннің логикалық байланыстарын түсініп, талдау жасайды, мәтіндегі ақпараттың мағынасын терең меңгереді.
- Оқушылар күрделі мәтіндерді сын тұрғысынан талдап, олардағы негізгі ойларды жүйелейді және қорытындылайды.

3. Сыни ойлау қабілетінің дамуы:

- Оқушылар ақпараттарды сыни тұрғыдан бағалай алады, оларды талдау және негізді қорытындылар жасау дағдыларын меңгереді.
- Әртүрлі көзқарастарды салыстырып, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтай алады.
- Оқушылар өз пікірлерін дәлелді түрде жеткізіп, пікірталастарда тиімді аргументтер келтіре алады.

4. Коммуникативтік дағдылардың жетілуі:

- Оқушылар зерттеу нәтижелерін жазбаша және ауызша түрде дұрыс және жүйелі түрде ұсына алады.
- Мәтіндерге қатысты пікірталастарда өз ойларын айқын және жүйелі жеткізеді.
- Топта жұмыс істеу барысында өзара пікір алмасып, ұжымдық шешімдер қабылдай алады.

Жалпы сабақтарда оқушылардың мәтін талдау қабілетін, оның ішінде ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту үшін деңгейлік тапсырмалар беру анағұрлым тиімдірек болады. [3:212] Мен өз тәжірибемде білім алушыларға көп жағдайда қосымша мәліметтер іздестірумен қатар, мынадай деңгейлік тапсырмалар беремін:

- Көркем шығарманы толық оқып, мазмұны бойынша жоспар құру;
- Шығармадағы кейіпкерлерге мінездеме беру;
- Шығарма тіліндегі көркемдеуіш құралдарды табу және талдау;
- Көркем шығармаға байланысты оқушы шығармашылығы.

Осы арқылы бала бұрынғы білімді пайдалана отырып, жаңа мәселені шешуге тырысады, талдайды, зерттейді, өзі де шығармашылық жұмыстар жүргізеді.

Менің байқағаным, шығармашылыққа, ізденіске бейімділік кезең, шығармашылықпен белсенді айналысуға ең икемді жас – орта буын. Орта буында шығармашылыққа бейімделген оқушы жоғары сыныпта өзіндік ой пайымдауы қалаптасқан дайын тұлға болып шығады. Сол себепті төмендегідей жұмыстарды орта буын оқушыларымен көбірек атқарған дұрыс:

- шығармашылық бағыттағы жұмыс түрлерін ұйымдастыру (шығарма құрылысына талдау жасау, авторларына хат жазу т.б.);
- түрлі тақырыптарға шағын шығарма, эсселер жазу;
- мектепте өткен түрлі іс-шаралар туралы мақала жазу;
- өлең шығаруға қабілетті оқушылармен жұмыс жүргізу;
- шағын шығармаларға жоспар құрғызу;
- көркем әдебиет, газет-журнал оқуға насихаттау;
- газет-журналдарға оқушылардың үздік жұмыстарын жіберу;
- түрлі шығармалар мен оқулар байқауына қатыстыру;
- пән олимпиадаларына қатысу.

Өз тәжірибемде осындай бағытта жүргізілген жұмысымның нәтижесінде оқушыларым қазақ әдебиеті пәні бойынша «Көркем туындылардағы «түс көру» сипаты», «Фариза Оңғарсынова өлеңдеріндегі ұлттық құндылықтар», «Қазақ әдебиетіндегі жетім балалар сипаты», «Ахмет мысалдары – тәрбие көзі», «Қазақ әдебиетіндегі «нағыз әже» бейнесі», «Әбіш Кекілбаевтың «Шыңырау» повесіндегі ұлттық болмыс», «Мәшһүр-Жүсіп поэзиясының тілі», «Атан сүйген отты сүй!» тақырыбындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жазып, түрлі деңгейдегі байқаулардың жүлдегерлері атанды. Осындай нәтижеге жетудің бірден бір ұтымды жолы деп «детальді оқыту» әдісін атар едім. Себебі, оқушы көркем шығармадағы ұсақ детальдарға назар аудару арқылы, оның түпкі мағынасын зерделеу үшін қосымша дереккөздермен жұмыс істейтіні анық. Мысалы, Мағжан Жұмабаевтың «Сырдағы алашқа» өлеңі негізінде жазылған «Атан сүйген отты сүй!» тақырыбындағы ғылыми-зерттеу жұмысы осының дәлелі болмақ. Оқушы «Ақын неге отқа табын дейді?», «Өлең неге Сырдағы алашқа арналған?» деген сауалдармен жұмыс жүргізу арқылы көлемді зерделеу жұмысын жазып шықты.

Келешекте де осы бағыттағы жұмысты жалғастырамын. Зерттеушілік қызметі оқушылардың зерттеушілік дағдысымен қатар, журналдармен, кітаппен, анықтамалықтармен, интернет желісімен жұмыс жасау дағдыларын да арттырады. Жұмыс күрделі және үздіксіз, бірақ оқушылардың шынайы функционалды тұлға болып қалыптасуына аталған зерттеушілік дағды ең маңыздысы деп есептеймін.

Қолданылған әдебиеттер

1. Айдарбеков С.Қ. «Қазақ мәтіндері және олардың қолданылуы»: Астана. – 2020 ж., – 188 б.
2. Әбдірахманова Ә.Қ. «Мәтіндік талдау әдістері»: Алматы. – 2018 ж., – 184 б.
3. Ерғазы С.А. «Мәтін және коммуникация»: Алматы. – 2021 ж., – 212 б.
4. Жұмағұлова З.Ә. «Мәтін лингвистикасы және оның ерекшеліктері»: Астана. – 2017 ж., – 198 б.
5. Қасенова Г.С. «Мәтін арқылы ойлау қабілетін дамыту»: Астана. – 2018 ж. – 22 б.
6. Оразбаева Г.М. «Қазақ тіліндегі мәтіндер: Қолдану және талдау әдістері»: Алматы. – 2021 ж., – 176 б.
7. Тілеубекова К.Ж. «Қазақ тілінде мәтіндермен жұмыс істеу әдістері»: Алматы. – 2017 ж., – 180 б.

ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА КАК СПОСОБ ВДОХНОВЕНИЯ

Тушина Светлана Юрьевна

Учитель физической культуры, педагог-исследователь

КГУ «Гимназия №1», Караганда,

В Плане развития гимназии подхода Lesson Study заявлен, как средство совершенствование практики преподавания. И внедряется он уже на протяжении 7 лет. Коллеги отмечают как результат успеха обучения учащихся, возможность увидеть реакцию и заинтересованность всех категорий учащихся, говорят о навыках, приобретенных как учащимися, так и самими учителями.

Являясь представителем творческой неоцениваемой специальности, а именно физкультуры, считала излишним участвовать в таких исследованиях. Дети относятся позитивно к урокам – почти все. Отметки не ставим, поэтому делать выводы об улучшениях, изменениях, наверное будет трудно.

Но то, как вдохновенно коллеги рассказывали о результатах своего исследования в прошлом году, в скольких конкурсах приняли участия, очень заинтересовали нашу кафедру. Основная проблема заключалась в том, что мы не видели вопросы для исследования. Хотелось просто провести исследование. И при первом обсуждении, оказалось, что и у нас на уроках труда, физкультуры и музыки тоже есть проблемы, причины которых мы не понимаем.

Так, стараясь описать ситуацию на уроках, 4 из 7 педагогов отметили равнодушие к деятельности на своем уроке «сильных» учащихся. Они практически всегда старались выполнить минимум действий, необходимых для одобрения учителя. Остальные учащиеся не делились на «средних» и «слабых». Просто были активные, пассивные, творческие и безынициативные, выполняющие все по шаблону. Так неожиданно появилась Тема – проблема: Как повысить творческую активность всех учащихся на уроке. Приступили к подбору средств. Параллельно обсуждалась вторая идея – навыки анализа результатов деятельности. Что сегодня делали, к каким результатам это привело.

Так началась наша деятельность по внедрению подхода Lesson Study в свою практику. Мы быстро определились с учителями, которые будут проводить урок, с классами, в которых нам удобно это сделать. И метод, который попробуем внедрить.

Ошибка первая. В результате такого выбора, без изучения причин такого отношения, и даже без четкого анализа, что именно в этих классах такое есть, наше исследование стало Lesson study ради Lesson study.

В целом это тоже должно было принести некую пользу нам самим. Мы начали планировать. И этот этап у нас растянулся на несколько недель. Мы то переносили обсуждение составленного плана, то решали, что план нужно улучшить и откладывали на долгое время его изменение. Так мы остановились на этапе планирования. Так прошла вся вторая четверть и началась третья.

Так бы наше Исследование и осталось планом на бумаге, и мы, наверное, не провели бы не одного урока, если бы не одно обстоятельство.

Исследование урока – это способ вдохновения. Обсуждение результатов – это толчок к дальнейшим действиям.

В нашей гимназии было несколько фокус групп, которые проводили Исследование урока. И вот одна из групп активизировалась на последней недели февраля. Они провели 6 запланированных уроков, и еще 4 урока инициативных. Приглашали в качестве наблюдателей не только членов своей группы, но и участников других профессиональных сообществ, представителей партнерских школ. Попад на два урока, и посетив на каникулах семинар, наше желание попробовать, проверить выдвинутые гипотезы, вновь стало актуальным.

Проведя заседание своей фокус группы, мы провели анализ причин, не позволивших осуществить свое исследование своевременно, пришли к следующим выводам.

Зная, что **Исследование урока (Lesson Study)** направлено на совершенствование знаний в области учительской практики [1, стр. 6], мы не знали, что хотели получить. Т.е. результат не был определен. Что хотим изменить четко сформулировать не удалось.

Кроме этого мы не воспользовались «голосом ученика» для выявления предпочтений и выяснения причин, хотя на первом заседании этот вопрос обсуждался.

Еще одним недостатком в своей работе мы выделили свободу выбора времени. У нас не было ни четкого срока начала Исследований, ни ограничение по времени на его проведения. Присутствие на семинаре, где был затронут этот вопрос, убедило нас в необходимости ограничивать период исследования. Так, в этом году после определения фокус-групп, тем для исследования, все начали потихоньку планировать. И только когда в документах стали появляться конкурсы и конференции по Lesson Study все оживились. Т.к. темы все оказались

близкими и личностно-значимыми, то все запланированные еще во второй четверти Исследования были проведены в течении 2-х недель.

Так определив основные просчеты в планирование исследования, мы активно включились новую для нас деятельность.

Так один из преподавателей физической культуры, совместно с учителем начальных классов вовлекали в творческую работу пассивных ребят 1-го класса.

Учитель технологии начала свое Исследование в действии, как Проведение показа мод или конкурса творческих работ среди параллели повлияет на активность при выполнении проекта, креативность и качество предложенных изделий.

Мы совместно с другими коллегами по кафедре определили те методы, которые должны повысить активность «не творческой», или «не спортивной» части ребят. И активно после уроков делимся маленькими достижениями, и обсуждаем отсутствие предполагаемых результатов.

Я попробовала себя в роли наблюдателя в группе другого исследования. Интересно видеть реакцию одного ребенка, выдвигать себе предположение, почему он поступил так, а не иначе. И довольно трудно проводить интервью после урока, хочется узнать многое, а как сформулировать вопросы, чтоб получить его ответ, а не свое предположение. Обсуждение после урока стало ключевым моментом процесса. Поделившись увиденным, я внимательно следила, как из разрозненных наблюдений возникает стройная картина ответа на вопрос: Все ли предложенные стратегии сработали?

Выводы, дальнейшие рекомендации, и решение, что продолжать цикл уже не будем. При этом все участники фокус-группы определили, что предложенные рекомендации будут использовать на своих уроках, фиксируя результаты самостоятельно. Перешли от Исследования урока к Исследованию в действии. И что еще интересно, было принято решения, по окончанию учебного года поделиться своими наблюдениями и выводами по этим личным Исследованиям.

И пусть нам не удалось провести Lesson study, как планировалось первоначально, но мы пришли к выводу.

Исследование урока - это способ вдохновения на творчество, на обсуждение, на взаимодействие, и на исследование.

Необходимо общаться на конференциях Lesson study, посещать семинары, начинать с роли наблюдателей, проводить свои Исследования – все это позволит избежать выгорания, остаться активным участником профессионального сообщества педагогов.

Литература:

1. Dudley, P. Каким образом Лессон Стади определяет основное содержание знаний и обучения учителя для создания значительных перемен в профессиональной практике. 2011 г
2. Ж.М. Мамерханова, З.К.Разбекова. Использование подхода «Lesson Study» в период проведения «Практики в школе». Караганда: РИО ИПК ПР.- 2015

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЦИФРЛАНДЫРУ МЕН ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Уксукбаева М.Е.,

тарих пәнінің мұғалімі, Сләмия Саттаров атындағы мектеп-лицейі

Білім беруде технологияларды енгізудің өзектілігі қазіргі заманғы қоғамның талаптарына жауап беретін білім беру жүйесін қалыптастырумен байланысты. Заманауи технологиялар білім беру процесін тиімдірек, интерактивті және қолжетімді етуге мүмкіндік береді.

Проблеманы анықтау. Білім беру саласында технологияларды енгізу барысында бірнеше проблемалар туындайды: Инфрақұрылымның жетіспеушілігі. Кейбір оқу орындарында қажетті техникалық құралдар мен интернет байланысы аз болуы мүмкін. Мұғалімдердің біліктілігі.

Технологияларды тиімді пайдалану үшін мұғалімдердің арнайы дайындықтан өтуі қажет. Оқушылардың мотивациясы. Технологияларды қолдану оқушылардың қызығушылығын арттыруы тиіс, бірақ кейде керісінше әсер етуі мүмкін.

Зерттеу нәтижесі. Зерттеулер көрсеткендей, технологияларды енгізу білім беру процесінің сапасын арттырады. Оқушылардың оқу үлгерімі, ынтасы және шығармашылық қабілеттері артады. Мысалы, интерактивті тақталар мен онлайн платформаларды пайдалану оқушылардың белсенділігін арттырады.

Практикалық тәжірибе мәні. Практикалық тәжірибе технологияларды енгізудің тиімділігін көрсетеді. Оқу процесінде қолданылатын түрлі құралдар (видеолар, симуляциялар, онлайн тесттер) оқушылардың білімін тереңдетуге және түсініктерін кеңейтуге көмектеседі.

Педагогикалық іс-әрекеттер жүйесі. Педагогикалық іс-әрекеттер жүйесі технологияларды тиімді пайдалану үшін мынадай компоненттерден тұрады:

Оқыту әдістері. Интерактивті әдістерді, жобалық жұмыстарды, топтық талқылауларды қолдану.

Жұмысты ұйымдастыруда мынадай аспектілерге назар аудару қажет:

Топтық жұмыс - Оқушыларды топтарға бөліп, бірлескен жобалар жасау.

Индивидуализация - Әр оқушының жеке қажеттіліктеріне сәйкес оқу материалдарын ұсыну.

Кері байланыс: Оқушылармен тұрақты кері байланыс орнату.

Мазмұны- оқу материалдары заманауи технологиялармен толықтырылып, интерактивті элементтермен байытылады.

Формалары - дистанциялық оқу, гибриді формат, онлайн курстар.

Әдістері- проблемалық оқыту, жобалық әдіс, ойын технологиялары, flipped classroom (кері сынып) моделі.

Осылайша, білім беруде технологияларды енгізу – бұл тек құралдарды пайдалану емес, сонымен қатар оқу процесін жаңаша ұйымдастыру мен педагогикалық тәсілдерді өзгерту.

Кедергілерді еңсеру білім беру сапасын арттыру үшін бірнеше маңызды аспектілерді қарастыру қажет. Инфрақұрылымды жақсарту, білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасын нығайту, заманауи технологиялармен жабдықтау, интернетке қолжетімділікті арттыру.

Мұғалімдердің біліктілігін арттыру, мұғалімдерге арналған кәсіби даму бағдарламаларын ұйымдастыру, жаңа әдістемелер мен технологияларды енгізу, тәжірибе алмасу. Оқушылардың мотивациясын арттыру, қызығушылығын ояту үшін интерактивті және практикалық сабақтарды енгізу, жобалық жұмыстарды ұйымдастыру. Отбасы мен қоғамның қатысуы, ата-аналар мен қоғамның білім беру процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз ету, мектеп пен отбасы арасындағы байланысты нығайту.

Психологиялық қолдау, оқушылар мен мұғалімдерге психологиялық көмек көрсету, стресс пен күйзелісті басқару дағдыларын дамыту. Инновациялық әдістерді енгізу, оқыту процесінде жаңа технологияларды, онлайн платформаларды, ойын элементтерін пайдалану. Осы шараларды жүзеге асыру арқылы білім беру сапасын арттыруға және кедергілерді еңсеруге болады [1:12].

Білім сапасы – қоғамның дамуы мен болашағы үшін маңызды фактор. Білім беру жүйесінің тиімділігі мен сапасын арттыру, жастардың бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету, инновациялық ойлау мен шығармашылық қабілеттерін дамыту – бүгінгі күннің басты міндеттерінің бірі. Осы мақалада білім сапасын арттырудың негізгі жолдары қарастырылады.

1. Оқыту әдістемелерін жаңарту. Білім беру жүйесінде қолданылатын оқыту әдістемелері мен технологияларын жаңарту – білім сапасын арттырудың маңызды аспектісі. Интерактивті оқыту, жобалық әдіс, проблемалық оқыту сияқты заманауи әдістерді енгізу студенттердің белсенділігін арттырып, олардың білімді терең меңгеруіне мүмкіндік береді.

2. Мұғалімдердің кәсіби дамуы. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру – білім сапасын көтерудің кілті. Оқытушылардың кәсіби даму бағдарламалары, семинарлар мен тренингтер

өткізу, тәжірибе алмасу – мұғалімдердің білім беру процесіндегі рөлін күшейтеді. Жоғары білікті мамандар білім сапасын арттыруда маңызды рөл атқарады.

3. Заманауи технологияларды пайдалану. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) білім беру процесіне енгізу – білім сапасын арттырудың тиімді жолы. Онлайн курстар, виртуалды зертханалар, білім беру платформалары студенттердің білім алуын жеңілдетіп, олардың ақпаратқа қолжетімділігін арттырады.

4. Оқушылардың мотивациясын арттыру. Оқушылардың білімге деген қызығушылығын арттыру – білім сапасын көтерудің маңызды факторы. Оқушыларды ынталандыру үшін түрлі конкурстар, олимпиадалар, ғылыми жобалар ұйымдастыру, сондай-ақ, олардың жетістіктерін бағалау жүйесін жетілдіру қажет.

5. Педагогикалық инновациялар. Білім беру жүйесінде педагогикалық инновацияларды енгізу – білім сапасын арттырудың тағы бір жолы. Жаңа әдістер мен технологияларды қолдану, оқу бағдарламаларын жаңарту, білім беру мазмұнын жаңғырту – бұл бағытта маңызды қадамдар болып табылады.

6. Отбасы мен қоғамның рөлі. Білім сапасын арттыруда отбасы мен қоғамның рөлі зор. Ата-аналардың білім беру процесіне белсенді қатысуы, балалардың білім алуына қолдау көрсетуі, қоғамның білімге деген көзқарасын өзгерту – білім сапасын арттыруға ықпал етеді.

7. Халықаралық тәжірибені зерттеу. Басқа елдердің білім беру жүйелерін зерттеу, олардың тәжірибелерін енгізу – білім сапасын арттырудың тиімді жолы. Халықаралық стандарттарға сәйкес білім беру, шетелдік оқу орындарымен ынтымақтастық орнату, студенттердің шетелде білім алуына мүмкіндік беру – бұл бағытта маңызды қадамдар.

Бүгінде әлемде дәстүрлі білім беру жүйесін ақпараттық технологияны қолдана отырып, жетілдіруге қызығушылық артып келеді. Соңғы жылдары осы салада 132 жүргізілген зерттеулер оларды оқу процесінде қолдану өте күрделі және көп қырлы екенін көрсетуде. Осы орайда ғалымдардың ой-пікірлеріне тоқталайық. Білім берудің, тәжірибесі мен сапасын өзгертетін білім технологияларын дамыту және ауыстыру – ескі дидактикалық тәсілдерді жойып, бізге күтілетін нәтижелерді алу мүмкіндігіне жол ашады. Интернет желісі, ақпараттық және коммуникациялық технологиялар (АКТ) және басқа да техникалық құралдар оқытудың дәстүрлі әдістемесін жетілдіретініне, жалпы және пәндік білім мазмұнын игеруді жақсартатындығына күмән жоқ[2:8].

Қазіргі кездгі жоғары білім жүйесі тар кәсіби салада болашақ кәсіби құзыреттілікті дамытумен бірге, болашақ мұғалімдерді өзгермелі цифрлық әлем жағдайындағы жаңа зияткерлік ортада икемді кәсіби қызметке даярлауға бағытталған. Болашақ мұғалімдер қазіргі ұрпақтың дәстүрлі сынып ортасымен бірге, виртуалды ортада да бағалайтынын және жұмыс істейтінін түсінуі керек\.

Білім беру – бұл жеке тұлғаның интеллектуалдық, әлеуметтік және эмоционалдық дамуына бағытталған процесс. Білім беру жүйесі мектептер, колледждер, университеттер, кәсіби оқу орындары және басқа да білім беру ұйымдары арқылы жүзеге асырылады. Білім берудің негізгі мақсаттары:

Ақпарат беру - оқушылар мен студенттерге қажетті білім мен дағдыларды үйрету. Критикалық ойлау, оқушылардың аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамыту. Әлеуметтік дағдылар, командалық жұмыс, коммуникация және әлеуметтік жауапкершілік сияқты дағдыларды қалыптастыру.

Жеке даму - оқушылардың жеке қызығушылықтары мен қабілеттерін дамыту.

Білім беру әдістері әртүрлі болуы мүмкін, мысалы, дәстүрлі дәрістер, интерактивті сабақтар, жобалық жұмыстар, онлайн курстар және т.б. Білім беру жүйесі қоғамның қажеттіліктеріне, технологиялық даму деңгейіне және мәдени ерекшеліктерге байланысты өзгеріп отырады[4]

Білім беруде цифрландыру және жаңа технологияларды енгізу – қазіргі заманның маңызды трендтерінің бірі. Бұл процесс білім беру жүйесінің тиімділігін арттыру, білім алушылардың қызығушылығын ояту, оқу материалдарын қолжетімді ету және оқытушылардың жұмысын жеңілдету мақсатында жүзеге асырылады.

Цифрландырудың артықшылықтары – қолжетімділік. Онлайн платформалар мен ресурстар арқылы білім алушылар кез келген уақытта және жерде білім ала алады. Индивидуализация - цифрлық технологиялар әрбір оқушының жеке қажеттіліктеріне сәйкес оқу бағдарламаларын жасауға мүмкіндік береді. Интерактивтілік, оқу процесінде интерактивті құралдарды (видеолар, ойындар, симуляциялар) пайдалану оқушылардың белсенділігін арттырады. Деректерді талдау, оқу нәтижелерін бақылау және талдау арқылы оқыту әдістерін жетілдіруге болады. Кооперация, оқушылар мен оқытушылар арасында онлайн байланыс орнату, топтық жобалар жасау мүмкіндіктері артады. Онлайн курстар мен вебинарлар: Coursera, edX, Khan Academy сияқты платформалар арқылы білім алушылар әлемдік деңгейдегі курстарға қатыса алады. Білім беру ойындары, Gamification элементтерін енгізу арқылы оқу процесін қызықты ету.[3:10]

Білім беруде цифрландыру мен жаңа технологияларды енгізу – бұл тек техникалық жаңалықтар емес, сонымен қатар білім беру мәдениетін, әдістемесін және философиясын өзгерту. Бұл процесс білім беру жүйесінің барлық қатысушыларына, яғни оқушыларға, оқытушыларға және ата-аналарға жаңа мүмкіндіктер мен артықшылықтар ұсынады.

Неліктен соңғы жылдардағы жаңалықтар күтілген нәтиже бермеді? Бұл құбылыстың себептері көп. Олардың бірі таза педагогикалық-мұғалімнің инновациялық біліктілігінің төмендігі, атап айтқанда дұрыс кітап пен технологияны таңдай алмау, енгізу экспериментін жүргізу, өзгерістерді диагностикалау. Кейбір мұғалімдер инновацияға әдістемелік тұрғыдан дайын емес, басқалары психологиялық, басқалары технологиялық тұрғыдан дайын емес. Мектеп бағдарламаларға, оқулықтарға және оқу құралдарына енгізілген ғылыми шындықтарды игеруге бағытталған және солай болып қала берді. Барлығы мұғалімнің билігінің үстемдігімен расталады. Оқушы оқу процесінің маңызды субъектісі болып қала берді. Соңғы жылдары мұғалімдер жаңа технологияларға бет бұра бастады, жеке тұлғаға бағытталған, адамгершілікке және басқа да әлеуметтік бағыттарға. Бірақ ең маңызды мәселе-таным процесінің өзі өзінің маңыздылығын жоғалтуда. Мектепке барғысы келмейтін мектеп жасынадағы балалар саны артып келеді. Оқытудың оң мотивациясы төмендеп, балаларда қызығушылық, таңдану, қалау белгілері жоқ. Бір ғана технология әр түрлі мұғалімдермен іске асуы мүмкін, бірақ оны іске асыру ерекшеліктерінде олардың осы педагогикалық шеберлігі және кәсіби іскерлігі көрінеді.

Қазіргі білім беру технологияларының қатарына мыналарды жатқызуға болады:

- дамытушылық оқыту;
- проблемалық оқыту;
- көпдеңгейлі оқыту;
- ұжымдық оқыту жүйесі;
- өнертапқыштық міндеттерді зерттеу технологиясы;
- оқытудағы зерттеу әдістері;
- жобалық оқыту әдістері;
- оқытуда ойын әдістерін қолдану технологиясы: рөлдік, іскерлік және оқыту ойындарының басқа түрлері;
- ынтымақтастықта оқыту (командалық, топтық жұмыс);
- ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.

Педагогикалық технологияның міндеттері:

- әр түрлі қызмет саласындағы іскерлік пен дағдылардың шыңдау, білімнің тереңдігін, беріктігін арттыру;
- мінез-құлықтағы әлеуметтік құнды әдеттер мен формаларды нығайту және арттыру;
- технологиялық құрал-саймандар мен жұмыс істеуге үйрету;
- технологиялық ойлау дағдыларын дамыту;
- оқу міндеттері мен қоғамдық пайдалы еңбек ұйымдастыруда оқыту технологиясы сабақ беру әдістемесімен салыстырғанда, оқушылардың өздерінің іс-әрекетін ұйымдастыру тәсілдері және мазмұнын өндіруді көрсетеді.

Олар диагностикалық білім маңыздылығын және оқыту процесінің қасиеттерінің жалпы оқушылардың тұлғасын дамытуға бағытталған объективті бақылауын қажет етеді. Педагогикалық технологиялар білім мазмұнын саралауды, жеке бағдарлауды, оның белсенділік сипатын, оқу, танымдық, коммуникативті, практикалық, шығармашылық іс – әрекет тәсілдерін қалыптастыруға, оқушылардың осы іс-әрекеттің тәжірибесін алуға бағытталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, негізгі құзіреттіліктерді қалыптастырады оқушылардың алған білімдерін, дағдыларын өмірде қолдануға мүмкіндік береді. Педагогикалық технология әр түрлі жағдайлардағы нақты өзара іс-қимылдарды, жүйеленген, бағдарланған, оқыту және тәрбиелеу стандарттарына сай тәсілдер негізінде компьютер мен техникалық құралдар қолдану арқылы да ұйымдастырылады. Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің құрылымдарында оқытудың айқындалған көптеген технологияларын пайдаланып жатқандығы белгілі. Болашақ маманға тәжірибе беруде ақпаратпен жұмыс істеу әдістеріне, жаңа білімдерді құру әдістеріне, ең маңыздысы – әлемнің дамуы туралы білімдердің қажетті деңгейін қалыптастыратын әдістерге үйрету.

Білім сапасын арттыру – кешенді және көпжақты процесс. Оны жүзеге асыру үшін барлық мүдделі тараптардың (мұғалімдер, оқушылар, ата-аналар, қоғам) бірлескен жұмысы қажет. Заманауи білім беру жүйесі жастардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, олардың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталуы тиіс. Тек осылай ғана біз білім сапасын көтеріп, болашақ ұрпақтың дамуына үлес қоса аламыз.

Әдебиет.

1. ӘбдікәрімұлыБ.,Әлібекова М. Білім берудегі педагогикалық технологиялар-Педагогикалық ізденіс, 2012, №4.200-203

2. Байғазиева Г. “Жаңа Педтехнология”. // Қазақстан мектебі. № 8. 2005 ж.

3. Ишанғалиева А.М. Құзыреттілік — білім мен мүмкіндіктің бірігуі // Шетел тілін оқыту әдістемесі. № 2. 34-б.

4.

https://okmpu.edu.kz/sites/default/files/2021/pedagogikalyk_bilim_berudin_zamanaui_trendteri_zhina_k.pdf

КРИТЕРИАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Уланова Наталья Михайловна

КТУ «Школа-интернат №4» г. Караганда, Республика Казахстан

Образование детей с особыми образовательными потребностями — это важная и сложная задача для образовательных учреждений, преподавателей и родителей. В процессе обучения важно обеспечить таким детям равные возможности для достижения успеха, с учетом их индивидуальных особенностей и потребностей. Одним из важных аспектов работы является процесс оценки учебных достижений.

Критериальное оценивание — это метод оценки учебных достижений, при котором оцениваются конкретные достижения учащихся по заранее установленным критериям. В отличие от традиционной системы оценивания, ориентированной на сравнение с другими учащимися, критериальное оценивание позволяет учитывать личные особенности ребенка, его темп развития и индивидуальные потребности.

Особенность критериального оценивания для детей с ООП заключается в том, что критерии не привязаны к общепринятым стандартам, а адаптированы под возможности и особенности каждого ученика. Это требует гибкости и внимательного подхода со стороны педагогов, а также тесного взаимодействия с родителями и другими специалистами.

Система критериального оценивания включает в себя три вида оценивания:

формативное оценивание;

внутреннее суммативное оценивание;

внешнее суммативное оценивание.

Работая в школе-интернате, где 30 % обучающихся составляют дети с особыми образовательными потребностями, определила для себя приоритетные направления критериального оценивания в отношении учащихся с ООП.

- **Дифференцированный и индивидуальный подход**
- **Взаимооценивание и самооценивание**
- Мониторинг индивидуальных достижений и коррекционная работа

Рассмотрим каждый из этих подходов:

При реализации дифференцированного и индивидуального подхода особое внимание мы уделяем следующим пунктам - адаптация целей на уроке и изменение объема и содержания заданий (табл 1)

№	Раздел сквозные темы	Темы урока	Цели обучения
1	Раздел 1 Дети и взрослые	Вводный урок. Отражение детства в литературе.	8.1.1.1 понимать термины: романтизм и реализм как литературные направления, исторический образ (персонаж), трагедия, комедия, поэма, символ, психологический параллелизм, афоризм, эпиграф, прототип, автобиографизм; 8.1.5.1 пересказывать содержание произведения или отрывка, используя разные приемы цитирования; 8.1.6.1 давать аргументированный ответ на проблемный вопрос, используя цитаты; 8.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о проблематике.
2		В.Г.Распутин. Рассказ «Уроки французского»	
3		Образ автора-повествователя в рассказе «Уроки французского»	
4		Проблематика и идея рассказа В.Г.Распутина «Уроки французского»	
5		Композиция и художественное время в рассказе В.Г.Распутина «Уроки французского»	
6		Образ мальчика в рассказе В.Г.Распутина «Уроки французского»	

Образец календарно-тематического планирования уроков литературы в 7 классе для учащихся, обучающихся по адаптированной программе

Образец задания для учащихся 7 класса:

Тема: Удивительный мир праздников

Цель: 7.3.4.1 создавать тексты - описание с элементами повествования, повествование с элементами рассуждения и создавать тексты официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция) с учетом целевой аудитории, выражая собственное мнение.

Дифференцированные задания.

1. Написать эссе повествование с элементами рассуждения на предложенную тему, выражая свое мнение.

2. Коррекционно-развивающий компонент – написать текст-поздравление

Критерии	Дескрипторы

Создавать тексты повествование с элементами рассуждения с учетом целевой аудитории, выражая собственное мнение по проблеме отношения к людям пожилого возраста в обществе	1. Создает текст повествование с элементами рассуждения с учетом целевой аудитории 2. Выражает собственное мнение по проблеме отношения к пожилым людям в обществе: 1 – Мое отношение к людям «серебряного возраста». 2 – Обращение в школьную газету к своим сверстникам в преддверии Дня пожилых людей. 3 – Представь, что тебе 60 лет. Что бы ты сказал молодым? Ребенок с ООП – пишет текст-поздравление

Оценка результативности обучения учащихся с особыми образовательными потребностями осуществляется в виде текущего (формативного, ежеурочного) и итогового (СОР и СОЧ) контроля.

Процесс обучения выстраивается с ориентацией на конкретные цели, обозначенные в КТП по русскому языку и литературе к каждому разделу, уроку и определяет критерии оценивания, которые ориентированы на уровни мыслительных навыков (по таксономии Блума): знание, понимание, применение.

Знание – оценка способности воспроизводить и запоминать конкретные факты, события и описания.

Понимание – оценка способности понимать и интерпретировать изученный материал.

Применение – оценка способности использовать ранее изученный материал для решения конкретных задач.

На уроках русского языка и литературы критериями оценивания являются виды речевой деятельности, а именно – слушание, говорение, чтение и письмо. Оценивание учебных достижений осуществляется с применением разноуровневого подхода. Инструментами оценивания являются разноуровневые задания. В первую группу входят учащиеся, которые способны выполнить учебное задание самостоятельно, им достаточно дать словесную инструкцию. Учащиеся второй группы не способны выполнить задания без помощи учителя. Они не могут представить предметы, события, о которых им сообщается, выполняют задания, где есть иллюстрации, схемы. Учащиеся третьей группы с трудом справляются с заданиями, они нуждаются в дополнительном объяснении со стороны учителя.

Образцы заданий по суммативному оцениванию для учащихся 5 класса в условиях инклюзивного образования:

1. Продолжи предложения. Выбери правильный ответ (+) (К.Г. Паустовский «Теплый хлеб»)

«Теплый хлеб» К.Г. Паустовского - это	☐ сказка	☐ стихотворение	☐ роман
Коня взял к себе...	☐ мальчик Филька	☐ мельник Панкрат	☐ остался без приюта
На деревню упал...	☐ мороз	☐ туман	☐ дождь
Конь Фильку...	☐ оттолкнул	☐ простил	☐ Укусил

2. Заполни таблицу, определяя правильность и неправильность утверждений (ДА- НЕТ) (М.М. Пришвин «Кладовая солнца»)

	ДА	НЕТ
В одном селе, возле речки Смородины , осиротели двое детей.		
Митраша был младше своей сестры.		
Настя была девочкой ленивой , любила поспать		
Настя и Митраша отправились на болото за клюквой		

Митраша выбрался из болота благодаря Травке		

Для организации оценивания и взаимооценивания работы учащихся на уроке, использую различные стратегии: «Светофор», «Лестница успеха», «Мишень», «Аплодисменты», «Открытый микрофон», слова – помощники, карточки, различные «подмости», стараюсь включить учащихся в процесс оценивания себя и одноклассников, учу не бояться высказывать свое мнение, стараюсь создать «ситуацию успеха» для каждого ребенка.

Мониторинг учебных достижений является важным направлением в критериальном оценивании учащихся с ООП. Входная диагностика на начало учебного года ложится в основу программы обучения, определяет актуальную и ближайшую зоны развития школьника, а цели и задачи, сформулированные в КТП, являются ориентирами к дальнейшему оцениванию достижений школьника.

Диагностика достижений учащегося — это не просто один из способов решения проблемы повышения качества знаний, но также и попытка увлечь учеников чтением, “заставить” их прочесть или усвоить те или иные литературные факты, показать перспективу и стремление самостоятельно добывать знания через исследовательскую и творческую деятельность.

Последовательность процедуры оценивания учащихся с особыми образовательными потребностями:

- предварительная диагностика на начало учебного года;
- промежуточная диагностика за полугодие;
- итоговая оценка достижений по окончании учебного года.

Свою работу я строю следующим образом:

1 этап - вводная диагностическая работа, цель которой определить уровень обученности по предмету. - сентябрь (через проведение контроля техники чтения, осмысленное чтение - понимание текста - умение определить и сформулировать тему и основную мысль текста; умение пересказывать текст своими словами - проверяется лексический запас; темп письма, орфографическая грамотность).

2 этап - совместно с учителями школы, психологом и классным руководителем проводится консилиум по каждому учащемуся, где обращается особое внимание и на психоэмоциональное состояние ребенка.

Затем составляются и утверждаются списки учащихся, которые нуждаются в поддержке учителя. Составляется индивидуальный план работы с каждым учеником с учетом диагноза, особенностей и возможностей каждого ребенка. В своей работе практикую использование карт учебных достижений (по темам и разделам), а также итоговую карту достижений учащегося по предмету за год с фиксацией актуального уровня, зоны ближайшего развития, пробелов в знаниях.

По результатам выполнения формативных и суммативных заданий можно проследить и выстроить направления коррекционной работы с учащимся. Диагностика достижений учащихся позволяет:

1. Выявить уровень сформированности знаний, умений и навыков по предмету.
2. Выявить уровень сформированности общеучебных умений.
3. Учесть пробелы в знаниях, умениях и навыках каждого ученика.
4. Провести своевременную коррекционную работу с каждым учеником.

Проследить динамику развития каждого ученика.

Уровень достижений учащихся 5 класса по русскому языку на начало 2023/2024 уч.г

ФИ	Чтение текста	Слушание и понимание текста	Ключевые слова в тексте	Пересказ текста	письмо	СРН	Виды разбора

	Читает по слогам,	Затрудняется определить тему текста, не может выделить смысловые части текста	-	-	Дисграфия, переписывает	-	-

Уровень достижений учащихся 5 класса по русскому языку за 1 полугодие 2023/2024уч.г

Ф И	Чтение текста	Слушание и понимание текста	Ключевые слова в тексте	Пересказ текста	письмо	СРН	Виды разбора
	Читает 30-40 слов	Называет автора. Затрудняется определить тему текста, не может выделить смысловые части текста	+2-3 слова	Не может пересказать, лексический запас скудный. + Назвать героев, составить тонкий вопрос Может составить небольшой текст - рассказ на заданную тему	Дисграфия переписывает текст	Затрудняется в выполнении заданий. Определяет и объясняет значение слов	

Сравнение результатов по годам позволяет мне увидеть, насколько прочно владеют мои ученики известными способами работы, как удерживают поставленную учебную задачу, как выполняют действия контроля и самоконтроля.

Ценность мониторинга в том, что ни один, даже небольшой успех учащегося, не остается незамеченным. Оценка становится более значимой и более конкретной для ученика.

Для меня этот мониторинг является еще и диагностикой, на основании которой можно наблюдать развитие (по времени и характеру) мотивации учения у каждого ученика и класса в целом. И в заключении хотелось бы отметить, что мониторинг – инструмент управления учебно-воспитательным процессом. Проводя мониторинговые исследования, необходимо помнить, что главная цель – помощь ребенку, а не оценивание и выявление недостатков.

Рекомендации:

Основываясь на своем опыте и опыте коллег нашей школы, я предлагаю ряд рекомендаций, которые помогут учителям в работе с инклюзивными детьми.

1. Необходимо изучить анамнез и диагноз учащихся с ООП. Это поможет в правильности подбора методов и приемов при составлении заданий для критериального оценивания.

2. Вопросы для критериального оценивания должны быть закрытого типа. Они должны быть четко сформулированы и доступны в понимании.

3. Наглядный материал необходимо использовать рационально, учитывая его количество, чтобы не перенасыщать задания.

4. Создание положительного эмоционального настроя перед проведением критериального оценивания. Внешняя и внутренняя мотивация на успех.

Учитывая данные рекомендации педагоги нашей школы отметили положительную динамику в результатах критериального оценивания детей с ООП. Сами дети перестали испытывать чувство тревожности при выполнении заданий.

Заключение:

Данная система работы позволила мне:

определить уровень обученности и обучаемости по предмету;

разработать методические материалы по устранению пробелов и коррекции знаний;

выявить факторы и условия, влияющие на качество обучения;

целесообразно внедрять новые педагогические технологии в образовательный процесс; проводить своевременно обработку полученных результатов.

Список использованных источников:

1. Закон Республики Казахстан «Об Образовании» № 319-III, статья 5, 27.07.2007 года (с изменен. и допол. по состоянию на 24.10.2011г.).
2. Методические рекомендации по системе критериального оценивания учебных достижений детей с особыми образовательными потребностями. – Астана: Национальная академия образования им. Алтынсарина, 2015. – 54 с. 5 Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. Рекомендации. - Алматы: ННПЦ КП, 2019. – 118 с.
3. Методические рекомендации по системе критериального оценивания учебных достижений детей с ограниченными возможностями. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2015. – 54 с.
4. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 января 2022 года № 4. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 24 января 2022 года № 26618. Об утверждении Правил оценки особых образовательных потребностей.
5. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 января 2022 года № 6. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 18 января 2022 года № 26513. Об утверждении Правил психолого-педагогического сопровождения в организациях дошкольного, среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, дополнительного образования.

НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА-ПСИХОЛОГА

Абдрахманова А.С. к.пс.н.,

заведующая кафедрой Педагогики магистрант ЧУ Академии «Bolashaq»,

Калмагамбетова А.Х.,

руководитель отдела воспитательной работы и дополнительного образования учебно-методического центра развития образования Карагандинской области

В современном образовательном процессе все чаще используются приемы и технологии нейropsихологического подхода при работе с детьми с задержкой психического развития (ЗПР). Анализируются основные принципы нейropsихологии, особенности развития познавательных функций у детей с ЗПР, а также методы и приёмы, применяемые педагогом-психологом. Подчёркивается значимость индивидуального подхода и системной диагностики в построении эффективной коррекционно-развивающей программы.

Задержка психического развития (ЗПР) — это особенность развития ребёнка, характеризующаяся снижением темпов формирования познавательной сферы и эмоционально-волевой регуляции. При этом сохраняется потенциал для компенсации при адекватной психолого-педагогической поддержке. Одним из эффективных подходов в работе с детьми с ЗПР является нейropsихологический, который позволяет глубоко понять причины трудностей и подобрать адекватные методы коррекции.

По данным Министерства образования РК, в системе образования Казахстана числится более 160 000 детей с особыми образовательными потребностями (ООП).

Из них около 20–25% — это дети с ЗПР. Таким образом, можно говорить примерно о 30–40 тысячах детей с задержкой психического развития.

Дети с ЗПР часто обучаются:

В инклюзивных классах общеобразовательных школ.

В коррекционных классах при обычных школах (включая классы компенсирующего типа).

В специальных (коррекционных) школах для детей с ЗПР.

С каждым годом наблюдается рост числа выявляемых случаев ЗПР, что связано с улучшением диагностики, работой ПМПК (психолого-медико-педагогических консультаций), а также изменениями в экологической и социальной среде.

Нейропсихология — наука, изучающая взаимосвязь между мозговыми структурами и психическими функциями. Основы нейропсихологического подхода были заложены А.Р. Лурия. Согласно его концепции, каждая психическая функция обеспечивается совместной работой нескольких мозговых зон, формируя функциональные системы. Нарушения в одной из зон могут приводить к сбоям в определённой функции.

У детей с ЗПР часто наблюдаются недоразвитие компонентов регуляции поведения, слабость речевых, зрительно-пространственных и моторных функций. Это связано с незрелостью мозговых структур и нарушениями межполушарного взаимодействия. Нейропсихологический подход позволяет выявить звенья, дающие сбой, и направить коррекционную работу именно на них.

Педагог-психолог в образовательной организации выполняет ключевую роль в выявлении и коррекции ЗПР. Его работа включает:

1. **Нейропсихологическую диагностику**, позволяющую выявить слабые и сохранные стороны познавательной сферы.
2. **Разработку индивидуальной программы коррекции**, ориентированной на устранение или компенсацию выявленных нарушений.
3. **Проведение нейропсихологических коррекционных занятий**, включающих упражнения на развитие межполушарного взаимодействия, памяти, внимания, зрительно-пространственных функций, регуляции поведения.
4. **Консультирование родителей и педагогов**, направленное на создание развивающей среды и адекватных условий обучения.

Методы и приёмы нейропсихологической коррекции

К основным приёмам нейропсихологической коррекции относятся:

- **двигательные упражнения**, направленные на активацию межполушарного взаимодействия (пальчиковая гимнастика, упражнения на координацию);
- **упражнения на развитие зрительно-пространственного восприятия** (рисование по клеточкам, лабиринты, конструирование);
- **упражнения на развитие памяти и внимания** (игры на запоминание последовательностей, карточки «найди отличие»);
- **игровые задания на развитие саморегуляции и произвольности.**

Исследования показывают, что систематическая нейропсихологическая коррекционная работа способствует улучшению школьной успеваемости, развитию познавательных процессов и снижению уровня тревожности у детей с ЗПР. Важно проводить работу комплексно и в тесном взаимодействии с педагогами и родителями.

Практический опыт педагога-психолога в работе с детьми с задержкой психического развития (ЗПР)

1. **Цель:** Создание условий для психического и личностного развития детей с ЗПР посредством нейропсихологических и коррекционно-развивающих методов.

Задачи:

- Диагностика познавательной сферы и эмоционального состояния;
- Развитие внимания, памяти, мышления, речи и саморегуляции;
- Снижение тревожности, формирование позитивной самооценки;
- Консультирование родителей и педагогов.

2. **Целевая группа:**

Дети 6–10 лет (подготовительная группа и младшие классы), имеющие заключение ПМПК с диагнозом «Задержка психического развития».

Количество: 6–8 детей в группе, либо индивидуальные занятия.

3. **Диагностический этап:**

- Проводится с использованием следующих методик:
- Нейропсихологический скрининг (по А.Р. Лурия, Т.В. Ахутиной);
- Методика «Дом, дерево, человек»;
- Тесты на внимание (корректирующие пробы);
- Тест «10 слов» (память);
- Речевая карта (для оценки уровня речевого развития);
- Беседа с родителями и педагогами.

Результаты:

Выявлены трудности в зрительно-пространственном восприятии, слуховой памяти, речевой функции, эмоционально-волевой сфере (низкая мотивация, импульсивность, тревожность).

4. Коррекционно-развивающая работа:

Форма:

Групповые и индивидуальные занятия 2–3 раза в неделю, продолжительность – 30–40 минут.

Методы и приёмы:

Нейропсихологическая гимнастика (двигательные упражнения для межполушарного взаимодействия);

Задания на развитие зрительно-пространственных функций (конструирование, мозаика, работа по образцу);

Игры на внимание и память («Что изменилось?», «Повтори последовательность», «Лабиринты»);

Арт-терапия (рисование эмоций, песочная терапия, сказкотерапия);

Дыхательные и релаксационные упражнения;

Упражнения на развитие самоконтроля («Светофор», «Поймай ошибку»).

Пример одного занятия:

Тема: «Учимся быть внимательными»

Цель: развитие устойчивости и переключаемости внимания.

Этапы:

Приветствие, настрой (игра «Как ты себя чувствуешь?»);

Нейропсихологическая разминка («зеркальные движения», хлопки по команде);

Основное задание: игра «Найди лишнее» и «Что изменилось?»;

Творческая часть: раскрась по образцу;

Завершение: игра на релаксацию «Морская волна».

5. Взаимодействие с педагогами и родителями:

Проведение консультаций: как поддерживать развитие дома, как мотивировать ребёнка;

Индивидуальные рекомендации по воспитанию и режиму дня;

Проведение родительских собраний на тему «Особенности развития детей с ЗПР»;

Согласование стратегии сопровождения с классным руководителем.

6. Результаты и выводы:

Через 3–4 месяца регулярных занятий отмечают:

- Повышение концентрации внимания;
- Снижение уровня тревожности;
- Улучшение темпа и качества выполнения заданий;
- Повышение речевой активности;
- Установление устойчивого контакта с педагогом и сверстниками.

Таким образом, нейропсихологический подход предоставляет педагогу-психологу ценные инструменты для диагностики и коррекции ЗПР. Индивидуально ориентированная и научно обоснованная работа позволяет максимально раскрыть потенциал ребёнка, обеспечивая условия для успешной социализации и обучения. Развитие нейропсихологической компетенции

специалистов системы образования сегодня становится важным направлением в повышении качества психолого-педагогического сопровождения детей с особенностями развития.

Использованная литература:

1. Конституция Республики Казахстан (с изменениями и дополнениями на 2022 год)
2. Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» (с изменениями на 2023 г.)
3. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III (с изменениями и дополнениями на 2023 г.)
4. Концепция развития инклюзивного образования в Республике Казахстан до 2030 года
5. Методические рекомендации по сопровождению детей с ЗПР в условиях инклюзивного образования
6. Калиева С.Ж. Психологическая служба в системе образования Казахстана. — Алматы: Қазақ университеті, 2019.
7. Тлеубекова Р.А. Инновационные технологии в образовании: психолого-педагогический аспект. — Алматы: Ғылым, 2020.
8. Жұмабаев А. Психология аномального развития. — Алматы: Республикалық баспа кабинеті, 2018.
9. Битимбаева К.М. Коррекционно-развивающая работа с детьми с задержкой психического развития. — Нур-Султан: Ұлағат, 2021.
10. Мухаметжанова С.К. Особенности психолого-педагогического сопровождения детей с ЗПР в инклюзивной среде. // Вестник КазНПУ им. Абая. Серия «Педагогические науки». — 2022. — №4(76).

ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Усенбекова Сақып Усенбековна

Қазақстан. Қарағанды облысы, Балқаш қаласы

«Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп-лицейі» КММ

Мектеп қалыптастыратын білім беру нәтижелерінің оқушылар күнделікті кездесетін өмірлік жағдаяттарға сәйкессіздігі-қазіргі заманғы білім берудің жиі талқыланатын өзекті проблемалары болып отыр. Сондықтан мектепте білім берудің негізгі міндеттерінің бірі әр адамның күнделікті өміріне, кәсіптік қызметіне қажетті математикалық білім мен құзіреттілікті қалыптастыру болып табылады.

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында PISA, TIMSS және PIRLS халықаралық салыстырмалы зерттеулерінде қазақстандағы жалпы білім беретін мектептердің нәтижелерін жақсарту қажеттілігі анықталды. Функционалдық сауаттылық дегеніміз-адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы, яғни бүгінгі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына, жасына қарамай ілесіп отыруы, адамның мамандығына сай үнемі білімін жетілдіріп отыруы. Бүгінгі күн талабына сай жан-жақты дамыған, белсенді, өмірге талпынысы, қызығушылығы бар адамды мектептегі кезеңнен дайындап шығарудың ең бір тиімді тәсілі ол – оқытудағы математикалық сауаттылық. Математика сабақтарында оқушылардың математикалық сауаттылығын дамыту жолындағы тәжірибеммен бөлісе отырып, математикалық сауаттылық мектеп бағдарламасындағы пәндердің мазмұнынан басталатындығын көрсету, сауаттылыққа үйретуді төменгі сыныптан бастау, әр сабақ жоспарында тапсырмаларды қосып отыру жайлы баяндамақпын. Ол үшін мұғалім оқу жылының басында төмендегідей дайындық жұмыстарын жүргізу керек:

- Математикалық сауаттылыққа байланысты оқу бағдарламасындағы тақырыптарға шолу жасау.

- Әрбір тақырыптағы есептерді математикалық сауаттылық есептерімен салыстырып талдау.

- Математикалық формулаларды ұсыну, ұсыныстар беру.

Оқушылардың математикалық сауаттылығының қалыптасуы «математикалық құзіреттіліктің» даму деңгейлерімен (танымдық салалармен) сипатталады:

- білу (еске түсіру);

- қолдану (байланыстарды орнату);

- ойлау (пайымдау).

Еліміздің қазіргі таңдағы білім беру жүйесінің басты мақсаты құзыретті функционалдық сауатты тұлға қалыптастыру болып табылады. Математикалық сауаттылық пәніне арналған тест мазмұны логикалық есептерге негізделген. Оларды шешу үшін жиі қолданылатын тәсілдерін біліп алу керек. Сонда көп есепті жылдам әрі дұрыс шығаруға бейімделесіз. Математикалық сауаттылық өзге пәндерге қарағанда ми белсенділігін көбірек талап етеді. Сонымен, бұл пәнге қалай дайындалу керек?

Математикалық сауаттылық тапсырмаларын төмендегідей тарауларға бөліп қарастыруға болады:

✓ Сандар теориясы;

✓ Анықталмағандық;

✓ Өзгерістер мен тәуелділік;

✓ Кеңістік пен форма.

Бұл тарауларды мына бөлімдерге бөлу керек: сандар, алгебра, функция, геометрия, ықтималдық, статистика, дискретті математика.

«Сандар теориясы» тарауы сәйкестіктер мен заңдылықтарды қарастырады. Бұл тарауға сандық түсініктер, аудан мен көлемді есептеу, ауызша санау, жуық есептеулер жатады, тарау арифметикамен тығыз байланысты.

«Анықталмағандық» тарауына ықтималдылық және статистикалық сипаттағы тапсырмалар жатады.

«Өзгерістер мен тәуелділік» тарауы алгебрамен тығыз байланысты, айнымалылар арасындағы тәуелділіктерді математикалық тұрғыдан сипаттауға берілген, теңдеу, теңсіздік, эквиваленттік, бөлінгіштік ұғымдарына негізделген.

«Кеңістік пен форма» тарауы жазықтық және кеңістіктік геометриялық формалар мен олардың қасиеттеріне қатысты тапсырмалар қарастырылады.

Осы тапсырмаларды мұғалімнің сабақ жоспарына қалай кіргізуге болады?

- Сабақтағы ойын элементі түрінде;

- Сабақтың басында проблема ретінде;

- Сабақ болжамын іздеуде зерттеу ретінде;

- Сабақтағы оқушылардың іс-әрекетін түрлендіру ретінде;

- Пәнаралық байланысты көрсететін тапсырмалар;

- Бір типтес тапсырмаларды жинақтап жаңа технологиялар қолдану арқылы сабақ өткізу;

- Практикалық, жағдаяттық тапсырмаларды сабақтан тыс шараларда қолдану.

Оқушылардың математикалық сауаттылық жайлы алған білімі мен дағдыларын өмірде қолдануға бейімдей отырып, білім, дағдыларының құзіреттілікке ие болуы - математикалық сауаттылық тапсырмаларын өз бетімен шығара алу қабілеттерін қалыптастырады. Бұл қабілеттер қалыптасқан оқшыларда:

- математиканың әлемдегі рөлін анықтау және түсіну;

- әртүрлі формада берілген сандық ақпараттарды оқу, талдау, түсіндіріп беру;

- дұрыс негізделген пайымдаулар айту;

- есептерді шығарудың тиімді тәсілдерін табу, орындау, өзін-өзі тексеру, өмірмен байланыстыру;

- математикалық білімді өмірлік жағдаяттарда кездесетін түрлі мәселелерді шешуде еркін қолдану дағдысы қалыптасады.

Тапсырмалардың қиындығына қарай математикалық құзіреттілігі төмендегідей деңгейге бөлінеді:

1. Математикалық фактілерді, әдістерді және есептеуді орындайды;
2. Есеп шешімін табу үшін әртүрлі математикалық тақырыптарды байланыстырады.
3. Математикалық анализ, жалпылау, қортындылау.

Жиі кездесетін логикалық есептерді шешудің негізгі тәсілдері:

- жіктеу әдісі;

- соңынан бастап жазу әдісі.

Жіктеу әдісі. Кей есеп адамды жаңылыстыратындай көрінгенімен мәтінде берілгенді дұрыс түсіне отырып, не айтылғанына байланысты жіктеп көрсеніз, қиындық туғызбайды. Әр шартты жүйелі орындағанда жауабына бір табан жақындаймыз. Бастысы, айтылған нәрсені ретпен жазып шығу.

Соңынан бастап жазу әдісі. Осы тәсілді қажет ететін есептерді мәтіннің соңынан бастап шығару керек. Шартты есептерге теңдеу құрғанда соңында не сұрады, соны X деп белгілейміз. Ары қарай берілген мәтінге қарап, теңдеу немесе жүйе құрамыз. Барлығы есептің формасына байланысты.

Логикалық есептерді шешудің мысалдары:

Соңынан бастап жазу тәсіліне мысал: *Әжесі немерелеріне бәліш пісіріп, үстел үстіне қалдырып кетеді. Арман бірінші болып бәліштерді санап, өзіне тиесілі бөлігін алады. Асқар Арманның бәліштерді алып кеткенін білмеді. Сөйтіп барлық бәліштің үштен бірін жейді. Үшінші болып Самат келеді. Ол да бар бәлішті үшке бөліп, өзіне тиесілісін жейді. Осы кезде үстелде сегіз бәліш тұр еді. Бәлішті барлығы теңдей жеуі үшін қалған сегізін немерелер қалай бөліп алуы керек?*

Соңынан жазуды бастаймыз. Самат сегіз бәлішті Асқар мен Арманға теңдей бөліп қойды. Демек, өзі де төрт бәліш жеді: $8+4=12$. Асқар інілеріне 12 бәліш қалдырған екен (әрқайсысына 6 бәліштен). Демек, өзі де 6 бәліш жеген екен: $12+6=18$. Арман 18 бәлішті қалдырыпты, яғни ол 9 бәлішті алған. $18+9=27$. Әжесі немерелеріне 27 бәліш пісіріпті. Демек, әрқайсысы 9 бәліштен жеуі керек. Арман өзінікін алды, Асқар енді 3 бәліш, Самат 5 бәліш алуы керек.

5-9 сынып оқушыларының математикалық сауаттылық дағдыларын қалыптастыруда оқу бағдарламасына сай төмендегідей тақырыптарды қарастырған тиімді:

- ✓ Кітап бетін табуға арналған есептер;
- ✓ Сандар арасындағы заңдылықтар;
- ✓ Санның соңғы цифрын анықтау;
- ✓ Жиындар тақырыбына есептер;
- ✓ Ықтималдылықтар.

Кітап бетін табуға арналған есептер:

1. 350 бетті кітапты нөмірлегенде барлығы неше цифр жазылады?

Шешуі: Бетті цифрға айналдыру формуласы

$$X \times 3 - 9 - 99$$

$$350 \times 3 - 9 - 99 = 942$$

Жауабы: 942 цифр.

2. Кітаптың беттерін нөмірлеуге 1308 цифр пайдаланылған болса кітап неше бетті?

Шешуі: Цифрды бетке айналдыру формуласы

$$(X + 9 + 99) \div 3$$

$$(1308 + 9 + 99) \div 3 = 472$$

Жауабы: 472 бет.

Санның соңғы цифрын анықтауға арналған есептер:

$$\dots 1^n = \dots 1; \quad \dots 0^n = \dots 0; \quad \dots 5^n = \dots 5; \quad \dots 6^n = \dots 6$$

Қалған жағдайлар: Санның соңғы цифрын жазып 4-ке бөлеміз. Шыққан қалдықты дәреженің орнына ауыстырып жазамыз. Мысалы:

$$1) \quad 3^{2017} = \dots ? \quad 2017 \div 4 = 1 \text{ қалдық. Сонда } 3^1 = 3.$$

Жауабы: 3 цифрымен аяқталады.

$$2) \quad 2017^{2018} = \dots ?$$

Тек соңғы цифрын аламыз: $\dots 7^{2018}$, $2018 \div 4 = 2$ қалдық.

Сонда $7^2=49$

Жауабы: 9 цифрымен аяқталады.

$$3) \quad 2^{2013} + 7^{89} + 2013^{2065} - 2005^{2012} = \dots ?$$

$$2^{2013} + 7^{89} + \dots 3^{2065} - \dots 5^{2012} = \dots ?$$

$$2013 \div 4 = 1 \text{ қалдық}$$

$$89 \div 4 = 1 \text{ қалдық}$$

$$2065 \div 4 = 1 \text{ қалдық}$$

$$2012 \div 4 = 0 \text{ қалдық}$$

Ескерту: қалдық шықпағанда дәреженің орнына 4 қоямыз.

$$\text{Сонда } 2^1 + 7^1 + \dots 3^1 - \dots 5^4 = 7$$

Жауабы: 9 цифрымен аяқталады.

Ықтималдылықтар

5-9 сынып оқушыларына «Ықтималдылықтар» тақырыбына берілетін есептерді шығару үшін мына формула қолданылады.

$$P = \frac{m}{n}$$

Мұндағы **P**-ықтималдық,

m-керек жағдайлар саны,

n-барлық жағдайлар саны.

№1

Ойын сүйегін лақтырғанда 1-ден 6-ға дейін цифрлар түседі, жұп цифрдың түсу ықтималдығын табыңыз.

Шешуі: 1,2,3,4,5,6

$$P = \frac{3}{6} = \frac{1}{2}$$

№2

Ойын сүйегін 3 рет лақтырғанда 2 цифр жазылған жағы 2 рет түсу ықтималдығын табыңыз.

Шешуі: 221, 223, 224, 225, 226
122, 322, 422, 522, 622
212, 232, 242, 252, 262

$$P = \frac{15}{6 * 6 * 6} = \frac{15}{216} = \frac{5}{72}$$

№3.

Кез-келген 2 таңбалы натурал санның бірінші цифры 3-ке еселі болу ықтималдығын табыңыз.

10,11,12,...,99 $99-10+1=90$

30,31,32,33,34,35,36,37,38,39

60,... ,69

90,... ,99

$$P = \frac{30}{90} = \frac{1}{3}$$

№4.

Еркін ойдан 3 таңбалы санды жазды. Осы санның бірінші цифры 1 цифры бастап 6 цифрымен аяқталатын сан болу ықтималдығын табыңыз.

100,101,103,...,999 $999-100+1=900$

106,116,126,136,146,156,166,176,186,196

$$P = \frac{10}{900} = \frac{1}{90}$$

Математикалық есептерді шешу дағдыларын мақсатты түрде қалыптастыру білім беруді жетілдірудің маңызды қадамы. Оқушылардың математикалық сауаттылығын арттыру үшін оқушыларға есептер мен теңдеулерді, ребустарды, кроссвордтарды, әртүрлі деңгейлі тапсырмаларды өздері құрастыруға ұсынуға болады. Сонда ғана қазіргі білім беру жүйесі балаларда оқу және өмірлік жағдайларда, өзара тұлғалық қарым-қатынаста және әлеуметтік қатынастарда мектепте алған білімді тиімді қолдану дағдысы қалыптасады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Жанпеисова М. Н. Оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту. Алматы: Мектеп баспасы, 2010.
2. Калинкина Е.Н. 5-9 сынып оқушыларының функционалдың математикалық сауаттылығын дамыту бойынша тапсырмалар жинағы.-Новокуйбышевск, 2019.
3. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы желтоқсандағы №988 қаулысымен бекітілген.
4. Пожарова Г.А. Оқушылардың математикалық сауаттылығын қалыптастырудың маңызды элементтерінің бірі ретінде тәжірибеге бағытталған есептер/ Г.А.Пожарова.-Мәтін: тікелей // Жас ғалым.-2021.-№1(343).

РОЛЬ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Ушатова Е.В.

Социальный педагог, КГУ «ОСШ №20» г.Караганды.

Социализация личности представляет собой сложный и многогранный процесс, в ходе которого индивид осваивает нормы, ценности и модели поведения, присущие его культуре и обществу. Этот процесс рассматривается как непрерывное развитие и адаптация, включающая когнитивные, эмоциональные и поведенческие компоненты. Важную роль в социализации играют семья, общество, культура и государство, оказывающие влияние на формирование мировоззрения и жизненных установок человека.

Социально-педагогический подход подчеркивает значимость образовательных организаций в создании условий для гармоничного развития личности. Взаимодействие учащегося с социальным окружением способствует не только приобретению знаний, но и формированию социально значимых компетенций. Учителя, родители, социальные педагоги и психологи, действуя в тандеме, создают атмосферу поддержки и взаимопомощи, которая позволяет преодолевать трудности адаптации и способствует развитию самостоятельности и ответственности.

Нормативно-правовая база в Казахстане определяет приоритеты в области образования и социальной поддержки молодёжи. Государственные законы и программы, направленные на развитие образовательной сферы, играют важную роль в формировании среды, способствующей всестороннему развитию личности. Региональные инициативы и проекты дополняют общегосударственную политику, обеспечивая комплексный подход к социализации подрастающего поколения.

В современной образовательной системе школа выполняет комплексную роль, объединяя образовательную, воспитательную и развивающую функции, которые тесно взаимосвязаны и способствуют формированию системы ценностей и норм поведения у обучающихся. Образовательный процесс не ограничивается передачей знаний, он создает условия для формирования устойчивых жизненных установок, где каждый ученик получает возможность развивать свои интеллектуальные и личностные способности. Такой подход позволяет сформировать у детей и подростков умение адаптироваться к требованиям общества, воспринимать новые идеи и самостоятельно принимать решения[1].

Важным элементом работы школы является создание благоприятного психологического климата, в котором учащиеся ощущают поддержку и взаимопонимание. Позитивное общение в коллективе способствует развитию социальных навыков, умению работать в команде и конструктивно разрешать возникающие конфликты. В условиях активного вовлечения в совместную деятельность формируются навыки эффективного взаимодействия, что значительно влияет на общее развитие личности и способствует формированию здоровых межличностных отношений.

Внеурочная и общественная деятельность играет существенную роль в процессе социализации. Участие в республиканских конкурсах, культурно-спортивных секциях, общественно-полезных проектах способствует развитию социальной ответственности и гражданской позиции. Такие мероприятия позволяют применять на практике полученные знания и умения, а также формируют активную жизненную позицию, побуждая к участию в общественной жизни на уровне районов и областей [2].

Социальное партнёрство школы с общественными фондами, учреждениями дополнительного образования и внешкольными клубами обогащает опыт обучающихся, расширяет их социальный круг и способствует обмену знаниями с представителями различных сфер. Исходя из опыта работы могу утверждать, что комплексный подход в образовательном процессе является ключом к успешной социализации личности в современном обществе.

В современной образовательной среде механизм реализации социализации в учебно-воспитательном процессе является многогранным и включает применение разнообразных методов и приемов, направленных на формирование целостной личности. Социальные педагоги и учителя активно используют различные формы беседы, тренинги, групповые дискуссии и ролевые игры, что способствует углублённому усвоению социальных норм и ценностей, а также развитию коммуникативных навыков. Такой подход создаёт атмосферу доверия и открытого диалога, где каждый ученик имеет возможность выразить свои мысли и чувства, а коллективное обсуждение становится основой для формирования критического мышления и способности к самоанализу. При этом индивидуальный подход и стратегия педагогического сопровождения позволяют учитывать личные особенности каждого ребёнка, обеспечивая тем самым успешное включение в общий процесс социализации и адаптации к образовательной среде [3].

Инклюзивное образование, реализуемое в рамках государственных программ Казахстана, играет ключевую роль в расширении доступа к образованию для детей с особыми образовательными потребностями. Эти программы не только обеспечивают равные возможности для всех учеников, но и способствуют формированию уважительного отношения к многообразию культур, языков и национальных традиций. Такой подход позволяет учитывать индивидуальные особенности каждого ребёнка, создавая условия для полноценного развития его потенциала. При этом внимание к языковым особенностям и национальным традициям становится важным фактором в формировании толерантности и взаимопонимания, что является основой для гармоничного развития образовательного процесса и формирования гражданской позиции.

Формирование лидерских качеств и гражданской позиции является неотъемлемой частью образовательного процесса, в рамках которого активно применяются тематические классные часы и «круглые столы». Эти формы работы создают пространство для обсуждения актуальных социальных проблем, развития критического мышления и выработки конструктивных решений. Участие в школьном самоуправлении способствует формированию у учащихся чувства ответственности за принимаемые решения и развитие навыков коллективного взаимодействия. Такой опыт помогает ребятам осознать свою значимость в общественной жизни и развить лидерские способности, необходимые для успешной социализации в современном обществе. Эти мероприятия проводятся без привязки к конкретным учебным заведениям, что подчёркивает универсальность подхода и его применимость в любых образовательных условиях [4].

Оценка эффективности социализации осуществляется посредством наблюдений за поведением учащихся в коллективе и анализа их взаимодействий в различных ситуациях. Педагогические и психологические диагностические методики позволяют выявить сильные стороны личности, а также те области, в которых требуется дополнительная поддержка. Такой подход обеспечивает своевременную корректировку образовательного процесса, позволяя адаптировать методы работы к потребностям каждого ребёнка и коллективу в целом. Регулярное проведение оценочных мероприятий и анализ результатов способствует созданию позитивного образовательного пространства, где каждый ученик может реализовать свой потенциал и подготовиться к активной социальной жизни. Эти мероприятия являются важным инструментом не только для оценки достигнутых результатов, но и для дальнейшего совершенствования методик социализации [5].

На основе профессионального опыта можно уверенно сказать, что комплексное использование современных методов, инклюзивного подхода, формирования лидерских качеств и регулярной диагностики эффективности образовательного процесса является залогом успешной социализации личности. Такой интегрированный подход способствует не только передаче знаний, но и развитию у детей уверенности в собственных силах, умения работать в команде и адаптироваться к быстро меняющемуся миру. В конечном итоге, это позволяет формировать активную гражданскую позицию, способствующую построению общества, основанного на принципах взаимного уважения, ответственности и социальной справедливости.

В рамках первого эксперимента группа учащихся была разделена на небольшие подгруппы, каждая из которых получила конкретное задание, требующее совместного выполнения. На начальном этапе урока учащимся была предложена тема, связанная с общественными нормами, и им было разъяснено значение коллективной работы для формирования этих норм. Преподаватель дал инструкции о распределении ролей внутри каждой подгруппы, где каждая роль имела свою специфическую задачу: один участник отвечал за организацию дискуссии, другой следил за соблюдением регламента, третий фиксировал основные идеи. В процессе работы каждая группа сталкивалась с необходимостью согласовать свои действия для достижения общей цели. По завершении выполнения задания был проведён анализ взаимодействия внутри групп. Педагог наблюдал за процессом, фиксируя моменты, когда учащиеся проявляли инициативу, когда возникали разногласия, и как участники приходили к компромиссному решению. В ходе обсуждения результатов, проведённого на заключительном этапе урока, учащиеся делились своими впечатлениями и оценивали, какие социальные установки закреплялись в коллективе. Наблюдалось, что при совместном выполнении задания формировалась устойчивая система взаимного уважения, когда даже при наличии разногласий участники искали пути для конструктивного диалога. Этот эксперимент позволил выявить, что наличие чётко распределённых ролей и структурированного взаимодействия положительно сказывается на уровне социальной ответственности и способности к саморегуляции в группе.

Во втором эксперименте внимание было сосредоточено на моделировании ситуаций, требующих принятия коллективных решений. На уроке учащимся была предложена сложная задача, требующая не только анализа, но и активного участия каждого члена группы. Преподаватель создал условия, приближённые к реальным жизненным ситуациям, где успех зависел от качественной коммуникации и способности учитывать мнения всех участников. На начальном этапе эксперимента проводилась вводная беседа, в ходе которой обсуждались методы эффективного взаимодействия, стратегии слушания и аргументации. Затем учащиеся в малых группах приступали к решению поставленной задачи, при этом каждая группа самостоятельно определяла порядок действий и распределяла обязанности между участниками. В процессе выполнения задания возникали ситуации, когда требовалось быстро принимать решения, учитывать альтернативные мнения и синтезировать их в единое решение. Педагог активно наблюдал за ходом работы, фиксируя моменты, когда участники высказывали свои

предложения, а также моменты, когда возникали споры и как они разрешались в ходе коллективных обсуждений.

После завершения практической части эксперимента проводилось обширное обсуждение, в ходе которого участники анализировали свои действия, описывали трудности, с которыми столкнулись, и делились предложениями по улучшению процессов коммуникации. Обсуждение проходило в формате круглого стола, где каждый имел возможность высказать своё мнение, а педагог подводил итоги, акцентируя внимание на ключевых аспектах коллективного принятия решений. Было отмечено, что успешное решение сложной задачи напрямую зависело от умения слушать друг друга и учитывать различные точки зрения. Также выявилась тенденция к тому, что группы, в которых участники заранее договорились о методах коммуникации, достигали лучших результатов и выстраивали более доверительные отношения. Полученные результаты позволили сделать вывод о том, что моделирование подобных ситуаций является эффективным инструментом для формирования у учащихся навыков коллективного принятия решений и развития социальной ответственности. Такие эксперименты демонстрируют, что даже в условиях учебного процесса возможно создание пространства, где каждый участник учится не только работать с информацией, но и становиться полноценным членом общества, способным к конструктивному диалогу и принятию совместных решений.

Рекомендации для педагогов по успешному внедрению методики в учебный процесс основываются на комплексном подходе к организации образовательной среды. Прежде всего, необходимо тщательно подготовиться к использованию данных методик, что включает ознакомление с теоретическими основами социализации, особенностями работы с групповой динамикой и коллективным принятием решений. Важно разработать детальный план урока, предусмотреть распределение ролей в группах и подготовить материалы, способствующие активному вовлечению учащихся в процесс. Рекомендуется проводить предварительные беседы с коллегами для обмена опытом и обсуждения возможных трудностей, а также организовывать семинары и тренинги для повышения квалификации в области социальных технологий. При реализации методики следует использовать разнообразные формы педагогического взаимодействия: от индивидуальных бесед до групповых дискуссий и ролевых игр, что позволит учитывать особенности разных учебных групп. Методы оценки результатов могут включать наблюдение за поведением учащихся, проведение анкетирования, а также анализ коллективных работ и дискуссий.

Заключение данной методической статьи подчеркивает значимость комплексного подхода к формированию социальных установок и навыков коллективного взаимодействия у учащихся. Представленные методики, направленные на развитие групповой динамики и коллективного принятия решений, демонстрируют свою эффективность в создании благоприятной образовательной среды. В результате проведенных экспериментов наблюдалось укрепление чувства ответственности, развитие навыков конструктивного диалога и повышение уровня социальной ответственности в учебных группах. Практическое применение предложенных методов свидетельствует о том, что интеграция инновационных педагогических подходов в учебный процесс способствует не только передаче знаний, но и формированию активной гражданской позиции. Важность исследований в данной области заключается в возможности адаптации методик под конкретные условия, что обеспечивает гибкость образовательного процесса и его соответствие современным требованиям. Таким образом, реализация описанных методик является важным шагом в развитии практической деятельности педагогов, направленной на всестороннее развитие личности и подготовку учащихся к успешной социальной адаптации в динамично меняющемся обществе.

Литература

1. Ермолаев В. И. Социализация личности: теория и практика. – М.: Просвещение, 2010.
2. Иванов С. В. Педагогика: учебник. – СПб.: Питер, 2012.
3. Новиков А. П. Психология групповой динамики. – М.: Академический проект, 2008.

4. Федорова Н. А. Современные тенденции в развитии образовательного процесса. – М.: Наука, 2015.
5. Гайдар А. И. Методы исследования в педагогике. – М.: Юрайт, 2018.

МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ЖЕТІЛДІРУ: ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕР ЖӘНЕ ПРАКТИКАЛЫҚ ШЕШІМДЕР

Фаррахова Жумагуль Мукановна

Қарағанды облысы, Нұра ауданы, Ахмет ауылы

«Сәкен Сейфуллин атындағы жалпы білім беретін мектеп» КММ

Зерттеудің өзектілігі PISA халықаралық зерттеулері Қазақстан оқушыларының математикалық сауаттылығының деңгейін жетілдіру қажеттігін көрсетеді. Бағдарлама Қазақстандағы білім беру жүйесінің өзекті қажеттіліктерін ескере отырып жасалған. [1] Оқушылардың мәтіндік есептерді түсіну, аналитикалық ойлау, математикалық модельдерді қолдану және логикалық байланыстарды құру қабілеттері жеткіліксіз деңгейде қалып отыр. 2018 жылғы PISA зерттеуінде Қазақстан оқушыларының 54-орын алуы олардың математикалық білімдерін шынайы өмірлік жағдайларда қолданудағы қиындықтарын айқындады. [2]

Бағдарламаның **жаңалығы** келесі аспектілерде көрінеді:

1. Теория мен практиканың интеграциясы;
2. Заманауи оқыту технологиялары;
3. Жеке тұлғаға бағытталған оқыту;

Зерттеудің мақсаты: 10–11 сынып оқушыларының математикалық сауаттылығын арттыру, оларды Ұлттық Бірінғай Тестілеуге сәтті дайындау және аналитикалық, практикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамыту.

Мақсаттар негізінде **келесі міндеттер** тұжырымдалды:

- Негізгі математикалық ұғымдарды терең меңгеруді қамтамасыз ету.
- Теориялық білімді нақты өмірлік тапсырмаларда қолдану дағдыларын қалыптастыру.
- Шығармашылық және интерактивті тапсырмалар арқылы математикалық пәнге қызығушылықты арттыру.
- Оқушылардың Ұлттық Бірінғай Тестілеуге тиімді дайындалуына жағдай жасау.

Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бұл бағдарлама оқушылардың математикалық сауаттылығын және логикалық ойлауын дамытуға бағытталған. Әр сабақта қолданылатын әдістер мен есептер төменде берілген.

Оқушылардың тақырыпты терең түсінуін қамтамасыз ету мақсатында сандар тізбегіндегі мода ұғымы қаржы және экономика салаларымен байланыстырылып түсіндірілді. Атап айтқанда, мода сұранысы ең жоғары өнімді, тұтынушылар жиі таңдаған баға деңгейін немесе активтердің тұрақты құнын анықтау үшін қолданылатыны көрсетілді.

Case study әдісіне негізделген есеп:

Жағдай: Сіз – еңбек нарығын зерттеп жүрген сарапшысыз. Сіздің мақсатыңыз – қаржы саласында жұмыс істейтін қызметкерлердің жалақы құрылымын талдау. Ол үшін сізге зерттеу жүргізу тапсырылды.

Мәліметтер: Қаржы саласындағы 10 қызметкердің жалақысы (теңгемен):

120 000, 150 000, 120 000, 200 000, 180 000, 150 000, 120 000, 150 000, 200 000, 180 000.

Сіздің тапсырмаңыз:

1. Осы жалақылардың мода мәнін (ең жиі кездесетін жалақыны) анықтаңыз.
2. Егер компания жалақыны ең көп таралған мәнге теңестіру туралы шешім қабылдаса, бұл қызметкерлерге қалай әсер етеді? (Өсу немесе төмендеу болады ма?)
3. Осы жалақы деректері қаржыгер мамандығына сұраныс туралы қандай қорытынды жасауға мүмкіндік береді?

Кітапханашы миссиясы» – STEM тапсырмасы

Сценарий: Сіз – мектеп кітапханасының басты көмекшісіз! Сізге жаңа келген кітаптарды тіркеу міндеті жүктелді. Бірақ бұл жұмысты тиімді орындау үшін STEM әдісімен ойлауыңыз қажет.

Миссияларыңыз:

1-миссия: Кітап беттерін нөмірлеу үшін қажет цифр санын есептеңіз.

2-миссия: Сөреге қанша кітап сиятындығын анықтаңыз.

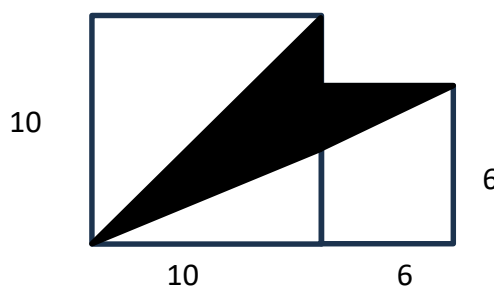
3-миссия: Егер автоматты жүйе қолданылса, нөмірлеу уақыты қаншаға қысқаратынын есептеңіз.

4-миссия: Кітаптың маңызды идеяларын ғылыммен байланыстырыңыз.

«Геометрия және өлшеулер» бөлімінде кеңістіктік ойлау қабілетін дамытуға басымдық беріледі және оқушыларға күрделі есептерді шешудің тиімді әдістері ұсынылады.

Мысалы, фигураның ішіндегі боялған ауданды табу қажет.

Толық аудан есептеледі:

$$S = 10^2 + 6^2 = 136$$

1. Боялмаған үшбұрыштардың ауданы анықталады:

$$S_{\Delta} = \frac{ab}{2} \quad S_{1\Delta} = \frac{10 \cdot 10}{2} = 50 \quad S_{2\Delta} = \frac{16 \cdot 6}{2} = 48$$

2. Боялған аудан жалпы ауданды боялмаған аймақтың ауданынан шегеру арқылы табылады.

$$S_{б/м} = S - S_{1\Delta} - S_{2\Delta}$$

$$S_{б/м} = 136 - 50 - 48 = 38$$

Ұсынылған әдіс есепті кезең-кезеңімен шешу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

«Қолданбалы математика» өмірде жиі кездесетін есептерді шешуге көмектеседі.

Оқушылардың есепті жылдам әрі тиімді шешу дағдысын қалыптастыру мақсатында калькуляторды қолдану әдісі ұсынылды. Мысал ретінде, бастапқы бағасы 140 000 теңге болатын жұмыс үстеліне алдымен 30% жеңілдік, кейін қосымша 10% жеңілдік жасалған жағдай қарастырылды.

Калькуляторда есептеу процесін жеңілдету үшін оқушыларға келесі қадамдарды орындау ұсынылды:

1. Бастапқы мәнді енгізу (140 000).

2. Бірінші жеңілдікті қолдану үшін минус батырмасын басып, 30%, одан кейін % батырмасын басу.

3. Шыққан нәтижеден тағы 10% жеңілдікті дәл осы әдіспен азайту.

4. Қорытынды мәнді анықтау.

Есептеудің нәтижесінде:

$$140000 - 30\% - 10\% = 88200 \text{ теңге}$$

Жауабы: Жұмыс үстелінің қазіргі бағасы 88 200 теңге.

«Логика және комбинаторика» бөлімінде оқушылар күрделі логикалық тапсырмалармен жұмыс істейді. Комбинаторикалық есептерді тиімді және жылдам шешу дағдыларын қалыптастыру мақсатында оқушыларға төмендегі кесте ұсынылады. Бұл кесте есептің шартын дұрыс түсініп, қажетті әдісті таңдауға көмектеседі.

Кесте 1. Комбинаторикалық есептерді шешу әдістерін таңдау

№	Қай элемент таңдалады?	Реттілік маңызды?	Қайталану бар ма?	Әдіс	Формула
1	Барлық	Иә	Жоқ	Алмастыру	$P_n = n!$
2	k	Иә	Жоқ	Орналас- тыру	$A_n^k = \frac{n!}{(n-k)!}$
3	k	Иә	Иә	Қайталанат ын орналастыру	$A_n^k = n^k$
4	k	Жоқ	Жоқ	Теру	$C_n^k = \frac{n!}{k!(n-k)!}$
5	k	Жоқ	Иә	Қайталан- ты н теру	$C_{n+k-1}^k = \frac{(n+k-1)!}{k!(n-1)!}$

1. Алмастыру (Барлық элемент таңдалады, реттілік маңызды емес, қайталану жоқ):

Мысал: 5 адамнан бір-бірден орындықта отырғызу әдісін табу.

Формула: $P_n = n!$

Есеп: 5 адамды бір-бірінен бөлек 5 орындыққа отырғызу жолдарының санын есептеңіз.

Шешімі:

$$P_5 = 5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 120$$

Демек, 5 адамды 5 орынға отырғызудың 120 түрлі әдісі бар.

2. Қайталанатын орналастыру (k элемент таңдалады, реттілік маңызды, қайталану бар):

Мысал: 3 санды таңдап, әрқайсысын 4 реттен қайталауға мүмкіндік беру.

Формула: $A_n^k = n^k$

Есеп: 4 түрлі санды (1, 2, 3, 4) 3 реттен таңдап, әрқайсысын қайталау арқылы неше түрлі қатарлар жасауға болады?

Шешімі:

$$A_4^3 = 4^3 = 64$$

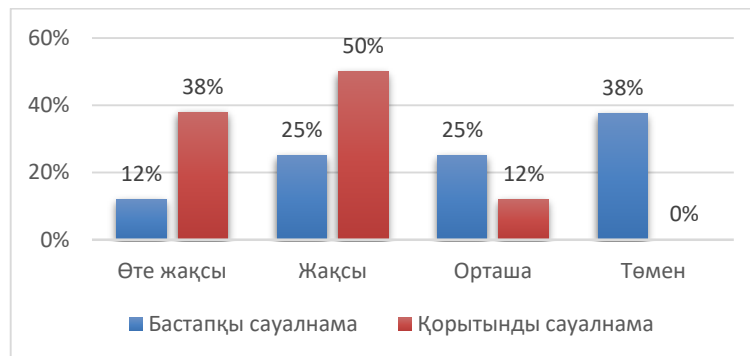
Демек, 4 түрлі санды 3 реттен таңдап, қайталап жазуға 64 түрлі жол бар.

Бұл бөлімдер математикалық білімнің түрлі аспектілерін қамтып, оқушылардың логикалық ойлауын, деректерді өңдеу қабілетін және есептерді шешу дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді[3].

Практикалық қолдануы

Бағдарламаның апробациясы 2023–2024 оқу жылының аясында 10-сынып оқушылары арасында жүзеге асты. Апробация оқу жылының басы мен соңын қамтитын ұзақ мерзімді зерттеу болып табылады, бұл бағдарламаның тиімділігін ұзақ уақыт бойы бағалауға мүмкіндік берді.

Бағдарлама енгізілгеннен кейінгі оң динамиканы көрсететін мониторинг нәтижелері:

Сурет 1. Сауалнама нәтижелері

Бағдарламадан кейін **өте жақсы** және **жақсы** деңгейдегі оқушылар саны артты, **орташа** және **төмен** деңгейдегі оқушылар саны азайды.

Бұл көрсеткіштер бағдарламаның оқушылардың математикалық сауаттылығын дамытудағы оң әсерін және білім деңгейін жақсартудағы тиімділігін дәлелдейді. Бағдарламадан кейін **өте жақсы** және **жақсы** деңгейдегі оқушылар саны артты, **орташа** және **төмен** деңгейдегі оқушылар саны азайды.

Қорытынды және ұсыныстар

Жүргізілген зерттеу нәтижелері «Математикалық сауаттылық» бағдарламасының тиімділігін көрсетті. Оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артып, логикалық ойлау қабілеті дамыды. Сонымен қатар, олардың функционалдық сауаттылық деңгейі айтарлықтай жақсарды. Алдағы уақытта бағдарламаны кеңінен енгізу және оны одан әрі жетілдіру қажет. интеллект негізіндегі оқыту құралдарын қолдану ұсынылады.

Математикалық сауаттылықты дамыту үшін келесі ұсыныстар жасалды:

- Теория мен практиканы біріктіру;
- Қолданбалы есептерді өмірлік мысалдармен түсіндіру;
- ҰБТ-ға дайындық үшін логикалық тапсырмаларды жүйелі түрде енгізу.

Алдағы уақытта PISA халықаралық зерттеулерінің нәтижелеріне сүйене отырып, қосымша әдістемелік құралдар мен оқыту стратегиялары әзірленетін болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
2. Қазақстан Республикасы жалпы білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. (03.08.2022 жылғы толықтырулар енгізілген 01.09.2024 ж.)
3. OECD. (2019). *PISA 2018 Results: What Students Know and Can Do (Volume I)*. Retrieved from <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results.htm>
4. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ әдістемелік нұсқаулықтары.

УСЛОВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.

Фогельгезанг В.В.,

учитель английского языка, КГУ ОШ № 85, г. Караганда.

Изучение условных предложений на уроках английского языка является очень важной темой, которая вбирает в себя весь спектр требуемых ключевых компонентов образовательной компетентности, таких как коммуникативная компетенция, читательская и функциональная грамотность, а также исследовательские навыки совместно с умением правильной ориентировки в различных речевых ситуациях. В контексте «Условных предложений» исследовательские навыки включают в себя не просто сбор, оценку и синтез информации, а также внимательное чтение и критическое мышление.

Условные предложения считаются трудной областью английского языка, однако в средней школе, УМК предлагает изучать условные предложения нулевого и первого типов (реальное условие) в 7-ом классе, а также ввести новый грамматический материал условных предложений второго типа в 8-ом классе и третьего типов (нереальное условие) в 9-ом классе. Как показывает практика, на изучение такой темы, как условные предложения, этого времени недостаточно. Поэтому крайне необходимо не только уделять особое внимание условным предложениям, но и подобрать правильный подход при обучении данной темы.

Каждый год, сталкиваясь с трудностями запоминания условных предложений, я стала задумываться, как, не теряя много времени, вспомнить предыдущий грамматический материал и переходить к изучению нового? Нужно было собрать и классифицировать материал нескольких лет обучения, что мы и сделали, разработав функциональную таблицу-схему условных предложений. Данной таблицей ученик начинает пользоваться с момента изучения условных предложений и до конца 11 класса, где условные предложения встречаются гораздо чаще. Новизна и уникальность данной таблицы - схемы в том, что здесь на одном листе

представлены основные типы условных предложений с примерами. Апробирование таблицы в течение нескольких лет показало, что ее использование оказывает большую поддержку в практике условных предложений, как учащимся, так и учителям. Время показало востребованность данной разработки коллегами, учителями английского языка.

В течение многих лет учебной практики данная таблица обогащалась упражнениями, рабочими листами, тестовыми заданиями и т.д., которые, каждый по своему, призваны достигать целей образовательных компонентов.

Условные предложения

Conditional Sentences

probability		conditional	example	time
100%		zero conditional	If you heat ice, it melts.	any time
50%		first conditional	If it rains, I will stay at home.	future
10%		second conditional	If I won the lottery, I would buy a car.	future
0%		third conditional	If I had won the lottery, I would have bought a car.	past
		mixed conditional	If I had studied harder, I would be more successful now.	past-present

Условное предложение состоит из главного **Main Clause** и придаточного **Subordinate Clause**. Придаточное предложение обычно вводится союзами **if (если)**, **when (когда)**, **as soon as (как только)**, **till (до-по времени)**, **until (до-?)**, **unless (пока не)**, **before (до, перед)**, **after (после)**, **in case (в случае, если)**, **suppose (that) (предположим, что)**, **on condition (that) (при условии, что)**, **provided (that) (при условии, что)**, **unless (если ... не)**, **but for (если бы не)**.

1 тип реальные. First Conditional (REAL) описывает настоящие и будущие действия –

Future Simple will + V ↔ if + Present Simple

I will buy this car if I have the money.
We will go to the park if it is sunny.
I will wash the dishes if you cook dinner.
If I hear any news tomorrow, I will phone you.
If the weather is fine next week, they will go to the country.
If I am not busy, I will come and pick you up.

2 тип маловероятные. Second Conditional (UNREAL) описывает настоящие и будущие действия –

would + V ↔ if + Past Simple (во всех лицах употребляется **were**)

I would phone you tomorrow if I heard any news.
They would go to the country if the weather were fine next week.
I would come and pick you up if I were not busy.
If I had the money, I would buy this car.
If I were you, I would drive more carefully in the rain.
If dogs had wings, they would be able to fly.

3 тип нереальные. Third Conditional (UNREAL) описывает прошедшие действия –

would + have V-ed(3) ↔ if + Past Perfect

I would have phoned you yesterday, if I had heard any news.
They would have gone to the country if the weather had been fine last week.
I would have come and pick you up if I had not been busy.
If I had had the money, I would have bought this Audi.
If you had driven more carefully, you would not have had an accident.
If we had played a little better, we could have won the game.

Таблица-схема «Условные предложения»

Ниже несколько примеров упражнений, которые можно выполнить без особых затруднений, используя таблицу.

Условные предложения и развитие коммуникативной компетентности.

1. Дискуссия на тему экологии Казахстана (1-й условный тип)

Разделите класс на группы и предложите обсудить экологические проблемы, актуальные для Казахстана, такие как опустынивание, загрязнение Каспийского моря или сохранение биоразнообразия.

Пример:

If we reduce industrial pollution, the Caspian Sea will become cleaner.

If the government invests in renewable energy, Kazakhstan will decrease its carbon footprint.

2. Ролевая игра «Исторические решения» (2-й условный тип)

Разделите учащихся на пары или небольшие группы. Предложите им представить себя на месте исторических фигур Казахстана, принимающих важные решения. Как бы изменилась история, если бы были приняты другие решения.

Пример:

If Ablai Khan had allied with a different neighboring state, Kazakhstan might have faced different challenges.

If the Silk Road had not passed through Kazakhstan, our cultural heritage would be less diverse.

3. Проект «Культурное наследие Казахстана»(3-й условный тип)

Попросите учащихся подготовить презентации о различных аспектах культурного наследия Казахстана: музыке, танцах, национальной кухне, праздниках и т.д. Включите в презентацию анализ того, как отсутствие определенных элементов культуры могло бы повлиять на современное общество, используя условные предложения третьего типа.

Пример:

If the dombra had not been a part of our culture, traditional Kazakh music would sound very different.

If Nauryz had not been celebrated, we might lack certain communal traditions today.

Условные предложения и развитие читательской грамотности.

Читательская грамотность — это не только умение читать, но и способность понимать, интерпретировать, анализировать и использовать текст.

Одной из ключевых задач читательской грамотности является способность видеть связи между событиями. Возьмём пример: “If you eat too much sugar, you will get cavities.” Это не просто информация о вреде сахара — это логическая связь между причиной и следствием.

Использование условных предложений (особенно 2-го и 3-го типа) помогает: делать выводы (If the main character had told the truth earlier, the conflict might have been avoided.); критически анализировать поступки персонажей (If Hamlet had acted faster, the ending would have been different.); связывать текст с реальной жизнью (If the dystopian world in the book existed, how would people survive?)

1. Прогнозирование возможных событий (1-й условный тип) Книга: “Повелитель мух” (Уильям Голдинг)

Вопрос: What will happen if the boys do not establish rules?

Ответ: - If the boys do not establish rules, chaos will continue.

- If they keep fighting for power, the island will become even more dangerous.

2. Связь текста с реальностью (2-й условный тип) Книга: “1984” (Джордж Оруэлл)

Вопрос: What would life be like if we lived in a society like in “1984”?

Ответ: - If we lived in a society like in “1984”, people wouldn’t have freedom of speech. - If the government controlled every aspect of life, individuality would disappear.

3. Анализ поступков персонажей (3-й условный тип) Книга: “Ромео и Джульетта” (Шекспир)

Вопрос: What would have happened if Romeo had received the message from Friar Laurence?

Ответ: - If Romeo had received the message, he wouldn’t have thought Juliet was dead. - If he had known the plan, he wouldn’t have taken poison.

Условные предложения и развитие функциональной грамотности.

Функциональная грамотность – это способность человека применять знания в реальных жизненных ситуациях. Условные предложения (Conditionals) – мощный инструмент для развития этой компетенции, так как они помогают: развивать критическое мышление (If global warming continues, what will happen?); формировать причинно-следственные связи (If people recycle more, the planet will be cleaner.); прогнозировать возможные последствия (If we don’t act now, the problem will get worse.); принимать решения и оценивать альтернативы (If I were you, I would choose a healthier lifestyle.)

1. Личное финансовое планирование (1-й условный тип)

Вопрос: What will happen if you don’t save money for the future?

Ответ: - If you don’t save money, you won’t be able to handle emergencies.

- If people invest wisely, they will have financial stability.

2. Экологическое мышление (2-й условный тип)

Вопрос: What would happen if everyone stopped using plastic?

Ответ: - If people stopped using plastic, oceans would be cleaner.

- If companies produced less waste, the environment would improve.

3.Принятие решений и критическое мышление (3-й условный тип)

Вопрос: *What would have happened if Abai had not shared his knowledge and wisdom with others?*

Ответ: - *If Abai had not shared his knowledge and wisdom, future generations would not have been inspired by his works. - If Abai had not shared his knowledge and wisdom, Kazakh literature would have developed more slowly.*

Практическое применение условных предложений встречается в различных контекстах – от повседневного общения до деловой и академической речи. Они используются в прогнозах, инструкциях, обсуждениях альтернативных сценариев, выражении сожаления или предположений.

Например, в бизнес-контексте условные предложения помогают формулировать правила и условия сделок: «If payment is not received within 30 days, the contract will be terminated». В неформальной беседе они часто используются для размышлений о возможных ситуациях: «If I had more free time, I would take up a new hobby».

Условные предложения и развитие исследовательских навыков.

Можно связать исследование урока, постановку исследовательских вопросов и грамматику условных предложений. Этот подход мотивирует учеников самостоятельно искать ответы на вопросы, анализировать информацию и делать выводы. Условные предложения (Conditionals) идеально подходят для такого подхода, так как они позволяют строить гипотезы, делать прогнозы и анализировать возможные исходы.

1. Научное исследование (1-й условный тип)

What will happen if we keep polluting the oceans? Ученики прогнозируют реальные последствия, используя 1-й тип условных предложений:

- If we keep polluting the oceans, marine life will suffer.
- If people stop using plastic, the ocean will be cleaner.

Развитие навыков: практическое применение знаний, построение аргументов.

2. Исследовательский вопрос по экологии (2-й условный тип) What would happen if all the trees on Earth disappeared? Ученики формулируют гипотезы, используя 2-й тип условных предложений:

- If all the trees disappeared, the air would become unbreathable.
- If there were no trees, many animals would lose their habitat.

Развитие навыков: критическое мышление, прогнозирование последствий.

3. Историческое исследование (3-й условный тип) What would have happened if the Kazakh people had not resisted the Dzungar invasion in the 18th century?

Ученики анализируют альтернативные сценарии прошлого:

- *If the Kazakh people had not resisted the Dzungar invasion, they would have lost their independence much earlier.*
- *If the Kazakh people had not resisted the Dzungar invasion, their culture and traditions might have been severely suppressed.*

Развитие навыков: анализ причинно-следственных связей, историческое мышление.

Приведенные выше примеры показывают, что условные предложения — это не просто грамматическая конструкция. Это инструмент, который помогает анализировать информацию, видеть причинно-следственные связи и критически осмысливать прочитанное, что в свою очередь, способствует развитию коммуникативных навыков, повышению читательской и функциональной грамотности, а также развитию исследовательских умений и способности ориентироваться в различных речевых ситуациях.

Литература

1. Raymond Murphy. English Grammar in Use. Cambridge, 2007.
2. Учебный сайт Cambridge English.
3. Oxford University Press New English File.
4. Perfect English Grammar – <https://www.perfect-english-grammar.com/conditionals.html>

ПОДХОД «ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА» КАК ИНСТРУМЕНТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ

Фролова Л. И.,

заместитель директора по УР, учитель русского языка и литературы,
педагог-исследователь, КГУ «ОШ им. Г.Мустафина», г. Караганда,

Мировая практика показывает, что применение подхода Lesson Study для улучшения практики преподавания и обучения влияет на успешность учителя и на успешность его

у
ч
е

н Исследование урока — это модель совместного профессионального развития в группе, которая включает в себя следующие виды активности:

к 1) два или более учителя работают вместе, развивая педагогические практики и фокусируясь на образовательных потребностях конкретных учеников;

в 2) учителя вовлечены в процессы разработки особых техник преподавания, нацеленных на усовершенствование специфических аспектов процесса учения конкретных учеников;

3) учителя постоянно ведут записи всего того, что они узнали, и передают друг другу эти практические знания посредством коучинга, других форм профессиональной коммуникации и проведения демонстрационных уроков (занятий) [1:32].

з Совместное исследование урока позволяет формировать модель «обучающейся организации» (learning organisation). Обучающаяся организация представляет собой структуру, в которой каждый работник вовлечен в процесс определения и решения проблем, что позволяет организации в целом развиваться, экспериментировать, находить наиболее результативные способы деятельности. Термин был введен Питером Сенге, видным американским ученым, автором книги «Пятая дисциплина: искусство и практика самообучающейся организации» [4:7].

т При выявлении «западающих» зон в преподавании и обучении мы опирались на результаты ВШК посещения уроков педагогов, наблюдении за деятельностью учителя и учащихся, «голос» учителя и «голос» ученика. Поэтому в процессе наблюдения за работой детей на уроке мы обращали внимание не только на их учебную деятельность, но и на то, насколько эффективно работают применяемые стратегии обучения, насколько запланированные ожидаемые результаты и для учителя, и для учащихся реализуются в ходе проведения урока.

ь Исходя из вышеизложенного, целью исследования стало совершенствование и развитие профессиональных навыков сотрудников школы. Перед нами возник вопрос: «Как совместное исследование урока будет способствовать развитию профессиональных навыков педагогов?»

г Изучив литературу по данной теме, мы опирались на общеизвестные виды LS в контексте распространения этого подхода в разных странах (Конференция WALS 2017) : Япония, США – Lesson Study (М. Йошида, Т. Чичибу, Х. Куно, А. Тахакаши, К. Льюис); Великобритания – UK Lesson Study (П. Дадли); Гонконг, Швеция – Learning Study (М. Дэниэл, Б. Джулиен, Э. Ченг, М. Панг, М. Линг) [3:11].

с За основу применения данного подхода в нашей школе была выбрана модель из Великобритании, разработанная П. Дадли.

е **Объект исследования:** профессиональные навыки педагогов (планирование образовательного процесса, профессиональное развитие);

о **Предмет исследования:** подход «Исследование урока»;

в **Методы исследования:** анализ школьной документации; наблюдение;

а Интервьюирование («голос» учителя, «голос» ученика);

н **Участники исследования:** администрация школы, педагоги.

и **Количественные данные реализации подхода Lesson Study за 3 года**

я Наибольшее количество педагогов, участвовавших в проведении исследования урока наблюдается в 2023-2024 учебном году:

п
о

т
е
м

Участники исследования: 98 педагогов – 96,1% (n102); 103 учащихся НШ– 14% (n 752); 97 учащихся ОШ – 11,8% (n 820)

Участники проведения LS: 87 педагогов – 85,3% (n102); учащиеся НШ 18 – 2,4% (n 741); учащиеся ОШ 39 – 4,8% (n 818); Всего учащихся 57 - 3,7% (n 1559). По сравнению с 2021/2022 учебным годом данные показатели выросли в 1,5 раза, как среди участников исследования, так и участников проведения LS и наблюдаемых учащихся ABC.

**Качественные данные реализации подхода Lesson Study
в практике работы педагогов за 3 года**

Эффективность применения подхода исследования урока в практике работы показала, что наблюдается положительная динамика в увеличении качества знаний у учащихся ABC в течение 3 лет:

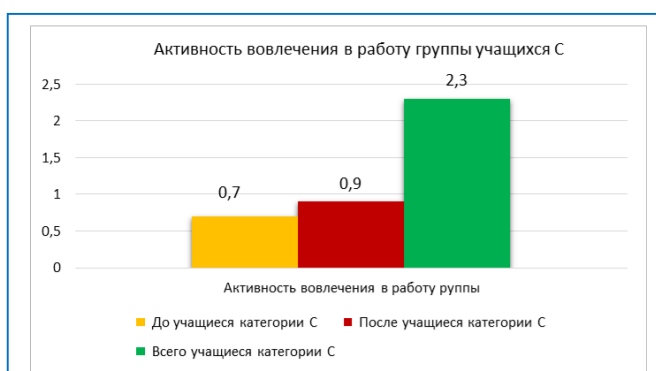
Таблица 1. Качество знаний учащихся ABC за 3 года

Период / количество учащихся	Учащиеся ABC/ оценки			Качество знаний	+/-
	A (сильный)	B (средний)	C (слабый)		
	Количество учащихся ABC				
2021 / 2022 - 24	9	8	7	70,8 %	

ч е л .					
2 0 2 2 / 2 0 2 3 - 3 6 ч е л .	14	12	10	7 2 , 2 %	+ 1,4%
2 0 2 3 / 2 0 2 4 - 5 4 ч е л .	19	21	14	7 4 , 1 %	

В основном учащиеся показывают стабильные результаты, но часть детей улучшают свое обучение, переходя из категории В в категорию С или из категории А в категорию В. Также у отдельных обучающихся наблюдается регресс в обучении. Среди объективных причин можно отметить пропуски по болезни, среди субъективных – снижение мотивации. Отдельные учащиеся группы С имеют на протяжении 1-4 четверти оценку «3», но в их обучении виден прогресс: если в 1-2 четвертях уровень знаний колебался между «2» и «3», то в 3-4 четвертях они стали иметь твердую «3».

Также более активно стали вовлекаться в работу группы некоторые дети С, которые

смогли улучшить результаты учения – это 2,1% от общего количества учащихся данной категории. У исследуемых учащихся наибольший интерес вызывают предметы гуманитарного цикла, более сложными для них являются предметы ЕМН, особенно математика, физика, химия.

Рисунок 1. Активность вовлечения в работу группы учащихся ABC

У 5,8% учащихся у повысилась мотивации и вырос интерес к учебе, к самостоятельному обучению (ученики А – 1,9%, В – 1,8%, С – 2,1%). В целом качество знаний по школе по итогам 2023-2024 учебного года составило 44,6%. По сравнению с 1 четвертью оно выросло на 10,5% (было 34,1%). *Рисунок 2. Уровень мотивации учащихся ABC*

Следует отметить, что положительную

динамику качества знаний показывают 40 из 54 исследуемых учащихся (74,1%), это 6,5% из общего количества отличников и хорошистов в общем по школе (618 чел.). Таким образом, применение подхода «Исследование урока» непосредственно влияет на увеличение качества знаний. Однако мы выявили недостаточность в уровне мотивации и активности учащихся - неумение работать в команде, делать выводы и анализировать свою собственную учебную деятельность, определении для себя индивидуальной стратегии обучения.

Исследование показало, что наблюдается положительная динамика в развитии профессиональных навыков педагогов за 3 года. Об этом говорят следующие данные:

1. Обсуждение результатов проведения исследовательских уроков позволило практически 100% педагогов сделать вывод, что степень профессионализма учителя непосредственно влияет на успехи обучения учащихся.

Все педагоги отметили необходимость использования LS, у 11 из 19 педагогов (57,8%) наблюдается рост в развитии и совершенствовании профессиональных навыков. Исследование урока позволяет сфокусировать внимание на постоянной рефлексии своей деятельности, направленной на саморазвитие. 96,9% респондентов считает, что данный подход играет большую роль в профессиональном развитии и повышении уровня учебной мотивации учащихся.

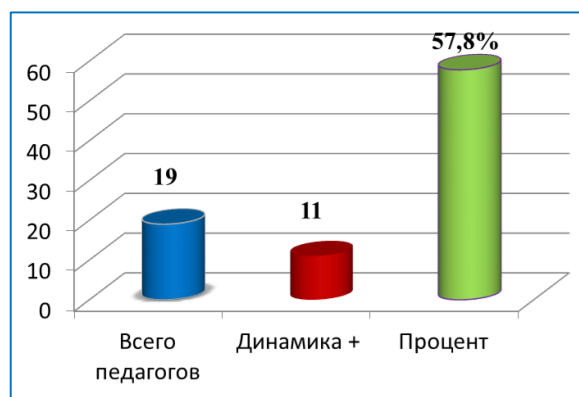

Рисунок 3. Положительная динамика в развитии профессиональных навыков педагогов

2. При реализации подхода LS учителя столкнулись с определенными трудностями. Среди них можно отметить недостаточно развитые исследовательские навыки. Это приводит к ошибкам в методологии проведения самого исследования.

Исследование среди учащихся АВС и педагогов (Учащихся – 54 чел., педагогов – 19 чел.)

Цель исследования: выяснить мнение педагогов и учащихся АВС о том, как мотивация и развитие учебных навыков влияют на результаты обучения.

Приводим примеры мнений учащихся и учителей по саморегуляции обучения. На протяжении 3 лет исследуемые ученики отмечают, что их внутренняя мотивация положительно влияет на результаты обучения. В среднем – это 79,6%. Увеличился процент обучающихся, способных регулировать свое обучение с 57,1% в 2021/2022 учебном году до 66,7% в 2023-2024 учебном году. Больше всего это касается учащихся групп А и частично В. Все 19 педагогов считают, что внутренняя мотивация улучшает результаты обучения в учащихся АВС. 80% учащихся А и 55% учащихся В умеют самостоятельно регулировать свое обучение, 75% детей С нужна помощь учителя.

Роль группой формы работы в процессе самообучения. В 2023-2024 учебном году 68,2% учащихся отмечают ее положительное влияние, в основном это дети ВС. Учащиеся А предпочитают парную форму работы или индивидуальную, но и таким детям иногда нравится работать в группе – это 25,7%. Учителя отметили, что 80% исследуемых учащихся А и В нравится работать в группе, что не совпадает с мнением самих учащихся. А вот учащимся С действительно нравится работать в группе. Так думают 75% опрошенных

Альтернативные идеи и способы их решения в нестандартных ситуациях. В 2021/2022 учебном году 42,9% обучающихся говорили о том, что могут самостоятельно выражать свои мысли и предлагать нестандартные решения. Сейчас так думают 66,7% (это также в основном учащиеся А и частично В). По мнению 80% педагогов, дети группы А могут выражать свои мысли, выдвигать альтернативные идеи и нестандартные способы решения в незнакомой ситуации. Только 25% учащихся группы В владеют данными навыками, а 45% учащихся С не могут этого делать.

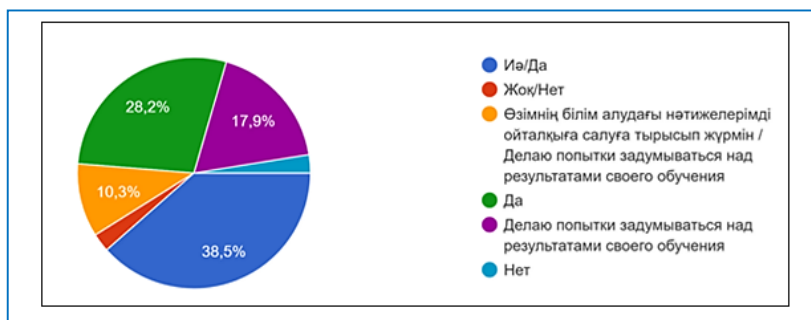

Рисунок 4. Развитие навыков высокого порядка

Развитие навыков высокого порядка (анализ, умение делать выводы, умение критически оценивать свою учебную деятельность). В среднем за три года эти навыки развиты у 48% учащихся. Это опять же учащиеся

группы А и частично В. 95% учителей пришли к выводу, что обучающиеся А могут анализировать и делать выводы. Также, по мнению педагогов, 45% учащихся В владеют этими навыками. Учащиеся С испытывают затруднения в данном виде деятельности (50% могут это делать очень редко, 20% иногда, 30% вообще не владеют данным навыком). По мнению 85% педагогов учащиеся А умеют ты критически мыслить (самостоятельно оценивать свои результаты обучения, исправлять свои ошибки и улучшать свое обучение), владеют этим навыком 50% обучающихся группы В. 40% детей С только делают попытки задумываться над результатами своего обучения, а 40% детей не умеют этого делать.

Таким образом, проведенное исследование позволило нам сделать следующие выводы:

1. Lesson Study способствует развитию профессиональных навыков педагогов. Разработка уроков группами учителей и последующее наблюдение позволяют сделать вывод, что происходит улучшение навыков планирования учебного процесса с учетом современных требований к организации обучения на всех ступенях обучения.

2. Использование данного подхода позволяет сфокусировать **внимание на постоянной рефлексии своей деятельности, направленной на саморазвитие.**

3. Наблюдение за учащимися АВС и обсуждение урока **позволяют детально отслеживать работу учащихся и в последующем вносить коррективы в их учебную деятельность.**

4. Полученные результаты исследования можно применить для улучшения практики преподавания и обучения и как один из инструментов повышения качества знаний учащихся АВС, что в перспективе может привести к увеличению данного показателя в целом по школе.

5. Результативность взаимодействия исследовательских групп педагогов зависит от опыта участия в ИУ и внутренней поддержки со стороны администрации школы и внешней поддержки тренеров Центра педагогического мастерства.

И в заключение хочется привести слова П. Дадли, которые как нельзя лучше отражают необходимость применения исследования урока в контексте обновления содержания образования: «Руководители различных уровней в сфере образования могут включить Lesson Study в систему преподавания и учения своей школы в качестве политики профессионального обучения сотрудников. Это предоставляет учителям и другим специалистам право на профессиональное обучение и возможности непрерывного профессионального развития, предполагающие модели, признанные в настоящее время и имеющие наибольшее влияние на учебную практику» [2:42].

Список литературы

1. АОО «Назарбаев интеллектуальные школы». – Руководство для учителей по реализации подхода Lesson Study (исследование урока). – Астана, 2013.-с. 32.
2. АОО «Назарбаев интеллектуальные школы». - Lesson Study: теория и практика применения. – Пит Дадли, Великобритания. – Астана, 2013.- с. 42.
3. «Lesson Study» как способ совершенствования практики обучения.- Методическое пособие. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2014. - с. 11.
4. «Пятая дисциплина: искусство и практика самообучающейся организации». - Питер Сенге.– Издательство «Манн, Иванов и Фербер», 2018 - с.7.

МАСТЕР КЛАСС «ИГРОВАЯ ТЕХНОЛОГИЯ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ».

Ченцова В.А.

учитель физкультуры, КГУ «ОСШ № 64»

«Игра не пустая забава. Она необходима для счастья детей, для их здоровья и правильного развития».

Д.В.Менджерицкая

Введение.

Значение игр многогранно. Играя, дети расширяют круг своих представлений о действительности, углубляют накопленный опыт. Подвижные игры способствуют правильному формированию детского организма, укрепляют его, развивают и совершенствуют главные физические качества: быстроту, ловкость, силу, меткость и координацию движений. Почти все игры требуют внимания, находчивости, упражняют память детей, приучают к наблюдательности.

Анализ состояния здоровья, физического и моторного развития учащихся за последнее время выявляет негативные тенденции.

Современные дети демонстрируют недостаточный уровень развития двигательных способностей. Данная проблема обусловлена особенностями их образа жизни.

В настоящее время наблюдается тенденция у детей к предпочтению телевизионных развлечений и компьютерных игр активному отдыху на свежем воздухе и занятиям спортом.

Это приводит к увеличению статической нагрузки на определенные группы мышц, что вызывает их переутомление. В результате снижается сила и работоспособность скелетной мускулатуры, что, в свою очередь, влечет за собой нарушение осанки, искривление позвоночника, плоскостопие и задержку развития физических качеств, таких как скорость, ловкость, координация движений, выносливость, гибкость и сила.

Недостаток двигательной активности у ребенка негативно сказывается не только на его физическом здоровье, но и на развитии интеллектуальных, эмоциональных и других сфер. Движение является важным стимулом для гармоничного развития личности.

Поэтому перед государством, образовательными учреждениями и родителями стоит актуальная задача – обеспечить условия для формирования здорового образа жизни у детей и подростков, способствующего их полноценному развитию как членов общества.

При решении традиционных задач, связанных с развитием двигательных навыков, физических качеств и координации, важно не пренебрегать формированием у учащихся позитивного отношения и интереса к занятиям физической культурой и занятий спортом.

Формирование у школьников положительного отношения к физической культуре является одной из ключевых задач учителей физкультуры в современной системе образования. Для успешного решения этой задачи необходимо использовать весь арсенал доступных педагогических средств и методов.

Динамические игры способствуют всестороннему развитию ребёнка, при этом, в отличие от традиционных физических упражнений, они не вызывают у него скуку благодаря своей увлекательной форме. Современный класс – это многообразие: дети с различными способностями и уровнями развития, представители разных культур и интересов. Каждый ребёнок – это уникальный мир, порой очень отличный от других. Задача учителя, проявляя такт и понимание, заключается в том, чтобы войти в этот мир каждого ученика, понять его индивидуальность и, главное, оказать поддержку в его стремлении к успеху.

Моя профессиональная деятельность направлена на обеспечение равного доступа каждого воспитанника к занятиям физической культурой и спортом. Я стремлюсь создать оптимальные условия для раскрытия и развития как физических, так и духовных способностей ребёнка, содействуя его самоопределению.

Эффективность обучения напрямую зависит от заинтересованности ребёнка. Принципом моей работы является поэтапный подход:

- * Заинтересовать: прежде чем приступить к объяснению, необходимо вызвать у ребенка интерес к теме.

- * Подготовить: перед тем как предложить действие, важно подготовить ребенка к нему физически и психологически.

- * Вызвать ожидание: чтобы усвоение нового материала было более эффективным, нужно создать атмосферу предвкушения.

В этой связи, подвижные игры становятся незаменимым инструментом. Их разнообразие и динамичность позволяют удовлетворить потребность детей в физической активности, делая обучение увлекательным и продуктивным.

Тема мастер-класса «Игровая технология на уроках физической культуры».

Уважаемые коллеги, позвольте представить вашему вниманию подборку игр, используемых мною в ходе занятий по физической культуре. Приглашаю всех желающих принять участие в совместной игре.

1.»Квадрат».

Перед началом игры чертятся мелом два квадрата, расчерченные три на три равных сегмента. В каждую клетку ставятся конусы. Участники делятся на две команды. Каждая команда строится в колонну по одному напротив своего квадрата на расстоянии 5-6 метров. По команде участники под номером один подбегают к квадрату и собирают конусы, уложив их один на один, бегут ко второму участнику, те подбежав к квадрату, снова раскладывают конусы и т.д. Побеждает команда, закончившая задание первыми.

2. «Синий, желтый, красный, зеленый».

Около каждого играющего ставятся по четыре фишки разного цвета впереди, сзади, справа, слева. По команде, синий играющий прыгает через синюю фишку, по команде красный через красную и т.д. Кто ошибся из игроков, выбывает из игры. Побеждает самый внимательный участник, который все делает без ошибок.

3. «Нейрокоррекция».

Каждому участнику дается гимнастическая палка и теннисный мяч. В правой руке он держит мяч в другой ставит гимнастическую палку на пол и держит вверх свободной рукой. Ударяя мяч об пол нужно поймать мяч теперь левой рукой и в это же время перекинуть гимнастическую палку в другую руку и т.д.

4. «Качающееся ведро».

Перед началом игры подвешивается ведро на веревочке. Участникам раздаются теннисные мячи. Задача с определенного расстояния закинуть мячи в ведро. Побеждает участник больше всех закинувший мячи.

5. «Шарики».

Участники распределяются в зале по четыре человека, берутся за руки и образуют круг. Каждой команде дается воздушный шарик. По сигналу каждая команда набивает шарик головой. Команда может двигаться. У кого шарик упадет на пол, выбывает из игры.

6. «Кубик».

Перед игрой готовится большой кубик, где ставятся номера 1,2,3,4, , .

Все участники делятся на четыре команды и становятся в колонну по одному. Первым четверым участникам прикрепляются номера 1,2,3,4. Педагог начинает кидать кубик, если выпадает номер 1 команда под этим номером делает шаг вперед, если выпадает все команды делают 1 шаг вперед, если выпадает все команды делают шаг назад и т.д. Побеждает команда первая дошедшая до определенного места.

7. «Сядь, встань».

Все участники становятся в большой круг, один участник становится посередине в круг с волейбольным мячом. По сигналу он кидает мяч любому участнику произвольно, тот ловит, а в это время участники находящиеся справа и слева должны быстро присесть и встать и так игра продолжается. Кто ошибся из участников выбывает из игры. Игра продолжается пока не останутся трое участников самых внимательных.

8. «Оторви хвост».

Сзади участников привязываются ленточки. По команде каждый участник старается сорвать все ленты у соперников. Кто из участников сорвет больше всех лент при этом сохранит свои, тот и выиграл. Можно заменить ленточки шариками воздушными, которые привязываются на нитке до пола и их надо лопнуть ногой.

9. «Не урони».

Все участники становятся в круг у каждого в руках гимнастическая палка, которую ставят одним концом в пол, другой держат в руке на небольшом расстоянии. По сигналу все участники одновременно отпускают свою палку и по часовой стрелке перебегают к другой. Кто из участников не успевает схватить палку, и она падает, тот выбывает из игры. Убирается одна палка и так игра продолжается пока не останется один участник. 2 вариант каждый подбрасывает мяч вверх и также перебежать к рядом стоящему и поймать мяч.

10. «Защищай и нападай».

Командная игра от 12-30 человек. Поперечной чертой площадка делится пополам. Играющие делятся на две команды и располагаются на противоположенных концах площадки за линией своих «городов». Позади каждого участника ставится булава, а каждому игроку дается по теннисному мячу. По сигналу игроки обеих команд стараются сбить мячом булавы противоположенной команды, одновременно защищая свои булавы от мячей «противника». Игрокам разрешается выходить из «города» до середины площадки, но тогда они рискуют тем, что будет сбита их булава. Игра продолжается до тех пор, пока не будут сбиты все булавы одной из команд (сбитые булавы обратно не ставятся). Эта игра ведется также на время.

11 «Катящаяся мишень».

На площадке чертится квадрат со сторонами 8-12 метров. По углам квадрата устанавливаются ограничители. Четыре команды играющих становятся каждая за одной из сторон квадрата. Посередине квадрата ложится волейбольный мяч, все играющие имеют по одному теннисному мячу. По сигналу все играющие, не переступая за границу квадрата, бросают свои мячи в волейбольный мяч, стараясь меткими попаданиями перекатить его через противоположенную сторону квадрата. Разрешается поднимать брошенные мячи и кидать их снова; запрещается задерживать катящийся волейбольный мяч рукой или ногой. Побеждает команда, перекатившая волейбольный мяч через противоположенную сторону квадрата.

12. «Мяч среднему»

Игроки делятся на три равные по количеству играющих команды и размещаются полукругами. Выделенные капитаны становятся перед своими командами в очерченные места. Каждый капитан получает по мячу. По сигналу, капитаны бросают мяч игроку своей команды, стоящему в полукруге крайним справа. Этот игрок ловит мяч и перебрасывает его обратно капитану. Затем мяч таким же образом перебрасывается следующему игроку и т.д. Когда мяч получит игрок, стоящий в полукруге крайним слева, он бежит с ним на место капитана; все игроки в полукруге переходят на одно место влево, капитан же занимает освободившееся в полукруге место справа. Затем переброска мяча продолжается в том же порядке. Игра идет до тех пор, пока все игроки по очереди не побывают в кругу. Выигрывает команда, капитан которой скорее других возвратится с мячом на свое место.

Правила:

1. Игрокам стоящих по окружности, выбегать на место капитана можно только после того, как мяч будет пойман от очередного игрока, находящегося в кружке.

2. Если мяч не будет пойман игроком, стоящим по окружности или в кружке, то мяч перебрасывается между данной парой игроков повторно, причем поднимает его тот игрок, от которого мяч не был пойман.

3. При возвращении с мячом на свое прежнее место капитан поднимает мяч вверх, показывая, что его команда закончила перебрасывание. (Бросать и ловить мяч можно различными способами, что является хорошей подготовкой к спортивным играм).

Вывод.

Внедрение игровых технологий на уроках физической культуры привело к существенному изменению отношения учащихся к предмету. Игровой метод, благодаря вовлечению эмоциональной сферы, зарекомендовал себя как эффективный инструмент для активизации двигательной активности на уроке.

Важным преимуществом данного метода является его универсальность: его можно успешно интегрировать во все разделы учебной программы и использовать не только в игровых, но и в традиционных видах физической подготовки. Включение игрового метода в образовательный процесс по физическому воспитанию способствует повышению интереса учащихся к занятиям. Учащиеся всех возрастов, регулярно участвующие в подвижных играх, демонстрируют регулярное посещение уроков физической культуры с энтузиазмом и способностью самостоятельно организовывать игры со сверстниками в свободное время.

Литература:

1. Емельянова, М.Н. Подвижные игры как средство формирования самооценки / М.Н.Емельянова // Ребенок в детском саду. - 2007. - №4. - С.29-33.
2. Ковалевский, А.К. Обогащение двигательного развития детей старшего дошкольного возраста: Дис. канд. пед. наук / А.К.Ковалевский Екатеринбург: УГПУ, 2007. - 138 с.
3. Кузнецов, В.С. Физическое упражнения и подвижные игры. Метод. пособие / В.С.Кузнецов, Г.А.Колодницкий. - М.: НЦ ЭНАС, 2006. - 151 с.
4. Энциклопедия физической подготовки. Методические основы развития физических качеств / Под общей ред. А.В. Карасева. - М.: Лептос, 2004. - 368 с.

5. Киселев П.А. Картотека подвижных игр и игровых заданий учителя физической культуры. От игры к спорту. ФГОС/Киселев П. А., изд. Учитель 2020. - 280с.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РАБОТЕ С ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬЮ РЕБЕНКА В ХОРЕОГРАФИИ

Чернова А.С.,

педагог дополнительного образования

центр детско-юношеского творчества «Дом Дружбы», г.Сарань

Введение.

Хореография – это не только искусство танца, но и мощный инструмент для раскрытия индивидуальности ребёнка. Современные подходы в педагогике делают акцент на том, чтобы учитывать личные особенности каждого ученика, помогая им достигать не только технических высот, но и гармоничного личностного развития. Эта статья рассматривает актуальность темы, ключевые проблемы и пути их решения, а также делится практическим опытом реализации персонализированного подхода в обучении.

Актуальность темы:

Современные дети растут в условиях высоких требований к их физическим, эмоциональным и социальным навыкам. В хореографии это особенно важно, поскольку каждое движение, каждый танец раскрывает не только мастерство, но и личность. Индивидуальный подход становится ключом к успешному обучению, ведь он позволяет:

- Создавать комфортные условия для раскрытия творческого потенциала.
- Мотивировать детей через учет их интересов и особенностей.
- Повышать результаты за счёт персонализированного планирования.

Выявление ключевых проблем.

Несмотря на актуальность подхода, практика работы с индивидуальностью сталкивается с рядом сложностей:

1. Отсутствие персонализации в массовых программах.
2. Ограниченные ресурсы тренеров.
3. Недостаток диагностики.
4. Проблемы мотивации.
5. Недостаточное использование современных технологий.

Обсуждение путей решения

Для устранения вышеуказанных проблем предлагаются следующие подходы:

1. Диагностика и планирование:

- Проведение тестирования физических, эмоциональных и творческих способностей учеников. Это позволяет каждому ученику развиваться в своем темпе, улучшая свои сильные стороны и работая над слабыми.

- Разработка индивидуальных программ обучения.

2. Использование игровых методик для раскрытия индивидуальности:

- «Танцевальная импровизация»: детям предлагается создать движение под музыку.

- «История в движении»: ученики изображают события или эмоции через танец.

- «Зеркало»: дети повторяют движения друг друга, развивая внимание и творчество.

Это позволяет детям самостоятельно создавать элементы танца, импровизировать и находить свой уникальный стиль.

3. Взаимосвязь с другими дисциплинами:

- Включение элементов артистического пирамидного спорта, который развивает артистизм, взаимодействие в команде и физическую выносливость.

- Старшие ученики могут быть наставниками, помогая младшим раскрывать себя через танец и укрепляя собственное лидерство.

- Организация совместных выступлений и проектов, где замкнутые дети могут попробовать себя в новых ролях.

4. Использование мультимедийных технологий:

Видеоанализ – запись и разбор движений помогает ребенку видеть свой прогресс.

Виртуальная реальность (VR) и дополненная реальность (AR) — тренировки с использованием 3D-моделирования движений.

Мобильные приложения для самостоятельной практики (например, для разучивания комбинаций, тренировки ритма).

5. Проектная деятельность:

Создание проектов, в которых дети могут принять участие в разработке концепции или шоу, что способствует формированию индивидуальной ответственности и лидерских качеств.

6. постоянная обратная связь:

Индивидуальные консультации, групповой чат с детьми, где есть возможность давать на дом задания и проводить работу над ошибками, регулярные обсуждения успехов и проблем детей с учетом их психоэмоционального состояния и физической готовности.

7. Гибкие тренировочные программы:

Адаптация программы с учетом возраста, уровня подготовки и индивидуальных особенностей детей, что позволит каждому ребенку развиваться по собственным параметрам.

Результаты внедрения подходов.

Реализация современных подходов показала следующие результаты:

1. Повышение уровня вовлеченности: дети становятся более заинтересованными в занятиях.

2. Ускорение освоения навыков: занятия становятся более эффективными.

3. Развитие творческого потенциала: дети начинают активно участвовать в создании танцевальных композиций.

4. Улучшение результатов на конкурсах: увеличивается количество призовых мест.

5. Гармоничное личностное развитие: дети становятся более уверенными и открытыми.

Критерии личностной ориентации и оценки

Для оценки индивидуальности ребёнка можно использовать следующие критерии:

1. Уровень вовлеченности в занятия (инициативность, интерес).

2. Развитие творческих способностей (способность придумывать оригинальные движения).

3. Прогресс в физической подготовке (гибкость, координация, сила).

4. Эмоциональная выразительность (умение передавать эмоции через танец, артистизм).

5. Социальная адаптация (умение взаимодействовать с группой, работать в паре).

6. Самооценка: способность ребёнка анализировать свои успехи и трудности.

Заключение.

Современные подходы к работе с индивидуальностью ребёнка в хореографии открывают новые возможности для развития детей. Индивидуализированный подход помогает не только в раскрытии творческого потенциала, но и в гармоничном развитии личности. Эти методы требуют внимания и ресурсов, но результаты – уверенные, творческие и успешные дети – оправдывают все усилия.

Литература.

1. Петрова Е.А. «Инновационные методики в преподавании», – Казань: Издательство Казанского университета, 2021.

2. Лебедева А.Н. «Арт-терапия в хореографическом обучении детей», – СПб.: Питер, 2022.

3. Гончарова М.Е. «Индивидуализация хореографического обучения в детском возрасте». // Вестник педагогических наук, 2021, №3, с. 47-59.

4. Климова А.С. «Использование цифровых технологий в хореографическом образовании». // Педагогика искусства, 2023, №1, с. 12-25.

ИННОВАЦИОННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ «STEP BY STEP» В ДОШКОЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ

Черныш С.В., Шухман Т.В.

КГКП я/сад «Айналайын» г. Караганда.

Современные реформы образования, реализуемые сегодня в Казахстане, возлагают на детский сад и воспитателя огромную ответственность. Так как от того, чему и как мы, сегодняшние взрослые, будем учить наших детей, какие качества заложим, как подготовим к дальнейшей жизни, зависит прогресс нашего общества и страны

Однако надо признать, что реализация сегодняшних направлений реформы в области дошкольного воспитания сегодня не возможна не только без внедрения новых прогрессивных методик, без хорошей материально-технической базы, без высокой квалификации персонала, но и без развития партнерских отношений между педагогами, родителями, общественностью и детьми. Взаимодействие этих четырех связующих компонента и составляют инновационный процесс «Step by step» («шаг за шагом») в области дошкольного воспитания и образования сегодня, ставший, по сути национальным стандартом.

Основная цель технологии «Step by Step» – подготовка детей к жизни в современном стремительно меняющемся мире.

- Развивать у детей способность и желание к познанию нового.
- Создавать обучающую среду, основанную на взаимном уважении.
- Последовательность и непрерывность обучения в единстве с практикой.
- Поддерживать и развивать процессы гуманизации и демократизации воспитания.

Строится такая работа на основных принципах:

- адекватности особенностям психического развития ребенка;
- вариативности;
- целостности;
- координации подходов к обучению и воспитанию в условиях детского сада и семьи;
- преемственности дошкольного и начального общего образования.

Какие преимущества при таком подходе имеют дети?

- имеют возможность развиваться в соответствии с уровнем развития своего возраста и индивидуальными особенностями;
- имеют свое мнение, свой взгляд, умеют делать выбор;
- научились использовать свои знания в практической деятельности;
- умеют свободно выражать свои мысли и делать выводы;
- умеют налаживать сотрудничество и взаимопомощь.

Что дает этот подход?

- имеется возможность самостоятельно организовать педагогическое пространство;
- вносятся изменения и необходимые коррективы в учебный план и в учебные программы;
- планируется деятельность детей в соответствии с индивидуальными особенностями каждого ребенка;
- диагностируется развитие каждого ребенка;
- прилагаются умения слушать мысли, идеи ребенка, оценивать его труды и воспринимать его как личность.

Что приобретают при такой организации воспитательно-образовательного процесса родители?

- возможность полностью участвовать в жизни детского коллектива;
- возможность иметь информацию о развитии ребенка, видеть его достижения;
- возможность общения с коллективом и установления, доверительных, партнерских отношений.

Данная инновационная образовательная модель вносит положительные изменения в весь педагогический коллектив:

- совершенствуются учебно-воспитательный процесс на научной основе;

- распространяются новые формы и методы обучения;
- обеспечивается профессионально-педагогическая подготовка педагогов;
- повышается педагогическая культура и эффективность педагогического труда.

В итоге, что приобретает наше общество:

- обновление детского сада;
- обновление образовательного пространства дошкольного образования с учетом современных требований и новых подходов к содержанию образования.

Изучив и начав работать по инновационной программе «Step by Step» мы выделили три основные направления:

- Модернизация предметно – пространственной среды. (предметно пространственная среда должна быть не только функциональной, мобильной, но и развивающейся. Отвечать тем задачам, которые поставлены на реализацию образовательных задач в настоящее время).

- Изменения в организации и проведении организованной деятельности. (организованная деятельность организуется в игровой форме и направлена на развитие индивидуальных, познавательных, творческих способностей каждого ребенка).

- Тесное сотрудничество с родителями воспитанников (основной целью работы с родителями является: заинтересовать родителей удивительным миром ребенка в детском саду. Где родители будут предлагать свои идеи, и принимать самое активное участие в жизни ребенка в детском саду).

Для развития интереса и активизации творческих способностей детей предварительно проводится беседа с детьми, на тему как бы они хотели провести завтрашний день, чем бы хотели заниматься. Определившись с темой следующего дня или нескольких дней. Воспитатель оформляет группу. Например: «Путешествие в царство геометрических фигур». Приемная оформляется – геометрическими фигурами разных размеров и форм. В групповой комнате детей встречает сказочный замок, построенный из геометрических фигур. В замке дети находят звуковое письмо с предложением отправиться в путешествие. Дети самостоятельно выбирают вид транспорта. В процессе игры предлагается посетить станции – художников, строителей, музыкантов, исследователей... Проводя игровую деятельность решаются воспитательные и образовательные задачи. Для привлечения родителей и большей заинтересованности детей, предлагается принести предмет похожий на геометрическую фигуру, приготовить загадку или пантомиму.

По инициативе детей в течении двух недель воспитанники отправляются в «Мир красок». Каждый день имеет свой цвет и направления маршрута. Группа оформляется соответственно. Игровые задания, дидактический материал подбирается в соответствии темы и поставленным задачам. В родительском уголке представляются все направления работы с детьми. А для большей заинтересованности родителям предлагается одеть детей в соответствии с цветом дня (одежда, бантики, заколки...). Заинтересованность и желание детей быть участником данного процесса способствует тому, что родители предлагают свои оригинальные идеи и интересуются следующим днем.

В преддверии Нового года проводится марафон по выполнению заданий от Деда Мороза. В приемной размещается экран отсчета дней до Нового года. Каждый день в почтовом ящике дети находят письма с заданиями. Родители с интересом читают письма Деда Мороза, помогают выполнять задания, проводят спортивные игры на улице, украшают группу к Новому году.

Работая по данной инновационной технологии, мы видим, что: ежедневно меняется предметно-пространственная среда. Организованная деятельность проходит в форме игры. Дети сами выбирают игру, игровые задания. Решают проблемные ситуации. Дети не пассивные слушатели и исполнители, а исследователи. Создается ситуация успеха для каждого ребенка. Открытость детского сада, творчество педагогов, счастливые лица детей приводит к более тесному сотрудничеству родителей с коллективом детского сада.

Работая, в тесном контакте педагоги, родители и общество получают самостоятельных, обладающих критическим мышлением, умеющих работать в команде, эмоциональных, творческих и ответственных граждан своей страны.

Литература:

1. Концепция непрерывного педагогического образования педагога новой формации Республики Казахстан. // Вопросы педагогики. - 2006. - №1-2. с.123-150.
2. Айджанова Д., Бейсенбаева С., Исакова А., Попова Т. Инновационная технология "Step by Step" дошкольных учреждений Казахстана. Алматы: «Білім», 2000.
3. Бершадский М. Е., В. В. Гузеев. Дидактические и психологические основания образовательной технологии. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2003.

РАЗВИТИЕ ИНТЕРЕСА К ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ У УЧАЩИХСЯ 5-Х КЛАССОВ

Чистякова К.П.,

учитель физической культуры, КГУ «Школа-лицей №66», г.Караганда.

Актуальность работы. В последнее время перед школьной системой физического воспитания встают задачи коренного изменения отношения к физической культуре, как важнейшей составляющей общего среднего образования [1]. Одной из самых старейших проблем школьного обучения является формирование интереса к учению. В этом направлении в Казахстане идёт обновление содержания школьного образования, которое призвано решать вопросы: как формировать интерес к учению, в том числе в предметной области «Физическая культура». Наряду с вопросами формирования интереса, как считают авторы, необходимо уделять внимание вопросам формирования потребности к систематическим и самостоятельным занятиям физической культурой на основе создания представлений о здоровом образе жизни. Приобретение этих знаний будет способствовать изменению отношения учащихся к физической культуре, побуждать к становлению у них ценностных ориентаций на физическое совершенство и здоровый образ жизни [2][3].

Целью исследования явилась оценка у учащихся, 5-х классов интереса к физической культуре.

Материалы и методы исследования. Теоретический анализ, анкетирование, математическая обработка полученных результатов.

В исследовании приняли участие учащиеся 5-х классов КГУ «Школа-лицей №66» г. Караганды. Всего 42 школьника, из них 20 мальчиков и 22 девочки.

Анкетный опрос проведён среди учащихся, перешедших в 5 класс в начале 2024-25 учебного года на тему: «Интерес и потребность учащихся в физической культуре». В содержание анкеты входило 9 вопросов. Для обработки полученных данных использовали стандартизированный набор оценок как своеобразную оценочную шкалу. Оценочное суждение респондента выражалось в баллах (от 1 до 3), а всей группы средним арифметическим числом [4].

О развитии физкультурно-спортивных потребностей судили по признакам: отношение и интерес к физкультуре, «сформированность» потребности в урочных формах занятий, «сформированность потребности во внеурочных организованных и самостоятельных занятиях, самооценка физического развития школьников [5].

Показатель интереса мы определяли по отношению учащихся к урокам физической культуры, спорту, содержанию уроков физической культуры. Показателем потребности в занятиях физической культурой выступало время, отводимое учащимися на физкультурную деятельность в рамках школы (в часах в неделю). По характеру ответа на вопросы «Занимаюсь спортом в секции ДЮСШ?», «Занимаюсь физическими упражнениями самостоятельно?» и «Хотел бы заниматься каким-либо спортом в школе?» мы судили о сформированности у детей потребности во внеурочных организованных и самостоятельных занятиях. Косвенным

субъективным показателем, отражающим потребность в физкультуре и спорте, служила самооценка физического развития школьников, базирующаяся на собственных знаниях, представлениях о требованиях к параметрам физического развития и достигнутых результатах в физкультурной деятельности [5].

Полученные результаты. Анализ ответов при анкетировании школьников 5 классов на начало учебного года определил среднегрупповой показатель потребности учащихся в физической культуре, который составил у мальчиков - 2,5 балла, а у девочек - 2,4 балла. Суммарные среднегрупповые баллы по признакам, входящим в критерии оценки, соответствовали у школьников условно 3 уровням «сформированности» потребности в физкультуре: высокому, среднему, низкому. Определение процента учащихся с различным уровнем потребностей позволило нам получить реальную картину эффективности физического воспитания у школьников (Рис. 1). Так, на начало учебного года у 75,0 % мальчиков определён высокий уровень потребности в физической культуре и спорте, средний уровень - у 15,0% мальчиков, 10,0% школьников имели низкий уровень исследуемой потребности.

У девочек высокий уровень «сформированности» потребности в физической культуре и спорте по суммарной балльной оценке признаков имели 40,0 % девочек, средний уровень – 50,0% школьниц и низкий уровень – 10,0%. Процент мальчиков с высоким уровнем потребности в физической культуре и спорте оказался на 35,0% выше, чем у девочек.

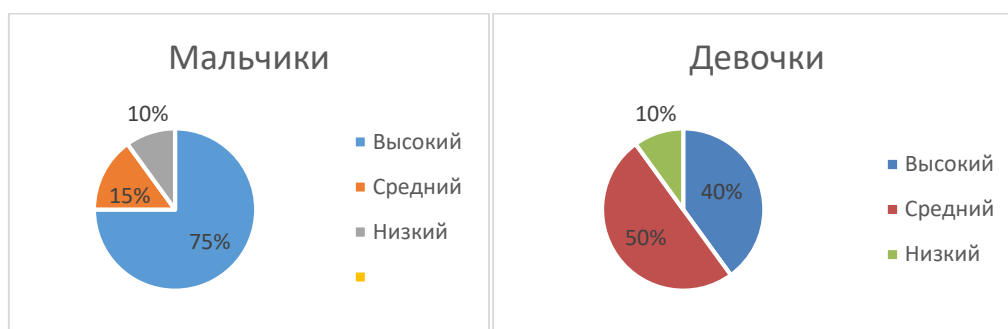

Рис.1. Процентное соотношение выпускников начальной школы с различным уровнем потребности к физической культуре (%)

Изучение интереса к занятиям физической культурой у мальчиков 5-х классов (Рис.2) выявило при среднегрупповом показателе 2,6 балла высокий его уровень у 70,0% мальчиков, средний – 25,0%, низкий уровень – 5,0% мальчиков. У девочек при среднегрупповом показателе 2,3 балла высокий интерес к физической культуре и спорту наблюдался у 32,0%, средний - у 64,0%, низкий уровень - у 4% девочек.

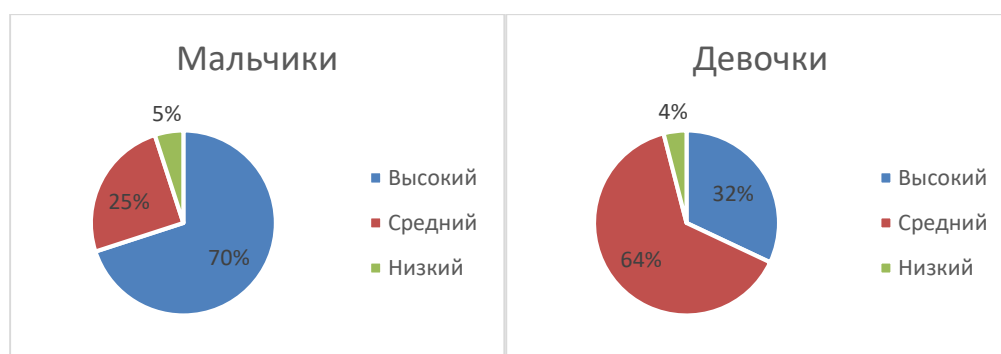

Рис. 2. Процентное соотношение школьников 5- х классов с различным уровнем интереса в физической культуре и спорте (%)

На вопрос «Как вы относитесь к содержанию уроков физкультуры?» 75,0% мальчиков ответили «хорошо», 20,0% - «удовлетворительно» и 5,0% ответили «неудовлетворительно». У

девочек 45,0% ответили «хорошо», такой же процент – «удовлетворительно» (45,0%) и 10,0% – «неудовлетворительно».

Потребность в уроках физкультуры соответствовала низкому уровню (1-2 раза в неделю) у 15,0% мальчиков и 18,2% девочек. Желание заниматься физической культурой 3-4 раза в неделю выразило 25,0% мальчиков и 22,7% девочек (средний уровень). 60,0% мальчиков и 59,1% девочек хотели бы посещать 5-6 уроков физкультуры раз в неделю, что отражает высокий уровень естественной потребности в двигательной активности в возрасте 10-12 лет.

При анализе ответов установлено, что высокий уровень интереса к спорту проявили 60,0% мальчиков, средний – 25,0% и низкий уровень – 15,0%. Высокий уровень интереса к занятиям спортом определен у 23,0% девочек, средний уровень – 64,0%, низкий уровень – 13,0%. Кроме того, количество желающих заниматься спортом в секции составляет у мальчиков 85,0% и девочек – 82,0 %. Не хотят заниматься во внеурочное время спортом 15,0% мальчиков и 18,0% девочек.

Анализ ответов на вопрос «Занимался (ась) физическими упражнениями самостоятельно» показал, что 80,0% мальчиков и 68,0% девочек занимаются упражнениями самостоятельно, а 20,0% мальчиков и 3,0% и девочек ответили отрицательно. На вопрос «Не занимался(ась) спортом, потому что нет времени» учащиеся ответили следующим образом: 35,0% мальчиков и 50,0% девочек ответили, что у них есть время для занятия спортом. 65,0% мальчиков и 50,0% девочек сказали, что у них не хватает времени для занятий спортом.

Анализ ответов на вопрос «Хотел (а) бы заниматься каким-либо спортом в школе?» установил, что большинство мальчиков (85,0%) хотели бы заниматься спортом, а 15,0% не выразили такого желания. При этом 70,0% мальчиков отдали предпочтение среди видов спорта спортивным играм (баскетбол, волейбол). 10,0% ответили, что хотели бы заниматься единоборствами, а 20,0% мальчиков не выбрали вид спорта. Среди девочек 95,0% хотели бы заниматься спортом, а 5,0% не выразили такого желания. У девочек (59,0%) как и мальчиков в большей степени проявился интерес к спортивным играм (баскетбол волейбол), для 18,0% девочек интересен теннис, а 23,0% не выбрали вид спорта.

Результаты самооценки физического развития при одинаковом среднегрупповом балле (4,3 балла) показали, что 40,0% мальчиков оценивают уровень своего физического развития как высокий, 55,0% – как средний и 5,0% – как низкий. Из девочек 5-х классов 36,0 % школьниц оценили уровень своего физического развития как высокий, 59,0 % девочек –средний уровень и 5,0% низкий уровень. Следует отметить, что существенной разницы в самооценке физического развития между мальчиками и девочками 5 классов не отмечено. На наш взгляд, полученные данные в этой возрастной группе могут косвенно указывать на однотипность сложившихся у школьников на основе полученных знаний представлений о параметрах и должных результатах физического развития.

Таким образом, у учащихся 5-х классов высокая естественная потребность в двигательной активности проявляется в положительном отношении к физической культуре и спорту в целом, о чем свидетельствуют полученные нами в анкетировании данные. Для формирования в дальнейшем культурной потребности в физическом самосовершенствовании необходимо в школе создавать условия для поддержания и повышения интереса в физической культуре посредством внедрения, начиная с начальной школы, привлекательных для всех возрастных групп учащихся средств и методов физического воспитания.

Литература

1. Дуркин П.К. Формирование у школьников интереса к физической культуре: учеб. пособие. - Архангельск: Изд-во, Арханг. гос. техн. ун-та, 2006. - 128 с.
2. Шатунов Д.А. Статья: «Формирование мотивации у детей школьного возраста к занятиям физической культуры и спорта». – 2014.
3. Погребнёв С.С. Формирование устойчивой мотивации к урокам физической культуры и здоровья у учащихся младших классов нетрадиционными формами и средствами обучения — Краснодар: Новация, 2016. — С. 175-177.

4. Дворкин Л.С., Воробьев С.В., Хабаров А.А. Физическая подготовка школьников 4-6 классов на основе занятий борьбой самбо //Физическая культура. – 1998. - №4. – С.21-26.
5. Макаренко, В. К. Формирование мотивации к занятиям физической культурой и спортом / В. К. Макаренко // Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского. – 2008.

ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІН ОҚИТУДА ОҚИТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

Шайманова Гульжан Абилдахановна
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қарағанды облысы Теміртау қаласы, «Ғабиден Мұстафин атындағы ЖББМ» КММ

Білім беру мазмұны жаңартылып, жаңаша көзқарастар туындап жатқан кезеңде оқыту парадигмасы да өзгерді. Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы - бұл болашақ ұрпақтың заманауи талаптарына бағытталған жаңа бағдарлама [1, 126.]. Осы тұрғыда, оқытушылардың оқыту әдістерін жаңартып, және технологияларды игеруі мен оларды тиімді пайдалануы маңызды міндеттердің бірі. Жаңа технологияларды игеру мұғалімнің зияткерлік, кәсіби, адамгершілік және басқа да қасиеттерін қалыптастыруға, оқу процесін дұрыс ұйымдастыруға ықпал етеді. Білім және ғылым саласындағы инновациялық педагогикалық технологиялар ұғымы мектеп оқушыларын оқыту мен тәрбиелеуде кеңінен қолданылатын технологиялардың біріне айналды, яғни:

- жаңа технологияларды қолдану арқылы білім беру сапасын арттыру;
- жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды енгізу арқылы білім беру мазмұнын жаңарту;
- жаңа технологияларды қолдану саласында оқушыларға кәсіптік оқыту тетігін құру.

Оқытудың тиімді әдістері, технологиялары мен стратегияларын саралау осы баяндаманың негізгі сұрағы.

Мұндағы педагогикалық идеяның міндеттері:

- Мектеп оқушыларының білім деңгейін дамытудың инновациялық әдістерін зерделеу.
- Мектеп оқушыларының білім деңгейін дамыту бойынша шаралар жүйесін іске асырудың тетіктерін анықтау.
- Оқытуда кең тараған инновациялық әдістерге шолу жасау;
- Кейбір әдіс түрлеріне және әдіс-тәсілдеріне сипаттама беру;
- Орта мектепте оқыту үрдісінің сапасын арттыру мақсатында негізгі сабақ түрлерінің және оқыту әдіс-тәсілдерінің күрделі педагогикалық проблемасына теориялық түсінік беру, сабақ түрлерінің және әдіс-тәсілдерінің көп қырлы мәнін, олардың арасындағы байланысын, топтастырудың әр түрлі жолдарын және жеке оқыту әдістерінің мазмұнын, рөлін, тиімділігін анықтау.

Аталмыш міндет өз кезегінде, қазақ тілі және әдебиеті пәнінде де инновациялық технологиялармен білім беру арқылы сапалы әдістер арқылы білім алудағы оқушыларға қажеттіліктерді меңгерту талабын қояды. Жобалық оқыту технологиясы оқу процесінде оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін тәсіл болып, жоба бойынша жұмыста әр оқушыға өзінің даму деңгейін арттыруға мүмкіндік беріледі. Ал, топтастыру немесе ойды жинақтау стратегиясында оқушыларды еркін ойлауға әрі тақырыпты ашып талдауға бағыттап қолданылатын оқыту стратегиясы. Бұл стратегия идеяларды жинақтап бір-бірімен сабақтастықты біріктіру үшін ойды дамытуға, жетілдіруге ықпал етеді. Мұнда тақырыпты зерттеу тұрғысынан, жаңа түсініктерді категориялық топтастыру арқылы жүзеге асырылады.

Сондай-ақ, 5 жол өлең стратегиясы оқушылардың ақпаратты түйіндей айтуы арқылы ойын, сезімдерін сенімді түрде қысқаша түйіндеп жеткізуге бағытталған. Бұл іс-әрекет басқаны тыңдауға және идеяларды талдай отырып, құптайтын ойларын таңдауға бағыттайды.

Ал, «Сенемін-сенбеймін» стратегиясында оқушылар оқыған әңгіме мазмұнын бойынша, деректерді не растайды, не теріске шығарады. Егер ол дерек рас болса жасыл қағазды көтерсе, жалған болса қызыл қағазды көтеру арқылы белгі береді.

«Глоссарий» стратегиясы да оқушылардың жаңа білім және біліктерін қалыптастыруда тиімділікке ие.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқыту процесінде модульдік оқыту технологиясының орны ерекше. Басты ерекшелігі оның арнайы құрылған оқу және танымдық жағдайлар арқылы жеке тұлғаның - танымдық қабілеттерін және танымдық процестерді дамытуға, жеке адамның қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін белсенді сөздік қорын дамытуға бағытталуы. Бұл технология тұлғаның даму ерекшеліктері, жеке тұлғаның қызығушылық саласының дамуы, тұлғаның танымдық құрылымының даму ерекшеліктері туралы психологиялық ғылымның мәліметтеріне негізделген. Модульдік технологияны оқытудың мақсаты – қазақ тіліндегі ауызекі сөйлеуді меңгерту.

Мұнда қызығушылықты арттыру маңызды болып, ол ынталық, алғырлық, тұрақтылық және білуге құмарлық тәрізді бөліктерден тұратын, белгілі бір нәрсеге зейін қою арқылы эмоция тудырып, жеке ерекшеліктерге мән береді. Ал танымдық процестерде есте сақтау, ойлау, зейін, қабылдау, есте сақтау, қиял және т. б. мән берудің орны бар. Модульдік оқыту нәтижесінде оқушы неге дағдылану керек: өзіне тілді үйрену мақсатын қою; оқу материалын қабылдау үшін ойлау қабілетін белсендіру керек. Алған білімін, талдап, жинақтау керек. Керекті сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді есте сақтау. Тілдің 4 әрекетін пайдалану арқылы қазақ тілін үйрену. Талдаудың барлық түрлерін (морфологиялық, синтаксистік, фонетикалық) жасай білу керек. Грамматикалық және лексикалық материалдарды ауызекі сөйлеу дағдысын қалыптастыру үшін пайдаланып үйрену. Әр түрлі жазба жұмыстарын орындай білу: шығарма, мазмұндама жазу, жазба жұмыстарын орындай білу. Оқу, сауатты жазу, мәтінді түсіне білуі керек. Сөз тіркестерін, сөз тіркестерінен сөйлемдерді, сөйлемдерден сөз тәртібін сақтай отырып мәтін құруға дағдылану. Диалог құрастырып, сапалы түрде монолог айтып үйрену, жатталған өлеңдерді, әндерді, мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды және басқа тілдік материалдарды есте сақтау.

Қазақ тілі және әдебиет пәнін оқытуда интернет-платформалардың мүмкіндіктері мол. Мұнда daryn.kz, [bilimland](http://bilimland.kz) интернет-платформаларынан пайдалана отырып жүргізілген дәріс оқушылардың қызығушылығын арттыратынын байқауға болады. Осы платформалардағы бейнероликтер, тапсырмалар, тест сұрақтары оқушылар үшін түсінікті және қолжетімді жағдайда құрастырылған.

Ақпараттандыруды қолдана отырып, әдіс-тәсілдерді қолдану оқушыға нақты білім беруді мақсат тұтқан оқытушының өз дәрістерін оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді. Мұндай міндеттер оқушылардың оқыған тақырып бойынша білімдерін өз деңгейінде көрсетіп, кейбір болжамдар бойынша өз ойларын жеткізе алатындай, пікір - көзқарастарын нақтылап, жаңа ұғым-түсініктерін дамытуға орайластырылып құрылады. Осы технологияларды, платформаларды сабақта қолдану барысында мұғалім жекелеген оқушылардың сабақ тақырыбын қабылдау ерекшеліктерін түсінуге ұмтылу, оқушылардың білім түсініктерін жетілдіру немесе жақсарту мақсатында олармен жұмыс жүргізу қажеттігін ұтымды және кейбір оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгеретіндігін жете түсінуі сынды басымдықтарға ие болады [2, 177 б.].

Білім беру саласында озық технологияларды енгізу мұғалімнің ойлау стилін, оның жеке бағдарын өзгертеді. Мысалы, виртуалды зертханалар, оқуда қолдануға арналған электронды оқулықтар, тексеру бағдарламалары мен тесттер, өзіндік жұмыстар оқушыларда жаңа білім мен білікті қалыптастыруда маңызға ие және өз кезегінде оқытушыға белгілі міндеттерді жүктейді.

Оқушыларға терең білім беру үшін мұғалім әдістердің тақырыпқа сай, оқу материалын тиімді меңгертуге ықпал тигізетіндей түрін таңдау керек және осы әдісті қолдану жолын өзі жақсы білуі керек. Сондай әдістердің бірі: интербелсенді әдістің тиімділігі. «Оқу - адамды білімді болуға, әңгімелесу тапқырлыққа, естігенді жазып отыру-дәлелдікке тәрбиелейді», - деген екен Ф.Бэкон. Оқу материалын оқып үйрену кезінде оқушылардың таным белсенділігі жоғары болатын сабақ қана білімнің сапалы көрсеткішін береді. Ол үшін осы аталған әдіс-тәсілдерді сабақта тиімді пайдалануы оқытушының шеберлігіне байланысты [3, 97 б.].

Қорытындылай келе, білім мазмұнын жаңарту жағдайында білім беру жүйесіндегі маңызды мәселелердің бірі оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу процесінде ақпараттық инновациялық технологияларды пайдалану, педагогикалық тиімді әдіс – тәсілдерді қолдану – оқушылардың білім сапасын арттыруда және танымын кеңейтуде басты құрал болып саналады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. К.Ж. Бұзаубақова. Жаңа педагогикалық технология. (оқулық) Астана. - 2022 ж. Б.-12 бет.
2. «Педагогика жаршысы», 2017.-№ 4.-Б.-177 бет.
3. Қ. Өстеміров, А.Айтбаева, Қазіргі білім беру технологиялары, Алматы. -2021. -91 бет.

ОҚУШЫЛАРДЫ ЕҢБЕККЕ БАУЛУ АРҚЫЛЫ ОЛАРДЫҢ ӨМІРГЕ ДЕГЕН БЕЙІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

Шайхин Айдар Турсынбаевич,

Қарағанды облысы Қарғанды қаласы «№56 НОМ» КММ, Көркем еңбек пәнінің мұғалімі

*Шайкенов Бауыржан Адильханович,
методист*

КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области»

Кіріспе. Еңбек – адам өмірінің негізгі тірегі және тұлғаның дамуына ықпал ететін маңызды құрал. Мектеп қабырғасында оқушыларды еңбекке баулу олардың өмірге бейімделуін арттырудың негізгі тәсілдерінің бірі болып табылады. Бұл үдеріс оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, жауапкершілігін, ұқыптылығын және өз бетінше шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады. Көркем еңбек сабағы – оқушыларды еңбекке баулудың тиімді алаңы. Әсіресе, ұлдар тобына арналған сабақтарда практикалық дағдыларды қалыптастыру арқылы болашақ өмірге қажетті қасиеттерді дамытуға баса назар аударылады. Сабақтарда ағаш өңдеу, металдан бұйымдар жасау, техникалық шығармашылық жобалар сияқты жұмыстарды ұйымдастыру арқылы оқушылардың қызығушылығы оянып, өмірге деген белсенді көзқарасы артады. Бұл мақалада еңбекке баулудың оқушылардың өмірге бейімділігін арттырудағы рөлі, көркем еңбек сабақтарын тиімді ұйымдастыру әдістері мен тәжірибелік ұсыныстар талданады.

Негізгі бөлім. Еңбекке баулу – тұлғаның жан-жақты дамуы мен оның болашақ өмірге бейімделуінің негізі. Бұл үдеріс оқушыларды тек практикалық дағдыларға үйретіп қана қоймай, олардың жеке тұлғалық қасиеттерін, жауапкершілігін және өзіне деген сенімін қалыптастырады. Еңбекке баулудың маңызды тұстарының бірі – оқушылардың бойында өмірге қажетті қасиеттерді дамыту. Олар ұйымшылдықты, тәртіптілікті, табандылықты және қиындықтарды жеңу қабілетін меңгереді. Еңбекпен айналысу оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ашып, қиялын ұштайды. Сонымен қатар, бұл үдеріс ұқыптылық пен шеберлікті арттырып, олардың өмірге деген қызығушылығын оятады.

Еңбекке баулу арқылы оқушылар нақты нәтижеге жету жолындағы еңбектің маңыздылығын түсінеді. Мұндай дағдылар оларға болашақта мамандық таңдауда, күнделікті өмірде және қоғамда өз орнын табуда көмектеседі. Еңбекке баулудың мақсаты – оқушылардың өмірге бейім, белсенді, әрі қоғамға пайдалы азамат болып қалыптасуына ықпал ету.

Көркем еңбек сабағы – оқушылардың шығармашылық және практикалық қабілеттерін дамытуға бағытталған ерекше пән. Оның басты ерекшелігі – оқушылардың теориялық білімді тәжірибемен ұштастырып, еңбек ету барысында өз мүмкіндіктерін жан-жақты ашуға мүмкіндік алуы.

Ұлдар тобына арналған көркем еңбек сабақтары көбінесе ағаш өңдеу, металды кесу және құрастыру, техникалық жобалар әзірлеу сияқты бағыттарды қамтиды. Бұл жұмыстар оқушылардың техникалық ойлау қабілетін, дәлдік пен ұқыптылықты дамытады. Сонымен қатар, оқушылардың қол моторикасы жетіліп, еңбекке қызығушылығы артады.

Сабақтың тағы бір ерекшелігі – оқушылардың шығармашылық еркіндігін қолдау. Олар өз идеяларын жүзеге асырып, жеке жобалар дайындай алады. Бұл олардың қиялын ұштап, өзіне деген сенімділігін нығайтады. Көркем еңбек сабағы ұжымдық жұмысқа үйрететін орта ретінде де маңызды. Топтық тапсырмалар арқылы ынтымақтастық, жауапкершілік және ұйымшылдық қасиеттері қалыптасады. Осындай тәсілдер оқушыларды өмірге бейімдеудің тиімді жолдарының бірі болып табылады.

Көркем еңбек сабағында заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың шығармашылық қабілеттерін, еңбек дағдыларын және өмірге бейімділігін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мұндай әдістер оқу үдерісін жаңашылдықпен ұйымдастыруға, оқушылардың өз бетімен әрекет етуіне және жобалық ойлауын дамытуға ықпал етеді.

1. Жобалық оқыту әдісі. Жобалық оқыту – оқушылардың шығармашылық жұмыстарды дербес орындауына мүмкіндік беретін тиімді әдіс. Бұл тәсілде оқушылар нақты бір өнім жасауға немесе мәселені шешуге бағытталған жобаны орындайды. Мысалы, ұлдар тобы ағаштан немесе металдан белгілі бір бұйым жасап, оның дизайн элементтерін ойластырады. Жобалық оқыту оқушыларды жоспарлау, ұйымдастыру, талдау және нәтижеге жету жолдарын іздеуге үйретеді.

Жобалық әдіс бірнеше кезеңнен тұрады:

- Мәселені анықтау (қандай бұйым жасау немесе қандай мәселені шешу қажет);
- Жоспарлау (жұмыс кезеңдерін бөлу, қажетті құралдар мен материалдарды анықтау);
- Орындау (жобаны жүзеге асыру);
- Бағалау және рефлексия (жұмыстың нәтижесін талдау).

2. STEM тәсілін қолдану. STEM (ғылым, технология, инженерия, математика) тәсілі көркем еңбек сабағында техникалық және шығармашылық бағыттарды біріктіруге мүмкіндік береді. Мысалы, оқушылар шағын құрылғылар немесе механизмдер жасап, олардың қалай жұмыс істейтінін түсінеді. Бұл әдіс оқушылардың инженерлік ойлау қабілеттерін дамытып, олардың техникалық сауаттылығын арттырады.

3. Топтық жұмыс әдісі. Топтық жұмыс оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынасын нығайтып, ұжымдық жауапкершілікті қалыптастырады. Сабақ барысында оқушыларды шағын топтарға бөліп, оларға бірлесіп орындауға арналған тапсырмалар беріледі. Мысалы, бір топ ағаштан бұйым кессе, екіншісі оның декоративтік элементтерін әзірлейді. Осылайша, әр оқушы өз үлесін қосып, ортақ нәтижеге жетеді.

4. Шығармашылық тапсырмалар. Шығармашылықты дамыту үшін сабақ барысында оқушыларға өз қиялдарына ерік беретін тапсырмалар беріледі. Мысалы, «Қиялындағы үйдің макетін жаса» немесе «Өзіңнің бірегей құрал-сайманыңды ойлап тап» сияқты тапсырмалар оқушылардың қиялын дамытып, өз идеяларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

5. Дизайн ойлау әдісі. Дизайн ойлау әдісі оқушыларды бір мәселені шешу үшін жаңа идеяларды іздеуге және креативті ойлауға бағыттайды. Бұл әдісте оқушылар мәселені зерттеп, түрлі шешімдер ұсынады және оны жүзеге асырудың ең тиімді жолын таңдайды. Мысалы, «мектеп үшін ерекше зат сақтайтын жәшік құрастыру» тапсырмасы оқушыларды стандарттан тыс ойлауға итермелейді.

6. Цифрлық құралдарды қолдану. Көркем еңбек сабағында заманауи цифрлық құралдар мен технологияларды қолдану да маңызды. Оқушылар 3D модельдеу бағдарламаларын пайдаланып, өз идеяларын виртуалды ортада жүзеге асыра алады. Мысалы, Tinkercad, SketchUp сияқты бағдарламалар оқушыларға бұйымдардың үш өлшемді моделін жасауға мүмкіндік береді.

7. Практикалық шеберлік сабақтары. Практикалық шеберлік сабақтары оқушылардың нақты еңбек дағдыларын қалыптастыруға арналған. Бұл сабақтарда оқушылар құрал-саймандарды дұрыс қолдануды, қауіпсіздік ережелерін сақтауды және еңбек нәтижесін талдауды үйренеді.

8. Интерактивті әдістер. Сабақта викторина, кейс-стади (жағдаяттарды талдау), рөлдік ойын сияқты интерактивті әдістер қолдануға болады. Бұл әдістер оқушылардың белсенділігін арттырып, сабақты қызықты әрі есте қаларлық етеді.

Заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы көркем еңбек сабағы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттырып қана қоймай, олардың өмірлік дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Оқушылардың еңбекке деген қызығушылығын ояту – болашақта еңбекқор, белсенді, және жан-жақты тұлғаны қалыптастырудың негізі.

Қорытынды. Көркем еңбек сабағы – оқушыларды еңбекке баулып, олардың шығармашылық және практикалық дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін ерекше пән. Заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы бұл сабақтың мазмұнын жаңашылдықпен толықтырып, оны оқушылар үшін қызықты әрі пайдалы етуге болады.

Жобалық оқыту, STEM тәсілі, топтық жұмыс, шығармашылық тапсырмалар, дизайн ойлау, цифрлық құралдарды пайдалану және практикалық шеберлік сабақтары – көркем еңбек сабағында қолданылатын ең тиімді әдістердің бірі. Бұл әдістер оқушылардың сыни ойлау, өз бетінше шешім қабылдау, еңбек нәтижесін бағалау және ұжыммен жұмыс істеу қабілеттерін қалыптастырады. Сонымен қатар, мұндай тәсілдер олардың өмірге бейімділігін арттырып, өзіне деген сенімділігін нығайтады.

Көркем еңбек сабағының маңыздылығы тек оқушылардың еңбек дағдыларын қалыптастырумен шектелмейді. Бұл сабақтар арқылы оқушылар болашақ мамандықты тандау, өз қабілеттерін дамыту және қоғамда өз орнын табу сияқты өмірлік маңызды дағдыларды меңгереді. Сондай-ақ еңбекке баулу оқушылардың жауапкершілігін, табандылығын және тәртіптілігін қалыптастырады, бұл қасиеттер олардың жеке тұлға ретінде дамуына негіз болады.

Қазіргі педагогикадағы негізгі міндеттердің бірі – оқушыларды болашаққа бейім, белсенді, шығармашыл азамат ретінде тәрбиелеу. Көркем еңбек сабағында заманауи әдістерді тиімді пайдалану осы мақсатқа жетудің басты жолы болып табылады. Еңбекке баулу – оқушыларды өмірге дайындаудың және олардың жан-жақты дамуын қамтамасыз етудің маңызды құралы. Сондықтан мұғалімдер еңбекке баулу үдерісінде жаңашыл тәсілдер мен әдістерді қолдануға әрдайым назар аударуы қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Әбілғазиева, А. Б. Оқушыларды еңбекке баулудағы инновациялық тәсілдер. Алматы: Білім баспасы, 2020.
2. Баймұратова, С. Т. Көркем еңбек сабағында жобалық оқытуды ұйымдастыру. Педагогика ғылымдары журналы, №5 (2021): 45-52.
3. Жұмағұлов, Б. М. STEM-білім беру: теория және практика. Астана: Ұлттық білім академиясы, 2019.
4. Назарбаев, Н. Ә. Қазақстандық білім берудегі жаңашылдықтар мен еңбекке баулу. Астана: Ел баспасы, 2018.
5. Құрманғали, Д. Көркем еңбек сабақтарында оқушылардың шығармашылығын дамыту. Мұғалім журналы, №7 (2020): 34-40.
6. Абдрахманова, Г. Заманауи педагогикалық технологиялар. Алматы: Мектеп баспасы, 2019.
7. Sharan, Y. Group investigation and cooperative learning. Educational Leadership Journal, 48(3): 35-39, 2020.
8. Smith, R. Project-based learning in technical education. Journal of Innovative Education, 15(2): 50-60, 2021.

ПРИМЕНЕНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ЦВЕТОВ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА (РЕЗУЛЬТАТЫ ЭКСПЕРИМЕНТА)

Шайхутдинов Р.Г.,

учитель английского языка, КГУ «Гимназия им.Шакарима», г. Караганда

Цвета являются важной частью нашего повседневного опыта, и их влияние на восприятие и поведение изучено достаточно глубоко. В контексте преподавания английского языка использование цветов может играть значительную роль в улучшении образовательного процесса. Эта статья исследует теоретические основы и практическое применение цветов в обучении английскому языку, рассматривает педагогические исследования, примеры успешного применения и предоставляет рекомендации для учителей.

Цвета оказывают значительное влияние на наше восприятие и эмоции. Психологические исследования показывают, что различные цвета могут вызывать различные эмоциональные реакции и поведенческие изменения. Например, красный может стимулировать активность и внимание, в то время как голубой способствует расслаблению и концентрации. Понимание этих эффектов может быть полезно при разработке методов обучения, направленных на оптимизацию когнитивных процессов и эмоционального состояния учащихся. Красный стимулирует внимание и активность. Используется для акцентирования важной информации или создания динамичной атмосферы. Синий: способствует концентрации и успокаивает. Идеален для занятий, требующих сосредоточенности и спокойствия. Зелёный ассоциируется с гармонией и умиротворением. Помогает создать расслабленную и приятную учебную атмосферу. Жёлтый пробуждает оптимизм и радость. Полезен для создания положительного настроения и мотивации.

Многочисленные исследования подтверждают, что использование цвета может улучшить когнитивные процессы, такие как память и внимание. Исследование Гарднера и других (2014) продемонстрировало, что выделение ключевых понятий цветом помогает учащимся лучше запомнить и понять материал. Это подтверждает гипотезу о том, что цветовая кодировка информации может способствовать более эффективному обучению.

Смирнов и коллеги (2016) провели исследование, которое показало, что учащиеся, обучающиеся в цветных и визуально насыщенных помещениях, демонстрируют лучшие результаты в тестах на понимание прочитанного по сравнению с теми, кто обучается в монохромных условиях. Это исследование подчеркивает важность визуального контекста для улучшения когнитивных процессов.

Цвет также оказывает влияние на эмоциональное состояние учащихся. В исследовании Розенберга (2018) было установлено, что определенные цвета могут снижать уровень стресса и тревожности. Это особенно важно в контексте изучения иностранного языка, где стресс может негативно сказаться на результатах обучения.

Практическое применение цветов в преподавании английского языка

Использование цвета в учебных материалах

1. **Маркеры и выделение информации:** один из самых распространённых способов использования цвета в обучении — это выделение ключевых элементов учебного материала. Например, новые слова можно выделять одним цветом, грамматические структуры другим, а примеры — третьим. Это помогает учащимся легче находить и усваивать информацию.

2. **Цветные карточки и таблицы:** цветные карточки могут быть использованы для создания визуальных ассоциаций с новыми словами. Каждой карточке можно присвоить цвет в зависимости от категории слова (например, существительные — зелёным, глаголы — синим). Таблицы и диаграммы, использующие различные цвета, помогают лучше визуализировать информацию и понять связи между различными элементами языка.

3. **Цветные графики и схемы:** визуальные средства, такие как графики и схемы, могут значительно улучшить восприятие сложных грамматических структур. Использование разных цветов для обозначения частей речи, временных форм или синтаксических структур делает информацию более доступной и понятной.

Примеры успешного применения

Пример 1: Цветовая кодировка лексики

В своей практике я применяю цветовую кодировку для изучения лексики. Каждое новое слово было связано с определённым цветом в зависимости от его категории. Слова,

обозначающие эмоции, выделялись жёлтым, действия — синим, а объекты — зелёным. Этот метод помог учащимся легче запоминать слова и связывать их с определёнными контекстами.

Пример 2: Использование цветных диаграмм для объяснения грамматики

Полезно также использовать цветные диаграммы для объяснения грамматических правил. Разные цвета были использованы для выделения различных частей предложения: подлежащее, сказуемое и дополнение. Это помогло учащимся лучше понять структуру предложений и применить грамматические правила на практике.

Цели и задачи эксперимента

Основные цели эксперимента были следующими:

1. Определить влияние применения цветовой кодировки на усвоение нового лексического и грамматического материала.
2. Оценить влияние использования цветных материалов на мотивацию и участие учащихся в уроках.
3. Исследовать эффект цветового оформления учебной среды на эмоциональное состояние и концентрацию учащихся.

Для достижения этих целей были сформулированы следующие задачи:

- Разработать и внедрить цветные учебные материалы и методы для обучения английскому языку.
- Провести сравнительный анализ успеваемости учащихся до и после внедрения цветových методов.
- Оценить изменения в мотивации и эмоциональном состоянии учащихся.

Эксперимент проводился в двух группах учащихся 8 класса гимназии им. Шакарима, каждая из которых включала 13 учеников. Одна группа (экспериментальная) использовала цветные методы в обучении, в то время как другая группа (контрольная) следовала традиционным методам обучения.

Для экспериментальной группы применялась цветная кодировка для выделения ключевых понятий в учебных материалах, использовались цветные маркеры для выделения новых слов и грамматических структур, интерактивные игры и задания с использованием цветов, добавлялось цветное сопровождение (цветные стрелки, постеры и таблицы с цветными акцентами).

При обучении контрольной группы применялись традиционные методы преподавания без цветových акцентов, учебные материалы и оформление класса в обычной цветовой гамме.

Эксперимент проводился в течение трёх месяцев. В начале эксперимента проводился тест для оценки исходного уровня знаний и мотивации учащихся. Затем в течение двух месяцев в экспериментальной группе применялись цветные методы, а контрольная группа продолжала обучение по традиционной методике. Учащиеся изучали лексику, которая вводилась при помощи цветных карточек, составляли предложения на электронной доске, применяя кодировку: с синим цветом ассоциировались имена существительные, с красным — глаголы, с оранжевым — прилагательные и т.д.

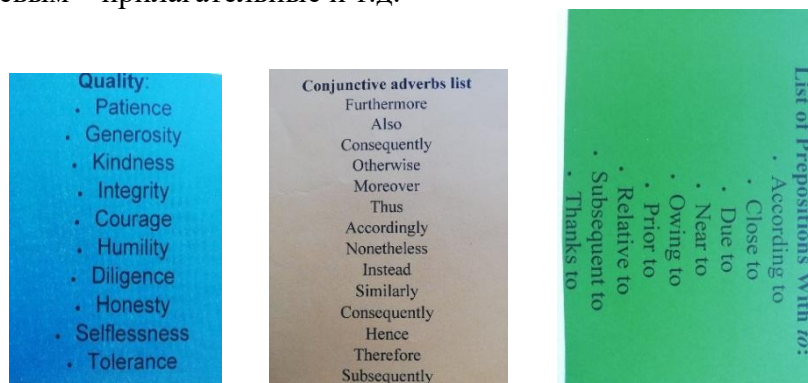

Рис 1 Цветные карточки для изучения новой лексики

По завершении двух месяцев проводился промежуточный тест для оценки усвоения материала и опрос для оценки мотивации и эмоционального состояния учащихся. В конце эксперимента был проведён итоговый тест и опрос.

Анализ результатов тестирования показал, что учащиеся экспериментальной группы продемонстрировали значительное улучшение в усвоении лексического и грамматического материала по сравнению с контрольной группой.

Лексика: учащиеся экспериментальной группы показали результаты в тестах на знание новых слов на 15% лучше по сравнению с контрольной группой.

Грамматика: в тестах на понимание грамматических структур учащиеся экспериментальной группы набрали на 12% больше баллов.

Эти результаты свидетельствуют о том, что цветовая кодировка и использование цветных материалов способствуют более эффективному запоминанию и пониманию нового материала.

Наблюдение и опрос учащихся и показали, что применение цветных материалов значительно повысило мотивацию и участие учащихся в уроках.

Мотивация: в экспериментальной группе 85% учащихся отметили, что цветные материалы делают уроки более интересными и увлекательными, по сравнению с 60% в контрольной группе.

Участие: активность учащихся в экспериментальной группе увеличилась на 20% по сравнению с контрольной группой. Учащиеся экспериментальной группы более активно участвовали в обсуждениях, выполнении заданий и в интерактивных играх.

Использование цветового оформления класса и цветных материалов оказало положительное влияние на эмоциональное состояние и концентрацию учащихся.

Эмоциональное состояние: 80% учащихся в экспериментальной группе отметили, что цветовое оформление создает более приятную и расслабляющую учебную атмосферу, в то время как в контрольной группе только 50% отметили подобные эффекты.

Концентрация: Учащиеся экспериментальной группы сообщили о повышении уровня концентрации на 18% по сравнению с контрольной группой, что свидетельствует о более высоком уровне вовлеченности в учебный процесс.

Результаты эксперимента подтверждают гипотезу о том, что применение цветов в обучении английскому языку может улучшить усвоение материала, повысить мотивацию и участие учащихся, а также создать более комфортную и эффективную учебную среду. Цветовая кодировка и использование цветных материалов способствуют лучшему запоминанию и пониманию нового материала, делают уроки более интересными и увлекательными, а также помогают создать позитивное эмоциональное состояние и повысить концентрацию учащихся.

Рекомендации для учителей

1. **Оцените потребности своих учащихся:** прежде чем внедрять цветовые методы, важно оценить потребности и предпочтения своих учащихся. Это поможет выбрать наиболее эффективные цвета и методы, которые будут способствовать их обучению.

2. **Соблюдайте баланс:** не стоит перегружать учебные материалы избыточным количеством цветов. Выберите несколько ключевых цветов для обозначения различных элементов и применяйте их последовательно.

3. **Используйте цвета для создания позитивной атмосферы:** применяйте цвета для создания мотивационной и комфортной учебной среды. Это поможет учащимся чувствовать себя более уверенно и расслабленно, что способствует лучшему усвоению материала.

4. **Интегрируйте цвета в различные виды деятельности:** используйте цвета не только в учебных материалах, но и в интерактивных заданиях, играх и проектах. Это сделает процесс обучения более увлекательным и разнообразным.

Обратная связь и адаптация: постоянно собирайте обратную связь от учащихся о том, как использование цветов влияет на их обучение, и адаптируйте свои методы в зависимости от их отзывов и потребностей.

Использование цветов в преподавании английского языка является мощным инструментом, который может значительно улучшить процесс обучения. Педагогические исследования подтверждают, что цвета оказывают влияние на когнитивные процессы и эмоциональное состояние учащихся. Практическое применение цветов в учебных материалах, оформлении класса и интерактивных методах помогает создать более продуктивную и мотивирующую учебную среду.

Учителям рекомендуется учитывать психологические и педагогические аспекты использования цветов для оптимизации образовательного процесса. Внедрение цветowych методов в преподавание английского языка может не только улучшить понимание и запоминание материала, но и сделать обучение более интересным и эффективным.

Литература

1. **Liu, M., & Zhang, Y.** (2015). *The Role of Colors in Learning English Vocabulary: A Cognitive Approach*. International Journal of Applied Linguistics & English Literature, 4(3), 115-122.
2. **Mayer, R. E.** (2009). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
3. **Miller, S., & Bartlett, D.** (2013). *The Influence of Color on Learning Outcomes in ESL Settings*. Journal of Language and Education, 7(2), 34-42.
4. **Gage, N., & Fehr, D.** (2017). *Color-Coded Learning: Enhancing English Language Acquisition through Visual Aids*. Journal of Visual Learning, 9(1), 60-75.
5. **Willingham, D. T.** (2009). *Why Don't Students Like School?* Jossey-Bass.

ПОВЫШЕНИЕ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ЛИТЕРАТУРНОЕ ТВОРЧЕСТВО

Шакирзянова Н.М.,

учитель русского языка и литературы,

КГУ «Общеобразовательная школа №1», г. Балхаш

Самое важное в любом деле — это человек. С древних времён известно, что именно через взаимодействие с другими людьми, обучение и воспитание человек становится личностью. Эта задача и сегодня остаётся сложной, многогранной и актуальной. Она осложняется ещё тем, что с каждым годом желающих учиться детей становится всё меньше. Вопрос мотивации — это сегодня вопрос №1 в воспитании. Я убеждена, что и посыл к собственному развитию, и огромный творческий потенциал есть в каждом ребёнке. И зачастую они остаются нераскрытыми по вине взрослых. А нереализованные возможности могут стать причиной деформации личности.

Как, воспитывая ребёнка, не навредить ему? Как помочь ученикам развить желание учиться? Как воспитать личность, способную мыслить самостоятельно, быть творческой и обладать активной гражданской позицией? Эти вопросы легли в основу моей педагогической концепции.

Мы уже знаем, что воспитывать нужно осторожно: не заставлять, а мотивировать; не направлять, а рекомендовать. Задача педагога в конечном итоге такова: мотивировать ребенка на то, чтобы он сам захотел о чем-либо узнать — и дать ему свободу действия. Поэтому моя работа по литературному творчеству началась с предложения написать сочинение на нестандартные, неожиданные темы: «Что бы я продолжил вслед за В. Высоцким: «Я не люблю...»?», «О том, что я не знаю, чего хочу», «Моё самое-самое...» и др. Такие задания позволили с первых занятий раскрыть внутренний мир учеников и за один урок узнать о них больше, чем за несколько лет.

Увидев огромный потенциал такого подхода, я разработала программу «Литературное творчество» для курса по выбору. Основная цель — пробудить в старшеклассниках творческое начало, которое в дальнейшем станет стимулом для их всестороннего развития. Я не стремлюсь сделать из учеников профессиональных писателей. Моя задача — дать детям свободу для мысли, для получения новых знаний о самом себе, о мире, для стремления к осознанию себя и своего места в обществе. Без свободы нет обновления, а значит — и развития.

Моя методика предполагает, что все учащиеся выполняют одно задание и находятся в равных условиях. Каждый должен взять ручку и отразить в своём творчестве те вопросы, которые ставит перед нами жизнь. Ведь именно через их осмысление формируется не только качественное образование, но и мировоззрение общества, его нравственный уровень.

Создавая подход к работе с детьми, я опиралась на наследие великих педагогов прошлого и современные образовательные технологии, а также на собственное убеждение: учащиеся должны осознавать нужность, важность, целесообразность работы с той или иной темой лично для них. Это помогло определить главную цель курса: развитие личности с высоким интеллектуальным и нравственным потенциалом. Основой для достижения этой цели служат тексты, подобные рассказу С. Ивановой «Такое простое счастье». Он побуждает учеников вырабатывать собственную позицию, позволяет детям самим находить и решать проблемы, заложенные в произведении. Сначала мы разбираем текст, учимся видеть его глубину, анализируем, а затем пишем творческую работу.

Ниже представлен этюд Марии Т., ученицы 9 класса, на тему «Простое счастье».

«Ни одна песня на свете не сравнится с той, что можно услышать здесь, на берегу озера. Звуки, создающие бессловесную мелодию, едва слышны, и лишь глубоко чувствующий человек способен ощутить её. Эта песня понятна, когда вы наедине с самим собой, со своими мыслями сидите на берегу озера.

Задумайтесь на минуту, прислушайтесь к собственному дыханию. Теперь каждый раз ваши лёгкие будут наполняться воздухом в такт песне природы. Успокаивающий шум волн, дуновение лёгкого ветерка, крики чаек, парящих высоко над головой... Что ещё нужно для счастья? Человек - часть природы. Остаётся лишь опустить голову на мелкий песок и наслаждаться тем, что происходит в душе. Вас можно поздравить: вы научились радоваться простым вещам».

В подобных работах нравственное воздействие носит конкретный характер, идёт изнутри, от себя. А значит, и качество подобных работ может только радовать. Учитывая требования итоговой аттестации к написанию эссе, в работе я опираюсь на учебное пособие «Учись чувствовать, мыслить, творить», которое я написала в помощь ребятам, а также на следующие формы работы:

- использование различных видов чтения художественного произведения, в том числе приёма медленного чтения, проблемного чтения, «с карандашом в руках», способствующего выработке собственного взгляда на текст;
- ответы на конкретные вопросы в связи с заданной конкретной целью как результат самостоятельного осмысления тех знаний, которые есть у ученика;
- проводимые самими учениками мини-исследования, связанные с чтением, восприятием и изучением художественных текстов, отбором языковых художественных средств;
- разные виды интерпретации текстов, в том числе преобразование компонентов текстов по заданному параметру;
- создание и редактирование собственных текстов различных жанров, в том числе и сочинений-эссе.

Ещё один важный принцип данной методической работы, без которого нет, на мой взгляд, подлинного воспитания и мотивации – это взаимодоверие между учеником и учителем. Темы, которые я предлагаю ребятам, должны обязательно волновать, увлечь ребят, должны затрагивать их лично. Есть несколько направлений, в которых ребята могут раскрыться, и расположила я их в определённой последовательности: «мир, который больше меня» (М. Пришвин о природе), искусство, я и мы, нравственные проблемы, будущее и технологии. Важно, чтобы тема творческой работы не выглядела шаблонной, а была непривычной для ребят. Получив неожиданную тему, они не идут за штампом, а оказываются, как правило, внутренне самостоятельными.

Приведу несколько заданий из своего пособия.

Задание. Попробуем активизировать своё воображение. Расшифруй строчки В. В. Набокова: «Где-то очень далеко кололи дрова, - каждый удар звонко отпрыгивал в небо, - а над белыми крышами придавленных изб, за лёгким серебряным туманом деревьев, слепо сиял церковный крест».

Определи настроение отрывка.

Каково художественное время и пространство?

Объясни ключевой оксюморон предложения «слепо сиял». Что могло произойти?

Задание. Литературное творчество давай начнём с малых форм, так называемых, сочинений - миниатюр. От простого – к сложному. Предельно сжатая форма танка и хокку способна нести в себе поистине бездонный подтекст. Очень хочется, чтобы ты приблизился к пониманию простоты и теплоты мысли японских художников слова. Прочти:

Холод пробрал в пути.

У птичьего пугала, что ли

В долг попросить рукава?

Басё

Задумайся. Какая картинка возникает в твоём воображении? Какие мысли?

А вот и верное прочтение. Опираясь на посох, идёт путник по горной дороге в осеннюю непогоду. Потрёпанный халат из бумаги, плащ из тростника, соломенные сандалии плохо защищают от холода и дождя. Но он ещё находит в себе силы улыбнуться.

Итак, думаю, ты готов к первому заданию этого урока. Расскажи, что ты понял, прочитав эти строчки:

За ночь выюнок обвился

Вкруг бадьи моего колодца ...

У соседа воды возьму!

Задание. Любое сочинение не может быть простым перечислением фактов. Значит, надо развить в себе образное мышление. Что такое образ? Это обобщённое художественное отражение действительности в конкретно-индивидуальной форме. Пример: Солнце – свет жизни, Утро – рождение нового дня. Образ часто создаётся с помощью тропов: эпитетов, сравнений, метафор, метонимий, гипербол и т. п. Научиться мыслить образно нам помогут этюды. Что это такое? Это зарисовки словом. Можно писать о чем угодно, кроме того, чего ты сам не видел, и надо постараться, чтобы я, читатель твоего этюда, не только понял, узнал о том, что произвело на тебя впечатление, но и проникся этим впечатлением, увидел твоими глазами и цвета, и формы и понял твои переживания. Пиши этюды о весеннем дне и о танце снежинок, о летнем дожде и о золотом деревце. Лови мгновения. Описывай солнечный луч, травинку, веточку тополя, лужу, цветок в вазе, любых животных, звуки, запахи, ощущения... Можешь придумать названия: «Лист клена», «Ручей», «Неожиданность», «Пробуждение», а можешь обойтись и без них.

Перед тобой этюд мастера художественного слова М. Пришвина «Осинкам холодно».

В солнечный день осенью на опушке елового леса собрались молодые разноцветные осинки, густо одна к другой, как будто им там, в еловом лесу, стало холодно, и они вышли погреться на опушку, как у нас в деревнях люди выходят на солнышко и сидят на завалинках.

А теперь попробуй сам. Удачи.

Задание. Попробуй написать «Этюд обо мне», «Этюд о моём телефоне», «Этюд о друзьях», «Этюд о правде», «Этюд о книге», «Этюд о фильме», «Этюд об актёре, певце и др.» на выбор. Следи за стилем.

Пособие помогает мне и на уроках, и на курсе. Мне очень нравится работать с ребятами на курсе. Именно там поняла: воспитание – это взаимный процесс. Многому сама учусь у своих учеников и понимаю, чтобы правильно воспитать ребенка, надо расти вместе с ним. Без взаимного развития ничего не получится. Примеры этюдов, написанных моими учениками.

В каньоне (Мария Г., 10 класс)

«Когда смотришь на огромные камни причудливой формы и узкие ущелья, поражает гордая молчаливость скал этого каньона. И возникает непреодолимое желание разговорить,

расспросить их. Как вы образовались? Сколько времени стоите здесь? Где берёт начало шумно журчащая река? Как она вообще могла появиться здесь, в этом отдалённом уголке пустыни? Наука давно дала ответы на эти вопросы. Но сейчас не хочется их знать: я чувствую, что камни скрывают в себе что-то. Когда поднимаешься на самую вершину, а потом скользишь по песку по крутому склону вниз, понимаешь: перед тобой целый мир. Находясь здесь, становишься ближе к небу, ощущаешь, что человек выше всего, что он может многое. Трудно передать словами всё, что чувствуешь внизу и на вершине. Чтобы это понять, нужно побывать там, в каньоне под названием Чарын».

Конечно, в работах есть слабые места, стилистические погрешности, но главное для меня - собственная тема ученика; передано настроение, создан образ.

Задание. Другой вид сочинений – эссе, или наука размышлять. Как правило, эссе не ставит сугубо литературной или сугубо личной проблемы: такая работа - результат длительных раздумий автора или разговор с читателем о проблеме, которая не может не волновать. Например, «Этот взрослый, взрослый мир», «Люблю! Ненавижу!», «Что значит хороший человек?», «Уроки труда. Зачем они мне?» и др. Главное – тема должна затронуть, взволновать. Не забывай и о художественной форме работы. Твори. Успехов тебе.

Эссе на тему «Этот взрослый, взрослый мир» были чрезвычайно интересными. Расстояние между детством и взрослостью вдруг сократилось. Некоторые стали защищать своё право на детскость, ставить проблемы, чрезвычайно актуальные сегодня.

«Этот взрослый, взрослый мир» (Светлана О., 11 класс)

«На детство отведена очень небольшая часть жизни, и мы, наверное, просто не успеваем познать всех прелестей детства. Мы сами в этом виноваты: торопимся взрослеть. А это неправильно. Во взрослой жизни есть, конечно, яркие стороны, но есть и проблемы. И неизвестно, чего больше. Сегодня ты уже не ребёнок, хотя ещё и не взрослый. Тебе хочется понять, почему есть то, чего не должно быть. С горечью понимаешь, что в этом мире мало осталось святого. У меня иногда возникает желание оставаться навечно ребёнком, ни о чём не заботиться и жить в своё удовольствие. Конечно, так нельзя. Рано или поздно всё равно придётся стать взрослым и самостоятельным. Взрослым стать может каждый, а вот сохранить в душе вечную молодость, детское жизнелюбие может один из тысячи. Не знаю, как сложится моя взрослая жизнь, но мне бы хотелось, чтобы я никогда не потеряла понимания детских проблем. Взрослый мир... По-моему, слово «взрослый» означает не истощить душу и стать старым, а понимать больше, чем понимает ребёнок, не растерять по дороге жизни светлого, доброго, чистого».

В конце года создаём с ребятами литературный журнал «Я и Мы», где публикуем наиболее интересные работы. С работами имеют возможность ознакомиться все желающие (журнал печатаем на обычном принтере). Ещё одна немаловажная деталь: дать возможность учащимся стимулировать осмысление содержания написанного через иллюстрацию. Для этого отдельные страницы оставляем пустыми, и любой ученик вправе журнал иллюстрировать.

Вся работа с творческими сочинениями, в том числе диспуты, выпуск журнала, мотивирует старшеклассников на приобретение знаний и по другим предметам, формирует устойчивый интерес к учёбе. Это «позволяет ученикам стать ответственными гражданами, способными внести вклад в развитие общества» [1].

Литература

1. Руслан Каратабанов. Ценности=Модели поведения/Поведенческая практика/Социальная норма. — БІЛІМДІ ЕЛ. - Образованная страна, 2024. — №39 (437). - С. 9.
2. Мурашов А.А. Как сердцу высказать себя? Учебное пособие: Диалог со школьником и абитуриентом накануне сочинения. – М.: РИПОЛ, 2009. - 94 с.
3. Одинцов В.В. Стилистика текста: учебное пособие. - М.:Просвещение, 2011. - 44 с.

*Шаклеина С.В.,
педагог-психолог, КГУ «Школа-гимназия имени Сакена Сейфуллина» г.Шахтинск
науч.рук. Сатемирова Д.А.
заведующая методическим кабинетом ОО г.Шахтинска*

На сегодняшний день проблема понижения качества знаний и успеваемости является острой проблемой многих школ, хотя не является новой для педагогической и психологической науки.

Трудность в обучении может возникнуть у каждого ученика, она заключается в неспособности обучающегося понять, принять и исполнить процессуальные аспекты учебной деятельности. У современных школьников неправильно сформировано отношение к учению, они не понимают его общественную значимость и не стремятся быть успешными в учебной деятельности.

Педагогами – психологами нашей гимназии проведены исследования падения качества знаний и успеваемости. При этом мы провели первичную диагностику. Эти данные были озвучены педагогам-предметникам. На совместных совещаниях, в спорах и разногласиях, были выработаны рекомендации для дальнейшей совместной работы. По истечении трёх месяцев провели вторичную диагностику и увидели следующую динамику.

И так, психодиагностика проводилось в 7 классах. Всего приняли участие 67 учащихся.

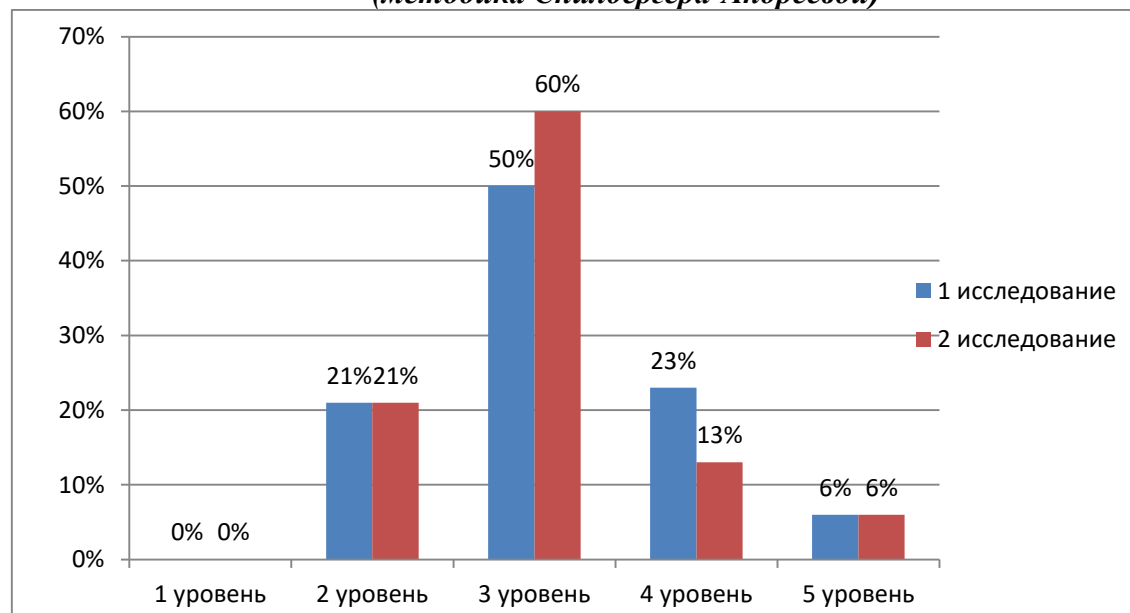
Исследование проводилось с применением следующих диагностических методик:

- Анкетирование «Отношение к учебным предметам»;
- Методика диагностики мотивации учения и эмоционального отношения к учению в средних и старших классах школы Спилберга -Андреевой;
- Методика «Определение мотивов учения школьников».

Кроме учащихся в исследовании приняли участие педагоги, преподающие в 7 классах. Всего приняли участие 15 педагогов.

Мы получили следующие результаты:

***Динамика мотивации учения и эмоционального отношения к учению в 7 классах
(методика Спилберга-Андреевой)***

Интерпретация результатов

№ п/п	Уровень мотивации	1 исследование	2 исследование
1	I уровень - продуктивная мотивация с выраженным преобладанием познавательной мотивации учения и	0%	0%

	положительным эмоциональным отношением к нему		
2	II уровень - продуктивная мотивация, позитивное отношение к учению, соответствие социальному нормативу	21%	21%
3	III уровень - средний уровень с несколько сниженной познавательной мотивацией	50%	60%
4	IV уровень - сниженная мотивация, переживание «школьной скуки», отрицательное эмоциональное отношение к учению	23%	13%
5	V уровень - резко отрицательное отношение к учению	6%	6%

Таким образом, согласно данной методике у большинства учеников выявлен средний уровень мотивации с несколько сниженной познавательной мотивацией и сниженная мотивация к получению знаний. Это не плохой результат.

Причины не достаточного уровня мотивации, следующие:

- недостатки в развитии учебной мотивации; недостаточный уровень развития психических процессов и свойств – познавательных, волевых;
- несформированность исполнительских механизмов учебной деятельности; незнание и неадекватное использование школьниками своих индивидуально-типологических особенностей;

Задача педагога в этом случае:

- помочь учащимся осознать необходимость получения новых знаний;
- развивать ответственность;
- поддерживать уверенность учащихся в собственных силах, вырабатывая позитивную самооценку.

Мотивационными процессами можно управлять, создавая условия для развития внутренних мотивов личности, а также умело стимулируя учащихся. Желательно продумать каждый урок согласно интересам учащихся, использовать все возможности учебного материала для развития их любознательности. Для того чтобы повысить познавательный интерес, применяются активные формы обучения. Это:

- решение проблемных ситуаций;
- использование исследовательского подхода при изучении учебного материала;
- связь учебной информации с жизненным опытом учащихся;
- организация сотрудничества, использование командных форм работы и методов деятельности, построенных на соревновании с периодической сменой состава групп; позитивное эмоциональное подкрепление, индивидуальная и групповая работа над проектами.

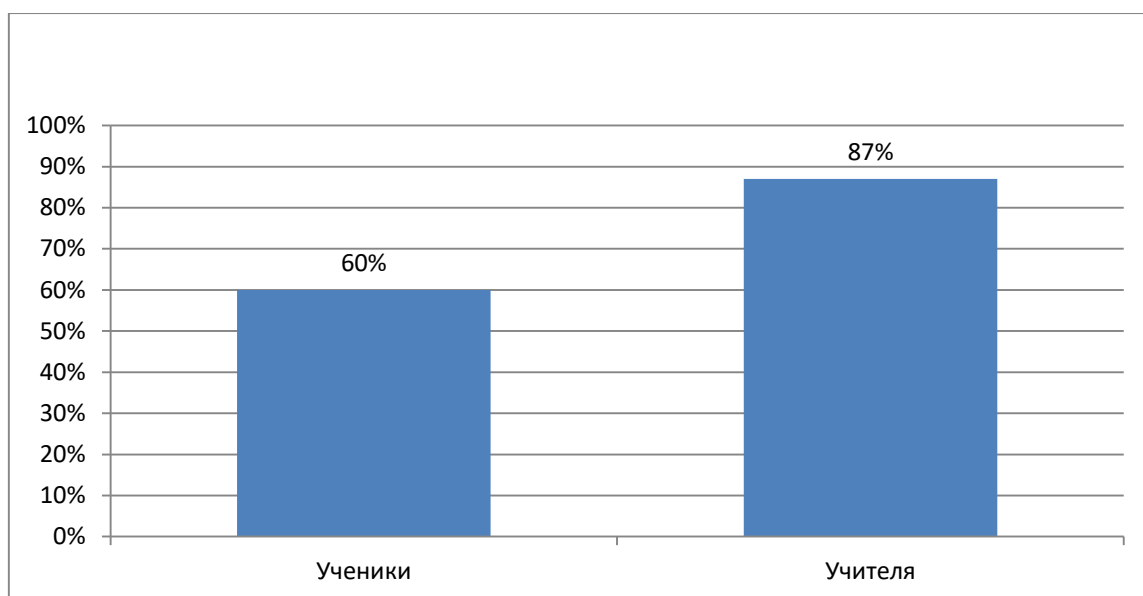
Для исследования мотивации проведено анкетирование «Отношение к учебным предметам».

Педагогам, преподающим в 7 классах, получены следующие результаты:

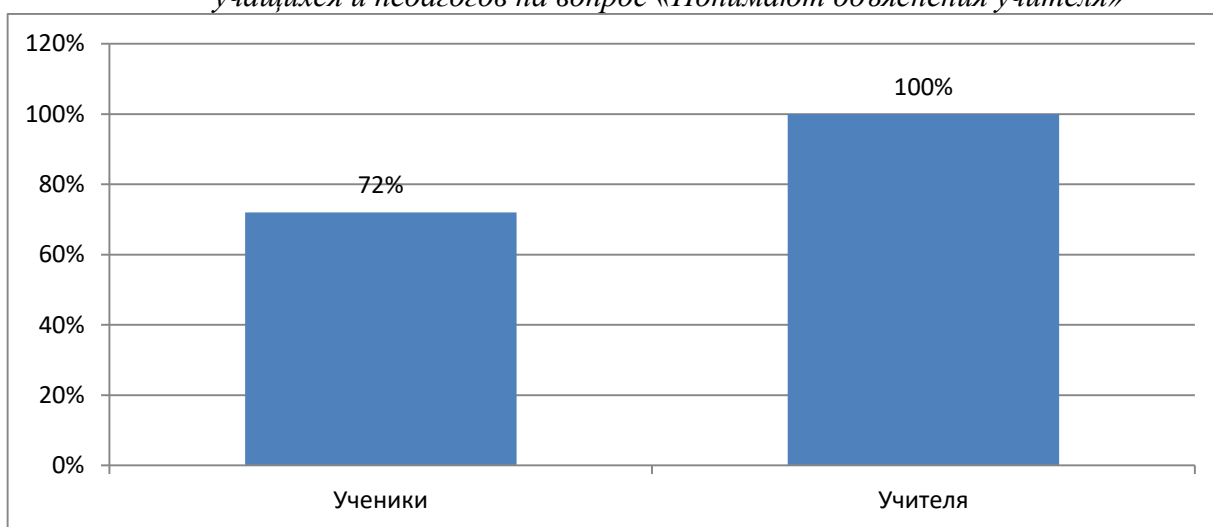
- учащимся интересно на моих уроках – 87%;
- понимают объяснения учителя – 100%;
- не могут сосредоточиться на моих уроках. На уроке постоянно шум и отсутствие дисциплины – 6%

Таким образом, мы смогли сделать сравнительный анализ учащихся и педагогов.

*Результаты сравнения анкетирования учащихся и педагогов
на вопрос «На уроке интересно»*

Результаты сравнения анкетирования учащихся и педагогов на вопрос «Понимают объяснения учителя»

Мы считаем, важнейшей проблемой становится своевременное выявление причин снижения качества знаний и успеваемости учащихся. Это позволит не допустить развитие неуспеваемости в степень хронической.

Понятно, что успеваемость школьников – это комплексная работа. Конечно же, большую роль в школьной успешности играет сам ученик, то есть важны его мотивы, цели, взгляды на будущее, его окружение и мировоззрение в целом. Однако следует учитывать, что все эти компоненты формируются в процессе учебной деятельности. Учитель может и должен способствовать развитию интереса к обучению у школьников.

В процессе обучения учитывать психологические особенности учащихся, организовывать дискуссии, групповые работы, на ряду с общими, давать индивидуальные задания. По возможности обсуждать проблемы успеваемости и дисциплины с отдельными учениками (естественно не при всем классе). Повышать интерес к школе и потребности в учении.

Проблема понижения качества знаний учащихся актуальна и на сегодняшний день.

В зависимости от причин отставания в учебе и неуспеваемости практическая работа учителя по ее преодолению может быть самой разнообразной. Но, какие бы методики и технологии преодоления отставания в учебе и неуспеваемости ни применялись, педагог всегда должен помнить о значении благожелательного отношения к отстающим в учебе детям.

Учитель обязан быть с детьми уравновешенным, терпимым, проявлять педагогический такт и веру в возможности преодоления учеником трудностей в обучении.

Литература

1. Волкова Юлия. Почему ребенок плохо учится? / Юлия Волкова: 1 фот. // Наука и жизнь. – 2015. – №1. – С. 35. – (Ваше здоровье)
2. Сорокина Л. И. Использование нейропсихологической диагностики в выявлении причин неуспешности старших дошкольников / Л. И. Сорокина // Коррекционная педагогика. – 2015. – №3 (июль-сентябрь). – С. 39-45. – (Психолого-педагогическая диагностика)
3. Коган С. Можно ли «вылечить» двоечника? / С. Коган: ил // Нарконет. – 2016. - №1. – С. 34-35.
4. Пятаков Евгений Олегович. Можно ли двоечнику и дебоширу помочь взяться за ум / Евгений Олегович Пятаков, Ольга Михайловна Новосадова, Елена Ивановна Николаева // Народное образование. – 2014. – №9. – С. 188-197. – (Школа и воспитание)
5. Огнева О. В. Как родители могут помочь ребенку в учебе / О. В. Огнева // Начальная школа. – 2013. – №10. – С. 16-17. – (Воспитание и обучение)

БІЛІМ БЕРУДЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КЕДЕРГІЛЕР МЕН ОЛАРДЫ ЕҢСЕРУ ЖОЛДАРЫ

*Шалганбай Эркегул,
педагог-психолог, Қарағанды облысы,
Бұқар жырау ауданы, «Жаңаталап ЖББМ»КММ*

Қазіргі білім беру жүйесі қарқынды өзгеріп, жаңа әдіс-тәсілдер мен технологиялар енгізілуде. Бұл өзгерістер білім сапасын арттыруға бағытталғанымен, оқушылар мен мұғалімдер үшін психологиялық кедергілердің туындауына себеп болуы мүмкін. Мұндай кедергілер оқушылардың мотивациясын төмендетіп, оқу процесінің тиімділігін әлсіретеді. Оқушылардың психологиялық жай-күйі мен эмоционалдық жағдайы олардың жетістігіне тікелей әсер етсе, мұғалімдердің кәсіби әрекетіне де психологиялық факторлар ықпал етеді.

Психологиялық кедергілер – білім беру үдерісінің маңызды әрі өзекті мәселелерінің бірі. Олар оқушылардың өзін-өзі бағалауына, оқу үлгеріміне, оқуға деген қызығушылығына кері әсер етуі мүмкін. Бұл кедергілерді жеңу үшін педагогтар мен психологтар оқушының ішкі әлемін түсініп, оның ерекшеліктеріне сай әдістер қолдануы қажет.

1. Психологиялық кедергілердің түрлері

Білім беру барысында психологиялық кедергілердің бірнеше түрлері байқалады. Олардың ішіндегі ең кең тарағандары:

Мотивациялық кедергілер: Оқушылардың білім алуға деген ынтасының болмауы, сабаққа деген қызығушылықтың төмендігі, алдыңғы қиындықтардан қорқу.

Эмоциялық кедергілер: Қорқыныш, күмән, ұялу, стресс сияқты эмоциялар оқушылардың сабаққа толықтай қатысуына кедергі жасайды.

Когнитивтік кедергілер: Оқушылардың білімді қабылдау, түсіну және есте сақтау қабілеттеріне қатысты қиындықтар.

Әлеуметтік кедергілер: Оқушылардың ортасындағы әлеуметтік байланыстардың әлсіздігі, топ ішінде сәтсіз қарым-қатынас, ұжымдық жұмысты орындаудағы қиындықтар.

Психологиялық кедергілерді жеңу үшін бірнеше әдіс-тәсілдер ұсынылады:

Мотивациялық жұмыстар: Оқушыларға жеке мақсат қоюға көмектесу, оларды ынталандыру мақсатында түрлі марапаттау жүйесін енгізу. Сондай-ақ, оқушылардың жеке қызығушылықтары мен шығармашылық қабілеттерін дамыту маңызды.

Эмоциялық қолдау: Оқушылардың эмоциялық жағдайларын бақылап, психологиялық қолдау көрсету. Оқу үдерісінде оларды сенімді болуға ынталандыру.

Топтық жұмыс: Әлеуметтік кедергілерді жеңу үшін топтық жұмыс ұйымдастыру. Бұл оқушылардың өзара қарым-қатынасын нығайтып, ұжымдық дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

Қорқыныш пен күмәнды жеңу: Оқушылардың қорқыныштарын жеңу үшін ойын элементтерін пайдалану, жеңіл тапсырмалардан бастау, жиі пікірлесу және сенімділік орнату.

Мектептегі тәжірибеге тоқталсам, білім беру процесіндегі психологиялық кедергілер мен оларды жеңу жолдарында анықталған мәселелерді шешу үшін түрлі әдістер мен тәсілдер қолданылды. Оқушылардың психологиялық кедергілерін жеңу, ішкі мотивациясын арттыру және олардың оқу процесіне деген қызығушылығын ояту. Оқушыларға өз мақсаттарын анықтауға, оларды жүзеге асыру үшін қажетті қадамдарды жоспарлауға көмектесу мақсатында 6 сынып оқушылары арасында «Өзіңді тану және мақсат қою» тренингі өткізілді. Жалпы 25 оқушысы арасында жүргізілген іс-шаралар көрсеткендей, мотивациялық тренингтер мен топтық жұмыстардың оқушыларға айтарлықтай әсері болды. Әсіресе, сабақтың басында өткізілген мотивациялық тренинг оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырып, олардың психологиялық кедергілерін жеңуге көмектесті. Тренингте оқушылар өз мақсаттарын анықтап, оларды жүзеге асыру үшін қандай қадамдар жасау керектігін ойластырды. Бұл әдіс оқушылардың өздерін әрі қарай дамытуға деген мотивациясын оятып, сабақты белсенді түрде қатысуға ынталандырды. Сонымен қатар, топтық жұмыс арқылы оқушылар бірлесіп жұмыс істеп, өзара қарым-қатынастарын нығайтты. Әр топтың өз тақырыбын талдап, постер құрастыруы оларды бірлесіп шешім қабылдауға және өз пікірлерін сынып алдында сенімді түрде білдіруге үйретті. Топтық жұмыстың барысында оқушылар бір-бірімен пікір алмасып, өз идеяларын ортаға салды. Бұл олардың ұжымдық жұмыс жасау қабілетін арттырды. Оқушылардың топ алдында сөз сөйлеуі және өз жұмысын қорғауы олардың өзін-өзі бағалауын көтеріп, мектепке деген қызығушылықтарын арттырды. Сонымен қатар, эмоционалдық қолдау кезеңінде оқушылар өз сезімдерімен бөлісіп, сабақ барысында кездескен қиындықтар мен жағымды сәттерді талқылады. Бұл әдіс балаларға өздерінің ішкі эмоцияларымен жұмыс істеуге мүмкіндік беріп, оларды сабақты қабылдаудағы психологиялық кедергілерден арылтуға жәрдемдесті. Эмоциялық қолдау арқылы оқушылар өздерінің күйзелістерін және оң эмоцияларын білдіріп, сабақты толыққанды қабылдауға мүмкіндік алды. Бұл тәсіл оқушылар арасында өзара түсіністік пен сенімділік орнатуға ықпал етті. Жалпы, психологиялық тренингтер мен жұмыс түрлерінің тиімділігі өте айқын болды. Оқушылар сабаққа деген қызығушылықтарын жоғалтпай, оны ұтымды әрі жемісті өткерді. Мұғалімдер оқушылардың психологиялық күйін бақылап, оларға қажетті қолдау көрсетіп, әр оқушының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру үдерісін сапалы әрі тиімді ұйымдастырды. Осы тәжірибе білім беру жүйесінде психологиялық кедергілердің алдын алу үшін маңызды қадам болып табылады. Мұғалімдер оқушылармен жұмыс барысында олардың психологиялық жай-күйіне ерекше назар аударып, білім беру үдерісінде кездесетін кедергілерді жеңудің түрлі тәсілдерін қолдануы тиіс. Бұл психологиялық қолдау балалардың оқу сапасын арттырып, олардың тұлғалық дамуында маңызды рөл атқарады.

Білім беруде психологиялық кедергілердің алдын алу және оларды жеңу өте маңызды процесс. Бұл жұмысты жүйелі түрде жүргізу оқушылардың білім сапасын арттырып, олардың тұлғалық дамуына ықпал етеді. Сонымен қатар, мұғалімдер мен оқушылар арасындағы сенімді қарым-қатынас білім беру үдерісінің тиімділігін арттыруға негіз болады. Психологиялық кедергілерді жеңу арқылы білім беру процесінің сапасын көтеруге мүмкіндік туады.

Әр сыныптағы оқушылардың психологиялық кедергілерін жеңуге, олардың өзін-өзі тану, топтық жұмысқа бейімделу, эмоцияларымен жұмыс істеу және өзін-өзі дамыту дағдыларын қалыптастыруда сіздерге бірнеше тренингтер ұсынамын (кесте-1).

1-кесте. Психологиялық тренингтер

№	Тренинг атауы	Мақсаты	Мазмұны	Қай сыныптарға жүргізуге болады

1	«Өзін-өзі тану»	Оқушыларға өз күштерін танып, сенімділік пен өзін-өзі бағалауды арттыру.	Оқушылар өздерінің жеке қасиеттерін анықтап, күшті және әлсіз тұстарын айқындайды. Оларға өзін-өзі бағалауды жақсартуға арналған тапсырмалар беріледі.	5-11 сыныптар
2	«Қорқынышты жеңу»	Оқушылардың қорқыныш пен алаңдаушылықты жеңу дағдыларын қалыптастыру.	Оқушылар түрлі қорқыныштармен жұмыс жасайды (мысалы, тест тапсырудан қорқу, сынып алдында сөйлеу қорқынышы). Тренинг барысында тыныс алу жаттығулары мен психологиялық жаттығулар жүргізіледі.	6-11 сыныптар
3	«Мақсатқа жету жолы»	Оқушыларды мақсат қоюға үйретіп, оған жету жолындағы кедергілерді жеңуге бағыттау.	Оқушылар өз мақсаттарын айқындайды, ал содан кейін сол мақсатқа жету үшін қандай қадамдар жасау қажеттігін жоспарлайды. Тренинг нәтижесінде жеке даму жоспары құрылады.	7-11 сыныптар
4	«Топта жұмыс істеу дағдылары»	Оқушылардың ұжымдық жұмысқа бейімділігін арттыру, топтық ынтымақтастық дағдыларын дамыту.	Оқушылар топтарға бөлініп, бір-бірімен тиімді қарым-қатынас жасауға, пікір алмасуға және бірлескен шешімдер қабылдауға арналған жаттығулар орындайды.	5-11 сыныптар
5	«Өз эмоцияларыңды түсіну»	Оқушыларға өз эмоцияларын түсініп, олармен жұмыс істеу әдістерін үйрету.	Эмоцияларды тану және олармен жұмыс жасау бойынша тренингтер. Оқушылар өз эмоцияларын бақылауға, тыныштықты сақтауға және әртүрлі жағдайларда дұрыс әрекет етуге үйренеді.	6-11 сыныптар
6	«Төзімділік пен сабырлық»	Оқушыларға қиындықтармен күресу үшін төзімділік пен сабырлықты дамыту.	Төзімділікті дамытуға арналған жаттығулар мен ойындар. Оқушылар стресстік жағдайларда қалай сабырлы қалу керектігін үйренеді.	7-11 сыныптар

7	«Көшбасшылық дағдылар»	Оқушылардың көшбасшылық қасиеттерін ашып, топқа жетекшілік ету дағдыларын дамыту.	Оқушыларға көшбасшылық рөлдерді тәжірибе арқылы үйрету. Топты басқаруға, шешім қабылдауға, әртүрлі жағдайларда жетекшілік етуге арналған тапсырмалар беріледі.	8-11 сыныптар
8	«Қиын жағдайларды шешу»	Оқушыларға қиын жағдайларда шешім қабылдау және стрессті басқару дағдыларын дамыту.	Стресс жағдайында дұрыс шешім қабылдау дағдыларын дамытуға арналған рөлдік ойындар мен психологиялық жаттығулар.	7-11 сыныптар
9	«Уақытты басқару»	Оқушыларға өз уақытын дұрыс жоспарлау мен ұйымдастыру дағдыларын дамыту.	Оқушылар уақытты тиімді басқару үшін жоспарлау мен ұйымдастыру әдістерін үйренеді. Әр оқушы өз уақытын тиімді пайдалану бойынша жеке жоспарын құрады.	8-11 сыныптар
10	«Коммуникация дағдылары»	Оқушыларға тиімді қарым-қатынас жасау және әлеуметтік дағдыларды дамыту.	Әлеуметтік дағдыларды дамытуға арналған тренинг. Оқушыларға жақсы қарым-қатынас орнату, тыңдай білу және өз пікірін дұрыс жеткізу дағдыларын үйрету.	5-11 сыныптар

Қорыта келгенде, психологиялық кедергілердің түрлерін түсіну және оларды жеңудің жолдарын қолдану білім беру сапасын арттырып қана қоймай, оқушылардың болашақ өміріне де оң әсер етеді. Сондықтан мұғалімдер осы мәселеге ерекше назар аударып, әр оқушының психологиялық қажеттіліктерін ескеріп отыруы керек.

Әдебиеттер:

1. Сейткасымова Г.С., Мұхамбетжанова Г.К. Білім беру психологиясы. – Алматы: Мектеп, 2018.
2. Мамедова Р.Ж. Психологиялық кеңес беру және түзету әдістері. – Астана: Фолиант, 2019.
3. Фрейд З. Психоанализ и культура. – СПб: Речь, 2001.
4. Мұқанова А.Ж. Жаңа заман мектебінде психологиялық кедергілер және оларды жеңу жолдары // Қазақстан педагогикасы журналы.–2020.–№ 5. – Б. 47-53.
5. Ержанова С.Ж. Оқушылардың мотивациясы және психологиялық кедергілер // Педагогика ғылымдары журналы. – 2022. – № 3. – Б. 108-112.
6. Ағжанова Д.М. Оқушылардың эмоционалдық дамуы және оның оқуға әсері // Психология және білім беру. – 2021. – № 4. – Б. 35-40.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Шах Лидия Альбертовна,

учитель истории. КГУ «Школа-лицей имени Ы.Алтынсарина», г. Караганда

Современный мир не стоит на месте, и во все времена ключевая роль в общественной жизни отводилась образованию. Как говорил великий просветитель Ы.Алтынсарин: «Просвещение — это путь к прогрессу и счастью народа».

Стоит отметить, что внедрение современных, инновационных подходов в образовании играет ключевую роль в формировании эффективной образовательной системы, соответствующей требованиям времени и вызовам глобализации. Республика Казахстан, активно развивающая свою образовательную сферу, стремится интегрировать лучшие мировые практики в свою систему образования, при этом сохраняя уникальные национальные особенности. Давайте попробуем разобраться, что собой представляют современные, инновационные подходы в образовании в Казахстане, так и за рубежом, а также попробуем сделать сравнительный анализ этих подходов.

На современном этапе образования Казахстанская программа воспитания «Біртұтас тәрбие» поддерживает инновационные подходы и методы, фокусируясь на воспитании всесторонне развитой личности, способной адаптироваться к современным вызовам. Внедрение инновационных технологий в рамках этой программы способствует формированию у учащихся ценностей, необходимых для успешного личностного и профессионального роста.

В последние годы в Казахстане наблюдается стремление к модернизации образовательных процессов с учетом мировых тенденций. Внедрение информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовательный процесс становится основой для создания гибкой и динамичной системы обучения. Одним из ярких примеров является программа «Цифровая школа», которая предполагает использование электронных учебников, онлайн-платформ для дистанционного обучения и разнообразных образовательных ресурсов, доступных через интернет. В результате этих изменений учащиеся могут получать доступ к качественным образовательным материалам независимо от местонахождения.

Современная система образования Казахстана делает акцент на развитии ключевых компетенций учащихся, таких как критическое мышление, коммуникативные навыки и способность к решению проблем. Для этого активно используются методы проектного обучения, междисциплинарные курсы и другие инновационные подходы. Одним из примеров является внедрение программы Dual Education, которая сочетает теоретическое обучение с практическими занятиями на предприятиях, что способствует лучшей подготовке студентов к реальной профессиональной деятельности.

Система образования Казахстана стремится интегрировать международные стандарты, что видно на примере внедрения Болонского процесса, направленного на стандартизацию высшего образования в Европе. В рамках Болонского процесса в Казахстане была внедрена трехуровневая система высшего образования: бакалавриат, магистратура и докторантура. Это позволяет студентам Казахстана продолжать обучение в других странах и упрощает обмен опытом.

Инновационные образовательные платформы, такие как **Platonus**, **BilimLand**, **Kundelik.kz**, **Mektep.kz** и международные платформы типа **Coursera** и **edX**, играют важную роль в реформировании системы образования в Казахстане. Они делают обучение более доступным, разнообразным и интерактивным, позволяя студентам и школьникам получать качественные знания и развивать навыки для успешной карьеры в будущем. Эти платформы предлагают огромное количество онлайн-курсов, которые доступны не только на английском языке, но и с русскоязычной поддержкой. Они предоставляют возможность казахстанским студентам и профессионалам обучаться в лучших университетах мира, осваивать новые навыки и сертификаты.

- **Coursera** и **edX** предлагают онлайн-курсы по самым различным направлениям, от инженерии до гуманитарных наук, с участием ведущих мировых университетов.

- **Khan Academy** предоставляет бесплатные образовательные материалы, включая видеоуроки по разным предметам, естественным наукам и др..

- **Udemy** и **FutureLearn** предлагают широкий спектр курсов, которые можно пройти в удобное время. Это позволяет людям обучаться в соответствии со своим расписанием и выбирать курсы, которые соответствуют их интересам и профессиональным целям.

В последние годы Казахстан активно внедряет новые методики и подходы, которые соответствуют международным образовательным стандартам. Вот несколько ключевых современных подходов, используемых в казахстанских школах:

Компетентностный подход в образовании в Казахстане ориентирован на развитие у учащихся не только знаний, но и навыков, которые необходимы для успешной жизни и профессиональной деятельности. Этот подход ставит акцент на овладении учащимися компетенциями в различных областях, таких как критическое мышление, коммуникация, самостоятельность и способность решать задачи в реальных жизненных ситуациях.

Интерактивные методы обучения становятся неотъемлемой частью современного образования в Казахстане. Это методы, которые включают активное участие учащихся в учебном процессе, что способствует лучшему усвоению материала и развитию критического мышления.

- *Групповая работа*: Учащиеся часто работают в группах, что помогает им развивать коммуникативные и командные навыки.

- *Ролевые игры и дискуссии*: Использование этих методов помогает ученикам не только усваивать материал, но и развивать аналитическое мышление и способность к аргументации.

- *Проектное обучение* является важным элементом современного образования в Казахстане. Этот метод фокусируется на решении практических задач и создании реальных проектов. Он позволяет учащимся применять теоретические знания в реальной жизни, что делает обучение более осмысленным и полезным.

- В Казахстане активно развиваются *подходы инклюзивного образования*, направленные на предоставление равных возможностей для всех учащихся, включая детей с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ). Важно отметить, что инклюзивное образование становится частью государственной политики, направленной на улучшение доступности и качества образования.

- Современные казахстанские школы акцентируют внимание на развитии *критического и творческого мышления* учащихся. Этот подход предполагает, что ученики не просто запоминают информацию, но и учат анализировать, оценивать и использовать знания в новых ситуациях.

- *Дуальное образование*, которое сочетает теоретическое обучение с практической подготовкой, становится все более популярным в Казахстане. Этот подход направлен на подготовку квалифицированных специалистов, готовых работать сразу после завершения учебного заведения.

- Казахстан активно перенимает лучшие международные практики и образовательные стандарты, что позволяет адаптировать мировые инновации к национальной образовательной системе. Примеры включают использование технологий, таких как **STEAM** (наука, технологии, инженерия, искусство и математика), а также современные методики преподавания, разработанные в странах Европы и США.

В зарубежных странах, таких как США и Великобритания, образовательные учреждения активно внедряют методы, ориентированные на индивидуальные особенности каждого ученика. В частности, школы и университеты используют адаптивные обучающие технологии, которые позволяют каждому учащемуся двигаться в своем темпе и осваивать материалы с учетом личных предпочтений и уровня подготовки. Примером может служить система «*Flipped Classroom*» (перевернутый класс), где студенты изучают материалы дома, а на занятиях решают задачи и активно взаимодействуют с преподавателем и другими студентами.

Метод *проблемно-ориентированного обучения* (PBL) активно используется в учебных заведениях многих стран, таких как Канада, Германия и Швеция. PBL ориентирован на решение реальных проблем, что помогает студентам развивать навыки критического мышления

и принятия решений. Например, в Канаде студенты медицинских факультетов начинают обучение с решения реальных медицинских случаев, что дает им возможность не только углубить теоретические знания, но и научиться работать в условиях неопределенности.

Многие зарубежные образовательные учреждения активно внедряют технологии искусственного интеллекта, виртуальной реальности и дополненной реальности для создания инновационных образовательных практик. Например, в США активно развиваются онлайн-курсы и образовательные платформы, такие как Coursera и edX, которые позволяют студентам обучаться у ведущих университетов мира, не выходя из дома.

Как в Казахстане, так и за рубежом активно внедряются современные информационно-коммуникационные технологии в образовательный процесс. Казахстан стремится не отставать от ведущих мировых образовательных подходов, используемых в странах Европы и США. В то время как в Казахстане программы и платформы для электронного обучения только начинают развиваться, в таких странах, как Финляндия, Великобритания и Южная Корея, ИКТ стали неотъемлемой частью образовательной системы уже несколько лет назад.

Одним из заметных различий является акцент на индивидуализацию обучения. В Казахстане, как правило, преобладает традиционная система обучения с сильным акцентом на лекции и экзамены. В то время как в странах, таких как Нидерланды и США, широко применяется индивидуализированный подход, включающий проектную деятельность, исследования и другие формы активного обучения, уделяется большое внимание практическим навыкам.

Еще одним отличием является подход к оценке знаний. В Казахстане в целом преобладает традиционная система экзаменов, в то время как в западных странах акцент делается на постоянную оценку учащихся через проекты, участие в обсуждениях и практические задания. Например, в Великобритании и Австралии широко применяются системы оценки, основанные на различных формах деятельности, что позволяет более точно оценить способности студентов.

Сегодня в Казахстане реализуются Государственные программы, такие как Государственная программа развития образования и науки, Цифровой Казахстан, Рухани Жаңғыру, Дуальное образование и другие, направленные на улучшение качества образования, создание условий для внедрения новых образовательных технологий и методов, а также подготовку высококвалифицированных специалистов, способных успешно работать в быстро меняющемся мире. Эти программы способствуют развитию гибких и эффективных методов обучения, обеспечивают доступ к качественным образовательным ресурсам и формируют образовательную среду, соответствующую мировым стандартам.

Современные, инновационные подходы в образовании в Казахстане и за рубежом имеют много общего, особенно в области использования информационных технологий и перехода на компетентностный подход. Казахстан, в свою очередь, активно внедряет международные практики, стремясь создать образовательную систему, соответствующую мировым стандартам. Важно, чтобы Казахстан и другие страны продолжали обмениваться опытом и улучшать образовательные процессы, ориентируясь на потребности сегодняшнего дня и требования будущего.

Литература:

1. Абдукаримова, Г. К. «Образование Казахстана: состояние, проблемы и перспективы». — Алматы: Редакционно-издательский центр «Қазақ университеті» 2017г
2. Балаубаев, М. Т. «Педагогика: Технологии обучения и образования в Казахстане и за рубежом». — Алматы: Қазақ университеті 2016г
3. Иманбекова, М. С. «Международный опыт в образовательной практике: особенности и перспективы для Казахстана». — Алматы: Экономика. 2020г.
4. Шарипова, М. К. «Проблемы и перспективы педагогического образования в Казахстане». — Алматы: Ғылым. 2014г.

5. Сагадиев, Е. С. «Образовательная реформа в Казахстане: взгляд изнутри и извне». — Алматы: ҚазҰПУ. 2018г.

САМОУПРАВЛЕНИЕ НА ЗАНЯТИЯХ СПОРТИВНЫХ ИГР В 5-11 КЛАССАХ

Шелехов В.А.,

учитель физкультуры, КГУ «ОШ №91», г.Караганда.

На протяжении последних 3-х лет, мы, в своей школе исследовали состояние здоровья учащихся 5-11 классов. Количество здоровых детей составляет 32%. Таким образом, 68 % учащихся имеют врожденные или приобретенные хронические заболевания. Очень часто к одному основному заболеванию добавляются 2-3 сопутствующих. К 7-9 классу на 12-17% увеличивается количество учащихся с приобретенными, в процессе обучения, заболеваниями зрения. На этом фоне роль учителя физической культуры, как проводника здорового образа жизни, трудно переоценить. Но как же заинтересовать детей? Как повысить мотивацию к занятиям физической культурой и спортом?

Внедрение ориентировочной основы и создание условий для дифференцированного освоения учебного материала, позволяет успешно использовать такой прием, как взаимообучение. Осуществляется оно в трех вариантах. Один - когда отдельные ученики хорошо усвоили новый материал и могут помогать товарищам; другой - когда отдельные ученики, наиболее подготовленные, получившие специальные знания (вне урока), выполняют роль помощника учителя; и третий - предварительная подготовка всех учеников для исполнения роли обучающихся при организации посменного выполнения учебных заданий (одна смена упражняется, другая наблюдает). С этой целью, на этапе разучивания (фронтальным способом) совместно с учениками, анализируем ошибки, определяем, как их исправить. Например, при разучивании прыжка «ноги врозь» через козла в ширину наблюдаются следующие ошибки: 1) Остановка на мостике, 2) Неодновременный толчок ногами, 3) Вертикальная постановка рук на снаряд, 4) Потеря равновесия при приземлении. Все эти ошибки, отмечаем, анализируем и определяем для их исправления задания: 1) Разбег и отталкивание при уменьшенном расстоянии между мостиком и снарядом, 2) Наскок на мостик с 1,3,5 шагов разбега, 3) Увеличение расстояния между мостиком и снарядом. Или, при разучивании упора на перекладине, ученики часто допускают такие ошибки: «проваливание плеч», сгибание ног и рук, наклон головы вперед. При первых попытках, вскрываем эти ошибки с учениками и определяем, как их устранить.

Закрепление правильных движений в дальнейшем, осуществляется в процессе взаимообучения в группах. Ученики, исполняющие роль помощника учителя, знают за чем наблюдать при выполнении упражнений их подопечными и как исправлять допущенные ошибки.

Особого внимания в работе заслуживает четкая постановка задач, дифференцированный подход, контроль за выполнением учебных заданий и оценка (взаимооценка) результатов учебной деятельности школьников.

Активность учащихся тесно связана с осознанием ими важности выполняемых задач. Ученик, не понимающий цели своей работы на уроке, не получает пользы от упражнений, быстро теряет интерес к занятиям. Поэтому, при обучении двигательным действиям, систематически, необходимо давать соответствующую информацию, которая, как правило, раскрывает важность и необходимость задания. Например, намечая обучение опорному прыжку, объяснять, что, сам прыжок не самоцель. Он важен, потому что укрепляет мышцы рук, развивает координацию движений, вырабатывает умение ориентироваться в пространстве в необычных условиях. Таким образом, каждый раз, сообщая учащимся сведения по технике спортивных элементов, нужно вырабатывать у детей убеждение в крайней важности занятий физической культурой и спортом для гармоничного развития.

Увлечь детей учебной работой, активизировать их позволяет применение разнообразных методов и приемов, среди которых, нельзя не выделить игровой метод, как самый

целенаправленный, особенно, среди учащихся младших классов и среднего звена. Позволяя учащимся играть самостоятельно, подводя итоги, необходимо подчеркнуть: «Молодцы, вы хорошо работали самостоятельно!». Это помогает утвердить в сознании ученика связь понятия «Самостоятельная работа» с приятной активной деятельностью. Такая подготовка позволяет переходить к более сложным и ответственным самостоятельным заданиям. Работающие самостоятельно ученики, должны, постоянно, находиться под контролем учителя физкультуры. При необходимости, учитель исправляет грубые ошибки и оказывает помощь. Одновременно с постепенным приучением ребят ко все более ответственным самостоятельным занятиям, формируем у них умение контролировать и оценивать выполняемые действия. Ученики учатся, сначала, давать словесную оценку действиям своего товарища, затем дополняют ее определением оценки в баллах.

Исследование учебных занятий в нашей школе, показало низкую мотивацию по следующим причинам: слабая материальная база; однообразие уроков физической культуры; слабые возможности для творчества; заорганизованность уроков физической культуры. Мы определили составляющие успешной работы: подготовка к уроку с учетом возросших технических возможностей (интерактивное обучение); творчество в процессе занятий; разнообразие форм и методов физкультурно-оздоровительной работы; совершенствование учебно-материальной базы по физической культуре. В современных реалиях, на уроке или спортивной тренировке, может, одновременно, находиться 30 и более учащихся. Это вызывает простой у большой группы детей при проведении двухсторонних игр. Например, при игре в баскетбол задействованы на площадке 10 человек, а остальные в лучшем случае имитируют задание учителя, в обычном случае – просто сидят. Эта потеря времени составляет от 10 до 15 минут урока! Мы, в своей школе, для решения этой проблемы, решили задействовать инструкторов из числа учащихся. В качестве инструкторов выбираются учащиеся с хорошей спортивной подготовкой, пользующиеся авторитетом в классе. 2 мальчика и 2 девочки вполне достаточное количество для одного класса. Еженедельно, с инструкторами проводится дополнительный инструктаж во внеурочное время.

Мы значительно улучшили учебно-материальную базу по физической культуре. Это позволило разнообразить уроки физической культуры в целом и с отдыхающей подгруппой в частности. В целях повышения двигательной активности учащихся отдыхающей подгруппы даем упражнения силового, скоростно-силового характера и даже элементы бокса. При этом используем поточный метод и метод круговой тренировки. Мальчики, обычно выполняют подтягивания, сгибания рук в упоре на брусьях, упражнения с гантелями, гирей, штангой, боксерские удары в перчатках по специальным снарядам. Девочки выполняют упражнения с обручем, прыжки со скакалкой, упражнения с гантелями весом до 3- килограммов, прыжки в длину с места. Для всестороннего развития физических качеств учащиеся выполняют упражнения с различными эспандерами, тренируя мышцы верхнего плечевого пояса, ног, брюшного пресса. В каждом классе есть журнал инструктора, в котором регистрируются результаты учащихся на каждом уроке. В конце месяца, учащиеся, плодотворно работавшие самостоятельно поощряются учителем физической культуры. В современных условиях, для этого имеются неограниченные возможности. Необходимо отметить, что, занятия учащихся отдыхающей подгруппы проводятся за пределами игровой площадки, не мешают заниматься другим учащимся, с полным соблюдением правил и мер безопасности. Для повышения интереса к данному виду деятельности учащимся разрешается самим определять себе нагрузку. Задача инструктора следить за техникой выполнения упражнения и соблюдением учащимися правил и мер безопасности. Таким образом, внедрение элементов самоуправления, положительный эмоциональный фон способствуют повышению мотивации у учащихся к самостоятельным занятиям физической культурой и спортом. Эффективность нашей работы подтверждает возросший интерес учащихся к занятиям физической культурой и спортом.

Литература

1. Ю.И. Курамшин Теория и методика физической культуры // учебник, М.: Сов. Спорт, 2004
2. Методические рекомендации к проведению занятий по дисциплине «Физическая культура» // учебное пособие, Ростов Н/О: Издательский центр ОГТУ, 2018
3. Киспаев Т.А. Здоровьесберегающие технологии в образовательных учреждениях // Караганда, Санат – Полиграфия, 2006.

ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ОБУЧЕНИИ – КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ

Шовкович М.В.

*учитель биологии, КГУ «Токаревская опорная школа
(ресурсный центр) отдела образования, Бухар-Жырауского района*

Одним из важных факторов, влияющим на успешность обучения, является мотивация. Мотивированные обучающиеся стремятся к знаниям, активно участвуют в учебном процессе и достигают высоких результатов. Под мотивацией обучения понимают методы и средства, побуждающие учеников к продуктивной познавательной активности. Мотивация учащихся может быть внутренней и внешней. Внутренняя мотивация связана с интересом к предмету, стремлением к саморазвитию и удовлетворением от процесса обучения. Внешняя мотивация обусловлена внешними факторами, такими как оценки, похвала, признание. Для повышения мотивации учащихся важно создавать условия, способствующие развитию внутренней мотивации. Это возможно через: интересные и увлекательные уроки с применением современных технологий, связью изучаемого материала с жизнью, с применением индивидуального подхода, созданием атмосферы сотрудничества и взаимопонимания, предоставлением своевременной обратной связи, поддержки и применения различных форм контроля и оценки знаний. Инструментом, способным эффективно реализовать эти подходы, пробудить интерес к знаниям, сделать обучение захватывающим, является геймификация.

Геймификация – это применение элементов игры и игровых принципов в неигровых контекстах, к которым относится сфера образования [1]. Термин «геймификация» был придуман в 2002 году британским консультантом Ником Пеллингом. Геймификация в обучении — использование игровых правил, используемых в современных онлайн-играх, для мотивации учащихся и достижения реальных образовательных целей в курсе изучения учебного предмета [2].

Геймификация основывается на нескольких ключевых принципах:

1. Мотивация: Игровые элементы, такие как баллы, уровни и награды, стимулируют учащихся к активному участию в учебном процессе.
2. Обратная связь: В играх учащиеся получают мгновенную обратную связь о своих действиях, что позволяет им быстро корректировать свои ошибки.
3. Соревнование: Элементы соревнования побуждают учащихся к более активному изучению материала.
4. Сотрудничество: Геймификация способствует командной работе, что особенно важно в изучении биологии, где часто требуется совместное решение задач.

Одна из технологий, активно применяемых в геймификации – метод кейсов.

Кейс-технология (case-study) – метод обучения, в котором используются описания реальных ситуаций. Обучающиеся анализируют ситуацию, выявляют проблему, предлагают пути её решения.

Геймификация делает процесс решения кейсов более интересным и мотивирующим. Между командами присутствует элемент состязания. Решая кейсы, команды получают баллы, награды, выходят на более высокий уровень. Кейсы могут быть представлены в виде игр, головоломок.

Данный прием активно применяю на уроках биологии. Предлагаю некоторые идеи применения кейс-технологии в 8 классе.

Тема «Железы внутренней секреции». Предлагаю «Гормональный квест». Цель игры: Поддержать гормональный баланс в организме, реагируя на различные ситуации.

Ученики делятся на команды, каждая из которых «отвечает» за определенную железу (щитовидная железа, гипофиз, надпочечники, половые железы).

Командам раздаю ситуационные задания:

Кейс 1: «Подростковый бунт». Ситуация: 14-летний подросток переживает период полового созревания. В организме происходят гормональные изменения, которые влияют на его настроение, поведение и физическое развитие.

Задание для команд:

Команда «Гипофиз»: Какие гормоны гипофиза наиболее активны в этот период? Как они влияют на организм подростка?

Команда «Щитовидная железа»: Как изменения в работе щитовидной железы могут повлиять на энергетический уровень и настроение подростка? Какие риски связаны с ее нарушениями?

Команда «Половые железы»: Какие изменения происходят в работе половых желез? Как это отражается на внешности и поведении подростка?

Команда «Надпочечники»: Как стресс и эмоциональные нагрузки могут повлиять на выработку гормонов надпочечников у подростка? Как это отражается на поведении подростка?

Кейс 2: «Сладкая зависимость». Ситуация: Молодой человек (20 лет) ежедневно употребляет большое количество сладкого (шоколад, конфеты, газированные напитки). Это привело к увеличению веса, ухудшению состояния кожи (появились прыщи) и снижению общей энергии.

Задание для команд:

Команда «Щитовидная железа»: Какие изменения в работе щитовидной железы могут произойти при избыточном потреблении сладкого? Как это может повлиять на метаболизм и вес человека? Какие гормоны щитовидной железы отвечают за регуляцию обмена веществ?

Команда «Надпочечники»: Как избыток сахара влияет на выработку гормонов надпочечниками? Какие гормоны надпочечников отвечают за реакцию на стресс? Может ли «сладкая зависимость» привести к истощению надпочечников?

Команда «Гипофиз»: Какие гормоны гипофиза могут быть задействованы в регуляции аппетита и тяги к сладкому? Как избыток сахара может повлиять на работу гипофиза и выработку этих гормонов? Может ли это привести к нарушениям в работе других эндокринных желез?

Команда «Половые железы»: Как избыток сахара может повлиять на уровень половых гормонов? Может ли это привести к нарушениям менструального цикла у женщин или снижению половой активности у мужчин? Какие гормоны половых желез отвечают за репродуктивную функцию?

Эти кейсы помогают ученикам лучше понять, как работают железы эндокринной системы, как гормоны влияют на организм в разных ситуациях, и как важно поддерживать гормональный баланс для здоровья.

Еще интересные, на мой взгляд, кейсы для учеников 8 класса по теме «Типы соединения костей».

Кейс 1: «Тайна тазовых костей» Ситуация: Ученикам на стол выдана модель тазовых костей. Учитель сообщает, что эти кости играют важную роль в поддержании тела и обеспечении движения. Однако, как именно они соединяются между собой и с другими костями скелета?

Задание для команд:

Команда «Неподвижные соединения»: Изучите соединение тазовых костей между собой. Является ли оно подвижным? Какие функции выполняет это соединение?

Команда «Полуподвижные соединения»: Найдите на модели место соединения тазовых костей с крестцом (частью позвоночника). Какой тип соединения здесь присутствует? Какие функции оно выполняет?

Команда «Подвижные соединения»: Определите, с какими костями нижних конечностей соединяются тазовые кости. Какой тип соединения здесь присутствует? Какие движения возможны в этих суставах?

Кейс 2: «Загадочный череп». Ситуация: Ученикам на стол выдана модель черепа. Учитель предлагает им исследовать, как именно кости черепа соединены между собой, учитывая, что мозг внутри черепа нуждается в надежной защите.

Задание для команд:

Команда «Неподвижные соединения»: Изучите соединения между костями черепа (швы). Являются ли они подвижными? Какие функции выполняют эти соединения?

Команда «Полуподвижные соединения»: Найдите на модели место соединения нижней челюсти с черепом. Какой тип соединения здесь присутствует? Какие функции оно выполняет?

Команда «Подвижные соединения»: Определите, какие кости черепа подвижно соединены между собой. Какие движения возможны благодаря этим соединениям (например, движение нижней челюсти при жевании)?

Кейс 3: «Анатомия движения». Ситуация: Ученикам на стол выдан модель нижней конечности и локтевого сустава. Учитель предлагает им исследовать, как устроены эти соединения, чтобы понять, какие движения возможны благодаря им.

Задание для команд:

Команда «Нижняя конечность»: Изучите соединение костей голени и стопы. Какой тип соединения здесь присутствует? Какие движения возможны в голеностопном суставе?

Команда «Локтевой сустав»: Изучите строение локтевого сустава. Какие кости в нем соединяются? Какой тип соединения здесь присутствует? Какие движения возможны в локтевом суставе (сгибание и разгибание руки)?

Команда «Сравнительный анализ»: Сравните строение соединений в нижней конечности и локтевом суставе. Чем они отличаются? Почему эти отличия важны для выполнения разных функций?

Эти кейсы помогут ученикам лучше понять типы соединения костей и как эти соединения обеспечивают защиту и разнообразие движения.

Рис.1 Работа с кейсом на уроке

Увлекательные кейсы можно применять на уроках биологии в 9 и 10 классах при изучении генетики. Тема «Кодоминирование».

Кейс 1: «Семейный конфликт»

В семье Ивановых возник спор относительно группы крови их будущего ребенка. Мать утверждает, что у нее первая группа крови, отец – вторая. Бабушка настаивает, что у ребенка обязательно будет либо первая, либо вторая группа крови, как у родителей. Однако дедушка, вспоминая уроки биологии, говорит, что возможны и другие варианты.

Задание для команд:

Кто прав в этом споре?

Какие группы крови могут быть у ребенка, если у матери первая группа (ОО), а у отца вторая (АА или АО)?

Объясните, почему бабушка и дедушка придерживаются разных точек зрения.

Кейс 2: «Генетическая задача»

У мужчины с первой группой крови и резус-положительным фактором (гетерозиготным по этому признаку) и у женщины со второй группой крови и резус-отрицательным фактором родился ребенок с третьей группой крови и резус-положительным фактором.

Задание для команд:

Определите генотипы родителей и ребенка.

Какова вероятность рождения в этой семье ребенка с такими же фенотипом и генотипом, как у первого ребенка?

Какие еще варианты генотипов и фенотипов возможны у будущих детей в этой семье?

Кейс 3: «Семейная драма»

У молодой пары, ожидающей первенца, возникла проблема. У матери I группа крови, резус-отрицательный фактор, у отца - IV группа крови, резус-положительный фактор. Врачи предупреждают о возможности резус-конфликта во время беременности.

Какие опасения связаны с данной ситуацией?

Какие риски существуют для ребенка?

Какую группу крови и резус фактор может унаследовать ребенок?

Геймификация с использованием кейс-технологии на уроках биологии делает процесс обучения более интерактивным и увлекательным. Ученики не только изучают теорию, но и применяют знания на практике, что способствует лучшему усвоению учебного материала и развивает функциональную грамотность обучающихся.

Литература

1. Дьяконов Б. П. Геймификация в асинхронном образовательном процессе // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2016. – Т. 8, № 1/1. – С. 143–147.
2. Храмкин, П.В. Геймифицируй это: как урок превратить в игру [Электронный ресурс] / Онлайн-обучение iSpring. — Режим доступа: <https://www.ispring.ru/elearning-insights/gameschool/>.

ПОДГОТОВКА К ОЛИМПИАДАМ ПО ПРЕДМЕТУ ИСТОРИЯ КАК СПОСОБ ПРЕОДОЛЕНИЯ БАРЬЕРОВ В ОБУЧЕНИИ И МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ

Экажева В.В.,

учитель истории, КГУ ОШ №16, г. Караганда

В современном обществе постоянно меняются (трансформируются) требования к качеству образования. При этом можно отметить многосторонность данных требований — требования задаются и определяются со стороны государства, со стороны учащихся, со стороны руководства образовательной организации, со стороны преподавательского состава, со стороны работодателей и т. д. На качество образования влияет масса разнообразных факторов, и одним из них является мотивация, как педагогов, так и самих.

В последнее время на слуху такое понятие, как «качество образования». Постоянно говорится о повышении качества образования, решаются вопросы о создании специальных условий для подготовки специалистов, не только обладающих современными знаниями и умениями, но и реально их применяющих в практической деятельности.

Повышение качества образования — одна из важнейших задач, стоящих перед государственными структурами в Республике Казахстан. В последние десятилетия Казахстан активно работает над реформами в образовательной системе, стремясь улучшить доступность, эффективность и соответствие мировым стандартам. Одним из важнейших шагов в улучшении качества образования является пересмотр учебных планов и образовательных стандартов. Казахстан активно внедряет новые программы и стандарты, соответствующие мировым тенденциям. В последние годы большое внимание уделяется внедрению компетентностного подхода, который ориентирован не только на передачу знаний, но и на развитие у учеников

навыков, необходимых для успешной жизни в современном мире, таких как критическое мышление, способность работать в команде и креативность. [1]

Концепция развития образования Республики Казахстан предполагает переход от традиционного способа обучения в школе, когда ученик получал от учителя готовые знания, не умея применить в жизни полученное, к нетрадиционному, способствующему воспитанию компетентной личности, способной самостоятельно учиться на протяжении всей жизни. В современных условиях учащиеся сами должны получить необходимый их уровню и запросам объем знаний, понимая их ценность и имея представление о сфере их применения. Это возможно лишь при модификации самого подхода к обучению и учению в школе. На современном этапе обучения в школах, усвоение знаний учащимися происходит без глубокого понимания предмета, и как следствие – неумение использовать данные знания вне учебной деятельности. Особенно зримо данная проблема обозначается при подготовке учащихся к различного рода конкурсам и олимпиадам. [2]

Как учитель истории, я понимаю важность эффективной подготовки учеников к олимпиадам и конкурсам, поскольку это не только развивает их академические способности, но и способствует развитию критического мышления, навыков анализа и умения работать с историческими источниками. Олимпиады, в свою очередь, играют ключевую роль в преодолении барьеров в обучении, таких как недостаток мотивации, слабая самостоятельность и ограниченные знания по предмету.

История часто воспринимается школьниками как набор дат, фактов и событий, которые нужно заучить. Это приводит к механическому запоминанию информации, что снижает интерес к предмету и затрудняет осознание важности изучаемого материала. Олимпиады по истории, однако, требуют не только запоминания фактов, но и способности анализировать, интерпретировать и связывать различные исторические события. [3]

Для успешной подготовки я начинаю с диагностики текущего уровня знаний каждого ученика. Это позволяет мне определить, какие темы вызывают сложности, а какие — интересуют их больше всего. На основе этого создаю индивидуальные планы подготовки, фокусируясь на слабых местах, чтобы укрепить уверенность учащихся в своих силах. В процессе подготовки я стремлюсь не только объяснить ученикам факты, но и научить их критически мыслить. Для этого использую различные методы:

- анализ исторических источников, документов, карт, статистики,
- обсуждения спорных исторических вопросов,
- работа с дополнительными источниками информации (статьи, книги, энциклопедии),
- проведение ролевых игр и дебатов на основе изучаемых тем.

Такой подход помогает учащимся глубже понимать историю, развивает навыки анализа и аргументации, что необходимо для успешного выступления на олимпиадах.

Олимпиада предоставляет учащимся конкретные цели и вызовы, которые дают им чувство удовлетворения от успешного выполнения задачи. Это служит важным источником мотивации, так как ученики начинают видеть реальные результаты своих усилий, занимая призовые места.

Современные информационные технологии и интернет-ресурсы являются неотъемлемой частью моей работы. Для подготовки к олимпиадам я активно использую онлайн-курсы, электронные пособия, различные сайты для самостоятельной работы, например, платформы для тестирования и повторения пройденного материала (Kahoot!, Quizizz, Edmodo). Это помогает учащимся самостоятельно совершенствовать свои знания и стимулирует их интерес к обучению.

Олимпиады по истории часто включают различные типы заданий: тесты, эссе, анализ исторических документов и даже создание проектов. Для подготовки, я часто создаю тренировочные задания, которые отражают структуру олимпиадных вопросов. Это помогает ученикам привыкнуть к формату заданий и учит их отвечать на вопросы, используя конкретные факты и доказательства, а не общие рассуждения.

Регулярная обратная связь является ключевым моментом в подготовке к олимпиаде. Я стараюсь следить за успехами и трудностями каждого ученика, корректируя подходы и задания в зависимости от их прогресса. Важно, чтобы учащиеся могли не только получать правильные ответы, но и понимать, как они к ним пришли.

Многие учащиеся сталкиваются с трудностями в самоорганизации, планировании времени и распределении усилий. Это особенно важно при подготовке к олимпиадам, так как успешное участие требует системной работы и вовлеченности на протяжении длительного времени. Без соответствующих навыков учащиеся могут испытывать сложности в организации своей подготовки и мотивации. Учителя могут предложить учащимся не только теоретический материал, но и практические задания, которые требуют систематического подхода, анализа, выделения ключевых проблем и эффективного распределения времени на подготовку.

Подготовка к олимпиадам помогает учащимся развить критическое мышление, умение рассматривать исторические события через призму различных точек зрения и оценивать их последствия. История, как и любой другой предмет, может показаться скучной, если материал подается в традиционном формате, который не включает активные формы работы. В олимпиадах по истории часто используются нестандартные методы — например, анализ исторических источников, написание эссе, решение кейс-заданий и участие в дискуссиях, что позволяет развить широкий спектр навыков. Использование креативных методов подготовки, таких как исторические ролевые игры, реконструкции исторических событий, дебаты, значительно повышает интерес к предмету и стимулирует познавательную активность. [5]

Олимпиадный процесс предоставляет возможность для школьников работать в условиях, где ошибка не является трагедией, а лишь шагом на пути к улучшению. Такой подход способствует снижению страха перед неудачей и помогает ученикам быть более уверенными в себе.

Олимпиады способствуют более осмысленному подходу к обучению, превращая процесс изучения истории в увлекательное и значимое занятие, что в конечном итоге мотивирует учащихся к дальнейшему обучению и самосовершенствованию.

Таким образом, подготовка к олимпиадам по истории — это не просто выполнение задач и запоминание фактов, а комплексная работа, направленная на развитие критического мышления, углубление знаний и мотивацию учащихся. Моя цель как учителя — создать условия, в которых ученики будут заинтересованы в предмете и уверены в своих силах, что поможет им не только успешно пройти олимпиаду, но и преодолеть барьеры в обучении, повысив свою уверенность и мотивацию.

Литература :

1. Калиев, К. Ж. Образовательные реформы в Казахстане: состояние и перспективы. Алматы: Казахстанский университет. (2020). С 78-80.
2. Кабдуллина, С. С. Новые направления образовательной политики Казахстана и их роль в развитии системы образования. Астана: «Жибек Жолы». (2018). С 111-115.
3. Министерство образования и науки Республики Казахстан Методические рекомендации по организации подготовки школьников к олимпиадам по истории. Алматы: МОН РК. (2020).
4. Шапкин, В. В. Олимпиады по истории как способ формирования познавательной мотивации у школьников. Санкт-Петербург: Невский университет. (2018). С 248-250.
5. Горшкова, Е. А. Олимпиады как стимул развития критического мышления учащихся на уроках истории. Москва: Научная книга. (2021). С 33-40

ОБЗОР СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДИК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОРРЕКЦИИ

Эльсиева С.П., Акбаева Д.Ж.

КТУ Кабинет психолого-педагогической коррекции №6», г. Караганда

Современные методики психолого-педагогической коррекции играют ключевую роль в поддержке психического здоровья и развитии личности в условиях сложного и изменяющегося мира. С каждым годом возрастает значимость этих методик, так как они помогают людям справляться с разнообразными психологическими и поведенческими проблемами, укрепляют эмоциональную устойчивость и способствуют успешной социальной адаптации. В условиях, где стресс, адаптационные трудности и социальные нормы оказывают значительное влияние на благополучие человека, становится очевидной необходимость в эффективных и научно обоснованных подходах к психолого-педагогической коррекции.

В Казахстане правовая база в области психолого-педагогической коррекции включает законы и нормативные акты, направленные на защиту и поддержку психического здоровья. Важным документом является Закон Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан» [1], который гарантирует право детей на охрану здоровья и психолого-педагогическую помощь. Кроме того, закон «Об образовании» [2] регулирует вопросы психолого-педагогической поддержки в образовательных учреждениях. Эти нормативные акты создают условия для внедрения и развития современных методик психолого-педагогической коррекции, способствуя их интеграции в систему образования и здравоохранения.

Методики, такие как когнитивно-поведенческая терапия (КПТ), сенсорная интеграция, игровая терапия и арт-терапия, предлагают широкий спектр инструментов и стратегий для работы с различными возрастными группами – от детей до взрослых. Эти подходы основаны на глубоком понимании психологических механизмов, личностных особенностей и контекста, в котором функционирует человек. Исследования показывают, что они помогают улучшить самооценку, развить адаптивные стратегии поведения, справиться с эмоциональными трудностями и повысить уровень социальной компетентности.

Сенсорная интеграция направлена на улучшение обработки сенсорной информации мозгом. Эта методика была разработана Джин Айрес, американским эрготерапевтом и психологом. Она основана на принципе, что эффективная обработка сенсорной информации является основой для успешного выполнения повседневных задач и развития навыков. Сенсорная интеграция применяется в кабинете психолого-педагогической коррекции для детей с различными сенсорными нарушениями, в том числе с расстройствами аутистического спектра. В кабинетах оборудуются сенсорные комнаты, где дети взаимодействуют с различными сенсорными стимуляторами, такими как тактильные панели, качели, мячики, тоннели и т.д. Эти стимуляторы помогают детям лучше воспринимать и обрабатывать сенсорные сигналы, что способствует улучшению их координации, моторных навыков и общего функционирования в повседневной жизни [3](рис.1) .

Процесс сенсорной интеграции начинается с детального обследования ребенка, чтобы определить его сенсорные потребности и трудности. На основе этого обследования разрабатывается индивидуальная программа, включающая конкретные упражнения и активности, направленные на улучшение обработки сенсорной информации. Занятия могут включать в себя балансировку на качелях для вестибулярной стимуляции, игры с различными текстурами для тактильной стимуляции, а также использование световых и звуковых панелей для зрительной и слуховой стимуляции.

- Сенсорная комната: В этой комнате могут быть установлены различные устройства для стимуляции сенсорных органов. Это могут быть качели для вестибулярной стимуляции, тактильные панели для стимуляции осязания, световые панели для зрительной стимуляции и т.д. Дети могут заниматься в этой комнате под руководством специалиста, который направляет их взаимодействие с различными объектами.

- Сенсорные упражнения: Педагог или терапевт может проводить занятия, включающие различные упражнения для улучшения сенсорной интеграции. Например, дети могут выполнять упражнения на баланс на качелях или ходить по специальным дорожкам с различной текстурой поверхности.

рис.1 «Схема сенсорной интеграции»

Когнитивно-поведенческая терапия (КПТ) — это метод психологического вмешательства, направленный на изменение негативных мыслей и моделей поведения. КПТ была разработана Аароном Бекон и является одной из самых исследованных и доказанных методик терапии. КПТ основывается на идее, что мысли, чувства и поведение взаимосвязаны, и изменения в одной из этих областей могут привести к изменениям в других. Методика включает идентификацию и изменение негативных автоматических мыслей и иррациональных убеждений, а также разработку более адаптивных моделей мышления и поведения. КПТ активно используется для лечения различных психологических расстройств, таких как тревожные и депрессивные расстройства, посттравматическое стрессовое расстройство, обсессивно-компульсивное расстройство и другие. [4] [(рис.2).

В образовательных учреждениях КПТ применяется для поддержки детей и подростков, испытывающих эмоциональные и поведенческие проблемы.

- Индивидуальные сеансы КПТ: Школьный психолог может работать с учеником, который испытывает тревожность или депрессию. В ходе сеансов ученик учится распознавать негативные мысли и заменять их позитивными, а также практикует новые поведенческие стратегии для улучшения своего состояния.

- Групповые сеансы КПТ: В школах могут проводиться групповые сеансы, направленные на развитие социальных навыков и снижение уровня тревожности среди учеников. Например, группа учеников может обсуждать общие проблемы и учиться эффективным стратегиям их решения.

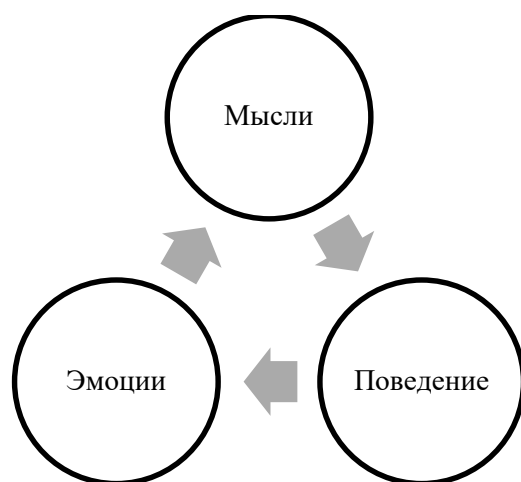

рис.2 Схема КПТ

Игровая терапия — это метод психотерапии, который использует игру как основной инструмент для помощи детям в выражении своих чувств, мыслей и переживаний. Этот метод основан на теории, что игра является естественным способом самовыражения для детей. В игровой терапии дети используют игрушки, игровые сценарии и ролевые игры для исследования и обработки своих эмоциональных и психологических проблем. Терапевт наблюдает за игрой ребенка и интерпретирует его поведение и выборы, помогая ему понять и выразить свои внутренние переживания. Игровая терапия особенно эффективна для детей, переживших травматические события, а также для детей с поведенческими и эмоциональными проблемами. [5].

В практическом применении игровая терапия может включать индивидуальные и групповые сеансы. В кабинете психолого-педагогической коррекции создаются условия для свободной игры, где дети могут выбирать игрушки и игровые сценарии по своему усмотрению.

- Индивидуальная игровая терапия: В кабинете психолого-педагогической коррекции создаются условия для свободной игры. Терапевт наблюдает за игрой ребенка, помогает ему выразить свои чувства и прорабатывать травматические события через игровые сценарии.

- Групповая игровая терапия: В некоторых центрах могут проводиться групповые игровые сеансы, где дети учатся взаимодействовать друг с другом, развивают навыки общения и социального поведения.

Арт-терапия использует художественное творчество как средство для самовыражения и обработки эмоциональных переживаний. Этот метод был разработан Маргарет Наумбург и Адрианом Хиллом и включает использование различных форм искусства, таких как рисование, лепка, коллажи и другие. Арт-терапия основана на идее, что процесс создания искусства помогает людям выразить свои чувства и мысли, которые могут быть трудны для выражения словами. Терапевт помогает пациенту интерпретировать его художественные работы и использует их как основу для обсуждения эмоциональных и психологических проблем. Арт-терапия может быть полезна для людей всех возрастов и особенно эффективна для тех, кто испытывает трудности в вербальной коммуникации. [6].

В практике арт-терапия может включать как индивидуальные, так и групповые занятия. На индивидуальных сеансах ребенок может рисовать, лепить из глины или заниматься другим видом искусства под руководством арт-терапевта. Терапевт помогает ребенку интерпретировать его произведения и обсуждает с ним его чувства и мысли.

- Индивидуальная арт-терапия: Ребенок может рисовать, лепить из глины или заниматься другим видом искусства под руководством арт-терапевта. Терапевт помогает ребенку интерпретировать его произведения и обсуждает с ним его чувства и мысли.

- Групповая арт-терапия: В реабилитационных центрах могут проводиться групповые занятия по арт-терапии, где дети вместе создают коллективные работы, делятся своими творческими идеями и учатся сотрудничать друг с другом.

Все эти методики психолого-педагогической коррекции обладают значительным потенциалом для улучшения психического здоровья и благополучия людей. Они помогают развивать адаптивные стратегии поведения, улучшать эмоциональную регуляцию и способствуют успешной социальной адаптации, что делает их важными инструментами в работе специалистов в области психологии и педагогики (табл.1).

Метод	Описание	Пример применения
Сенсорная интеграция	Улучшение обработки сенсорной информации мозгом	Метод Джин Айрес
Когнитивно-поведенческая терапия (КПТ)	Изменение негативных моделей мышления и поведения	Работа с тревожностью и депрессией
Игровая терапия	Выражение эмоций и разрешение внутренних конфликтов через игру	Методика В. А. Гарбузова
Арт-терапия	Использование искусства для выражения и обработки эмоций	Работа с травмами и эмоциональными проблемами

Таблица 1: Основные методы психолого-педагогической коррекции

Современные методики психолого-педагогической коррекции представляют собой важный аспект поддержки и развития личности в условиях современного общества. Эти методики, основанные на передовых научных исследованиях и практическом опыте, обеспечивают широкий спектр подходов к коррекции и развитию психоэмоционального состояния, социальной адаптации и образовательной успешности.

Исследование и применение таких методик, как сенсорная интеграция, когнитивно-поведенческая терапия и арт-терапия, позволяют достичь значительных результатов в работе с детьми, подростками и взрослыми, сталкивающимися с различными психологическими и поведенческими трудностями. Благодаря их внедрению, специалисты в области психологии и педагогики могут эффективно решать задачи по улучшению эмоционального благополучия, развитию когнитивных и социальных навыков, а также адаптации к различным жизненным ситуациям.

Важно отметить, что постоянное развитие и адаптация этих методик к современным условиям и потребностям позволяет им оставаться актуальными и востребованными. Интеграция междисциплинарного подхода, инновационных технологий и индивидуализированного подхода к каждому клиенту делает психолого-педагогическую коррекцию мощным инструментом для достижения высокого качества жизни и самореализации.

Таким образом, обзор современных методик психолого-педагогической коррекции подчеркивает их значимость и эффективность, подтверждая необходимость их дальнейшего изучения, развития и широкого применения в профессиональной практике.

Литература

1. Закон Республики Казахстан О правах ребенка в Республике Казахстан с изменениями и дополнениями по состоянию. На 23.11.2010
2. Закон Республики Казахстан Об образовании (с изменениями и дополнениями по состоянию на 22.07.2024 г.)
3. Айрес, Э. Дж. Ребенок и *сенсорная интеграция*. Понимание скрытых проблем развития. Издательство: М., Теревинф, 2010, с. 272.
4. Джудит Бек, Аарон Бек. *Когнитивно-поведенческая терапия*. От основ к направлениям. 3-е издание 2019, с,448
5. Гарбузова В.А. «Игровая терапия. Теория и практика». Издательство Гуманитарное агентство, 2013, с. 328

6. Naumburg M. An introduction to art therapy: studies of the «Free» art expression of behavior problem children and adolescents as a means of diagnosis and therapy. -New York and London: Teachers College, Columbia University, 1973.- 874 с

ПРИМЕНЕНИЕ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ПЕВЧЕСКИХ НАВЫКОВ ДЕТЕЙ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ГРУППЫ ДЕТСКОГО САДА

Юсупова Т.А.,

музыкальный руководитель, КГКП «Ясли-сад «Балауса» г. Караганда

Дошкольный возраст – самый благоприятный период для формирования и развития певческого голоса. Занятия пением являются очень важной составляющей гармоничного развития дошкольника. В пении успешно формируется весь комплекс музыкальных способностей: эмоциональная отзывчивость на музыку, ладовое чувство, музыкально-слуховые представления, чувство ритма. Пение активизирует умственные способности, развивает эстетическое и нравственное представление детей, слух, память, внимание, мышление, укрепляет лёгкие и весь дыхательный аппарат.

Правильно поставленное пение организует деятельность голосового аппарата, укрепляет голосовые связки, развивает приятный тембр голоса. Правильная поза влияет на равномерное и более глубокое дыхание. Пение, развивая координацию голоса и слуха, улучшает детскую речь.

Опираясь на исследования и опыт ведущих музыкантов–теоретиков и практиков, широко используя новейшие достижения музыкальной педагогики, мы выстроили систему развития певческих навыков детей дошкольного возраста. В основе работы по развитию певческих навыков лежат идеи детского музыкального воспитания К. Орфа, Емельянова В.В., а также методические рекомендации Орловой Т.М., Бекиной С.М. и других современных педагогов

Забота о здоровье детей – важнейшая задача всего общества. Данная задача должна осуществляться не только родителями, но и педагогами образовательных учреждений начиная с дошкольного возраста. Здоровьесберегающие технологии помогают развивать музыкальные способности детей, укреплять здоровье и являются одним из средств физического развития ребенка.

Система музыкально-оздоровительной работы предполагает использование на каждом музыкальном занятии следующих здоровьесберегающих технологий: пальчиковая гимнастика, дыхательная гимнастика, артикуляционная гимнастика, фонопедические упражнения, ритмопластика, речь с движениями.

Певческие возможности дошкольников невелики. И всё же, начиная с подпевания, они постепенно овладевают навыками петь негромко, правильно интонировать, выражать свои чувства.

При обучении детей пению развиваю все вокальные навыки: вокальные установки, звукообразование, дикцию, дыхание, чистоту интонации. К тому же пение положительно влияет на здоровье и развитие ребенка: активизирует умственные способности, развивает эстетическое и нравственное представление, слух, память, речь, чувство ритма, внимание, мышление, укрепляет лёгкие и весь дыхательный аппарат.

Работая с детьми, мы постоянно следим за соблюдением правил по охране голоса, за тем, чтобы ребята пели естественным голосом, не форсируя звуки, не говорили слишком громко. Крик, шум портят голос, притупляют слух и отрицательно влияют на нервную систему детей.

Речь с движениями стимулирует развитие речи, развивает пространственное мышление, внимание, воображение, воспитывает быстроту реакции, и эмоциональную выразительность. Очень часто использую на занятиях игры-упражнения, например «У Мишки дом большой»:

У мишки дом большой – дети поднимаются на носки, руки тянут вверх.

У зайки домик маленький – дети присаживаются на корточки, руки опускают к полу.

Мишка наш пошёл домой– шагают как мишки, переваливаясь.

А за ним и зайка– прыгают на двух ногах - «зайчики».

Пальчиковая гимнастика стимулирует действие речевых зон коры головного мозга детей, совершенствует внимание и память, формирует ассоциативно-образное мышление, облегчает будущим школьникам усвоение навыков письма. На музыкальных занятиях пальчиковые игры провожу под музыку, сопровождаю показом ярких иллюстраций, игрушек, героев пальчикового театра.

«Моя семья»:

Этот пальчик — дедушка,	- <i>сжав пальчики в кулачки,</i>
Этот пальчик — бабушка,	<i>разжимаем их по-очереди</i>
Этот пальчик — папочка,	
Этот пальчик — мамочка,	
Этот пальчик — я,	
Вот и вся моя семья!	- <i>сжимаем пальчики в замок</i>

Психогимнастика – снимает эмоциональное напряжение, обучает умению изображать выразительно и эмоционально отдельные эмоции и движения, корректирует настроение и отдельных черт характера. Например, использование коммуникативной игры-танца «Здравствуй, мой дружок»

Дети стоят в кругу.

Здравствуй, здравствуй, каблучок!	- <i>стучат пяточкой о пол</i>
Здравствуй, здравствуй, кулачок!	- <i>постукивают кулачками перед собой</i>
А теперь пойдём в кружок.	- <i>идут в центр круга, взявшись за руки</i>
Здравствуй, здравствуй, мой дружок!	- <i>приветствуют друг друга, кивая головой</i>

Дыхательная гимнастика корректирует нарушения речевого дыхания, помогает выработать диафрагмальное дыхание, силу и правильное распределение выдоха. Например: игра-упражнение «Машина» (*обучение постепенному выдоху воздуха*)

И.П. - Дети становятся на одной линии, делают вдох через нос («наливают бензин») и выпускают воздух через рот, при этом делая язычком «тр-р-р», копируя работу мотора. Победитель тот, кто дальше всех «уехал» на одном дыхании.

Упражнения на развитие дыхания играют важную роль в системе оздоровления дошкольников.

При разучивании упражнений мы сначала показываем его с пояснениями, затем предлагаем детям повторить упражнение вместе с педагогом, контролируя действия каждого ребенка

Пение с предшествующей дыхательной гимнастикой оказывает на детей психотерапевтическое, оздоравливающее и даже лечебное воздействие.

Артикуляционная гимнастика вырабатывает качественные, полноценные движения органов артикуляции, подготавливает к правильному произнесению фонем.

Артикуляционная гимнастика не занимает много времени, но эффективно активизирует речевой аппарат, помогает устранить напряженность и скованность артикуляционных мышц, разогреть мышцы языка, губ, щек, челюсти, а также выразительную дикцию.

Для правильного звукообразования большое значение имеет четкая работа голосового аппарата (нижней челюсти, губ, мягкого неба с маленьким язычком), поэтому для достижения этой цели на каждом занятии проводим разминку – артикуляционную гимнастику по системе Емельянова В.В.

Упражнения на артикуляцию детям интересны, доступны, проводятся в игровой форме.

Так, «путешествуя» вместе с язычком, дети знакомятся со всеми частями речевого аппарата: языком, зубами, губами, небом. Затем осваиваем *артикуляционные упражнения*:

- «Язычок проснулся» (толкать язычком в правую и левую щеку);
- «Язычок, покажись!» (покусать кончик языка);
- «Зубов не страшись!» (высовывать язык вперед и убирать назад);
- «Зубы кусаются» (покусать нижнюю и верхнюю губу по всей поверхности);
- «Губки хохочут» (в улыбке открыть верхние губы);
- «Губки обижаются» (вывернуть нижнюю губу);

«Вкусный язычок» (пожевать язык боковыми губами);

«Чистые зубки» (провести языком между верхней губой и зубами и между нижней губой и зубами);

«Улыбка» (улыбнуться).

Артикуляционные упражнения бывают беззвучными и с участием голоса. На моих музыкальных занятиях эти упражнения проводятся под счет с хлопками под музыку, а так же в сочетании с дыхательно-голосовыми упражнениями. Артикуляционная гимнастика не должна быть утомительной и продолжаться не более 3-х минут перед пением.

В результате такой работы улучшились показатели уровня развития речи детей, певческих навыков, а также - музыкальная память, внимание.

Музыкотерапия - важная составляющая музыкально – оздоровительной работы ДОУ. Это создание такого музыкального сопровождения, которое способствует коррекции психофизического статуса детей в процессе их двигательной-игровой деятельности. Слушание правильно подобранной музыки повышает иммунитет детей, снимает напряжение и раздражительность.

Описанные выше здоровьесберегающие технологии мы постоянно используем на своих музыкальных занятиях перед началом работы над песенным репертуаром. В результате дети стали лучше, качественнее осваивать музыкальный материал, наблюдается тенденция к уменьшению количества заболеваний верхних дыхательных путей и ОРЗ, повысились показатели их общего физического развития. Ребята стали более раскрепощенными.

Таким образом, использование системы специальных упражнений различных игр, индивидуальная работа с детьми – все это позволяет добиться положительных результатов в развитии певческих навыков у детей старшего дошкольного возраста.

Об увеличении уровня развития певческих способностей свидетельствуют результаты диагностики в сравнении за 3 учебных года. Высокий уровень развития певческих навыков увеличился во всех рассматриваемых группах. Низкий уровень - понизился.

Сравнительная диагностика уровня развития музыкальных способностей группы «Күншуақ» за 3 года (2020-2021; 2021-2022; 2022-2023 у.г.) показала следующие результаты:

Пение	высокий	15%	20%	25%
	средний	75%	75%	75%
	низкий	10%	5%	0%

Сравнительная диагностика уровня развития музыкальных способностей группы «Қоңырау» за 3 года (2020-2021; 2021-2022; 2022-2023 у.г.) показала следующие результаты:

Пение	высокий	20%	30%	35%
	средний	75%	65%	65%
	низкий	5%	5%	0%

Сравнительная диагностика уровня развития музыкальных способностей группы «Балақай» за 3 года (2021-2022; 2022-2023; 2023-2024 у.г.)

Пение	высокий	30%	30%	35%
	средний	65%	65%	60%
	низкий	5%	5%	5%

Сравнительная диагностика уровня развития музыкальных способностей группы «Гүлдер» за 3 года (2021-2022; 2022-2023; 2023-2024 у.г.)

Пение	высокий	10%	10%	25%
	средний	85%	85%	70%
	низкий	5%	5%	5%

Работая систематически в течение года по «формированию певческих навыков детей старшего дошкольного возраста», мы добились существенных результатов.

Результатами диагностики стало:

Дети стали эмоциональны и раскованны на занятиях, праздниках и развлечениях.

У детей сформировались певческие навыки: они умеют владеть интонацией, петь выразительно в различной динамике.

В сопровождении фортепиано дети чисто интонируют, развита дикция, артикуляция.

Умеют понимать содержание текста и эмоционально передавать свое отношение к песне.

Научились петь различно, начинать и заканчивать музыкальную фразу одновременно, мягко пропевать окончания слов, легко определяют звуковысотное положение мелодии.

Голоса детей приобрели естественно звучание, появилась певучесть, звонкость, высокое, светлое звучание, появилась заинтересованность к индивидуальному исполнению.

Результаты музыкально-оздоровительной работы:

- повышение уровня развития музыкальных и творческих способностей детей;
- стабильность эмоционального благополучия каждого ученика;
- повышение уровня речевого развития;
- снижение уровня заболеваемости;
- стабильность физической и умственной работоспособности во всех сезонах года, не зависимо от погоды.

Работая систематически в течение года по «формированию певческих навыков детей старшего дошкольного возраста», мы добились существенных результатов.

Дети стали эмоциональны и раскованны на занятиях, праздниках и развлечениях.

У детей сформировались певческие навыки: они умеют владеть интонацией, петь выразительно в различной динамике.

В сопровождении фортепиано дети чисто интонируют, развита дикция, артикуляция.

Умеют понимать содержание текста и эмоционально передавать свое отношение к песне.

Список использованной литературы

1. Арсеновская О.Н. Система музыкально-оздоровительной работы в детском саду: занятия, игры, упражнения. Волгоград: Учитель, 2009.

2. Гаврючина Л.В. Здоровьесберегающие технологии в ДОУ. – М.:Сфера, 2008г.

3. Емельянов В.В. "Фонопедический метод развития голоса. Первый уровень: развивающие голосовые игры."СПб, 1999 г.

4.Подольская Е.И. «Формы оздоровления детей 4-7 лет» г.Волгоград, изд. «Учитель», 2009

ПРИЁМЫ РАБОТЫ С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В 6 КЛАССЕ

Янчевская Я.А.,

учитель русского языка и литературы, КГУ «ОШ № 85» г. Караганда

Развитие читательской грамотности в настоящее время стало одним из приоритетных направлений образовательного процесса в казахстанских школах. Она выражается в способности человека понимать и использовать письменные тексты, чтобы достигать учебных и жизненных целей, увеличивать объем и глубину предметных и метапредметных знаний. М. М. Бахтин утверждал: «Где нет текста, там нет объекта для исследования и мышления». Умению понимать и создавать текст, формировать читательскую компетентность обучающихся, учебно-информационные умения и навыки способствуют, прежде всего, уроки литературы.

Работа с текстом (сплошным и несплошным) как основной дидактической единицей позволяет соединить деятельность школьников по выработке навыков грамотного письма, речевого развития, творческого и критического мышления. Существует большое количество методических приемов - элементов того или иного метода, выражающих отдельные действия учителя и учащихся в процессе преподавания и учения, которые формируют навыки грамотного и осознанного чтения. Они более разнообразны и динамичны, чем методы, и поэтому арсенал их постоянно увеличивается. Хотелось бы остановиться на некоторых приемах, которые я использую на уроках русской литературы. Изучаемый художественный

текст нельзя рассматривать только как материал для извлечения и переработки информации, он, прежде всего, формирует эмоциональный интеллект, учит школьников сопереживать и готовит их к социальной жизни.

На уроках литературы я часто использую прием «Рядом с художником», развивающий у учащихся творческое воображение, художественную образность. При работе с репродукцией картины или иллюстрацией учащиеся составляют монолог от лица героя, «моделируют» его биографию или же составляют рассказ о чувствах героев. Например, при работе над рассказом И.С. Тургенева «Муму» шестиклассники рассматривали репродукцию картины «Всё в прошлом» художника В. Максимова. Заданием было составить монолог барыни и ее служанки об их молодых годах, который бы дал ответы на вопросы: «О чем думают эти героини? Что они могут вспомнить о своей жизни? Какой эта жизнь была?» А при изучении повести «Ночь перед Рождеством» Н.В.Гоголя при работе с репродукцией картины К. Трутовского «Колядки в Малороссии» учащиеся получили следующие задания: подобрать тексты рождественских колядок; рассказать, чем угощали колядующих хозяева, какие игры и забавы существовали в то время во время святочной недели. Репродукция картины Х. Платонова «Оксана» помогла учащимся составить рассказ о жизни героини повести Н.В.Гоголя и сравнить ее с царицей из «Сказки о семи богатырях» А.С. Пушкина.

Следующий приём - «Конкурс шпаргалок», который можно использовать и на уроках русского языка. За определенное время учащийся должен очень кратко записать самую важную информацию на небольшом листе бумаги. Информация по основным понятиям темы должна быть написана кратко и четко, но не давать готовых ответов при обсуждении проблемного вопроса произведения. Именно это условие дает толчок к дальнейшим рассуждениям и мнениям. Примерами таких шпаргалок могут быть «2 офицера, плен, Кавказ, неверный адрес, 500 рублей» по рассказу Л.Н. Толстого «Кавказский пленник» или «Крепостное право, немой дворник, собака, барыня» по рассказу «Муму», или «Украинское село, черевички, Рождество» по повести Н.В.Гоголя «Ночь перед Рождеством». Шпаргалка может иметь не только слова, но и знаки, небольшие рисунки. Количество слов и других единиц информации должно соответствовать принятым условиям (например, на листе может быть не более 4 слов, 2 условных знаков и т.д.). Данный прием формирует читательское умение не только находить и извлекать информацию из текста, но и дополнять её.

«Прием альтернативной концовки» также является эффективным приемом при работе с текстом и мной используется на уроках литературы. Перед данной работой объясняю учащимся, что концовка - важный элемент структуры произведения и она бывает трагической (герои и события не счастливы, но читатель испытывает эмоциональный отклик) и счастливой (события в конце могут показаться читателю не очень счастливыми, но для героев они – счастье или в ней присутствует чёткое разделение счастливого завершения для положительных героев и наказания (возмездия) – для отрицательных.

При изучении творчества И.С. Тургенева я предложила шестиклассникам изменить финал рассказа «Муму». После прочтения их работ я постаралась классифицировать альтернативные концовки, придуманные учениками:

1. Обман читателя (У барыни внезапно изменился характер, и она отменила свое решение. Вдруг крепостное право отменили, и Герасим уже не принадлежал барыне. Герасим перестал слушать барыню и ушел с Муму в деревню).

2. Незавершенность произведения или продолжение следует... (Герасим остался служить у барыни и ничего не предпринял).

3. Вне логики. (Герасим после смерти Муму случайно находит котенка и ухаживает за ним).

4. Все смешалось (В конце рассказа появляется сестра барыни, влияющая на исход истории. Дворовые персонажи персонализируются и имеют свою сюжетную линию, но помогают Герасиму).

Прием «Диктант значений» активно использую в процессе изучения образов художественных произведений. Учащимся во время работы диктуются не слова, а их значение,

а учащиеся их определяют и записывают литературные термины (эпитет, сравнение, метафора) или имя литературного героя.

Для установления смысловых связей между событиями, более глубокого анализа текста при подготовке к пересказу использую прием «Таблица событий».

Таблица событий. Л.Н.Толстой « Кавказский пленник»

Г е р о й	События
Ж и л и н	Получает письмо, собирается к матери.
	Отъезжает от обоза, попадает в плен.
	ходит, рукодельничает, лепит, плетёт, мастерит, вырезает, чинит, лечит, учится понимать чужой язык.
	Совершает первый неудачный побег, вновь попадает в плен.
	Совершает второй побег, доходит до своих, спасается.

Данные приемы учат шестиклассников анализировать информацию, выявлять причинно-следственные связи, анализировать свои мысли и делать выводы, развивать чувства эмпатии и понимание мотивов поступков других, формировать личность и ценностные ориентиры, что является необходимым для успешной социализации и самореализации личности.

Литература

1. Загашев И.О., Заир-Бек С.И. Критическое мышление. Критическое мышление: технология развития. – СПб: Альянс-Дельта, 2003.
2. Методы и приемы актуализации субъектного опыта учащихся на уроках литературы. Панова Т.С. Российский общественный портал.
3. Портал «Информационные технологии в образовании».
4. Электронное периодическое издание «Эффективные образовательные технологии». Выпуск 1, 2008.

БУКТРЕЙЛЕР, КОСПЛЕЙ, ГЕЙМИФИКАЦИЯ – КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ АКТИВНОСТИ

И. П. Ярвекюльг,

П. Р. Калкеева,

учителя русского языка и литературы,

*КГУ «Опорная школа (ресурсный центр) имени А. Бокейхана» отдела образования
Осакаровского района управления образования Карагандинской области*

Не вызывает сомнений, что с развитием новых технологий и широким распространением интернета значительно снизился интерес учащихся к чтению. Это, в свою очередь, отражается на уровне знаний по многим учебным дисциплинам. Подобная проблема касается не только преподавателей языковых дисциплин, но и педагогов в других областях, превращаясь в глобальное явление [1].

Современные дети все чаще предпочитают тратить свободное время на развлечения, не связанные с обучением. В ответ на эту тенденцию перед педагогами встает важная задача – преодолеть барьеры в знаниях учащихся и найти эффективные пути повышения качества образования.

Педагоги стараются идти в ногу со временем: они активно развиваются, совершенствуют свое мастерство и используют новые формы и методы работы. Одними из самых перспективных технологий, способных повысить интерес к чтению, являются буктрейлеры, косплей и геймификация.

Буктрейлеры, косплей и геймификация – это современные методы, которые активно внедряются в образовательный процесс для повышения мотивации учеников и улучшения усвоения материала. Эти методы помогают сделать обучение более интерактивным и увлекательным, а также способствуют развитию творческих и коммуникативных навыков. Применение данных методов в школьном обучении дает множество преимуществ [2].

Буктрейлеры (книга + трейлер) – это видеоролики, которые представляют содержание книги или произведения в коротком, но увлекательном формате. Они позволяют ученикам выразить свои эмоции и впечатления от прочитанного, а также развивают навыки командной работы и работы с видеоконтентом [3].

Косплей (от англ. costume play) – это переодевание в персонажей книг, фильмов или видеоигр. В школьном контексте косплей помогает учащимся глубже погрузиться в изучаемый материал, стать частью выбранного произведения или исторического периода, а также развивает актерские и художественные навыки [4].

Геймификация – это внедрение игровых элементов в образовательный процесс. Например, использование баллов, уровней, заданий и наград. Это помогает ученикам чувствовать себя более вовлеченными в учебный процесс и стимулирует их к достижению лучших результатов [5].

Все эти методы уже несколько лет успешно внедряются в учебный процесс педагогами нашей школы и доказали свою эффективность. Работа над буктрейлером, коротким видеороликом о книге, позволяет учащимся не только развивать творческие и ораторские способности, но и приобретать навыки работы с IT-технологиями (Рис.1). Неповторимость видеороликов, личная заинтересованность в произведении, эмоциональная речь и использование спецэффектов делают каждый проект уникальным. Защита буктрейлера становится не просто просмотром видео, а живым диалогом с аудиторией, где учащиеся отвечают на вопросы зрителей. Этот процесс положительно влияет не только на авторов материала, но и на зрителей, вызывая у них интерес к прочитанным книгам. Часто к защите буктрейлера учащиеся готовят наглядные материалы, изображающие главных персонажей или киноленту, состоящую из сцен произведения, что дополнительно стимулирует их воображение, развивает творческий потенциал и поворачивает «лицом» к чтению (Рис.2).

Рис. 1.

Рис. 2.

Еще одним эффективным инструментом является косплей – актёрское воспроизведение сцен из литературных произведений. Этот метод используется в качестве внеклассной работы. Актёрское мастерство – это увлекательная, хотя и сложная, деятельность. Педагогу необходимо не только выбрать захватывающий эпизод произведения, но и подобрать подходящего ученика

для исполнения роли. При этом не важно, обладает ли он природным талантом, потому что всему можно научить в процессе подготовки. Главное, чтобы выбранный персонаж был интересен ученику, что позволит ему легко вжиться в образ. Косплей объединяет единомышленников и дает возможность каждому проявить свои возможности, продемонстрировать талант, проявить лидерские качества, почувствовать определенную значимость и ощутить себя частичкой большой команды. Эта форма работы позволяет детям раскрыться в одной из выбранных ими граней: кому-то хочется проявить актерское мастерство, кому-то дизайнерское, а кто-то проявит себя как отличный декоратор. Выразительная речь, актёрское мастерство, сценический образ и эмоциональная насыщенность эпизода – все это служит мощным мотиватором для того, чтобы дети снова обратились к классической литературе. Ведь чтение классики обогащает внутренний мир, даёт ответы на важнейшие вопросы, с которыми мы сталкиваемся в жизни.

Перед тем как выйти на сцену для участия в литературном косплее, ученикам необходимо тщательно изучить текст произведения, чтобы полностью овладеть информацией о герое и сюжете. Положительные отзывы зрителей после выступлений становятся важным внешним мотиватором для продолжения этой деятельности. Яркие костюмы, драматургия и энергия на сцене привлекают новых участников в ряды юных актеров, расширяя аудиторию творческих, талантливых, читающих детей.

Не менее важным элементом, способствующим повышению качества образования, является геймификация. Внедрение игровых элементов в уроки делает сложные и скучные задания более увлекательными, превращая обучение в настоящее приключение. Существует несколько причин, по которым педагоги обращаются к этому инновационному методу обучения, который помогает преодолевать образовательные барьеры. Одной из основных причин является растущий интерес детей к играм и тесная связь между игрой и обучением. Когда геймификация грамотно внедрена в учебный процесс, она способствует достижению важных целей: повышению уровня вовлеченности учащихся, улучшению усвоения материала и развитию упорства до конца выполняемого задания. Ведь кто из детей не хочет стать победителем? В любой игре важно дойти до финиша, чтобы понять, победил ли ты или проиграл. Разработанный нами сборник заданий по литературе для учащихся 5-7 классов помогает педагогам решить образовательные задачи и вовлечь школьников в процесс чтения художественных произведений. «Соверши путешествие вместе с Маленьким Принцем», разгадай ребус и составь свой, таинственная библиотека, литературный квест, «литературные пятнашки», анаграммы – это далеко не весь перечень увлекательных заданий, составленных и включенных нами в сборник интерактивных заданий по литературе. Данный вид работы погружает учащихся в детали изучаемого произведения, акцентирует внимание на важных эпизодах и сюжетных линиях, развивает читательский интерес. Любая информация запоминается лучше, когда для решения определенной проблемы, необходимо использовать полученные на уроке знания. Грамотно разработанные и включенные в учебный процесс игры дают новые возможности детям для успешной социализации. Во время игры можно в разных форматах взаимодействовать с одноклассниками, выполняя роль лидера, исполнителя.

Таким образом, косплей, буктрейлеры и геймификация становятся мощными инструментами педагогов, повышающими читательскую активность и качество образования. Эти методы, объединяя творчество и современные технологии, делают обучение более динамичным и увлекательным для школьников, что положительно влияет на их успеваемость. Они не только развивают творческие способности учащихся, но и превращают процесс освоения знаний в захватывающее и результативное занятие.

Литература

1. Демидов В. Как отказ от чтения книг влияет на развитие ребенка и на конкурентоспособность нации в целом [Электронный ресурс], 2024. Дата обращения: 20.02.2025 URL: <https://standard.kz/ru/post/2024/03/kak-otkaz-ot-cteniia-knig-vliiaet-na-razvitie-rebenka-i-na-konkurentosposobnost-nacii-v-celom-229>

2. Ершова Е.С. Геймификация как средство формирования необходимых компетенций у обучающихся digital-профессий. - Уральский гуманитарный институт. Школа академического и проектного развития. – Екатеринбург, 2024;
3. Алексеева О.В. Буктрейлер как инструмент продвижения книги. – [Электронный ресурс]. Дата обращения: 20.02.2025 URL: <https://www.surgpu.ru/sveden/common/novosti/buktrejler-kak-instrument-prodvizheniya-knigi/>
4. Пушкарева Т.В., Иванова Е.Ю., Шемякина Е.М. Феномен косплея: культурные прототипы и тренды //Человек и культура. – 2021. – № 3. DOI: 10.25136/2409-8744.2021.3.34966
5. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=34966
6. Виноградова И.В., Калимуллин Д. и др. Геймификация как метод обучения: особенности и возможности //Московский экономический журнал, 2022. - № 3. - URL: <https://qje.su/ekonomicheskayateoriya/moskovskij-ekonomicheskij-zhurnal-3-2022-50/>

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕЙРОПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ПРИЁМОВ В КОРРЕКЦИОННОЙ РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Ярымчук Т.Е.,

учитель-логопед, КГУ «ОСШ №73», г. Караганда

Чикалова П.С.,

учитель-дефектолог, КГУ «ОСШ №73», г. Караганда

Современная образовательная система сталкивается с необходимостью разработки и внедрения инновационных индивидуализированных подходов к обучению детей с особыми образовательными потребностями. Одним из перспективных направлений является использование методов нейропсихологической коррекции, основанных на принципах диагностики и развития высших психических функций.

Нейропсихология — это наука, изучающая связь между психическими процессами (такими как память, мышление, восприятие, эмоции) и работой различных отделов головного мозга, включая правое и левое полушария. По мнению нейропсихологов, нарушения в межполушарном режиме могут привести к затруднениям в развитии речи, чтения и письма. Именно поэтому нейропсихологические игры играют важную роль в развитии детей с особыми образовательными потребностями.

Нейропсихологическая коррекция строится на следующих принципах:

- принцип системного анализа – исследование функционирования различных отделов мозга и их взаимосвязи;
- принцип поэтапного формирования функций – развитие когнитивных и моторных навыков через последовательные шаги;
- Принцип межполушарного взаимодействия – активизация работы обоих полушарий мозга для достижения устойчивых результатов.

В коррекционной практике нейропсихологические методы применяются нами в работе с детьми с различными нарушениями, включая: расстройства аутистического спектра, задержку психического развития, синдром дефицита внимания и гиперактивности, специфические нарушения обучения (дислексия, дисграфия, дискалькулия).

Нами были разработаны серии рабочих тетрадей для проведения коррекционно-развивающих занятий. Задания тетрадей направлены на развитие произвольного внимания, контроль импульсивности, удержание и следование моторной программе, умение переключаться между движениями, развитие стратегии деятельности (слева на право), развитие зрительного восприятия (развитие пальцевого праксиса, двуручной деятельности и межполушарного взаимодействий, развитие чувства ритма).

Каждая тема рабочей тетради включает в себя как традиционные упражнения, так и нейропсихологические. Например, на рисунке 1 представлены задания из рабочей тетради для первого класса. Задание 2 «Рассмотри картинки, найди на листе одинаковый и раскрась кружочки рядом с ним одним цветом двумя руками одновременно» направлено на развитие межполушарного взаимодействия, пальцевого праксиса, работа с пониманием слухо-речевой инструкции. Задание 5.

«Запомни расположение каждого рисунка. Закрой таблицу и раскрась квадрат, в котором находится указанный рисунок» направлен на развитие памяти, пространственной ориентировки, а так же понимания инструкции.

Так же нами была разработана рабочая тетрадь «Кинезиологические таблицы на дифференциацию согласных звуков по глухости и звонкости» (Рис 2.) для вспомогательной работы по теме дифференциации глухие-звонкие согласные. Данное пособие представлено на двух языках казахском и русском. В каждую таблицу включены слова на дифференциацию согласных звуков по глухости-звонкости. Пары звуков: С-З, Ж-Ш, В-Ф, Б-П, Д-Т, Г-К. Направление стрелок вверх страницы указывает какой рукой необходимо ударить по столу при наличии определенного звука в слове. Задания тетради направлены на развитие межполушарного взаимодействия и ручного праксиса.

Для работы по лексическим темам нами были разработаны рабочие тетради по формированию межполушарных связей. В первой части представлены лексические темы из раздела живая природа: фрукты, ягоды, овощи, сад и огород, деревья, грибы, домашние животные и птицы, дикие животные, рыбы и насекомые. Задания данной тетради предназначена для детей младшего школьного возраста и направлена на повторение лексических тем в увлекательной форме. Каждая тема включает в себя по 4 нейропсихологических

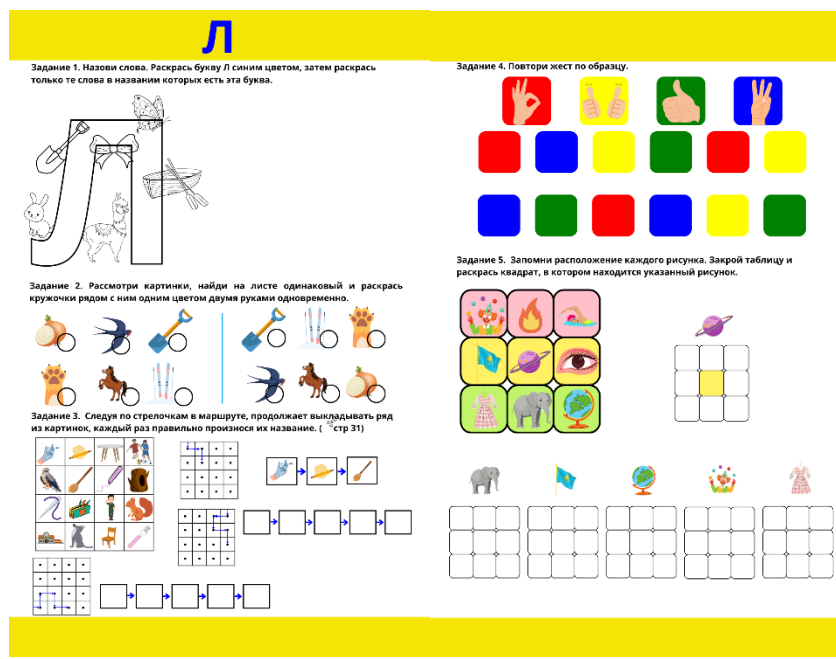

Рис 1. Фрагмент тетради «Нейротетрадь» для логопедических занятий 1 класс».

Рис 3. Рабочая тетрадь по формированию межполушарных связей.

задания.

Кроме разработанных нами рабочих тетрадей мы так же на занятиях используем классические нейропсихологические упражнения. Данные упражнения развивают мозолистое тело, повышают стрессоустойчивость, синхронизируют **работу полушарий**, улучшают мыслительную деятельность, способствуют улучшению памяти и внимания, облегчают процесс чтения и письма. При подготовке детей к школе необходимо уделять большое внимание развитию межполушарных связей. Ведь это нарушение искажает познавательную деятельность. Основное развитие межполушарных связей формируется у девочек до семи лет, у мальчиков до восьми – восьми с половиной лет.

Каждое из упражнений нейрогимнастики способствует возбуждению определенного участка мозга и включает механизм объединения мысли и движения, также способствуют развитию координации движений и психофизических функций. Под влиянием кинезиологических тренировок в организме происходят положительные структурные изменения. Сила, равновесие, подвижность, пластичность нервных процессов осуществляется на более высоком уровне. Гимнастика мозга позволяет выявить скрытые способности человека и расширить границы возможности деятельности его мозга.

Основными целями нейрогимнастики являются: развитие межполушарного взаимодействия, развития комиссур, синхронизация работы полушарий мозга, развитие мелкой моторики, развитие высших психических функций (память, внимание, речь, мышления).

Далее хотелось бы поделиться нейропсихологическими приемами, которые используются нами на индивидуальных и подгрупповых коррекционно-развивающих занятиях. Очень активно в свою работу мы включаем кинезиологические упражнения, которые делятся на три блока:

- упражнения, которые поднимают тонус коры полушарий мозга (дыхательные упражнения, самомассаж);
- упражнения, которые улучшают возможности приема и переработки информации (движения перекрестного характера, направленные на развитие мозолистого тела головного мозга);
- упражнения, которые улучшают контроль и регулирование деятельности (ритмичное изменение положений руки).

Занятия проводятся регулярно в спокойной и доброжелательной обстановке. Каждое упражнение должно быть выполнено верно, именно поэтому необходимо обучить каждого ребенка выполнять каждое упражнение в индивидуальном формате. Систематические тренировки направлены на развитие физических навыков, включая координацию симметричных и асимметричных движений, сохранение равновесия, гибкость плечевого пояса, а также ловкость рук и рук.

На основе проведенных исследований установлено, что систематическое применение данных методов способствует улучшению концентрации внимания и памяти, повышению учебной мотивации, развитию саморегуляции и эмоционального интеллекта, повышению уровня социальной адаптации.

Использование нейропсихологических приемов помогает повысить эффективность коррекционно-развивающей работы, позволяет сделать образовательный процесс более индивидуализированным, повысить качество обучения детей с особыми образовательными потребностями. Дальнейшее развитие этого направления требует активного взаимодействия педагогов, психологов и нейропсихологов для создания комплексных программ коррекции и адаптации.

Литература:

1. Заркенова Л.С., Омарова Н.Н., Ильясова Б.И. Арнайы педагогика. – Алматы, 2014.
2. Коржова Г.М., Оразаева Г.С. Основы логопедии с историей логопедии – Алматы, 2022.
3. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. – М.: МГУ, 1973.

4. Семенович А.В. Нейропсихологическая коррекция в детском возрасте. – М.: ВЛАДОС, 2002.
5. Бехтерева Н.П. Магия мозга и лабиринты жизни. – СПб.: Питер, 2008.
6. Сухарева Г.Е. Клиническая психология детского возраста. – М.: Наука, 1988.
7. Выготский Л.С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 1996.

СОТРУДНИЧАЯ ВМЕСТЕ ДОСТИГАЕМ ЦЕЛИ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЦЕНТРА КОМПЕТЕНЦИИ СО ШКОЛАМИ ТОЧЕК РОСТА. (Из опыта работы)

Анафина А.А.,

заместитель директора по УР, координатор, педагог - исследователь;

Шунгулов А.З.,

директор школы, педагог-исследователь, КГУ «ОШ им. А. Байтурсынулы»,

Бухар-Жырауский район

Опираясь на изменяющиеся потребности общества в области развития образования ежегодно на всех уровнях поднимаются вопросы о необходимости введения качественных изменений в обучении и преподавании в школах. Вопрос о качестве образования был актуальным во все времена.

В рамках дорожной карты Карагандинской области по реализации Национального доклада «Качественное образование, доступное каждому», школа КГУ «ОШ имени Ахмета Байтурсынулы», являясь одним из центров компетенций Бухар-Жырауского района, саморазвиваясь привлекает к данному процессу школы точек роста КГУ «Байкадамская СШ» и КГУ РЦ «ОШ им. С. Торайгырова». Организуя профессиональное сетевое взаимодействие педагогов школ точек роста, выполняя роль координатора, наш центр компетенций делится ценным опытом, распространяет свои наработки среди педагогических коллективов, которое способствует не только саморазвитию, но и дает возможность повысить компетентность всех участников педагогического сообщества.

Насколько эффективно организованы взаимодействия педагогов школ точек роста с центром компетенций школы КГУ «ОШ имени Ахмета Байтурсынулы»? В каких условиях находятся педагоги в прикрепленных к нам школах и как учатся ученики при этих условиях? Как и насколько наше взаимодействие поможет школам? Это не все вопросы, на которые мы искали и ищем ответы.

Началом построения эффективной модели сетевого взаимодействия педагогов школ точек роста стала проведенная установочная встреча с руководителями и коллективами прикрепленных школ, организованной отделом образования Бухар-Жырауского района. На основе данных «портретов школ» были получены первые представления о прикрепленных школах, где важно было для нас определить сильные стороны наших школ- партнеров, а также услышать проблемы, которые волнуют наших коллег. Сотрудничество через онлайн-платформы-проведение с микикоординаторами школ точек роста встреч через Zoom, организация групп WhatsApp или Telegram с возможностью получения мгновенного обмена информацией способствовало тесному взаимодействию и улучшению образовательного процесса школ по осуществлению совместного плана работы. Данная форма работы способствовала также организации и проведению через Zoom консультационных часов с учителями - предметниками по отработке сложных заданий по развитию функциональной грамотности обучающихся.

Отрадно было работать со школами, с которыми мы и ранее имели сотрудничество. Зная успешность и достижения данных школ, что позволило нам при совместном планировании нашего профессионального сетевого взаимодействия начать работу с проведения семинаров-практикумов, где были включены интегрированные уроки, воспитательные мероприятия, мастер-классы, тренинги, которые разрабатывались и проводились совместно с педагогами базовых, целевых школ, включая педагогов школ точек роста и центра компетенций. Успешность проведения урочных и внеурочных мероприятий в таком формате можно было

определить по отзывам участников семинаров- практикумов. Так при совместной разработке урока, каждый педагог мог предложить свои формативные задания, направленные на достижение целей урока. Эффективность подбора методов и приемов, использованных на совместно разработанном и проведенном занятии, можно было судить по активности учащихся в течение всего урока, их эмоциональном состоянии, предоставлении обратной связи учащимися и рефлексии в конце урока. Это наблюдалось и в воспитательных мероприятиях, в которых педагоги старались показать свой лучший опыт, где в хорошем смысле параллельно шло и соперничество, и сотрудничество, которое демонстрировало творчество и разносторонность каждой школы, направленное на реализацию Единой программы воспитания «Бір тұтас тәрбие».

Казалось, что в отдаленном населенном пункте возможности школы и учителей сужаются, что, конечно же, возможно отрицательно сказывается на общем развитии учащихся. Но есть одна особенность работы школы на селе – это тесная связь с народными традициями, где сохранились многие элементы традиционной народной культуры, которая объясняет всегда существовавшую более тесную связь воспитания и обучения школьников с народными традициями. На селе природа близка людям и естественно включена в их жизнь и быт. Любовь к родному очагу, родному языку, родной национальной культуре, к своей школе, к природе, родным просторам своего края были отражены в выставках работ по рукоделию, в конкурсах творческих проектов, с привлечением родителей в рамках «Әжелер мектебі», «Ағалар мектебі». Школа – Агро класс, работа которой были продемонстрированы в школах точек роста КГУ «Байкадамская СШ» и КГУ РЦ «ОШ им. С. Торайгырова» послужила примером возможности внедрения элементов проекта и в других школах. Представленный опыт в рамках объявленного года рабочих профессий стало демонстрацией убежденности учащихся в этих школах почетности труда на земле, любви и уважения к сельскохозяйственному труду.

Мы на практике убедились, что творческий подход – это ключ к успеху дела. Только творческая личность может быть по- настоящему компетентной в своей профессии. Именно творческое начало в личности обеспечивает реализацию потребности в деятельности, развивает стремление к новым достижениям. Координационная работа позволила обеспечить взаимодействие, распределить работу в коллективах и одновременно усилить профессиональное общение с другими школами.

Творчество и сотрудничество –это основные компоненты интеллектуальной деятельности в школах, которые стали основными критериями успеха и признания результатов деятельности, как педагогов, так и учащихся нашего профессионального педагогического сообщества.

Литература

1. Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация», утвержденная Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021года №726, на 2021-2025 годы
2. Инструктивно – методическое письмо «Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2024-2025 учебном году. Астана, 2024. -с.14
3. Дорожная карта Карагандинской области по реализации Национального доклада «Качественное образование, доступное каждому»
4. Конаржевский Ю.А. Менеджмент и внутришкольное управление.М.,2000. -с.220.
5. Ахметов Г.К., Нурумжанова К.А. Инновационно- стратегическая модернизация современной сельской школы Казахстана. Монография. Павлодар. 2015.
6. Нурумжанова К.А. Проблемы становления и развития инновационной культуры управления сельской школой//Менеджмент в образовании. -2006. -№1. -С.49-53.
7. LESSON STUDY BOX – набор методических ресурсов для реализации подхода Исследование урока в школе – Астана, www.cpm.kz – 2018г

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ГРАФОМОТОРЛЫҚ DAҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Балдайкенова Г.С.

«Алданыш» бөбекжайы» КМҚК Қарағанды қ.

Сөйлеу тілінің бұзылыстары бар балалар қағаз парағының кеңістігін бағдарлай алмайды, олар тігістер мен торлар түріндегі бағдарларды байқамайды, қалам немесе қарындашты дұрыс ұстамайды.

Балалармен мектепке дейінгі кезеңде жұмыстың жеткіліксіз болуы, олардың графикалық дағдыларының даму деңгейінің төмендеуіне әкеледі. Ал, баланың жазуға дайын болмауы оқуға деген теріс көзқарастың пайда болып, баланың болашақта мектептегі мазасыздық, қорқыныштың, тіпті агрессияның туындау жағдайына әкелуі мүмкін.

Бұл жазуды үйрену кезінде келесі қиындықтарға әкелуі мүмкін:

- Жазу қарқынының төмендігі. Жазу кезінде тез шаршау.
- «Дірілді», біркелкі емес сызық. «Бұрыштық» жазу, сопақ жазудағы қиындықтар.
- Қысымның тым қатты болуы немесе қысымның мүлдем болмауы.
- Графикалық элементтердің пішінін көбейтудегі қиындықтар, элементтердің өлшемін сақтамау.

- Көптеген шимайлар мен түзетулер, « лас » жазу.
- Жазбаша жаттығулар жасауға құлықсыздық. Әріптерді жолдан шығарып жазу. Ұқсас немесе бірдей элементтері бар әріптерді жазудағы көптеген қателіктерді жіберу.

Жазуды үйренудің басталуы-баланың өміріндегі өте маңызды сәт болып табылады. Мектеп жасына дейінгі балалармен графикалық жаттығулар мүмкіндігінше тиімді болуы үшін баланың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, бірқатар ережелерді сақтау қажет. [1, б. 6].

Графомоторлы жазу дағдыларын қалыптастыру, мамандар мен практиктердің пікірінше, ұзақ және қиын процесс (жазу процесі көз, қол, есту, көру, сөйлеу мотор компоненттерін белсенді түрде қосады) және болашақта осы міндеттерді шешу мектептегі оқу проблемаларын болдырмауға көмектеседі.

Ұсақ моториканы дамыту үшін келесі жаттығулар пайдалы:

- заттардың контурын жасау (мысалы, үстел, үй) алдымен үлкен, содан кейін кішірек таяқтардан;
- түрлі түсті 6-10 қағаз қыстырғыштар тізбегін жасау;
- оң және сол қолыңызбен қағаздан кез-келген фигураны (мысалы, шыршаны) кесіңіз;
- түймелерді, үлкен моншақтарды жіпке, ал кішкентай моншақтар мен бисерлерді инемен жіпке өткізу;
- асбұршақ, үрмебұршақ, бұршақты, сондай-ақ жарманы (тары, қарақұмық, күріш) сұрыптау;
- түймелерді, тетіктерді, жабысқақтарды, ілгектерді түймелеу және ашу;
- шайбаны, көпіршіктердің қақпақтарын, банкаларды бұрап ашу және жабу;
- бір ыдыстан екінші ыдысқа қасықпен моншақтарды алу-салу;
- кішкентай заттарды (мысалы, түймелер, моншақтар) тар цилиндрге салу;
- жіпті катушкаға орап, оны допқа орау;
- инеге жіп сабақтау;
- түймелерді тігу және әртүрлі тігістермен материалдарды тігу;
- боялған заттарды өшіргішпен өшіру;
- тамшуырдан бөтелкенің тар мойнына тамшылау;
- сақинаны кию және шешу (саусақ массажы);
- орамал (қол орамалын бір қолыңызбен умаждау);
- көлденең тартылған арқанға киім қыстырғыштарын бекіту;
- таспиқты немесе моншақтарды бір уақытта екі қолмен бір-біріне қарай және артқа қарай сұрыптау;

- эспандерді қысу және босату; резеңке, пластмасса, ағаш, тікенектермен поролон шарларын (кірпі)айналдыру;

- конструктормен, мозаикамен және басқа да ұсақ заттармен ойындар. [3, б. 19].

Балалармен алдында көрсетілген бірнеше тапсырмаларды орындата отырып, графикалық қызметін қалыптастыру, ұйымдастыру және қолды жазуға дайындау бойынша келесі 9 қадам бойынша жұмыс жасау ұсынылады.

Бірінші қадам: «дұрыс отыруды үйрену».

Екінші қадам: «қарындаш пен қағазды дұрыс ұстауды үйрену».

Үшінші қадам: «түзу сызықтарды салуды үйрену: тік, көлденең, көлбеу». 5-6 жастағы балаларға ұзын сызыққа қарағанда қысқа сызық салу қиынырақ, белгілі бір нүктеде қозғалуды бастау қиын, бірақ оны белгілі бір нүктеде аяқтау одан да қиын.

Төртінші қадам: «түзу және көлбеу параллель сызықтар салуды үйрену». Сызықтардың параллельдігін көре білу, оларды параллель сызу және жазу, мұны қалай жасау керектігін түсіну - жазуға дайындықтың өте маңызды кезеңі.

Бесінші қадам: «жартылай сопақтарды салуды үйрену – жоғарғы, төменгі». Жартылай сопақшаларды орындау кезінде сіз қолдың орналасуына және әсіресе қолдың тіреуінің дұрыстығына назар аударуыңыз керек (тек кішкентай саусаққа!).

Алтыншы қадам: «шеңберлер мен сопақшаларды салуды үйрену». Сопақшалар мен шеңберлерді орындау кезінде олардың айырмашылықтарына және балалардың сопақшаны тіктөртбұрышқа, ал шеңберді шаршыға ойша орналастыру қабілетіне назар аудару керек. Бұл кезеңде «спиральды айналдыру» сияқты графикалық тапсырмалар тиімді және толығымен орындалады

Жетінші қадам: «зигзаг салуды үйрену (қолыңызды ақырын жылжыту)». Бұл тапсырмаларды орындау балаларды жолда еркін қозғалуға үйретеді, бұл жазуды үйрену процесінде өте маңызды. Бұл «толқындар», «бұлттар», «слайдтары бар жолдар», лабиринттер болуы мүмкін.

Сегізінші қадам: «Біз белгілі бір шамадағы сызықтарды, жартылай сопақтарды, сопақшаларды салуды үйренеміз (шектеулі сызғыш – жолды енгіземіз)». Әріптерді жазу әр графикалық элементтің биіктігі мен енінің қатаң шектеулерімен байланысты, ал оқыту кезінде балалар төселген парақтарға жазады. Сондықтан жолдың не екенін, элементтердің қалай орналасатынын түсіндіру керек.

Тоғызыншы қадам:»баспа әріптерімен танысып, оларды дұрыс жазуды үйреніңіз». Сонымен қатар, балаларды сызбаларды мұқият қарастыруға, ұқсастықтар мен айырмашылықтарды қабылдауға және атап өтуге үйрету керек; диаграммаларды салу және талқыланатын барлық нәрсені схемалық түрде бейнелеу; фигураларды жазықтыққа орналастыру; көшіру (алдымен қарапайым, содан кейін күрделі сызбаларды салу). Әр түрлі фигураларды кесуге, мүсіндеуге, мозаикамен, дизайнердің ұсақ бөлшектерімен жұмыс істеуге ерекше назар аудару керек. [2, с. 40].

Жазуға дайындық балалардың келесі қабілеттерінің дамуын қамтиды:

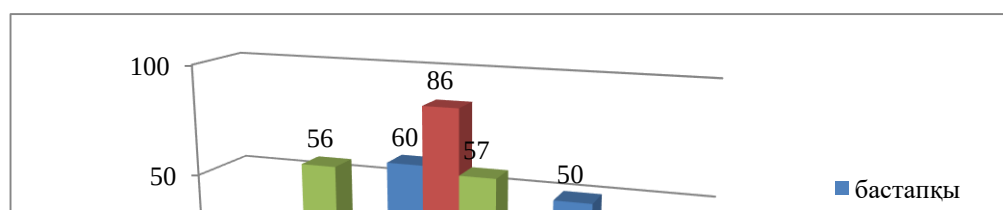
✓ Саусақтардың ұсақ моторикасы. Ұсақ моториканың даму деңгейі-мектепке интеллектуалды дайындықтың көрсеткіштерінің бірі. Әдетте, ұсақ моториканың даму деңгейі жоғары бала логикалық ойлай біледі, оның есте сақтау қабілеті, зейіні, үйлесімді сөйлеуі жеткілікті дамыған болады.

✓ Кеңістіктегі, атап айтқанда қағаз парағындағы, сондай-ақ қозғалыстың жалпы бағыттарындағы бағдарлар (солдан оңға, жоғарыдан төменге, алға-артқа);

✓ Ритмді сезіну, қозғалыс қарқыны мен қимыл ритімін үйлестіре білу, сөз және қимылды сәйкестендіре алу;

✓ Бейнелеу және графикалық дағдылары дамиды.

Диаграмма 1. СТЖД балаларға арналған мектепалды топтағы түзету-педагогикалық жұмыстың «графомоторлық қабілеті» бөліміндегі салыстырмалы деректері

Әр түрлі ұсақ қол моторикасын дамытуға арналған әдістерді қолдану жоғары тұрақты нәтижелерге қол жеткізуге, қойылған міндеттерді жүзеге асыруға мүмкіндік берді. Сөйлеу тілінің бұзылыстары бар балалардың графомоторлық қабілеттері жақсарып, олар жазықтықты бағдарлай алуды, парақ бетінде қаламды дұрыс жүргізе алуды, берілген жазу жұмыстарын соңына дейін сенімді орындай алуға жаттықты. Сондай-ақ, өзінің жасап отырған жұмыстарын бақылап, бағалай алуға, қате болған жағдайда түзету жұмыстарын жасауға үйренді.

Әдебиеттер

1. Татубаева С.М. «Баланың мектепке дайындығы». «Бала мен балабақша» журналы. №5 2010ж.
2. Трохимчук Л.Ф., Шквирина О. И., «Баланың жетекші қолының моторикасын физиологиялық-педагогикалық түзету». Москва, 1994.
3. Филиппова С. О. «Мектеп жасына дейінгі балаларды жазуға дайындау. Арнайы физикалық жаттығулардың графикалық дағдыларды қалыптастырудың тиімділігіне әсері: әдістемелік құрал». - Санкт-Петербург.: БАЛАЛЫҚ ШАҚ-БАСПАСӨЗ, 2001.

МАГНИТТІК СУРЕТ САЛУ ҚҰРАЛДАРЫМЕН МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА ҚОЛДЫ ЖАЗУҒА ДАЙЫНДАУ

Досмағанбетова А. А., Тулегенова Г.М.

Қарағанды қ., «Алмагүл» бөбекжайы КМҚК

Баланы мектепке дайындаудың маңызды және қажетті бөлігі жазуға қолды дайындау. Өкінішке орай, тәжірибе көрсетіп отырғандай, көпшілік ата-аналар балаларын мектепке дайындауда санау мен оқуға көп көңіл бөледі де, жазу дағдыларын қалыптастыру ескерусіз қалады. Нәтижесінде мектепте балада жазуға байланысты қиындықтар туындайды: сенімсіздік, ұқыпсыз жазу, баяу жазу, қолдың тез шаршауы. Бұл әрине жазу дағдысын қалыптастыруды тежейді. Жазуға қолды үйрету балада қиындықсыз және қызықты өту үшін Сіздерге заманауи дамытушы ойын- магнитті планшетті ұсынамыз. Бұл ойын баға жағынан қолжетімді, ата-аналар арасында танымал және балаларға қызықты.

Жинаққа планшет кіреді, оның ішінде металл шарлар мен магниттік ұшы бар қалам бар. Мұндай планшетке сурет салу өте оңай және қызықты: ол үшін магниттік тұтқаны тесіктерге апару керек, шарлар тартылып, сурет жасайды.

Ата-аналар мұндай планшетпен кіші мектеп жасына дейінгі балалардан бастай алады. Алдымен біз баланы планшеттегі кез-келген орынды шарлармен толтыруға шақырамыз, содан кейін оны саусақтарыңызбен әр шарды басу арқылы тазалауларын сұраймыз. Магниттік шарлар тесіктерге өте тығыз тартылады, сондықтан бала шарларға қысым жасағанда аз күш жұмсауы керек, бұл саусақтардың бұлшықеттерінің әлсіздігін жеңуге көмектеседі және массаждың бір түрі болып табылады.

Балалармен ойынды бастағанда ата-аналар бірінші тік және бұралған жолдарды өздері салып, сосын баламен саусақтарын сәл басу арқылы оңнан солға бағыттап көрсетеді. Мұндай жаттығулар жазу барысында баланың қолы қозғалыс бағытын есте сақтауға көмектеседі.

Планшеттегі магнитті сурет салуға баланың қызығушылығын сақтау үшін ойын жағдаяттарын ұйымдастыруға кеңес береміз, мысалы, көліктің гаражға барар жолын сал немесе аюға апанына апаратын жолды табуға көмектес.

Ата-аналар балаларына ойын жағдайларын өздері жасай алады, мысалы, автокөлік гаражына жол салу немесе құмырсқаның құмырсқа илеуіне жетуіне көмектесу және т.б. Бала шарлармен солдан оңға немесе жоғарыдан төменге түзу сызықтар салу, сондай-ақ қол қимылдарының дәлсіздіктерін жеңу дағдыларын үйренеді.

Ересек мектеп жасына дейінгі балаларға ата-аналар планшетке геометриялық фигуралар салуды, содан кейін оларды заттарға айналдыруды ұсына алады. Мысалы, үшбұрыш қолшатырға немесе дәмді балмұздаққа, квадрат үйге немесе теледидарға, тіктөртбұрыш қайыққа немесе пойыз вагонына айналады. Мұндай ойын баланың саусақтары мен қолдың ұсақ қимылдарының дәлдігін, жылдамдығын үйлестірілуін дамытуға және шығармашылық қиялын қалыптастыруға ықпал етеді.

Мектепке дейінгі ересек жастағы балаларға жазуға қолын дайындауда графикалық жаттығулар қызықты болу үшін, ата-аналарға оны әртүрлі етіп жасауға тырысу қажет. Мысалы, «Біз кілемшені (сүлгі, орамал) өрнекпен безендіреміз», «Ғажайып өрнек» жаттығуын ұсына аламыз-үлгі бойынша өрнек, ою - өрнек салу. «Аяқталмаған сурет» - бала қарапайым тақырыптық кескіннің екінші жартысын аяқтайды. «Сиқырлы сурет» - бала ауызша нұсқаулар бойынша берілген бағыттағы шарлардың қажетті санын есептейді: екі нүкте төмен, бес нүкте жоғары, үш нүкте солға, екі оңға және т.б., содан кейін оның не істегенін біледі.

Сонымен қатар «Графикалық диктант» кеңістіктік бағдарлау дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Бала шарлардың санын және олардың бағыттарын көрсететін әрекеттер тізбегін көрсететін ересек адамның айтуы бойынша шарлармен солдан оңға қарай, қысқа көлденең сызықтар мен жоғарыдан төменге тік сызықтар салады.»Сызба бойынша сурет салу» - балаларға сызба бойынша сурет салу ұсынылады, онда есептелген шарлардың саны санмен, ал бағыт көрсеткімен көрсетіледі. Ойын жаттығуларының бұл түрі жазықтықта микро бағдарлаудың дамуына ықпал етеді, санау дағдыларын бекітеді, визуалды зейінді керемет жаттықтырады. Қолдың бірдей қимылдарын қарапайымнан күрделіге дейін қайталау және олардың әрекеттерін көзбен бақылау қолды жазуға дайындауға негіз болып, ерекше білім қажеттілігі бар балаларда моториканы автоматтандыруға әкеледі.

Планшетте сурет салумен жүйелі түрде айналысқан балалардың бұлшықет тонусының жағдайын жақсарды, контур бойымен сызу, нүктелер бойынша сурет салу, әртүрлі бағытта сызықтар салу үшін графикалық тапсырмаларды орындау кезінде қолдың ұсақ қимылдарының дәлдігін арттырды.

Осылайша, магниттік сурет салу - кеңістіктік ойлау мен кеңістіктегі практикалық бағдарлау дағдыларын, қол-көзді үйлестіруді, тұрақты зейінді, қиялды ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланың дамуының ата-аналар үшін қол жетімді ойын тәсілі.

Әдебиеттер:

1. Иншакова О. Б. 5-7 жастағы балалардағы графикалық моториканы дамыту және түзету. М.; «Владос» 2003.
2. Моргулис Л.И., Ремезова Л. А. Мектеп жасына дейінгі балаларда қол және саусақ моторикасын дамыту. - Самара, 2007.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕРЕСА К НАЦИОНАЛЬНОЙ КАЗАХСКОЙ КУЛЬТУРЕ ЧЕРЕЗ ИГРОВУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ У ДЕТЕЙ ЧЕТЫРЁХ ЛЕТ

Изгагина Л.И.

КГКП «Ясли-сад «Жұлдыз» г.Темиртау

Работая в детском саду уже более тридцати лет, абсолютно уверена в том, что основная задача воспитателей – это вырастить счастливых детей. Счастливый человек – успешный человек. Но быть счастливым, не зная своей истории и культуры невозможно. Поэтому нужно приобщать детей к изучению национальной культуры.

Культуру, традиции и обычаи народа можно изучать по-разному. Это и чтение книг, рассказов и сказок, а также посещение краеведческих музеев и экскурсии. Есть ещё один путь - наиболее интересный и простой - это игра. Именно игра является основным видом деятельности в детском саду.

И именно этот путь позволяет в буквальном смысле слова «пропустить» историю малой родины «через себя».

Надо ли приобщать детей к национальной культуре?

Непременно! Это позволит повысить результат в нравственном и патриотическом, духовном и эстетическом воспитании детей. Поможет привить им интерес и любовь к играм, танцам, фольклору.

В своей работе применяю следующие виды игр:

Дидактические игры наиболее часто используются в работе с детьми во всех видах деятельности. Их использование способствует решению таких задач, как развитие мышления, памяти, логики. Данные игры знакомят с разнообразием национальных узоров, предметов быта и обычаев казахского народа. Кроме этого вызывают активную работу мысли, расширяют кругозор.

Наиболее часто применяемые игры:

«Сложи узор»

«Одень куклу в национальный костюм»

«Национальные ценности»

«Цифры и асык»

Главная цель подвижных игр – это развитие физических качеств и укрепление здоровья детей. Кроме этого они способствуют расширению кругозора, знакомят с традициями и обычаями народа. И конечно же укрепляют дружеские отношения и симпатию между детьми. В них много веселья, шуток, соревновательного задора. Используются подвижные игры на музыкальных и физкультурных занятиях, прогулке, в свободное время.

Любимые игры детей:

«Собери юрту»

«Домбра»

«Такия тастамак»

«Ақ сүйек»

«Асық ату»

Сюжетная игра - это школа воспитания. В ней свои «учебные предметы». Участвуя в играх, дети познают и материальную и духовную культуру своего народа, проникаются его духом, учатся народной мудрости, добру и гостеприимству, чести и достоинству, любви и порядочности.

«Дом»

«Праздник в семье»

«Школа»

«Детский сад»

Играя, дети изучают национальную посуду, одежду, орнаменты.

Учатся взаимодействовать друг с другом и с взрослыми.

Театрализованная деятельность – это кладезь народной мудрости и красоты. Дети знакомятся со сказками и былинами. Учатся подражать героям. Видят красоту родного языка.

«Девочка Макта и кошка»

«Как лиса была наказана»

«Чудесная шуба Алдара- Косе»

«Теремок»

Дети становятся эмоционально отзывчивы, аккуратны в творчестве и быту, они замечают красоту окружающих объектов и стараются выразить свое отношение к ним в творческой деятельности (в рисунках, аппликациях). Именно игры, дают ребятам шанс порадоваться собственной силе, ловкости и находчивости. Радость движения сочетается с духовным обогащением дошкольников. У детей развивается устойчивый интерес к культуре родного народа, сформирована положительная основа для развития патриотических чувств.

В ходе такой работы дети знакомятся с многообразием игр казахского народа, получают массу положительных эмоций от совместной деятельности со взрослыми и сверстниками, создаются условия для развития коммуникативных и творческих способностей, необходимых для воспитания нравственности и патриотизма у ребят.

Литература:

1. Гордиевских Л.В. «Актуальность проблемы социализации дошкольников», М. 2007.
2. Нариманова З.К. «На пути духовно - нравственного развития и воспитания» Молодой ученый 2017.

КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ БІЛІМ БЕРУ: БОЛАШАҚҚА АПАРАР ЖОЛ

Ильясов А.Ж.,

*Қарағанды қ., №73 негізгі орта мектебі,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі*

Білім беру – бұл қоғамның ең маңызды институттарының бірі, әрі бірегейі. Ол әрбір адамның өміріндегі ең маңызды кезең болып, тұлғаның дамуына, әлеуметке қосылуына, рухани және интеллектуалдық байлықты меңгеруіне үлкен ықпал ететіні сөзсіз. Білім – тек жеке тұлғаның даму құралы ғана емес, сонымен қатар қоғамның дамуының негізі болып табылады.

Білім беру – бұл адамға жаңа білім мен дағдыларды меңгерту, оның өмірде сәтті әрі нәтижелі болуына мүмкіндік беретін үздіксіз процесс. Білім адамның интеллектуалдық деңгейін дамытып қана қоймай, ойлау қабілетін де жетілдіруге ықпал етеді. Ол адамды тек белгілі бір салада маман етіп қалыптастырумен шектелмейді, сонымен қатар оның дүниетанымын кеңейтеді, ой-өрісін дамытып, мәдени және моральдық тұрғыдан жетілуіне жол ашады. Білім әрбір жеке адамның ғана емес, бүкіл қоғамның экономикалық, мәдени және әлеуметтік тұрғыдан дамуындағы басты фактор болып саналады.

Қазіргі таңда білім беру саласында, дәлірек айтқанда білім сапасын арттыру жолында көптеген кедергілер мен қиындықтар кездеседі. Олардың ішінде оқу жүйесінің төмен сапасы, мұғалімдер мен оқушылардың мүмкіндіктерінің шектеулігі, сондай-ақ білім беру инфрақұрылымының әлсіздігі де бар. Бұл кедергілер білімнің сапасына тікелей әсер етіп, оқушылардың болашақтағы мүмкіндіктерін біршама шектейді. Осы мақалада біз білім сапасын арттыру үшін еңсерілуі қажет негізгі кедергілерді және оларды жеңу жолдарын қарастыратын боламыз. Олардың ішіндегі негізгі кедергілер мен олардың шешу жолдарын алып қарастыратын болсам:

1. Мұғалімдердің біліктілігі мен кәсіби дамуы. Білім сапасын арттырудағы ең үлкен кедергінің бірі— мұғалімдердің біліктілігі мен кәсіби деңгейі. Қазіргі уақытта көптеген мұғалімдерде өз білімдерін жаңартуда және жаңа әдістерді меңгеруде қажетті уақыт пен ресурстар жеткілікті емес. Мұғалімдер үшін көптеген арнайы курстар, тренингтер мен семинарлар ұйымдастырылып, сондай-ақ олардың кәсіби дамуын үнемі бақылап отыру қажет. Бұл мұғалімдерге өз пәндерін терең түсінуге, жаңашыл әдістерді қолдануға және оқушылардың білім сапасын арттыруға мүмкіндік берері сөзсіз. Бұл кедергіні жоюдың мынадай жолдарын қарастырғым келеді:

- ✓ Мұғалімдерге арналған тұрақты біліктілікті арттыру курстарын даярлау;
- ✓ Заманауи әдіс-тәсілдер мен технологияларды үздіксіз оқыту;
- ✓ Әрбір мұғалімнің кәсіби өсу жоспарын жасау.

Жеке тәжірибем мен зерттеу нәтижелері. Оқу жүйесін жаңғырту бағытында мен өзімнің тәжірибемде бірнеше маңызды шараларды жүзеге асырдым. Оның ішінде:

- Мұғалімдердің кәсіби дамуына арналған тренингтер мен семинарлар өткізу;
- Оқушылардың оқу процесін мотивациялау мақсатында жаңа әдіс-тәсілдер енгізу;
- Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы білім сапасын арттыру.

Өткен жылы мен өз мектебімде мұғалімдердің кәсіби дамуын жақсарту мақсатында әртүрлі әдістер мен жаңа технологияларды қолдануға бағытталған тренингтер ұйымдастырдым. Бұл тренингтер мұғалімдерге өздерінің педагогикалық шеберліктерін жетілдіруге көмектесіп, оқу процесінің тиімділігін арттырды. Осы шаралардың нәтижесінде мұғалімдердің кәсіби деңгейі көтерілді, ал оқушылардың білім сапасы жақсарды.

Зерттеу нәтижелері. Жұмыс барысында мен мектеп оқушыларының білім сапасын зерттедім. Оқушылардың білім деңгейін үш кезеңде тексеріп, жаңа әдіс-тәсілдердің тиімділігін бағаладым. Зерттеу нәтижелері мынадай болды:

- Оқушылардың пән бойынша білім деңгейі жаңа әдіс-тәсілдерді қолданғаннан кейін 15%-ға артты;
- Оқушылардың мотивациясы 20%-ға жоғарылады;
- Жаңа әдістер мен техникалардың тиімділігі мұғалімдер мен оқушылар тарапынан оң бағаланды.

Көрсеткіштер	Қазіргі нәтижелер	Алдыңғы нәтижелер
Оқушылардың білім деңгейі	85%	70%
Оқушылардың мотивациясы	80%	60%
Мұғалімдердің қанағаттанушылығы	90%	75%

Бұл диаграммадан көрініп тұрғандай, оқушылардың білім деңгейі мен мұғалімдердің кәсіби деңгейі айтарлықтай артты, бұл өз кезегінде білім сапасының өсуіне ықпал етті.

Білім беру жүйесін жаңғырту және мұғалімдердің біліктілігін арттыру арқылы біз болашақ ұрпақтың білім деңгейін жоғарылатамыз. Бұл үшін оқушылардың мотивациясын арттыру, жаңа әдіс-тәсілдер мен ақпараттық технологияларды енгізу қажет. Менің тәжірибем мен зерттеу нәтижелерім бұл шаралардың тиімділігін дәлелдеді.

Білім беру сапасын арттырудың маңызды аспектісі – мұғалімдердің үздіксіз кәсіби дамуы мен жаңа технологияларды енгізу. Осы бағытта атқарылған жұмыстардың нәтижелері оқу жүйесінің сапасына оң әсерін тигізеді. Біз болашақ ұрпақтың сапалы білім алуына және еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуында үлкен жетістіктерге жетуіне қол жеткізе аламыз.

2. Оқушылардың мотивациясы мен оқуға деген қызығушылығы. Білім сапасының төмендігіне әсер ететін тағы бір маңызды фактор — оқушылардың мотивациясының төмен болуы. Әлбетте, егер оқушылар оқу процесіне қызығушылық танытпаса, олар тек формалды түрде ғана білім алады. Бұл, өз кезегінде, білімнің сапасына және оқушылардың болашақтағы жетістіктеріне теріс әсер етеді.

Оны шешудің жолдары:

- ✓ Оқушыларға жеке мотивация беріп, олардың білімге деген құлшынысын арттыру.

✓ Оқу бағдарламаларын жаңарту арқылы олардың қызықты әрі қолжетімді болуын қамтамасыз ету.

✓ Білімнің практикалық маңыздылығын түсіндіру және оқушыларды зерттеу мен жаңа білімді іздеуге ынталандыру.

3. Білім беру инфрақұрылымының сапасы. Қазіргі білім беру жүйесінің тағы бір кедергілерінің бірі — мектептердің инфрақұрылымының ескіруі. Көптеген мектептерде қажетті оқу құралдары мен техникалық жабдықтардың жетіспеушілігі бірден байқалады. Интерактивті тақталар, ресурстар, компьютерлер, зертханалық құрал-жабдықтар мен басқа да заманауи технологиялармен қамтамасыз етілмеген мектептер оқушылардың білім деңгейін арттыруға қажетті жағдайды жасай алмайды.

Олардың шешу жолдары:

✓ Мектептердің материалдық-техникалық базасын жаңарту;

✓ Оқу құралдары мен ресурстарды заманауи талаптарға сай жабдықтау;

✓ Интерактивті оқыту әдістерін қолдануды енгізу.

4. Оқушыларға жан-жақты қолдау көрсету. Оқушылардың білім сапасы тек оқу материалдарын меңгеру деңгейіне ғана емес, олардың психологиялық жағдайына да тікелей байланысты екендігі белгілі. Оқу кезінде туындайтын қиындықтар, психологиялық стресстер және тұлғалық мәселелер оқушылардың оқуына кері әсер етеді. Сондықтан психологиялық қолдау жүйесі маңызды рөл атқарады.

Бұл кедергіні шешудің жолдары мынадай:

✓ Психологиялық қызмет көрсету, оқушылардың эмоционалды жағдайына аса көңіл бөлу.

✓ Әлеуметтік жағдайы төмен отбасы балаларына қосымша білім беру бағдарламаларын ұсыну, қолдау көрсету.

✓ Оқушыларға жеке кеңес беру, олардың тұлғалық дамуында көмек көрсету.

5. Білім беру жүйесінің әдіснамалық жаңаруы. Көп жағдайда білім сапасы дәстүрлі оқыту әдістеріне негізделеді, олар қазіргі заман талабына сәйкес келмей жатады. Ол үшін оқу процесіне инновациялық технологиялар мен әртүрлі әдістерді енгізу қажет. Бұл әрине, оларға білімді игеру тәсілдерін өзгертуге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және өз бетінше ойлау дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Бұл кедергінің мынандай шешу жолдарын қарастыруға болады:

✓ Оқу процесінде жобалық әдіс пен проблемалық оқытуды қалыптастыру.

✓ Оқушыларды сыни ойлауға, өз пікірін қорғауға дағдыландыру.

✓ Инновациялық оқыту құралдарын: онлайн курстарды, білім беру платформаларын, мобильді қосымшаларды қолдану.

6. Оқушылардың әлеуметтік жағдайы мен білімге қолжетімділігін назарға аудару. Қазақстанның көптеген аймақтарында әлеуметтік теңсіздік білім алу мүмкіндіктеріне кедергі келтіруде. Әсіресе шалғай ауылдар мен әлеуметтік тұрғыдан әлсіз отбасылардан шыққан балалар білімге толық қол жеткізе алмауы мүмкін. Себебі, мұндай жағдайлар білім беру жүйесінің теңсіздігіне әкеліп соғады.

Шешудің жолдары:

✓ Әлеуметтік жағдайы төмен отбасылардан шыққан балаларға арнайы көмек көрсету (стипендиялар, оқу құралдары, қосымша сабақтар);

✓ Қашықтан оқыту мүмкіндіктерін дамыту, одан ары жетілдіру;

✓ Мектептер арасындағы теңсіздікті жою үшін мемлекеттік қолдау бағдарламаларын жүзеге асыру.

Кедергілер	Шешудің жолдары	Мақсаттары
Мұғалімдердің біліктілігі мен кәсіби дамуы	- Мұғалімдерге арналған үздіксіз білім беру курстарын ұйымдастыру - Тренингтер мен семинарларды жиі өткізу	- Мұғалімдердің кәсіби деңгейін арттыру - Мұғалімдерге жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды үйрету

Білім беру инфрақұрылымының әлсіздігі	- Мектептерді заманауи техникалық құралдармен жабдықтау - Жаңа оқу құралдары мен ресурстарды енгізу	- Білім беру процесін жаңарту - Оқушылар үшін оқу ортасын жақсарту
Оқушылардың мотивациясының төмендігі	- Оқушыларға ынталандыру шараларын енгізу - Оқу бағдарламаларын қызықты әрі интерактивті ету	- Оқушылардың білімге деген қызығушылығын арттыру - Оқушылардың өзін-өзі дамытуға ынтасын арттыру
Әлеуметтік теңсіздік және қолжетімсіздік	- Әлеуметтік жағдайы төмен отбасы балаларына арнайы білім беру бағдарламаларын енгізу - Қашықтан оқыту мүмкіндіктерін арттыру	- Әлеуметтік теңсіздікті жою, әрбір балаға білім беру мүмкіндігін қамтамасыз ету - Білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз ету
Жаңа білім беру әдіс-тәсілдерінің қолданылмауы	- Жобалық және проблемалық оқыту әдістерін енгізу - Интерактивті технологияларды (интерактивті тақталар, білім беру платформалары) қолдану	- Оқушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту - Оқу процесін қызықты және тиімді ету
Білім беру бағдарламаларының ескіргендігі	- Оқу бағдарламаларын заманауи талаптарға сай жаңарту - Пәндер бойынша практикалық дағдыларды дамыту	- Оқушыларды болашақ өмірге дайындау, қажетті дағдыларды беру - Оқушылардың тәжірибелік білімін арттыру

Білім сапасын арттыру — кешенді процесс, ол тек оқу бағдарламаларын жаңартумен ғана шектеліп қоймайды. Бұл мұғалімдердің біліктілігін арттыру, оқушыларға жан-жақты қолдау көрсету, білім беру инфрақұрылымын жаңарту және әдіснамалық жаңаруды талап етеді. Сонымен қатар, бұл мәселеде оқушылардың мотивациясы мен әлеуметтік жағдайы да маңызды фактор болып табылады. Оқушылардың білім алуына барынша қолайлы жағдай жасау үшін барлық деңгейдегі басқарушылар, мұғалімдер мен қоғам бірігіп жұмыс істеп, ортақ мақсатқа қол жеткізуі керек деп есептеймін. Тек осылайша ғана біз білім беру саласында сапалы өзгерістер жасап, болашақ ұрпақтың білім деңгейін жоғарылатуға қол жеткізе аламыз.

Білімді ұрпақ – білімді елдің болашағы демекші, ұлы саяси көшбасшы Махатма Гандидің мына сөзін негізге алғым келеді: «Білім — болашақтың кілті, ол тек жеке тұлға үшін емес, тұтас қоғам үшін маңызды.»

Бұл орайда әрбір мемлекет білім беру жүйесін дамытуға үлкен назар аударуы қажет. Білім беру жүйесінің сапасы – қоғамның экономикалық деңгейінің бірден-бір көрсеткіші болып табылады. Қазіргі кезде білімнің маңызы артқан сайын, бұл мемлекет үшін де стратегиялық ресурсқа айналып отыр. Бұл тек ұлттық экономика мен мәдениеттің негізін қалауға ғана емес, жаһандық аренада бәсекеге қабілетті болуға да зор мүмкіндік береді.

Білім беру – қоғамның іргетасы. Ол ұлттың болашағын қалыптастырып, адамдарды жетілдіреді. Білім беру жүйесін жаңғырту, жаңа технологияларды енгізу, инклюзивті білім беру және мұғалімдердің біліктілігін арттыру арқылы біз болашақ ұрпақтың сапалы білім алуға жол ашамыз. Білім — тек жеке тұлғаның ғана емес, бүкіл қоғамның дамуына, экономикалық тұрақтылыққа және мәдени өркендеуге негіз болады. Еліміздің де қарыштап дамуына, дамыған мемлекеттердің алды болуына білімді ұрпақтың, өскелең өсіп келе жатқан өнегелі жастардың

арқасында ғана қол жеткізе алатынымыз айдан анық. Олай болса, білім беру жүйесін одан әрі жетілдіріп, сапалы біліммен қамтамасыз ету біздің басты міндетіміз болмақ.

Өз тәжірибемде жүргізілген педагогикалық шаралар мен эксперименттік іс-әрекеттер білім беру сапасын арттыру жолында маңызды қадам болды. Мұғалімдердің кәсіби дамуынан бастап оқушылардың мотивациясын көтеруге дейінгі жұмыстар білім сапасына оң әсерін тигізді. Сонымен қатар, мектеп инфрақұрылымын жаңартуға, оқушыларға жан-жақты қолдау көрсетуге бағытталған қадамдар да тиімді нәтиже көрсетті.

Осы нәтижелер бойынша мынадай қорытынды шығаруға болады: білім беру жүйесіндегі сапалы өзгерістер мұғалімдердің кәсіби дамуына, оқушылардың мотивациясына, және инфрақұрылымның жаңаруы мен әдіснамалық жаңалықтарға байланысты. Бұл үрдістер білім беру сапасын арттыруға мүмкіндік береді және болашақ ұрпақтың жоғары деңгейде білім алуына негіз бола алады деп нық сеніммен айта аламын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Құдайбергенова Р. А. Білім беру жүйесіндегі инновациялар. — Алматы: Қазақ университеті, 2018.
2. Сарбасова А. Б. Білім сапасын арттырудағы қазіргі заманғы әдістер мен тәсілдер. — Астана: Жоғары мектеп баспасы, 2020.
3. Әбдіғалиева Г. А. Қазақстандағы білім беру саласындағы реформалар және олардың нәтижелері. — Алматы: Экономика баспасы, 2019.
4. Сағындықова С. М. Білім берудегі кедергілер мен оларды шешу жолдары. — Жоғары білім сапасы, 2017, № 4.
5. Педагогика және психология ғылымдары. Білім беру сапасын арттыру мәселелері. — Астана: Білім баспасы, 2021.
6. Құдияров Ә. Н. Қазіргі білім беру жүйесінің мәселелері мен оны шешу жолдары. — Алматы: ҚазМУ баспасы, 2021.
7. Даниярова А. Р. Тиімді білім беру жүйесі: әдістемелік аспектілер. — Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2020.
8. Шарипова Ш. Қ. Жаңа педагогикалық технологиялар және олардың білім сапасына әсері. — Тараз: Тараз университеті баспасы, 2018.

ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ДОШКОЛЬНОГО И НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОР УСПЕШНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ РЕБЕНКА

*Курмангожина Г.Ж., Кубеева Р.Ж.
КТКП «Ясли-сад «Жұлдыз» г. Темиртау*

История страны на протяжении всех её этапов сталкивалась с актуальной проблемой воспитания подрастающего поколения в духе духовных и моральных ценностей. Как сказал Бауыржан Момыш-ұлы: «Если хочешь быть великой нацией, начни с колыбели», так как молодое поколение — это наше будущее, а воспитание детей является вечной темой человечества.

Одним из основных направлений национальной политики Казахстана является правильное воспитание детей и подростков, обеспечение их социальной защиты, создание условий для полноценного получения образования, защита их прав и законных интересов, ведь они — будущее страны. В этом контексте важную роль играет преемственность дошкольного и начального образования.

Цель исследования — анализ передового опыта по обеспечению преемственности дошкольного и начального образования в Казахстане, распространение инновационных педагогических технологий и повышение педагогической компетентности специалистов.

Задачи исследования:

- выявить ключевые аспекты преемственности между уровнями образования в Казахстане;

- обобщить лучшие педагогические практики по данному направлению;
- рассмотреть роль КГКП «Жұлдыз» как Центра компетенций в распространении инновационных образовательных технологий.

Воспитание и обучение — это неотделимые процессы, которые должны быть тесно взаимосвязаны. Президент Касым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев, выступая на II съезде «Справедливый Казахстан — Честный гражданин», отметил: «Черты, присущие честному гражданину, должны быть найдены в каждом молодом человеке. Если в воспитании молодежи есть пороки, это вина старшего поколения». Он подчеркнул, что для построения Справедливого Казахстана важно:

- обновить сознание каждого гражданина;
- изменить мировоззрение и жизненные принципы народа;
- усилить воспитательную функцию образовательных учреждений.

Все эти цели реализуются в рамках концепции «Біртұтас тәрбие», основанной на национальных гуманитарных ценностях. В данном документе четко определены цели и задачи воспитания в образовательных организациях, направленные на формирование у воспитанников общечеловеческих и национальных ценностей.

В Казахстане преемственность дошкольного и начального образования регулируется нормативными документами, такими как Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (ГОС ДВО) и Государственный общеобязательный стандарт начального образования (ГОС НО), однако на практике наблюдаются различия в методиках, подходах к обучению и уровне подготовки детей к школе.

Основные трудности связаны с тем, что в дошкольной организации основной упор делается на развитие личности ребенка через игру, а в школе — на академическое освоение программы. Это может вызывать у детей стресс, снижение мотивации к обучению и трудности в адаптации.

Для решения этих проблем в Казахстане реализуются следующие подходы:

- интеграция игровых методик в учебный процесс начальной школы;
- развитие функциональной грамотности у дошкольников;
- сотрудничество педагогов дошкольного и начального образования, включая совместные семинары и обмен опытом.

С целью распространения и внедрения передового педагогического опыта и для повышения профессиональной компетенции педагогов на основе приказа Министра образования и науки Республики Казахстан от 1 июля 2023 года №192 во всех регионах страны были созданы Центры компетенций.

КГКП «Жұлдыз» является одним из таких Центров, объединяющим лучшие педагогические практики и современные образовательные технологии. Основная цель — повышение качества образования детей через сотрудничество с дошкольными организациями, являющимися «Точками роста», стремящимися к развитию и внедрению инноваций.

Центр реализует следующие направления:

- ежемесячные мероприятия по пяти образовательным компетенциям;
 - организация методических встреч с педагогами дошкольных организаций и школы по преемственности;
 - проведение практических мастер-классов и обучающих семинаров;
 - внедрение инновационных образовательных технологий;
 - распространение успешных методик среди педагогов других дошкольных организаций.

Практика показывает, что применение единых методик значительно облегчает адаптацию детей в школе.

Внедрение инновационных технологий является ключевым аспектом обеспечения преемственности. В Казахстане активно применяются:

- STEM- и STEAM-методики, развивающие у детей логическое и творческое мышление;
- методы игрового обучения, облегчающие переход от детского сада к школе;

- цифровые образовательные ресурсы, адаптированные для дошкольников и младших школьников;
- методики развития функциональной грамотности, включающие работу с текстами и навыки коммуникации.

Педагоги КГКП «Ясли-сад «Жұлдыз» активно делятся своими наработками с коллегами из других дошкольных организаций образования. В рамках обмена опытом организуются организованная деятельность, тренинги, круглые столы. Это способствует распространению лучших практик, повышению квалификации специалистов и повышению качества дошкольного образования в целом, который позволяет внедрять современные методики, формировать единые подходы к обучению и воспитывать новое поколение в духе национальных и общечеловеческих ценностей.

Опираясь на принципы «Біртұтас тәрбие», КГКП «Ясли-сад «Жұлдыз» формирует целостную систему воспитания, где традиции и современные технологии работают в тандеме. Особое внимание уделяется взаимодействию с родителями – только сотрудничество детского сада и семьи помогает воспитать гармонично развитую личность. Также активно развивается проектная деятельность, которая способствует формированию исследовательских и практических навыков у детей, а также вовлечению родителей в образовательный процесс. Совместные проекты помогают расширить горизонты знаний, развить творческие и лидерские качества.

Перед Центром компетенций стоят три основные задачи:

1. Повышение профессионального уровня педагогов и освоение новых технологий.
2. Развитие потенциала дошкольных организаций, внедрение инноваций и создание интерактивной среды.
3. Содействие активному участию родителей в образовательном процессе.

Таким образом, обеспечение преемственности между дошкольным и начальным образованием – это не просто методический аспект, а важнейший фактор успешной социализации ребёнка. Гармоничный переход от игровой деятельности к учебной, использование инновационных технологий и вовлечение родителей в образовательный процесс создают условия для формирования уверенной, адаптированной к школьной среде личности.

В этом контексте работа Центров компетенций, таких как КГКП «Жұлдыз», играет значительную роль, позволяя распространить передовой педагогический опыт и повысить качество подготовки детей к школе. Только системный подход, включающий сотрудничество педагогов, родителей и образовательных организаций, может обеспечить полноценную социализацию ребёнка и его успешное вхождение в школьную жизнь.

Литература:

1. Токаев К.К. Справедливый Казахстан – Честный гражданин. // Выступление на II съезде, 2023. – С. 14–18.
2. Смагулова Р.Т. Дошкольное воспитание и начальное образование: проблемы адаптации детей. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – С. 38–45.
3. Нурманова А.Б. Интерактивные технологии в образовании. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – С. 54–60.
4. Байжанова Д.М. Функциональная грамотность детей дошкольного возраста. – Нур-Султан, 2022. – С. 71–78.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СЫНИ ОЙЛАУ БІЛІКТЕРІН ДАМУДА «БЛУМ ТЕКШЕЛЕРІН» ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Мереимбаева Д.Х., Махамбетова С. С.

Қарағанды қаласы, «Ақниет» бөбекжайы КМҚК

Біздің еліміздегі білім берудің, әсіресе оның алғашқы сатысы – мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы оқыту мен тәрбиелеу үрдісінің сабақтастығын сараласақ, білім беру жүйесінің арасындағы алшақтықтың өсіп келе жатқанын көреміз.

Мектепке дейінгі ұйымның басты мақсаты - баланың мектепте оқуға физикалық, психологиялық, эмоционалдық, әлеуметтік дайындығы үшін тең бастапқы мүмкіндіктерді беру болып табылады.

Қазіргі таңда педагогтарға баламен жұмысты оның кез келген ақпараттық өрістермен жұмыс істей алатындай, қиялы мен сыни ойлауы дамыған, шығармашылық тапсырмалармен жұмыс істеу дағдысына ие болатындай етіп ұйымдастыру қажет. Осы қасиеттер болған жағдайда ғана өсіп келе жатқан жас тұлғаның болашақ өміріне, яғни мектептегі оқу үрдісіне толық дайын болуына кепілдік бере аламыз. Мектеп жасына дейінгі баланың мектепте табысты білім алып, ақпараттарды саралай білуі үшін сыни ойлау білігін дамыту өте маңызды.

Сыни тұрғыдан ойлау – ойлауды қалай үйрету керек деген сұраққа жауап беретін оқытудың ерекше әдісі. Баланың сыни тұрғыдан ойлай білуі қажет, бұл білік балаға адамдар арасында өмір сүруге көмектеседі.

Сыни тұрғыдан ойлаудың мақсаты – баланы оқытуда зерттеу әдісін қолдана білуге, өзіне сұрақ қоюға, соларға жауап іздеуге және өзінің ашқан нәрселерін басқаларға жеткізуге үйрету.

Сыни ойлаудың міндеттері:

- Бала бойында білуге деген қызығушылықты ояту;
- Баланың педагогтың сұрақтарына жауап беруден емес, өз сұрақтары мен мәселелерінен бастап ойлауға үйрету;
- Баланың бойында дайынды меңгеруге емес, іс-әрекет барысында туатын өз білімін құрастыруға деген құштарлықты тәрбиелеу.

Сыни тұрғыдан ойлау қабілеті кемшілік іздеу емес, танылатын объектінің жағымды және жағымсыз жақтарын объективті бағалау. Бұл технология режимінде жұмыс істей отырып, педагог негізгі ақпарат көзі болудан қалады, ал технологиялық әдістерді пайдалана отырып, оқуды бірлескен және қызықты ізденіске айналдырады.

Сыни тұрғыдан ойлауды дамытудың көптеген технологиялары мен әдістерінің ішінен американдық ғалым және психолог Бенджамин Блум әзірлеген «Блум текшесі» деген танымал әдісті өз жұмысымызда қолданудамыз.

Блум текшелерімен жұмысты балалармен жеке және топтық жұмыста кеңінен қолданамыз.

Сыни тұрғыдан ойлауды дамыту үшін бұл технологияның өзектілігі баланың ақпараттық құзыреттілігін қалыптастыруда оң нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік беретін инновациялық әдістердің бірі болып табылады. Бұл ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыратын, баланың жеке тұлға болып өсуіне, оның ойлауының дамуына мүмкіндік беретін интегралды жүйе. Сыни тұрғыдан ойлау жаңа, бұрыннан түсінілген идеяларды тексеріп, бағалағанда, дамытқанда және жасалған жұмыс негізінде қорытынды жасағанда пайда болады.

Текше көлемді (қағаз, мата болуы мүмкін) фигура, оның жағында жауаптың бастапқы нүктесі болып табылатын сөздер жазылған:

Ата. Бұл ең қарапайым сұрақтар.

Неге. Бұл сұрақтар блогы себеп-салдарлық байланыстарды тұжырымдауға, яғни көрсетілген объект немесе құбылыспен болатын процестерді сипаттауға мүмкіндік береді.

Түсіндір. Бұл нақтылау сұрақтары.

Ұсыныс. Яғни, бала нақты жағдаяттарды шешу үшін осы немесе басқа білімді тәжірибеде қалай пайдалану керектігін түсіндіруі керек.

Ойлан - бұл болжам мен қиял элементін қамтитын шығармашылық сұрақтар.

Бөліс – бұл блоктағы сұрақтар балалардың ақыл-ой әрекетін белсендіруге, талдауға, фактілер мен салдарды бөліп көрсетуге, алынған ақпараттың маңыздылығын бағалауға, оларды бағалауға бағыттауға арналған.

Блум текшесімен жұмыс келесідей құрылымда өткізіледі:

Ұйымдастырылған іс-әрекетте мәселелердің тақырыбы мен шеңбері тұжырымдалады. Бала текшені лақтырып, түскен қырындағы сөзден бастап тақырып сұрағына жауап береді. Жауап толық болмаса, басқа балалар оны толықтырып, түзете алады [3. 44 б].

Мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істеуде текшені қолдану төмендегі негізде қолданады.

«Блум текшелерін» ұйымдастырылған іс-әрекетте қолдану нұсқалары.

Текшемен жұмысты екі нұсқа бойынша жүргізуге болады:

- Сұрақтарды педагог өзі құрастырады. Бұл бастапқы кезеңде балаларға текшемен жұмыс істеудің мысалдары мен тәсілдерін көрсету қажет болғанда қолданылатын жеңіл әдіс.

- Сұрақтарды балалардың өздері құрастырады. Бұл нұсқада балалардан белгілі бір дайындықты, белгілі бір дағдыны талап етеді.

Осыдан кейін ұйымдастырылған іс-әрекет барысында өздері ойластырған сұрақтармен алмасады, басқа балалардың жауаптарын талдайды.

Ұсыныстар: Текше беттеріндегі сұрақтар қалауымыз бойынша өзгертілуі мүмкін. Тек олардың берілген тақырыптың барлық аспектілерін қозғауы маңызды. Блум текшесін ұйымдастырылған іс-әрекетте кез келген түрінің барлық кезеңдерінде қолдануға болады. Дегенмен, бұл әдісті балалар тақырыптың мәні туралы түсінігі болған кезде бекіту бойынша ұйымдастырылған іс-әрекетте қолдану өте ыңғайлы.

Мысалы, «Қазақ халық ертегілеріне саяхат» ойыны:

- Ата. Өзің тыңдағанды, көргенді ұнататын қазақ халық ертегілерін ата.
- Неге. Неге ертегілерді тыңдау қажет, олар неге үйретеді?
- Түсіндір. Ертегілерде адалдық, мейірімділік, басқа да жағымды, жағымсыз қасиеттер қандай іс-әрекеттер арқылы дамиды?

- Ұсын. Сүйікті кейіпкерлеріңнің орнында болсаң, не істер едің? Не істеуге болатынын ұсын.

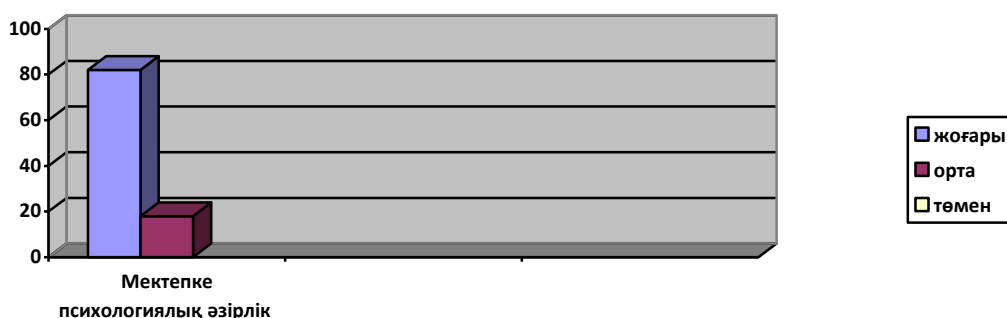
- Ойлан. Өз ертегіңді ойластыр.

- Бөліс. Эмоцияларыңмен ойларыңмен бөліс.

Тақырыпты зерделеудің бастапқы кезеңінде материал тақырыбын ашу үшін, бұл жағдайда текшемен жұмысты топпен орындауға болады, яғни балалар сұрақтарға жауапты бірлесіп тұжырымдау қажет болады. Бұл жеңілдетілген әдіс балалардың барлық білімін «жинақтауға» ғана емес, сонымен қатар балаларда ұжыммен жұмыс жасау, бір-біріне көмектесу қажеттілігін және барлық топ мүшелерінің жұмысына жауапты болуды дамытуға көмектеседі.

Оқу жылы бойы Блум текшелерін жұмыстың нәтижесінде балалардың мектепке психологиялық әзірлік деңгейі жоғары нәтижелерді көрсетті.

2023-2024 оқу жылындағы мектепке психологиялық әзірлігі диаграммасы

Жоғарыдағы алынған мәліметтерге сүйене отырып, мектепалды тобының балаларының мектепке психологиялық әзірлік деңгейі сараланды, жоғары деңгейді 19 бала (82%), 4 бала (18%) орта деңгейді көрсетті.

Осылайша, «Блум текшесі» әдісін қолдану - бұл балалармен жұмыс істеуде сыни ойлау элементтерін қалыптастыруға көмектесетін инновациялық тәжірибе, бұл балалардың барлық

дағдыларын дамытуда өте маңызды, сонымен қатар назарларына ұсынылған мәселенің барлық қырларын ашып, алынған білімді жүйелеуіне мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы. Астана. – 2022.
2. Загашев И.О. Учим детей мыслить критически. Санкт-Петербург қ. Альянс-Дельта, 2017.
3. Э.Э. Байрамова Т.А. Сидорчук. Учимся думать вместе с детьми- 2018.

ЛУЛИЙ ШЕҢБЕРЛЕРІ – МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ЖӘНЕ ТІЛДІК ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУ ҚҰРАЛЫ

Махамбетова Сымбат Серикқызы

Мамилина Асем Сериковна

Қарағанды қаласы, «Ақниет» бөбекжайы КМҚК

Мектепке дейінгі ұйымның басты мақсаты - баланың мектепте оқуға физикалық, психологиялық, эмоционалдық, әлеуметтік дайындығы үшін тең бастапқы мүмкіндіктерді беру болып табылады. Бұл ретте мектепке дейінгі ұйым педагогтарының басты міндеттері - балалардың физикалық дамуы, коммуникативтік, танымдық, зияткерлік, шығармашылық дағдыларын, зерттеушілік қабілеттерін дамыту, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын қалыптастыру, баланың зияткерлік, әлеуметтік дағдыларын және тұлғасын дамыту үшін инновациялық әдістер мен технологияларды қолдану, оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндеттерінің бірлігін қамтамасыз ету болып табылады.

Біз балалармен жұмыста ТРИЗ технологиясына жататын ойын жаттығуларының жүйесінің бірі «Лулия шеңберлерін» кеңінен қолданамыз. «Лулия шеңбері» атауы оның авторымен тікелей байланысты.

Раймонд Лулий XIII—XIV ғасыр аралығында өмір сүрген француз монахы түрлі диаметрдегі шеңберлер бір бекіткіште орналастырылған ойын түрін ойлап тапқан.

Лулия шеңберлері картоннан, винил пластинкаларынан әзірлеуге болады. Қондырғының жоғарғы жағына бағыттаушы тіл орналастырылады. Шеңберлер қозғалуға икемді болуы қажет. Үш шеңберде бірдей секторларға бөлінеді. Жауаптарды бағыттаушы тілді немесе шеңберді қозғап отырып көрсетуге болады.

Лулия шеңберлерін мен білім беру салаларының қоршаған ортамен таныстыру, математика негіздері, сөйлеуді дамыту, сауат ашу негіздері бөлімдері бойынша ұйымдастырылған іс-әрекеттер мен режимдік сәттерде қолданамыз.

Аталмыш оқыту әдісі балалардың қызығушылығын оятып, психологиялық және физикалық жайсыздықтан арылып, жаңа материалды толық игеруіне ықпалын тигізеді.

Лулия шеңберлерін қолдану мақсаты: мектеп жасына дейінгі балалардың қоршаған орта жайлы түсініктерін қалыптастыру, шығармашылық ойлауы мен қиялын дамыту, сөздік қорын байыту, қарапайым математикалық және экологиялық түсініктерін қалыптастыру болып табылады.

Міндеттері:

- баланың танымдық қабілеттерін жетілдіру;
- мектеп жасына дейінгі балалардың креативтік қабілеттерін дамыту;
- белсенді ой қызметіне қажеттілігін қалыптастыру жатады.

Лулия шеңберлері мектеп жасына дейінгі балалар үшін жұмбақ шеңберлер мен сиқырлы сақиналар түрінде ұсынылады. 2-4 жас аралығындағы балалар үшін 4 сектордан тұратын екі шеңбер алу қажет. 5-6 жас аралығындағы балалар үшін 4-6 сектордан тұратын екі-үш шеңберді қолдануға болады. 6-7 жас аралығындағы балалар 8 сектордан тұратын 4 шеңберге тоғысқан тапсырмаларды орындай алады.

Біз өз жұмыс тәжірибемізде Лулия шеңберлерін балалардың сөйлеуін дамыту бойынша «Тілдік шеңберлер» негізінде қолданып жүрміз.

Тілдік шеңберлерді қолданудың бірнеше нұсқасымен таныстырып өтейін.

- Артикуляциялық моториканы дамытуға бағытталған ойындар: «Тілге арналған жаттығулар», «Қара да көрсет».

Мақсаты: балалардың артикуляциялық қабілеттерін дамыту, дербестік біліктерін қалыптастыру.

Екі шеңбер алынады: 1-ші шеңберде артикуляциялық жаттығу, 2-ші шеңберде жаттығуға қажет суреттер (күлкі, шарбақ, сағат, шыныаяқ т.б.) көрсетіледі.

- Дыбыстармен жұмысты жетілдіруге бағытталған ойындар

«Дыбыстық шеңберлер», «Дыбыс қайда жасырынды?» ойындары осы топқа жатады.

Мақсаты: тілдік қорын дамыту, дыбыстық талдау біліктерін жетілдіру.

1-ші шеңберде «дыбыс» көрсетілген суреттер (айна –а, сағат-с, т.б), 2-ші шеңберде сурет және дыбыстық сызба. Ойын ережесі бойынша дыбыс көрсетілген суретке, шеңберді айналдыра отырып, сәйкес келетін дыбыстық сызбаны табу. Аталмыш ойындарды әріптерді суреттің орнына қойын күрделендіріп те жүргізуге болады.

- Сөздің лексикалық-грамматикалық құрылымын қалыптастыруға арналған ойындар; «Сөзді құрастыр», «Кімдікі?», «Бір-көп», «Санайық».

Мақсаты: тілдің лексика-грамматикалық құрылымы жайлы білімдерін жетілдіру, сөз құрау және сөз өзгерту біліктерін бекіту, байланыстырып сөйлеу біліктерін қалыптастыру.

Өз жұмысымызда Луллия шеңберлерімен қатар сақиналарымен де ойындарды кеңінен қолданамын.

Луллия сақиналарымен ойындарды үш топқа бөліп қарастыруға болады.

- Жұбын табуға арналған ойындар.

Сурет үстіңгі секторға орналасады, оның сыңарын екінші дөңгелекті айналдыра отырылып табылады. 1 дөңгелектегі суретке 2 дөңгелектегі сурет міндетті түрде сай болуы керек.

Жұбын табуға арналған ойындарды ортаңғы топ және ересек топ балаларымен ойнау тиімді. Қоршаған ортамен таныстыру бөлімдері бойынша «Қайда мекендейтінін тап?», «Төлін ата», «Түсін тап», «Сыңарын тап» ойындарын балалармен жұмыста тақырыпты бекітуге қолданған өте тиімді.

Сауат ашу негіздері бөлімі бойынша балалардың фонематикалық естуін дамытуға, сөздің грамматикалық құрамын анықтауға арналған «Дыбысты сөздің басында, ортасында, соңында тап», «Кімнің үйі?» сынды ойындарды тақырыпты пысықтау бойынша өткізуге болады.

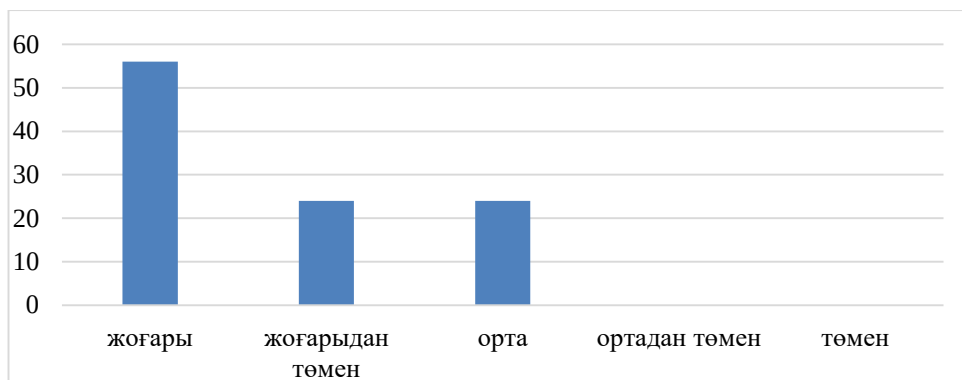
- Сақиналарды кездейсоқтық элементімен орналастыру бойынша ойындар.

Бұл ойында балалар бір мезетте екі сақинаны да айналдырады. Бұл ойын нұсқасында 1 сақина суреттері 2 сақина суреттеріне сәйкес келеді. Кездейсоқтық элементі арқылы балаларға бұл ойындар көбірек ұнайды. Математика негіздері бойынша кездейсоқтық элементі бар «Қанша екенін айт?», «Азайтамыз, көбейтеміз» сынды ойындарды қолданамын.

- Шығармашылық қиялын дамытуға арналған ойындар

Бұл ойындарға сақиналар бірінші топ ойындарына тәрізді дайындалады, бірақ екеуін бірдей айналдыру қажет. Бір қарағанда бір-біріне сәйкес келмейтін комбинация талқыға түседі. Мысалы, «қоян» мен «түлкі» суреттері қатар түсті, «Қоян мыршайларды қалай тәрбиелейді, неге үйретеді?» сынды сауал қойылады, балалар қиялдарына ерік беріп, жауап нұсқаларын ұсынады. Бұл бала қиялын дамытуға арналған таптырмас ойын десем қателеспейміз.

Жылдың соңындағы мектепалды даярлық тобының сөйлеуді дамыту бойынша қорытынды диагностиканың диаграммасы

Бастапқы диагностикада балалардың 4% жоғары деңгейді, 14% жоғарыдан төмен деңгейді, 24% орта деңгейді, 24% ортадан төмен, 24% төмен деңгейді көрсетсе, қорытынды диагностикада балалардың 56% жоғары деңгейді, 20% жоғарыдан төмен, 24% орта деңгейді көрсетті. Ортадан төмен және төмен деңгейді көрсеткен бала болған жоқ. Бұл Луллий шеңберлері бойынша жүргізілген жұмыстардың тиімділігін көрсетті.

Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық құзіреттіліктері кеңінен дамыса, алдағы мектеп білімін жақсы меңгеріп кететіні сөзсіз.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы. Астана. – 2022.
2. Корзун А.В. Веселая дидактика: элементы ТРИЗ и РТВ в работе с дошкольниками. – Москва. 2000.
3. Сидорчук Т.А., Лелюх С.В. Познаем мир и фантазируем с кругами Луллия. 2010.

ТӘРБИЕНІҢ КӨЗІ-ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Нығыметова З.Т., Джумажанова Д.О.

Қарағанды қ., «Бақыт» бөбекжайы» КМҚК

Тәрбие мәселесі - адам балалының ғұмырындағы көнермейтін өмір ағысынан ажырамайтын баға жетпес құндылық. Қазақ халқының ұлттық тәрбиесі-әлемде теңдесі жоқ тәрбие. Жалпы «ұлттық» деген сөздің астарында елге, жерге, тілімізге, салт-дәстүрімізге, әдет-ғұрыптарымызға деген құрмет жатыр. Тәрбие алуды сәби ана құрсағынан бастаса, оны білім теңізінің балабақша атты кемесінде ұлттық құндылықтарымызбен жетілдіріп, тәрбиелеп келеміз. Бүгінгі таңда тәуелсіз еліміздің ұлттық тәрбиесін балабақша жоспарына енгізіп жұмыстар атқару басты назарда. Бала тәрбиелеу мәселесінің негізгі өзегі - өмір тәжірибесі халықтың әдет - ғұрпы мен салт дәстүрі «Әке асқар тау, ана ағар бұлақ, бала жағадағы құрақ» деген дана халқымыз. Отбасындағы осы үш адамның арасындағы берік байланыс, терең сүйіспеншілік мызғымастай жарасым табу керек.

Ұлттық тәрбиенің өзегі - рухани - адамгершілік тәрбиесі. Ендеше рухани-адамгершілік тәрбиенің ең негізгі міндеті жас ұрпақтың бойына өзі өмір сүріп отырған қоғамның алдында тұрған мақсат - мүддеге сай адамдық қасиеттерді дамытып жетілдіре отырып тәрбиелеу. Адамның адамгершілік жағынан қалыптасуы оның туған кезінен - ақ басталады, ал рухани - адамгершілігі қоршаған орта мен адамгершілік тәрбиесінің міндеттері мен мазмұнына байланысты жетіледі. Тәрбие жүйесінің тиімділігінің аса маңызды көрсеткіші баланың адамгершілік жағынан жетілуі, оның рухани - адамгершілік қасиеттерінің елеулі өзгеруі болып табылады. Балабақшада балаларды ұлттық тәрбиеге баулуды дамытушы орта арқылы тәрбиелеу маңызды. Біздер келешек Отанның патриот азаматын тәрбиелейтін болғандықтан оған өз ұлтымыздың салт-дәстүрлерін, ұлттық ойындарын, халық ауыз-әдебиетін, аңыз - әңгімемен, ертегілер арқылы тәрбие беруіміз қажет. Осындай тәрбие бастауы баланың тілін дамытумен тікелей байланысты. Сонымен қатар балалардың сөздік қорын дамытып, зейінін

тұрақтандыруға ойлау қаблеттерін арттырып, байланыстыра сөйлеуге тәрбиелеу мақсатында даму орталықтарында дидактикалық ойындар, шығармашылық ойындар, үстел - үсті ойындармен қатар - кітап бұрыштары, ертегілер әлемі ұйымдастырылады. Мектепке дейінгі балалық шақ - тұлғаның қалыптасуының маңызды кезеңі. Бұл кезеңде баланың дамуы жан - жақты болуы шарт. Қазіргі қоғам белсенді, жасампаз, ойлы, сөздік қоры дамыған тұлғаны қажет етеді. Балабақшада балалармен жүргізілетін жұмыстың бәрі қызықты әрі тартымды. Балабақшада баланың тілін қалай? немен? дамытамыз. Бүгінгі таңда балабақшаларда ұлттық құндылықтарымызды қалай насихаттаймыз? деген ой мазалайды. Әрине ертегілер, санамақтар, өлеңдер, жаңылпаштар, мақал-мәтелдер, суретті кітаптар арқылы, сонымен қатар ата-аналармен бірге салт - дәстүрлер мен әдет - ғұрыптар жайлы іс - шаралармен дамытамыз.

Тәрбие тал бесіктен демекші «Бақыт» бөбекжайы балаларға сапалы білім, саналы тәрбие беруде бірнеше жобалар арқылы жұмыс жасауда. Әсіресе «Қарағанды облыстық білім беруді дамыту оқу әдістемелік орталығы» ұсынған «Әжемнің ертегісі» жобасы өте маңызды. Ертегі бұл балаларды адамгершілік, эстетикалық тәрбиелеудің ежелгі құралдарының бірі. Осы жобаны жүзеге асыру барысында бөбекжайдың барлық топтарында балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып «Әжемнің ертегісі» кеңістігі құрылды. Ертегінің рухани тәрбиелік мәні зор. Бұл ойын ертегі кеңістігінде жиналған барлық ертегілер жиынтығы бүгінгі таңда балалармен ұйымдастырылған іс-әрекетінде, барлық дербес іс-әрекеттерде қолданылуда. Ертегілерді балалар қызығушылықпен тыңдай отырып, кейіпкерлендіреді. Ертегіні сомдау барысында балалардың сөздік қорлары дамып отырып, ертегі кейіпкерлерінің жағымды, жағымсыз жақтарын, бір - біріне деген достық құрметтерін, сыйластықтарды ажыратады, және де балалардың шығармашылықтарына жол ашады. Сонымен қатар педогогтер өзін - өзі дамыту барысында балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, жоба тақырыптарын тандап, балалармен және ата - аналармен жұмыстарын бастап кетті. Жоба тақырыптары ұлттық құндылықтарды жас ұрпақтың бойына насихаттай отырып, іс жүзінде іске асыру. Атап өтсек «Шебер қолдар өнері», «Ою - өрнек сыр шертеді», «Ұлттық зергерлік бұйымдар», «Ұлттық бұйымдар», «Сыр сандық» ұлттық ойындар: «Бестемше», «Ақ сүйек», «Қалашық», «Бес атар», «Бес кеней», «Үш асық», «Шертпек». Ежелден ел тілегі - ер тілегі, адал ұл ер болып туса - ел тірегі демекші әр балаланың бойында адамгершілік, батылдық мейірімділік төзімділік қасиеттерін дамытып, жеке тұлғаны қалыптастыруға үлкен үлес болып табылады. Жас ұрпақтың бойына ұлттық құндылықтарымызды насихаттай отырып, өскелең ұрпақты ұлтжанды етіп тәрбиелеу біздің қолымызда. Б. Әрбір баланың мінез-құлқы ата-анасының жағымды іс әрекетінен үлгі алу барысында қалыптасады. Бала отбасы жағдайында, өзін қалай ұстауы кішіпейіл болу, ізеттілік, сыйластық, үлкендермен және кішілермен қандай қарым қатынаста болуы сияқты тәжірибе жинақтайды және меңгереді. Мектепке дейінгі жастағы баланы жан жақты дамытып, жеке тұлға ретінде тәрбиелеу, оның ішінде ұлттық құндылықтарды бойына сіңіру ең бірінші ата - ананың міндеті. Ата - ана өз баласының қорғаушысы, демеушісі ғана емес, ол баланың балабақшадағы әр ұйымдастырылған іс - әрекетіндегі жүйеге, ұйымдастырылған іс-шараларға тікелей араласа отырып, баланың дамуына педогогпен бірге ат салысатын көмекші деуге де толық болады.

Бүгінгі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық құндылықтарды насихаттау барысында кешенді жоспар әзірленген. Сол жоспарды жүзеге асыру барысында салт-дәстүрлерімізді бала бойына сіңіру барысында «Бақыт» бөбекжайы» КМҚК-ны ата-аналармен іс-шаралар жоспарланып, бекітілді. Мектепалды топтарымен, ата аналармен «Ата-баба дәстүрі ұрпаққа өнеге» қыз балалар арасында, ер балалар арасында «Әкеге қарап, ұл өсер» атты іс- Біздің жұмысымыздың мақсаты баланың бойына ата - бабамыздан мұра болып келе жатқан ұлттық құндылықтарымызды насихаттау. Жалпы адамзаттық құндылықтарға бағдарланған тұлғаны дамыту үшін адамгершілік мінез - құлық құндылықтарға, салт-дәстүрлерге құрметпен қарау. Балалардың ұлттық санасын оятуға бойындағы рухани құндылықтарды дамытуға ықпал етеді.

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» дегендей тәрбиеші педогогтың жеке басының өнегесі - балаларды сыйластыққа, өз ұлтының салт-дәстүрін, тілін, дінін, сыйлап, әдет-ғұрпын

құрметтей біліп мақтан тұтуға жетелейді. Балаларға жас кезінен бастап имандылықпен ұлттық құндылықтарымызды бойына сіңіре білсек, сонда ғана біз ұлттық рухы дамыған, өз Отанының гүлденуіне өз үлесін қосатын ұрпақ тәрбиелейміз. Тәуелсіз еліміздің ұрпақтары - еліміздің ірге тасын қалаушылары керек.

Әдебиеттер:

1. Әбдіқадырова Г. Халықтық педагогиканың мәні зор.// Қазақстан мектебі. 2016 ж., №8.
2. Табылдиев Ә. «Халық тағылымы». -Алматы: Қазақ университеті, 1998 ж.
3. Төлебекова Р. «Бала тәрбиесіндегі халықтық педагогика». - Алматы, 2004 ж.
4. Әбуова А. Жаңылтпаштар - тіл дамыту~құралы// Бастауыш мектеп. 2017 ж.
5. Нұрғанова З. Ертегілер еліне саяхат. // Бастауыш мектеп. 2018 ж. №10.

**ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ С ЦЕЛЕВЫМИ ШКОЛАМИ
КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ**

Мукашева Гульсым Габбасовна

*КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области»,
г.Караганда*

Глава государства отмечает, что ключ к успеху в современном обществе – в знаниях. В Казахстане каждая школа должна быть лучшей, а каждому ребенку должно быть доступно качественное образование и обеспечение равных возможностей для всех детей, независимо от их социального или экономического статуса и места жительства. [1] Поэтому, каждый из нас на местах должен предпринимать реальные шаги по улучшению качества знаний обучающихся.

С целью повышения качества образования в школах Казахстана Министерством Просвещения реализуется проект «943 – развитие целевых школ страны». В Карагандинской области всего 411 школ, из них 400 государственных и 11 частных школ. Все школы поделены на категории А, В, С. Первым потоком определены 84 целевые школы (С), для углубленной работы. С ними проводится поэтапная работа по сопровождению и повышению результата их работы.

Важным шагом стало назначение менторов, которые будут поддерживать и направлять педагогов совместно с НЦПК «Өрлеу». Были организованы и проведены серия методических десантов в целевые школы области, где менторами совместно с администрацией школ подготовлены индивидуальные планы и портреты и определены основные проблемы и пути решения развития школ. В ходе встреч педагоги совместно с менторами сделали SWOT-анализ для выявления сильных и слабых сторон школы, а также возможностей и угроз, которые могут повлиять на успешность реализации проекта и скорректировать свои планы и стратегии на будущее.

Большое внимание уделяется повышению квалификации и обмену опытом между руководителями целевых школ. С 25 по 27 сентября 2024 года был проведен семинар «Менеджмент качества образования в школе: от стратегии к практике». В ходе работы трехдневного семинара проведен анализ школ, программы развития школы, выявлены проблемы, рассмотрены методы диагностики слабых мест и причины низких результатов, сделан SWOT-анализ для выявления возможностей и рисков для достижения целей и планирование развития школы. Рассмотрены вопросы по организации эффективной обратной связи, особенности проведения внутреннего и внешнего оценивания школ и роли родителей в стратегии развития школы, обсуждены принципы и методы обеспечения качества, мониторинга и оценки, задачи и механизмы внутришкольного контроля. Заполнен и проведен анализ рабочей тетради для руководителя и алгоритма анализа работы руководителя, даны разъяснения по организации подготовки к образовательному мониторингу и контрольным мероприятиям, продемонстрирован аналитический отчет по результатам исследования действующей системы критериального оценивания учебных достижений школьников.

С целью обеспечения преемственности дошкольных организаций и первых классов 30 сентября проведен единый день встречи воспитателей и учителей начальных классов. Цель мероприятия - обсуждение актуальных вопросов преемственности, обмен опытом и лучшими практиками.

Основное внимание уделяется повышению профессиональной компетентности педагогов, ведь перед педагогами стоит большая задача по поднятию престижа и повышению качества знаний наших учащихся. Учителю принадлежит важная роль в выполнении намеченных задач по совершенствованию казахстанской модели образования на основе дальнейшей демократизации и участия общества в управлении образованием, а также интеграции в мировое образовательное пространство, развития образования с учётом исторических, национальных, демографических, географических, экономических и культурных особенностей Казахстана. [2]. В этих условиях на передний план выдвигаются профессиональная компетентность учителя, его способность постоянно учиться, его стремление к самопознанию и самосовершенствованию.

На постоянной основе с целевыми школами проводятся семинары и совещания, на которых обсуждаются актуальные проблемы и решения. Проведена диагностика потребностей педагогов в области преподавания и оценки. С целью подготовки к международным исследованиям, мониторингу образовательных достижений, обучающихся проводятся мастер-класс по развитию функциональной грамотности и по заданиям PISA, вышедших из режима конфиденциальности. В рамках осенней школы проведены конкурсы, олимпиады, обучающие семинары по интерактивным формам обучения. Содержание занятий ориентируется на современную практику, на постоянное обновление. Именно на таких мероприятиях учителя обмениваются опытом, развивают свои умения и навыки. Это позволяет вовлечь учителей в освоение новых технологий. Все менторы, педагоги школ, руководители школ прошли и проходят обучение на базе НЦПК «Өрлеу», что повлияет на повышение их профессиональной деятельности.

Все эти шаги направлены на достижение одной цели — качественного образования для каждого ученика. Мы все вместе продолжаем работать над этим для обеспечения успешного будущего наших учеников.

Список использованной литературы:

1. Проект Национального доклада «Качественное образование, доступное каждому».
2. Дедова О. Ю. «Профессиональная компетентность педагога непрерывного образования». Москва, 2024.

ЭЛЕМЕНТЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Шектибаева Әнел Аманбекқызы

учитель русского языка и литературы

Абайский район, с Курма, КГУ «Курминская опорная школа (РЦ)»

Цифровая школа изменит роль педагогов в образовательных организациях: сделает из учителей кураторов, ориентирующих ребенка в соответствии с его запросами и приоритетами, а также обновит содержание образования. На смену ему приходит педагог-исследователь, воспитатель, консультант, руководитель проектов, педагог с инновационным стилем мышления, способный к творческой и профессиональной деятельности, к самоопределению и саморазвитию. Такой педагог положительно влияет на качество обучения и воспитания в образовательном учреждении, создаёт условия для духовного развития детей, осуществляет личностно - ориентированный подход к ним.

Понятие цифровизации является широким понятием. Оно означает использование различных программ, приложений и других цифровых ресурсов для электронного обучения как удалённо, так и непосредственно в школе или вузе (например, когда какие-то задания выполняются на компьютере или на планшете в классе). Кроме того, цифровизация касается не

только учебных процессов, но и организационных. Например, те же электронные дневники и журналы, а также возможность написать учителю электронное сообщение вместо того, чтобы звонить или приходить в школу лично, — это тоже цифровизация.

Современное образование начало жить в другом мире. Весь мир вокруг подвергается оцифровке, и мы не продолжим жить с мелом и доской. Это необходимо понимать, как веление времени, и мы счастливы, что именно нам досталась возможность преобразовать методы и приемы образования. Цифра — уже не будущее, а неизбежная реальность, и альтернативы ей нет, поэтому нужно перестраиваться и достигать цифровой зрелости. Я считаю, что уже невозможно не замечать и не использовать те цифровые решения и инструменты, которые помогают автоматизировать рутинные процессы, разнообразить уроки в классе и домашнюю работу. Иными словами, использование цифровых инструментов — не вопрос моды, а насущная необходимость.

Какую пользу может дать цифровизация в образовании? Эффективность цифровых технологий в образовании сегодня подтверждена как минимум в следующих основных направлениях: Как и во всех остальных сферах, цифровизация в образовании упрощает организационные задачи. В школьном электронном дневнике удобнее фиксировать и передавать информацию (например, от учителя родителям ученика и наоборот), а современные инструменты для вузов позволяют составить индивидуальное расписание для каждого из тысяч студентов (и ещё учесть при этом его личный выбор).

Цифровизация делает образование удобнее для школьников и студентов. Так, возможности гибридного обучения, когда часть учащихся находится в аудитории с преподавателем, а часть подключается дистанционно из дома, позволяют школьникам не пропускать занятия, когда они не могут посетить их физически (например, из-за болезни). Возможности смешанного обучения, когда наряду с обычным форматом занятий в классе используются цифровые технологии, помогает сделать обучение более индивидуализированным: более способным ученикам дать темы и занятия посложнее, а более слабым — помочь отработать наиболее трудные для них темы. На полных онлайн-программах можно учиться и сдавать экзамены, физически находясь, где угодно. Онлайн даёт доступ к гораздо более широкому спектру образовательного контента, чем обычный формат. Крупные онлайн-платформы, на которых размещены массовые курсы ведущих университетов мира (Coursera и другие подобные проекты, в том числе российские), позволяют человеку из любой точки мира прослушать лекции, например, Гарварда или МГУ.

Появление электронных книг вызвало большое количество обсуждений о преимуществах и недостатках новой цифровой формы. Несомненным достоинством электронного формата является доступность книги. Причем под доступностью подразумеваются следующие аспекты. Во-первых, покупку электронной книги можно произвести мгновенно через интернет-магазин, занимающийся их реализацией. Во-вторых, тираж электронной книги (в форме изданий сетевого распространения) не ограничен, и купить ее сможет любой желающий, не создавая дефицита. Еще одним преимуществом цифровой книги является ее компактность. Смартфон или ридер (устройство для чтения электронных книг) способны вместить себя целую библиотеку.

Д.А. Золотов и Т.В. Белико говорят о том, что данные преимущества одновременно являются и проблемой электронного текста, поскольку он «существенно проигрывает печатным изданиям по психологическому комфорту и удобству на уровне простого манипулирования». Кроме того, при чтении электронных книг мы лишены эстетического восприятия самой книги, тактильных, обонятельных ощущений от бумаги и книгопечатной краски. Но перечисленными выше фактами воздействие цифровизации на книгоиздание не ограничивается. Информационные технологии меняют не только физическое воплощение книги, но и роли людей, которые имеют к ней непосредственное отношение: автора, издателя и читателя.

Влияние цифровизации на школьный предмет «Литература» Доступ к литературным произведениям: Электронные книги и аудиокниги: Ученики могут читать книги и слушать аудио-версии литературных произведений на различных устройствах, что сделало доступ к

литературе более удобным и доступным. Интерактивные учебники и платформы: Анализ текста: Цифровые учебники и платформы предоставляют возможность более глубокого анализа текста, включая выделение ключевых моментов, анализ символов и тем, а также создание собственных заметок и аннотаций. Обратная связь и упражнения: Ученики могут получать немедленную обратную связь на свои ответы и анализы литературных произведений, что способствует их лучшему пониманию и интерпретации текста. Визуализация и интерактивные ресурсы: Интерактивные карты и графики: Цифровые инструменты позволяют создавать интерактивные карты персонажей, сюжетных линий и временных линий, что помогает визуализировать литературные произведения.

Мультимедийные материалы: Ученики могут просматривать и анализировать мультимедийные материалы, такие как фильмы и аудиозаписи, связанные с литературными произведениями. Обучение в сети и обмен знаниями: дискуссионные форумы и вебинары: Учащиеся могут обсуждать литературные произведения и идеи на веб-платформах, обмениваться мнениями и получать обратную связь от своих сверстников и преподавателей.

Сетевые ресурсы: Цифровые библиотеки и базы данных обогащают учебный материал и предоставляют доступ к дополнительным исследовательским ресурсам. Исследовательские проекты: Цифровые анализы: Ученики могут использовать цифровые инструменты для проведения исследований, анализа текстов и создания своих собственных литературных анализов и исследовательских работ.

В школе на уроках литературы прививается любовь к чтению, но, как известно, у школьников не всегда хватает времени прочитать произведение, особенно в старших классах, где сами книги становятся по размеру больше, и прочесть за вечер не получается - сама школа занимает больше времени; появляются дополнительные курсы, также нужно время на себя, какие-то увлечения или просто отдых, поэтому с развитием технологий и упрощением множеств аспектов нашей жизни уже давно существуют цифровые способы для чтения и изучения книг. К примеру, буктрейлеры, краткие пересказы в формате видео, текста, аудио, экшны, интерактивные книги, аудиокниги, презентации и т.д. И мы, заботясь об экономии времени, понимая, насколько его мало, пользуемся возможностями развития прогресса и цифровизации в обучении, что очень помогает в кратчайшие сроки ознакомиться с сюжетом и, при желании, уже прочесть целиком и составить полноценное мнение об произведении без лишних догадок.

Медиапроектирование – это совместная деятельность педагога и учащегося. Очень важно помнить о том, что учащийся – всегда автор проекта, автор идеи. Учитель может выступать в роли руководителя проекта, в роли помощника, осуществляющего технологическое сопровождение проекта. При этом учащийся занимается активной поисковой деятельностью, учится сотрудничеству, взаимодействию в команде, получает навыки самопрезентации проекта.

Форматы цифрового контента, которые можно использовать при совместном медиапроектировании с обучающимися:

- лайфхак (блог полезных советов), селфи-дневник как основу УУД (универсальных учебных действий);
- мемы и гифки как визуальные маркеры понятий и явлений;
- сайты и блоги как развитие навыков систематизации и обобщения материала в интерактивной форме;
- буктрейлеры (видеоролики-миниатюры), медиаиллюстрации к различным этапам урока как визуализация их содержания.

Цифровые образовательные ресурсы (ЦОР) - это представленные в цифровой форме фотографии, видеофрагменты, статические и динамические модели, объекты виртуальной реальности и интерактивного моделирования, картографические материалы, звукозаписи, символные объекты и деловая графика, текстовые документы и иные учебные материалы, необходимые для организации учебного процесса. С помощью электронных таблиц дети учатся анализировать языковые явления, делать выводы и обобщения, схематично представлять языковой материал. Таблицы помогают вспомнить орфограмму или пиктограмму. В отличие от

печатных, электронные таблицы обладают повышенной наглядностью. Одну и ту же таблицу можно использовать в течение всего периода изучения какой-либо темы, так как таблицы бывают многоуровневые, содержащие полную информацию по какому-либо разделу (например, «Местоимения» или «Имя существительное»).

На этапах повторения и закрепления материала целесообразно использовать интерактивные тесты. Активное использование цифровых технологий учащимися на уроках русского языка и литературы соответствует гуманитарному образованию и развитию личности ребенка. Создание на уроке ситуации успеха позволяет активизировать творческие способности, стимулировать их проявление, а также повышает уровень обученности учащихся. Творческая активность и нравственность способны обогатить духовную сущность ученика, сформировать качества, необходимые для полноценной, успешной жизни.

Благодаря внедрению данного метода в практику учебной деятельности значительно повысился интерес к предмету, вырос уровень обученности по русскому языку и литературе. Учащиеся вовлечены в активный познавательный процесс, поисково-исследовательскую, творческую работу в интересных, посильных и результативных для них формах, предполагающих высокую степень самостоятельности, что дало им возможность реализовать свой творческий и интеллектуальный потенциал, поисковые навыки. Обеспечивается управляемость процессом повторения, отрабатываются на практике знания, умения, навыки с максимальной долей вариативного контроля и прочности усвоения; удается в немалой степени исключить перегрузку учащихся, что способствует сохранению их здоровья; снижается количество учащихся, испытывающих затруднения в учении; улучшается психологический микроклимат на уроке, ребята учатся сотрудничать, приобретают навыки коллективной работы.

Литература:

1. Использование цифровых образовательных ресурсов (ЦОР) на уроках и во внеурочной образовательной деятельности». Методическое пособие Разаренова А.В, Костюхина Н.В.
2. Инновационные процессы в образовании. 2001.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ МАТЕРИАЛДЫ ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Юсупбекова Аида Нұржановна

Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы ЖББМ» КММ

бастауыш сынып мұғалімі

Бастауыш білім беру деңгейінде математикалық білім берудің негізгі мақсатына сәйкес оқу пәні келесідегідей міндеттерді айқындайды:

- 1) логикалық ойлауды, кеңістіктік елестетуді және математикалық терминдерді пайдалану біліктілігін дамыту;
- 2) оқу және тәжірибелік проблемаларды шешу, арифметикалық алгоритмдерді пайдалану, геометриялық салулар мен математикалық зерттеулер жүргізу қабілеттерін дамыту;
- 3) сын тұрғысынан ойлауды, шығармашылық қабілеттерді дамыту;
- 4) математиканы әлемді суреттеу, модельдеу және түсіну тәсілі ретінде қабылдау;
- 5) өзінің математикалық білімі мен біліктерін басқа пәндерді меңгеруде, сонымен қатар күнделікті өмірде қалай пайдалану керектігін түсіну;
- 6) білуге құштарлық, мақсаттылық, жауапкершілік, сенімділік және тәуелсіздік сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;
- 7) түсінудің, түсіндірудің, талдаудың, синтездің, жүйелеудің, қолданудың және суреттеудің когнитивтік дағдыларын дамыту.

Геометрия – бұл математиканың саласы, оны үйрету арқылы біз ауызша-логикалық және алгоритмдік ойлаудың, кеңістіктік ойлаудың және математикалық сауаттылықтың негізін бере аламыз. Математиканы оқыту кезінде геометриялық тапсырмаларды тұрақты түрде қосу

балалардың ойлау икемділігінің дамуына әкеледі, геометрияны оқуға деген ынта мен қызығушылықтарын арттырады.

Оқушыларды геометриялық фигуралармен таныстыру әдістемесі тақырыпты зерттеу міндеттерімен байланысты:

1. Нүкте, кесінді, бұрыш, көпбұрыш, тіктөртбұрыш, шаршы және т.б. геометриялық фигуралар туралы нақты түсініктер қалыптастыру;

2. Чертеждық құралдардың көмегімен де, оларсыз да геометриялық фигураларды құрудың практикалық дағдыларын қалыптастыру;

3. Оқушылардың кеңістіктік көріністерін дамыту.

Білім мен дағдылардың практикамен байланысын орнатуға, математикалық білімді өмірде қолдануға «Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптар үшін «Математика» пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы» бағытталған.

Бағдарламада оқушылардың геометриялық фигуралар туралы білімдері мен дағдыларына қойылатын талаптар нақты анықталған. Мұғалім оқушылардың зерделетін геометриялық фигуралардың атауларын және олардың қасиеттерін игеруіне қол жеткізуі керек, сонымен қатар фигураларды клетка қағазға сала білу қабілетін қалыптастыруы керек. «Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптар үшін «Математика» пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы бойынша геометриялық материалды зерттеу нүкте мен кесіндіні зерттеуден басталады, сәуле, бұрыш, сызық, түзу, қисық және сынық сызықтар, тұйықталған және тұйықталмаған сызықтар сияқты ұғымдармен танысады.

Оқушыларға осы фигуралар туралы қарапайым түсінік беру мысалдарын келтіріп өтейік:

Нүкте - тақтаға бордың ұшын, дәптерге қаламның ұшын қойған кезде қалатын із - нүкте.

Түзу - тақтадағы бордың, қағаздағы қарындаштың ізі, үстелдегі жіп - сызық моделі.

Қисық сызық - екі адам жіптің ұштарынан тартпай ұстаған кезде ол салбырап тұрады.

Түзу сызық - екі адам жіптің екі жағынан қатты тартып ұстаған жағдайда түзу сызық аламыз.

Сәуле - бір нүктеден түзу шексіз кететін сызық. Созылған жіпті кесеміз – ол басы, ал шегі жоқ.

Кесінді – тартылған жіптің бір бөлігін екі жерден кесіп, кесінді аламыз.

Сынық сызық – жұмсақ сымды кесінді түрінде аламыз да оны бірнеше жерден майыстырамыз. Сынық сызық дайын.

Тұйықталған сызықтар – сымның ұштарын қоссақ тұйықталған сызық аламыз. Тұйықталмаған сызықтар – сымның ұштарын ажыратамыз да – тұйықталмаған сызық аламыз.

1-4 сынып оқушыларында нүктенің, түзу және қисық сызықтың, түзудің кесіндісінің айқын бейнесін қалыптастыру қажет. Бұл жерде мұғалімнің мақсаты – бұл фигураларды оқшаулауға, атауға және сауатты көрсетуге, оларды қағазда, тақтада бейнелеуге және сипаттауға, әріптерді қолдана отырып атауға үйрету. Оқушылар белгіленген ұзындықтағы кесінділерді анықтауға және сызуға үйренуі керек.

1 сыныпта – Түзу, тұйықталған және тұйықталмаған және қисық, сынық сызықты жазықтықта/қарапайым жазық геометриялық фигураларды меңгеруінде қарапайым заттарды пайдалануға болады: жіп, сым, жолақ қағаздар, ермексаз. Жазық фигураларды (үшбұрыш, дөңгелек, шаршы, тіктөртбұрыш) және кеңістік фигураларды (куб, шар, цилиндр, конус, пирамида, тікбұрышты параллелепипед) тану және қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді. Сынып кабинетінен таныс фигураларға ұқсайтын заттарды тауып атайды: Сағат дөңгелекке, парта – тік төртбұрышқа терезе – шаршыға, есік – төртбұрышқа, қарындаш – жінішке цилиндрға т.б. Қоршаған ортаны бақылау барысында көлік жолдары – қисық сызық, бағандағы тоқ сымдары түзуге, үйдің шатыры – үшбұрышқа ұқсайтынын атайды. Осы тәріздес тапсырмалар білімалушының байқағыштығын дамытады

2 сыныпта бұрыш түрлерін (тік, сүйір, доғал), тіктөртбұрышты, шаршыны, тікбұрышты үшбұрышты мәнді белгілері бойынша бір-бірінен ажыратып атайды. Оқушыға өзінің ашылған оқулығынан сүйір, доғал, тік бұрышты көрсету, 2 қарындаш арқылы бұрыш түрлерін көрсету

тапсыры. Тұрмыста пайдаланатын рулетка арқылы қоршаған ортадағы заттар қабырғаларының ұзындығын, сынып бөлмесі, мектеп бөлмелерін, үй бөлмелерін өлшеу тапсырмалары беріледі.

3 сыныпта геометриялық материал тақырыптарын өткенде берілген ауданы бойынша көпбұрыштардың, қоршаған ортадағы заттар қабырғаларының ұзындығын өлшеу тапсырмалары күрделенеді, жазық фигуралар салу, олардың пішіндері өзгеруіне қарай ауданының қалай өзгеретінін түсіндіріледі. Симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды айыра білу және оларды қоршаған ортадағы заттармен (көрпеше орнаменттары, киім оюлары, көбелек қанатшалары т.б.) сәйкестендіру.

4 сыныпта тікбұрышты үшбұрышты, текше, тікбұрышты параллелепипед және олардың элементтерін (төбесі, қабырғалары, қырлары) бір-бірінен ажыратып атайды. Қоршаған ортадағы жазық фигуралардың ауданын анықтауда үйдің еденіне төсеу үшін керекті құрылыс материалды қанша керектігін өлшеу, бөлме қабырғасына жапсыратын қанша тұсқағаз жұмсалатынын анықтау тапсырмалары беріледі. Осы тәріздес тәжірибелік іс-әрекеттер тапсырмаларды орындау білім алушыға келешекте зор пайдасын тигізеді.

Бастауыш сыныптарда геометриялық материалды оқытуда геометриялық тапсырмалар маңызды рөл атқарады, олар оқушылардың кеңістіктік қиялдарын, олардың сөйлеуі мен ойлауын, практикалық дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыруға бағытталған.

Өлшеу және есептеу тапсырмалары геометриялық мазмұнға негізделген тапсырмалардың негізгі түрлері болып табылады. Бұл тапсырмалардың мақсаты – оқушыларда өлшеу дағдылары мен машықтарын қалыптастыру, есептеу дағдыларын практикалық сипаттағы тапсырмаларда қолдану.

Өлшеу және есептеу тапсырмаларының кейбір түрлерін қарастырайық:

1. Бір кескіннің ұзындығы берілген кескіннің ұзындығынан екі есе, ал екіншісінің ұзындығы берілген ұзындықтан 2 есе аз болатындай етіп екі кескінді сызыңыз.

Шешімі:

Берілген кескіннен 2 есе ұзын кескінді салу үшін оны циркульмен өлшеп алып осындай екі кескінді қатарынан түзу сызыққа қоюға болады: Нәтижесінде осылайша алынған кескін берілген кескіннен екі есе ұзын болады.

Берілген кескіннен екі есе қысқа сызық салу үшін берілген кескінді екіге бөліп, берілген кескіннің жартысына тең кескін салу керек.

2. Ұзындығы 10 см кесінді сызыңыз, оған 4 см кесінді шығатындай етіп нүкте қойыңыз. Екінші кесіндінің ұзындығын табыңыз. Алынған кесінділердің ұзындығын салыстырыңыз.

Шешімі:

Оқушы ұзындығы 10 см кесінді салады, кез-келген шетінен 4 см өлшейді және нүкте қояды – ұзындығы 4 см кесінді пайда болды. Екінші кесіндінің ұзындығын өлшейді – 6 см (немесе оны есептеуге болады $10\text{ см} - 4\text{ см} = 6\text{ см}$). Ұзындық айырмашылығын есептеу арқылы табады: $6\text{ см} - 4\text{ см} = 2\text{ см}$.

Сонымен, математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларын геометриялық материалды оқытудың қолданылған әдістері негізінде геометриялық фигуралармен таныстыру, сондай-ақ сабақтарда практикалық жаттығуларды, дамытушылық сипаттағы жаттығулар мен тапсырмаларды пайдалану оқушылардың геометриялық ойлауын дамытуға, геометрияның жүйелі курсы толқ игеруіне ықпал етеді.

Әдебиеттер:

1. Байрамукова П.У. Методика обучения математике в начальных классах. 2009.

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ И ЛИЧНОСТНЫХ КАЧЕСТВ ПЕДАГОГОВ В СФЕРЕ ВОСПИТАНИЯ

Шербаета Анаргуль Шазындаевна

Бейсекеева Раушан Карабаевна

заместитель директора по воспитательной работе

заместитель директора по дополнительному образованию

В законе об образовании Республики Казахстан воспитание рассматривается как система воспитательной работы и осуществляется на учебных занятиях и в процессе воспитательной работы во внеучебное время. Воспитание – приоритетный вид профессиональной деятельности педагога. Однако часто педагоги рассматривают воспитательную работу как набор обязательных мероприятий, включенных в план, и не всегда понимают, каким образом обеспечить при их проведении реализацию цели воспитания по развитию качеств личности конкретного обучающегося в соответствии с его возрастом, особенностями, потребностями. В данном аспекте у педагогов возникают проблемы, так как они не всегда четко представляют механизмы их формирования, не в полной мере обладают личностными и профессиональными качествами для решения данных задач и не всегда осознают, что они сами являются примером для подражания учащихся.

Что же такое профессионализм педагога в сфере воспитания? По мнению ученых, он представляет собой целый набор значимых профессиональных и личностных качеств. Понятие «качество» в педагогике употребляется часто, однако его сущностные характеристики учеными не всегда раскрываются в достаточной степени. В лексическом значении понятие «качество» обозначает постоянный признак, характеризующий устойчивое свойство предмета или явления. В педагогике, согласно трактовке И. Ф. Харламова, качество личности представляет единство устойчиво проявляющихся потребностей и привычных способов их реализации, которые формируются в процессе коллективной и индивидуальной деятельности. Под качествами личности понимаются устойчивые личностные образования, обобщенные свойства, стабильные внутренние характерные особенности, черты, проявляющиеся в поведении и отношении к себе, окружающим людям и миру в целом. Они выступают как единство сознания и поведения в определенной сфере деятельности личности.

Процесс формирования и развития личностного качества начинается с выработки простейших элементов поведения (умений и навыков), которые затем усложняются, переплетаются и интегрируются, и, таким образом, происходит развитие данного качества в привычку (как устойчивой системы поведения). Для формирования личностных качеств конкретного учащегося в процессе воспитания педагогу необходимо развивать собственные профессиональные (аналитические и когнитивные) качества, позволяющие ему продумать содержание формируемого качества, выделить в нем структурные элементы и определить систему работы по формированию и интегрированию его в привычку. Такие личностные качества как креативность, внимательность и ответственность позволяют педагогу помочь учащемуся осознать, в чем состоит сущность понятия конкретного качества, сформировать потребность к его формированию и развитию, и включить в специфический вид деятельности для приобретения необходимых умений, навыков, обеспечить ситуации для выбора стиля поведения, отражающего отношение к миру в целом.

Так как воспитание представляет собой процесс воздействия на учащихся и их взаимодействия с целью формирования социально-значимых личностных качеств учащихся, то педагогу, чтобы эффективно воздействовать и взаимодействовать, необходимо развивать у себя такие личностные качества как целеустремленность, настойчивость, и в то же время чуткость, уважительность, доброта и эмпатия. Данные качества позволят направлять воздействие на возбуждение у учащихся потребностей в определенной сфере деятельности и поведения, на развитие их сознания, выработку практических умений и навыков и укрепление их воли. Если, например, необходимо сформировать у учащихся дисциплинированность, то педагог создает условия для формирования потребности личности быть всегда дисциплинированным; знакомит с сущностью этого понятия, нормами и правилами дисциплинарного поведения, нормами ответственности за их нарушение; организует деятельность для развития у учащихся умений и навыков проявлять дисциплинированность и соблюдать дисциплину, развивает способность к проявлению волевых усилий и стремление оставаться дисциплинированным даже в условиях, когда за личностью никто не наблюдает и т. д.

Однако помним, что у каждого учащегося разная реакция на одно и то же воздействие педагога. Здесь и выступают на первый план его личностные и профессиональные качества, которые будут являться главным фактором во взаимодействии и либо способствовать, либо тормозить формирование личностного качества учащегося, в зависимости от восприятия и значимости качеств педагога для учащегося. Кроме того, одним мероприятием эту задачу решить невозможно, формирование любого качества носит интегрированный характер. Необходимо осуществить весь комплекс воспитательных воздействий, охватывающий развитие у учащихся потребностной сферы, формирования их сознания, выработку практических умений, навыков, привычек, а для этого необходимо обеспечение целенаправленного и многогранного воздействия на личность учащегося и определенной продолжительности, что требует от педагога таких личностных качеств как терпение, самообладание, упорство, настойчивость и волевые свойства в преодолении встречающихся препятствий.

Конечно, описанными выше личностными и профессиональными качествами невозможно в полной мере раскрыть роль личности педагога в сфере воспитания, их гораздо больше, и они требуют отдельного внимания и способов развития. Приведу лишь некоторые из них. Развиваются профессиональные и личностные качества педагога в процессе педагогической деятельности, в процессе самовоспитания и саморазвития, и при поддержке в системе дополнительного образования взрослых.

Структура системы поддержки развития личностных и профессиональных качеств педагога включает следующие составляющие:

- ✓ повышение квалификации в системе учреждений дополнительного образования педагогов (курсовая подготовка, обязательная для специалиста образования раз в три года, переподготовка);
- ✓ поддержка профессионального развития педагога через участие его в научно-методических и научно-практических мероприятиях;
- ✓ развитие профессиональных качеств в процессе участия в работе методических объединений, научно-практических конференциях, семинарах, круглых столах;
- ✓ наставничество, стажировки и т.д.

На курсах повышения квалификации выявляется их педагогическая позиция как устойчивая система отношений к различным сторонам своей профессиональной деятельности, акцентируется внимание на развитии способности педагога самостоятельно действовать в различных профессиональных ситуациях, предусматривается освоение ими средств и методов профессиональной коммуникации в процессе обмена опытом. Занятия ориентированы на практическую деятельность педагогов, развитие у них умений в достижении целей в профессиональной деятельности, раскрытие возможностей для образовательной активности в соответствии с его собственными профессиональными интересами и потребностями. Предлагаются активные формы, которые связаны с демонстрацией педагогической практики (мастер-классы, тренинги, деловые игры и т. д.) и методы, направленные на развитие способности педагога оценивать собственную деятельность и результаты работы коллег с точки зрения соответствия правилам, требованиям, цели и условиям педагогической деятельности, адекватности профессиональным задачам.

Таким образом, все формы, методы работы предусматривают преобразование освоенных педагогом передовых практик в возможные модели собственной деятельности, что позволяет развивать их профессиональные и личностные качества.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ПРЕПОДАВАНИИ ХИМИИ

Шакеткенова Алия Асановна

учитель химии, КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

Химия – одна из тех наук, которые вызывают у школьников интерес, но порой воспринимаются как сложные и абстрактные. Чтобы ученики не теряли мотивацию к изучению

химии, необходимо использовать новые методы и технологии, которые делают учебный процесс более динамичным, увлекательным и интерактивным.

Интерактивные инструменты, такие как Kahoot и Quizizz, играют важную роль в удержании интереса учеников, создавая игровой и соревновательный контекст для проверки знаний. На платформе Kahoot я создаю викторины с вопросами, которые позволяют быстро проверять усвоение материала. Эти инструменты не только помогают учащимся закрепить теоретические знания, но и вовлекают их в активную деятельность. Кроме того, использование Quizizz позволяет ученикам проходить тесты в своем темпе, что особенно полезно для повторения материала вне уроков. Важно, что эти платформы предоставляют мгновенную обратную связь, позволяя ученикам сразу видеть свои ошибки и исправлять их, а мне как учителю – отслеживать успехи каждого ученика в реальном времени.

Мемы стали неотъемлемой частью современной молодежной культуры и успешно могут использоваться в образовательных целях. Они позволяют преподнести сложный учебный материал в легкой и доступной форме. В своих уроках химии я использовала мемы для объяснения таких понятий, как химические реакции, атомы и молекулы. Для каждого урока я создавала мемы с изображениями популярных персонажей, которые изображали химические процессы или метафорически поясняли химические элементы. Эти мемы стали не только инструментом для облегчения восприятия учебного материала, но и способом вовлечь учеников в процесс обучения, заставив их воспринимать химию как часть своей повседневной жизни.

Одним из наиболее оригинальных подходов, которые я использовала, было привлечение культурных трендов для объяснения сложных химических понятий. Например, чтобы объяснить структуру молекул и атомов, я предложила ученикам использовать метафору корейской музыкальной группы. Музыкальная группа состоит из айдалов (участников), каждый из которых может быть ассоциирован с атомом, а сама группа – это молекула. Каждый участник (атом) выполняет свою роль, но только вместе они создают гармоничное и целое. Для примера я использовала молекулу воды (H_2O), где два атома водорода (H) были представлены как два участника группы, а один атом кислорода (O) – как лидер группы. Это помогло ученикам наглядно представить структуру молекул и понять, как взаимодействуют атомы. Такой подход не только стимулировал интерес, но и улучшил понимание химических формул, связывая их с тем, что ученики уже знают и чему интересуются.

Одним из самых полезных инструментов для изучения химических элементов и их свойств стал Quizlet. С помощью этой платформы я создала карточки для каждого химического элемента из Периодической таблицы Менделеева. На карточках указывались не только название элемента, но и его символ, атомный номер, основные физические и химические свойства. Quizlet позволяет ученикам повторять и закреплять знания, используя различные режимы обучения, такие как тесты, игры и карточки для запоминания. Я разделила карточки на группы по различным характеристикам элементов (металлы, неметаллы, благородные газы и т. д.), что позволило ученикам легче систематизировать информацию. Этот инструмент был особенно полезен для того, чтобы ученики могли самостоятельно работать с материалом, повторяя и закрепляя знания в удобной для них форме. Визуальная составляющая карточек и возможность их использования в любом месте и в любое время сделали процесс обучения более гибким и доступным.

Использование современных образовательных технологий, таких как Kahoot, Quizizz, Quizlet, мемы и культурные тренды, показало высокую эффективность в обучении химии. Главные преимущества включают:

1. Повышение вовлеченности. Интерактивные викторины, мемы и культурные ассоциации делают уроки химии более увлекательными и позволяют ученикам активно участвовать в процессе.
2. Увеличение мотивации. Использование таких платформ, как Kahoot и Quizizz, а также связь учебного материала с популярными трендами, такими как корейская музыкальная культура, помогает ученикам находить личную связь с материалом.

3. Упрощение усвоения материала. Карточки на Quizlet делают процесс запоминания химических элементов и их свойств доступным и понятным, что позволяет ученикам легче усваивать трудные для восприятия темы.

4. Интерактивность и гибкость. Использование цифровых платформ позволяет учащимся работать в своем темпе, а учителю – индивидуально подходить к каждому ученику и своевременно корректировать процесс обучения.

Современные технологии и методики, такие как использование интерактивных платформ (Kahoot, Quizizz, Quizlet), мемов и культурных трендов, значительно повышают интерес и мотивацию учеников к изучению химии. Эти методы делают учебный процесс более интерактивным, доступным и увлекательным, эффективным, которые помогают учащимся не только лучше усваивать теоретический материал, но и развивать критическое мышление, творческие способности и исследовательские навыки.

Литература:

1. Попова Е.Е. К вопросу о повышении эффективности обучения химии. Актуальные проблемы науки и образования

ФОРМИРОВАНИЕ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Шаушекова Мира Сайлауовна,

учитель истории, КГУ «ОШ имени Жакыпа Акбаева» г. Караганда

Современный мир меняется так быстро, так никогда за всю историю человечества. Каждый день в жизнь человека входят новые технологии, новые изобретения. Жизнь современного человека тесно взаимосвязана с различными инновационными технологиями, которые сопровождают нас по жизни. Наше государство как никогда испытывает потребность в специалистах, которые могут принимать нестандартные решения, решения, которые по-новому раскроют те или иные возможности. В связи с этим важной задачей перед образованием является необходимость подготовки учащихся к инновационной креативной деятельности. Сегодня особенно востребованы креативные люди, т. е. люди, ориентированные не просто на созидание, а на созидание именно оригинального и нестандартного.

Успешность человека в наше время определяется в первую очередь тем, насколько он умеет адаптироваться к новой реальности, в какой степени у него сформированы навыки нешаблонного мышления и решения проблем в нестандартных ситуациях, как выражены готовность и умение придумывать, изобретать, творить. Таким образом, необходимость развития креативного мышления как никогда актуальна в современной школе, а задания по ее развитию стимулируют учащихся к достижению определенных результатов в процессе обучения.

Согласно википедии: «Креативность – (англ. create – создавать, creative – созидательный, творческий) – творческие способности, характеризующиеся готовностью к созданию принципиально новых идей, отклоняющихся от традиционных или принятых схем мышления, и входящие в структуру одаренности в качестве независимого фактора, а также способность решать проблемы, возникающие внутри статичных систем», таким образом можем говорить о развитии творческого потенциала детей. Сама по себе тема о повышении мотивации к обучению у учащихся столь стара, что сказать что-либо новое в ней очень сложно. Приемы, которые позволяют развивать креативность учащихся и вместе с этим позволяют стимулировать интерес к урокам у учащихся дают возможность еще раз убедиться в их эффективности. Использование различных заданий на уроках истории, направленных на развитие креативных навыков позволяет помочь детям научиться по-своему смотреть на явления окружающей действительности, проявлять свою индивидуальность, в целом правильно построенная работа на уроке позволяет развивать все навыки soft skills.

В своей практике, на уроках я стараюсь подобрать и предложить ребятам такие задания, выполняя которые у них была бы возможность проявить себя, свои знания; задания, способствующие развитию умения принимать нестандартные решения-поиск нестандартного решения дает возможность ребенку по- новому посмотреть на известные факты и как правило стимулирует их интерес к предмету. В целом такие уроки дают возможность не только развивать и поддерживать интерес к предмету, а, следовательно, желание заниматься ими и приобретать новые знания по предмету, но и способствовать развитию личности, её мыслительной деятельности: умению выделять главное в проблеме: формированию высокого мышления, переходящего в творческое, когда способен осознавать собственные способы мышления, действовать в нестандартной обстановке.

На некоторых примерах покажу, как это делается на занятиях:

1. Учащимся предлагается высказать свою точку зрения на основании определенных фактов, предположить возможное продолжение событий, как можно было их предотвратить или изменить: Прокомментируйте следующее газетное объявление 1850-х гг. в США «Сбежал негр-ребенок лет десяти. Носит собачий ошейник из цепи с надписью». «Двадцать пять долларов в награду за моего раба Исаака. На лбу шрам от удара кулаком, на спине - от пули из пистолета. Неоднократно клеймен». В средневековой Франции существовал абсолютно дикий закон, по которому феодал, приехав с охоты, мог убить крестьянина, чтоб его кровью омыть уставшие ноги. Оцените положение зависимых крестьян, предположите дальнейший ход событий.

В Китае остро стоит проблема защиты водных и земельных угодий от повторяющихся губительных для живых организмов пустынных бурь. С ноября по апрель месяц тучи песка, которые состоят на 90% из мелкозернистых частиц извести, обрушиваются на южные районы страны и наносят огромный ущерб хозяйству. Это явление достаточно характерно и случается до 80 раз в год. Подумайте, как защитить пашню от бурь?

2. Создание рекламных плакатов, респектов, памяток, например, «Путешествие по столице», «Как вести себя в кругосветном путешествии на каравелле», «При встрече с туземцем».

3. Ребусы, кроссворды, алгоритмы (в зависимости от возраста уровень сложности повышается).

4. Использование на уроках повторения и закрепления нестандартных форм проведения занятия: квест –игра, игр в форме: «Своя игра», «Слабое звено», «Брейн-ринг», «Газетная заметка» и другие.

Организация работы на уроке может быть разных форм: индивидуальные, требующие самоанализа и самооценки; парные, при которых необходима оценка со стороны, совет, взаимное заключение; мелкогрупповые, групповые и коллективные для создания грандиозного общего проекта, при которых развиваются все виды ключевых компетенций учащихся. В перспективе использование любой из форм работы дает результат, стимулирует повышение учебной мотивации учащихся, если учитель тщательно продумывает задания и видит перспективу конечного результата.

Таким образом, применение системы творческих заданий, способствующих формированию креативного мышления на уроках истории, расширяет горизонт предметного обучения, что является не только дополнительным стимулом к более подробному изучению учебного, художественного и научного материала, но и развитию интереса к предмету, расширению кругозора, а также способствует саморазвитию личности, самоутверждению подрастающего поколения, создает атмосферу творческого сотрудничества не только между учителем и учащимися, но и среди учеников в группах. И все это в целом приводит к значительному повышению качества знания учащихся, что является основополагающим в процессе образования.

Литература:

1. Гин С. «Как развивать креативность у детей». 2017.
2. Юркова Е.В. Формирование креативного мышления в старшем школьном возрасте.

ФОРМИРОВАНИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Финько Ольга Валентиновна

учитель начальных классов, КГУ «ОСШ №64» г. Караганда

Основная цель образования – воспитание грамотного, компетентного читателя, однако школьная практика обнаруживает, что из-за неумения ученика понимать прочитанное часто возникают учебные затруднения, вплоть до потери интереса к познанию. Актуальным становится вопрос, как учить так, чтобы у детей возникали собственные вопросы: «Чему мне нужно научиться?» и «Как мне этому научиться?».

Современное общество заинтересовано в квалифицированном читателе, т.к. мы живем в условиях изобилия информации, поэтому извлечение нужной информации из текста и её преобразование становятся важнейшими умениями, без которых невозможно жить в обществе и достичь успехов. Чтение является универсальной техникой получения знаний, а понимание текста – это познавательная деятельность по установлению смысла прочитанного, основанных на опыте читателя.

Одной из наиболее актуальных проблем в начальной школе становится научить приёмам работы с текстом, которые закладывает основы умения учиться, формирует навык самостоятельного обучения. И решением этой проблемы является технология продуктивного чтения. Эта технология направлена на формирование универсальных учебных действий, обеспечивает умение истолковывать прочитанное и формулировать свою позицию, адекватно понимать собеседника (автора), умение осознанно читать вслух и про себя тексты учебников, умения извлекать информацию из текста. Таким образом, на материале текстов учебника строится формирование правильной читательской деятельности.

Основная цель моей деятельности - формирование читательской компетенции школьника. Достижение этой цели предполагает решение следующих задач:

1. Формировать технику чтения и приёмы понимания и анализа текста, одновременно развивать интерес к самому процессу чтения и потребность в чтении;
2. Ввести детей через литературу в мир человеческих отношений, нравственно-этических ценностей; формировать эстетический вкус;
3. Развивать устную и письменную речь, формировать речевую и коммуникативную культуру; развивать творческие способности детей;
4. Приобщать к литературе как искусству слова.

Важно организовать учебную деятельность учащегося и, прежде всего, самостоятельную работу с учебником и дополнительной литературой. Выстраивая алгоритм урока, ориентированного на использование техники продуктивного чтения, проектируем постановку перед детьми ряда задач, которые превращают их в исследователей.

Для эффективного чтения используются следующие технологические приёмы:

1. Отсроченная отгадка - в начале урока задаю загадку (сообщаю удивительный факт), разгадка которой (ключик для понимания) будет открыта на уроке при работе над новым материалом. Такое «вхождение в урок» окажется эффективнее, чем традиционно-школьное: «А теперь мы будем изучать новую тему...»
2. Оценка текста - учащимся предлагаю не читать текст абзац за абзацем, а оценить содержание изучаемого параграфа; ответить на следующие вопросы: Какие слова выделены курсивом или жирным шрифтом? Как, по-вашему, почему они выделены? Какое имя чаще всего встречается в данном параграфе? Какой раздел параграфа самый большой? Как, по-вашему, почему? В каком разделе вы найдёте ответ на вопрос...? и т.д.
3. Задай вопрос – осмысление учебного материала начинается, когда учащиеся задают себе вопросы: «Что это...?» «Почему...?», «Зачем это мне нужно...?» и т.п.
4. Составь задание - данный приём очень эффективен при самостоятельной работе с учебником. Учащиеся «приподнимаются» над учебным материалом, выполняют «роль учителя», конструируя учебные задачи. В последнее время большое значение уделяется *методу*

проектов, который способствует развитию творчеству учащихся. Прием «Составь задание» может являться примером краткосрочных, оперативных проектов, которые можно выполнить в течение урока или даже его части.

5. Кубик Блума – педагогическая техника американского педагога Бенджамина Блума, автора известной «Таксономии учебных целей». На гранях кубика написаны начала вопросов: «Почему», «Объясни», «Назови», «Предложи», «Придумай», «Поделись». Учитель (или ученик) бросает кубик. Необходимо сформулировать вопрос к учебному материалу по той грани, на которую выпадет кубик.

6. Пометки на полях - ещё один вариант самостоятельного изучения нового материала. Этот эффективный приём является ключевым в известной технологии критического мышления.

Итак, технология включает в себя три этапа работы с текстом.

1 этап. Работа с текстом до чтения. Цель данного этапа – прогнозирование будущего чтения: развитие такого важнейшего читательского умения, как антиципация, т.е. умение предполагать, прогнозировать содержание текста по заглавию, фамилии автора, иллюстрации. Главная задача – вызвать у ребёнка желание, мотивацию прочитать книгу.

Результат - мотивирование чтения. Данный этап завершается постановкой целей урока.

2 этап. Работа с текстом во время чтения. Цель данного этапа – понимание текста и создание его читательской интерпретации (истолкования, оценки). Главная задача – обеспечить полноценное восприятие текста.

3 этап. Работа с текстом после чтения. Цель данного этапа – корректировка читательской интерпретации в соответствии с авторским смыслом. Главная задача – обеспечить углублённое восприятие и понимание текста. Данный этап позволяет углубить первоначальное понимание и достичь понимания на уровне смысла (понимание основной мысли, чтение между строк). 1. Это проблемный вопрос ко всему тексту. Постановка концептуального вопроса к тексту в целом. Далее следуют понимание авторского смысла, формулирование основной идеи текста или совокупности его главных смыслов.

2. Повторное обращение к заглавию произведения и иллюстрации. Беседа о смысле заглавия, о его связи с темой, мыслью автора.

3. Концептуальная (смысловая) беседа по тексту. Коллективное обсуждение прочитанного, дискуссия. Соотнесение читательских интерпретаций (истолкований, оценок) произведения с авторской позицией. Формулирование основной идеи текста или совокупности его главных смыслов.

4. Выполнение творческих заданий. Например, осмысление содержания (рассказ о герое, событии, выборочный или краткий пересказ, составление плана), реакция на художественную форму (стилизация, наблюдение над языком, стилистический эксперимент), эмоциональная сфера (выразительное чтение, сопоставление литературного произведения с другими видами искусства), сфера воображения (творческий пересказ, иллюстрирование, изготовление карт, схем, макетов, чтение по ролям, инсценирование).

Технология продуктивного чтения возможна при работе с любым текстом на любом уроке, но, конечно, наиболее полно ее применение представлено на уроках литературного чтения. На уроках я стараюсь организовать исследовательскую работу детей так, что они сами «додумываются» до решения ключевой проблемы урока и сами могут объяснить, как действовать в новых условиях. Учитель становится учителем-партнёром, наблюдателем и вдумчивым наставником, помогающим каждому ученику выстроить собственный вектор личностного развития.

Действия учеников более активные, творческие и самостоятельные, а творчески раскрепощённые и эмоционально настроенные дети глубже чувствуют и понимают прочитанное. Включение детей младшего школьного возраста в активную деятельность при работе с текстом позволит учащимся в будущем успешно решать жизненные задачи.

Таким образом, технология продуктивного чтения помогает большинству наших учащихся вычитывать информацию из текстов разных видов, этот навык необходим при изучении различных учебных предметов. Создание условий для формирования читательской

компетентности, развитие читательской грамотности – вот в чём, по-моему, основная задача учителя сегодня.

Литература:

1. Бунеева Е. В., Яковлева М. А. Методические рекомендации для читателя. Москва: Просвещение, 2013. С. 407.
2. Никонович Е.В. Развитие творческих способностей на уроках внеклассного чтения / Е.В. Никонович // Начальная школа. – 2018. – №6. – С. 35–37.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ТӘЖІРИБЕСІН НЕГІЗДЕУ

Шаймерденова Кунсула Дюсенбаевна

Шербаева Меруерт Набиевна

бастауыш сынып мұғалімдері

Қарағанды қаласы, «№13 қосымша білім беру мектеп-орталығы» КММ

Адам мен табиғат қатынасындағы адамгершілік сапасы қазақ халқының ұлттық экологиялық мәдениетінен айқын көрінеді. Қазақ халқының дүниемен, табиғатпен қатынасында үш құбылыс байқалады: адамның аспан әлемі мен өз арасынан тұтастық іздеуі, ел мен жердің біртұтастығы туралы ұғым, адамның жер бетіндегі тіршілік иелерімен ішкі рухани тұтастыққа ұмтылуы. Бұл – халықтың табиғатты қара басының пайдасынан жоғары ұстап, қадірлеп-қастерлейтін экологиялық мәдениеті.

Адам мен табиғат қатынасындағы адамгершілікті қамқор, мейірбанды көзқарас қазақ халқының ұлттық экологиялық мәдениетінен айқын көрінеді. Қазақ халқының дүниемен, табиғатпен қатынасында адамның аспан әлемі мен өз арасынан тұтастық іздеуі, ел мен жердің біртұтастығы туралы ұғым, барынша тіршілік иелерімен ішкі рухани тұтастыққа ұмтылуы сияқты үш құбылыс түркі ақындарының, демократ ағартушыларының, «Бес арыстың» дүниетанымында көрініс тапқан. Қазақ халқының экологиялық ойлауы, экологиялық сана-сезімі, табиғатқа көзқарасы ауызекі шығармаларында бейнеленген. Ә. Нысанбаев пайымдағандай, қазақ философиясы негізінен «фольклорда, поэзияда, мақал-мәтелдерде, шежіре-дастандарда, эпостарда, мифологияда жинақталған және тұжырымдалған». Сан ғасырлық тарихы бар қазақ қауымы жазба әдебиеті пайда болғанға дейін ауыздан-ауызға тарап, ел есінде сақталған мол рухани қазына жасай білген.

Қазақ халқының өскелең ұрпаққа экологиялық тәрбие беруде жинақтаған тәжірибесін ең алдымен ауызекі шығармашылығынан табамыз. Осындай мол тәрбие көзіне бет бұру халықтың табиғатқа деген қарым-қатынасындағы даналығын, экологиялық тепе-тендікті, сақтауға мүдделігін, табиғат байлығын тиімді пайдалану тәжірибесін, табиғи ортаға деген саналы да жауапкершілікті қарым-қатынасын бағамдап, ұрпақ тәрбиесінің кәдесіне жаратуға мүмкіндік береді.

Қазақ этнопедагогикасы мен этнопсихологиясын алғашқылардың көш басында кемел зерттеген Қ.Б. Жарықбаевтың халықтың тәрбие идеяларын талдап, оның тәрбиелік әдіс-құралдарына, ақыл-ой, еңбек, адамгершілік тәрбиесіндегі ықпалына берген сипаттамалары олардың экологиялық мазмұны мен функцияларын танып-білуге көмектеседі.

Қазақ этнопедагогикасының зерттелуіне айрықша үлес қосқан С. Қалиевтың қазақтың халықтық тәлім-тәрбиесінің ғылыми-педагогикалық негіздерін, қазақ халқының тәлімдік және ұлттық ойлауының ерекшеліктерін, халық педагогикасының ауыз әдебиетіндегі мүмкіндіктерін, қағидалары мен принциптерін, әдіс-құралдарын ғылыми тұрғыда саралап, халық педагогикасының озық үлгілерін бүгінгі мектептің оқу-тәрбие жүйесіне ендіру жолдары мен амалдарын анықтап беруі ауызекі шығармашылығында көрініс алған қазақ халқының экологиялық тәрбиедегі бай тәжірибесін танып-білуде маңызы ерекше деп түсінеміз.

Халық тәрбиесінде адам мен адамның, қоғам мен халықтың еңбекке, табиғатқа адамгершілік қарым-қатынасы, имандылық идеясы жетекші орын алады. Қазақ ауызекі

шығармашылығы салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрпы, наным-сенімдері, ырым-рәсімдері қазақ философиясын зерттеушілерге (А.Н. Нысанбаев, Р.П. Абсаттаров, К.Ш. Нұрланова, М. Орынбеков, О.А. Сегізбаев, А. Қасабеков, Ж. Алтаев, Т. Ғабитов т.б.) қазақ философиясының уақыт пен кеңістік арасындағы бітімін топшылауға, қазақтың ертедегі философиялық «даму элементтерінен бастап қазіргі философиялық теориясын жасауға мүмкіндік беріп» қазақ философиясының идеологиялық бастау бұлағы болды. Олай болатыны - «Халық эпостары, ертегілері, аңыздары, лирикалық-тұрмыстық поэмалары, мақал-мәтелдері адамдарды табиғи және әлеуметтік құбылыстарды, саяси-экономикалық жағдайларды, ізгілік мақсаттарды өз уақытына сәйкес танып-білуінің куәгерлері» екендігінде.

Экологиялық тәрбиені дамыту халық педагогикасының жетекші дәстүрі болып саналады. Қазақ халқының экологиялық мәдениетінің басты ерекшелігі, З.Ж. Кенжалиев тұжырымдағандай: халықтың табиғат танымымен және адам танымымен етене тығыз байланыста, болғандығында, солармен аралас-құралас, «бөлінбеген түрде өмір сүретіндігінде.... Көшпенділер өздерін табиғаттың тікелей жалғасы, соның төл баласы сезінеді». Бұл өз кезегінде қазақ халқының табиғатты қорғауды, табиғат ресурстарын үнемді пайдалануды, табиғат байлықтарын қалпына келтіруді өзінің қасиетті борышы санайтындығын көрсетеді.

Жоғарыда талдауға алынған пайымдаулар біздерге бүгінгі таңда өскелең ұрпақтың экологиялық тәрбиесін дамыту қазақ ауызекі шығармашылығында айшықталған халықтың экологиялық тәжірибесіне негізделуі тиіс екендігіне көз жеткізеді. Қазақ ауызекі шығармашылығы оқушылардың экологиялық тәрбиесін дамытуда жан-жақты қызмет атқарады. Біздер С.А. Ұзақбаеваның ғылыми жетекшілігімен орындалған еңбектерде берілген мазмұндық-функционалдық сипаттамаларға: халық ойындарының танымдық-тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендіру функциялары (А. Айтбаева); қазақ домбыра музыкасының қоғамдық жаңғырту-компенсаторлық, танымдық-эвристикалық, көркемдік-тұжырымдық, ақпараттық, коммуникативтік, тәрбиелік, иландыру, эстетикалық, гедонистік (Е. Қозыбаев); қазақ этномәдениетінің танымдық, тәрбиелік, дамытушылық, ақпараттық-коммуникативтік, реттеушілік, әлеуметтендіру (Б. Қайырова); халық білімдерінің жалпы этникалық дүние мен күнделікті өмір жайлы түсініктерінің негізгі қызметін атқаруы; адамның өз іс-әрекетінің бағытын анықтаудағы бағдарлық ролі; туыстық қарым-қатынастар жүйесі, этноәлеуметтік рольдердің мәнін айқындау және этнос субъектілерінің арасындағы қарым-қатынастарды реттеу, туыстық тегін тану сияқты функцияларына (К. Қожахметова) сүйеніп, қазақ ауызекі, шығармашылығының келесі функцияларын анықтадық: танымдық, тәрбиелік, дамытушылық, коммуникативтік, реттеушілік. Біз өз зерттеулерімізде халық шығармашылығының экологиялық тәрбиедегі көрінісіне, оқушылардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруға деген мүмкіндіктеріне мазмұнды сипаттама беруге талпындық.

Адам мен табиғаттың өзара қарым-қатынастары жөнінде мағлұматтар беру тәжірибесі, экологиялық білімдерге деген қызығушылықтарын арттыруға септігін тигізеді. Сонымен бірге табиғатты қорғау, қоршаған ортаның тазалығы үшін күресуге деген қажеттіліктерін тұрақтандырады.

Әдебиеттер:

1. Жас ұрпаққа экологиялық тәрбие берудің бағыттары. Ұлт тағылымы. – 2003.

ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТИІМДІ ӘДІС –ТӘСІЛДЕР

Тургамбекова Гүльжанат Жаппаровна

Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы ЖББМ» КММ

информатика пәнінің мұғалімі

Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі

оқушы – өздігінен білім іздейтін жеке тұрға екендігіне ерекше мән беруіміз керек. Осындай тұлғаны дамыту үшін оқытудың жаңа технологиясы қажет. Оқыту үрдісінде осындай әдістерді пайдалану мұғалімнің өзінің шеберлігі қарай жүзеге асады. Информатика пәнін оқытудың тиімділігін арттырудың жолдары өте көп.

Деңгейлік бағдарлама бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін жетілдіру курсының ұсынған жеті модульдерінің ішіндегі ең маңызды модульдерінің бірі оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану. Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану қоғамдағы өзгерісті танып білуге және оларды тез қабылдауда мол мүмкіндік береді. Жоспарланған сабақты тиімді өткізуге көмектеседі, оқушының ой өрісінің дамуына, зерттеулік жұмыстар жүргізуіне ықпал етеді. Бағдарлама соңында мұғалімдер ақпараттық-коммуникациялық технологияларды сенімді және сыни тұрғыдан пайдаланушыларға айналады.

Оқыту үдерісінің тиімділігі үшін әр түрлі технологиялар қолданылып жатыр, бірақ мен информатиканы оқытудағы ақпараттық технологияларды қолдануға тоқталғым келеді. Біздің қарқынды заманымыз – ақпараттық технологиялар заманы. Қазіргі кезде бізге әр түрде берілген ақпараттар жиі ұсынылады. Сондықтан шәкірттерді оқытуда олардың ақпараттық құзыреттіліктері маңызды орын алып отыр, яғни керекті ақпаратты тауып, оның мазмұнын беру біліктіліктері. Әрбір мұғалім шәкірттерінің өз пәніне деген қызығушылықтарын болғанын армандайды. Оны қалыптастыруда көптеген қиындықтар кездеседі. Сол себепті жаңа ақпараттық технологияларды қолдану бізге әдістемелік әдіс-тәсілдерді таңдауға, сабақтарды қызықты да, есте қаларлық болуына көмектеседі. Сонымен бірге олар оқыту үдерісін өзгертіп, балалардың жүйелі ойлау қабілеттерін қалыптастырады.

Оқытудың белсенді әдіс-тәсілдерін жасауда АҚТ-ны қолдану. Оқытудың белсенді әрекеттері дегеніміз – қандай да бір оқу материалдарын игеру барысында оқушыларды белсенді ойлауға, практикалық әрекетке итермелейтін әдістер. Сабақтың ұйымдастыру кезеңінде топтық технологияны қолдандым. Топтық технология. Бұл сыныпта оқу жұмысын ұйымдастырудың үшінші және төртінші деңгейі. Бұндай жұмыс белгілі-бір тапсырманы бірлесіп шешуі үшін сыныпты уақытша топтарға бөлуді қажет етеді. Оқушылардың өзіндік ерекшеліктерін ескеріп, бірлесіп үйренуге мүмкіндік береді. Flippity Random Name Picker мүмкіндігі: сабақ барысында уақытты үнемдеу, бұл нұсқаулық арқылы оқушыларды автоматты түрде жұпқа, топқа бөлуге болады.

Ақпараттық технологиялардың даму бағыттарының бірі оқыту жүйесінде интерактивті технологияларды қолдану болып табылады. Қазіргі заманғы интерактивті технологиялардың оқыту жүйесіне енуі оқытушыларға ұйымдастырушылық оқыту әдістерін, оның мазмұнын сапалы өзгертуге мүмкіндік берді. Бұл технологиялардың мақсаты ақпараттық қоғамда оқушылардың интеллектуалды мүмкіндіктерін күшейту, оқыту жүйесінің барлық сатысында оқыту сапасын арттыру.

Егер мұғалімнің шығармашылық ізденіс пен талпынысы болса, онда бағдарламалау тілдерінің қыр-сырын меңгермей-ақ сапалы нұсқау көмегімен күнделікті сабақта қолданатын интерактивті тапсырмаларды жасауға болады. Соған байланысты өз тәжірибемде ерекше тапсырмалар құруға арналған, ерекше сервис Liveworksheets қосымшасы арқылы жасалған тапсырма үлгісін ұсынамын. Оқу материалының мазмұнына берілетін кері байланысты ұйымдастыру үшін «Рефлексия» кезеңі.

Сіз өз уақытыңызды үнемдейсіз. Қалай деген сұрақ туындайды. Оқушыға сіз өз жұмысыңызды жібергеннен кейін, оқушы орындап болғаннан соң бірден оқушының балын біле аласыз. Оқушыда өз балын бірден біле алады.

Сонымен қатар бұл платформаны пайдалану арқылы сіз бір жиынтық жұмысыңызда бірнеше тапсырма түрін қолдана аласыз. Оның ішінде бір дұрыс жауапты тапсырма, бірнеше дұрыс жауапты тапсырма, сәйкестендіру тапсырмасы, бос сөздің орнын толтыру тапсырмасы және де аудиожазба видеожазба қолдануға болады.

Сонымен қатар тапсырмаңыздың ішіне ютуб желісіндегі дайын видеоларды жүктеу арқылы сіз тапсырмаңызды өте қызықты етіп жасай аласыз. Яғни оқушының деңгейіне қарай

оңайдан күрделіге бағытталған тапсырмаларды топтастыру әбден мүмкін. Сонымен қатар сіздің әдістемелік кешеніңіз дайын тұрады. Әрбір дайындалған интерактивті тапсырмаңызды тарау немесе модуль бойынша бөлек кітапшаларға сақтауыңызға болады. Бала орындаған жұмысына кері байланысын алып отыр, яғни ол қай жерден қате жібергенін көріп отыр, сізге артық сұрақ қойылмайды қай жері қате болды деген сияқты.

Мектеп оқушыларының ойлау ерекшелігі қабылдаудың жас ерекшеліктеріне және шағын көру тәжірибесіне байланысты. Балалардың көрнекі ойлау қоршаған әлем туралы жалпыланған және динамикалық идеяларды ұсына отырып, информатика сабақтарында көрінетін қоршаған шындықтың объектілері мен құбылыстарын, ізденісі мен танымдық әрекеттерін модельдеу процесі болып табылады.

Инфографика оқушының көрнекі ойлауын қалыптастыруға бағытталған жұмыстың жеткелікті тиімді әдісі бола алады. Инфографика – бұл күрделі ақпаратты көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік беретін жалпыланған формадағы ақпарат пен білімді графикалық түрде бейнелеу. Яғни, бұл мұғалімге оқушыларға қысқаша түрде ақпаратты жеткізуге мүмкіндік беретін мәліметтер мен дизайн үйлесетін иллюстрацияның бір түрі. Бұл талаптарды инфографика орындайды, олар ақпараттың көптігі және оны түсінуге уақыттың жетіспеушілігі жағдайында көмектеседі. Дәл осы қасиет инфографиканы қазіргі заманғы оқыту әдісі емес, сонымен бірге білім беру шығармашылығының бір түріне айналды.

Әдетте кәсіби инфографиканы графикалық редакторларда кәсіби дизайнерлер жасайды. Онлайн оқытуда қызметтердің қазіргі даму деңгейіне байланысты кез-келген адам браузердің ортасында тартымды көрінетін блок-схемалар жасай алады. Негізінде инфографика – бұл тек мәтінді ғана емес, сонымен қатар визуалды дизайнның қандай да бір түрін қамтитын әдемі блок-схема.

Инфографиканы құру қызметін ұсынатын көптеген қызметтер бар. Ең оңтайлы төмендегі кестеде көрсетілген. Технология – белгілі бір істегі адамның әдісі, шеберлігі. Осы шеберлік арқылы педагогтың өз сабағын оқушыға жоғары сатыда жеткізуіне мүмкіндік береді. Педагог үнемі шығармашылықпен, ізденіспен, жұмыс асап отырса, жаңашылдыққа жақын болғаны. Өзгелердің үлгісін өз ісінде пайдалана білсе, оған өзіндік қолтаңбасын қосып отырса – бала тәрбиелеу мен білім берудегі жетістігі деп білемін.

Әдебиеттер:

1. Ибраева А.Р., Мұғалімнің өз тәжірибесін бағалауы, Әдістемелік құрал, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы. 2017.
2. Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер. Оқу құралы, А.Қ. Әлімов. Астана. 2014.

МЕТОДЫ АКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ УЧЕБНЫХ ЦЕЛЕЙ НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Тулегенова Салтанат Гизатовна,

учитель истории, КГУ «Общеобразовательная школа №81», г. Караганда

Активные методы обучения формируют у учеников умения и возможности применять эти знания для анализа, оценки и правильного принятия решений. Задача, которую я поставила перед собой – это выбор методов, приемов и технологии, с помощью которых буду проводить формирование определенных компетенций в учебном процессе. За последнее время современные учителя стали применять много различных технологий и методов, но более значимых результатов они добиваются, применяя активные методы обучения, отдавая предпочтение определенным методам, которые более эффективно срабатывают в каждом конкретном классе. И моя цель применяя их – эффективнее управлять классом, максимально полно вовлечь всех учеников в учебный процесс, поддержание высокой познавательной активности обучающихся на протяжении всего урока, и конечно гарантированное достижение целей урока.

Активные методы обучения строятся на игровом действии, практической направленности и творческом характере обучения, диалоге, использовании знаний и опыта

обучающихся, групповой форме организации их работы, деятельностном подходе к обучению и рефлексии.

В своей практике я использую метод TARSIA. Считаю, что головоломки являются отличным инструментом для стимулирования творческих способностей учащихся, а также позволяет сделать 100% охват проверки, на сколько учащиеся знают определенный объем материала

Tarsiamaker- приложение, предназначенное для учителей истории, проводящих занятия с использованием различных карточек-головоломок. При помощи Tarsiamaker можно создавать такие исторические паззлы из карточек прямоугольной и треугольной формы. Например, в этой программе можно составить разные геометрические паззлы из множества треугольных карточек, на грани каждой части будут находиться вопросы и ответы. Для составления таких формул в программе имеется встроенный редактор. Готовые паззлы можно просматривать и распечатывать. Программа способна генерировать как сложные паззлы из 24 сегментов, так и более простые, состоящие из 6 сегментов.

Еще один активный метод обучения, который я использую на своих уроках – это метод «Чистой доски». Этот метод можно отнести к технологии критического мышления. На уроках 6 класса по теме «Золотая Орда; государственные строй, население, экономика и культура» использовала метод «Чистой доски» таким образом, на доске записала вопросы «Кто? Когда? Как? Почему? Каким образом? Что известно?» и т.д. Таким образом по ходу изучаемой темы, если данная информация отвечала на один из вопросов, его стирали. В итоге к концу урока доска должна быть чистой. Этот метод мотивирует обучающихся на активную работу, поднимает интерес к изучаемой теме, развивает умение работать с текстом, способствует умению анализировать.

Ни один учитель истории не проведет урок без исторической карты. Так же и я очень часто использую исторические карты (атласы) и контурные карты. Этот метод нравится всем ученикам, особенно в 5-6 классах. Работа с картой на уроке истории это- формирование у учащихся пространственного представления о том или ином историческом событии. Какие задачи ставит перед собой учитель на уроке, организовывая работу с картой?

1. Определить место и значение работы с исторической картой на уроках;
2. Охарактеризовать картографические знания и умения;
3. Изучить приемы формирования умений работы с картой;
4. Определить методы мотиваций учащихся для поддержания интереса к данной работе.

Правильно организованная работа с картой помогает ученику брать информацию не только из текста учебника, но и из учебной карты или исторического атласа. Он визуально будет видеть место событий. Ученики впервые знакомятся с картой в начальной школе. На уроках естествознания дети усваивают элементарные приемы чтения плана, карты. Далее учатся показывать на карте и глобусе материки, океаны, горы, равнины, моря, реки и озера. Границы Республики Казахстан и некоторые города республики.

На рефлексию я использую игру «вопрос-ответ» и «горячий микрофон». Игра «вопрос-ответ» направлена на запоминание информации и повышению познавательной активности. Класс делю на две равные группы: одна группа «вопросы», другая группа «ответы». Первые получают карточки с вопросами, вторая группа карточки с верными ответами. Каждый «вопрос» должен найти свой «ответ». Эту игру можно применять так же на уроках изучения новой темы.

Методом «горячий микрофон» можно завершать урок, провести рефлексию урока. В процессе игры ребята под динамичную музыку передают друг другу «горячий микрофон», при остановке музыки тот, кто остался с микрофоном в руке отвечает на вопрос по теме урока. Этот метод даёт возможность детям быстро сориентироваться и быть готовыми к любым вопросам. Эта игра предполагает устремленность обучаемого к теоретическому осмыслению знаний, самостоятельный поиск решения проблем, интенсивное проявление познавательных интересов.

Использование активных и интерактивных методов в учебном процессе способствует повышению познавательной активности и мотивации учащихся, формированию и развитию

интеллектуальной деятельности, раскрытию практической ценности знаний и повышению успеваемости, то есть формирование ключевых компетенций обучающихся.

Литература:

1. Каримова Б.Т. «Об использовании графических органайзеров на уроках». 2017 г.
2. Кожамкулов Т. А. «Об изучении отечественной истории в учебных заведениях Республики Казахстан. Алматы. 2007.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ УЧАЩИХСЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КЛАССОВ

Токанова Татьяна Багдатовна

директор КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

Вектор современной государственной политики в Казахстане направлен на поддержку профессии школьных учителей и повышение престижа преподавательской деятельности. Для привлечения талантливой молодежи и осуществления качественного отбора претендентов на образовательные программы педагогического профиля с 2021 года пороговый балл единого национального тестирования для поступления абитуриентов увеличен с 50 до 75 баллов. Несмотря на предпринимаемые меры в 2022 – 2023 учебном году потребность в педагогах составила 3550 человек, в том числе в сельской местности – 1847.

Новые траектории развития образования на 2023 – 2029 годы заключаются в переходе от дефицита педагогических кадров к конкуренции за место педагога, где усиливаются требования к претендентам для поступления на педагогические специальности; от традиционных программ обучения к подготовке обучающихся к будущему через профильную дифференциацию и индивидуализацию обучения, широкие и гибкие возможности выбора направлений обучения. Это актуализирует и обуславливает в нашей стране необходимость предпрофильной подготовки и профильного обучения, направленной на профессиональное самоопределение учащихся в системе современных педагогических классов.

Анализ международного практического опыта показывает эффективность классов педагогического направления, реализующих деятельность, ориентированную на овладение школьниками основами педагогических профессий с использованием различных моделей: предпрофильные классы (9 класс); разновозрастные сетевые классы; профильные 10–11 классы. В ходе изучения данного направления, были изучены методы теоретического анализа педагогической литературы по проблематике педагогических классов, обоснования перспектив и ресурсов развития педагогических классов, также изучался практический опыт вузов и школ республики по разработке предпрофильных программ в сотрудничестве с высшими учебными заведениями на основе различных видов моделей педагогических классов. По результатам изучения было выявлено, что в разных аспектах изучались педагогические классы такими учеными как: Фахрутдинова Г.Ж., Галимов А.М., Асанова А.В., Бабенко А.Г., Хамдеева И.С., Т.Б. Хорошилова (педагогические классы как средство содействия профессиональному самоопределению личности), Ш.Ж. Колумбаева, Х.Н. Жанбеков, Б.С. Сайдахметов, А.С. Косшыгулова (педагогические классы как средство профессиональной ориентации и педагогического сопровождения подготовки обучающихся к выбору профессии «педагог»), Е.А. Малинина (психолого-педагогические классы как первая ступень педагогического образования), Г.Н. Скударёва (педагогический класс как субъект допрофессионального педагогического образования), С.В. Митросенко, З.У. Колокольникова, О.Б. Лобанова (педагогические классы: история и современности) и др. Интересна практика педагогических классов «Школа «Будущего педагога», реализуемая в Белгородской области, в Республике Беларусь, в МПГУ и др.

Исследована терминология понятия. В нашем контексте используется данное определение: «Педагогические классы, т. е. объединения учащихся, характеризуются принципом избирательности в комплектовании состава классов, профилированием обучения

посредством включения в учебный план психолого-педагогических дисциплин, а также наличием отлаженной структуры сетевого взаимодействия с образовательными организациями педагогического образования».

В ходе обработки научных и методических источников были определено, что педагогические классы в системе среднего образования актуальны и перспективы их формирования направлены на:

- тщательный отбор на факультеты абитуриентов, осознанно выбирающих карьеру в области образования;
- подготовка молодежи к выбору педагогической профессии с уклоном на нравственные, психологические и практические аспекты;
- привитие молодым людям специальных убеждений, ценностей и общественно значимых интересов;
- идентификация ключевых профессиональных качеств у учащихся и абитуриентов, необходимых для успешного обучения в области педагогики;
- предоставление обучающимся информации о характере работы учителя, целях, содержании, методах и объекте его труда.

Опытная работа для школьников, так называемые профессиональные пробы. Необходимо создать специальную образовательную среду во время предпрофессиональной подготовки, чтобы старшеклассник мог осознать себя в роли учителя. Это включает в себя создание педагогических условий, которые помогут ему осознанно выбрать педагогическую карьеру. Школьник должен иметь возможность участвовать в реальной и моделируемой педагогической деятельности, где он сможет развивать свои педагогические способности и практиковать себя в роли учителя.

Ресурсами развития педагогических классов являются:

- мотивированные группы учащихся:
 - 1) учащиеся, имеющие сильную мотивацию для того, чтобы в будущем стать педагогом;
 - 2) те, кого заинтересовали родители;
 - 3) сомневающиеся в выборе специальности, но заинтересованные в наборе профильных дисциплин;
- интегрированные ресурсы школ и организаций высшего образования для реализации профессиональной ориентации старшеклассников и мотивирования их к осознанному выбору будущей педагогической деятельности;
- спроектированная образовательная среда для самореализации учащихся профильного класса, прохождения ими предпрофессиональных и профессиональных проб и адаптации к образовательной среде вуза, включая длинные траектории развития обучающихся через программы, образовательные события и профпробы;
- педагогическое содействие учащимся профильного класса в становлении внутренней позиции будущего педагога, формировании предпрофессиональной готовности к педагогической деятельности и приобретении знаний и опыта в данной сфере, в том числе в формате наставничества педагогов и студентов колледжей и вузов, работающих с педагогическими классами, а также с целью приобретения опыта командной работы, проектной и досуговой деятельности, работы с разными возрастами и категориями учащихся, делового и неформального общения с преподавателями,
- ценности, идеалы, мотивы, установки, в том числе ориентированные на саморазвитие, самоактуализацию.

Носителями ценностей в педагогическом классе являются учителя, которые своими ценностями и профессиональными установками значительно отличаются от других школьных учителей, в первую очередь тем, что ориентированы на рост ученика, на организацию общения, взаимодействия, на сопровождение, помощь школьнику в его самостоятельном движении к профессиональному самоопределению, основой педагогического класса можно считать идею наставничества юных специалистов;

- технологическая организация освоения образовательной программы с её составляющими, среди которых: учебный план профильного педагогического обучения, календарный учебный план-график, рабочие программы дисциплин, а также оценочные и методические материалы;
- нормативная база, регламентирующая деятельность образовательной организации в целом и с учетом функционирования педклассов;
- кадровое обеспечение - специалисты, участвующие в профильной педагогической подготовке школьников с соответствующим образованием и высоким уровнем квалификации; целесообразно не ограничиваться только педагогами, но и привлекать к обучению медиков, юристов, социальных работников, представителей МЧС и других служб, связанных с сохранением здоровья детей и обеспечением их безопасности в организации образования; для оценки результатов профильного обучения рекомендуется приглашать экспертов в соответствующей профессиональной области.

В нашей школе была проведена большая работа по созданию педагогических классов. Была определена модель школьного педагогического класса как части общей образовательной программы гуманитарного профиля. Педагогический класс формируется совместно с вузом-партнером из обучающихся 9-11-х классов, проявивших интерес к профессиям социально-гуманитарного направления. Используются ресурсы профильных и элективных курсов, внеурочной, внеучебной (внеклассной и внешкольной) деятельности, дополнительного образования и т.д.

Целевой группой являются обучающиеся 8-11 классов, имеющие интерес к педагогической деятельности, к обучению в профильном классе педагогической направленности, а также их родители (законные представители). В этапы профилизации включаются, в том числе, 5-6 классы.

Согласно Дорожной карты на 2024-2025 учебный год запланированы ключевые мероприятия:

1. Образовательные экскурсии для реализации творческих запросов обучающихся и родителей в рамках сотрудничества с организациями-партнерами;
2. День стажера в школьном самоуправлении: думаем, действуем, решаем;
3. Областной семинар педагогических классов.

Образовательные экскурсии согласованы, к примеру, с такими учебными заведениями как КарУ, ЧУ «Академия «Bolashaq», Центрально-Казахстанская академия, гуманитарными колледжами города Сарани и Караганды. На День стажера в школьном самоуправлении: думаем, действуем, решаем! запланированы лекция по возрастной психологии на тему «Трудные подростки», тренинг «Тайм-менеджмент для современного человека: Время под контролем».

Таким образом, профессиональное самоопределение учащихся в системе современных педагогических классов требует продуманного педагогического сопровождения в сотрудничестве с высшими и средне специальными учебными заведениями. Существует множество ресурсов для решения этой задачи. Однако важно помнить, что все они должны быть направлены на мотивацию к прекрасной педагогической профессии: быть воспитателем, учителем, тренером, репетитором, руководителем кружка, секции или студии, специалистом по развитию персонала, преподавателем в колледже или университете, управленцем в сфере образования или государственным деятелем в образовании.

Литература:

1. Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы. Утверждена постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 249.
2. Воскресасенко О.А., Груздова О.Г., Питанова М.Е., Сурина О.П., Щербакова Н.Е. Педклассы как компонент системы непрерывного педагогического образования. 2022.

ОРГАНИЗАЦИЯ НАСТАВНИЧЕСТВА МОЛОДЫХ ПЕДАГОГОВ

Супрунюк Татьяна Анатольевна

Марущак Елена Анатольевна

заместители директора по учебной работе

КГУ «Основная средняя школа 37»

КГУ «Школа-центр дополнительного образования №13»

Современная педагогическая действительность характеризуется высоким темпом изменений, усложнением содержания профессиональной роли педагога, требований к его деятельности и личности. В законе Республики Казахстан «О статусе педагога» определено, что должны быть созданы условия для профессионального развития педагогических работников, что педагогические работники должны обладать основными компетенциями, необходимыми для создания условий для развития детей.

Наставничество в организациях образования является неотъемлемым компонентом образовательной, воспитательной деятельности, эффективным инструментом профессионального роста педагогов, развития кадрового потенциала. Наставничество – деятельность педагога по оказанию практической помощи в профессиональной адаптации лицу, впервые приступившему к профессиональной деятельности педагога в организации среднего образования

Задачами системы наставничества педагогических работников выступают: содействие созданию в образовательной организации психологически комфортной образовательной среды наставничества, способствующей раскрытию личностного, профессионального, творческого потенциала педагогов путем проектирования их индивидуальной профессиональной траектории; оказание помощи в освоении цифровой информационно-коммуникативной среды, эффективных форматов непрерывного профессионального развития и методической поддержки педагогических работников детского сада, научно-методического сопровождения педагогических работников; обеспечение стратегических партнерских отношений, развитию горизонтальных связей в сфере наставничества на школьном и внешкольном уровнях; развитие профессиональных компетенций педагогов в условиях цифровой образовательной среды, востребованности использования современных информационно-коммуникативных и педагогических технологий путем внедрения разнообразных, в том числе сетевых и дистанционных форм наставничества; содействие увеличению числа закрепившихся в профессии педагогических кадров, в том числе молодых/начинающих педагогов; оказание помощи в профессиональной и должностной адаптации педагога, в отношении которого осуществляется наставничество, к условиям осуществления педагогической деятельности конкретной образовательной организации, ознакомление с традициями и укладом школьной жизни, а также в преодолении профессиональных трудностей, возникающих при выполнении должностных обязанностей; формирование и развитие профессиональных знаний и навыков педагога, в отношении которого осуществляется наставничество; ускорение профстановления педагога, развитие способности самостоятельно, качественно и ответственно выполнять возложенные функциональные обязанности; выработка навыков профессиональных действий и трудовых функций.

В числе самых распространенных форм наставничества, реализуемых нашими педагогами, можно отметить индивидуальную, групповую и коллективную форму наставничества. Методы организации деятельности сопровождаемого и наставника выступают важнейшим фактором развития и накопления личностно значимого опыта (как наставника, так и сопровождаемого):

- личный пример (наставник как носитель образа «успешной взрослости», эффективных стратегий самообразования и саморазвития, профессионализма, обладающий определенными компетенциями и демонстрирующий определенные образцы деятельности);
- информирование и консультирование (в том числе в форме инструктирования);
- организация обсуждения (беседа, групповая рефлексия), в процессе которого осуществляются оценка и осмысление опыта, полученного в деятельности;

- создание специальных ситуаций (развивающих, деятельностных, коммуникативных, проблемных, конфликтных), расширяющих опыт сопровождаемого и активизирующих процессы его развития;
- методы диагностико-развивающего и контролирующего оценивания (в том числе «включенное наблюдение», беседа, анкетирование, социометрия и т.д.);
- нетворкинг (социальная и профессиональная деятельность, направленная на то, чтобы с помощью круга друзей и знакомых работающих или имеющих связи в той или иной сфере максимально быстро и эффективно решать сложные жизненные задачи);
- метод организации контактов и взаимодействия сопровождаемых с актуально и перспективно значимыми социальными партнерами;
- методы актуализации индивидуальной мотивации и фасилитации;
- создание внешних условий, среды освоения деятельности (в том числе предметно-пространственной среды).

В целом, указанные методы и формы представлены следующими формами работы наставников:

1. Индивидуальные задания и поручения по изучению опыта работы, выработке практических навыков в ходе выполнения трудовых обязанностей, овладению приемами служебной деятельности с целью содействия в профессиональном и интеллектуальном самообразовании молодого педагога.
2. Контроль за деятельностью молодого педагога в форме личной проверки выполнения задания, поручения, проверки качества подготавливаемых документов.
3. Индивидуальная помощь в изучении нормативных актов и овладении передовыми приемами выполнения трудовых обязанностей, в исправлении ошибок, устранении недостатков, а также в решении вопросов трудовой деятельности.
4. Личный пример наставника. Личный пример должен проявляться в безупречном выполнении наставником трудовых обязанностей, требований нормативных актов, высокой дисциплинированности и требовательности к себе, постоянном повышении своего профессионального уровня, строгом соблюдении правил внутреннего трудового распорядка.

Наставничество в нашем педагогическом коллективе выстроено в три этапа:

- 1-й этап – организационный, когда наставник определяет круг обязанностей и полномочий молодого специалиста, а также выявляет профессиональные затруднения.
- 2-й этап – реорганизационный, в рамках которого реализуется план наставничества; происходит изучение и обобщение материала, накопленного молодым педагогом; создание информационно-методического банка для обеспечения целостного видения деятельности молодого педагога; создается и пополняется портфолио молодого педагога.
- 3-й этап – аналитический, посвященный подведению итогов работы и анализ эффективности реализации этапов программы.

В целом, организация наставничества молодых педагогов нашей школе подкреплена научной обоснованностью содержательных компонентов, посредством использования разнообразных организационных методов и форм методической работы в организациях образования, обеспечивающих эффективное взаимодействие в ходе диссеминации педагогического опыта «стажистов» и овладения им начинающими педагогами.

Литература:

1. Закон Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 293-VI ЗРК «О статусе педагога».
2. Долгушева А.Н., Кадневский В. М., Сергиенко Е. И. Наставничество как педагогический феномен: история и современность. 2013.

ПРИМЕНЕНИЕ АКТИВНЫХ ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Сулейменова Айгуль Меркеновна

Уровень казахстанского среднего общего образования должен соответствовать задачам развития государства, нуждающегося в воспитании молодого креативного поколения, умеющего впоследствии применить полученные знания в жизненных ситуациях. Необходимость разработки новых подходов в системе обучения и воспитания вызвали изменения, происходящие в мире. Учитель должен по-новому взглянуть на свое место и роль в учебном процессе, поэтому его главная задача состоит не только в том, чтобы дать учащимся определенную сумму знаний, но и развить у них интерес к учению, научить учиться, научить мыслить, привить ему навыки практических действий.

В настоящее время широкую известность получили методы активного обучения, которые я применяю на своих уроках.

Начну с «Эмоционально-психологического настроения». Как театр начинается с вешалки, так и урок начинается с психологического настроения. Чтобы урок был интересным и качественным, необходимо чем-то привлечь детей. Допустим, объявить, что у вас сегодня есть для ребят сюрприз, загадочный предмет, неожиданная новость и т.д. Да, ребята ждут. Они заинтригованы, о чем же пойдет речь? Под речью мы подразумеваем лексическую тему урока. Загадочными предметами к урокам могут стать аквариум с золотой рыбкой (урок «Шаги великана» 5 кл), краски, кисть, картина (урок «Первый народный художник Казахстана» 5 кл), домбра (урок «Музыкальная домбра» 5 кл), спортивный выпел (урок «Как рождался всемирный спортивный праздник» 8 кл) и т.п.

На урок стараюсь подбирать приемы, связанные с обогащением словарного запаса, а также развитием речи. Перечисленные ниже приемы помогают объединить детей в группе, избежать конфликтность, задать нужный ритм, понять чувства других людей, обеспечить хорошую атмосферу в классе. Прием «Мое настроение». В первую очередь учитель сам должен войти в класс с бодрым настроением. Начинаю со слов «Мое настроение похоже на ...теплое солнышко, душистую сирень, голубое облако ...», ребята продолжают. Прием «Волшебный клубочек». Клубок ниток передается по кругу. Ребята должны ласково обратиться друг к другу по имени и высказать добрые пожелания: «Камилочка, желаю тебе показать хорошие знания на уроке» и так начинаю каждый урок.

Изучить новый материал можно в индивидуальной, парной или групповой работе, в зависимости от выбранного приема. Для индивидуальной работы применяю приемы: «Инсерт» Зная значение маркировочных знаков, при изучении лексической темы в 8 классе «Мир, созданный трудом» ученик знакомится с текстом, затем заполняет таблицу «Инсерт». Данный прием использую с целью научить обучающегося анализировать информацию. «С карандашом в руках» (или «Пометки на полях») Ученик ставит пометки на полях текста. Предлагаю следующие пометки: " V " - уже знал; " + " - новое; " - " - думал иначе; "? " - не понял, есть вопросы.). Но значения пометок могут быть и авторскими (" V " – главное для меня; "? " - надо узнать; " + " – использую полезную информацию; " O " – требует обсуждения). Этот прием применяю для осмысленного чтения текста, выработки умения находить главную информацию, формулирования мысли автора своими словами.

Приемы для групповой работы: «Карусель» Прием удобен при изучении больших текстов, произведений. Каждая группа знакомится со своим материалом, выполняет задания. По сигналу учителя группа, передвигаясь, продолжает изучать материал за следующим столом. Количество разбитого на части материала должно соответствовать количеству рабочих групп.

«Зигзаг» Прием используется мною на уроке при изучении темы «Разряды прилагательных». Дети получили опережающее задание изучить тему и оформить графически следующим образом: Спикеры от каждой группы остаются на рабочих местах. Цель спикеров – объяснить изученный материал. Остальные ребята по сигналу учителя переходят от одного спикера к другому с целью понять, разобраться в новой теме. Вернувшись на места, делятся своей информацией. Моя задача как учителя состояла в том, чтобы охватить работой весь класс. Пассивных детей здесь не бывает.

Новый материал изучен, теперь надо его закрепить. Для закрепления материала с удовольствием практикую приемы критического мышления: Прием «Метод углов» Одна группа выступает «за», другая «против». Большое внимание в программе уделяется развитию универсальных навыков работы с текстом, графической, аудиовизуальной информацией, которые будут использованы учащимися в постижении разных наук на протяжении всей жизни». С этой целью использую приемы «Кластер», «Опорный конспект». Прием «Кластер» - графическое изображение, используется при изучении любого материала. Применение данного приема учеником показывает его умение графически оформить материал в определенном порядке.

Интересен и прием «Спич». Что такое Спич? (в переводе с английского языка речь, речевая деятельность). Это краткая приветственная речь в честь кого или чего-либо. К примеру, изучив тему «Имя существительное», учащиеся пишут Спич, посвященный этой части речи. Вот что получается. Из работы учащегося: «Дорогое имя существительное. Я знаю, что ты самостоятельная часть речи, обозначаешь предмет или лицо и отвечаешь на вопросы падежей. Я также знаю, что у тебя есть род: мужской, женский, средний. Ты изменяешься по числам, имеешь 3склонения. Все ребята в курсе, что в предложении ты чаще всего являешься подлежащим и дополнением. Без тебя, наверное, мы не знали бы, что ты можешь быть одушевленным и неодушевленным, нарицательным или собственным. Ты такой известный, что ребята должны научиться определять тебя в предложении. С уважением ученик 5 класса.»

Каждый педагог должен владеть простейшими навыками в сфере ИКТ и уметь применять на практике необходимый материал, который при зрительном восприятии усваивается гораздо быстрее и в большем объеме. Это презентации, слайд-шоу, таблицы, видео- и аудиозаписи. Мне хочется уделить внимание применению приема «Kahoot». Прием «Kahoot» подразумевает обязательное наличие на уроке сотовых телефонов либо планшет. По изученной теме создаю тестовые вопросы из 4 вариантов ответа. Эффективнее составлять по 10 вопросов на тему: экономнее во времени, быстрее в получении результата. Каждый ученик участвует под своим именем. Задания проецируются на экран интерактивной доски. Ученики на своих устройствах выбирают ответ. Задача: ответить правильно и быстро. Озвучивая победителей, оцениваю работу. «Kahoot» - один из самых удобных способов проверить в игровой и форме усвоение материала.

Урок заканчиваем рефлексией. Рефлексия — это то новое, к чему стремится современная педагогика: учить не науке, а учить учиться. Рефлексия помогает ребенку выстроить логическую цепочку, систематизировать полученный опыт, сравнить свои успехи с успехами других учеников.

Итоги урока можно подвести с помощью приемов: «Круг в круге» Одни задают вопросы, другие отвечают. Причем первые передвигаются по часовой стрелке, вторые стоят на месте. Прием хорош тем, что позволяет узнать, в какой мере усвоен материал каждым учеником. «Докончи фразу». Ребята высказываются одним предложением, выбирая начало фразы из рефлексивного экрана на доске (или на карточке для слабовидящих детей). «Шеринг» Все садятся в круг и в свободной и непринужденной форме высказывают свое мнение по теме.

Таким образом, при системном применении активных приемов обучения можно добиться высокой познавательной активности учащихся, усвоения большого объема учебного материала, развития речи, памяти, мышления.

Литература:

1. Системы развивающего обучения Занкова Л.В., Эльконина Д.Б., Давыдова В. В.: «Сущность и принципы обучения, особенности содержания образования, организации урока и методов обучения».

МЕКТЕПТІҢ ЫҚПАЛЫ

Сеул Мақпал Қазымқызы

педагог-психолог, Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы ЖББМ» КММ

Тұлғаның қалыптасуы отбасында негіз алатындықтан бала мен ата-ана арасындағы қарым-қатынастың мәні жоғары бағаланады. Баланың басты ұстазы оның ата-анасы. Қазіргі қоғамдағы экономикалық тұрақсыздық, әлеуметтік желілердегі ақпарат ағыны және өмірдің барлық деңгейлерінде көрінетін қарама-қайшылықтардың болуы дағдарыстық сипатта. Соның салдарынан ата-аналар мен балалардың қарым-қатынасының бұзылуы байқалады. Және соңғы жылдарда пандемия жағдайынан болған қоғамдағы күрт өзгерістер әлеуметтік жағдайдың өзгеруіне, эмоционалдық шиеленістің өсуіне және халықтың әлеуметтік және психологиялық бейімделу қаупінің жоғарылауына әсер етті. Нәтижесінде қоғамдағы ересектердің құндылық бағдарының өзгеруі, балаларымен қарым-қатынас жасау мәнінің бұзылуы және бұрмалануы олардың балаларға деген көзқарасын өзгертіп, отбасы ұстанымдарының мәнін төмендетті. Кейбір жағдайларда баланың өмірін жақсарту және комфортты орта жасауды асыра бағалау, шеттен тыс қамқорлық - детоцентризмге жол берілді.

Отбасы – қоғамның маңызды бір бөлшегі. Тәжірибеге қарағанда, баланың психологиялық тұрғыдан қалыпты дамуы отбасында дұрыс қарым-қатынастың болуына, отбасы мүшелерінің бір-біріне қамқорлық танытуына, құрметтеуіне, еңбектің дұрыс жолға қойылуына байланысты екенін көрсетеді. Мұндай ортада бала көңілді әрі қалыпты өсіп дамиды. Дегенмен, кейде толық отбасының өзі баланың дұрыс қалыптасуына негіз бола бермейді.

Баланың отбасынан қашықтап, оның ықпалынан сырт қалуының психикасына әсерін Т.В. Лодкина, А.И. Захаров, В.С. Мухина, Е.О. Смирновалар сынды ғалымдар қарастырған. А.Н. Леонтьев, С.А. Козлова, балаға отбасы жылулығының әсеріне тоқталса, А.В. Запорожец, А.Д. Кошелева және т.б. жақын адамдардың әсерін баланың алдымен сезініп, түйсінуі және сөз түрінде айтылуының маңызына назар аударған. Отбасы тәрбиесінің терең эмоциялы сипатын, қаны бір адамдар арасындағы сүйіспеншілік қарым-қатынасын, ата-ана мен баланы жақындатуының маңызына Ю.П. Азарова, И.В. Гребенников, Т.А. Маркова, А.Г. Харчев т.б. аса мән береді. Қазіргі заман отбасыларын, екінші некенің бала тәрбиесіне, дамуына теріс әсерін Е.П. Арнаутова, А.И. Захарова, Е.И. Кульчицкая т.б.; жалғыз бала тәрбиесі туралы А.П. Усова; егіздер тәрбиесін Р.Скиннер, К.Витек т.б.; бала психикасының қалыптасуына ананың әсерін психотерапевт А.И. Захарова, психолог Д.Б. Эльконин, А.Я. Варга т.б. арнайы зерттеген.

Ата-ана – алғашқы тәрбиеші, балаға ең үлкен әсер етушілер. Ж.Ж.Руссо: «Балаға соңғы тәрбиешінің әсерінен гөрі алдыңғысынікі көбірек», - деп отбасының орнын бағалаған. А.Е. Личко отбасылық қарым-қатынас мәселесінде гиперопека, қараусыздық, «отбасы пірі», «жетім қыз» жағдайын зерттей келе отбасындағы жайсыз жағдайларды көрсетті. Көптеген зерттеулер көрсеткендей, отбасылық тәрбие берудің теріс әсері баланың денсаулығына орны толмас зиян келтіріп, оның психикасына зақым тигізіп ғана қоймайды, сонымен қатар басқа да ауыр әлеуметтік зардаптар тудырады. Осының барлығы бала мен ата-ана қарым-қатынасын үйлестіру үшін кез-келген баланы тәрбиелеп отырған отбасыларға психологиялық-педагогикалық көмек көрсетудің өзектілігін анықтайды.

Отандық және шет елдік психологиялық-педагогикалық әдебиеттерде ата-ана мен бала қарым-қатынасын зерттейтін көптеген еңбектер бар. Авторлардың еңбектерінде, сонымен қатар, бала мен ата-ана қарым-қатынасының дамуымен қатар, басқа да мәселелері қарастырылады. Барлық авторлар ата-аналардың көмекке мұқтаж екендігін алға тартады: ата-анаға өз баласымен арадағы қарым-қатынасты дұрыс бағытта дамытуға ықпал ететін дағдыларды үйренуге әлеуметтік педагогикалық көмек қажет.

«Қазақстан Республикасындағы балалардың жағдайы туралы» баяндамада келтірілген бірқатар деректерге назар салайық. Баяндамада соңғы 10 жылда ата-аналар мен балалар қарым-қатынасының нашарлауының азайғаны, балалар мекемелерінің желісі қалпына келтіріліп жатқандығы, көптеген жаңа мектептер бой көтеріп, балалардың мектептен тыс жұмыстардың жаңа түрлеріне тартылып отырғандығы, сондай-ақ қосымша білім беру ұйымдарында мәдени

іс- шаралар арқылы балалардың ой-өрістері мен қабілеттерін кеңейту мүмкіндіктері қаралып отырғандығы айтылады.

Дей тұрғанмен, комитет ұсынған мәліметтерде көп балалы және аз қамтылған отбасылар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар, экологиялық, зорлық-зомбылық қауіпіне түскен, оның ішінде отбасында зорлық-зомбылық көрген, интернет және т.б. орындарда теріс психологиялық әсерлі жағдайларға ұшыраған балалар үшін қауіп әлі де сақталып отырғандығы сөз болады.

Отбасылық өмірдің динамикасы және ата-ананың балаға эмоционалды қатынасының табиғаты - баланың жеке басын қалыптастыру үшін, жеке тұлға болуы үшін өте маңызды. «Ересектердің балалармен қарым-қатынасының мынадай принциптерін көрсете аламыз: баланы қаз қалпында қабылдау; эмпатия – ересек адам бала позициясын қабылдайды, туындаған мәселеге бала көзімен қарайды; контрэнттілік – болған оқиғаға ересек адамның адекватты қатынасы». Отбасындағы баланың дамуының барлық кезеңдерінде оған отбасылық ортаның әртүрлі факторлары, соның ішінде отбасылық тәрбие стилі үнемі әсер етіп отырады. Отбасылық тәрбие стилі баланың тәрбиесіне жақсы да, ал кей жағдайларда керісінше әсер етуі мүмкін, бұл отбасы үшін, оның мүшелері мен қоршаған ортаға әртүрлі мәселелер туғызады.

Осыған байланысты ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынасқа мектептің серіктестік рухы қажет. Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынаста отбасылық ортаның әртүрлі факторлары және отбасылық тәрбие стилі туралы тұрақты педагогикалық оқулар орын алғаны орында деп есептейміз.

Отбасылық ортаның әртүрлі факторларын Л.Д. Столяренко, С.И. Самыгиннің пікірінше, төмендегідей етіп көрсеткен:

- 1) Ата-аналардың өздерінің балалық кездегі тәжірибесі. Ересек бола отырып, адамдар отбасына көбінесе бейсаналы түрде өз отбасындағы қарым-қатынастарды қалыптастырады, сондай-ақ бала кезінде шеше алмаған мәселелерді көбейтеді.
- 2) Ата-аналардың іске асырылмаған қажеттіліктері. Кейбір ата-аналар үшін (әсіресе аналар) ата-ана тәрбиесі негізгі іс-әрекетке, тіпті өмірдің негізгі мағынасына айналуы мүмкін. Әрине осыдан кейін бала осы қажеттілікті қанағаттандырудың жалғыз объектісіне айналады.
- 3) Ата-аналардың жеке ерекшеліктері. Көптеген ата-аналар үшін осы фактордың әрекетін байқау қиын болуы мүмкін, бірақ белгілі бір әдіс-тәсілмен немесе маманның көмегімен ата-анасының жеке ерекшеліктерінің балада белгілердің бар-жоғын және олардың баланың қабылдауына әсерін түсінуге болады.
- 4) Баланың екінші ата-анасымен қарым-қатынасы. Егер ата-анасы балада бар бір ерекшелікті есінен өшіргісі келсе немесе баланың іс-әрекеті рухани жарақат салған адамды еске түсірсе, онда бұл жағдайда ата-ана баланың екінші биологиялық ата-анадан мұра еткен сипаттамаларын мүлдем басқаша қабылдайды.
- 5) Баланың туу жағдайлары. Егер ата-аналар баласын «ауыр», «нәзік» немесе «қорғансыз» деп қабылдаса, онда олардың нәрестесі қандай жағдайда туылғанын ескерген дұрыс. Баланы жоғалтып алудан жиі қорқу, қандай да бір ойдың, іс-әрекеттің салдарынан болуы мүмкін, мысалы ата-аналарда бедеулікті ұзақ емдеу, ауыр босану және олардың салдары, баланың ерте балалық шағында ауыр ауруға шалдығуы және т.б. Керісінше баланың пайда болуын қаламау, оның жынысының күтілетін немесе қалаған түріне сәйкес келмеуі, баланың пайда болуымен жеке өмірдегі қиыншылықтар сияқты проблемалар пайда болған кезде баланы эмоционалды түрде қабылдамауға әкелуі мүмкін. Демек, ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынаста... факторлар басшылыққа алыну керек.

Әр отбасында оның мүшелері әрқашан біле бермейтін объективті түрде белгілі бір білім беру жүйесі қалыптасады. Бұл білім беру мақсаттарын түсінуді, оның міндеттерін тұжырымдауды және тәрбие әдістері мен тәсілдерін азды-көпті мақсатты қолдануды, балаға қатысты неге рұқсат етілмейтінін немесе қандай әрекеттерге жол беруге болмайтынын ескеруді білдіреді. Отбасындағы тәрбиенің бес жалпы стилін және оларға сәйкес келетін отбасылық қарым-қатынастың төрт түрін ажыратуға болады.

Осылайша, баланың жеке қасиеттер деңгейіне ата-аналардың білім беру қағидалары мен психологиялық денсаулық жағдайы, эмоционалды жағдайы әсер етеді, тұлғаның мінез-құлқын реттеуге және әлеуметтік бейімдеуге жауапты жеке құрылымдар арасында айтарлықтай байланыс бар. Мектеп балалардың мінез-құлықына, қарым-қатынасына әсер етуде олардың түсініктері, қажеттіліктері, мәдени нанымдары туралы анықтап алып қана кеңес беру қажеттілігін ескертіп отырады. Ал, педагогикалық ұжым, өз кезегінде, ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынасына ықпал етуде ата-аналардың білімін, танымын, отбасы тәжірибесі мен мәдени сенімдерін ескерулері қажет.

Қорытындылай келе, отбасылық тәрбиеде ата-ана өздерінің педагогикалық сауаттылығына мән беріп, өз бетімен әдебиеттер оқу, баланың жеке ерекшеліктеріне тұрақты назар аударуы міндетті. Бірақ, осы бағытта арнайы маман ретінде педагогтардың ықпал ету мүмкіндігіне әлеуметтік педагогтардың басшылық жасауы осы қызметтің негізгі тармағы демекпіз.

Әдебиеттер:

1. Бодалев А.А. Психология личности. Москва 1988 г.

СИСТЕМА МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ МОТИВАЦИИ К САМООБРАЗОВАНИЮ ПЕДАГОГОВ

Сакимова Махаббат Омуртаевна

заместитель директора по учебной работе

КГУ «Общеобразовательная школа №74» г. Караганда

«Учитель учится всю жизнь» – это известная истина. Но уже через несколько лет педагогической деятельности учителя делятся на две категории: одни уверенно шагают по проторенной дорожке, полагаясь на устаревшие приемы, шаблонные планы, заезженные фразы и шутки, с трудом подготавливая учеников к тому моменту, когда на помощь приходят репетиторы. Другие же, несмотря на цикличность, повторяемость и кажущееся однообразие учебного процесса, непрестанно стремятся к инновациям, обогащая свою практику новыми идеями и подходами. Именно это постоянное искание новизны и является подлинным мерилем профессионализма. Настоящий учитель профессионал находится в постоянном развитии и всю свою трудовую жизнь является исследователем. Особенно большое влияние на формирование учительского профессионализма оказывает самообразовательная и методическая деятельность.

В контексте формирования современного образовательного процесса особое значение приобретают вопросы практического применения новых форм управления персоналом. При их внедрении руководство школы создает условия, способствующие производительному и эффективному труду педагогов, а также достижению результатов, соразмерных целям организации образования.

Достигнуть желаемых результатов возможно лишь в том случае, если каждый педагог ориентирован на успех, мотивирован на достижение поставленных задач и обладает соответствующим уровнем квалификации. Важно, чтобы каждый член педагогического коллектива ощущал свою значимость и понимал, что его усилия вносят неоценимый вклад в общий успех школы. Таким образом, взаимосвязь между управленческими практиками и уровнем вовлеченности педагогов становится ключевым аспектом, влияющим на качество образовательного процесса и достижения обучающихся.

Творческое сотрудничество и стремление к постоянному развитию превращают школу в динамичное и инновационное учреждение образования. В нашей школе система методической работы представляет собой слаженный механизм. Эффективность подтверждается качеством проводимых методических мероприятий, высокой рефлексивной оценкой педагогов. Все мероприятия направлены на мотивацию педагогов профессионально саморазвиваться и самосовершенствоваться путем современных подходов к организации методической работы в

школе. Развитие цифровых технологий является одной из первоочередных задач современного образования, важнейшим шагом в повышении качества обучения и преподавания. Творческая стажировка «Использование цифровых технологий как условие профессиональной самореализации педагога» направлена на организацию более гибкого и приспособленного к реалиям сегодняшнего дня образовательного процесса, а также подготовку конкурентоспособного профессионала в «цифровом мире». Известно, что именно мотивация призвана повышать качество работы, результативность, уровень предоставляемых услуг, улучшать микроклимат в школе, а также помогать в достижении профессиональных целей, давать положительную перспективу, подготавливать педагогические кадры для инноваций, повышать самоуважение.

Система внутришкольной методической работы должна быть способна соответствовать вызовам времени, находиться в готовности к созданию и реализации новых подходов, стимулирующих профессиональное развитие педагогов с учетом современных требований. Приоритет в методической работе сегодня должен быть отдан формам, ориентированным на активизацию самостоятельной профессионально-гностической деятельности педагога, обеспечивающей его профессиональное самовыражение, анализ достоинств и недостатков собственной профессиональной деятельности и коллег. С этой целью в школе руководством ежегодно проводится групповая дискуссия по теме «Методы создания и усиления мотивации самореализации в профессиональной деятельности», педагогом-психологом проводятся занятия с элементами тренинга «Профилактика эмоционального выгорания педагогов», направленные на профилактику психологического здоровья педагогов. Данные занятия знакомят педагогов с приемами саморегуляции, снижают уровень эмоционального выгорания учителей, повышают уровень сплоченности педагогического коллектива.

Создание и внедрение системы мониторинга профессиональных затруднений педагогов, обеспечивающей реализацию индивидуализированной модели непрерывного повышения квалификации, информация о конкретных изменениях, происходящих в процессе профессионально-личностного роста педагогов, рассматриваются на семинарах-практикумах, мастер-классах. Для того, чтобы измерить и оценить профессионализм педагога, мы определяем систему компетенций и инструмент их оценки. Среди множества профессиональных компетенций мы выделили пять основных блоков (система путей развития профессиональной компетентности педагога), без которых невозможна реализация педагогом образовательных задач:

1. Аттестация педагогических работников на соответствие занимаемой должности и квалификационную категорию.
2. Самообразование педагогов.
3. Участие в работе учебно-методических объединений, педсоветов, семинаров, научно-практических конференций, мастер-классов, конкурсах, участие в исследовательских работах – методическая компетенция.
4. Владение современными образовательными и информационно коммуникационными технологиями, методическими приёмами, педагогическими средствами и практика постоянного совершенствования квалификации.
5. Обобщение и распространение собственного педагогического опыта.

Результаты своей деятельности ежегодно педагоги размещают на онлайн-платформе Google-класс, заполняют карты методической активности (карты профессионального роста). По результатам проводится заседание педагогического совета, например: «Профессиональная компетентность педагога как условие обеспечения эффективности формирования базовых компетентностей обучающихся», «Реализация развивающего потенциала учебных предметов в образовательной среде как фактор, обеспечивающий повышение качества образовательного процесса» и другие.

В ходе методической работы по формированию мотивации к самообразовательной деятельности педагоги познают себя как субъект жизнедеятельности, в том числе и

профессиональной самореализации. Определяется профессиональная направленность личности педагога и отношение к себе как к профессионалу. Педагоги анализируют свои карты профессионального роста и определяют свой уровень профессиональной самореализации. Как следствие, каждым педагогом выявляются наиболее развитые способности в профессии, организуется оптимальное применение данных способностей для собственного карьерного роста, личностной профессиональной самореализации. Происходят положительные изменения в профессиональных установках педагогов, в стиле преподавания на уроках и выступления перед коллегами. Педагоги во многом меняют свою профессиональную позицию в образовательном процессе. Достижение самореализации педагога говорит о его высоком уровне, особенно если его успехи признаются общественностью. Чтобы быть успешным и востребованным, педагог должен быть готовым к любым изменениям в самообразовательной деятельности, уметь быстро и эффективно адаптироваться к новым условиям, проявлять стремление быть профессионалом, постоянно обновлять свои знания и умения, стремиться к саморазвитию, проявлять толерантность к неопределенности, быть готовым к риску, т. е. быть профессионально мотивированным для самообразования. Любая деятельность бессмысленна, если в ее результате не создается некий продукт или нет каких-либо достижений. И в личном плане профессиональной самореализации педагога обязательно должен быть список результатов, которые должны быть достигнуты за определенный срок.

Литература:

1. Кравчук Т. Я. Современные подходы к организации методической работы с педагогами. 2022.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Петенева Людмила Петровна

Ахметова Галина Юрьевна

учителя начальных классов, КГУ «Гимназия 45» г. Караганда

Введение в мир дидактических игр на уроках русского языка в начальной школе представляет собой интересную и плодотворную тему, поскольку именно в этот период духовного и интеллектуального развития детей закладываются основы их языковой грамотности, любознательности и творческого мышления. Использование дидактических игр в учебном процессе позволяет не только сделать занятия более увлекательными, но и существенно облегчить усвоение сложных языковых норм и правил.

Дидактические игры – это специальные учебные задания, которые направлены на активизацию познавательной деятельности учащихся и способствуют развитию их интереса к изучаемому предмету. В контексте уроков русского языка игры могут быть использованы для работы над различными аспектами: орфографией, грамматикой, лексикой, развитием устной и письменной речи. Одним из главных преимуществ дидактических игр является их способность превращать обучение в увлекательный процесс. Дети, вступая в игровую деятельность, проявляют большее желание участвовать в уроке, активно взаимодействуют со своими сверстниками, что создает атмосферу сотрудничества и дружелюбия. Это особенно важно в классе, где могут быть различные уровни подготовки учеников – игре удастся сгладить эти различия, поскольку она позволяет каждому учащемуся внести свой вклад в общий процесс.

При использовании дидактических игр на уроках русского языка педагог может ставить перед собой различные цели. Например, через игру можно закрепить и систематизировать орфографические правила, позволяя детям не просто запоминать их, но и применять на практике в процессе выполнения игровых задач. Игры на развитие лексического запаса помогают расширить словарь детей, знакомят их с новыми словами и выражениями, а также учат правильно использовать их в контексте. Важно подчеркнуть, что дидактические игры

могут быть не только индивидуальными, но и коллективными, что способствует развитию навыков сотрудничества и коммуникации. Групповые игры, в которых дети работают в командах, помогают научиться делиться мнениями, учить друг друга и вместе находить решения. Эти навыки крайне важны для формирования социализации и уверенности в себе.

Однако применение дидактических игр на уроках русского языка требует от педагога тщательной подготовки. Необходимо учитывать возрастные и психологические особенности детей, а также их уровень подготовки и интересы. Игровая деятельность должна быть хорошо продумана: подбирать игровые задания следует с учетом тематического раздела, который изучается в данный момент. Игры могут быть связаны с литературными произведениями, из которых ученики могут извлекать уроки, или с культурными аспектами русскоязычного мира, что позволяет создать более широкую и содержательную образовательную среду. Также следует помнить об умеренности в использовании дидактических игр. Они не должны заменять традиционные методы обучения, а служить дополнительным инструментом. Эффективность игр будет значительно выше, если их интегрировать в общую структуру урока, чередуя с другими методами и формами работы. Это позволит использовать игровые элементы как своеобразную «вкусную приправу», которая сделает основные блюда урока более аппетитными и привлекательными.

Игры способствуют активному вовлечению детей в процесс обучения. В условиях динамичного мира, где внимание детей становится все более рассеянным, использование игр помогает поддерживать интерес к учебному материалу. Ребенок, участвующий в игровом процессе, ощущает причастность к событиям, что мотивирует его к дальнейшему изучению языка. Это также способствует развитию самостоятельности и инициативности, поскольку игра предоставляет возможность выбирать ходы и принимать решения. Не менее важным аспектом является то, что дидактические игры развивают креативность и воображение учащихся. Во время игр они часто оказываются в различных ролях, реагируют на заранее заданные ситуации или придумывают свои собственные. Это позволяет не только углубить знание языка, но и развить способность к критическому и творческому мышлению. Дети учатся формулировать мысли, выражать свои идеи и аргументировать свое мнение в игровой форме, что значительно легче для них, чем в традиционном учебном формате. К тому же, дидактические игры могут быть адаптированы для совместной работы в группах, что позволяет развивать командный дух и навыки сотрудничества. Когда учащиеся работают в парах или группах, они учатся слушать друг друга, обмениваться идеями и решать задачи совместно. Это особенно важно в современном мире, где компетенции в работе в команде высоко ценятся. Участие в групповом взаимодействии во время игры помогает детям развивать социальные навыки и укреплять дружеские связи с одноклассниками. Не следует забывать и о том, что игры могут служить мощным инструментом для самоконтроля и самооценки. В процессе игры дети могут видеть, как меняются их результаты, усваиваемые знания и уровень языка. Игровые форматы с элементами соревновательности способствуют мотивации, когда они стремятся показать свои лучшие результаты. Это не только подстегивает их к обучению, но и прививает необходимые качества, как упорство и целеустремленность, что будет полезно им в будущем.

Также следует упомянуть, что дидактические игры могут быть использованы для работы с различными уровнями подготовки. Благодаря разнообразию форматов игр, учитель может выбирать те, которые подойдут как более подготовленным, так и менее подготовленным учащимся. Например, в команде могут быть наиболее продвинутые ученики, которые помогут своим менее уверенным товарищам, создавая тем самым атмосферу взаимопомощи и поддержки. Это способствует не только развитой языковой среде, но и единству класса.

Таким образом, использование дидактических игр создает дополнительные возможности для интеграции различных предметных областей. Например, игра может объединять элементы математики, искусства или естественных наук с изучением русского языка. Например, создание и исполнение сценок, вдохновленных литературными произведениями, требует от детей не только осмыслить текст, но и использовать хореографию, музыкальные и художественные навыки, что углубляет их знания и расширяет горизонты. Кроме того, использование

технологий в дидактических играх открывает новые горизонты. Существуют электронные формы игр, интерактивные приложения и онлайн-платформы, которые делают процесс обучения более увлекательным и современным. Такие инструменты позволяют осуществлять разнообразные задания, отслеживать прогресс учащихся и предоставлять учащимся возможность совместной работы в виртуальном пространстве. Они также способствуют тому, что обучение становится более доступным и интересным, особенно для современных цифровых поколений.

Таким образом, дидактические игры на уроках русского языка в начальной школе представляют собой мощный инструмент, способствующий более глубокому пониманию языка, развитию социальных навыков и формированию личности ребенка как в контексте обучения, так и вне его. Эффективное использование игр может создать позитивную образовательную атмосферу, где учение становится увлекательным процессом, а знание языка – важным инструментом для общения и самовыражения. Такой подход способствует тому, что ученики не просто изучают язык, но и начинают использовать его в своей жизни, что является главной целью обучения.

Литература:

1. Кашкарова, О. В. Развитие речи младших школьников через дидактические игры на уроках русского языка. 2018.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Омашева Айдынгул Мусақызы

бастауыш сынып мұғалімі

Қарағанды қаласы, «Абай атындағы мектеп-гимназиясы»

Қазіргі білім беру жүйесі оқушылардың білім алуына ғана емес, олардың тұлғалық дамуына, сыни ойлауына және рефлексия жасауына басымдық береді. Осы мақсатқа жетудің бір жолы – оқушылардың өзін-өзі бағалау дағдыларын қалыптастыру. Бастауыш мектеп кезеңі – бұл дағдыны дамыту үшін ең қолайлы кезеңдердің бірі. Әсіресе, математика пәнінде оқушының өз жұмысын бағалай білуі – олардың ойлау қабілетін, жауапкершілігін, және өзіне деген сенімділігін арттырады.

Математика сабағында оқушылардың өзін-өзі бағалау дағдыларын дамыту – тек оқу үлгерімін арттыруға ғана емес, сонымен қатар олардың танымдық белсенділігін, дербестігін, жауапкершілік сезімін қалыптастыруға ықпал етеді. Бұл үдеріс оқыту мен тәрбиелеудің тиімділігін арттырып, оқушылардың оқу мотивациясын күшейтеді.

Өзін-өзі тексеру мен өзін-өзі бағалау – оқушының оқу әрекетіне саналы түрде қатысуын қамтамасыз ететін метатанымдық дағды. Бұл процесс оқушының өз жұмысын сыни тұрғыда қарастырып, нәтижесін бағалауға, әлсіз тұстарын анықтауға, алдағы жұмысында оны түзетуге мүмкіндік береді.

Оқушылардың өзін-өзі тексеруге үйрету әдістері мен тәсілдері әртүрлі және олар дәстүрлі және инновациялық тәсілдерді де қамтуы мүмкін. Оларға рефлексиялық тәжірибелер, портфолиоларды пайдалану, өзін-өзі талдау және сыни ойлауға ықпал ететін басқа да әрекеттер кіреді. Математика мұғалімдері үшін бұл әдістерді өз сабақтарына кіріктіру, оқушылар өздерінің жетістіктері мен сәтсіздіктерін бағалай алатындай жағдай туғызу маңызды. Бұл оларға материалды жақсы түсінуге ғана емес, сонымен қатар өзіне деген сенімділікті дамытуға мүмкіндік береді. Қазіргі білім беру жүйесінде оқушының өзін-өзі бағалауы, өзін-өзі тексеруі маңызды орын алады. Бұл дағдыларды қалыптастыру оқушылардың білімге деген қызығушылығын арттырып, өздігінен білім алу қабілетін дамытады. Математика сабағында өзін-өзі тексеру әдістерін меңгеру оқушыларға өз қателіктерін дер кезінде анықтап, оларды түзетуге мүмкіндік береді.

Өзін-өзі бағалау – бұл оқушының өзінің оқу жетістіктерін талдап, күшті және әлсіз тұстарын анықтап, алдағы оқуына мақсат қоя білу дағдысы. Бұл дағдыны ерте жастан

калыптастыру – оқушының өзіндік санасының, дербестігі мен жауапкершілігінің артуына жол ашады. Бастауыш мектепте бұл дағдыны дамытудың маңызы зор, себебі осы кезеңде балалардың оқу әрекеттері, өзіне баға беру қабілеті мен рефлексия жасау мүмкіндігі қалыптасады. Педагог-психологтар өзін-өзі бағалауды «оқушының оқу әрекетіне рефлексивті көзқарас қалыптастыру құралы» деп қарастырады. Бұл оқушының ішкі мотивациясын арттырып, оқу процесіне қызығушылықпен қатысуына ықпал етеді.

Математиканы оқыту процесінде оқушылардың өзін-өзі бағалауы олардың оқу мотивациясын қалыптастыруда, пәнді түсінуде және, сайып келгенде, оқу іс-әрекетінде табысқа жетуде шешуші рөл атқарады. Өзінөзі бағалау – бұл оқушылардың өз білімдерін, дағдыларын және дағдыларын бағалайтын, олардың күшті және әлсіз жақтарын білуге мүмкіндік беретін процесс. Оқытудың бұл аспектінің оқу процесі мен нәтижелеріне әсер ететін көптеген ерекшеліктері бар және осы бөлімде біз осы ерекшеліктер мен олардың математиканы оқытуға әсерін егжейтегжейлі қарастырамыз.

Біріншіден, оқушылардың өзін-өзі бағалауы статикалық сипаттама емес екенін ескерген жөн. Ол оқытылатын материалдың күрделілік деңгейі, сынып атмосферасы, мұғаліммен және құрдастарымен қарымқатынасы, оқушының жеке ерекшеліктері сияқты әртүрлі факторларға байланысты өзгереді. Мысалы, қиын сынақтарға тап болған және жеткілікті қолдау көрмеген оқушылар өздерінің қабілеттеріне күмән келтіре бастайды, бұл өзін-өзі бағалаудың төмендеуіне әкеледі. Сонымен қатар, проблемаларды шешудегі табыс пен мұғалімнің оң пікірлері өзіне деген сенімділікті, демек, өзін-өзі бағалауды айтарлықтай арттырады. Бұл адекватты өзін-өзі бағалауды дамытуға ықпал ететін қолдаушы және ынталандырушы білім беру ортасын құрудың маңыздылығын көрсетеді.

Екіншіден, оқушылардың математикадағы өзін-өзі бағалауы олардың бұрынғы жетістіктері мен тәжірибесіне байланысты болуы мүмкін. Бұрын математикадан қиналған оқушылардың қазіргі білімдері мен дағдылары жақсарса да, өзін-өзі бағалауы төмен болуы мүмкін. Бұл құбылыс бұрын сәтсіздікке ұшыраған немесе жағымсыз тәжірибелерді басынан өткерген оқушыларда жиі байқалады. Мұғалімдердің осы аспектіні ескеруі және олардың шығу тегіне қарамастан, оқушыларға олардың жетістіктері мен жетістіктерін тануға көмектесу үшін жұмыс істеу маңызды. Жетістіктер портфолиосын сақтау немесе жүйелі түрде өзін-өзі рефлексиялау сияқты әдістерді пайдалану оқушыларға олардың жетістіктерін көруге және өзін-өзі бағалауды жақсартуға көмектеседі.

Үшінші маңызды аспект – оқушылардың өзін-өзі бағалауына сыртқы факторлардың әсері. Әлеуметтік орта, соның ішінде отбасы, құрбылары және мұғалімдері оқушылардың өз қабілеттерін қалай қабылдауына айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Мысалы, ата-аналар немесе мұғалімдер оқушыны үнемі басқалармен салыстыратын болса, бұл өзінөзі бағалаудың төмендеуіне әкелуі мүмкін, әсіресе оқушы бұл үміттерді ақтамаса. Мұғалімдер мен ата-аналар әрбір оқушының жетістіктерін басқалармен салыстырмай, бағалайтын атмосфераны құруы маңызды. Бұл оқушылардың өз қабілеттерін адекватты қабылдауын дамыту уға және өзін-өзі бағалауды арттыруға көмектеседі.

Бастауыш сынып оқушылары үшін өзін-өзі бағалауды ұйымдастыруда келесі тәсілдер мен құралдар тиімді саналады:

- Бағалау парақтары: Оқушы тапсырма орындау соңында «Орындадым» – Көмек қажет – Қиын болды» деңгейінде өз жұмысын бағалайды.
- Смайлик әдісі: Сабақ соңында көңіл-күй смайликтері арқылы оқушылар өз оқу барысын бағалайды.
- Бағалау стикерлері: Әр тапсырмадан кейін оқушы өз жұмысына стикер арқылы баға береді («Жақсы орындадым», «Түсіндім, бірақ қателестім», «Қиын болды»).
- Эталонмен салыстыру: Дайын дұрыс жауаппен өз жұмысын салыстыру арқылы оқушы өз қатесін көреді.
- «Бағалау терезесі» немесе «Бағдаршам» әдісі: Жасыл – түсіндім, сары – жартылай түсіндім, қызыл – қиын. Бұл құралдар арқылы оқушылар өз оқу нәтижесіне рефлексия жасап, келесі қадамдарын жоспарлай алады. Мұғалім – өзін-өзі бағалау дағдысын дамытудың

ұйымдастырушысы. Ол оқушыны шабыттандырушы, қолдаушы және бағыттаушы бола білуі керек. Сабақта өзін-өзі бағалауды жүйелі түрде қолдану арқылы мұғалім әр оқушының даму траекториясын бақылап, жекелей қолдау көрсете алады.

Зерттеу жүргізілген сыныпта оқушылардың көпшілігі өзін-өзі бағалау парақтарын қызығушылықпен толтырып, өз қателерін табуға ұмтылғаны байқалды. Олар өз жетістіктеріне шынайы баға беруді үйреніп, «мен істей аламын» деген сенім қалыптастырды. Сабақтағы белсенділік те артты, оқушылар арасында ынтымақтастық пен өзара қолдау күшейді. Сауалнама нәтижелері мен бақылау қорытындысы оқушылардың өзін-өзі бағалау дағдыларының дамуы олардың оқу мотивациясына, нәтижелілігіне оң әсер ететінін көрсетті.

Қорытындылай келе, математика сабағында оқушылардың өзін-өзі бағалауымен жұмысты ұйымдастыру бойынша практикалық ұсыныстар береміз. Біріншіден, әртүрлі әдістер мен құралдарды пайдалана отырып, оқушылардың өзін-өзі бағалауының диагностикасын жүйелі түрде жүргізу маңызды. Бұл мұғалімдерге оқушылардың өзін-өзі бағалау деңгейін жақсырақ түсінуге және олардың оқыту тәсілдерін бейімдеуге мүмкіндік береді. Екіншіден, оқушыларға өздерінің күшті жақтары мен жетілдіру бағыттарын тануға көмектесу үшін сындарлы және қолдау көрсететін кері байланысты белсенді пайдалану қажет. Үшіншіден, рефлексия мен өзін-өзі тексеру ынталандыру керек, сонда оқушылар өздерінің жетістіктерін бағалай алады және одан әрі даму мақсаттарын қоя алады. Математика сабағында оқушылардың өзін-өзі бағалау дағдыларын дамыту – білім сапасын арттырудың тиімді жолы. Бұл тәсіл оқушылардың жеке қабілеттерін ескеруге, белсенділігін арттыруға, оқу процесіне саналы қатысуына ықпал етеді. Мұғалім үшін басты міндет – оқушыны дұрыс бағыттап, өзіндік бағалау механизмін жүйелі түрде қалыптастыру.

Әдебиеттер:

1. Мұқанова Г.Ж. Өзін-өзі бағалау – оқушы жетістігінің көрсеткіші. Бастауыш мектеп, №3, 2019.

ОБУЧЕНИЕ В СОТРУДНИЧЕСТВЕ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Омарова Гүльмира Бауыржановна

учитель английского языка

КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

В современном образовании активное взаимодействие и сотрудничество между учащимися играют ключевую роль в формировании их коммуникативной компетенции. Особенно это актуально на уроках английского языка, где важно не только усвоение грамматических правил и словарного запаса, но и развитие навыков общения на иностранном языке. Обучение в сотрудничестве – форма личностно-ориентированного подхода на уроках английского языка, где группы учащихся работают вместе над решением различных задач. Задания структурируются таким образом, чтобы все участники групп были взаимосвязаны и взаимозависимы, одновременно сохраняя достаточную степень самостоятельности в усвоении учебного материала. В условиях личностно-ориентированного обучения роль учителя претерпевает значительные изменения: он больше не является главным источником знаний и контролирующим субъектом, а выступает в роли организатора самостоятельной активной познавательной деятельности учащихся, компетентного консультанта и помощника.

Основная задача этой технологии – создание условий для активной совместной учебной деятельности учащихся в различных учебных ситуациях. Основные принципы обучения в сотрудничестве охватывают следующие аспекты:

- взаимозависимость между участниками;
- равные возможности для достижения успеха;
- общие учебные и творческие занятия;
- социализация деятельности в группе;

- общая оценка, не обязательно числовая. Степень оценки скорее определяется усилиями, вложенными учащимися, чем их знаниями.

В классе каждый обучающийся обладает своими отличительными качествами и потребностями, что требует индивидуализированного подхода и различного времени для усвоения учебного материала. Однако, группирование учащихся в небольшие команды, состоящие из трех-четырех человек, и предоставление им общих задач, в которых у каждого есть определенная роль, создает ситуацию, в которой каждый ученик берет на себя ответственность не только за свои результаты, но и за успех всей группы. В каждой группе есть учащиеся, характеризующиеся разными уровнями компетентности и гендерной идентичностью, причем ученики с академическими трудностями обращаются за советом к опытным товарищам, мотивированным на достижение всестороннего понимания между всеми участниками. В ходе совместной работы происходит процесс самообучения и взаимное обучение. Самообучение происходит, когда ученик самостоятельно изучает фрагмент темы, в то время как взаимообучение осуществляется путем обмена информацией между учащимися.

Важным аспектом командной работы является развитие коллективного сознания; тем не менее, главной целью является создание внутренней мотивации, побуждающей учащихся к самостоятельному получению знаний. Совместное обучение стимулирует интеллектуальные поиски и дискуссии благодаря постоянной взаимозависимости всех участников группы. Задания, ориентированные на совместную работу, имеют большое разнообразие по формату и целям: от обсуждения домашнего задания и решения сложных вопросов, до выполнения групповых проектов или подготовки к экзаменам. В процессе постановки задач урока крайне важно определить роли для учащихся в группах. Эти роли могут быть определены учащимися самостоятельно или же быть назначены учителем. Основные идеи, присущие всем описанным здесь вариантам – общность цели и задач, индивидуальная ответственность и равные возможности успеха позволяют ориентироваться на каждого ученика. Это и есть личностно-ориентированный подход в условиях классно-урочной системы, один из возможных способов его реализации.

Групповая форма организации учебного процесса дает ряд преимуществ, в том числе увеличение мотивации к учению, объективную самооценку, повышение статуса команды и разнообразный опыт обучения. Чтобы максимизировать эффективность группового обучения, важно обучать школьников фундаментальным принципам общения, последовательно следуя ключевым принципам обучения через сотрудничество.

Педагогическое общение, психология и культура общения – все это составляющие грамотной педагогики. Ведущим критерием включения учащихся в ту или иную группу являются их учебные возможности, отражающие представления учителя и самих учащихся об уровне обучаемости. Группы учащихся не соревнуются друг с другом, так как главная цель – это успешное выполнение поставленных задач и высокая степень усвоения материала.

Способность учеников оценить свой собственный труд является ключевым аспектом в образовательном процессе. Поэтому одним из пунктов в оценочном листе является самооценка. Этот завершающий этап урока позволяет каждому ученику проанализировать и оценить не только работу своих товарищей, но и свою собственную. Для внедрения и использования организации обучения в сотрудничестве, учителю следует поэтапно знакомить своих учеников с различными аспектами культуры общения:

- взаимодействовать в группе с любым партнером или партнерами;
- работать активно, серьезно относясь к порученному заданию;
- вежливо и доброжелательно общаться с партнерами;
- испытывать чувство ответственности не только за собственные успехи, но и за успехи своих партнеров, всего класса.

Наблюдения по данному вопросу показывают, что технология совместного обучения способствует повышению мастерства и интенсификации образования. В современном информационно-ориентированном образовательном контексте учащимся важно самостоятельно находить дополнительные ресурсы, критически оценивать полученную информацию, делать

выводы и строить аргументы на основе фактических данных. Роль учителя включает в себя выбор и применение методов, которые развивают эти способности. Основными вариантами организации обучения в сотрудничестве являются: «Обучение в команде», «Ажурная пила», «Учимся вместе». Успех группы может быть достигнут только посредством индивидуальной самостоятельной работы каждого члена группы, сопровождающейся постоянным взаимодействием с другими членами той же группы. В процессе выполнения задания группы взаимодействуют между собой, уточняя детали и предлагая свои варианты. При этом, учитывая, что лексика по данной теме уже изучена на предыдущих уроках, основной упор в групповой работе делается на развитие речевых навыков и коммуникативной практики обучающихся.

Применение этих принципов на уроках английского языка в средней школе может включать в себя следующие виды работ:

1. Парные и групповые задания: учащиеся работают в парах или небольших группах, чтобы обсудить темы, выполнить упражнения или подготовить презентации. Это способствует развитию уверенности в общении на английском языке и позволяет им взаимодействовать с разными собеседниками.
2. Проектная деятельность предполагает совместную разработку и реализацию проектов на английском языке учащимися, что способствует практическому применению усвоенных знаний, развитию творческого мышления и навыков работы в команде.
3. Дискуссии и ролевые игры: учащиеся принимают на себя роли разных персонажей или участвуют в дискуссиях по актуальным темам, что развивает их умение аргументировать свою точку зрения, слушать мнение других и вести диалог на английском языке.

Таким образом, именно отношения сотрудничества наиболее эффективно способствуют развитию учащихся как субъектов деятельности и становлению активной жизненной позиции учащихся в целом. Обучение в сотрудничестве представляет собой эффективную альтернативу традиционным методам обучения. Применение этой технологии придает учебному процессу большую динамичность и стимулирует творческое мышление учащихся. Практика показывает, что совместное обучение не только более легкое и интересное, но и гораздо более эффективное.

Литература:

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. 1989.
2. Бондаревская Е. В. Теория и практика личностно ориентированного образования. – Ростов-на Дону. 2000.

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Насырова Жанар Аманжановна
учитель начальных классов

КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

Формирование функциональной грамотности на уроках литературного чтения в начальных классах представляет собой актуальную задачу в современном образовании. Функциональная грамотность охватывает не только умение читать и писать, но и способность анализировать, интерпретировать и использовать информацию в различных ситуациях. В условиях быстро меняющегося мира, где информация становится доступной в большом объеме и разнообразии форм, развитие этой грамотности в начальной школе приобретает особую важность.

Начальные классы — это период, когда закладываются основы не только читательских навыков, но и более глубокого понимания текста, контекста и содержания. Важно, чтобы ученики не только умели прочитать текст, но и могли понимать его значение, выявлять основные идеи и рассуждать о прочитанном. Такие навыки играют значимую роль как в академической деятельности, так и в повседневной жизни.

Существует несколько подходов к формированию функциональной грамотности на уроках литературного чтения. Прежде всего, следует акцентировать внимание на выборе текстов.

Использование литературных произведений различных жанров, стилей и направлений способствует расширению кругозора учащихся, помогает им знакомиться с культурным наследием и понимать различные точки зрения. Важно, чтобы тексты вызывали интерес и побуждали к обсуждению. Подбор произведений должен учитывать возрастные особенности детей, их интересы и жизненный опыт.

Кроме того, на уроках литературного чтения необходимо активно использовать различные методики, направленные на развитие аналитического и критического мышления. Например, применение элементов проектной деятельности, групповых дискуссий и творческих заданий позволяет детям глубже осмысливать прочитанное и формировать свои собственные взгляды. При работе с текстами полезно задавать наводящие вопросы, которые побуждают учащихся к размышлению: «Как бы вы поступили на месте героя?», «Что вы можете сказать о мотивах его действий?» и т.д. Такие вопросы развивают не только понимание текста, но и навыки эмпатии, позволяя детям лучше понять эмоциональное состояние персонажей.

Также важным элементом является работа с мультимедийными ресурсами и современными технологиями. Использование интерактивных досок, видеороликов и аудиозаписей может значительно обогатить учебный процесс и сделать его более увлекательным. Технологии позволяют не только разнообразить уроки, но и представить информацию в различных форматах что способствует лучшему усвоению материалов и активному вовлечению детей в процесс. Не стоит забывать и о создании комфортной и поддерживающей атмосферы на уроках. Учащиеся должны чувствовать себя уверенно, чтобы свободно выражать свои мысли и мнения. Поощрение самостоятельного мышления и творчества является важным аспектом формирования функциональной грамотности. Уроки литературного чтения должны стать пространством для обмена идеями и мнениями, где каждая точка зрения ценится и воспринимается с уважением. Следует отметить важность создания атмосферы открытого общения и доверия в классе. Когда ученики чувствуют себя комфортно и безопасно, они готовы делиться своими мыслями и эмоциями, что, в свою очередь, способствует активному участию в обсуждениях. Использование ролевых игр и театрализации может послужить отличным инструментом для погружения детей в сюжет и понимания мотивации персонажей. Это не только развивает их эмоциональную сферу, но и помогает лучше усвоить материал, превращая чтение в увлекательное и запоминающееся занятие.

Следует также акцентировать внимание на критическом восприятии информации. Умение анализировать источники, различать факты и мнения, а также выявлять предвзятости и неточности является необходимым навыком в современном мире. Обучение детей таким навыкам начинается с уроков литературы, где важно не только умение воспринимать текст, но и формирование критического отношения к нему.

Следующий аспект касается использования технологий. В современном мире классические формы обучения становятся всё более интегрированными с цифровыми ресурсами. Внедрение интерактивных приложений, электронных книг и образовательных платформ может значительно обогатить опыт чтения. Например, чтение текстов в цифровом формате предоставляет возможность использовать гипертексты, что помогает детям находить дополнительную информацию и углублять свои знания по теме. В этом контексте важно учить учащихся критически относиться к информации, научить их отличать надежные источники от недостоверных, что является ещё одной составляющей функциональной грамотности. Также стоит обратить внимание на индивидуализацию обучения. Каждый ученик уникален, и его подход к чтению может сильно отличаться от других. Учет интересов и предпочтений учащихся позволит сделать процесс более личным и значимым. Например, позволив учащимся выбирать книги для чтения, можно повысить их мотивацию и заинтересованность. Использование читательских дневников, где дети могут записывать свои мысли и чувства по поводу прочитанного, помогает учителю увидеть, как каждый ребенок воспринимает текст и что его волнует. Кроме того, стоит применять межпредметные связи. Например, соединение литературного чтения с уроками истории или музыки позволяет детям лучше понимать контекст произведений. Это помогает расширить их знания и сформирует целостное

восприятие культуры в её многообразии. Такая интеграция не только углубляет понимание текста, но и формирует у детей устойчивую мотивацию к изучению различных предметов. Нельзя забывать и о развитии эмоционального интеллекта учащихся. Обсуждение персонажей, их чувств, мотиваций и поступков делает процесс чтения более глубоким и значимым. Это учит детей сопереживанию и позволяет увидеть мир с разных точек зрения. Работая над текстами, дети

начинают осознавать, что у каждого персонажа есть своя история и переживания, что помогает сформировать более широкий кругозор и понимание человеческих отношений.

Не менее важно развивать у детей навыки аналитического мышления. Уроки литературного чтения могут быть построены так, чтобы учащиеся не просто воспринимали текст на слух, но и обсуждали его структуру, язык, стиль и логику построения. Чтобы сделать занятия более увлекательными и продуктивными, учителя могут использовать приемы анализа, такие как создание концептуальных карт или визуализаций содержания текста. Это не только развивает навыки критического мышления, но и помогает учащимся видеть связь между различными аспектами произведения, что делает понимание текста более глубоким.

Ключевым элементом формирования функциональной грамотности является также развитие письменной речи. На уроках можно организовывать творческие задания, в ходе которых дети после прочтения книги будут писать продолжение сюжета, менять концовку или описывать альтернативные события с точки зрения разных персонажей. Это не только развивает художественные способности детей, но и учит их структурировать свои мысли и аргументировано выражать свои мнения. Подобные упражнения помогают учащимся в дальнейшем, когда им предстоит писать сочинения или другие виды текстов в более старших классах.

Формируя функциональную грамотность на уроках литературного чтения, учителю важно помнить о необходимости постоянного профессионального роста. Участие в семинарах, мастер-классах и обмен опытом с коллегами дает возможность усовершенствовать собственные методики и подходы. Это создает условия для внедрения новых идей и технологий, способствует индивидуальному профессиональному развитию и позволяет быть в курсе современных образовательных трендов. Учителя самостоятельно должны развивать свои навыки и способности в области новых подходов к обучению. Профессиональное развитие, участие в семинарах и курсах, обмен опытом с коллегами и изучение передовых практик помогут педагогам оставаться в курсе современных трендов в образовании. Учителя, обладая необходимыми инструментами и методами, могут сделать уроки литературного чтения более увлекательными, разнообразными и результативными. Только так они смогут создать условия для формирования функциональной грамотности у детей, что станет залогом их успешной учебной и жизненной карьеры.

Вовлечение родителей в образовательный процесс может стать мощным фактором в развитии функциональной грамотности младших школьников. Организация семейных мероприятий, таких как чтение вместе или совместное обсуждение прочитанных книг, может способствовать формированию позитивного отношения к чтению у детей. Вовлечение семьи в процесс чтения всегда оказывает положительное влияние на формирование читательских навыков. Чтение вслух или обсуждение книг, помогает создавать вокруг чтения положительную атмосферу и развивает у детей интерес к литературе. Родители, показывая собственный интерес к литературе, могут стать для своих детей настоящими примерами, увеличивая их желание исследовать новые миры через книги. Проведение литературных вечеров, где родители и дети могут представлять свои любимые книги или делиться впечатлениями о прочитанном, создаёт уютную атмосферу и способствует культурному обмену внутри семьи. Родители могут также познакомить детей с книжными традициями своей семьи, что обогащает читательский опыт и расширяет кругозор.

Таким образом, подход к формированию функциональной грамотности на уроках литературного чтения в начальных классах должен быть комплексным и многоаспектным. С одной стороны, это требует от учителя креативности и умения адаптироваться под запросы и

интересы детей, с другой - подразумевает серьезный профессиональный подход и постоянное обучение. Обеспечивая разнообразие форм и методов работы, создавая поддержку и атмосферу доверия, мы можем подготовить наших детей к успешному взаимодействию с текстом и миром вокруг них на протяжении всей жизни.

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Машинская Анна Анатольевна

учитель начальных классов.

КГУ «Школа - центр дополнительного образования 5» г. Караганда

Современный образовательный процесс направлен на развитие функциональной грамотности учащихся, что является сегодня необходимым условием становления творческой, деятельной, конкурентоспособной личности.

Функциональная грамотность – это уровень образованности, который может быть достигнут учащимися за время обучения в школе, и предполагает способность человека решать стандартные жизненные задачи в различных сферах жизни. Также, функциональная грамотность есть уровень знаний, умений и навыков, обеспечивающий нормальное функционирование личности в системе социальных отношений, который считается минимально необходимым для осуществления жизнедеятельности личности в конкретной среде.

Одним из основных направлений модернизации системы образования является обучение учащихся самостоятельно добывать и анализировать, структурировать и эффективно использовать информацию для максимальной самореализации и полезного участия в жизни общества и необходимо начинать с начальной школы.

Отличительными чертами функциональной грамотности являются:

- направленность на решение бытовых проблем;
- ситуативная характеристика личности (поскольку обнаруживает себя в конкретных социальных обстоятельствах);
- связь с решением стандартных, стереотипных задач;
- базовый уровень навыков чтения и письма.

Каковы критерии функционально грамотной личности? Какими качествами должен обладать ученик?

1. Готовность взаимодействовать с окружающим миром, уверенная адаптация.
2. Умение самостоятельно решать учебные и житейские задачи.
3. Способность строить отношения в малой социальной группе, в частности – в школьном классе.
4. Владение навыками рефлексии, способность посмотреть на себя со стороны, оценить свою работу.

Основные признаки функционально грамотной личности: это человек самостоятельный, познающий и умеющий жить среди людей, обладающий определёнными качествами. В эпоху цифровых технологий функциональная грамотность развивается параллельно с компьютерной грамотностью, следовательно, для успешного развития функциональной грамотности школьников и достижения ключевых и предметных компетенций необходимо соблюдать следующие условия:

- обучение на уроках должно носить деятельностный характер;
- образовательная деятельность ориентирована на развитие самостоятельности и ответственности ученика за результаты своей деятельности;
- предоставляется возможность для приобретения опыта достижения цели; – используются продуктивные формы групповой работы;
- обеспечить переход от фронтальных форм обучения классного коллектива к реализации индивидуальной образовательной траектории каждого учащегося, в том числе с

использованием интерактивных инновационных, проектно-исследовательских технологий, цифровой инфраструктуры.

Следовательно, научиться действовать ученик может только в процессе самого действия, а каждодневная работа учителя на уроке, образовательные технологии, которые он выбирает, формируют функциональную грамотность учащихся, соответствующую их возрастной ступени. В современной школе сущностью функциональной грамотности становятся не сами знания, а четыре главные способности обучающегося:

1. добывать новые знания;
2. применять полученные знания на практике;
3. оценивать свое знание-незнание;
4. стремиться к саморазвитию.

Формы деятельности учащихся, которые способствуют развитию функциональной грамотности на уроках русского языка:

- групповая форма работы;
- игровая форма работы;
- творческие задания;
- тестовые задания;
- практическая работа;
- ролевые и деловые игры;
- исследовательская деятельность.

Методы деятельности учащихся, которые способствуют развитию функциональной грамотности на уроках русского языка:

- мозаика;
- один-два-вместе;
- дерево решений;
- мозговой штурм;
- мини-исследование;
- кейс;
- аукцион.

Формы занятий:

- ситуационная игра;
- образно-ролевые игры;
- исследовательская деятельность;
- практикум;
- мастер-класс;
- дискуссия, обсуждение.

Функциональная грамотность рассматривается как совокупность двух групп компонентов: интегративных и предметных. Предметные соответствуют предметам учебного плана. К интегративным относятся коммуникативная, читательская, информационная, социальная грамотность, формирующиеся на любом предметном содержании. Результатом развития функциональной грамотности является овладение обучающимися системой ключевых компетенций. Ключевые компетенции – это свойства и качества, необходимые любому человеку вне зависимости от выбранной им профессиональной сферы деятельности, наиболее общие способности и умения, позволяющие человеку понимать ситуацию и достигать результата в личной и профессиональной жизни в условиях конкретного общества. Общеучебные умения (ключевые компетенции) развиваются в ходе обучения всем предметам на уровне, доступном обучающимся соответствующей возрастной группы, и подразделяются на четыре вида:

1. Организационные умения (компетенции личностного самосовершенствования или регулятивные действия);
2. Интеллектуальные умения (учебно-познавательные, информационные, ценностно-смысловые компетенции или познавательные универсальные действия);

3. Оценочные умения (ценностно-смысловые компетенции или личностные действия);
4. Коммуникативные умения (общекультурные, коммуникативные, социально-трудовые компетенции или коммуникативные действия). Компетентностный подход предполагает четкую ориентацию на будущее, которое проявляется в возможности построения своего образования с учетом успешности в личностной и профессиональной деятельности. Одним из эффективных способов развития функциональной грамотности является составление и выполнение компетентностно-ориентированных заданий. Задания практического содержания изменяют организацию традиционного урока и способны привить интерес ученика к предметам. Такого вида задания требуют умение применять накопленные знания в практической деятельности.

Что может сделать учитель, чтобы обеспечить функциональную грамотность учеников? Прежде всего, необходимо создать оптимальные условия для продвижения каждого ученика в образовательном пространстве, знать учебные возможности школьников каждого возраста. В этом плане использование инновационных педагогических технологий играет большую роль. Исследовательский метод, дискуссии, мозговой штурм, технология «критического мышления», технологии проектной деятельности, технологии продуктивного чтения, пирамида Блума, приемы работы с текстом, развивающие функциональную грамотность учащихся, интерактивные, групповые формы и методы, коллективный способ обучения – данные технологии развивают творческую активность, формируют мыслительную деятельность, учат школьников отстаивать свою точку зрения, помогают добиться глубокого понимания материала.

Какие приёмы для организации поисковой деятельности обучающихся и поддержки их мотивации можно использовать?

- для определения проблемы и цели – приёмы «Мозговой штурм», «Дерево целей», «Визуальное ранжирование», «Дерево проблем»;
- для поиска вариантов решения – «Цветок лотоса», «Анализ альтернатив»; – для защиты проекта – «Шесть шляп мышления», «Круглый стол»;
- для рефлексии – «Рефлексивный круг», «Рефлексивная мишень», «Заверши фразу», «Мини-сочинение». Эти приёмы обеспечивают взаимодействие педагога и учащихся (интерактивность) в ходе проектно-исследовательской деятельности на уроках.

При формировании функциональной грамотности учащихся учителям надо помнить следующее:

1. Главным является не предмет, которому вы учите, а личность, которую вы формируете.
2. На воспитание активности не жалейте ни времени, ни усилий. Сегодняшний активный ученик – завтрашний активный представитель общества.
3. Учите детей учиться.
4. Необходимо чаще использовать вопрос "почему?", чтобы научить мыслить причинно: понимание причинно-следственных связей является обязательным условием развивающего обучения.
5. Помните, что знает не тот, кто пересказывает, а тот, кто использует знания на практике.
6. Надо приучать учеников думать и действовать самостоятельно.

Успешное освоение компонентов функциональной грамотности поможет воспитать инициативную, самостоятельную, социально ответственную личность, которая способна адаптироваться и находить свое место в постоянно меняющемся мире. На рынке труда сейчас востребованы те специалисты, которые способны быстро реагировать на любые вызовы, осваивать новые знания и применять их в решении возникающих проблем. Это и есть функционально грамотные люди. Если учащийся сумел приобрести такие навыки, он будет легко ориентироваться в современной реальности.

Литература:

1. Козлова, М.И. Повышение функциональной грамотности как необходимость современного образования. 2020.

2. Кузнецова, Н.М. Внеурочная деятельность как компонент образовательного процесса, обеспечивающий формирование функциональной грамотности учащихся. 2020.

ҚАЗАҚ ТІЛІН САПАЛЫ ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІ

Мағауиянова Гүлдіана Саятовна

Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы ЖББМ» КММ

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Тілді оқыту кешенді тапсырмалар жүйесінен тұрады. Жаңартылған білім мазмұны білім дағдылары мен әдіс-тәсілдерін өзгертті. Соған қарай білімнің басты талабы – сапалы білімді орнықтыру талабы қойылуда. Білім берудегі басты талап қай кезең үшін де сапалы нәтижеге тіреледі. Сапалы нәтиже деген түсінікке не жатады деген тұста біз оның қоғам талаптары мен қажеттеріне қарай өзгертіндігін анықтай аламыз.

Жаңартылған білім мазмұны білімнің сапасының нәтижесін білім алушының тәжірибеде қолдана алу дағдысын есепке алады. Біліммен тек теориялық жағынан толығып қана қоймай, оны күнделікті тұрмыста қолдана алу, қоғамдық өмірде қажетіне қарай жарату мен жаңа істерге бағыттай алу мақсаттарын қояды. Қоғамдық өзгерістердің техникалық ғылымдарға қарай бұрылуы, әлемдік экономикалық дамудағы технологияның алға шығуы гуманитарлық ғылымдарды, соның ішінде қазақ тіліне деген қызығушылықты бәсеңдеткені анық. «Мемлекеттік тілді басым дамыту білім беруді әдіснамалық және ғылыми-әдістемелік сүйемелдеу, оның ішінде қазақ тілі мен әдебиетін тереңдетіп оқыту есебінен күшейтілетін болады».

Технологиялық дамудағы адамзаттық рухани мәдениеті мен азаматтық келбетін қалыптастыратын пәндердің бірі ретінде қазақ тілін оқытуда бірнеше мәселелерге назар аударылады. Бұл дәстүрлі оқыту жүйесіндегі оқушылардың білімін тереңдету, оны тәрбиемен ұштастыру, қоғамдық-әлеуметтік ортамен байланыстыру сияқты талаптардан бастау алады. Сонымен бірге жаңа қоғамдық талаптар білім мазмұнының шығармашылықпен сабақтасуына, алған білімі оқушының сын тұрғысынан ойлай білуіне ықпал етуіне, ой-өрісінің дамуына, креативті бағалауға қол жеткізуіне, ізденіс пен жеке зерттеушілік жұмыстарына жол ашуды т.б. да міндеттерді қажет етеді. Қазақ тілін оқытуда қазіргі сапалы білім нәтижелерін анықтауға мүмкіндік беретін тұстардың бірі – тілдік қатынастарды дамыту. «Тілдік қатынастар» деп аталатын зерттеуінде ғалым Ф. Оразбаева оқылымның тіл үйретудегі мәнінен назар аударады. Оқылым түрлеріне қарай оқушының түрлі дағдыларын, қабылеттерін қалыптастыру жолдарын айтады. Оқылымның басты сипаты мазмұнында екендігін ескеріп, барлық материалдар мен мәтіндердің бір тұтас жүйесінің (мағынасы болуы, түсініктілігі) артықшылығын анықтап көрсетеді.

Қазақ тілін сапалы оқыту жүйесінің қазіргі кешені – тілдік қатынастар арқылы жүзеге асатындығына назар саламыз. Тілдік қатынастардың білім беру мен оқыту жүйесінде 4 түрі қолданылады.

1. Тыңдалым.
2. Оқылым.
3. Жазылым.
4. Айтылым.

Тілдік қатынастардың 4 түрі бір-бірімен тығыз байланысты. Тыңдалым – кез келген мәтінді тыңдай білу, мазмұнын ұғу, негізгі тірек құрылымдарын есте сақтау, басты ой мен идеяны тану. Тыңдалым мәтіні оқушылардың тыңдаған мәтінді жалпы болжау, түсінікті бірліктер арқылы шоғырландырып тыңдау, сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіне отырып, мазмұнын ұғу сияқты қарапайым үлгілерден басталып, көркем шығармаларды тыңдау, түсіну, басты ойды анықтау, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру сияқты күрделі тапсырмаларға ұласады. Сол арқылы оқушының бірнеше дағды-біліктері қалыптасады. Оқушы тыңдау мәдениетін үйренеді, оның негізгі мазмұнын ұғуды, басты ойды бөлектей алуды, өзгеше тілдік бірліктерді есте сақтауға тырысады. Қазақ тілі мен әдебиетін оқытуда жаңартылған білім

мазмұны мәтін тақырыптары көлемі негізіндегі сөздік қорын қалыптастырып қана қоймайды, тандау кезінде тірек көзі болатын негізгі ақпараттарды, деректерді де алдын-ала береді. Мұғалімнің бағыттауымен оқушы оны өзі де тереңдете алады. Бұл ретте, оқушылардың қызығушылығын туғызу, оларға қажет материалдарды ұсына білуден де тұрады. Қазіргі білім беру жүйесіндегі өзгешелік – пәнаралық сабақтастық. Қазақ тілінің сапалы нәтижеге қол жеткізуіне ықпал ететін пәннің алғашқысы сөз жоқ - әдебиет. Сондықтан да мәтінді ұғу, мазмұнын түсіну үшін әдеби талдаудың қарапайым үлгілерін де қолдананады. Оған келесі жұмыс түрлерін енгізуге болады. Мәтін жанрымен, стилімен жұмыс. Шығарма стилін анықтауға арналған жұмыс түрлері: сөздердің қолданысы, сөйлем құрылымы, мәтін түрі. Көркем әдеби тіл стиліне тән ерекшеліктер: ауыспалы мағына, диалог, суреттеу, кейіптеу т.б.

Мәтін мазмұны мен құрылымына талдау жасау арқылы келесі сипаттарды анықтау қажет болады: мәтіннің мазмұны: не, кім туралы айтылады? оқиға, жағдай қайда өтеді? қатысушылар кімдер? оқиға, мәтін қалай басталады? оқиға қалай өрбиді, дамуына не әсер етеді? қалай аяқталады. Шешім қалай беріледі? Бұл тек тыңдалым қатынасы үшін ғана емес, оны айтылымға салып монолог, диалог түріне де түсіруге болады.

Сөздің лексикалық мағынасымен жұмыс. Тыңдалым, оқылым, жазылым, айтылым қатынастары дыбыстардың нақтылығына да көңіл аударуы шарт. Тілді сапалы білудің бір жолы балалардың сөз мағынасын түсінуі десек, мәтін материалдарымен жұмыста жеке сөздің лексика-семантикалық сипаттарына, сөйлем ішіндегі мағыналық өзгерістеріне талдау жасау күнделікті жұмыс түрлерінің бірі.

Жаңа сөздер жұмыс, жаңа сөздерді жазу, жаңа сөз қатысып тұрған сөйлемді сол сөзбен бірге алып мағынасын ашу. Жеке сөздердің мағынасы. Мәтін ішіндегі мағынасы көмескі сөздердің семантикасымен жұмыс жүргізіледі. Көркем мәтінде ғана емес, барлық мәтіндерге дерлік сөйлемнің мағына өзгерісімен берілуі де – заңдылықтардың бірі. Мәтіндегі ауыспалы мағынадағы сөздердің тура мағыналарын ашу, мағына өзгерісінің себептерін көрсету арқылы оқушыларға тыңдалым ғана емес, лексика-семантикалық, морфологиялық, сөзжасамдық та талдау жұмыстары қажет болады.

Сонымен бірге тілдік қатынастардағы үнемі орындалатын жұмыс түрлерінің қатарында дыбыстың фонетикасымен жұмысты аламыз. Дыбыс табиғатын тану – оқушының сауатты жазуы мен мәдениетті айтуы, сөйлеу қызметтерінің нәтижесі. Дыбыстарды, жеке сөздерді қайталау, айтылуы қиын, бірнеше дыбыстық позициялардан тұратын құрылымы күрделі сөздерді бірнеше қайталау, дыбыстардың жасалу орны мен өзара ықпалын талдау жұмыстарын да жылдам әрі дағдылы түрде жүргізу сапалы білімге жеткізеді. Қазақ тіліндегі дыбыстардың айтылуындағы жуан-жіңішке, қатаң-ұяң-үнді дыбыстардың айтылу, жасалу, сөз ішіндегі орны туралы қайталау жұмыстары жүргізіледі.

Қазақ тілін сапалы игертуде жұмыс түрлерінің бірі ретінде тізбек жұмысын қолдануға болады. Дыбыс – сөз – сөз тіркесі – сөйлем – мәтін тізбегі бойынша жеке дыбыстан бастап, мазмұнды мәтінге дейінгі аралықтағы оқу техникасының өзгерістеріне, дыбыс ерекшеліктерін талдау жұмыстары да оңайдан қиынға қарай сатылап орындалады.

«Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) мәтіндегі ақпаратты анықтау;
- 2) стильдік ерекшеліктерді анықтау;
- 3) көркем шығармаларды оқу;
- 4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
- 5) қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу;
- 6) «өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау».

Оқылым қатынастары оқушылардан тыңдалымға қарағанда талаптарды күшейтеді. Дегенмен оқушылардың дағды мен іскерлікке үйренген үлгі қалыптары ақпараттарды анықтау, олардың ерекшеліктерін аша білу, өзара салысту жасау, қосымша материалдармен толықтыру, көзқарасын білдіру, баға бере алу сияқты креативті талаптарды да қиналмай орындайтын болады. Бүгінгі күнгі білім берудің талаптары басқаша. Бұл оқушылардың білімді қайталап айтып берулері емес, білімді өздерінің қорыта алулары, одан қажетті материалдарды сұрыптай

білулер, бұл оқушылардың жазылым жұмыстары арқылы анықталады. Ойды жинақтау, ретімен айту, деректерді дұрыс ұсына білу, оны дәлелдей алу, баға беру сияқты күрделі тапсырмаларды сауатты жазуды қажет ететді.

Сондықтан да қазіргі тілді оқутудағы қатынастар оларды тек біржақты тілді иегруді ғана емес, қажетті тілдік материалдарды меңгеру, оларды қолдана алу, күнделікті өмір мен тұрмыста қолданудан бастап, кең көлемдегі пайдаға асыра алу шарттарынан тұрады. Бұл – қазақша ойланып, қазақ тілі арқылы қағаз бетіне түсіп, бай қазақ тілінің сөздік қорымен, көркем кестесімен жетсе деген тілекпен қызмет етуімізді талап етеді.

Әдебиеттер:

1. Оразбаева Ф. Тілдік қатынас. Оқулық. – Алматы: Сөздік – Словарь. 2005. – 272 б.
2. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудағы мектеп және отбасының өзара іс-әрекетінің мазмұны мен түрлері. Әдістемелік құрал. Астана.

ЭЛЕМЕНТЫ ЗАНИМАТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Кошшибаева Арман Сайлаубековна

КТУ «Общеобразовательная школа №27» г.Караганда

учитель русского языка и литературы

Обучение как процесс должно носить развивающий характер, обогащать учащихся знаниями и способами интеллектуальной деятельности, формировать у них познавательные интересы и способности.

Весь многовековой опыт прошлого даёт основание утверждать, что интерес в обучении представляет собой важный фактор для построения учебного процесса. Этому вопросу посвящены работы Я.А.Коменского, Ж.Ж.Руссо, К.Д.Ушинского и многих других учёных и методистов.

В последние годы в связи с дифференциацией обучения, появлением школ и классов различной профильной направленности, в том числе гуманитарных, математических, технических, экономических, школ-лицеев, школ-гимназий, по-новому встают вопросы о целях, содержании, формах и методах обучения русскому языку в школе. В настоящее время все большее количество учителей применяют в своей работе нетрадиционные уроки. Именно благодаря этой необычности содержания, методов и форм, урок придаёт необходимое ускорение развитию личности.

Качество обучения напрямую зависит от познавательного интереса, который является ценнейшим мотивом учебной деятельности. «Пытливость, любознательность, готовность к познавательной деятельности, жажда знаний - все это различные выражения познавательной направленности личности, в основе которой лежит познавательный интерес, определяющий активное отношение к миру и к процессу его познания...».

Организация учебного процесса на уроках русского языка в школе отличается многообразием используемых методов, приёмов и форм. Одним из эффективных способов является игра. Игра – наиболее доступный для школьников вид деятельности, способ переработки полученных из окружающего мира впечатлений. В ней ярко проявляются особенности мышления и воображения учащегося, его эмоциональность, активность, развивающаяся потребность в общении. Игра – это особая форма детской жизни, выработанная или созданная обществом для управления развитием детей, в этом плане она есть особое педагогическое творение. А учащемуся необходима активная деятельность, способствующая повышению его жизненного тонуса, удовлетворяющая его интересы, социальные потребности.

Уроки с применением элементов занимательности в учебном процессе стали занимать значительное место. Это связано с возрастными особенностями школьников, игровой основой данных уроков, оригинальностью их проведения. Проведение уроков данной формы является всегда выигрышной, т.к. в них представлены не только игровые моменты, оригинальная подача

материала, занятость учащихся не только при подготовке уроков, но и в проведении самих уроков через различные формы коллективной и групповой работы.

Игра занимает большое место в системе физического, нравственного, трудового и эстетического воспитания. Важно то, что в процессе игры возникает новая психологическая форма мотивов. Интересная игра способствует повышению умственной активности ученика, и он может решить более трудную задачу.

С целью активизации познавательной деятельности учащихся на уроках русского языка в казахской школе мы используем нетрадиционные задания в игровой форме. Игра на уроках русского языка – это упражнения в занимательной форме. Содержание игры способствует достижению учебной цели – закреплению и углублению знаний.

Занимательный материал дает возможность ученику без особого напряжения усвоить новые для него факты языка. В процессе игры ученики незаметно для себя тренируются в разграничении сложных языковых явлений, отыскивают примеры, соответствующие тому или иному правилу, с большим удовольствием упражняются в написании трудных слов, в результате чего приобретают более точные грамматические и орфографические навыки.

Использование дидактических игр определяется целью речевого развития обучающихся. Школьники отдают предпочтение групповым формам игр, что объясняется стремлением поделиться с ними своими мыслями, фантазиями, а также утвердить свой авторитет среди одноклассников.

На уроках русского языка нами были предложены учащимся следующие виды игр:

1. «Узнай меня». Нескольким ученикам даем предметные картинки. Они должны указать признаки предмета и дать его описание: цвет, материал, форма, части, для чего используется, что ест, где живет и т.д., не называя его самого. Остальные ученики угадывают, о чем или о ком шла речь, поправляют, дополняют сказанное.

2. «Бывает – не бывает». Дети придумывают разные предложения: «Выпал снег». «Поезд отправляется в двенадцать часов». «Волк залез на дерево». Класс хором утверждает: бывает это или не бывает.

3. «Сочиняйка». Придумайте 10 новых применений лопнувшему воздушному шарiku, пустому стержню, обертке шоколадки, пустой консервной банке и т.д.

4. «Загадки». Водящий выходит к доске. Дети по очереди задают ему вопросы о нем самом, его увлечениях, друзьях, любимых блюдах и т.д. «Сколько тебе лет? Сколько человек живет в вашей квартире? Когда у тебя день рождения? Какого цвета у тебя глаза? Сколько пуговиц на твоей рубашке?». На верно заданный вопрос – сам можешь спрашивать. Если водящий ошибся или ответил одним словом, он уступает место другому.

5. «Перевертыши». Любую фразу в русском языке можно сказать по-другому. Попробуйте и вы сказать по-другому, не повторяя ни одного слова, но сохраняя смысл фразы: «Воробей влетел в окно»; «Муха села на варенье»; «Пошёл сильный дождь» и др. Так, фразу «Муха села на варенье» дети переиначивают в следующую: «жужжащее насекомое серого цвета приземлилось на лакомство, сваренное из ягод в сахаре».

Школьники узнают, что язык как средство общения, с помощью которого мы выражаем свои мысли и чувства, обращаемся с вопросом, передаём и получаем информацию, может быть добрым другом и злым, жёстким, коварным врагом, оно может ранить или излечить. Слово – живое существо, способное, как и человек, радоваться, грустить, обижаться и упрямиться.

Также нами используются творческие задания, которые любят ученики. На уроках мы учим писать такие задания, которые помогают нам поддерживать познавательный интерес, развивать творческое воображение учащихся, обогащать словарный запас учащихся, вырабатывать умение аргументировано строить ответы на любую заданную тему. Такие виды работ, как «Я начну, а ты продолжи...», написание эссе на разные темы. Такие виды работ позволяют нам соблюдать за уровнем мыслительной деятельности и за обогащением словарного запаса учащихся.

Таким образом, выполнение предложенных заданий способствует активизации познавательной деятельности учащихся на уроках русского языка, помогает обогащать речь

учащихся, развивать их мышление, вооружает знаниями, навыками, умениями, способствует воспитанию нравственных и эстетических качеств учащихся, развитию активности, самостоятельности, приобщает к поисковой и творческой деятельности.

Литература:

1. Бурмако В.М. Русский язык в рисунках. М.: Просвещение, 1998.
2. Иванова В.А. Тайны слова: занимательная грамматика. Волгоград: Ниж.-Волж. кн. изд., 2001.

ФОРМИРОВАНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Ковтунова Елена Геннадьевна

Пестова Инна Борисовна

учителя начальных классов

КГУ «Гимназия 45» г. Караганда

Формирование функциональной грамотности обучающихся является одной из основных задач обновленного содержания образования, а математическая грамотность – важная составляющая общей функциональной грамотности. Время требует искать новые подходы в деле обучения и воспитания школьников, владеющих компетенцией «математическая грамотность». Ученик начальных классов должен получить ответы на вопросы: зачем мне нужна математика? Как я могу этими знаниями распорядиться в реальной жизненной ситуации? Таким образом, математическая грамотность – это способность младшего школьника определять и понимать роль математики в мире; умение применять математические знания для решения возникающих в повседневной жизни проблем.

Формирование математической грамотности в начальной школе — одна из ключевых задач современной образовательной системы. Математическая грамотность предполагает не просто знание базовых арифметических операций, но и умение анализировать, интерпретировать и применять математические знания в различных жизненных ситуациях. В условиях быстро развивающегося общества, которое требует от человека высокой степени адаптивности и аналитического мышления, эта компетенция становится особенно актуальной.

Одним из важных аспектов формирования математической грамотности является создание условий для активного вовлечения учеников в учебный процесс. Учителю следует использовать разнообразные методы и приемы, которые помогут ребятам лучше усваивать учебный материал. Использование игровых технологий, проектной деятельности и ситуационных задач позволяет детям не просто усваивать теорию, но и видеть практическую значимость изучаемого.

Игровые технологии могут включать в себя математические игры, конкурсы, викторины и даже элементарное программирование. Эти активности стимулируют интерес детей к изучению математики, развивают логическое мышление и повышают мотивацию к обучению. Например, в ходе игры «Математический квест» ученики могут решать задачи и находить ответы, проходя по станциям, где необходимо применять разные математические знания. Это не только делает уроки интереснее, но и создает атмосферу сотрудничества и командного духа.

Проектная деятельность также играет значительную роль в формировании математической грамотности. Когда ученики работают над проектами, они учатся применять математические концепции на практике, анализировать полученные данные и делать выводы. Проект «Моя математическая семья», в котором ученики исследуют, как математика применяется в их повседневной жизни, может привести к осознанию важности предмета и его влияния на различные сферы деятельности.

Кроме того, учитель должен демонстрировать и объяснять, как применять математические знания в реальных ситуациях, например, при совершении покупок или в ходе планирования мероприятия. Это обогащает представление учеников о том, как математика

может быть полезна в жизни. Важной задачей учителя является не только обучение математике, но и формирование у детей устойчивой уверенности в своих силах.

Ученики начальной школы часто сталкиваются с проблемами в понимании учебного материала и стараются избегать математических заданий. Поддерживающая обстановка, где ценится даже малейший успех, способна изменить отношение детей к предмету. Использование похвалы, создание условий для достижения успеха независимо

от начального уровня подготовки, позволяет сформировать у учеников уверенность в своих математических способностях. Также важным фактором в развитии математической грамотности является интеграция математики с другими предметами. Проекты, которые соединяют математику с искусством, познанием мира или литературным чтением, помогают детям увидеть взаимосвязи между различными областями знаний. Это, в свою очередь, повышает значимость математики и развивает у учеников целостное восприятие мира.

Формирование математической грамотности на уроках в начальной школе является многогранным процессом, требующим от учителя не только глубокого понимания предмета, но и разнообразия в подходах к обучению. Вовлечение детей в активную познавательную деятельность, понимание значимости математических знаний в их жизни, создание поддерживающей атмосферы и интеграция с другими учебными предметами — все это создает условия для успешного формирования математической грамотности. Понимание важности данного процесса и постоянное совершенствование методов обучения помогут подготовить новое поколение, способное эффективно использовать математику в своей жизни.

Литература:

1. Беляева Е.В. Формирование математической грамотности обучающихся в начальной школе. 2020.

ЛОГИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ - СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ МЫСЛИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ

*Зевахина Светлана Николаевна
Гуранская Снежана Станиславовна
учителя начальных классов
КГУ «Гимназия 45» г. Караганда*

Большое значение в настоящее время приобретает поиск наиболее эффективных приемов и средств обучения, а также повышения качества усвоения знаний обучающихся. Сегодня концепция современного обучения заключается в том, что обучающийся должен быть способен учиться сам, а педагог, в свою очередь, осуществлять мотивационное управление учением обучающегося, то есть организовывать, мотивировать и координировать его деятельность. Данная деятельность даёт наиболее качественные результаты и протекает наиболее эффективно, если обучающиеся обладают яркими, сильными и глубокими мотивами, которые вызывают у них желание активно действовать и преодолевать неминуемые затруднения, уверенно продвигаясь к поставленной цели.

Учебная деятельность протекает более успешно в том случае, когда у обучающихся сформировано положительное отношение к учению, когда у них присутствует потребность в познавательной деятельности и сам познавательный интерес. Без мыслительных усилий невозможно приобрести знания, а также невозможно без знаний и само мышление. Развитие мышления означает насыщение своего ума знаниями. К числу преимущественно актуальных проблем, рассматриваемых в современной педагогической науке и практике, относится активизация мыслительной деятельности обучающихся.

Мыслительная деятельность обучающихся выполняется при помощи следующих мыслительных операций, а именно: сравнение, анализ и синтез, обобщение, абстракция и конкретизация. Помимо операций мышления существуют также процессы мышления, которые

в логике имеют название – формы. Они включают в себя: умозаключение, суждение, дедукцию и индукцию, а также определение понятий.

Одной из самых главных задач урока математики является именно развитие мыслительной деятельности обучающихся, поскольку предмет математики обучает детей помимо конкретных навыков вычисления по определённым алгоритмам, ещё и тому, как построить логические цепочки в процессе решения тех или иных задач. Такое построение возможно только посредством мыслительной деятельности. Для активизации мыслительной деятельности обучающихся очень полезны разные задачи, у которых процесс решения характеризуется самостоятельным поиском, наиболее высоким мыслительным напряжением, рассуждениями и доказательствами.

Несмотря на многочисленные публикации и исследования, которые посвящены логике, а также логическим задачам в математическом образовании обучающихся, в методической литературе не даётся какого-либо содержательного определения логической задачи касаясь школьного курса математики. Нет строгой трактовки в методической литературе в плане подходов к определению понятия логической задачи. Логическая задача в широком смысле слова представляет собой любую задачу, которую можно решить только путем логических рассуждений. Данные задачи не обязательно относятся к нестандартным или математическим. К классу логических задач могут быть отнесены даже простейшие арифметические задачи.

Рассмотрение понятия «логическая задача» в узком смысле подразумевает определенную нестандартность, которая может выражаться в не совсем обычном условии задачи либо оригинальности идеи, либо неожиданности решения. Для решения таких задач наиболее важным считается способность видеть суть дела, формирование которой происходит именно благодаря процессу размышления над логической задачей. В процессе решения логических задач строятся различные умозаключения, то возникает необходимость использовать общие методы решения математических задач, а именно такие, как метод исчерпывающих проб, метод выведения, метод сведения к противоречию и т.д.

Логические задачи вызывают у обучающихся непроизвольный интерес, который является следствием необычного сюжета задачи, а также формы её подачи. Решение данных задач вызывает у обучающихся положительный внутренний отклик, способствует развитию любознательности. Успех, достигнутый в ходе решения данных задач, строго не зависит от уровня обученности детей и от владения ими программным материалом.

Каждую математическую задачу, которая не является чисто вычислительной, относят к логической, поскольку для ее решения необходимо проанализировать данные, построить цепочку рассуждений, оценить правильность сделанного вывода. Но важно отметить, что встречается среди логических множество задач, не несущих поначалу полностью математического содержания. Именно потому отнесём к логическим задачам такие, в ходе решения которых требуется использование законов логики.

Задачи имеют многостороннее и большее значение в ходе обучения математике. Они выступают как основное средство развития алгоритмического мышления, пространственного воображения, эвристического и творческого начала. Задачи стимулируют мотивацию введения понятий, выявление их существенных свойств, усвоение математической терминологии и символики, раскрытию взаимосвязей между различными понятиями.

Во время решения задач анализ и синтез в мыслительной деятельности обучающихся занимают настолько огромное место и имеют настолько важную роль, что им приписывается в методике даже значение метода решения. Синтез и анализ проходят через весь процесс решения определенной задачи. Вначале ученик анализирует данное содержание конкретной задачи, а именно: о чём говорится в ней, о каких факторах и явлениях, и в какой именно последовательности они происходят. Читая условие и перечитывая его, ученик выделяет данные, а также старается уловить существующие в задаче взаимосвязи между ними. Школьник сосредотачивает особое внимание, прочитывая вопрос задачи, старается глубже и отчетливее понять, что именно в задаче спрашивается, или же в чём именно задача заключается.

На первом этапе знакомства обучающегося с задачей преобладает аналитическая деятельность. Педагог, для того чтобы сделать анализ задачи более лёгким, использует конкретизацию, прибегая к какой-либо форме наглядности. К примеру, это может быть рисунок, чертеж, схемы или использование наглядного предметного пособия.

Работая над вопросом задачи, для обучающегося наиболее трудным и самым главным является определение того, в какой связи с заданными исходными величинами находится искомая величина. Простая задача подразумевает ответ на последний вопрос, который вытекает из предшествующего анализа. Но если рассматривать сложную задачу незнакомого для ученика типа, то для того, чтобы ответить на вопрос, скорее всего, потребуется ряд рассуждений, выражающих зависимость одного конкретного условия от другого. Рассуждения должны быть представлены в виде логической цепи суждений, в которой предшествующее суждение служит основой для последующего и при необходимости вытекает из предыдущего. Вследствие такой мыслительной деятельности составная сложная задача распределяется на ряд более простых, которые своим решением приведут к ответу на вопрос из основной задачи. Важно отметить, что простые задачи располагаются в определённой последовательности, поскольку последовательность устанавливается планом решения задачи и требует от обучающегося точного, краткого и ясного формулирования вопросов. На первый план в данном этапе решения выдвигается синтетическая деятельность. Затем начинается непосредственное решение задачи. При этом процессе между собой переплетаются анализ и синтез. Поставив верный вопрос, обучающийся выбирает условия из задачи, необходимые для того, чтобы ответить на этот вопрос. И всё это повторяется до того момента, пока обучающийся не получит ответ на последний вопрос.

Процесс решения логических задач характеризуется повышенным мыслительным напряжением, рассуждениями и самостоятельным поиском. Это наглядно демонстрирует, насколько велика при решении задач роль приёмов логического мышления, а именно: синтеза, анализа, абстрагирования и конкретизации, умения рассуждать последовательно и связно, что в свою очередь способствует активизации мыслительной деятельности обучающихся.

Литература:

1. Далингер В.А. Логические задачи по математике: учебное пособие. Омск: Амфора, 2016.
2. Каскатаева Б.Р., Пезикова Е.М. Задачи - как способ активизации мыслительной деятельности учащихся на занятиях по математике. 2018.

БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТІҢ ЗЕРТТЕУ ТӘЖІРБИЕСІ

Зарубаева Лилия Елеухановна

*Қарағанды қаласы, «№74 жалпы білім беретін мектебі» КММ;
директордың оқу- ісі жөніндегі орынбасары*

Қазіргі жаһандану дәуірінде технология қарыштап дамып жатқанда, білім беру жүйесі бір орында тұрмайды. Түбегейлі жаңарулар дәуірінде мұғалім алдына қоятын мақсат-міндеттері де орасан зор болмақ. Мұғалім жұмысының нәтижесін көру үшін үнемі ізденісте болу керек. Заманауи мұғалім «XXI ғасырда нені оқыту керек?» деген сұраққа жауап іздеп, қазіргі білім мазмұны жағдайында педагогикалық әрекетті жаңаша ұйымдастыру мен жүргізу жолдарын үнемі іздеумен болады. Ал, оқытуды жақсартудың кепілі - сабақты зерттеу болып табылады.

Сабақты зерттеудің мақсаты - мұғалімнің тәжірибесін жақсарту. Сабақты зерттеуді қалай жүзеге асырған дұрыс? Сабақты зерттеуді мұғалім өзі шешкені дұрыс. Мұғалімдерге қалай ыңғайлы болса-солай бақылаған дұрыс. Сабақты зерттеу ол оқушылардың әрбір іс-әрекетін, жұппен, топпен қарым-қатынасын бақылау. «Сабақты зерттеу» Lesson Study әдісін мектеп жұмысын бағалау емес, оқытуды жақсарту үшін қолданады. Зерттеу кезінде қателер жасырылмай, оның себептерімен жұмыс жасалады. Сабақты зерттеу барлық мұғалімдер үшін міндетті болып саналады. Бір топта 4-5 мұғалімнен топ құралады. Мектебімізде Lesson Study

зерттеу сабақтарын жүргізетін топтар бар. Әріптестеріммен сабақты зерттеуге байланысты ғылыми әдебиеттерге шолу жасап, Пит Дадлидің «Lesson study» нұсқаулығымен мұқият танысып, білім беру саласында зерттеу жүргізудің эстетикалық негіздері жөніндегі нұсқаулықты негізге ала отырып, келісім бойынша жоспар құрылды. Құрылған топ арқылы зерттеуге алынатын сыныпты нақтылап, мектеп психологымен бірлесе отырып әр түрлі деңгейлі оқушылар анықталды, сыныптың психологиялық мінездемесі жасалды. Зерттеу жұмыстың ең қиын болған кезеңі зерттеу проблемасын анықтау болды. Проблеманы анықтау үшін ынталы мұғаліммен топ мұғалімдері бірлесе отырып, сауалнама сұрақтарын дайындады. Сауалнама бойынша әр мұғалім өз ойымен және әр түрлі пікірлерімен бөлісті.

Топ мұғалімдері ортақ «Оқушылардың сыни ойлауын дамыта отырып, есептерді оңай шығаруға дағдыландыру» деген тақырып алынды. Lesson Study зерттеу сабақтары айына бір рет өткізілді. Алдымен екі, үш апта бойы топпен сабақ жоспарын талқыладық. Төртінші аптада Lesson Study сабағын өткіздік және дереу талқыланды. Талқылау барысында топтағы мұғалімдер арасындағы ынтымақ пен жағымды қарым-қатынас қалыптасты. Сабақты зерттеу үдерісінің нәтижелерін мұғалімдердің өздері таңдап алады. Олар бірінші кезекте оқу мен оқытудың жақсаруына қарай жұмыс жасады. Сабақта қанша оқушыны бақылау қажеттілігін мұғалімдер тобы шешіп, зерттеу фокусы ретінде үш оқушы таңдалынды.

Бақылау нысаны ретінде 8-сынып алынды. Бұл сыныпты алғандағы мақсатым: математика сабағында оқушыларды өздігімен есептерді шығаруға және есептерге талдау жасауға, алған білімдерін өмірде қолдануға дағдыландыру.

Жұмысты жасау үшін келесі міндеттер атқарылады:

1. Сабақта оқушыларға математикалық есептерді өздігімен шығару жолдарын көрсету;
2. Мәтін есептерді түсіну жолдарын ұсыну;
3. Оқушыларға есептердің оңай шешу жолдарын іздестіруге көмектесу.

Осы тақырыппен жұмыс жасай отырып мынандай нәтижелер күтемін:

1. Оқушылардың шығармашылық ойлау деңгейі артады;
2. Оқушылар сабаққа белсенділікпен қатысады және сапа көрсеткіші артады;
3. Оқушылар сыни ойлау қабілеттері қалыптасады.

Өзіндік жұмыс - бұл әр адамның әрекетті саналы түрде таңдап алып, оны табандылықпен орындау арқылы сипатталатын қасиет. Өздік жұмыстарының негізгі түрлері: оқулықпен жұмыс, тексеру, бақылау, есептерді талдау, тест жұмысын орындау болып табылады. Оқушылардың өзіндік жұмысы – бұл мұғалімнің тікелей қатысуынсыз, бірақ оның тапсыруымен, оның басшылығымен және бақылауымен орындайтын жұмысы. Өзіндік жұмысты орындау кезінде оқушы теориялық білімін кеңейтеді, тереңдетеді, белсенді іс-әрекет барысында ойлау қабілеттері дамиды, ал ең бастысы өзіне деген сенімі нығайып, жауапкершілікті сезіну қалыптасады.

Өздік жұмыстарды ұйымдастыру талаптары:

- оқушылардың ойлау қабілетін дамытады;
- өздік жұмыстар түрі және мазмұны жағынан әр түрлі болуы керек;
- әрбір өздік жұмыс тексеріледі және бағаланады.
- өздік жұмыс тек қайталау кезінде ғана жүргізбей сабақтың барлық кезеңдерінде, орынды жерінде өткізу керек.

Өздік жұмыс ұйымдастыру формасы мынадай: жеке оқушымен, топпен жұмыс, барлық оқушымен болады. Оқушылардың орындайтын өзіндік жұмыстарының барлығына мұғалім жетекшілік рөл атқарады. Өзіндік жұмыстарды ұйымдастыруға дидактикалық талаптардың орындалып отырылуы қамтамасыз етіледі. Олардың ішінен мыналар басшылыққа алынады:

- жоспарлы түрде, жүйелі, түсінікті, бір ізділікпен жүргізілуі, күрделеніліп отырылуы.
- теориялық, практикалық даярлықтары мен оқушылардың жеке дара ерекшеліктерінің ескерілуі.
- сабақта орындалатын өзіндік жұмыстар мен сабақтан тыс орындалатын өздік жұмыстардың бір – бірімен үйлесімі.

Зерттеу тобының сабақты жоспарлау кезеңінде сыныптың деңгейіне сәйкес математика пәніндегі оқу белсенділіктерін, ондағы жекелеген оқушылардың сабақтағы әрекеттерін бақылауға алу сабақ мақсатына сәйкес жоспарланды. «Біз қалай бақылаймыз?», «Біз не үшін бақылау жүргіздік?» деген сұрақтармен жоспарланған әр сабақтарды өткізу, бақылау, талдау кезінде үнемі сұхбаттасып отырдық. Сабақты бақылау барысында оқушының өздерін топта ұстауы, топтағы оқушылармен қарым-қатынасын, мақсатқа сай алынған әдіс-тәсілдердің іске асуына назар аударылды. Сабақтан кейінгі талдау барысында топ мүшелері сабақтың жақсы тұстарын оқушы үшін деп қарастырдық. Сабақтан кейін оқушылардан сұхбат алу міндет емес. Алайда оқушы өзінің зерттеліп отырғанын білмегені жөн. Зерттеуші мұғалімдер сабақ барысында кедергі болмас үшін оқушыларға сұрақтар қоюға болмайтынын түсінеді.

Сабақты зерттеу барысында байқағанымыз:

- ✓ Бірлескен топпен жасалған сабақ жоспары сабақ жүргізетін мұғалімге сенім ұялатты;
- ✓ Сабақты бірлесіп жоспарлауда сабақ мақсатына сай әдіс-тәсілдерді тиімді қолдануда өзара көмек көрсете алдық;
- ✓ Сабақтың әр бөліміне жоспарлаған уақытты ұтымды пайдалануға тырыстық;
- ✓ Мақсатқа сай тапсырмаларды құруға назар аудардық;
- ✓ Рефлексия жасау арқылы сәтті және сәтсіз тұстарын сараладық;
- ✓ Кәсіби білімді жетілдіруге, әсіресе, топтағы тәжірибесі аздау мұғалімдерге тәжірибе алмасу арқылы білім жинақтадық.

Әр сабақтан кейін кері байланыс және рефлексия нәтижесінде төмендегі проблемаға назар аудару қажеттілігі туындады:

- ✓ Басқа пәннің мұғалімі екінші пәннің ерекшеліктерін терең білмеуі (сабақты жоспарлауда тақырыпқа сай тапсырмаларды пәнді білмегендіктен қиындық туды)
- ✓ Топтық жұмысты дұрыс ұйымдастыру (топ ішіндегі оқушылардың жекелей қызметіне назар аудару);
- ✓ Сынып оқушыларының деңгейіне сәйкес деңгейлік тапсырмаларды мақсатқа сай жасау (аралас топтың ішінен деңгейлік топтарды шығарып, тапсырмаларды орындау барысында дискриптор құру арқылы өзін-өзі бағалауға жетелеу);
- ✓ Сабақтағы бағалау (оқушылар өзара, жұптық бағалауды іске асыра отырып, бағалау парақшасына өзін –өзі бағалау арқылы өз жетістігіне талдау жасай алуын қадағалау).

Lesson study үдерісі мұғалімге өз тәжірибесіне үңілуге көмектесетіні белгілі. Сондықтан, біз бірлесіп жоспарлау, бірлесіп талдау, бірлесіп бақылауда біздің тобымыз нені ала алды? Мұғалім өз сабағында әріптестерінің көмегіне жүгіне алды. Мысалы, сабақ мақсатына сай әдіс-тәсілдерді жүйелеп алуда, әр әдіс-тәсілдің сабақтың дағдыларына сәйкес алынуы мен іске қалай асыру қажеттігіне назар аудара алды. Келесі сабақта қай бағытта қалай жоспарлау керектігіне, тек келісе беру ғана емес, әр сабақтың бөлімінде әріптесі нені назардан тыс қалдырғанына да көңіл бөліне бастағаны байқалды. Қызығушылық туындаған ортада жаңа идеялар мен ұсыныстар туындайтыны анық, сондықтан топтағы ұстаздар өз сабақтарына басқа қырынан қарай бастады, өзінікімен қоса басқа әріптестерінің де сабақтарын бірлесіп жоспарлауда ерекше көңіл бөле бастады. Мұғалім өз сабағына терең үңіле отырып, сабақта әр оқушыны да назарда ұстауды еске алып отыру қажеттігін түсіне бастады. Оқушы үнінің маңызына мән бердік. Бұндай ой қорытудың барлығы сабақтан кейінгі талдауда қызу талқыға түсіп, талданып, сараптаудан кейін туындап жатты. Әріптестер тек сол сабаққа ғана емес, күнделікті сабақты дәл нақты жүйелі жоспарлау қажеттігін ескерді. Сабақ барысындағы әдіс-тәсілдердің оқушы үшін маңыздылығына мән беріле отырып, сол әдіс-тәсілмен оқушының жұмыс істей алуы жоғары деңгейде болу керектігі ерекше маңыздылықты аңғартты.

Осы арқылы бұл үдерістің мұғалімнің кәсіби дамуына біршама әсер ететінін көруге болады. Бұл біздің бірінші циклдан кейінгі туындаған ойларымыз. Иә, біз үшін әлі де атқарылар жұмыс ауқымды болмақ, дегенмен, топтағы ұстаздар қауымы қызығушылықпен кіріскені байқалды. Бұл үдерістің өз пәніндегі проблеманы жеке жүріп емес, топтаса, әріптестерімен ақылдаса отырып шеше алатындығына сенім туғызды. Сондықтан бірлескен жұмыс нәтижесі нақты жетістікке жеткізе алатынына сеніммен қарайды.

Қорыта айтатын болсақ, сабақты зерттеу арқылы әрбір пән бойынша оқудағы кедергілерді тиімді шешуге болады. Ең маңыздысы оқушылардың білім жетістіктерін кез-келген жерде көрсете алып, сабақты зерттеудің белгілі бір нәтиже көрсететініне көз жеткізу. Бір идеяға мүдделі, сенімгерлік қарым-қатынаспен және жемісті ынтымақтастыққа деген сеніммен біріккен ерікті пікірлес тұлғалар ғана нәтижеге жету жолын іздестіреді.

Әдебиеттер:

1. П.Дадли «Lesson study: нұсқаулық, 2011
2. Педагогикалық шеберлік орталығының кітапханасы «Lesson study: өз сабағын зерттегісі келетіндер үшін. Астана. 2017.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Жумабаева Айгуль Абдуллаевна

директордың бейінді оқыту жөніндегі орынбасары

Теміртау қаласы, «№10 ЖББОМ» КММ

Жас ұрпаққа саналы білім беру үшін мұғалімдер қауымдастығының қосатын үлесі зор. Ал білім мен тәрбие негізі тіл арқылы беріледі. Қазақстанның болашағы қазақ тілінің дамуына, тағдырына тікелей байланысты. Сондықтан да мемлекеттік тілдің оқытылу жағдайына көп көңіл бөлініп отыр. Біз бүгін еліміз бойынша әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметін көрсетуге қол жеткізуіміз керек. Бұл орында мұғалім қауымына артылатын жүктің салмағы ауыр екені белгілі. Ұстаздың жүгін адал орындау біздің парызымыз. Ең алдымен мұғалімге керегі өз пәнін жете меңгеру. Ол үшін үздіксіз ізденіп, өз біліктілігін арттырып, оқушылардың мүмкіндіктеріне қарай озық тәжірибелерді іскерлікпен пайдалану керек.

21 ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Бүгінгі білім, қоғамдағы демократиялық бастамалар барлығы мұғалімдер арқылы жүзеге асады. Өйткені, мұғалім -қоғам айнасы. Біріккен ұлттар ұйымының шешімімен «21 ғасыр ақпараттандыру ғасыры» деп аталуы да бекерден бекер емес. Қазақ еліміз ғылыми-техникалық үдерістің негізгі белгіс қоғамдық ақпараттандыру болатын жаңа кезеңге енді. Уақыт өтіп жатыр, жаңа заман, заманына қарай жастардың да дүниетанымы өзгерген.

Соған орай, қазіргі технология заманында сабақтарда, соның ішінде қазақ тілін оқытып үйрету кезінде технологияны көп қолдану керек, бұл қазіргі уақытта көп сұранысқа ие дүние болып тұр. Сондықтан, ұстаздық жолды таңағаннан кейін, ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу- менің ұстаздық міндетім. Мұғалім өзі сабақ беретін пәнді ғана емес, білім беру технологияларын қолдану арқылы осы пәнді жетілдіру тәсілдерін де білуі керек.

Сондықтан да, өз сабақтарымда бір ғана тәсілмен шектелмей, түрлі инновациялық технологияларды оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты таңдап қолдануға тырысамын. Өйткені әр сабаққа жаңалықтарды, озық тәжірибелерді пайдалану үлкен жетістікке жетелейтінін түсінемін. Әр түрлі әдістерді сабағымда қолданып, тиімді –тиімсіз жақтарын зерттеп, іздену үстіндемін.

Оқушыларды жаңа заман технологияларын пайдалана отырып оқытудың негізгі қағидаларымыналардан тұрады:

1. Баланың танымдық белсенділігін дамыту;
2. Баланы ізгілікті адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеу;
3. Өз бетімен әрекеттесу әдістерін меңгерту;
4. Тілдік қорын молайту, өз ойын еркін еркін жеткізе білуге үйрету.

Білім беру саласында түрлі технологиялар енгізілуде, бірақ олардың ішінен қажеттісін таңдап, сабақтың әр кезеңінде тиімді қолдану басты талап. Мәселе технологияларды кеңінен пайдалану емес, мәселе – тұлғаны нәтижеге бағыттай білім беруде. Қазіргі таңда айтар болсақ,

көрнекілік әдісі мен техникалық құралдарды қолдану әдісін ақпараттық-коммуникативтік технологияның бір өзі атқара алады.

Және де сын тұрғысынан ойлау технологиясы сабақты жоспарлауда өте тиімді. Баяндаманың негізгі бөлімінде осы екі технологияның тиімділігі жайында айтқым келіп отыр. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуда бұл екі технологияның тиімділігі туралы бастамас бұрын, «инновация» ұғымының мағынасы ашып алғым келіп отыр. Өйткені, инновация, бұл-жаңалық.

Мемлекеттік стандарт білім беруде, негізінен, мөлшерлерді, параметрлерді, деңгейлік және сапалы оқытудың көрсеткіштерін қалыптастырады. Осы инновациялық технологиялардың ішіндегі сын тұрғысынан ойлау және ақпараттық коммуникативті технологиялары -мен үшін өте ұтымды. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында сыни тұрғыдан ойлауды іс жүзінде жүзеге асыру өте тиімді. Сыни тұрғысынан ойлау технологиясы бойынша сабақ құрылымы қызығушылықты ояту, мағынаны ажырату, ой толғаныс кезеңдерінен тұрып, әр кезеңдегі тәрбиелік және оқу мақсаттары әр түрлі стратегияларды қолдана отырып, алға мақсат қою, мәселені зерттеу, жауап іздеу, дарынды оқушылардың өз ойларын ашық айта білуге тәрбиелейді. Менің байқағаным, сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолданғанда оқушының ойы шындалып, өз даму деңгейінде белгілі бір жетістіктерге жете алады. Оқушылардың пәнді терең түсіну қабілеті дамиды, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайларда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз етеді.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы оқушыға мынандай мүмкіндіктер беретінін анықтадым:

1. Мұғалімге тәуелділіктен арылып, өзінің білім беру қызметін өздері басқаруға;
2. Білім мәдениеттілігі мен маңыздылығын түсініп, қажетті іс-әрекетті белсене және өз бетінше орындауға;
3. Жеке ерекшелігі мен қабілетіне сай тапсырмаларды өзі таңдап, іздеп тауып, белсене орындауға; мұғалімнің көмегінсіз ұжымдасып жұмыс істеуге.

Ең бастысы оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артып, олардың бір-бірімен пікір алмастырып ашық сөйлеу, еркін сөйлеу дағдылары қалыптаса бастайды. Өздеріне сенімсіздік білдіріп, бұйығы отыратын оқушылар өз ойларыназ да болса жүйелеп, еркін айта бастайды. Бұрын шығарма, мазмұндама жұмыстарында оқушылар өз ойын білдіруге қиналса, қазір оқушылар ой толғанысын жасап өз ойын жазбаша, ауызша білдіре алады. Ал ақпараттық технология арқылы біз, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері сабақтарды түрлендіріп, жаңаша ұйымдастыра алуға мүмкіндік аламыз. Мәселен, білім берудің жаңа мазмұнындағы бағдарламаға сәйкес, әр сабақта тұсау кесу жүргізуге тырысамын.

Бұл міндетті түрде тақырыпқа байланысты бейнежазба көрсету арқылы балалардың сабаққа деген уәжін көтеріп, белсенділігін арттыру. Интербелсенді тақтадан көрсетілген бейнежазба арқылы оқушылар сабақтың тақырыбын ашып, мақсатын анықтайды. Себебі, жаңа заман мұғалімі – бағыттаушы мұғалім. Өзімнің еңбек тәжірибемде байқағаным, ақпараттық технологияның көмегімен жүргізілетін сабақтарда – оқушы өзін белсенді және еркін ұстай алады. Психологтардың пайымдауынша, сабақта әр түрлі компьютерлік технологияларды пайдалану оқушылардың қызығушылықтарын арттырады және өз қабілетіне сенімділігін тудырады.

Компьютерлік оқыту технологиясы педагогтің мүмкіндігін күшейтетін құрал екені сөзсіз, бірақ ол мұғалімді алмастыра алмайды. Яғни, мұғалімнің білімі мен шеберлігі таяз болмауы керек. Мен өз тәжірибемде компьютерлік оқыту технологиясын пайдалану арқылы білім сапасын арттыруға ерекше көңіл бөле отырып өз алдыма төмендегідей мақсат қоямын. Компьютерлік оқыту технологиясы арқылы білім сапасын арттыру. Өз сабақтарымда: оқытуды ұйымдастыру формаларын - жеке, топтық, ұжымдық жұмыс жасау формаларын пайдаланамын. Бұл жұмыс түрлерінің барлығын компьютер арқылы жүргізу өте тиімді. Қазіргі таңда мектепте WI-FI желісінің қосылуымен сабақты ғаламтор арқылы өткізу де өте тиімді және қызықты. Мысалы, сабақтарымда кез келген жазушыны өтіп жатып, оқушыларға гиперссылка жасау арқылы қосымша материал іздеуге дағдыландырамын. Ұтымдылығы, оқушылардың қызығушылықтарының оянуы соншалық, деңгейі төмен шәкірттердің өзі тапсырманы орындай

бастайды. Сонымен қатар ғаламтор желісіне қосылған компьютер арқылы сабақ өткізу, сөйлеу әрекетінің төрт түрін де (оқылым, айтылым, жазылым, тыңдалым) пайдалануға болатыны. Интербелсенді тақта-топтағы оқушылардың барлығын оқыту үшінқұнды құралы. Бұл оқытушы жаңа материалды өте қызықты және қарқынды етіп түсіндіруге мүмкіндік беретін баға жетпес құрал. Интербелсенді тақта арқылы өткізілген сабақтарымда, көбіндеалдыма қойған мақсаттарыма 100% жетіп жатамын. Себебі жаңа тақырып аясындағы жаңа ойларым, идеяларым интербелсенді тақтаның арқасында әсерлі, тартымды болып шығады. Бұл, әрине, мұғалімнің тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі.

Педагогтар өз сабақтарында ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, мынадай артықшылықтарды көре алады:

1. Тақырып шеңберіндегі айтылуға тиіс мәліметтер көлемін ұлғайтады, яғни уақытты тиімді пайдалануға мүмкіндік алады;

2. Оқушылардың ғаламтор арқылы өз бетінше ізденіп жұмыс жасауларына мүмкіндік жасалады;

3. Оқушы өзге оқушалармен топтасып бірге жұмыс істеуіне мүмкіндік туғызылады;

4. Сабақта өтілетін тақырыпқа байланысты киноларды, слайдтарды, суреттерді, кестелерді пайдалана отырып, оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын арттырады;

5.Электрондық оқулықтарды пайдалану арқылы сабаққа жаңашылдық енгізеді; электрондық оқулықтарды пайдалану барысында оқушы екі жақты білім алады: біріншісі – пәндік, екіншісі – компьютерлік білім.

Өз тәжірибеме келетін болсам, әсіресе сабақтың тақырыбын ашып, мақсатын анықтауда түрлі бейнероликтер, слайдтар жиі пайдаланамын. Оқушыларға гиперссылка арқылы жасалған тапсырмалар өте ұнайды.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясының «Ой қозғау» кезеңінде оқушылар ойларын терең жеткізіп, қиялдарына еркіндік береді. Өз өміріне, қоршаған ортаға сын көзбен қарауға үйренеді. Өзгенің пікірін тыңдап, оған өз көзқарасын қоса біледі.

Менің тандап алған әр технологиям оқушының белгілі бір жетістікке жетуіне, жұмысымның нәтижелілігіне бағытталған. «Айтушы ақылды болса, тыңдаушысы дана болады» дегендей, сөзімді қорыта келе, оқушыларды шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет етуге бағытталған тапсырмалар саны көбейгенде ғана, өз пікірін айта алатын, оны дәлелдей білетін, өмірге деген өзіндік көзқарасы қалыптасқан, үнемі ізденіс үстінде болатын, қоғам дамуына үлес қоса алатын, жан-жақты жетілген жас ұрпақ өкілдерін дайындай аламыз.

Тәрбиесіз берген білімнің зияны туралы бұдан бұрынғы ғұламалардың айтып кеткені белгілі.

Қорыта айтқанда, оқыту процесінің нәтижелі болуы оқытушының сабақ беру шеберлігіне, сабағын қызығылықты жүргізіп, зейін қойдыра білуіне, оқушылардың өздігінен білім алуға үйренуіне байланысты. Қандай да болмасын жаңа әдіс-тәсілдер әрбір оқушының өз бетімен оқып үйренуіне сенімін ұялатып, шығармашылықпен жұмыс істеуіне, қорытынды жасай алуына, сөйлеу мәдениетінің өсуіне ықпал етеді, білім сапасын арттырады. Оқыту технологияларын сабақта қолдану оқушылардың білім сапасын арттырып қана қоймайды, олардың жеке тұлға ретінде қалыптасуына әсерін тигізеді. Жаңа әдіс-тәсілдерді мән-мағыналарына, ерекшеліктеріне қарай тандап қолдана білсек, балаға білім беруде ұтарымыз анық.

Әдебиеттер:

1.Әмірғалина Н. «Білім берудің инновациялық технологияларының бірі – тірек конспекттері». Білім. 2009 ж.

2. Қадашева Қ. Қазақ тілі: оқытудың тиімді әдістемелері. А. 2000 ж.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОТАН СҮЙГІШТІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ

Есмаганбетова Жаксыгул Толеубаевна

Куандыкова Зергул Берикқызы

бастауыш сынып мұғалімдері
Ақтоғай ауданы, «Қызыларай ЖББМ» КММ

Адамды қолдайтын, оның күші мен қабілетін, сенімін нығайтатын күшті сезім – бұл оның өз елінің азаматы екенін түсіну, оның бүкіл елімен және халқымен туыстық сезімі. Балаларды өз Отанын сүйуге, туған жерді, өзінің халқын сүйуге тәрбиелеу – мұғалімнің аса маңызды, аса жауапты да қадірменді парызы. Әр дәуірдің тарихи кезеңдерінде отансүйгіштікке тәрбиелеудің өзіндік мүдделері болады. Ол ең алдымен, «ұлтжандылық», «отансүйгіштік», «патриотизм» ұғымдары сол заманның ақиқаты – наным-сенімінен туындайды. Еліміз егемендік алғаннан бері жас ұрпақ тәрбиесінің темірқазығы-қазақстандық патриотизм болды. «Қазақстандық патриотизм» ұғымы біздің тәуелсіздігімізбен қоса туған жаңа сөз болып, еліміздегі саяси- әлеуметтік ахуалдың ерекшелігін көрсетеді.

Елімізде жүзден аса ұлттар мен ұлыстардың өкілі өмір сүруде. Қазақстан олардың көпшілігінің туған отаны және бұдан былай да мәңгі тұрақтап қалар мекені болмақ. Сондықтан олардың әрқайсысы Қазақстанды ата-жұртым деп танып, оның тәуелсіздігін қорғауға және материалдық байлығын арттыруға еңбек етуі тиіс. Сол себепті қазақстандық патриотизм ұғымы күнделікті өмірде жиі қолданылып, кеңінен қалыптасып келеді.

Туған жерге деген ыстық сезім, атамекенге деген құрмет пен қадір-қасиет тұтуды ұлы дала ойшылдары Қорқыт ата, Өл-Фараби, Жүсіп Баласағұни, Махмұд Қашқари т.б. айтқан болатын.

Қазақта ең алғаш қазақ балалары үшін халық мұрасына, салт-дәстүріне, ерлік, адамгершілік тәрбиесіне негіздей отырып, оқулық жазған Ыбырай Алтынсарин болды. Ол көшпелі елдің басына дүнияуи ғылым-білім, өнер үйретуді армандады. Абай Құнанбаевтың еңбектерін зерделеп қарайтын болсақ жастарды ерлік рухта, патриатизмге баулып, намысын, ар-ожданын, адамгершілік қасиеттерін оятуды үнемі мақсат етті. Оның «азаматтың бәрін сүй бауырым деп» деген сөзі ұлы гуманистік идеяның айқын көрінісі еді.

Қазақ халқының батыры, Халық қаһарманы Бауыржан Момышұлы «отаншылдық - Отанға деген сүйіспеншілік, жеке адамның аман-саулығы қоғамдық-мемлекеттік қауіпсіздікке тікелей байланыстылығын сезіну, өзінің мемлекетке тәуелді екенін мойындау, қысқасын айтқанда, патриотизм дегеніміз- мемлекет деген ұғымды, оны жеке адам мен барлық жағынан өткені мен бүгінгі күнімен және болашағы мен қарым-қатынасын біріктіреді», - деп атап көрсеткен болатын. Сондай-ақ соңғы жылдардағы педагогикалық зерттеулерде жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеудің теориялық тұстарының ескерілмей келгені де байқалады. Міне, осы проблемалардың бәрі отансүйгіштік тәрбие мәселесінің белсенділігін көрсетсе керек.

Қазіргі егеменді ел жағдайында жастарды отаншылдыққа тәрбиелеу, олардың елін, жерін сүйетін, ана тілін ардақтайтын, ұлтын пір тұтатын азамат болып өсуін қамтамасыз ету – бүгінгі мектептің басты мақсаты деуге болады. Жоғарыда отансүйгіштік ұғымына берілген сипаттамалар мен зерттеушілер, ұлы ойшылдардың, қазақ зиялыларының пікірлеріне сүйене отырып, біз өз пайымдауымызды білдірдік. Отансүйгіштік-ол өзінің туған жеріне, тіліне, еліне, мемлекетке деген сүйіспеншілік сезімі, сол мемлекеттің, Отанның гүлденуіне, өсіп-өркендеуіне өз үлесін қосу, қызмет ету.

Қазақстан – түрлі тарихи аласапырандарды басынан өткізіп барып, тәуелсіздікке қолын жеткізген, көп ұлтты республика. Сондықтан оның берік болуы отансүйгіштік тәрбиені дұрыс жолға қоя білуге байланысты болмақ. Тәуелсіз мемлекетіміздің жаңа Конституциясында да республика қызметінің түбегейлі қағидаларының бірі – қазақстандық патриотизм деп атап көрсетілген.

Қазақстандық патриотизм – ата-анаға деген сүйіспеншілік пен азаматтық ерлік, өнеге көрсетушілік, бойдағы білім мен білікті, ақыл-парасатты ел игілігіне жұмсау, атамекен мүддесіне арнау дегенді білдіреді. Өз елінің өткенін құрметтей білу де осы қазақстандық патриотизм құрамына кіреді.

Өсіп келе жатқан жас буындардың бойында ұлттық патриотизмді қалыптастыруда, олардың әрқайсыларының «өзін ұлтының перзентімін» деп сезінуін нысанаға ала отырып, Қазақстандағы дәл бүгінгі жағдайда «ұлтты сақтап, одан әрі өркенін өсірудің кепілі», -деп білген

жөн. Мұның өзі «ұлт дегеніміз – ұлттың өзін-өзі билеу идеясы басын құраған адамдардың шынайы жүрек жарды бірлестігі» деген идеядан өрбиді.

Бастауыш сынып оқушысы еліктегіш келеді соған байланысты отансүйгіштік қасиет бірінші ата-анасы жағынан беріліп содан кейін мектеп қабырғасынан бастау алады. Осыған орай бастауыш сынып мұғалімі көбінесе ана тілі, қазақ тілі және дүниетану сонымен қатар сыныптан тыс жұмыстар арқылы оқушыларға патриоттық тәрбие беріп отырады.

Оқушыларын патриоттық рухта тәрбиелеуде оқу тәрбие процесінің мүмкіндіктерін сыныпта және сыныптан тыс бірізді және жүйелі жүзеге асыра ұтымды ұштастырса, олардың патриоттық сезімі деңгейін жоғарлатуға болады. Демек, бастауыш сынып оқушыларының патриоттық сезімін қалыптастырудың жүйесі; ұлттық тілге, тарихқа, дәстүрлерге, мемлекеттік рәміздерге құрмет көрсете білуі, Отанға саналы көзқарас, сүйіспеншілік танытуы патриоттық білім мен тәрбие бірлігінен құралады.

Бастауыш сынып оқушыларына патриоттық тәрбие берудің педагогикалық шарттары:

- патриоттық білім мен тәрбие беруді сыныпта және сыныптан тыс жұмыстарда үздіксіз ұйымдастыру;
- мұғалімнің патриоттық тәрбие мақсатын, мазмұнын, міндетін нақты түсіну, патриоттық тәрбие берудің әдістемесін, оны ұйымдастырудың негізгі бағыттары мен тәсілдерін меңгеру;
- ата-аналардың патриоттық білімдерін көтеру;
- бастауыш сынып оқушыларына патриоттық тәрбие беру міндеттерін жас және дербес ерекшеліктерін ескере отырып, жалпы білім беретін орта мектептегі патриоттық тәрбие беру жүйесінде жүзеге асырту. Қазіргі қоғам адам тағдырына жаңа көзқараспен қарап, соған сәйкес оқушылардың жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуды, халықтық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлердің негізінде ұлттық сана-сезімді қалыптастыруды, оқушылардың білім сапасын жетілдіруді талап етуде.

Олай болса, тәуелсіздік туы желбіреген еліміздің болашақ отансүйгіш ұрпағын тәрбиелеуде олардың бойына ізеттілік, қайырымдылық, кішіпейілділік, әдептілік, елін, жерін, Отанын сүюшілік секілді ең асыл қасиеттерді қаны мен жанына сіңіруде осы ұлттық құндылықтарды басшылыққа алсақ, өте ұтымды болар еді.

Әдебиеттер:

1. Қалиев Ж. Халық педагогикасы құндылықтары негізінде оқушыларға патриоттық тәрбие беру. Астана. 2015.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Есенбаева Лаззат Кабыкешовна

Махметова Жанар Сапарбековна

*Қарағанды қаласы, «№25 жалпы білім беретін мектебі» КММ, «№2 лицейі» КММ
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері*

Қазіргі таңда мемлекеттік тілді оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қалыптастыру - заман талабы. Тіл - халықтың жаны, ұлтымыздың құжаты. Тіл құрыса, халық та жер бетінен жоғалады. Орыс сыныптарында оқылатын қазақ тілі пәнінің көздейтін негізгі мақсаты – оқушыларды белгілі дәрежеде қазақша сөйлеуге, өз ойын басқаға жеткізе алатын, біреудің сөйлеген сөзін, жазғанын түсіне алатын дәрежеге жеткізу. Оқушылар оқытудың белсенді түрлерін енгізу арқылы дамиды, оның барысында олар өз бетінше функционалдық сауаттылықты дамытады, үлкен ықыласпен достарымен қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытады, проблеманы шешуге шығармашылықпен қарайды.

Жаңартылған бағдарламаны қолдану барысында ұстаз ретіндегі міндетім – оқушылардың бойында негізгі адами нормалар мен адамгершілік қасиеттерді сіңіру, басқа мәдениеттер мен көзқарастарға төзімділік пен құрметті қалыптастыру, саналы, дені сау бала тәрбиелеу. Мен әр шәкіртімнің үлкен жетістікке жеткенін қалаймын. Бұл міндет оқушылардың

жан-жақты дамуын, сыни және шығармашылық ойлауын, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы дағдыларын, зерттеушілік дағдыларын, сонымен қатар оқуға деген құштарлығын өмір бойы дамытуды көздейтін жаңартылған бағдарламаның тиімді оқыту тәсілдерін қолдану арқылы оңай шешіледі.. Жаңартылған бағдарламаның маңызды міндеттерінің бірі – «Оқыт – үйрен», өмір бойы білім алу, жаңа бәсекеге қабілетті, жан-жақты үйлесімді дамыған, функционалдық сауатты тұлғаны қалыптастыруға ықпал етеді. Қазіргі таңда дүние бір орнында тұрмай тұрғанда мемлекетімізді болашақта елімізді одан әрі дамытатын, тыныштық пен тәртіпті сақтайтын белсенді, тәуелсіз, іскер азаматтарды тәрбиелеуіміз қажет. Пифагор «Кез келген халықтың әдет-ғұрпын білу үшін алдымен оның тілін үйренуге тырыс» деген.

Жаңартылған бағдарлама бойынша қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытуы төрт дағдыға негізделген. Осы бағдарлама бойынша 7 жыл оқушыларды оқытып келе жатырмыз. Бағдарламамен бірге білім сапасын тексерудің де форматы өзгерді. Бақылау жұмыстарының орнына бөлім бойынша, тоқсандық жиынтық бойынша бағалаулар алына бастады. Осы 7 жылдың ішінде БЖБ мен ТЖБ-ны талдау нәтижесінде оқушыларға жазылым мен айтылым дағдыларына берілген тапсырмаларды орындауы қиындық туғызады. Жазылымда көбінесе эссе, хат, мақала жазуы беріледі. Айтылымда - диалог пен монологтар. Қазіргі оқулықтарда тек жалпы тақырыптық мәліметтер берілген. Ал пәннің басты мақсаты - қазақ тілінде сөйлеуге, айтуға үйретудің нақты әдіс-тәсілі жоқ.

Осы мәселені шешу үшін ағылшын тілі әріптестерінің әдістерімен танысып, оқушылардан сұхбат алынды. Неге ағылшын тілі? Себебі, бұл пәнде де жазылым мен айтылым дағдылары бойынша тапсырмалар беріледі. Оқушылар тапсырмаларды орындағанда, қазақ тіліне қарағанда қиналмайды. Ағылшын тілі сабағында бөлім бойынша дайын топиқтар дайындалады екен. Ең бастысы, сөздік қорды байытудан басталады. Тіл үйрету дегеніміз –кез келген сөзді құрғақ жаттап алу емес, жаңа сөздің мағынасын түсініп, саналы түрде есте сақтау, жаттау, ауызша, жазбаша сөздерді дүріс қолдана білу. Тіл дамытуда атқарылатын жұмыстың ең негізгі түрі – сөздік жұмысы. Сөздерді тез жаттап алу үшін, бірінші жиі кездесетін сөздер тізімін жазып шыққан тиімді. Содан соң арасын суытпай, қайталап отырып, сонымен қатар сөздерді жаттау барысында бейнесін көз алдына елестетуге тырысу керек. Бұл жұмыстың негізгі мақсаты – оқушының сөздік қорын байыту. «Айтпаса, сөздің атасы өледі» дегендей, жаңартылған бағдарламаны енгізген бірінші жылдарында жіберілген қателік, бөлімді өткен соң, бағалау жиынтықтың тапсырмаларына назар аудару толыққанды қарастырылмаған.

Бөлімде өткен тақырыптар мен БЖБ мен ТЖБ арасында байланыс жоқ. Енді БЖБ, ТЖБ орындауда білім сапасын көтеру үшін, бөлімді бастағанда берілген тақырыптарды жеке-жеке бөлмей, бір тұтас бір бөлік ретінде қарастыру керек. Бірінші сабақтан бастап соңғы сабаққа дейін БЖБ-да болатын тапсырмаға әкелу керек. Бірінші сабақта осы бөлімде қажет болатын сөздік қорын жинаймыз, әсіресе етістіктерге көбірек назар аудару көзделген. Сонымен қатар сабақта сөз тіркестермен жеке сөйлем құрастыру, келесі сабақтарда берілген мәтіндермен жұмыс істеп, негізгі ақпаратты алу жұмыстары тиімді. Орыс тілінен қазақшаға аудару, себебі кез келген тапсырманы өзге ұлттың баласы ең бірінші орыс тілінде ойлайды.

Содан кейін дайын топиқтарды дайындауға кірісу, сөйлем құрастыру. Сөйлем құрастырғанда Р.Мұлыбаеваның тәсілі арқылы орындалады. Ол - 4 қадам тәсілі: 1-орыс тілінде ойын жинақтап, сөйлем құрастыру, 2-бұл сөйлемнің әр сөзін қазақшаға аудару, 3-сөздерді дұрыс формаға айналдыру, 4- сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін қолдану. «4 қадамды» орындағанда оқушы сөздермен бірге грамматиканы да қайталап отырады. Топиктар дайын болған соң, эссе жазуға көмектесетін «ПОПС» формуласы қолданылады. Мұғалім әртүрлі пікірлерді ұсынып, оқушылар өз ойын қазақшаға жеткізуге дағдыланады. Бұл жұмыстарды орындаған соң, кез келген БЖБ мен ТЖБ жұмыстарын орындауға дайын болады. Әрине, әр әдіс-тәсілдің өз кемшіліктері де бар. Бұл жұмысты әр сыныпта орындау деңгейлері оқушылардың білім, білік және дағдыларына қарай әртүрлі. Оқу орыс тілінде жүретін мектептерде оқушыларға қазақ тілінен үйретілетін сөздер біріншіден, белгілі бір тақырыптарға, екіншіден сөз таптарға қатысты болады, сол себептен қазақ тілі сабағы әрі тілдік, әрі әдебиеттік

оқу материалдарын қамтиды. Кейбір грамматикалық түсініктемелер, жаттығу шарттары орыс тілінде берілетіндіктен, грамматикаға байланысты мәліметтер де қамтылады. Заман өзгерген сайын әдіс-тәсілдер көбейіп, жаңарып, толығып отыр.

Сонымен қатар орыс тілді мектеп оқушыларына қазақ тілін үйретуде пән бойынша жүргізілетін сыныптан тыс жұмыстардың маңызы зор. Қазақ тілінен сыныптан тыс жұмыс оқушылардың білімін тереңдетуге, ой-өрісін кеңейтуге, олардың тілді үйренуге ынтасын, құмарлық сезімін оятуға көмектеседі. Орыс тілді мектеп оқушыларын қазақ тілінде сөйлеуге үйрету, оны оқыту әдістемесін жетілдіру - бүгінгі күннің аса маңызды мәселесі. Мектеп тәжірибесінде білім мазмұнын жетілдіру үшін оқыту процесінің тиімді жолдары, жаңа әдістері жан-жақты қарастырылуда. Қазақ тілін нәтижелі үйрету үшін, оның оқыту әдістемесін жетілдіре түсіну - үлкен мәселе. Жалпы педагогиканың әдістерінен әр пәннің өзіне тән әдістері шығады. Тіл дамыту қазақ тілі пәні бойынша әрбір сабақтың ең негізгі мақсаттарының бірі екенін жеткіздім деп ойлаймын.

Әдебиеттер:

1. Н.А. Оразахынова Сатылай кешенді талдау технологиясының ғылыми-әдістемелік негіздері. Алматы. 2017.

МЕТОДИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПЕДАГОГОВ КАК УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРОФИЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Дюсембаева Мереке Канашевна

заместитель директора по учебной работе

КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

Сейчас большое внимание уделяется организации профориентационной работы. В школе профилизация означает ориентацию содержания, форм, методов и средств обучения и воспитания на сферу трудовых отношений с целью поддержки учащихся в профессиональном самоопределении.

Для эффективности педагогической профилизации в школе необходимо создать в первую очередь организационные и психолого-педагогические условия для активизации личностного и профессионального самоопределения учащихся, нацелив профилирующую среду на освоение первичного педагогического опыта. Для этого учащимся нужно ежедневно видеть лучшие образцы педагогической деятельности. Учителя и родители должны говорить о профессии учителя как о значимой и достойной уважения. Немаловажную роль здесь играет также поощрение в педагогическом и ученическом коллективе учреждения образования выбора педагогического профиля. Такой подход к организации образовательного процесса содействует созданию условий для того, чтобы учащиеся имели возможность максимально раскрыть свои способности, потенциал, почувствовать и осмыслить интерес к педагогической профессии.

При этом эффективность педагогической профилизации, её результаты во многом зависят от личности педагога, работающего в педагогическом классе, его профессионализма. В этом смысле ключевыми субъектами педагогической профилизации выступают все педагоги, вовлечённые в данный процесс, осуществляющие допрофильную педагогическую подготовку и профильное обучение учащихся, классные руководители, педагоги-психологи, администрация организаций образования.

К наиболее значимым компетенциям педагога, работающего в профильных классах педагогической направленности, необходимо отнести следующие:

- ✓ знание психологических особенностей учащихся;
- ✓ умение применять межпредметные связи;
- ✓ способность применять в образовательном процессе технологии, способствующие овладению учащимися активными методами познания педагогической профессии.

Однако, как показывает практика, педагоги, работающие в педагогических классах, испытывают определенные затруднения в своей деятельности:

- ✓ противоречие между потребностью педагогических коллективов и педагогов учреждений общего среднего образования в эффективной реализации профильной и допрофильной педагогической подготовки учащихся;
- ✓ недостаточный уровень компетентности педагогов в области педагогической профилизации;
- ✓ личностно-профессиональные затруднения, образовательные дефициты, требующие содействия и помощи в их преодолении.

Поэтому методическое сопровождение педагогов в учреждении образования является целенаправленным и комплексным влиянием на объект для достижения конкретных результатов. Для эффективного управления образовательным процессом руководителю необходимо постоянно изучать, что происходит в классах, сосредоточить внимание на профессиональном развитии педагогов: помогать при необходимости в планировании уроков, вооружать знаниями передовых методик и технологий и навыками их применения на учебных занятиях, организовывать взаимное обучение, создавать условия для принятия решений по направлениям и методам профессионального и личностного саморазвития, стимулировать мотивацию каждого учителя улучшать свою работу и, таким образом, способствовать повышению их предметно-методической компетентности.

Для повышения эффективности профилизации образовательного процесса в учреждении образования необходимо создавать творческую среду для педагогов, которая характеризуется следующими условиями:

- ✓ использование обучающего потенциала педагогического опыта учителей в процессе непрерывного самообразования;
- ✓ постоянный поиск творческих путей обновления образовательных практик во избежание личностно-профессиональных затруднений;
- ✓ поиск нестандартных подходов к проведению урока;
- ✓ создание коллаборативной среды для учащихся.

Главной задачей методического сопровождения является повышение уровня профессиональной компетентности педагогов, формирование в учреждении педагогической среды, где все «работает» на создание атмосферы популяризации педагогического труда, уважение к педагогической профессии, развитие рефлексивной и инновационной компетентности педагогов.

К наиболее эффективным формам методической работы с педагогами можно отнести следующее:

- ✓ инструктивно-методические совещания, где разрабатываются функциональные обязанности всех субъектов педагогической профилизации, согласовываются подходы к планированию занятий, изучается и обсуждается нормативная правовая база;
- ✓ собеседование, наставничество, проведение мастер-классов, открытых уроков, изучение передового педагогического опыта по педагогической профилизации;
- ✓ публикации наработок, систематизация и обобщение опыта;
- ✓ работа творческих групп при подготовке тематических педсоветов, посещение мастер-классов и открытых уроков, участие в семинарах, вебинарах.

Одним из условий профессионального развития учителя считаем расширение сотрудничества и взаимного обучения, что, в свою очередь, будет содействовать эффективному построению работы с учащимися классов педагогической направленности: педагогические пробы будут реализованы в разнообразных видах педагогической практики:

- ✓ посещение уроков учителей;
- ✓ психолого-педагогическое наблюдение;
- ✓ организация игр на уроках и переменах;
- ✓ проведение воспитательных дел, подготовка и проведение фрагментов уроков;
- ✓ практика в школьном лагере, волонтерская деятельность.

Эти формы работы и взаимодействия способствуют формированию у учащихся первоначальных профессиональных умений и представлений о себе как будущем учителе, что приводит к эффективности профилизации образовательного процесса. Именно от педагогов, от их мастерства зависит, появится ли у учащихся интерес к учительскому труду, свяжут ли они свою жизнь с профессией педагога.

Методическое сопровождение педагогов является важным условием для повышения эффективности педагогической профилизации образовательного процесса и должно включать повышение профессионального уровня педагогов, поиск наиболее эффективных форм работы, использование современных педагогических технологий, творческий подход при решении педагогических задач.

Литература:

1. Позняк. А. В. Основы педагогической профилизации образовательного процесса в учреждениях общего среднего образования.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: МЕТОД ПРОЕКТОВ

Вторыгина Светлана Николаевна

Лаптева Татьяна Викторовна

учителя начальных классов

КГУ «Гимназия №1» г. Караганда

Одной из приоритетных задач, поставленной перед педагогами, стало воспитание свободной личности, которая могла бы самостоятельно мыслить, принимать решения, получать и использовать знания на практике. В связи с этим перед учителями возник вопрос: как организовать обучение таким образом, чтобы, стимулируя природную любознательность школьника, мотивировать его на получение новых знаний самостоятельно? Одним из вариантов ответов на этот вопрос как раз и стало использование технологии проектной деятельности.

Проектная деятельность школьников – это, учебно-познавательная деятельность, которая имеет цель, характеризуется определенным набором действий, направлена на решение конкретной задачи и подразумевает анализ и оценку полученных результатов. Легко заметить, что составляющие метода проектов полностью совпадают со структурой учебной деятельности обучающихся. Благодаря этому проектную деятельность можно использовать с целью отработки навыков учебной деятельности младших школьников. Как правило, младшие школьники приходят в школу уже замотивированными на процесс обучения, на получение новых знаний. Поэтому для учителя важно поддержать этот интерес, дать школьнику возможность его проявить. Исходя из этого «задачей учителя становится организация условий для проявления детской образовательной активности при освоении учебной программы, но и перевод этой активности из хаотичной и ситуативной в целенаправленную и оформленную в творческом продукте».

Всю проектную работу с младшими школьниками можно разделить на три больших блока. Первый блок – подготовительный. На данном этапе осуществляется пропедевтика проектной деятельности обучающихся. Начинаем работу с детьми с самых простых творческих упражнений, которые можно объединить в группу под названием «Придумай сам». Это могут быть задания вида: по математике – придумай задачу, по литературному чтению – сочини историю, придумай загадку и прочее. Стоит отметить, что подобных видов творческих заданий в образовательной программе воспитания учеников начальной школы достаточно много. Подобные упражнения нельзя назвать проектами в чистом виде. Но так как мы находимся на подготовительном этапе то, они помогают учителю отработать с детьми навыки проектной деятельности: формулирование цели (с помощью учителя), решение конкретной учебной задачи, определение набора действий (планирование), контроль и оценка выполненной работы

(рефлексия). Даже на подготовительном этапе мы уже можем говорить о формировании у обучающихся базовых структурных компонентов учебной деятельности.

Второй блок проектной работы включает в себя творческие задания исследовательской направленности. Погружение в проект происходит во время внеурочной работы, а выполняются такие задания, как правило, дома с обязательным участием родителей. На данном этапе тематику заданий и цель задает также учитель, а вот поисковую (исследовательскую) часть школьники выполняют совместно с родителями. Прежде всего, речь идет о поиске дополнительной информации по какому-либо вопросу. Это может быть использование интернет-ресурсов, библиотек, газет, журналов, дополнительной литературы и т.д. Поскольку задания исследовательской направленности предполагают взаимодействие учащихся и родителей, то для учителя приоритетной становится задача организации деятельности родителей, опорной идеей которой должна стать фраза «не делайте работу за своего ребенка». Родители должны быть рядом, поддерживать школьника, помогать и направлять его поиски, но не выполнять задания вместо него. Только при таком способе работы возможно формирования умения поиска, отбора и обработки новой информации, что также является одним из базовых компонентов учебной деятельности.

Третий блок становится доступным для педагога только после усвоения учащимися ключевых элементов учебной и внеурочной деятельности, а также при их способности к относительной самостоятельности в проектной работе. На этом этапе задания представляют собой непосредственно проекты. Младший школьник уже может самостоятельно выбрать тему, определить цель или сформулировать запрос (например, «что я хочу узнать»), выделить конкретную задачу или проблему, предложить пути ее решения (определить последовательность действий), а также провести самоконтроль и самооценку (рефлексию) и представить результат своей работы.

Проектная деятельность в образовательном процессе не только обогащает младших школьников знаниями, но и формирует у них жизненные компетенции. Разнообразие учебной деятельности играет ключевую роль в совершенствовании образования и одновременно служит показателем его качества. Оно способствует развитию самостоятельности, стимулирует творческий подход к обучению, мотивирует к самообразованию и помогает достигать высоких учебных результатов.

При составлении проекта мы и придерживаемся четырех этапов. Первый этап. Организационно-подготовительный этап – это этап постановки проблемы и составления проектного задания. Второй этап. Планирование предстоящей проектной деятельности включает в себя такие действия: распределение предстоящей работы, уточнение методов получения информации, выставление сроков выполнения работы (составление плана и графика промежуточной отчетности), выбор способа оформления результатов. Третий этап. На этапе разработки проекта (реализации плана) учащиеся активно работают, занимаясь поиском и обработкой необходимой информации, а также фиксируя и оформляя ее в подходящем формате для представления результатов. Четвертый этап. Заключительный этап включает подведение итогов, оформление и презентацию результатов проекта. Этот этап особенно важен, так как завершает работу над проектом и демонстрирует итоговый продукт, который необходимо представить перед аудиторией (например, ученикам других классов, параллели или родителям). Роль учителя заключается в поддержке школьников при подготовке презентации или защите проекта, а также в оценке итоговых результатов. Однако главная задача педагога – помочь детям осознать ценность их труда, чтобы каждый ученик почувствовал себя успешным.

Проектную деятельность мы осуществляем с 1 по 4 класс, т.е. на всем протяжении обучения. В первом классе начинаем подготовительный этап. Получая информацию от нас, обучающиеся учатся самостоятельной работе с различными источниками информации. Это могут быть учебники, словари, энциклопедии и др. Далее на уроках проходит обсуждение, что же смогли найти дети? Обучающиеся делятся добытой информацией, после чего осуществляется контроль и оценка проделанной работы, что у них получилось, в чем была сложность? Отвечая на вопросы: кто? что? как? где? когда? Первоклассники учатся

наблюдению, описанию, систематизации, классификации, обобщению – универсальным логическим операциям, входящим в состав познавательных. Во 2-3 классах упор делаем на формирование исследовательских способностей школьников, которые связаны с умением ребенка объяснить механизм протекания какого-либо процесса или явления в окружающем мире. На данном этапе появляются более сложные вопросы, требующие рассуждения: почему? зачем? отчего? Происходит установление взаимосвязей между предметами и явлениями, возникает ассоциативное мышление. Для дополнительных размышлений можно предложить ученикам вопросы: что бы ты еще хотел узнать по данной теме? Что бы ты еще мог предложить или сделать? Это позволяет стимулировать младших школьников к познанию нового, развивать их воображение.

Проектная деятельность не должна ограничиваться изучением одной области знаний, она должна помогать школьникам устанавливать межпредметные связи, т.е. быть интегрированной. Тем самым у обучающихся будут формироваться метапредметные знания и умения. Можно предложить ученикам такой проект, в котором будут сочетаться несколько учебных дисциплин. Например, в рамках предмета «Познание мира» предлагается проект «Города Казахстана», в котором можно затронуть такие учебные предметы как: география (расположение города на карте), история (возникновение городов, исторические личности их прославившие), технология, изобразительное искусство, литература и музыка (промыслы городов).

В 4 классе наши ученики уже активно пользуются методом проектов. Они могут самостоятельно выбрать тему своего исследования, систематизировать, оформить и представить полученную информацию.

Таким образом, реализуя проектную деятельность в начальной школе, педагог использует активные (развивающие) методы обучения, т.е. методы, позволяющие не только эффективнее усваивать учебный материал, но и активизировать мыслительную деятельность, повышать интерес к предмету, формировать поисковую активность, что способствует самообразованию ребенка, достижению им успехов в учебной деятельности, способствует развитию творческих навыков, умственных способностей, а также закладывает основы исследовательской деятельности школьников.

Литература:

1. Ганиева Г.Р. Готовность младшего школьника к проектной деятельности. 2021.

ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Вербицкая Анастасия Анатольевна

учитель начальных классов

КГУ «ОСШ №64 г. Караганда

Глобальные изменения в системе образования продолжаются. В частности, они коснулись преобразования системы в области цифровых технологий. Сегодня, когда всё в нашем мире подвержено переменам, система образования не может оставаться в стороне и претерпевает различные трансформации и модификации. Современный мир вот уже на протяжении нескольких десятилетий живет в эпоху информационных технологий и высоких достижений. Одним из наиболее важных направлений этого времени является цифровизация общественной жизни в самых разных сферах его деятельности, и в первую очередь в сфере образования.

Мы стоим на пороге этих перемен и являемся участниками становления новой системы образования - системы цифрового образования. Именно образование на самых разных уровнях, начиная с начальной школы и заканчивая университетским уровнем, формирует общество будущего. Школа должна стать открытой изменяющемуся миру, конкурентоспособной, постоянно повышать качество своих услуг, она должна стремиться удовлетворять быстро

меняющиеся интересы потребителей, иными словами, «школа обречена на изменения в изменяющемся мире».

Говоря о цифровом - образование должно способствовать формированию определённого навыка - цифровой грамотности. Под цифровой грамотностью подразумевается готовность и способность личности применять цифровые технологии уверенно, эффективно, критично и безопасно во всех сферах жизнедеятельности.

Цифровая грамотность - важнейший навык XXI века, основа безопасности в информационном обществе. Формированию цифровой грамотности должно уделяться особое внимание наравне с читательской, математической и естественнонаучной грамотностью.

Основными задачами современной школы становятся:

- подготовить обучающихся к успешной жизни и деятельности в условиях цифровой экономики;
- сформировать личность;
- сформировать навыки и компетенции XXI века, развить способности, креативность каждого, готовность к успешной деятельности в условиях сложности и неопределенности.

Перед школой стоят новые образовательные запросы семьи, общества и государства. Новой целью образования становится: воспитание, социально-педагогическая поддержка становления и развития высоконравственного, ответственного, творческого, инициативного, компетентного гражданина республики Казахстан.

Навыки и компетенции учащихся XXI века.

Личностные качества: принятие базовых национальных ценностей, любознательность, инициативность, настойчивость, лидерские качества, социальная и культурная включенность в общественную жизнь, осознанная, ответственная деятельность.

Базовые умения и навыки: навыки чтения и письма, математическая грамотность, гуманитарные знания, естественнонаучные знания, финансовая и предпринимательская грамотность, ИКТ- грамотность, общекультурная и гражданская грамотность.

Компетенции: критическое мышление, творческое мышление, умение общаться, умение работать в коллективе, совместная деятельность и сотрудничество.

Все эти навыки и компетенции реализуются на уроках развивающего обучения. У детей формируются:

- способность ставить учебную задачу и находить способы её решения;
- способность к рефлексии собственных действий;
- умение работать с модельными средствами;
- самостоятельность суждений.

Эти качества необходимы не только для самого процесса обучения, но и для понимания его необходимости, формирование учебной мотивации. По данным разных образовательных учреждений, реализующих теорию развивающего обучения, результатам предметных олимпиад и различных интеллектуальных и творческих конкурсов, учащиеся школ развивающего обучения лучше справляются с нестандартными заданиями, требующими нахождения новых способов действия и установления новых закономерностей. Это позволяет организовать исследовательскую деятельность учащихся, как и в начальной школе, так и в среднем звене. Такая форма учебной деятельности становится основной на уроках не только предметов естественно – научного цикла.

С приходом цифрового образования происходит трансформация ценностей:

- когнитивная компетентность - вместо твёрдо заученных, самостоятельно созданные знания;
- интерактивное умение - умение взаимодействовать для получения знаний;
- владение практическими навыками наравне с теоретическими.

Одной из поставленных задач нашей школы это - создание информационно-образовательной среды, которая была бы комфортна для сотрудничества и взаимодействия учителей, учеников, администрации школы и родителей. Основой для этого в первую очередь, служит, конечно, материально-техническая база. В нашей школе она представлена кабинетами информатики, мобильным классом, а также компьютерами, мультимедийными проекторами,

телевизорами, которыми оснащены учебные кабинеты. Действует локальная сеть, с выходом каждого педагога в Интернет.

Но цифровизация школы — это не только материально-техническая база. Это конечно наши учителя, владеющие навыками работы в сети Интернет, обладающие достаточными знаниями в области информационных и коммуникационных технологий, умеющие эффективно применять их в своей профессиональной деятельности и готовые к постоянному повышению уровня своего педагогического мастерства.

Современные дети уже в начальной школе свободно владеют портативными устройствами и все чаще приносят их в школу. Можно, конечно, запрещать их использование, а можно продуктивно применять в образовательном процессе. Ведь для современных детей мир цифровых технологий — это уже своего рода естественная среда обитания. Поэтому их использование в процессе обучения - органичная часть повседневной жизни.

Из огромного многообразия существующих образовательных платформ и мобильных приложений, наибольшей популярностью у учителей нашей школы пользуются: LearningApps, Kahoot, Quizizz, Plickers, ThingLink и т.д. В результате работы с данными ресурсами, мы видим, как у учеников нашей школы растет заинтересованность в обучении, получении новых знаний, повышается мотивация. Внедрение новых информационных технологий позволяет нам активизировать процесс обучения, повысить темп урока, увеличить объем самостоятельной и индивидуальной работы учащихся, провести опрос всего класса, обработать результат в считанные минуты.

Более подробно хочу остановиться на доступном, на мой взгляд, интересном и простом в использовании интерактивном приложении QR-код. На уроках QR-коды можно применять на любом этапе от постановки целей до домашнего задания. На организационно-мотивационном этапе урока используем QR-коды как предположение. Например, о какой теме пойдет речь на уроке? Какой код лишний и почему? С их помощью задаем алгоритмы работы, пошаговые инструкции. Так, при изучении новой темы можно прикрепить QR-коды стикерами в учебнике и расширить пространство изучаемого параграфа. Также возможно организовать самопроверку, взаимопроверку. Например, на уроке математики дети решают задачи, а для проверки наводят на соответствующий номер QR-кода и проверяют ответ. Мотивация - быстрее решить задачу и проверить ее. При закреплении, повторении изученного материала с помощью QR-кодов можно разгадать кроссворд, поиграть в домино, лото с закодированными словарными словами, формулами, литературными героями, авторами, историческими датами и событиями. Возможности данного инструмента неограниченны. Немного желаний творчества и наш урок необычный, интересный. Включает новизну, загадку и непредсказуемость. Создать QR-код несложно, нужен лишь генератор, существующий в свободном доступе.

Опыт применения цифровых образовательных ресурсов на уроках в начальной школе прост в применении и не требует каких-либо специальных знаний. Умение работать с различными интернет платформами помогло учителям начальных классов нашей школы быстро и легко организовать учебный процесс и при переходе на дистанционную форму обучения. Уроки, классные часы, консультации, родительские собрания проводились нами на платформах Яндекс, Zoom, Coreapp.ai, Google класс и Яндекс Диск.

Процесс цифровизации вносит постоянные изменения в образование. Образование больше не ограничено местом или инструментами, такими как парты, компьютеры или учебники. Вместо этого вся сила обучения сосредоточилась у каждого на кончиках пальцев с мгновенным доступом и неограниченными возможностями.

Меняются и функции учителя цифровой школы. Учитель формирует систему ценностей сетевого общества, создаёт мотивацию к поиску, к познанию; помогает ориентироваться в потоках информации, организует и управляет совместную деятельность обучающихся. Становится координатором онлайн платформ, работает с открытыми образовательными ресурсами, информирует о сетевой безопасности, выявляет и создаёт успех, сопровождающим таланты; организует проектную деятельность.

Главное, чему мы должны научить учащихся это - получать, применять и проверять знания на практике. Именно учитель открывает мир детям, дарит истину и принимает первые детские открытия, поэтому учитель должен быть образцом для подражания, эталоном всего правильного и мудрого.

Литература:

1. Асмолов А. Г. Шок настоящего / А. Г. Асмолов // Образовательная политика. -2010, № 3(41). - С. 2-4.
2. Игнатова, Н.Ю. Дистанционное обучение в профессиональном образовании как способ изменения конкурентоспособности выпускников / Н. Ю. Игнатова // Открытое и дистанционное образование. – 2010. – № 4(40). 79

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

*Ботабекова Айгул Кенжебековна
Тусенова Маржанкул Казыкеновна
бастауыш сынып мұғалімдері*

Қарағанды қаласы «Мағжан Жұмабаев атындағы гимназиясы» КММ

Білімнің сапалы болуы тікелей мұғалімге, оның білім дәрежесі мен іздену шеберлігіне байланысты. Мұғалім – тікелей оқыту мен тәрбиелеу үрдісіне жаңалықты енгізуші, оқушымен бірлесе жұмыс істейтін белсенді әрекет иесі. Мектептегі оқу жұмысының сапасы мұғалімнің оқушылардың оқу әрекеті дұрыс ұйымдастыра білуіне, оның тиімділігін мейлінше жетілдіре білуіне байланысты болады. Оқушылар әрекетінің ең басты және жетекші түрі – оқу. Тәуелсіз еліміздің ертеңі, болашағы, қазіргі ұрпақ- мектеп оқушылары. Жас ұрпақты тәрбиелеу, білім нәрімен сусындату біздің, яғни мұғалімдердің негізгі міндеті деп түсінеміз. Еліміздің болашағы жарқын болу үшін, жас ұрпақты білімді, әрі жан-жақты етіп тәрбиелеу. Бұл мәселенің бірі-оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттыру маңыздылығын айтуға болады. Бүгінгі таңда мектеп мұғалімінің алдында тұрған жауапкершілігі мол міндеттердің бірі- оқушыға тиянақты білім беру. Тиянақты білім дегеніміз- жаттанды емес, белгілі жүйесі бар тұрмыспен, күнделікті өмірмен тығыз байланысты, оқушының ой-өрісінің дамуына көмектесетін ұғымдар жиынтығы. Осы мақсаттарды жүзеге асыруда мектеп мұғалімдері оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін өз тәжірибесінде пайдалануы керек. Егер оқушы алған білімінің мәнін терең сезінсе, демек, ол мәнді мәселені мәнсізден айыра біледі, білімнің ақиқаттығын айыра алады. Ол үшін бастауыш сынып оқушысының ой-өріс деңгейіне сай технология түрін тандап алған дұрыс. Шығармашылық жұмыстар дарынды дамыту және сабақ сапасын көтеруде мақсатты әрі жүйелі жүргізілуі тиіс. Оқушылардың шығармашылық қабілетін жан-жақты тапсырмалар (жұмбақ, ребус, тест, сөзжұмбақ) беру арқылы дамытқан жөн.

Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілетін арттырып, ынталандыру үшін сабақтарды мынадай жолдармен өткізуге болады:

- ✓ сабақты кең көлемде, көрнекі құралдарды пайдалану;
- ✓ сабақты түрлендіріп өткізу;
- ✓ сабақта оқушылар өздері жасаған суреттер мен схемаларды пайдалану;
- ✓ техникалық құралдарды тиімді қолдану;
- ✓ сабаққа қатысты бейне таспаларды, фильмдерді көрсету;
- ✓ белгілі бір тақырыпқа сөзжұмбақ құрастыру.

Осы жұмыстарды орындау барысында мынадай нәтижелерге қол жеткізуге болады:

- ✓ сабақ түбегейлі оқушыға бағытталып, ұжымда қарым-қатынас орнайды;
- ✓ оқушылардың үлгерімі жоғарылайды;
- ✓ өз беттерінше әр түрлі шешім қабылдайды, жауап кершіліктері артады;
- Ойларын жүйелеуге, ашық айтуға үйренеді;
- ✓ өзін-өзі тексеріп, бағалай алады.

Математика сабағында оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту. Қазіргі замандағы ұстаздар қауымының алдындағы үлкен мақсат: өмірдің барлық саласындағы белсенді, шығармашылық іс – әрекетіне қабілетті, еркін және жан – жақты жетілген тұлға тәрбиелеу. Өмірдегі сан алуан қиындықты шеше білу тек шығармашыл адамның қолынан келеді. Шығармашыл адамның бойында батылдық, еркіндік, ұшқырлық, сезімталдық сияқты қасиеттер мен қатар ерекше ой қызметі, қайшылықтарды түсіну, заңдылықтарды анықтау, шығармашылыққа деген құштарлық болу керек.

Оқушының шығармашылық қабілетін дамыту үшін бірнеше шарт орындалу тиіс.

Шығармашылық қабілетін дамытуды ерте бастан қолға алу;

Жүйелі түрде шығармашылық әрекет жағдайында болуы;

Ойлау мүмкіндігінің ең жоғарғы деңгейіне жету;

Оқушының шығармашылық іс – әрекетіне жағдай туғызу; Оқушының шығармашылық іс – әрекетіне жағдай туғызу дегеніміз – оқушыны ойлай білуге үйрету екені сөзсіз. Мектеп табалдырығын жаңа аттаған бүлдіршіннен шығармашылық қабілетті талап етпес бұрын, оны соған үйреткен жөн. Оқушының зейінін, есін, қиялын, интеллектісін дамыта отырып, ойлау қабілетін, шығармашылық іс – әрекетін жоғары деңгейде көтеруге болады. Оқушының математика сабағындағы шығармашылық қабілетін дамыту.

Үшінші сынып оқушыларымен осы бағытта жүргізілген жұмыстарға тоқталайық.

Көркем жазу жұмысын жүргізуде

1. Цифрларды өсу ретімен тауып, атау.

2. Үш таңбалы санның бірлігін кемітіп жаз

3. 4,5,6 цифрларынан үш таңбалы сан құрастыру.

4. Разрядтық қосылғыштарға жіктеу

Суретте барлығы неше үшбұрыш бар? Мақсаты: үшбұрышты басқа фигуралар арасынан ажырата және тани білуге үйрету. Екі бала 2 сағат шахмат ойнайды. Олардың әрқайсысы неше сағат шахмат ойнайды? Мақсаты: Оқушыларды мәтіннің логикалық түйінін түсіне білуге үйрету. Көбейту кестесін орындауға қима қағаздар беремін. Мақсаты: оқушылардың жылдам есептеу дағдыларын дамыта түсу.

Бастауыш сыныптарда дүниетану пәні бойынша оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту. Дүниетану пәні – жоғары сыныптардағы биология, география, физика, химия, тарих пәнінің бастамасы. Ендеше, бұл пәндердің негізі бастауыш сыныпта қаланады да, бастауыш мұғалімдерінің мойнына ауыр жүк артылады. Осы себепті дүниетану сабақтарында оқушылардың шығармашылық қабілетін арттырып отыру қажет. Жалпы оқушылардың шығармашылығын дамытуда «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясы мен «Дамыта оқыту» технологиясын тиімді деп есептейміз және сабақтарымызда жиі қолданамыз. Енді сол жұмыстарымыздың кейбір түрлеріне тоқталып өтейік. Пайдалы қазбалар тақырыбын өткенде «Кластер» құрастыру. Су. Судың қасиеті. Бұл тақырыпты өту барысында оқушыларды топқа бөлемін. Тәжірибелер жасау барысында оқушылар судың түссіз, мөлдір екеніне, оның ағатынына, жұғатынына, жабысатынына және табиғатта 3 күйде кездесетініне көздерін жеткізеді деп төмендегідей кластер құрастырады: Сабақты қорыту мақсатында әр топқа тапсырма беремін:

1 топ-эссе жазады.

2 топ- сурет салады.

3 топ-өлең шығарады.

ЭССЕ «Су-тіршілік көзі»»

Бізге су өте қажет. Су болмаса біз өмір сүре алмаймыз. Біз суды күнделікті өмірде пайдаланамыз. Су түссіз, мөлдір болады. Сусыз жануарлар да тіршілік ете алмайды, өсімдіктер де өспейді. Сондықтан суды үнемдеуіміз керек.

5 жолды өлең:

Су Мөлдір, түссіз Ағады, жұғады, жабысады Ол бізге өте қажет Сусын

Өсімдік пен жануарлардың байланысы.

Өсімдік пен жануарлардың байланысы.

Оқушыларға ой тудыратын сұрақ қоямын: – егер адам осы ағашты кесіп алып тастаса не болар еді?

Адам мен табиғаттың байланысы.

– Біз табиғаттан не үйренеміз?

Шәйнектің қайнауына қарап, паровозды ойлап тапқан.

Инелікке қарап тікұшақты ойлап тапқан.

Бұлбұл да ән айтуды үйренген.

Осындай шығармашыл жұмыстың нәтижесінде қоғамымызда табиғатты сүйе білетін, қайырымды, мейірімді, өзін-өзі тани алатын, байқағыш, үнемді, табиғат құндылығын түсіне білетін тұлға тәрбиеленеді.

Әдебиеттік оқу сабағында қолданылатын шығармашылық тапсырмалар:

Мәтін, ертегі, әңгімені өз бетінше аяқтау.

Ақын, жазушылардың дайын мәтіндерін басқаша аяқтау.

Белгілі мақал негізінде әңгіме жазғызу.

Мәтін бойынша мақал құрастыру.

Табиғат құбылыстарына, заттарға және жеке суреттерге қарап жұмбақ құрастырту.

Әңгімелерді салыстыру, бөліктерге бөлу.

Шығарма, мәтін, ертегі құрастыру. (тақырып бойынша, жоспар бойынша, тірек сөздер арқылы)

Өлең, мақалдар құрастыру.

Шығармадағы әңгімелерге ұқсас оқиғалар айтқызу.

Кейіпкерге мінездеме беру.

Шығарма бойынша сурет салғызу, ауызша суреттеу, қиялдау арқылы суреттеу, мүсіндеу.

Рөлге бөліп оқыту.

Логикалық ойлауын дамытатын ойындар мен берілген тапсырмаларды шешкізу (анаграмма, сөзжұмбақ, ребус)

Диалог-ертегі.

Образға кіру. Осы сияқты жұмыс түрлерін жүргіземіз. Енді осы шығармашылық тапсырмалардың кейбіреуіне тоқтала кетейік. Олар: образға кіру, талдау және қиялдау, суырып салма ақын, диалог-ертегі, жұмбақ-мақалдар құрастыру.

I тапсырма «Образға кіру» Жансыз заттардың, өсімдіктердің, жануарлардың орындарында өздері қандай күй кешетіні, қандай қызмет атқаратынын сезіну. Мен-Гүлмін. (Қасықпын, Шыршамын, Бағдаршаммын, Доппын) деген әртүрлі тақырыптарда әңгіме жазғызу. I оқушының әңгімесі: Мен-Гүлмін. Мен жерде өсемін. Маған ауа, су, жылу, жарық, қорек қажет. Мен адамдарға қуаныш сыйлаймын. Адамдар мені аналарына, мұғалімдеріне бақыт, қуаныш әкелсін деп сыйлайды. Мені адамдар төрге қояды. Мен әр түрлімін. Менің иісім хош, жақсы. Мені адамдар жақсы көреді. Мен ешкімге жамандық істемеймін. Осы арқылы оқушылардың ой-өрісі кеңейтіліп, тілдері дамиды.

Оқушылардың шығармашылық қабілеті мен белсенділігін арттыруда мұғалімге үнемі ізденуге, тұрақты еңбек етуді міндеттейді. Сондықтан, білім сапасын арттыру, оқушылардың біліміне, ойлау қабілетіне сай деңгейлеп оқыту, ғылыми ізденіс қабілеттерін қалыптастыру. Бізге ой-өрісі жоғары дамыған, зерделі, жан-жақты, парасатты ұрпақ керек екенін бір сәтте естен шығармағанымыз жөн.

Әдебиеттер:

1. Байгаринова Ж.К. Сабақты зерттеу (Lesson study): А-дан Я-ға дейін: әдістемелік ұсынымдар. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016.

ҚОЛДАУ ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚҰРЫЛЫМЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТІҢ РӨЛІ

*Баймаганбетова Аяулым Кайыржановна
әлеуметтік педагог*

Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ

Үнемі өзгеріп жатқан қазіргі әлемде балаларды әлеуметтік қорғауға көбірек көңіл бөлінуде. Мемлекетіміздің әлеуметтік даму тәжірибесі білім беру жүйесіне де балаларға әлеуметтік-педагогикалық қолдау қажет екенін көрсетеді. Қазіргі кезде білім беруді ұйымдастыруда әлеуметтік педагог ерекше орын алады. Әлеуметтік педагог тәрбиеші де, сынып жетекшісі де емес, тәлімгер де емес, ол белгілі бір норманың іс-әрекетін үйлестіруші.

Әлеуметтік педагог – бұл әлеуметтену жағдайында әлеуметтік тәрбиені зерттейтін, яғни бұл үшін арнайы құрылған ұйымдарда да, сондай-ақ білім беру негізгі қызметі болып табылмайтын ұйымдарда да жүзеге асырылатын барлық жас топтары мен адамдардың әлеуметтік категорияларына білім беретін мұғалім.

Жұмыстың мақсаты – баланың жеке дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау (дене, әлеуметтік, рухани-адамгершілік, интеллектуалдық), оған жан-жақты әлеуметтік-психологиялық көмек көрсету, сонымен қатар баланы оның өмір сүру кеңістігінде қорғау.

Әлеуметтік педагог бала мен ересек, бала мен оны қоршаған орта арасындағы делдал, сонымен қатар баламен немесе оны қоршаған ортамен тікелей қарым-қатынаста тәлімгер ролін атқарады.

Мектептегі әлеуметтік-педагогикалық іс-шаралар мыналарға бағытталған:

- ✓ баланың әлеуметтік даму жағдайларын зерттеу;
- ✓ жасөспірімді әлеуметтік ортамен белсенді әрекеттестікке тарту;
- ✓ балада туындайтын мәселелерді шешуге ата-ананы тарту;
- ✓ білім беру мекемесінде әлеуметтік-профилактикалық кеңістікті ұйымдастыру;
- ✓ балалардың әлеуметтік-педагогикалық жұмысында барлық мекемелерді ұйымдастыру, балалардың әлеуметтік-педагогикалық араласуын ұйымдастыру;
- ✓ жасөспірімнің әлеуметтік ортасында қызмет ету.

Әлеуметтік педагог жеке тұлғаның жалпы мәдениетін қалыптастыруға, жеке тұлғаны қоғам өміріне бейімдеуге, азаматтық пен Отанға деген сүйіспеншілікке, қоршаған табиғатты құрметтеуге тәрбиелеуге бағытталған сыныпта, топта, жатақханада, курста, ағымда, оқу орындарында тәрбие жұмысын ұйымдастырады. Жеке тұлғаның психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін және оның микроортасын, өмір сүру жағдайларын зерттейді, қызығушылықтары мен қажеттіліктерін, қиындықтар мен проблемаларды, конфликттік жағдайларды, мінез-құлықтағы ауытқуларды анықтайды және оқушыларға дер кезінде әлеуметтік көмек пен қолдау көрсетеді, тұлға мен білім беру мекемесі, отбасы, қоршаған орта, билік органдары арасында делдал қызметін атқарады. Оқушылардың құқықтары мен бостандықтарын жүзеге асыруға, жайлы және қауіпсіз орта құруға, өмірі мен денсаулығын қорғауды қамтамасыз етуге, жалпыға міндетті жалпыға бірдей білім беруді жүзеге асыруға, салауатты өмір салтын насихаттауға ықпал етеді. Оқушылардың сабақтан тыс уақытта дарындылығын, ақыл-ой және дене қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды. Ұжымдық өмірдің демократиялық негіздерін дамытады. Оқушылардың отбасыларымен серіктестік қарым-қатынасты сақтайды, білім беру және жеке тұлғаны дамыту мәселелерін бірлесіп шешеді. Оқушыларға, қамқорлық пен қорғаншылықты қажет ететін, мүмкіндігі шектеулі, сондай-ақ төтенше жағдайларда табылған балаларға көмек көрсетуде педагогтармен, атааналармен (адамдар, оларды алмастыратын адамдар), әлеуметтік қызмет көрсету, отбасы және жастарды жұмыспен қамту қызметінің мамандарымен және т.б.

Білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларын әзірлеуге, бекітуге және іске асыруға қатысады, өз құзыреті шегінде олардың орындалу сапасына жауап береді. Білім беру мекемесіндегі балалармен әлеуметтік-педагогикалық жұмыстың негізгі бағыттары мыналарды қамтиды:

- ✓ осы білім беру мекемесінің шағын ауданында тұратын мектеп жасындағы балаларды есепке алу, олардың әлеуметтік жағдайы мен өмір сүру жағдайларын зерделеу;
- ✓ қоғамдық қауіпті жағдайдағы кәмелетке толмағандарды анықтау, сабаққа қатыспау немесе жүйелі түрде құрметтемеу себептерін жіберіп алу; олардың білім алуы және негізгі жалпы білім алуы бойынша шаралар қабылдау;

- ✓ әлеуметтік қауіпті жағдайдағы отбасыларды анықтау және оларға балаларды оқыту мен тәрбиелеуде көмек көрсету;
- ✓ оқушылардың қозғалысын бақылау;
- ✓ көп балалы және толық емес және аз қамтылған отбасылардың балаларын, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды немесе басқа да заңды өкілдерді әлеуметтік қорғау шараларын жүзеге асыру.

Осылайша, мектептегі әлеуметтік педагогтың қызметі оқу орнының педагогикалық қызметінің барлық салаларын қамтиды деп айтуға болады. Оның балаларда белгілі бір әлеуметтік қасиеттерді қалыптастыруға қатысуы оқушыларды тәрбиелеудегі маңызды сәт болып табылады. Ол балаларға әлеуметтенудің осы қиын жолынан өтуге, қоршаған үнемі өзгеріп отыратын әлемге бейімделуге көмектеседі және олардың әлеуметтік өмірдің жаңа формаларына бейімделуіне ықпал етеді.

Әдебиеттер:

1. Ж.Б. Қоянбаев, Р.М. Қалыбаев. Педагогика. – Алматы. 2000.

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ӨСУІНІҢ ШАРТЫ, ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Байдельдинова Асемгуль Камидуллиновна

Бұқар жырау ауданы

«Қ.Боранбаев атындағы ЖББОМ» КММ

Білім жүйесін жаңғырту бүгінде қоғамның инновациялық даму әулеті, азаматтардың болашақ әл-ауқатының және ел қауіпсіздігінің кепілі ретінде қарастырылады. Бұл заңды, өйткені білім берудегі өзгерістер көп жағдайда қазіргі әлемдегі экономикалық, әлеуметтік және саяси процестердің қарқынды қозғалысын қамтамасыз етеді. Біліктілікті арттыру мұғалімге ескірген көзқарастардан арылуға көмектеседі, оны сыртқы өзгерістерге бейім етеді, бұл сайып келгенде оның бәсекеге қабілеттілігін арттырады. Әдістемелік жұмыс-бұл ғылым мен педагогикалық озат тәжірибе жетістіктеріне және оқу-тәрбие жұмысының нақтылы жағдайына сүйене жүргізілген, өзара байланысты іс-әрекеттер мен шаралар жүйесі, ол әрбір мұғалім мен тәрбиешінің юліктілігін, кәсіби шеберлігін жан-жақты арттыруға бағытталған (мұғалімдердің өз бетімен кәсіби білімдерін көтеруін, өзін-өзі тәрбиелеу, жетілдіру шараларын басқаруды қоса) шаралар, педагогикалық ұжымның ілімдік мүмкіндік шамасын дамыту және арттыру, қорыта келгенде, оқу-тәрбие жұмысын жетілдіру, нақты оқушыны білім, тәрбие алу және даму деңгейіне жеткізу.

Әдістемелік жұмыс-педагог кадрлардың ғылыми ілімдік, кәсіптік, әдістемелік, мәдени деңгейін сапалы көтеру бойынша ұжымдық, топтық, жеке жұмыстар жүйесін қосатын кешенді және шығармашылық даму үрдісі. Ол оқу-тәрбие жұмысын басқару, мұғалімдерді жоғары әдістемелік мәдени рухта тәрбиелеу және өз еңбегінің сапасы мен нәтижесінде талап қоя білудің маңызды бағыты-оқыту тәжірибесінде ұтымды, тиімді әдістерді шығармашылықпен игеру, бұл оқушылардың танымдық, ойлау қызметін жандандырып, терең, берік білімді, іскерлік пен дағдыны қалыптастыратын болады.

Мектептегі әдістемелік жұмыс-өзінің ғылыми-теориялық және әдістемелік дайындығы мен кәсіби шеберлігін арттыру мақсатында мұғалімдердің жүйелі түрде жүргізілетін ұжымдық және жеке іс-әрекеті. Әдістемелік жұмыстың міндеттері:

1. Мұғалімдерге оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудің және дамытудың қағидалары мен әдістемелік тәсілдерін жүзеге асыруға көмек беру.

2. Мұғалімдерді педагогикалық бағыттағы шығармашылық ізденіске тарту.

Әдістемелік жұмыстардың формалары: педагогикалық кеңестер, әдістемелік кеңестер, әдістемелік бірлестіктер, проблемалық шығармашылық топтар, ғылыми-практикалық конференциялар, педагогикалық оқулар, шығармашылық есептер, теориялық семинарлар мен практикумдар, озат тәжірибе мектебі, жас мамандар мектебі. Әдістемелік жұмыс педагогтің

кәсіби дамуын ынталандырады, оның өзін-өзі жүзеге асыруына, кәсіби проблемаларды шешуге ықпал етеді.

Мұғалімнің кәсіби құзіреттілігін арттыру жүйесіндегі табысты жұмыстың кепілі-бұл әкімшіліктің мұғалімдермен тығыз байланысы, олардың шығармашылық мүмкіндіктері, адами қасиеттері, мүдделері, ұмтылыстары, кәсіби қиындықтары туралы хабарлар болуы. Мұғалім үнемі тәжірибе мен теорияның арасында, өз тәжірибесін практикалық іскерлікпен арттырады. Білім беруді ізгілендіруге, оқушының шығармашылық тұлғасын қалыптастыруға, оның құндылығы мен қазіргі қоғам үшін қажеттілігін мойындауға бағыттай отырып, біз, ең алдымен, оның мұғалімнің жеке тұлғасымен қалыптасатынын есте сақтауымыз керек деп ойлаймын. Сондықтан, біздің мақсатымыз-педагогтердің кәсіби шеберлігін арттыру үшін жағдай жасау, педагогтер жұмысының сапалық көрсеткіштерін және жалпы мектеп қызметінің оң өзгеруін, мұғалімнің мәртебесін жаңашыл педагог позициясына өзгерту үшін жағдай жасау.

Бұл үшін мектептегі әдістемелік жұмыстың тиімді және пәрменді құрылымы қажет. Мектептегі әдістемелік жұмыс тұтас жүйе ретінде ұйымдастырылған кезде ғана ең тиімді болады. Әдістемелік жұмыстың мазмұны педагогтердің сұранысына жауап беруі және мұғалімнің жеке тұлғасының дамуына ықпал етуі үшін мектептегі жұмыс ұжымның кәсіби қиындықтарын ескере отырып жоспарланады. Бұдан басқа, әдістемелік жұмысты жоспарлауға мұғалімнің педагогикалық және кәсіби шеберлігінің өсуіне олардың қызметінің әсері тұрғысынан терең талдау жасалады.

Мектебімізде де әдістемелік жұмыс келесі бағыттар бойынша жүзеге асырылып келеді: педагогтердің әдістемелік қиындықтарын диагностикалау және оларға уақытылы көмек көрсету; кәсіби шеберліктің түрлі деңгейдегі педагогтерге кеңес беру және түзету жұмыстары; мұғалімдердің тәжірибесін зерттеу, жалпылау және тарату; кәсіби шеберлікті арттыру, әріптестерінің тәжірибесін көпшілікке тарату, жас педагогтермен жұмысты ұйымдастыру; білім беру жүйесін жаңғыртудың қажетті шарты ретінде педагогтердің кәсіби деңгейін арттыру.

Әдістемелік жұмыстарды жүйелі ұйымдастыруға бағытталған шығармашыл педагогтердің «Педагогикалық шеберлік мектебі» желілік қоғамдастығы жұмыс жасайды. Қоғамдастықта білім саласындағы өзекті, маңызды деген негізгі технологиялар біргеше бағыттарға бөлінген. Мұғалімдер түгел қамтылған. «АКТ құзыреттілігі», «STEM технологиясы», «Тағылым», «Тәлім» бағыттары бойынша жұмыс жасайды. Негізгі мақсаты-озат тәжірибені зерттеу-жинақтау, ұстаздардың кәсіби біліктілігі мен педагогикалық шеберлігін арттыруға, оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудегі жас мамандарға нақты көмек беру. Негізгі міндеттері: оқу құралдарының мазмұнын дайындау мен оны жаңарту; сабақтардың барлық түрлерінің өту тиімділігін, әдістемесін жетілдіру; оқытудың әдіс-формаларын жетілдіру, тиімді жолдарын қарастыру; ғылыми зерттеулер жүргізу; озат тәжірибені жинақтау, тарату; ғылым жетістіктерін практикаға ендіру. Мұғалімдердің белсенділігі, олардың өз қызметін жетілдіруге деген қызығушылығы, тәрбиелеу мен оқытуда жаңа технологияларды қолдануы, оқушының нәтижесіне кәсіби қызығушылығы мектептің оқу-тәрбие жүйесінің одан әрі дамуының кепілі болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі. Білім әлемі. Алматы. 2004 ж.
2. Қоянбаев Р. Педагогика. Алматы. 2007 ж.

ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Ашимова Гульбаршын Яхиевна

Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы ЖББМ» КММ

физика пәнінің мұғалімі

Бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен

анықталады, сондықтан білім беру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс. Оқушыларды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, ой-өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр. Сондай-ақ білім алушылардың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Ұрпақтарымыздың қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды.

Функционалдық сауаттылық дегеніміз - адамның сыртқы ортамен қарым-қатынас жасау және оған мүмкіндігінше тез бейімделу, жұмыс істеу қабілеті. Осыдан біз функционалдық сауатты оқушы - бұл өмірлік міндеттердің кең спектрін шешу үшін алған білімдерін мен дағдыларын қолдана алатын оқушы деген қорытындыға келеміз. Демек, функционалдық сауатты тұлғаның негізгі белгілері ретінде біз белгілі бір қасиеттерге және негізгі құзыреттерге ие, адамдар арасында өмір сүруді білетін тәуелсіз адамды қарастыра аламыз.

Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін өз тәжірибемде түрлі әдіс тәсілдер қолданамын:

1. Зерттеу әдісі

Зерттеу әдісі қызықты, өйткені ол әр түрлі пәндер бойынша кез-келген тақырыпты зерттеу үшін қолданылатын әмбебап оқу әрекеттерін қалыптастырады.

Зерттеу жұмысын ұйымдастырған кезінде келесі мәселелерді қоямын:

1. Күнделікті өмірде байқалатын нақты мәселелер немесе құбылыстар мысалында оқыту
2. Ойлау қабілеттерін дамыту: сұрақтарға жауап іздеу, әртүрлі жағдайлар мен мәселелерді көру, өз көзқарасын қорғай білу.

Жаңа тақырыпты оқу кезінде оқушыларға зерделеу немесе таңымдық тапсырма ұсынамын, бұл тапсырма ынталандыру ретінде қолданылады.

Мысалы, 7 сынып «Атмосфералық қысым» тақырыбын оқыған кезде зерделеу тапсырмалармен бастауға болады.

Ең бастысы орындаған зерттеуді қорғау. Қорғау -зерттеу жұмысының тәжі. Ол көпшілік алдында болуы керек. Оның барысында оқушы алынған ақпаратты баяндауды үйренеді, мәселеге басқа көзқарастармен бетпе-бет келеді, өз көзқарасын дәлелдеуге үйренеді.

Зерттеу жұмысы оқуды жандандырады, оған шығармашылық сипат береді және осылайша білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытудың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудағы бастаманы береді.

2. Мәтінмен жұмыс

1. Мәтінге ақпараттық-мазмұнды талдау жүргізу.
 2. Әр түрлі ақпарат көздерінен танымдық есептерді шешу үшін қолдану.
- Мәтінмен жұмысты екі түрге бөлуге болады: мәтінмен немесе оның бөлігімен және заңның анықтамаларымен немесе тұжырымдамасымен жұмыс жасау. Екі жағдайда да біз ақпаратты түрлендіру және оны жеткізу туралы айтып отырмыз: кішірейту, кеңейту, басқа оқушылардың назарына жеткізу және т.б.

3. Графикалық есептер

Мектептегі физика курсына графикалық есептер ерекше орын алады. Мұндай есептерді шешу оқушылардың ойлауының барлық операцияларын дамытады: талдау, синтез, жалпылау және т.б.

Бұл процесте оқушылардың назарын осьтерге қойылған шамалардың әртүрлілігіне аудару маңызды. Графикалық есептер әлемде болып жатқан процестерді сипаттайтын шамалар арасындағы функционалдық тәуелділіктерді анық, дәл көрсетуге мүмкіндік береді.

4.Интегративті сараланған тәсіл

Интегративті – сараланған тәсіл интегративті және сараланған тәсілдің үйлесімі болып табылады және әлемді қабылдаудың тұтастығына қол жеткізуді де, оқытудың жеке бағытын да қамтамасыз етеді.

Бұл ретте пәннен тыс мазмұны бар тұлғаның негізгі құзыреттіліктерін, сондай-ақ өзін-өзі анықтау, өзін-өзі ашу және өзін-өзі дамыту үшін жеке құзыреттілігін қалыптастыру үшін жағдайлар жасалады.

Интеграция-оқытудағы өзекті мәселелердің бірі. Интегративті тәсіл - дамытушылық оқыту мен білім беру процесінің сапасын арттыру, пәнаралық және пәнаралық байланыстар орнату, әртүрлі білім беру бағдарламалары арасындағы өзара іс-қимыл арқылы білім беру мазмұнының тұтастығына қол жеткізу ресурстарының бірі.

Сараланған оқыту – бұл оқушылардың психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып оқу процесін ұйымдастырудың бір түрі.

Оқытуды саралаудың үш деңгейі бар. Бірінші деңгей дидактикалық бірліктерді игерумен сипатталады. Екінші деңгей критерийі білім алушының үйренген оқу материалын бірнеше өзгертілген жағдайларда қолдану қабілеті болып табылады. Үшінші деңгей материалды белсенді қолдану дәрежесіне дейін.

9 сыныпта «Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық» тақырыбын оқыту кезінде биология және физика пәнаралығын байланысына, «Физиологиялық акустика» мәтінін ұсынуға болады.

Осындай жұмыстың нәтижесінде білім алушылар стандартты емес тапсырмалармен ғана емес, сонымен қатар функционалдық сауаттылықты арттырады: білімдерін кеңейтеді, бейнелі ойлауды дамытады, әртүрлі құбылыстар арасындағы байланысты табады, байқалған құбылыстардың себептерін түсіндіруге үйренеді, адам қызметінің көптеген салалары мен салаларындағы физикалық заңдылықтардың көріністерін біледі: өндірістік, ғылыми – зерттеу, әлеуметтік-тұрмыстық. Сондай-ақ, олар нақты өмірде кездесетін мәселелерге мүмкіндігінше жақын мәселелерді шешу үшін өз білімдерін қолдануға үйренеді.

Функционалды сауаттылықты дамыту барысында мен сабақта бағдарламаларды тиімді пайдаланамын. Солардың бірі I spring suite, яндекс форма бағдарламасы. Бұл бағдарламалар арқылы түрлі тест жұмыстарын жасау арқылы.

Білім алушылардың білімін бақылап, тексеруге болады. X mind master Интеллект карта бағдарламасын сабақта қолданамын. Бұл платформа арқылы сізер өз пәндеріңіз бойынша жаңа тақырыпты меңгеруге пайдалана аласыздар. Мысалы: сұлба, сызба түрінде оқушыларға өте ыңғайлы және түсінікті болады. Бөлімдері, түрлері, типтері, бөлімшелерін жасағанға ыңғайлы. Келесі платформа Padlet. Бұл бағдарлама арқылы сабақұты қорытындылаймын. Оқушыларға сілтеме жіберемін, осы сілтеме арқылы оқушылар кіріп, сабақ жайлы өз ойларын жеке-жеке қалдырады. Бұл бағдарламаның ең тиімдісі онанимді түрден жүзеге асады.

Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологиясы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу», - деп, білім беру жүйесін одан ары дамыту міндеттері негізделген. Осыған орай, оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін меңгеріп қана қоймай, оқушыға сапалы білім мен саналы тәрбие беру негізінде жаңа инновациялық оқуларды барынша қолданып келемін.

Әдебиеттер:

1. «Физика» оқулығы 9 сынып. Р.Башарұлы, Ш.Шүйіншина, К.Сейфоллина. Алматы «Атамұра» 2019
2. Элективный курс «Элементы биофизики».9 класс. Н.И. Зорин. Москва. Вако. 2018.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОДУКТИВНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Анишкова Анжела Николаевна

учитель начальных классов

КГУ «Гимназия им.Казыбека Нуржанова» г. Караганда

Одним из навыков широкого спектра младших школьников является применение различных способов коммуникации, в том числе языковых навыков. Формат урока в начальных

классах предполагает активное вовлечение детей в процесс обучения, их участие в обсуждениях, анализе и обобщении пройденного материала, проведение исследования, высказывание оценочных суждений, самооценивание, взаимооценивание. Важная роль здесь принадлежит русскому языку, ведь этот предмет – важнейший компонент школьной программы, поскольку является не только объектом изучения, отдельным учебным предметом, но и средством обучения другим школьным предметам. Весь процесс обучения языку подчинен формированию навыков речевой деятельности обучающихся, развитию умений содержательно, четко и ясно выражать мысли и чувства в устной и письменной форме.

Формирование продуктивной речевой деятельности младших школьников через обогащение и активизацию словарного запаса происходит как раз на уроках русского языка. Действия педагога для реализации этой задачи:

- обогащение словаря через усвоение новых значений слов;
- уточнение словаря с разъяснением фразеологизмов, объяснением многозначных слов, использованием синонимов и антонимов;
- активизация словаря с помощью включения в речь новых слов и словосочетаний в разных аспектах;
- устранение недочетов после многократных повторений новых слов и вариантов их использования.

На своих уроках я систематично осуществляю словарную работу. Содержанием словарной работы является объяснение новых непонятных для учащихся слов, анализ и уточнение уже известных им слов и словосочетаний. Слова, которыми ученик постоянно пользуется в своей речи, составляют его активный словарь; слова, которые в той или иной мере становятся знакомыми ученику, но не используются в его речи, составляют словарь пассивный. Деление слов учащихся на активный и пассивный словарь носит условный характер, так как два эти разряда слов постоянно взаимодействуют между собой – из пассивного словаря ученика слова переходят в активный словарь. Лексическое значение слова – над этим этапом работаю с детьми в первую очередь, далее усваиваем грамматические формы слов. На уроках стараюсь дать детям этимологию слова. Учащиеся с интересом включаются в работу, направленную на знакомство с происхождением слова, его первоисточником, из какого языка он пришёл. Учитывая наглядно-образное мышление младших школьников, использую иллюстративный материал. На последующих уроках дети правильно употребляют слова, записывают грамматически верно.

Объяснение лексического значения слов делаю разными приёмами:

подбор одного или нескольких слов-синонимов (холить, лелеять – ухаживать, заботиться, бежевый – светло-коричневый);

описательный способ (старожил – человек, живущий в данной местности с момента заселения);

перечисление объектов (предметов, действий, признаков) (насекомые – мухи, комары, жуки, гусеницы);

логическое определение (лиственница – дерево с мягкой хвоей, опадающей на зиму).

Эффективно проводить различные диктанты – один из видов словарной работы (зрительные, картинные, с использованием загадок, по памяти). После словарного диктанта логическим продолжением организую работу по составлению предложений с данными словами. Составленные предложения свидетельствуют о том, что ученик усвоил новые слова, может применить их в своей речи. В своей практике преподавания считаю одним из действенных приёмов расширения словарного запаса - «расширение» текста словами, различными частями речи.

Задание. Подбери подходящие по смыслу слова, которые преобразуют предложения, «сделают» его образнее, красочнее. В реке плавают рыбки. (В глубокой реке весело плавают разноцветные рыбки.) Идёт дождик. (Сегодня с утра идёт тёплый мелкий дождик.) Мама варит суп. (Моя мама на кухне варит вкусный ароматный суп из овощей.) Такие задания мои ученики выполняют охотнее, ведь это творческое задание, возможность индивидуально проявить себя).

Обязательным условием для расширения и активизации словарного запаса является работа со словарём: орфографическим, словарём синонимов и антонимов, словарём фразеологизмов. Задание. Используя словарь синонимов составь предложения на темы: «Зимний лес», «Дружба ребят», «Встреча с героем-лётчиком» и т.п.

Учащиеся подводятся к пониманию переносного значения слова и к умению употреблять слова в переносном значении в собственной речи. Подбираются примеры таким образом, что в одном случае слово употреблено в собственном, прямом значении, а в другом то же слово выступает в переносном значении. Подбор слов по темам также способствует расширению словарного запаса младших школьников. «Школа» - школьники, ученики, учитель, парта, доска, учебник, альбом, «лес» - деревья, трава, птицы, кустарники, берлога, «море» - волны, акулы, берег, солёная вода, водоросли. На уроке такие задания я проводила в виде соревнования «Кто больше напишет слов на заданную тему» за определённое время. Задания по развитию речи – изложения, сочинения содействуют формированию продуктивной речевой деятельности. Нужно часто организовывать написание сочинений-описаний. Предварительная работа: опиши своего одноклассника, домашнего питомца, комнатный цветок.

Использование игровых технологий повысит учебную мотивацию и познавательную активность обучающихся. Лингводидактическая игра. Обучающиеся делятся на две команды. На столе разложены картонные квадраты с буквами обратной стороной. Участник первой (путем жребия) команды вытягивает квадрат, определяющий начальную букву, и называет начинающееся на нее слово: например, М – МОЛОКО. Далее участнику необходимо придумать предложение с этим словом. Учитель контролирует, что в данном предложении слово употреблено в правильном значении, без нарушений лексико-грамматической сочетаемости и стилевой принадлежности слова. В слове МОЛОКО вторая буква – О, значит, участник второй команды называет слово, которое будет начинаться на О, например, ОЗЕРО, и придумывает с ним предложение. Цель игрового упражнения: расширение и активизация словарного запаса обучающихся. Игра-аукцион «трудных слов». Побеждает тот, кто последним назовет слово с указанным в задании признаком.

На уроках русского языка я стараюсь решать задачи по обогащению словарного запаса целенаправленно в определенной системе с опорой на лингвистические знания и осмысление речевого опыта школьников. Именно уроки русского языка и применяемые на них лексические упражнения создают ту базу, на которую должны опираться учителя-предметники, чтобы успешно (экономно и эффективно) решать задачи развития активного словаря школьников на межпредметном уровне. Работа по формированию продуктивной речевой деятельности проходит через обогащение словарного состава речи учащихся на уроках русского языка вносит существенный вклад в формирование общей культуры, всесторонне развитой, социально активной личности будущего выпускника школы.

Литература:

1. Ногаева С.Е. «Особенности обогащения словарного запаса младших школьников. 2019 г.
3. Власенков А.И. «Развивающее обучение русскому языку». 2003 г.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ДАМУДЫҢ ЗАМАНАУИ МҮМКІНДІКТЕРІ

Алданазарова Жанагул Ешпазаровна

Қарағанды қаласы, «Әл-Фараби атындағы мектеп-гимназиясы» КММ

бастауыш сынып мұғалімі

Қазіргі таңда біздің Республикада білім берудің жаңа жүйесі дайындалып, әлемдік білім беру кеңістігінде ең батыл қадамдар жасалынууда. Білім берудің мазмұны жаңарып, оларды технологиялық-педагогикалық тұрғыдан жетілдіру қажеттігі туындауда. Білім беру саласында озық технологиялардың енуі мұғалімнің ойлану стилін, оқыту әдістемесін өзгертеді.

Қазіргі ақпараттық қоғам мұғалімді болашаққа жұмыс істеуге, инновациялық әдістер мен жаңа технологияларды меңгеруге, білім беру ақпараттық кеңістігінде оқушы үшін үйлестіруші және бағыттаушы болуға шақырады. Білім беру жүйесін ақпараттандыру дегеніміз – берілетін білім сапасын көтеруді жүзеге асыруға бағытталған процесс, яғни еліміздің ұлттық білім жүйесінің барлық түрлерінде кәдімгі технологияларды тиімді жаңа комплекстік технологияларына алмастыру, оларды сүйемелдеу және дамыту болып табылады.

Оқушының танымдық және шығармашылық әрекетін жүзеге асыру үшін оқу үдерісінде заманауи білім беру технологияларын пайдаланады, білім сапасын арттыру, уақытты тиімді пайдалану және репродуктивті белсенділіктің үлесін азайтуды ұсынады. Мектеп білім берудің кең спектрін ұсынады.

Заманауи технологиялар оқушының жеке әлеуетін қалыптастыруға және табысты болуын қамтамасыз етуге жаңа мүмкіндіктер береді. «Педагогикалық білім беру технологиялары» термині нені білдіреді? «Технология» - бұл таңдалған әдіс шеңберінде әрекетті жүзеге асырудың егжей-тегжейлі тәсілі. «Педагогикалық технология» - мұғалімнің іс-әрекеттер белгілі бір реттілікпен беріліп, болжамды нәтижеге жетуді ұсынады. Білімнің тереңдігі мен беріктігін пысықтап, қызметтің әртүрлі салаларындағы икем- дағдыларды бекітеді. Сабақты ұйымдастыруда технологиялық тәртіп талаптарын қатаң сақтау әдеттерін тәрбиелейді. Әлемдік өркениетке қадам басқан Қазақстанның мәдени дамудағы жаңа бастамалар мен түбегейлі өзгерістер білім беру жүйесіне өз әсерін тигізіп, білім деңгейін, оқыту әдіснамасын жетілдіруде тың ізденістер жасауға мүмкіндік туғызып отырандықтан жаңа технологияны қолдану арқылы білімнің сапасын көтеру, жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды енгізу арқылы білім беру мазмұнын жаңарту, біздің еліміздегі жинақталған ақпарат-тық ресурстарға жедел ену мақсаттары қойылды.

Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет. Заманауи білім беру машықтануында инновациялық технологиялар мен әдістерді қолдану тәжірибесінде Wordwall интернет қосымшасы өзекті мәселелердің бірі. Сабақ барысына, оқушылардың білімін оңтайлы әрі уақытты үнемдеп тексеретін, интернет технологияларын енгізу арқылы білім беру кезеңін қызықты әрі сапалы етіп құрастыру болып табылады. Сабағымда wordwall.net ресурстарын қолданамын. WordWall қызметінің артықшылығының бірі оффлайн жаттығуларды құру және пайдалану бағдарламасының болуы. Интернетке қосылмаған кез келген компьютерде бағдарламалық құралды орнатуға және электронды тасымалдағышта жаттығуларды қамтамасыз етуге болады.

Бағдарламаның көптеген тілдерде анық пайдаланушы интерфейсі бар. Сабақтың кез келген кезеңі үшін қолайлы үлгіні таба аласыз. Ең жиі қолданылатын үлгілер, мысалы, сөздік дағдыларын жаттықтыру үшін келесі ойын үлгілерін қамтиды: «Сопоставление», «Расшифровать», «Диаграмма с этикетками», «Случайные карты», «Случайное колесо», «Анаграмма», «Составление пар», «Виселица», «Кроссворд». Бұл ресурс кез келген пән мұғалімдерін қызықтыруы мүмкін, себебі сабақтың кез-келген кезеңіне сәтті қолданылады. Маңызды жағы - бұл үнемі жаңартылып отыратын дайын тапсырмалардың үлкен кітапханасының болуы.

UMAIGRA - интерактивті дидактикалық ойындарды құрудың тағы бір құралы. Бұл оқушылардың белсенділігі мен мотивациясын арттырады, материалды тиімдірек игеруге мүмкіндік береді. Umaigra қызметі интерактивті дидактикалық ойындарды құруға арналған құралдардың арасында ерекшеленеді. Umaigra-мультфильм форматында интерактивті дидактикалық ойындар жасауға арналған онлайн қызмет. Отандық қызмет толығымен тегін, тіркеу және жұмыс алгоритмі қарапайым. Дайын ойынды пайдалану үшін сізге тек браузер және жеткілікті жылдам интернет қажет. Осы цифрлық заманауи сервистарды қолдану үшін өзімізге заманауи жаңа оқыту технологиясын таңдауға мүмкіндік береді.

ТРИЗ-ді педагогикада қолдану білім беру процесінде тұлғаның дамуы мен өзін-өзі дамытуға бағытталған. ТРИЗ – бұл шығармашылықтың технологиясы, оның мақсаты

ынталандыру, қиялдау, жүйелі және бір уақытта қораптан тыс ойлауға үйрету. ТРИЗ технологиясының негізгі міндеттері: оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту; танымдық, зерттеушілік және өнертапқыштық қызмет үшін стандартты емес ойлауды жандандыру; шығармашылық тұлғаның қасиеттерін қалыптастыру.

ТРИЗ технологиясының негізгі міндеті – жаңаны хабарлау емес, білім және ақпаратты өз бетінше алуды үйрену. Бұл ізденіс әрекеті арқылы да, ұйымдасқан түрде де мүмкін. Ұжымдық пайымдау, ойындар мен тренингтер арқылы. Проблеманы қоядан, іздеуден, сұрақтар тізбегінен бастау керек. Қалай? Қайда? Не үшін? Нені ауыстыруға болады? Не жақсы? Жаман деген не? Не пайдалы? Не ыңғайсыз? Не істеу? Қай жерде қолдануға болады? Болса не...?

Бұл технология негізгі жалпы білім берудің мемлекеттік білім беру стандарттарының талаптарына мазмұнды және әдіснамалық тұрғыдан сәйкес келеді, оқытудың жеке және мета-пәндік нәтижелеріне қол жеткізуге ықпал етеді, тұлғаның жаңа шығармашылық түрін қалыптастыратын білім беру саласын құруға мүмкіндік береді. Балалардың шығармашылық қабілеттері белсенді түрде ашылады, өзін-өзі бағалауы жоғарлайды. Жоғарыда айтылғандардың барлығы қазіргі қоғам талап ететін табысты, белсенді, шығармашылықпен ойлайтын оқушыларды тәрбиелейді.

Қорыта келгенде Егеменді елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алудамыз. ХХІ ғасыр-жаңа технология ғасыры. Қазақстанның өскелең ұрпағын білім бұлағынан, тәрбиенің қайнар көзінен сусындату мақсатында барша ұстаздар қауымы заманауи білім беру барысындағы инновациялық технологиялар мен әдістерді тиімді пайдаланып келеді. Білім беру барысында жаңа технологияның әдіс-тәсілдері оқушы үшін де мұғалім үшін де тиімді болып отыр. Біздер бүгінгі күні білім беру адамзаттың ортақ мүлкіне айналған дәуірде өмір сүрудеміз. Бір елде жаңалық ашылса, басқа жерде оны дер кезінде тез үйреніп үлгеруде. Біздің міндетіміз-дүниежүзіндегі білім бағытында болып жатқан жаңалықтар мен дамуларды назарға ала отырып, тиімдісін пайдаланып оқушылардың білімге оң көзқарасын қалыптастыру.

Әдебиеттер:

1. «Педагогикалық диалог» ақпараттық-әдістемелік журнал. 2018 ж, №3.
2. Жамантаева Г. Инновациялық технология - білім сапасын арттыру кепілі

ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІС- ТӘСІЛДЕРІН ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ

Акылтаева Майра Амангельдиевна

Қарағанды қаласы, «Жақып Ақбаев атындағы ЖББМ» КММ

директордың оқу- ісі жөніндегі орынбасары

Қазіргі заман талабына сай өсіп келе жатқан жеткіншек технологияларды кеңінен пайдалануға бейім екені баршамызға аян. Сондықтан оқушы қызығушылығын сабақтың тиімділігін арттыру үшін және жалпы болашақ қоғамға бейім құзіретті өкілдерді тәрбиелеу үшін түрлі әдіс-тәсілдерді қолданғанымыз жөн. «Сұранысқа сәйкес ұсыныс болуы тиіс» дегендей, заманның сұранысына қарай, талабына сай мұғалімдер де жұмыстануы тиіс. Әлемдік білім кеңістігінен орын алу үшін міндетті түрде саналы жан-жақты дамыған ұрпақты тәрбиелеуіміз керек. «Мұғалім – мектептің жүрегі» деп халқының болашағы үшін білімнің даңғыл жолын салған Ыбырай Алтынсары бекерден бекер айтпаған. Әрбір мұғалім өзін мектептің жүрегімін деп есептеп, мектептің жанын кіргізердей дәрежеде болуы тиіс.

Өз ісіне аса ықыласпен ден қоя отырып, құзырлы мұғалім ретінде баланың жүрегіне білім нәрін себе білуі керек. Білімді және тәрбиелі, дүниетанымы кең, ұшқыр ойлы ұрпақ тәрбиелеу үшін - сындарлы оқыту теориясын сабақ үдерісінің негізгі көзіне айналдыру қажет. Осы бағытта білім беру ұйымдарының алдындағы мақсат - мұғалімдер тәжірибесін үнемі жетілдіру және бағалау. Жаңа әдіс –тәсілдердің практикалық қолданысын кеңейту, дамыту болып табылады. Қазіргі әлеуметтік-мәдени жағдайдағы өмір сұранысына сай білімі бар,

шығармашылықпен жұмыс жасайтын, өзін-өзі дамытып жетілдіре алатын азамат тәрбиелеу оның өзін белсенді жағдайға қоятын жеке тұлғаға бағытталған оқыту технологияларын тиімді пайдаланумен тікелей байланысты. Қазіргі инновациялық технологиялар-білім сапасын арттырудың кепілі.

Оны өз дәрежесінде пайдаланудың оқушыны шығармашылыққа төселдіруге ықпалы өте зор. Оқытудың тиімділігін арттыру үшін біз, мұғалімдер қауымы әр сабақта жаңа технологияларды қолдануымыз қажет. Себебі жаңа технологиялардың ерекшелігі-оның оқушыға жан-жақты ықпал етуі. Яғни, тек білімді немесе оқу бағдарламасын меңгертіп қоймай, жеке тұлғаның танымдық қабілеттерін, танымдық процестерін (есту, көру), өзін-өзі дамыту, бекіту, шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру, белсенді сөздік қорын дамытуға, өз бетімен білім алуға, ізденуге деген ықыласы мен іскерлігін, оқу-танымдық ынтасын жетілдіру, әрі жеке тұлғаны жан-жақты дамытуға жетелейді.

Бастауыш мектеп-оқушы тұлғасы мен санасының дамуы қуатты жүретін, ерекше құнды, қайталанбас кезең. Сондықтан бастауыш білім үздіксіз білім берудің алғашқы баспалдағы, қиын да жауапты іс. Оқытудың әртүрлі технологиялары сарапталып, жаңашыл педагогтардың іс-тәжірибесі зерттеліп, мектеп өміріне енуде.

Қазіргі заманның талабына сай болу және жаңа формация мектебінде жұмыс істеп жүрген педагогтардың алдында тұрған проблемаларды шешу негізгі мақсат болып табылады, олар:

- ✓ баланы оқи білуге үйрету
- ✓ баланы ойлауға үйрету
- ✓ баланың өзін-өзі тұлға ретінде дамуына жағдай жасау.

Педагогикалық әдіс-тәсілдер құндылықты-бағдарланған; әрекетті; тұлғалық-бағдарланған; кіріктірілмелі; коммуникативті әдіс-тәсілдер пән бойынша оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын құрудағы негізгі бағдарлар болып табылады.

Жалпы орта білім беру жүйесінің қазіргі талаптары білім беру үдерісін үнемі дамытып отыруды қажет етеді. Сапаны арттырудың және білім беруді дамытудың негізгі белгілерінің бірі-әдістемелік деңгейді арттыру болып табылады. Әрбір мұғалім үшін өз қорында топқа және кіші топтарға бөлу ережелерінің болуы қажет. Топтарға бөлу тренинг динамикасына зор әсер етеді. Кейде топқа бөлудің түрлері жаттығу орындауға немесе оның мазмұны, өту жолы қызу талдауға жағдай жасайды. Топтық оқыту –үлгісі педагогикалық үдерістің бір элементі болып табылады. Топтық жұмыс оқушылардың ұжымдық іс-әрекеттерінің көрінісі болып табылады. Топтық жұмыста әркім өзі үшін және басқалар үшін жауапкершілікті сезінеді.

Топқа бөлудің негізгі түрлері: Пазлдар мен бөлу: «Әлемнің жеті кереметі», «Әлемдегі ең биік мұнаралар», «Астана арман қала» және т.б тақырыптар бойынша фото құрастыру арқылы топтарға бөлу. Түстер арқылы бөлу: түстермен бөлу арқылы Э. Бононың «Ақылдың 6 қалпағы», «Деңгейлік тапсырмалар» бойынша жұмыс жасаған уақытта тиімді. Сандармен, әріптермен, доппен бөлу: тақырыпты меңгерту мақсатында қолдануға болатын ең қарапайым топқа бөлу формалары. Доппен бөлуде – топбасшысы бір біріне допты беру арқылы өздерінің топ мүшелерін жинақтаса, әріптер арқылы бөлудің «Қарлы кесек» немесе «Джек-со» тренингтерін өткізуге өте тиімді. Мозайка құрастыру арқылы: жаңа сабақтың мағынасына қарай қималарды құрастырады. Жаңа сабақтың тақырыбын ашуға мүмкіндік береді.

Өз сабақтарында үнемі қолданып отыратын өзіме тиімді әдіс – тәсілдерге тоқталып өтсем: оқушылардан үй тапсырмасын сұрау кезінде «Қарлы кесек», «Шынжырдағы үзбелер», «Өрмекші», «Автор орны», «Ақыл қалпағы», «Даналық ағашы» әдіс- тәсілдерін қолдана отырып сұраймын. Жаңа тақырыпты меңгеруде «Джексо» «Әңгіме құрастыру», «Мәтін бөліктері», «Шеңбер бойымен әңгімелеу», «Идеялар тоғыстыру» («Не? Қайда? Қашан?»), «Тұлғаны танып-біл» әдістерін қолдану арқылы жаңа сабақты түсіндіру ыңғайлы. Соның ішінде «Джексо» әдісін қолдану арқылы оқушылар сабақты өздері топ басшының көмегімен түсініп іздейді, ойларымен бөліседі. Бұл әдісті қолдану кезінде екі топ өздеріне берілген тапсырмаларды зор қызығушылықпен орындайды, постермен жұмыс жасап қорғады. Оқушылар топпен жұмыс жасай отырып бір-бірін тыңдады, оқып үйренді.

Жаңа сабақты түсінгенін тексеру мақсатында «Ойлан.Жұптас.Бөліс» әдісі арқылы топтық, жұптық, жеке жұмысты ұйымдастыра отырып бұл әдістің тиімділігіне көз жеткіздім. Бұл әдіске ерекше тоқталғаным қабілеті жоғары және уәжі төмен оқушылармен яғни деңгейлік тапсырмалар орындауда уақытты үнемдеуге септігін тигізеді. Бағалау кезінде «Баланс дөңгелегін» қолданған өте тиімді. Сабақ соңында топтарға әр топтың сабақ барысындағы іс-әрекетіне «Екі жұлдыз, бір тілек» әдісін қолданамын. Кері байланысқа түсе отырып сабақтың ұнаған жақтары мен ұсыныстарын оқушылардың өздері дәлелдейді. Яғни бұл келесі сабақта алдыңғы сабақта кездескен қиындықтарды жеңуге мүмкіндік туғызады. Бұл әдіс-тісілдерді өз іс тәжірибеме енгізу, білім сапасының артуына септігін тигізді.

Қорыта айтқанда оқушыларды шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет етуге бағытталған тапсырмалар саны көбейгенде ғана, өз пікірін айта алатын, оны дәлелдей білетін, өмірге деген өзіндік көзқарасы қалыптасқан, үнемі ізденіс үстінде болатын, қоғам дамуына үлес қоса алатын, жан-жақты жетілген жас ұрпақ өкілдерін дайындай аламыз. Демек, жаңа технологиялық әдіс – тәсілдерді пайдалану білім сапасын арттырудың бірден – бір жолы.

Әдебиеттер:

1. Қарсыбаева Р. Қ. Сын тұрғысынан оқу мен жазуды дамыту технологиясының ерекшелігі. 2009 ж.
2. Мұхамбетжанова С.Т. «Ақпараттық технология және қашықтықтан оқыту».

КОМАНДНОЕ ПРЕПОДАВАНИЕ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Абишева Мадина Нурлановна

учитель английского языка

КГУ «Общеобразовательная школа №81» г. Караганда

Современная школа стремительно и динамично меняет свой облик. Это ведет к важным переменам в казахстанском образовании. Образование в Республике Казахстан ставит перед собой главную цель: совершенствование педагогического мастерства учителей в контексте обновления образовательной программы.

Основная задача современного педагога, преподающего иностранные языки, грамотно и интересно преподнести учащимся учебную информацию. Использование учителем современных интерактивных технологий позволяют сделать урок иностранного языка более наглядным, содержательным и интересным для современных школьников.

На сегодняшний день находит широкий отклик практика командного преподавания – team-teaching. Это один из новых методов качественного обучения. Team-teaching - это форма ведения обучения, когда два или несколько учителей сообща ведут занятия по единой программе с группами учащихся для совершенствования обучения учащихся и достижения ими единой цели. Работая в команде, учителя создают образовательную среду для учащихся и улучшают свой уровень преподавания предмета.

Командное обучение актуально для большинства предметов средней общеобразовательной школы, так как для учителя, идущего в ногу со временем крайне важно использовать те средства, которые интересны детям. На сегодняшний момент известны многие методики преподавания предметов, однако метод командного обучения является одним из инновационных. В рамках командного обучения можно улучшить знания по нескольким предметам, и научиться работать в группе, в команде. Также развиваются фоновые знания, необходимые для расширения кругозора учащихся.

Для повышения педагогического мастерства и развития интереса к английскому языку был спланирован и проведен урок по теме «Seasons. Die Jahreszeiten. Времена года», с использованием методики командного обучения. В начале процесса планирования урока были выбраны учебные ресурсы, которые должны использоваться на уроке, и сформированы группы учеников с учетом психологической совместимости детей. Это свидетельствует о том, что

ученики формируют дружеские отношения не только во время выполнения общих задач в классной обстановке, но и за пределами школьной жизни. Доброжелательное отношение, сочувствие и интерес к успехам других, проявляемые учениками, перетекают в их жизнь и за пределами школы.

При разделении класса на группы соблюдались следующие принципы:

1. Каждая группа состояла из учащихся разных уровней – одного ученика с успешными показателями, один ученик со средним уровнем знаний и один неуспешный ученик.
2. Каждая группа получила одно задание, однако было предусмотрено распределение ролей между всеми членами группы.
3. Оценивалась коллективная работа всей группы, а не одного ученика.
4. Учитель выбирал ученика из группы, который должен был представить результаты задания. В некоторых случаях это был ученик с академическими способностями ниже среднего. Если ученик с более слабыми академическими способностями мог дать исчерпывающий отчет о коллективных усилиях группы и ответить на вопросы, заданные другими группами, это означало, что цель была достигнута и группа продемонстрировала способность успешно справиться с заданием. Это связано с тем, что целью любого задания является не просто получение правильного или неправильного решения, а скорее приобретение знаний и понимания каждым членом группы.

На уроке особое внимание уделялось подготовке к заданию, включая постановку познавательной задачи (проблемы) и предоставление инструкций по последовательности работы. Получив и ознакомившись с учебным материалом, ученики приступали к самостоятельному планированию своей работы и распределению задания внутри группы.

На уроке командного преподавания требуются помимо мастерства педагогов еще и использование интерактивных средств, таких как интерактивная доска, просмотр обучающего ролика на английском языке, работа в группах, и работа с карточками. Также пользуются большой популярностью сайты для создания упражнений Wordwall, LearningApp, разработки на которых можно использовать на уроках английского языка.

Конечно, чтобы достичь успеха в командном преподавании, необходимо уметь правильно спроектировать совместную работу. Любая команда должна строить учебный процесс в соответствии с учебной программой. И до начала совместной работы, необходимо предварительно подготовить какие виды в командном обучении готов взять на себя каждый член команды (групповые дискуссии, проверочные работы, оценивание, исследовательская работа и др.). Главный критерий успешности на таком уроке — это четкое распределение обязанностей

Таким образом, при использовании данного метода урок иностранного языка проходит нетрадиционно, интересно и познавательно. Не только учителя работают вместе, но и сам учебный процесс вовлекает обучающихся в увлекательные познавательные действия через индивидуальные и групповые работы.

Литература:

1. Барабашёва И. В. Технология «Team teaching» в профессиональном развитии преподавателя иностранного языка.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ

Адилбаева Жұлдыз Токеновна

Қарағанды қаласы, «№ 8 жалпы білім беретін мектебі» КММ

бастауыш сынып мұғалімі

Білім сапасы мұғалімдер қызметінің сапасына тікелей байланысты. Мұғалім жайлы Ахмет Байтұрсынов былай деген: ... « Мұғалім қандай болса, мектеп те сондай болмақшы. Яғни, мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі білімді, педагогикадан, методикадан хабардар, жақсы оқыта

білетін мұғалім». Демек білім сапасын көтерудің негізгі тетігі- ұстаз, сондай-ақ, оның теориялық білімі мен кәсіби шеберлігі, шығармашылық қызметі.

Сапа өздігінен келмейді. Оны жоспарлау керек. Сыныпта сапаға жету жолында негізгі жауап беруге тиісті сұрақтар: Біздің негізгі мақсатымыз не? Міндетіміз ше? Көрсеткішіміз және оның мәне не болмақ Біздің тұтынушымыз кімдер? Олар бізден не күтеді? Сапаға жетуде білім мекемесі жұмысының құндылық -бұл көзделген мақсатқа жету мен басты міндеттерді шешуде өз қызметін құру принципі: Ол: оқушыларды бірінші орынға қою, жоғары сапалы қызметпен қамту.

Жаңашыл педагогтардың тәжірибесі мына ережелерге негізделеді:

Оқытуды мұғалім мен оқушының өзара шығармашылық қарым-қатынасы ретінде қабылдау.;

Күрделі мақсат идеясы (оқушының алдына барынша күрделі мақсат қойылып, оны орындай алатындығына сенімін нығайту);

Өзіндік талдау (оқушылардың жұмыс нәтижелерін жеке және ұжымдық талдау); Ерікті таңдау (мұғалімнің оқу материалының жақсы меңгерілуі мақсатында сабақ уақытын өз бетінше пайдалану);

Оқушылардың өзін-өзі шығармашылық басқаруы;

Тәрбиеге жеке тұлға тұрғысынан қарау; Ата-аналармен ынтымақтастық құру;

Ізденімпаздық – шығармашылыққа апаратын бірден–бір жол. Шығармашылық тұлға қалыптастыру үшін оқушының өзін–өзі тануына өзіндік «менін» қалыптастыруға, сол «меннен» шығармашылық тұлғаға жетуіне ықпал жасау әр мұғалімнің міндеті. Оқушылардың шығармашылық қабілетін арттырып, ынталандыру үшін сабақтарды мынадай жолдармен өткізуге болады:

1. Сабақта кең көлемде көрнекі құралдарды пайдалану;
2. Сабақты түрлендіріп өткізу;
3. Сабақта оқушылар өздері жасаған суреттер, схемаларды пайдалану;
4. Техникалық құралдарды тиімді қолдану;
5. Сабаққа қатысты бейнетаспаларды, фильмдерді көрсету.

Жас ұрпақты жан - жақты, терең білімді, интеллектуалдық деңгейі жоғары түрде қалыптастырудың бірден бір жолы – оқушыға білімді терең игертудің тиімді әдіс – тәсілдерін іздестіру, шығармашылыққа жетелей білу. Бұл жұмысты атқаруда мұғалімнің терең біліктілігі қажет. Біліктілік – бұл білімдегі, тәжірибедегі, берілген білімді меңгертудегі бейімділік, құндылықты бейнелейтін жалпы қабілеттілік.

Бұған мұғалім бойындағы келесі қасиеттерді қосуға болады:

- білім беру үрдісіндегі жауапкершілікті сезіне білу;
- оқушы жұмысын проблеманы шеше білуге бейімдей білу қабілеті;
- білім беру технологияларын пайдаланудан бұрын толық түсіну, меңгеру, қолдануда жоғары шеберлік таныта алуы;
- өз жұмысының қоғамдық маңызын түсінуі;
- өз саласында үнемі ізденісте бола білуі.

Бұл қабілеттілікке жетудегі мұғалім үшін ең басты таптырмас жолдың бірі – өз сабақтарын өткен күні - ақ талдай отырып, сабақтағы сәтті шыққан кезеңдер мен нәтижелілігі төмен болған сабақ бөліктерінің себептерін табу қажеттігі. Адам санасындағы сабақ жүру барысы туралы ақпарат көмескіленбей тұрғандағы талдаудың басты ерекшелігі, оң, теріс нәтиженің барлығының санадан өтіп, мынау жаман, мынау жақсы деген толық бағаға ие болмай тұрғандағы алғашқы нәтижені жазып үлгеру мүмкіндігінің болуында.

1. Мұғалімнің өз еңбегінің мемлекеттік деңгейдегі білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі ретіндегі қажеттілігін түсінуі;

2. кәсіби қажетті педагогикалық және психологиялық білімі;

3. кәсіби қажетті педагогикалық біліктілігі;

4. кәсіби мамандығына қажетті мұғалімнің негізгі психологиялық ұстанымдары, мұғалімдік көзқарасы;

5. оқушы білімі нәтижесі мен оның мінез – құлық өзгерістерінің себеп - салдарлық себептерін анықтау мүмкіндігі;

6. кәсіби білім мен біліктіліктің қалыптасуын қамтамасыз етуші мұғалімнің жеке тұлғалық ерекшеліктері;

7. өз мерзімінде педагогикалық, психологиялық және әдістемелік басым бағыттарды меңгертуге арналған біліктілік арттыру курстарынан өтуі.

Кәсібилікке жетудегі мұғалім бойынан табылуға тиісті келесі қабілеттің бірі - оқып үйрену қасиеті. Бұл қабілеттің басты қажеттілігі кез - келген материалды оқи отырып, мұғалімнің талдау нәтижесінде өз теориялық багажын толықтыра білу немесе оны өзгерте алу мүмкіндігіне жете білуі. Тек осындай жағдайда ғана мұғалім оқушы алдында берілген, дайын ақпаратты, материалды ұсынушы емес, керісінше оқушыға ой салушы, бағыт беруші роліне ене алады. Оқып үйренудің негізгі қағидаларын төмендегі түрде құрастыруға болатын тәрізді:

- мұғалімнің өзін – өзі дамыту, өзіндік үздіксіз білім алу және оны жаңартып отыру қабілеті;

- барлық жинақталған ақпаратты жүйелеу, материалдар арасындағы сабақтастықты таба білу қабілеті;

- дүние жүзілік білім беру тәжірибесіндегі кең тараған педагогикалық тәжірибелердің өз тәжірибесіне қажетті тұстарын таңдай білуі мен сол элементтерді өз тәжірибесіне енгізе білу қабілеті;

- үздіксіз білім алу нәтижесіндегі алынған ақпаратты талдап, жүйелеп, пайдалану мүмкіндіктерінің ең тиімді тұстарын таба білуі қабілеттері түрінде алуға болады.

Кәсібилікке, табыстылық пен нәтижелілікке ұмтылған пән мұғалімдері үшін кез - келген ақпаратты немесе материалды іздестіру және өз қажетіне сай бейімдей білу қабілеттері де басты роль атқарады. Барлық бұқаралық ақпарат құралдары ең жаңа ақпаратты басылымға дайындау барысында материалдың жинақылығы мен ұшқырлығын арттыру үшін кестелерді, графиктер мен диаграммаларды жиі қолданады. Ол ақпарат мемлекеттік ұйымдар тарапынан кітап, электрондық оқулық т. б. түрде дайындалып шығуы үшін ұзақ уақыт кетеді. Осы жағдайда мұғалімнің керекті ақпаратты аталған ақпарат көздерінен ала білу мүмкіндігі, сол материалды бүгінгі ақпараттар ағынында көре білу қасиеті, кездескен толық емес материал көздерін тиянақты жүйелеу қабілеті, бірнеше көзден алынған деректерді бір - біріне икемдей алу шапшаңдығы, кез - келген кездескен қиыншылықтардан шыға білуі мен оларды жеңе білу, соңғы шешім қабылдай алу қабілеттері жатады.

Жаңа заманның кәсіби мұғалімінің қалыптасуында қызметкердің өз міндеттері мен жауапкершілігін сезіне білу мүмкіндігінің де ролі зор. Мұғалімнің қоғам алдындағы, мемлекет алдындағы, ата - аналар мен қарапайым оқушы алдындағы өз міндетін біліп, сол міндетті мүлтіксіз орындауға деген, тек қана қоршаған орта алдындағы сыртқы бейнесімен ғана емес, пәк күйдегі ішкі сезімінің болуы арқылы – қазіргі замандағы қарапайым мұғалім мен «патриот», яғни шығармашыл, кәсіби мұғалім арасындағы басты айырмашылығын көреміз. Осының нәтижесі мұғалімнің өз жұмысын ұйымдастыра білу мүмкіндігі, өткен мен жаңаның байланысы арқылы тиімді тәсілдердің өміршендігін көрсете білуі, қоғам дамуына сын көзбен қарай отырып, оқушы бойындағы қиындықтарға және сенімсіздіктерге қарсы тұра білуі мен кез - келген құбылысқа (табиғи, әлеуметтік) жеке көзқарасын білдіру дайындығынан көрініп отырады, яғни мұғалімнің жұмысқа деген ниеттілігі деген тағы бір қабілеті байқалады.

Мұның барлығы мұғалімнің кәсіптілігіне байланысты болмақ. Ол біріншіден, өзінің еңбегінің нәтижесін өлшеу біліктілігі мен қызметінде сапалы көрсеткішке жетуі. Екіншіден, практикалық қызметте педагогтің сапалық көрсеткішін зерттеу біліктілігі. Бұл шебер-педагогтің, шығармашыл педагогтің өз қызметіне, оның нәтижесіне талдау жасай білу біліктілігін көрсетеді. Әр педагог өз жұмысына талдау жасауда: Неге жеттім? Неге ұмтыламын? Не кедергі жасайды? сұрақтарын басшылыққа алуы тиіс.

Әдебиеттер:

1. «Оқушылардың оқу жетістіктерін критералды бағалау жүйесінің әдіснамасы» «НЗМ»; Педагогикалық өлшеулер орталығы; Оқу-әдістемелік құрал Астана, 2017ж.

САМООБРАЗОВАНИЕ ПЕДАГОГА – ГЛАВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Абишева Бибигуль Калиевна

заместитель директора по учебной работе,

КГУ «Общеобразовательная школа имени Жакыпа Акбаева» г. Караганда

Педагог — одна из важнейших фигур в становлении гражданина, его социализации, развитии его творческих способностей. Поэтому очень важно, чтобы педагог, который работает с детьми, был человеком творческим, был личностью неповторимой и особенной, обладал высоким профессиональным мастерством, был «на одной волне» с детьми. Стать авторитетным — значит стать компетентным в современных вопросах, интересующих как педагогический коллектив, так и школьников. И поэтому современный педагог — это непрерывно развивающаяся личность, открытая для всего нового. Это человек, который готов не только учить, но и учиться сам.

Уровень образования современных школьников в прямо пропорциональной зависимости от уровня самообразования учителя. Ведь чем больше знает и может учитель, тем больше знаний и умений может получить его ученик. Актуальность самообразования для учителя обусловлена еще и тем, что при ежедневной подготовке к учебным занятиям и внеклассным мероприятиям, педагог должен владеть современной и перспективной информацией.

Управление школой – это сложный процесс, который лежит на плечах любого руководителя образовательного учреждения. В этом необходимо профессиональное знание специфики и тонкостей педагогической деятельности, а также знания в области менеджмента. Любой руководитель заинтересован в высоком профессионализме своих педагогов. Именно поэтому актуален вопрос устойчивой мотивации педагогов к самообразованию. С этой целью необходимо определить систему моральных и материальных стимулов для мотивации лучших учителей.

Психолог А. К. Байметов провел аналитическое исследование деятельности педагога и выделил 3 группы мотивов: заинтересованности, долженствования и увлеченности своим предметом, а также мотивы увлеченности общением с детьми. По результатам своего исследования, связанного с изучением проблем мотивации учителей М. А. Воробьева, выделила следующие группы мотивов: сохранение педагогического состава, пополнение школы молодыми педагогами, материальное, моральное поощрение и комфортные условия в организации образования. Таким образом, можно сделать вывод, что формирование мотивации учителей к самообразованию исследователи связывают чаще всего с потребностями педагога, его ожиданиями, ценностными ориентирами, стимулами и внешними обстоятельствами.

Для мотивации педагогов к самообразованию необходимо предпринять ряд действий, таких как:

- ✓ разумное распределение учебной нагрузки, чтобы у педагогов было достаточно времени для самосовершенствования;
- ✓ премирование;
- ✓ привлечение педагогов к управленческой деятельности;
- ✓ поддержка со стороны администрации;
- ✓ возможность выбирать время и организацию для повышения квалификации;
- ✓ возможность корпоративного обучения;
- ✓ предоставление возможности работать с одаренными детьми.

Следует учитывать, что на мотивацию педагога к самообразованию влияют объективные и субъективные факторы. Объективные факторы опираются на экономические, региональные и социальные условия учреждения образования. Субъективные факторы – на особенности личности педагога, его потребности, ценности. Формируя систему мотивации педагогов к самообразованию, необходимо учитывать следующие аспекты:

- ✓ стимулы опираются на стратегию мотивации и цели;

- ✓ стимулы должны порождать в педагогах поведение, которое ожидает от них руководство;
- ✓ стимулы должны быть понятными, прозрачными и объективными;
- ✓ стимулы должны быть достижимыми, но с приложением усилий.

При разработке системы мотивации педагогов к самообразованию в организации образования следует:

- ✓ построить алгоритм изменений, адекватный для данного учреждения образования: цели, задачи, контроль за результатами и т. д.;
- ✓ сопровождать процесс мотивации: исследовать проблемы, составить комплекс мероприятий, искать эффективные методы;
- ✓ обобщать результаты системы мотивации;
- ✓ обеспечить обратную связь с педагогами.

Руководители учреждений образования при разработке системы стимулирования и мотивации педагогических работников должны развивать свои знания в области мотивации персонала и социально-эмоциональный интеллект, учитывать индивидуальные особенности педагогов, способствовать благоприятному психологическому климату, стараться не создавать ситуаций, при которых мотиваторы переходят в демотиваторы, планировать и реализовывать мероприятия направленные на развитие организационной культуры.

Таким образом, самообразование педагога и его готовность к данной деятельности — это необходимое условие для того, чтобы сформировать такую же потребность у своих учеников. Поэтому самообразование — неотъемлемая, профессиональная функция учителя, это условие для его профессионального роста, а значит, и условие успешности и востребованности его воспитанников.

Литература:

1. Воробьева, М. А. Формирование системы мотивации педагогических работников. 2016.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҮРДІСІН ДАМУ

*Абенова Раушан Токишевна
Скандирова Гүлден Еркінқызы
бастауыш сынып мұғалімдері*

Қарағанды қаласы, «Жұмабек Тәшенев атындағы ЖББМ» КММ

Жекелеген психикалық процестерді дамыту бүкіл бастауыш мектеп шағында жүзеге асырылады. Балалар мектепке қабылдау процестері едәуір жетіліп келсе де, олардың оқу ісіндегі қабылдау формалары мен түстерді тану және атауға келіп тіреледі. Бірінші сынып оқушылары өздері қабылдайтын заттардың қасиеттері мен салаларына жүйелі талдау жасай алмайды. Бұл жағдай арнайы жасалған тәжірибеден айқын көрінеді. Мәселен, 1-сынып оқушылары қарап отырып салу үшін түрлі-түсті құмыра алды. Балалар оны тез қарап шығып, атын атады, содан соң оның өзіне онша көңіл аудармай, бірден оның суретін салуға ұмтылады. Олардың салған суреттерінде құмыралардың көлемі де, формасы да, әртүрлі болып шықты, тіпті бір-бірінен едәуір айырмашылығы да болды, өйткені балалар форманың өзіне талдау жасамаған еді. Құмыраның түсін беру мәліметтері де ұқсас болды. Бірінші сынып оқушылары бұл түсті танып, атап та берді, бірақ оның нақты ерекшеліктері оларды қызықтырмады. Саралап қабылдауға кемшіліктер басқа тәжірибелерден де байқалады. Баланың қабылдаған заттарын талдау және саралау мүмкіндіктері онда заттардың жекелеген тікелей қасиеттерін аңғару мен айырудан гөрі күрделілеу қызмет түрінің қалыптасуымен байланысты. Бақылау деп аталатын бұл қызмет түрі мектептегі оқу процесі кезінде ерекше жедел қалыптасады. Сабақтардың үстінде оқушы қандай да бір пәннің және құралдың қабылдау міндеттерін алып, ал одан кейін өзі де кең түрде тұжырымдайды. Осының арқасында қабылдау мақсатқа бағытталады. Зейінді дамыту.

Мектепке келген балалардың әлі мақсатқа бағытталған зейіні болмайды. Олар өздерінің зейінін негізінен өздеріне тікелей қызықтығымен, ашықтығымен, өзгешелігімен ерекшеленетін нәрселерге аударды (ырықсыз зейін), мектеп жұмысының шарттары алғашқы күннен бастап баладан сол кезде оны қызықтырмауы да мүмкін пәндерді және мәліметтерді назардан тыс қалдырмауды талап етеді. Бала біртіндеп жай сырттай тартымды заттарға емес қажеттілерге зейінін бағыттап, оны дәйекті ұстауды үйренеді. I-III сыныптарда көптеген оқушылар ырықты зейінді игереді, оны мұғалім түсіндірген немесе кітапта бар кез-келген материалға көздей алады. Ырықты зейін, оны қандай да бір міндетке алдын-ала ойластырып бағыттай білу-бастауыш мектеп шағындағы маңызды жетістік ретінде айқын байқалады.

Бірінші сынып оқушыларының ырықты зейінін олар әлі өздерін-өздері алып жүрудің ішкі құралдарын игермегендіктен тұрақты болмайды. Сондықтан тәжірибелі мұғалім оқу ісінің сабақты бірін-бірін ауыстырып отыратын және балаларды шаршатпайтын әр алуан түрлерін (түрлі тәсілдермен ауызша есептеу, есептер шығару және нәтижелерді тексеру, жазбаша есептердің жаңа тәсілдерін түсіндіру, оларды орындап жаттығу және т.б.) қолданып отырады. 1-2- сынып оқушыларының ақыл-ой әрекетінен гөрі сыртқы іс-әрекетті орындауда зейіні неғұрлым тұрақты. Бұл ерекшелікті ақыл-ой сабақтарын графикалық схемалар, суреттер, макеттер, аппликациялар жасаумен алмастыра отырып сабақтарда пайдалану абзал. Қарапайым, бірақ біркелкі сабақтарды орындауда бастауыш сынып оқушылары жұмыстың түрлері әдістері мен тәсілдерін қолдануды талап ететін неғұрлым күрделі тапсырмаларды шешу кезіндегіден көрі көбірек алаңдайды.

Зейінді дамыту, сондай-ақ оның көлемін кеңейтумен және зейінді іс-әрекеттің алуан түріне бөле білумен байланысты. Сондықтан оқу тапсырмаларын былайша қойған дұрыс: бала өз тапсырмасын орындай отырып, жолдастарының жұмысын қадағалауы керек және қадағалай алатындай етіп, мысалы, берілген мәліметті оқи отырып, оқушы басқа оқушылардың мінез-құлқын тексеріп отыруға міндетті. Қате жіберіп алған жағдайда ол жолдастарының теріс әсерін байқап, оны өзі түзетуге тырысады. Кейбір балалар сыныпта зейінін бөле алмайтындықтан «алаңғасар» болады: олар бір іспен айналысып отырып, басқаларын естен шығарады. Мұғалім оқу ісінің әр түрін балалар бір мезгілде бірнеше іс-әрекетті бақылауды үйренетіндей (алғашқыда, әрине, біршама қарапайым), жалпы жанама жұмысқа даярланатындай етіп ұйымдастыру керек.

Есте сақтауды дамыту. Мектепке келген жеті жасар бала көбіне сырттайашық және эмоциялы оқиғаларды, суреттерді, әңгімелерді дәл есте сақтайды. Бірақ мектеп өмірі бастан-ақ балалардан материалдарды еркін есте сақтауды талап етеді. Оқушылар күн режимін, мінез-құлық ережелерін, үй тапсырмаларын арнайы есте сақтауы тиіс, ал одан кейін оларды өзінің мінез-құлқына басшылыққа ала білуі немесе оларды сабақта еске түсіре білуі керек. Балалар ең мнемикалық міндеттерді ажырата алатын болады. Олардың біреуі материалды дәлме-дәл есте сақтауды, екінші оны тек өзі сөзімен айтып шығуды қарастырады және т.б. Бастауыш сынып оқушыларының есте сақтауының табыстылығы олардың мнемикалық міндеттердің сипатын түсінуіне, есте сақтау мен еске түсірудің тиісті әдіс-тәсілдерін меңгеруіне байланысты.

Ал алғашында ең қарапайым тәсілдерді қолданады-материалды мағыналық бірліктері бойынша сәйкес келмейтін бөлшектерге бөлу кезінде оны, әдетте, бірнеше қайталау. Есте сақтау нәтижесін баланың өзінің тексеруі тану деңгейінде ғана болады. Мысалы, бірінші сынып оқушысы тексті бір қарайды да таныс сияқты болып көрінгесін жаттап алдым деп ойлайды. Аздаға ғана балалар есте еркін сақтаудың тиімді әдістерін қолданады. Көпшілігі мектепте және үйде арнайы әрі ұзақ үйретуді керек етеді. Мұндай жұмыстың бір бағыты балалардың мағыналық жағынан еске түсіру тәсілдерін, есте сақтау нәтижелерін өзіндік тексеру тәсілдерін қалыптастырумен байланысты. Қазіргі нарықтық қатынас жағдайында оқушылардың білім алуға деген ынтасының төмендеп кеткені бізді қатты алаңдатады. Оқуға білім алуды мақсат етіп келетін оқушылар ынтасы, қызығушылығы, ұмтылысы неге нашар деген сауал әрбір ұстаздың көкейінде тұратыны мәлім. Оқушылардың ынтасының төмендеу себебі әр түрлі. Нәтижеге бағдарланған білім моделінде «Мұғалім оқуды ұйымдастыру шарты ретінде оқыту процесін шығармашылық қарастыруға жауапты»-деп көрсетіледі, яғни оқу процесін ұйымдастыруда

«оқушыны қалай оқытуды емес» оқушыны оқуға қалай үйрету қажеттілігі ойластыруды талап етеді. «Ұстаз оқушының танымдық іс-әрекетін жақсы ұйымдастырушы, баланың табысына қатты ынта қоятын, олардың рухани өсуіне мүдделі, ықтиятты да қамқор адам». Көптеген зерттеулер бойынша танымдық қызметтің толық жетіспейтіндігі қосалқы мектеп оқушыларына тән қасиет екендігі дәлелденген. Дәnniң өсіп-өнуі топырағына, күтіміне байланысты болатыны сияқты, бала ақыл-есінің қалыптасуы да өскен ортасына, алған тәрбиесіне, білім алған мектебіне байланысты. «Мектеп білім ордасы, ұстаз мектеп тұлғасы»-дейді халық даналығы. «Білімдіге дүние жарық, білімсіздің күні кәріп» деп білімді күннің нұрына, мыңның күшіне балайды. Сондықтан оқу инемен құдық қазғандай деп бағалаған халқымыз. Өзгеріске, жаңалыққа толы бүгінгі заман мұғалімге сегіз қырлы бір сырлы ерен қасиет иесі болуды міндеттейді. Ұстаз адында отырған бірі шапшаң, бірі баяу, енді біреулері төмен қабылдайтын, зейіні, қабілеті, қабылдауы, есте сақтауы әрқилы шәкірттердің жүрегіне жол тауып олардың шығармашылық қабілетін дамыту, күрделі құрылым екендігі даусыз.

Балалармен өткізілетін әрбір сабақты балалар өз күштеріне сенімділігін сезінетіндей етіп, олардың оқуға деген ықыластарын оятып, қызықтыратындай етіп ұйымдастыруы қажет. Қызығу танымдық іс-әрекеттің қозғаушы күші. Оқушыларды танымдық қызығуды қалыптастырудың үш жағдайы бар:

- оқытудың мазмұнын, оның берілу түрі, жаңалығы, ғылым мен техниканың соңғы табыстары;
- оқушының таным әрекетін ұйымдастыру формалары, құралдарын және әдістерін жетілдіру;
- мұғалім мен оқушы, оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынасы, сыйластық, ізеттілік орнатып, жүрек жылуының болуын қамтамасыз ету.

Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын тәрбиелеу үшін өтіп жатқан материалдың практикалық қолдануымен толықтыру керек. Оқу процесінде ойынды тиімді қолданудың бала дамуы үшін маңызы өте зор. Ойын-баланың негізгі әрекеті. Ойын-балалар үшін оқу да, еңбек те. Ойын оқушылар сабақта жалыққан кезде сергітіп, сабақты ынталандыра түсу үшін пайдаланылады.

Сыныптарда ойындар негізінде түрлі жұмыстар өткізудің танымдық, тәрбиелік маңызы зор. Сондықтан да мұғалім сабақ берудің әдістерін үнемі жетілдіріп, оның түрлері мен тәсілдерін өзгертіп отырса, олардың сабаққа деген ынтасы артып, ізденімпаздық дағдысы жетіле түседі. Ойын араласқан сабақтарда балалар өздерін еркін ұстайды әрі олардың білуге деген белсенділігі артатыны байқалады.

Ойын үстінде бала өзін-өзі ұмытып, сыныптағы іс-әрекетке ден қойып, өзгелермен еркін ынтымақтасып, бірге еңбек етуге құштар болады. Кейде нашар оқитын оқушылардың өздері де ойынға араласып, сабаққа ынтасы артады. Сабақтың мазмұнына сай ойын элементтерін қолдануға балалар іштей әзірленеді. Ойын арқылы ұйымдастырылған сабақ балаларға жеңіл әрі тартымды, әрі түсінікті болады.

Сондай-ақ ойын олардың мінез-құлқына әсер етіп толғантады. Ойын үстінде бала өзін батыл ұстап, айтайын деген ойын еркін жеткізуге тырысады. Ойын сыныптағы оқушылардың көбін қамтитындықтан, әр оқушы өзінің ойлау қабілетін шыңдай түседі. Ойын балаларды бір-біріне жақындастырады, олардың шығармашылық мүмкіндіктерін ашып, топтастыра түседі.

Ойын-бой жазатын алданыш қана емес, баланың өмірлік ортаға жан-жақты дайындайды, денесін де өсіріп, жа дүниесін, таным-түйсігін кеңейтетін қызығушылықтарын арттыратын құрал. Ойын бала қабылдауының, зейінінің, қиялының, ынта-ықыласының, ойлау инициативасының, белсенділігінің дамуына жәрдемдеседі, эмоция туғызады.

Осының негізінде оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Ойын әлі де болса өз маңызын жоймайды, ол-баланың танымдық қызығушылығы мен адамгершілік сапаларын дамытатын басты нәрсе білім, әрекет, қарым-қатынас.

Қазақтың ұлттық ойындарының көптеген түрлері вербалдыққа бағытталған ойындар психодиагностикалық мәнділікке ие. Біздің әрқайсысымыз есте сақтау қабілетіміз әр түрлі. Біреуіміз көру арқылы жақсы есте сақтаймыз, ал екіншіміз есту арқылы жақсы есте сақтаймыз. Белгілі бір нәрсені ұзақ уақыт есте сақтау үшін біздің соны әлденеше рет қайталауымыз қажет болады. Ұмыту-табиғи нәрсе.

Ондай адамдар бір көргенін, бір рет естігенін «бірден-ақ» есіне алып табан астында айтып береді және ұзақ уақытқа дейін есте сақтайды. Мысалы оқушыларға есімі белгілі үш бидің және Абай мен Ыбырай ақын аталарының суреттерін көрсетіп сұрақтар қойылады.

Әдебиеттер:

1. Сабилов Т.С. Теоретические основы подготовки учителя к рациональному использованию методов и форм обучения для активизации познавательной деятельности

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ (LESSON STUDY) ӘДІСІ АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ТҰРАҚТЫ ТҮРДЕ ДАМУЫ

*Қарағанды қ. «№23 ЖББМ» КММ директоры Балмуханова Д.К.,
директордың оқу ісі орынбасары Муратқызы Г.*

Қазақстанның бәсекеге қабілетті, қуатты мемлекет болып қалыптасуын қамтамасыз ететін негізгі факторлардың бірі және оның дамуының өзегі – білім беру жүйесі. Білім беру жүйесінің алдында тұрған басты міндет – білім сапасының бәсекеге қабілеттілігін арттыру, бұл өз кезегінде азаматтардың кез келген салада бәсекеге қабілетті болуын талап етеді. Оқытудың парадигмасы өзгерді. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Мұғалімге берілген жаңа талап: оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қолдану. Оқушыны өз пәнінен ғана оқытып қоймай, өмірде қадамын нық басуға, қоғамнан өз орнын адаспай табуға Абай атамyz айтқандай «Дүниедегі кетікке кірпіш болып қалана білуге» үйрету мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған жауапты міндеттердің бірі.

Педагогикалық ұжымның ғылыми-әдістемелік келелі мәселесі «Нәтижеге бағдарланған білім беруде инновациялық технологияларды меңгере отырып мұғалімдердің білімін үздіксіз дамыту және кәсіби шеберлігін арттыру». Әрбір педагогикалық ұжымның қызметі оның қызметкерлерінің кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты. Мұғалім өмір бойы білім алады, мектеп бағдарламалары күрделене түседі, оқыту үдерісіне деген көзқарастары өзгереді.

Педагогтің шеберлігі жұмыс орнында тұрақты және жүйелі оқыту барысында қалыптасады. Қазіргі заманғы технологиялар ғасырында мұғалім оқушылардың құзыреттіліктерін дамытуға ықпал ететін білім, дағдылар мен іскерліктерге толықтай ие болуы тиіс. Мұғалім өз пәнін жетік білуі мүмкін, бірақ оны оқушыларға қызықтыра алмауы мүмкін. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс - оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі.

Педагогтардың кәсіби шеберлігін арттыру үшін мектепте біз әдістемелік жұмысты ұйымдастырдық, бұл әрбір педагогтың біліктілігін арттыруға бағытталған тәсілдер жүйесі, ал бұл өз кезегінде педагогикалық үдерістің тиімділігін және сапасын арттырады.

Біздің мектептегі әдістемелік жұмыс формалары үш негізгі бағыт бойынша жүргізіледі:

- білім беру (мектептің ортақ әдістемелік тақырыбы, әдістемелік және психологиялық семинарлар, ғылыми-практикалық конференциялар);
- топтық (әдістемелік бірлестіктер, тәлімгерлік, шығармашылық топтардың жұмысы, сабақтарға өзара қатысу);
- жеке (өзін-өзі біліммен қамту жоспарлары бойынша жұмыс, зерттеу жұмыстары, жоғары мотивациясы бар оқушылармен жұмыс, мотивациясы төмен балалармен жұмыс, жеке кеңестер).

Бүгінгі күннің шындықтары мұғалімдер арасындағы ынтымақтастықты, мұғалімдердің әртүрлі пәндер бойынша оқыту тәжірибелерін қолдану үшін педагогикалық идеялармен алмасатын микротоптарды құруды қажет етеді. Біздің мектепте бір педагогикалық кеңесте практикалық қызметтің кейбір маңызды тұстары анықталды:

- тиімді әдістемелер мен педагогикалық технологияларды іздеу;
- кәсіби шеберлікті жетілдіру;
- мұғалімдердің өз тәжірибесіне бақылау жасауы;
- тәжірибелі және жас мұғалімдердің жұмыс тәжірибесін зерттеу;
- «Lesson study» тәсілін зерттеу және енгізу бойынша мектеп тренерлерінің

жұмысы.

Бұл жұмысты ұйымдастыру үшін әкімшілік қалалық білім бөлімі әдіскерінің қатысуымен семинар өткізді, оған әдістемелік бірлестік жетекшілері мен шығармашылықпен айналысатын мұғалімдер қатысты.

Семинарда мұғалімдер «Lesson study» тәсілін оқу үдерісіне енгізу туралы, педагогикалық тәжірибелерін және өз сабақтарын дамыту мен жетілдіруге бағытталған зерттеуді қайдан бастау керек екендігі туралы ақпарат алды. Зерттеуге қатысатын мұғалімдер бір-бірімен ынтымақтастықта жұмыс жасап, оқушылардың іс-әрекетінде кездесетін мәселелерді анықтап, сол мәселелерді шешуге мүмкіндік беретін зерттеу идеясы мен фокусты анықтауды үйренуі тиіс. Тек сабақтың тиімділігін ғана емес, сонымен бірге оқушылардың оқу үдерісіндегі нақты қиындықтар мен проблемаларды да анықтап, қалай шешуге болатынын іздейді. Зерттеу барысында мұғалімдер қолданатын маңызды стратегиялар - сындарлы ойлау стратегиясы, рефлексия, табыс жағдайын жасау.

Жұмыстың келесі кезеңінде мұғалімдердің бір-бірінен үйренуі, өз тәжірибелерімен бөлісуі, ынтымақтастықта жұмыс істеу арқылы білім алуды жүзеге асыру мақсатында «Тең – теңімен оқыту» принципі бойынша шағын топтарда жұмыс жүргізілді. Әр мұғалім өз тәжірибесімен және педагогикалық идеяларымен басқа әріптестерімен бөлісіп, бұл тәжірибені мектеп жұмысына енгізуді ұсынды.

Командалар ерікті негізде құрылды. Әдістемелік бірлестіктерден айырмашылығы, мұнда бір пән мұғалімдерін біріктіретін бірлестіктерде тұрақты құрам болғанымен, топқа әртүрлі пәндер мұғалімдері өзара қызығушылық, достық байланыс, ортақ мүдде принципі бойынша кірді.

Әдістемелік бірлестіктерден айырмашылығы, олардың ортақ қызығушылықтары мен мүдделері негізінде әртүрлі пән мұғалімдерін біріктірілді. Мұнда мұғалімдер өз пәндерінен тыс, білім беру тәжірибесін жақсарту мақсатында бірлесіп жұмыс істеді. Бұл тәсілдің басты ерекшелігі бір топқа әртүрлі пәндер мұғалімдері кіріп, бір-бірінен тәжірибе алмасты. Бұл әдіс оқыту әдістерін кеңейтуге және жаңа көзқарастарды енгізуге мүмкіндік берді. Топтың мүшелері бір пәнге ғана емес, жалпы оқыту сапасын арттыруға мүдделі екендігін білді. Оқушылардың білім алу үдерісін жақсарту барлығы бір мақсатта жұмыс істейдігіне көз жеткізді. Бұл әдіс топтағы мұғалімдер арасында қарым-қатынасты нығайтып, оқыту тәжірибесін дамытуға бағытталды. Мұғалімдер өзара сенім мен қолдау көрсетіп, бір-бірінің жұмысын сындарлы түрде бағалады.

Педагогикалық тәжірибені жетілдіру үшін нақты қадамдар жасауда төмендегі сұрақтарға жауап алу мақсатында бірнеше топ құрылды.

- «Lesson study» тәсілін не үшін қолданамыз?
- Неліктен біздің жұмыс формаларымыз және әдістеріміз тиімді
- емес?
- Педагогикалық тәжірибемізді қалай өзгертуге болады?
- Нәтижелерді жақсарту үшін не енгізу қажет?

1-кесте

Проблемалық сұрақ?	Топтағы мұғалімдер саны	Пәндер
Зерттеу дағдыларын концептуалдық карта қолдану арқылы дамыту	6	Бастауыш сынып мұғалімдері, ккркем еңбек пәні мұғалімдері
Әртүрлі оқыту әдістерін пайдалану	5	Бастауыш сынып мұғалімдері

арқылы оқушылардың монологтық сөйлеуін қалай жақсартуға болады		
Жоғары және төмен деңгейдегі сұрақтар 9Г сыныптарында сыни ойлауды дамытуға қалай әсер етеді	6	Физика, хөимия, биология, тарих, информатика, ағылшын тілі мұғалімдері
Орыс тілі мен әдебиеті, математика сабақтарында белсенді оқыту әдістерін қолдану арқылы сөйлеу дағдыларын дамыту	3	Орыс тілі мен әдебиеті, қазақ тілі мен әдебиеті, математика мұғалімдері
8А және 9А сыныптарында интерактивті әдістер арқылы оқушылардың ауызша сөйлеуін қалай жақсартуға болады.	5	Қазақ тілі мен әдебиеті, биология, география, тарих, ағылшын тіл мұғалімдері
Ойын технологияларын пайдалану арқылы оқушылардың ойлау және сөйлеу дағдыларын дамыту	4	Мемлекеттік тілде оқытатын бастауыш сынып мұғалімдері

Әрбір топ мүшесі проблеманың теориялық аспектілерін, әдістемесін жеке зерттеп, өзінің педагогикалық идеяларымен әріптестерімен бөлісті. Осылайша, конструктивті диалог барысында топтық сабақ жоспарлары құрылып, идеяны практикада апробациялау және оқыту процесіне енгізу үшін бірнеше сабақтар өткізілді. Топ мүшелері сабаққа қатысып, сабақтарды бір-бірімен талқылап, келесі сабақтың жоспарына түзетулер енгізді. Бұл үдеріс ұзақ және көп еңбекті қажет етеді, мұғалімдер тобы бір мәселені зерттеп, шешіп жатқанда, жаңа мәселелер туындап, бұл үздіксіз ізденіс пен дамуды талап етеді.

Циклдар арқылы жұмыс істеген кезде мұғалімдер рефлексия, ізденіс, және талдау процесін үнемі жүзеге асырып отырды. Әрбір цикл соңында мұғалімдер сабақтардың тиімділігін бағалап, қажет болған жағдайда жаңа тәсілдер мен әдістерді енгізді. Бұл әдіс үздіксіз дамуды, білімнің жаңартылуын және оқу үдерісін жетілдіруді қамтамасыз етті. Егер жаңа мәселелер туындаса, мұғалімдер оларды бірге шешуге ұмтылды, бұл мұғалімдердің кәсіби өсімі мен оқушылардың білім деңгейінің жоғарылауына ықпал етті.

Мұғалімдер оқу жетістіктерін көрсеткіштерін арттыруда және диалогтық оқыту мен сыни ойлау стратегиялары арқылы ауызша сөйлеуді дамытуда, функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда проблемалардың шешімін тапқанына назар аударғым келеді.

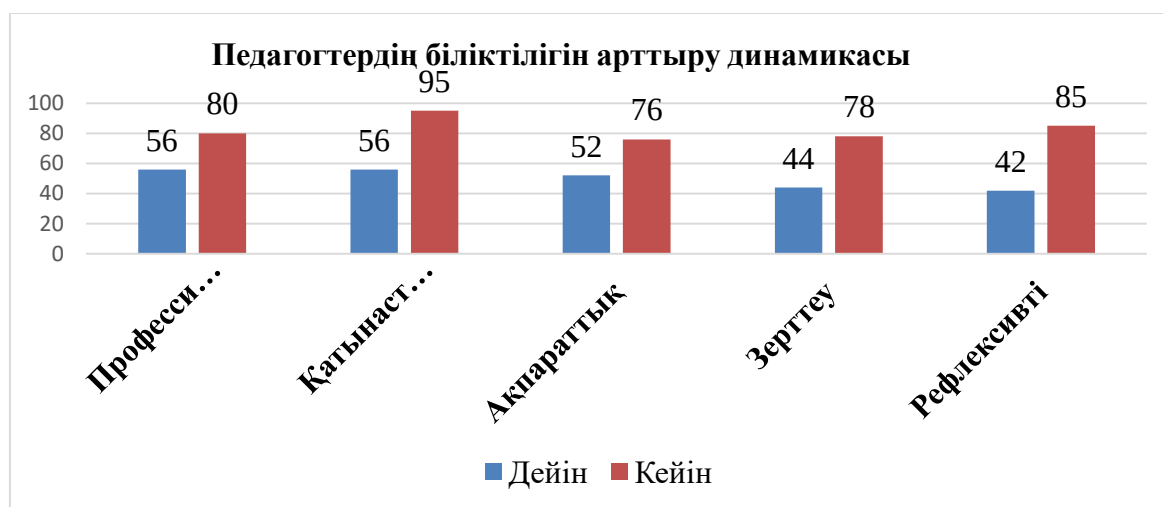
Педагогтердің құзыреттілігін арттыру динамикасын бағалау үшін педагогикалық ұжымға екі рет сауалнама жүргізілді, біріншісі оқу жылының басында, екіншісі үшінші тоқсанның соңында. Кешенді диагностиканың нәтижелері диаграммада көрсетілген

2-кесте

Компетенциялар	Түсінік	Иә	Жоқ	Жауап беруге қиналамын
Профессиональды-коммуникативті	Педагогикалық қарым-қатынас деңгейі және білім беру процесінің субъектілерімен өзара әрекеттесу	56/80	30/16	14/4
Қатынастық компетенциялар	Сабақтарда ынтымақтастық орта құру және оқу іс-әрекетін ынталандыру	56/95	42/5	2/-

	әдістерін қолдану			
Ақпараттық	Мультимедиа және интернет ресурстарын қолдану	52/76	48/24	-
Зерттеу	Білім беру мәселелерінің шешімін табу	44/78	41/18	15/4
Рефлексивті	Өзінің педагогикалық тәжірибесі мен нәтижесін бағалау	42/85	37/11	21/4

3-кесте

1 Сурет

Педагогтердің біліктілігін арттыру динамикасы мектеп мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілік деңгейінің артқанын көрсетті. **Lesson study** тәсілін енгізу мұғалімдердің жеке дамуы мен кәсіби қызметінің табыстылығын арттырды. ілін енгізу кіншісі үшінші тоқсанның соңында. Белсенді оқу ортасы мұғалімдердің даму деңгейін жоғары сатыға көтеруге ынталандырды. Осылайша, педагогикалық ұжымда әрбір мұғалімнің жеке және кәсіби табыстылығына, инновациялық қызметті жоспарлау мен жүзеге асыруға арналған орта қалыптасты.

Сабақты зерттеу әдісі мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін тқраөты дамыту үшін тиімді құрал болып табылады. Ол тек білім берудегі тәжірибені ғана емес, сонымен қатар мұғалімдер арасындағы ынтымақтастықты, инновациялық ойлау мен шығармашылықты арттыруға да ықпал етеді. Қазақстандағы білім беру сапасын жақсарту мақсатында, сабақты зерттеу әдісін кеңінен қолдану өте маңызды. Білім беру саласында мұғалімдердің кәсіби дамуын қамтамасыз ету – қоғамның адами капиталын арттыруға негіз болады.

Әдебиеттер:

1. Lesson study оқыту практикасын жетілдіру тәсілі ретінде. Әдістемелік нұсқаулық. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық академиясы, 2014. - 48 б.
2. Дадли П. Lesson study: теория және қолдану практикасы. – Астана: Apt Print XXI, 2013. – 46 б.

3. Кождаспирова Г.М. Педагогика: академиялық бакалавриатқа арналған оқу құралы. – 4-ші басылым, қайта өңделген және толықтырылған. – М.: Юрайт, 2016.
4. Куксо Е. «Сабақты зерттеу» технологиясы (lesson study): қандай мәселелерді шешеді, ал қандайларын шешпейді [Электрондық ресурс]. URL: <https://medium.com/direktoria-online/lesson-study-course-f76523d33a63>
5. Мектеп мұғалімдерінің кәсіби дамуының білім беру бағдарламасына арналған тарату материалдары «Практикадағы рефлексия» 2016 ж.